EESTI KREDIIDIÜHISTUTE ARENGULOOD

EESTI KREDIIDIÜHISTUTE ARENGULOOD

6497

AKADEEMILINE ÜHISTEGEVUSE SELTS

TARTU 1940

Keeleline korrektor T. Melso.

2
Bibliotheca Universitatis Tartuensis
1940 : 0342
164201
B-922

Äratrükk koguteosest „Eesti Krediidiühistud".

E. K.-Ü. „Postimehe" trükk, Tartus 1940.

EESSÕNA.

„Eesti Krediidiühistute arengulood" on äratrükk AÜS-i poolt väljaantud koguteose „Eesti Krediidiühistud" II ja III osast. Kuna need osad moodustavad oma sisult selgelt piiristatud terviku, siis on õigustatud nende avaldamine eri raamatuna.

Arengulugude koostamiseks korraldas koguteose toimetus 1938/39. a. ulatusliku ankeedi. See ankeet püüdis saada üksikasjalist andmestikku kõigi praegu tegutsevate krediidiühistute kohta. Selliselt saadud materjalidele lisandusid veel suuremate krediidiühistute endi poolt koostatud arenguloolised ülevaated. Hulgaliselt täiendavat materjali arengulugude koostamiseks saadi veel krediidiühistute juubelialbumeist, aastaaruandeist ja ajakirjandusest.

Neile materjalidele toetudes koostati 219 praegu tegutseva krediidiühistu arengulugu. Et kõigile arengulugudele anda terviklikku ilmet ja hõlbustada nende käsitlemist, koostati arengulood kindla skeemi kohaselt. Nii taotleb iga arengulugu anda ülevaadet krediidiühistu asutamisest ja asutajaist, põhikirja muudatusist, laenude ja hoiuste liikumisest ja ositumisest, krediidiühistu tegevuspiirkonnast ja kõigist erakordseist ja murrangulisist sündmusist krediidiühistu arengus. Iga arenguloo lõpus on toodud täpsed andmed krediidiühistu asukoha, juhatuse ja nõukogu koosseisu, korrespondentide võrgu ja panga lahtioleku aja kohta. Kõik arengulood on krediidiühistute endi poolt läbi vaadatud ja kontrollitud. Pankade lahkel kaasabil võimaldus arengulugusid täiendada rikkalikult pildimaterjaliga ja graafikutega.

Tervikliku ülevaate saamiseks krediidiühistute arengust on lisandatud praegu tegutsevate krediidiühistute arengulugudele veel 25 tähtsama likvideerunud krediidiühistu arengulugu. Nende koostamiseks teostati toimetuse poolt ulatuslikke eriuurimisi ja materjalide nõutamisi arhiividest ja vanemailt pankadelt. Eriti väärtuslikku materjali saadi vanema aja kohta Ü Viljandi Laenu- ja Tagavara Kassa, A/S Eesti Laenu Panga, Narva Vastastikku Krediitühisuse, Petseri Laenu-Hoiu Ühisuse ja Irboska Ühispanga arhiividest. Teose toimetus avaldab mainitud pankadele siinkohal erilist tänu.

Krediidiühistute arengulugusid täiendab teose II osas toodud krediidiühistute varandus- ja kapitalistruktuuri statistika. Selle osa koostamine nõudis toimetuselt erakordselt suurt tööd, püsivust ja pingutust. Andmestiku saamiseks teostas toimetus ulatusliku ankeedi. Eriti raske oli materjale saada juba likvideerunud krediidiühistute varandusbilansside kohta. Selleks tuli ka siin teostada ulatuslikke arhiiviuurimisi. Eriti väärtuslikku materjali saadi Riigi Keskarhiivi, E. Ühistegelise Liidu, Eesti Rahvapanga,

Ühistegevuse Instituudi, Ühistegevuskoja, Krediitasutiste Inspektsiooni, A/S Krediit Panga ja paljude teiste asutiste arhiividest ja kogudest. Puuduvate materjalide saamiseks tuli toimetusel korduvalt kohtadele saata eristipendiaate-üliõpilasi.

Kõik materjalid kontrolliti ja tööteldi AÜS-i tööjõudude poolt, kusjuures püüti neid esitada ülevaatlikult ja kergesti kasutatavaina.

Ulatusliku uurimistöö väljaandmiseks oli moodustatud toimetuse kolleegium koosseisus: T. Ü. majandusteaduskonna dekaan, üldise käitismajandusteaduse prof. *E. Poom*, T. Ü. majandusajaloo prof. *J. Vasar*, T. Ü. pangandus-kindlustusasjanduse prof. *K. Inno*, Ühistegevuskoja esimees ja Eesti Rahvapanga dir. *A. Kask*, Põllumeeste Keskpanga dir. *M. Köstner*, Eesti Rahvapanga dir. *M. Käbin*, Põllumajanduse Panga dir. *E. Haabpiht*, o/ü „Kultuurkoondise" dir. *A. Feldmann*, AÜS-i esimees, ülikooli õppejõud *F. Malm* ja T. Ü. Majandusõiguse Instituudi van. assistent, AÜS-i juhatuse liige *A. Horm*. Koguteose väljaandmise tegelik toimetustöö teostus kitsama tegevtoimetuse kaudu koosseisus: *F. Malm* — peatoimetaja, prof. *K. Inno* ja *A. Horm* — tegevtoimetaja.

Suure osa arengulugusid koostasid stud. rer. oec. *H. Raesaar* ja stud. rer. oec. *R. Jalakas*. Arengulugusid redigeerisid prof. *K. Inno* [1]) ja *A. Horm*.

Eespool mainitud isikuile ja asutistele ja kõigile teistele, kes on kaasa aidanud teose koostamisel, avaldab toimetus siirast tänu ja tunnustust.

Lühendid.

EÜL — Eesti Ühistegeline Liit.
HLK — Hoiu-laenukassa.
HLÜ — Hoiu-laenuühisus.
KAS — Krediitasutiste seadus.
KÜ — vene tüüpi krediidiühistu.
KÜS — Kooperatiivühingute ja nende liitude seadus.
LHK — Laenu-hoiukassa.
LHÜ — Laenu-hoiuühisus, laenu-hoiuühistu.
PÜR — Põllumajanduslikkude Ühisuste Revisjoniliit.
VKÜ — Vastastikune krediitühisus, vastastikku krediidiühistu.
Ü — Ühispank, ühistupank.

1) Ühtlasi on tema poolt kirjutatud Tartu Saksa LHÜ ja Põltsamaa LHK arengulugu.

SISUKORD.

I osa.

Krediidiühistute arengulood.

Tartu Saksa Laenu-Hoiu Ühisus (1) 3
Ü Viljandi Laenu- ja Tagavara Kassa (2) 5
Põltsamaa Laenu-Hoiukassa (3) 9
Petseri Laenu Hoiu Ühispank (4) 10
Ü Tallinna Laenu- ja Hoiukassa (5) 13
Irboska Ühispank (6) 14
Narva Vastastikune Krediit Ühispank (7) 17
Paide Laenu-Hoiu Kassa (8) 19
Rakvere Linna Hoiu- ja Laenukassa (9) 20
Valga Laenu- ja Hoiu-Ühispank (12) 20
Saaremaa Laenu-Hoiu Ühisus (14) 21
St. Maria-Gildi Laenukassa (15) 22
Tallinna Linnakoolide Õpetajate Hoiu- ja Laenukassa (16) 22
Rakvere-Paide Rahukogu Ringkonna Kohtuametkonna Laenu-Hoiu Kassa (17) 23
Valga Seltskondliku Ühingu juures asuv Hoiu-Laenu Kassa (19) 23
Ühispank „Tartu Eesti Laenu- ja Hoiu Ühisus“ (21) 24
Võru Ühispank (22) 37
Lihula Ühispank (23) 38
Viljandi Ühispank (24) 39
Simuna Ühispank (25) 40
Valga „Säde“ Ühingu juures asuv Laenu-Hoiu Ühisus (26) 42
Helme Ühispank (27) 42
Ühispank „Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus“ (28) 45
Otepää Ühispank (30) 47
Aidu Ühispank (31) 49
Tartu Vastastikune Kredit-Ühisus (32) 50
Kulje Ühispank (33) 51
Valga Vastastikune Krediit-Ühisus (34) 51
Laura Ühispank (35) 52
Tallinna Vastastikune Krediit-Ühisus (36) 54
Karula Ühispank (38) 55
Pärnu Vastastikune Krediit-Ühisus (39) 56
Kambja Hoiu-Laenu Kassa (40) 57
Puhja Hoiu- ja Laenukassa (41) 58
Vändra Ühispank (42) 59
Võnnu Hoiu- ja Laenukassa (43) 61
Türi Laenu-Hoiu Ühisus (44) 62
Lehtse Ühispank (45) 63
Pilistvere Ühispank (46) 64
Narva Ühispank (47) 66
Talli Ühispank (49) 67
Rakvere Ühispank (51) 68
Räpina Ühispank (52) 70
Väike-Maarja Ühispank (53) 70

Vaivara Ühispank (54) . . . 72
Sangaste Ühispank (55) . . . 73
Laiuse Ühispank (56) . . . 74
Hageri Ühispank (57) . . . 75
II Tartu Laenu-Hoiu Ühisus (58) . . . 77
Torma Ühispank (59) . . . 77
Tõstamaa Ühispank (60) . . . 78
Saarde Ühispank (61) . . . 79
Häädemeeste Ühispank (62) . . . 80
Kose Ühispank (63) . . . 81
Tallinna Eesti Laenu-Hoiu Ühisus (64) . . . 82
Jõhvi Laenu-Hoiu Ühisus (67) . . . 89
Antsla Ühispank (68) . . . 90
Rapla Ühispank (69) . . . 91
Põltsamaa Ühispank (70) . . . 94
Järva-Jaani Ühispank (71) . . . 96
Alatskivi Ühispank (72) . . . 96
Võsu Ühispank (73) . . . 97
Kadrina Ühispank (74) . . . 98
Vana-Kuuste Ühispank (75) . . . 99
Pala Ühispank (76) . . . 100
Juuru Ühispank (78) . . . 101
Maarja-Magdaleena Ühispank (80) . . . 102
Palamuse Ühispank (81) . . . 103
Pärnu-Jakobi Ühispank (83) . . . 104
Udeva Ühispank (86) . . . 104
Rõngu Ühispank (87) . . . 105
Kuusalu Ühispank (88) . . . 106
Kullamaa Ühispank (90) . . . 107
Lüganuse Ühispank (91) . . . 108
Kõpu Hoiu- ja Laenukassa (92) . . . 110
Lääne-Eesti Ühispank (93) . . . 111
Hiiu Ühispank (94) . . . 113
Vigala Ühispank (95) . . . 114
Saarte Ühispank (97) . . . 115
Tori Ühispank (98) . . . 115
Mõisaküla Ühispank (99) . . . 116
Kergu Ühispank (102) . . . 117
Viru-Jaagupi Ühispank (104) . . . 118
Tudulinna Ühispank (106) . . . 119
Iisaku Ühispank (108) . . . 119
Haapsalu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus (109) . . . 120
„Mustvee Vastastikku Krediit Ühisus“ Ühispank (110) . . . 121
Kavastu Ühispank (111) . . . 122
Haapsalu Vastastikune Krediit-Ühisus (113) . . . 123
Ulila Hoiu-Laenu Kassa (116) . . . 123
Kolga-Jaani Ühispank (118) . . . 124
Raasiku Ühispank (119) . . . 125
Vastseliina Ühispank (120) . . . 126
Baltiski Ühispank (122) . . . 127
Viru-Nigula Ühispank (124) . . . 128
Tartu Kaubanduse ja Tööstuse Vastastikune Kredit-Ühisus (125) . . . 129
Riidaja Ühispank (126) . . . 129
Kinnisvaraomanikkude Ühispank, Tallinnas (132) . . . 130
Mihkli Ühispank (133) . . . 131
Päidla Hoiu- ja Laenukassa (135) . . . 132
Petseri Vastastikune Krediit-Ühisus (136) . . . 133
Suure-Jaani Ühispank (137) . . . 133
Kanepi Ühispank (139) . . . 134
Suur-gildi Pangakontor (140) . . . 135
Ü/k. Eesti Rahvapank (142) . . . 135

Petseri Ühispank (143) 148
Tallinna Ühispank (145) 149
Jõgeva Ühispank (146) 150
Elva Ühispank (147) 150
Võhma Ühispank (149) 151
Tapa Ühispank (151) 151
Tartu Juudi Ühispank (152) 153
Narva-Jõesuu Ühispank (153) 153
Tallinna Juudi Ühispank (154) 155
Tarvastu Ühispank (155) 156
Tallinn-Vaksali Postkontori Teenijate Hoiu-Laenu Kassa (157) 156
Ü Tartu Majaomanikkude Pank (158) 156
Värska Ühispank (159) 158
Orissaare Ühispank (160) 159
Risti Ühispank (163) 160
Jõhvi Ühispank (164) 160
Kloostri Ühispank (165) 162
Tallinna Majaomanikkude Pank, Ühispank (166) 163
Vilo Ühispank (167) 168
Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa (168) 168
Kokora Ühispank (169) 169
Mäe Ühispank (170) 170
Martna Ühispank (171) 171
Roela Ühispank (172) 171
Saare Ühispank (173) 173
Vihula Ühispank (174) 173
Ambla Ühispank (175) 174
Riigi Trükikoja Teenijaskonna Hoiu-Laenukassa (176) 175
Tõrva Ühispank (177) 177
Tartu Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa (178) 179
Senno Ühispank (180) 179
Maksuametnikkude Hoiu- ja Laenukassa (181) 180
Kambja Hoiu- ja Laenukassa (182) 181
Rootova Ühispank (183) 182
Postivalitsuse Teenijate Hoiu- ja Laenukassa (184) 182
Tartu Ringkonnakohtu juures asuv Hoiu-Laenukassa (185) 182
Koeru Ühispank (186) 183
Pärnu Ametnikkude Ühispank (187) 184
Haapsalu Ühispank (188) 184
Narva Riigiteenijate Hoiu- ja Laenukassa (189) 185
Põllupidajate Ühispank (191) 186
Obinitsa Ühispank (192) 187
Narva Juudi Ühispank (193) 188
Kernu Ühispank (195) 188
Peetri Koguduse Hoiu-Laenukassa (198) 189
Teine Tallinna Ühispank (199) 189
Eesti Õpetajate Ühispank (200) 190
Olustvere Ühispank (201) 191
Laekvere Ühispank (202) 191
Käru Ühispank (203) 192
Avinurme Ühispank (204) 193
Virumaa Ühispank (205) 194
Kaubanduse Ühispank (206) 195
Haridus- ja Sotsiaalala Teenijate Hoiu-Laenukassa (207) 196
Pärnumaa Põllumeeste Ühispank (208) 196
Põllutööministeeriumi Ametnikkude ja Teenijate Hoiu-Laenukassa (209) . . 198
Kõlleste Ühispank (210 198
Mustvee Ühispank (211) 199
Eesti Maapanga Ametnikkude Hoiu-Laenu Kassa (212) 200
Valga Ühispank (213) 201
Tartu Saksa Ühispank (216) 202

Konju Ühispank (217) 202
Järva-Madise Ühispank (219) 203
Ü Nõmme Majaomanike Pank (220) 204
Ühispank „Järva Ühine Laenu-Hoiukassa" (221) 205
Pankjavitsa Ühispank (222) 205
Tallinna Politseiametkonna Hoiu- ja Laenukassa (223) 206
Laius-Tähkvere Ühispank (224) 207
Petseri Majaomanike Ühispank (225) 207
Tallinna Linnateenijate Hoiu-Laenukassa (226) 208
Võru Posti-Telegraafi-Telefoni Teenijate Hoiu- ja Laenukassa (227) . . . 209
Hanila Ühispank (228) 210
Viljandi Majaomanikkude Ühispank (229) 210
Nuia Ühispank (230) 211
Kadila Ühispank (231) 212
Peipsiäärne Ühispank (232) 212
Ü „Narva Majaomanikkude Pank" (233) 214
Narva Politseiametkonna Hoiu- ja Laenukassa (234) 214
Rakvere Majaomanikkude Ühispank (235) 215
Kinnisvaraomanikkude Pank (240) 216
Majandusministeeriumi Ametnikkude ja Teenijate Hoiu-Laenukassa (241) . . 217
Topo-hüdrograafia Hoiu- ja Laenukassa (242) 218
Rakke Ühispank (243) 218
Viljandi Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa (244) 219
Misso Ühispank (245) 219
Tartu Töölisühispank (246) 221
Puka Ühispank (247) 222
Pärnu Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa (248) 223
Haapsalu Õpetajate Ühingu Hoiu-Laenu Kassa (249) 223
Tallinna Linnaomavalitsuse Teenijate Hoiu- ja Laenukassa „Hoiula" (250) . . 224
Petserimaa Kaubanduse Ühispank (251) 224
Nissi Ühispank (252) 225
Kärdla Ühispank (253) 225
Rakvere Riigi- ja Omavalitsuse Teenijate Hoiu-Laenukassa (254) 226
Ühispank „Pärnu Majaomanikkude Pank" (255) 227
Lelle Ühispank (256) 228
Türi Ühispank (257) 229
Tapa Põllumeeste Ühispank (258) 229
Põltsamaa Majaomanike ja Põllumeeste Ühispank (259) 230
Sürgavere Ühispank (260) 231
Pärsamaa Ühispank (261) 232
Põllumeeste Keskpank (262) 232
Saaremaa Rahva-Ühispank (263) 236
Leisi Ühispank (264) 236
Kihelkonna Ühispank (265) 237
Tarvastu Põllumeeste Ühispank (266) 238
Kursi Hoiu- ja Laenukassa (267) 239
Varstu Ühispank (271) 239
Tolliametkonna Ühispank (273) 241
Tartu Politsei Hoiu- ja Laenukassa (275) 241
Karilatsi Ühispank (276) 241
Skarjatina Ühispank (277) 242
Paatsalu Ühispank (278) 243
Pärnu Politseiametnikkude Hoiu- ja Laenukassa (279) 244
Suislepa Ühispank (280) 245
Vastse-Otepää Ühispank (281) 245
Ühispank „Põllumajanduse Pank" (282) 246
Järvamaa Ühispank (283) 253
Valgjärve Hoiu-Laenu Kassa (284) 255
Eestimaa Väikelaenu Ühisus, Hoiu- ja Laenukassa (285) 256
Põlva Ühispank (290) 257
Veriora Ühispank (291) 258

Viljandi-Pärnu Rahukogu Ametnikkude Hoiu-Laenu Kassa (292) 259
Pärnu Ühispank (293) 259
Kunda Ühispank (294) 260
Holstre Ühispank (295) 260
Mihkli Põllumeeste Ühispank (296) 261
Veeteede Valitsuse Ametnikkude Hoiu-Laenukassa (297) 262
Ühispank „Majaomanike Krediitpank" (300) 262
Kärgula Ühispank (301) 263
Rannu Hoiu- ja Laenukassa (302) 264
Haapsalu Hoiu- ja Laenukassa (303) 264
Tallinna Tööliste Ühispank (306) 265
Hoiu-, Laenu- ja Abiandmisekassa „Ühisabi" (307) 266
Sindi Ühispank (308) 267
Kehra Ühispank (309) 268
A/S „Keskkassa" (310) 269
A/S „Tekla" Ametnikkude- ja Teenijate Hoiu- ja Laenukassa (311) 269
Jõgeva Põllumeeste Ühispank (312) 269

II osa.

Krediidiühistute nimestik ja statistika.

A. Lühikrediidiühistute nimestik (koostanud *K. Inno*) 3
1. Eelmärkmeid 3
2. Tegevust alustanud lühikrediidiühistute nimestik 3
B. Lühikrediidiühistute varandus- ja kapitalistruktuuri statistika 16
Eelmärkmeid 16
Krediidiühistute varandus- ja kapitalistruktuuri statistika tabelid (Tabelid on toodud arengulugude järjekorras. Panga nimele järgnev number vastab tabeli numbrile.) 18
Tähestikuline lühikrediidiühistute nimiregister 81

I OSA

KREDIIDIÜHISTUTE ARENGULOOD

Tartu Saksa Laenu-Hoiu Ühisus (1).

Tartu Saksa Laenu-Hoiu Ühisus on oma arengus, enne A/S Tartu Tööstuse Pangaks muundamist, teinud läbi mitmed astmed ja muudatused. Selle panga algus ulatub 1858. aastasse, mil asutati St. Antoni-gildi Laenukassa. Viimane on jäänud avalikkusele tundmata peamiselt seetõttu, et selle põhikirja kinnitas Tartu magistraat. St. Antoni-gildi Laenukassa põhikiri kinnitati Tartu linna poolt 24. V 1858 provisoorselt viie aasta peale. Panga tegevus algas arvatavasti varsti peale põhikirja kinnitamist. Kuna St. Antoni-gildi Laenukassa olevate andmete järgi osutub seega esimeseks lühikrediidiühistuks Eestis, samuti aga ka Venes, siis toome siin selle esimese põhikirja tõlke:

§ 1. Pärast seda kui St. Antoni-gildi laekasse on kogunenud aastate jooksul kui ka gildiplatsi müügist kapital, siis on kaua tuntud tarviduse täitmiseks selle aasta vastlapäeval peetud mainitud kommuuni koosolekul otsustatud selle kapitaliga Kassa asutada, kust Väikese Gildi liikmed juhtuvail pakilisil juhtumeil oma kutse teostamiseks võivad saada lühikeseks ajaks laenu intresside maksmise vastu; ja järgnevas määratagu, kuidas seda Kassat asutada ja hallata ning millisel viisil kapitaliosasid välja anda tuleks.

§ 2. Asutatav Kassa ärgu evigu ainult eesmärki kapitale välja anda tagasimakse vastu, ta olgu ka ühtlasi säästukassa, milles Väikese Gildi liikmed võivad suva järgi hoiustada summasid, tingimata aga peavad sellesse maksma kuumaksmeid.

§ 3. St. Antoni-gildi laegas annab sellele Kassale üle asutamisfondina kapitali 1000 rbl. hõbedas 4% hüvitamisega aastas ja kõigi osaliste solidaarse käenduse vastu; ja see Kassa kandku nime „St. Antoni-gildi Laenukassa".

§ 4. Igal St. Antoni-gildi liikmel, kes tahab saada selle Kassa osaliseks, tuleb maksta sisseastumisel ühe rubla hõbedas suurune summa sisseastemakset Kassa kasuks, mis jääb selle omandiks, ja siis veel iga kuu vähimalt 25 kop. jooksva Kassamaksmena. Need maksmed hüvistatakse maksjale tema kontosse ja jäävad tema omandiks.

§ 5. Neid kuumaksmeid võiakse maksta prenumerando või kuu jooksul, kunagi aga mitte postnumerando.

§ 6. Laenutatud kapitalelt saabuvad intressid lisatakse kapitalile aasta lõpuni koheseks taaskasvitamiseks.

§ 7. Kapitalide väljaandmine kui ka laenutatud rahade tagasimaksmine toimub iga kuu 15-ndal ja 30-ndal, kusjuures ainult siis on erandid lubatud, kui laenaja võib tõestada, et nõutud laen võib olla talle kasulik ainult otsesel saamisel, näit. töömaterjalide ja sarnase ostuks.

§ 8. Iga aasta lõpul sissetulekute ja väljaminekute kohta koostatavas arvestuslõpetuses hüvistatakse ärikasumist saabuv ülejääk, mis jääb üle pärast võetud kapitalide eest makstavate intresside, esinenud haldusväljaminekute mahaarvamist ja pärast 1 protsendi varumist moodustatavasse varufondi, osalistele nende kontos nende poolt jõueldud sissemaksete suuruse järgi; seda jätkatakse, kuni sissemakstu saavutab 25 rbl. suuruse, mille järgi siis iga aasta saabuv dividend võiakse välja anda maksjale tema soovil.

§ 9. Kapitalide vastuvõtt ja säilitus, samuti rahade väljaandmine siirdakse juhatusele (haldusele), mis koosneb direktorist ja kahest kaasistujast ja millel tuleb

esitada aruanne rahade haldamise kohta igal esimesel algava kuu (kinnitamata kavandis: esmaspäeval) laupäeval peetavale kõigi (kinnitamata kavandis: osaliste) gildiliikmete koosolekule.

§ 10. Direktor, mõlemad kaasistujad kui ka asendav juhatusliige, kes esinevail juhtumeil puuduvat asendab, valitakse kõigi (kinnitamata kavandis: osaliste) Väikese Gildi liikmete poolt selleks esitatud kandidaatidest. Iga aasta lahkub üks neist juhatuseliikmeist ja asendatakse korraldatava uue valimisega, kusjuures siiski lahkunut võiakse uuesti valida.

§ 11. Sel juhatusel tuleb Kassa rahasid ja väärtdokumente nõutavas korras lukustatud kastis kolme lukuga, millest igal juhatuse liikmel on üks võti, direktori korteris säilitada.

§ 12. Selleks eesmärgiks ametisse seataval raamatupidajal tuleb sissetulekute ja väljaminekute kohta täpselt raamatut ja arveid pidada, ja see raamatupidamine tuleb nii korraldada, et see võimaldab hõlpsa ülevaate jõueldud sisse- ja väljamakseist kui ka sellest, kas tähtpäevalised kapitalid ning intressid ka õigeaegselt saabuvad.

§ 13. Iga St. Antoni-gildi liige on õigustatud, kuivõrd ta täidab § 4-ndas märgitud tingimused, Kassa fondist laenu taotlema.

§ 14. Väljaantav laen ei või esialgselt ületada 50-rbl. summat ja laenutatu tagastamisvälde 6-kuulist aega.

§ 15. Väljaantud laenu eest maksab laenaja ½ protsenti kuus ja tal tuleb esitada vastuvõetud laenu eest kinnisvaraga, käsipandiga või käendajaga vajalik tagam.

§ 16. See kommuuni liige, kes on hüvistanud oma kontos kapitali, võib võtta endale selle hoiuse suuruses teise eest kautsjoni; kuid siis ta ei või taotleda laenu seni, kuni ta selle kautsjoniga vastutab Kassas, välja arvatud siis, kui ta esitab laenu eest teissuguseid § 15-ndas lähemalt märgitud küllaldasi tagameid.

§ 17. Kui keegi tahab aasta jooksul välja astuda, siis on see talle vaba ja talle makstakse tagasi pärast viimaseaastast lõpetust tema poolt sissemakstud rahad, samuti temale hüvistatud aastased dividendid, kuid siiski makstud sisseasterahade kinnipidamisega.

§ 18. Kommuuni liikmed, kes ei maksa kas sisseasterahasid või kuumaksmeid ühe kuu jooksul, loetakse lahkunuks, kui eelnevat manitsust ei ole täidetud, ja neile makstakse tagasi juba sissemakstud maksmed, kuid siiski sisseasteraha kinnipidamisega. Selle jälle sisseastumisel ei tule sisseasteraha maksta.

§ 19. Kuna ülaltoodud paragrahvides aja jooksul ja saavutatud kogemustega võiks selguda, et Instituudi arenguks mõned punktid vajavad muutmist või lisandeid, siis varub gild endale õiguse neid, kus vajalik, teha. Tartus, 23. V 1858. a.

Selle põhikirja on alla kirjutanud gildi nimel selle oldermann A. Nicolai. Kinnitatud põhikirja esialgse kavandi §-is 9 ja 10 on tehtud Tartu linna nõudel väikesed muudatused, mis teevad St. Antoni-gildi Laenukassa halduse gildi asjaks suuremal määral kui seda panga asutajad taotlesid. Viimaste poolt esitatud põhikiri näeb ette ainult panga liikmete peakoosoleku, mis asendatakse Tartu linna nõudel gildi üldise koosolekuga. Tartu linna vastav nõue oli tingitud panga põhikirja kinnitamise õiguslikust küljest, sest Tartu magistraadil oli õigus kinnitada ainult gildi asutiste põhikirju. — Oma iseloomult on panga põhikiri lihtne ja sisaldab ainult olulisi küsimusi, milles ta sarnleb Schulze poolt ja temast sõltumata asutatud esimeste krediidiühistute põhikirjadega. Ka sisult on eeltoodud põhikiri koostatud Schulze põhimõtete alusel, kusjuures panga iseseisva peakoosoleku kõrvaldamine toimus välisel survel ja ei muuda panga sisemist struktuuri, sest laenutamine toimub Kassa liikmetele (= osalistele). Ka igakuulised sundmaksmed ja asutamisfondi saamine mõnelt asutiselt on tolleaja krediidiühistutele iseloomulikud nähtused.

St. Antoni-gildi Laenukassa provisoorselt kinnitatud põhikiri leidis definitiivse kinnitamise Tartu magistraadi poolt 26. I 1865. a. 30. III 1876 kinnitatud põhikirjas on teostatud mõningaid muudatusi, kusjuures muu seas on lubatud laenu andmine võimaluse korral ka mitteliikmeile, kellel tuleb aga maksta 6% asemel 7% intresse. —

Pank areneb ja kasvab aastate jooksul, kusjuures tegelik praksis muudab mõningaid põhikirja tingimusi. Nii 1874. a. peakoosolek otsustab muuta ülejäägijaotust: nüüd määratakse dividendi ainult kuni 5%-ni ja ülejäänud ülejäägi osa läheb varukapitali juurde. — St. Antoni-gildi Laenukassa registreerimine iseseisva juriidilise isikuna algas XIX saj. lõppaastail ja tuli toime peale pikka kirjavahetust muudatuste pärast normaalpõhikirjas alles 12. sept. 1898. a., mil kinnitati põhikiri nimega St. Antoni-gildi Laenu-Hoiu Ühisus (rahvalikult: Laenu-Hoiu Selts). Eesti ajal võttis pank endale nimeks Tartu Saksa Laenu-Hoiu Ühisus (1920. a.). Selle nimega töötas pank kuni tema aktsioneerimiseni 1922. a. nimega A/S Tartu Tööstuse Pank.

Ühispank „Viljandi Laenu- ja Tagavara Kassa" (2).

„Viljandi Laenu- ja Tagavara Kassa" Ühispank kuulub vanimate krediidiühistute hulka, mille arengust ja tolleaegsest olukorrast annab väga hea ja huvitava ülevaate järgmine väljavõte mainitud krediidiühistu esimese 25 a. juubeliks koostatud ajaloolis-kriitilisest aruandest, mis kanti ette ja protokolliti juhatuse pidulikul istungil 1. VII 1894: „Kuni 1. juulini 1869, millisel päeval siinne laenu- ja säästukassa (Leih- und Sparcasse) alustas oma tegevust, polnud Baltimail ühtki säärast asutist. Ja isegi kogu Venemaal oli ainult üks laenu- ja säästukassa, mis avati Rožděstvenskis 1866. aastal. Alles Viljandi laenu- ja säästukassa kinnitamine andis laenu- ja säästukassadele tähtsuse riigis ja siinseis provintsides, sest kõige kõrgemalt poolt 21. märtsil 1869. a. kinnitatud ministrite komitee otsusega anti finantsministrile õigus kassasid, mis oma põhimõtteilt ühtusid Viljandi ja Rožděstvenski kassadega, omal algatusel kinnitada. Siin oldi sellest kõige kõrgemalt poolt kinnitatud ministrite komitee otsusest üllatatud, sest alles nüüd saadi teada, et seni (üheainsa erandiga) sisemaal üldse laenu- ja säästukassasid polnud ja et alateadlikult oli antud tõuge, nagu nüüd võis ennustada, üldisele laenu- ja säästukassade levimisele Vene riigis. Seejuures tuli täiesti teadlik olla, et Viljandi põhikirja põhimõtted ei olnud Viljandis leiutatud, vaid et nad olid võetud Schulze-Delitzschi laenukassadelt. Mõned mäletavad veel, et endine õpetaja W. Gramberg, tolleaegne kooliõpetaja Schmidti kasvatusasutises, andis tõuke loenguga Schulze kassadest siinses äsjaasutatud käsitöölisühingus Viljandi laenu- ja säästukassa asutamiseks. W. Grambergi osavõtul koostati põhikiri maakohtusekretäri Karl Holsti, kaupmees N. Boströmi ja linnaraamatupidaja Friedrich Sprengeri poolt. Kas teisi isikuid veel sellest redaktsioonist osa võttis, seda ei ole võimalik enam selgitada. Kassa põhikapitali moodustasid 250 rbl., mis olid jäänud jäägina oluliselt teistel põhimõtteil asutatud laenukassast (Leih-Casse). — Peale seda, kui 12. mail 1869 loodi laenu- ja säästukassa, kusjuures esimesel koosolekul Karl Holst valiti presidendiks, N. Boström ja tislermeister W. Helsing direktoreiks, kaupmees Julius Petersen laekuriks, raamatupidaja Friedrich Sprenger ja maakohtu arhivaar C. F. Sabler direktori-asetäitjaks, ja peale seda kui 1. juulil 1869 tehinguid alustati, siis sündis ettenähtamatu, et raha ja krediiti oli külluses ja esimesel aastal ca 60.000 rbl. suurune käive saavutati. Esimesel 2 kuul pärast tehingute alustamist kasvas liikmete arv juba 76-le. Teisel tegevusaastal 1870—1871 oli käive mitte vähem kui 256.225 rbl. 66 kop. ja 136 liiget said 38% dividendi; kolmandal aastal ületas liikmete arv juba 200 ja on olnud keskmiselt viimase kahekümne aasta vältel tähtsuseta kõikumistega 220 ümber. Sellise suure tegevuse ja nii palju liikmete juures oli võimatu, et, nagu põhikiri nõudis, üldkoosolek kutsutaks kokku laenude ja hoiuste kasvikumäära ning üksikute hoiuste maksimaalsuuruse määramiseks igakord, niipea kui selleks tekkis tarvidus. Seepärast oli vajalik üldkoosoleku poolt juhatusele suurema volituse andmine. Samuti ei osutunud otstarbekaks ebaselge kord direktori-asetäitjatega, mis põhjustas tülisid. Selle tagajärjeks oli, et Viljandi põhikiri, mis pidi olema teatud määral musterpõhikiri ja paljude kassade poolt tegelikult ka jäljendamist leidis, juba märtsis 1872, seega kui ta ei olnud veel 3 aastat kehtinud, üksmeelse üldkoosoleku otsusega alistati uuele redigeerimisele, millega igatahes ei

muudetud midagi põhimõtete põhialuseis, kuid siiski suur osa paragrahve võttis teise kuju. Ülemusliku kinnitamisega astus see uus põhikiri 1876. aastal jõusse ja kehtib, välja arvatud kaks muudatust, kuni tänaseni. Ta erineb oma eelkäijast peamiselt selles, et juhatus nüüd peale raamatupidaja (varem laekuriks nimetatud) koosneb viiest direktorist ja enam asetäitjaid ei ole, edasi, et juhatuseliikmeile tingimata keelati laenu- ja säästukassa võlgnike eest käendamine, lõpuks, et juhatus üksmeelsuse korral on õigustatud uue liikme vastuvõtust keelduma. — Mingi tähtsusega tülisid laenu- ja säästukassa tegevuse suhtes ei ole enam esinenud juhatuses peale uue põhikirja kehtimapanekut paljude möödunud aastate vältel. Ongi, niikaua kui laenu- ja säästukassa püsib, direktor oma ametiaja lõpul iga kord uuesti valitud, nii et juhatuse asjaajamises, toetatud liikmete usaldusest, võis kujuneda tõeline kontinuiteet ja kindel praksis, mis ei teinud ainult juhatusele endale asjaajamist kergemaks, vaid küll ka liiklust sellega mugavamaks ja eelkõige tõi kasu laenu- ja säästukassale." — „Näib, et uue põhikirjaga teostatud juhatuse suurendus alaliste direktorite arvus 3-lt 5-le on olnud kasulik ka selles suhtes, et suurenes, arvestades kohalikke tarvidusi, isikutundmine ja teadmine võlgnikkude majanduslikest oludest, sest seni õnneks pole tekkinud personaalkrediidi andmisest (võlakohustus 2 käendajaga) kassale mingit kahju, kusjuures ei saa salata, et — kuigi harva — on esinenud pettumusi krediidivõimes. — Kuigi põhikirja uue redaktsiooni järgi Viljandi laenu- ja säästukassa jäi teataval määral ülemaailmseks asutiseks, sest iga laitmata kuulsusega mees, kes sai 21 a. vanaks, kas ta elas siin või mujal maailmas, võidi liikmeks vastu võtta, — siiski on kujunenud ammust ajast tavaks, et juhatus, põhikirja § 2 antud õiguse põhjal, mis lubab üksmeelsuse korral vastuvõtmisest keelduda, ei võta vastu kedagi, kes ei ela Viljandi-Pärnumaal. Praegusist liikmeist elab ca 1/3 Viljandi linnas ja ca 2/3 väljaspool linna ning 2/3 laenusummadest — märtsikuus s. a. ja ka varem kord tehtud arvestuse järgi — on antud väljaspool Viljandi linna elavaile liikmeile, kuna nende käendusvõime ja nende, enamasti ka Viljandi-Pärnumaal elavate muude liikmete, mille hulgas on terve rida jõukaid suurmaaomanikke, poolt pakutav garantii ületab kaugelt garantii, mida suudavad anda Viljandi linnas elavad liikmed käendamisel ja kassa kahjude eest vastutuse realiseerimisel.

Ka käesoleva põhikirja järgi on laenu- ja säästukassa kogu tegevuse eesmärgiks anda oma liikmeile laenu paraja kasvikumääraga ja võimaldada säästmist väiksemate summade kindla kasvikulise mahutusega. On loomulik, et tekib vastuolu mõlemate eesmärkide vahel kasvikumäära kõrguse pärast. Sest mida kõrgem on kasvikumäär, seda rahuldatum on hoiustaja ja seda rahuldamatum laenaja, hoiuste ja laenude kasvikumäärade võrdsus tähendaks aga laenu- ja säästukassa loobumist igasugusest teenistusest. Kasvikumäära reguleerimises ainult harilikku põhimõtet tähele panna ja nii palju võtta või hoiustajaile nii palju maksta, et veel võusuriks või kurnajaks ei peeta, see tähendaks laenu- ja säästukassa üldkasulikust mõjust loobumist. Nii kujunes siis vaade, et arvesse võttes liikmeid, kes on õigustatud ainult laenu saama, kuna igaüks, ka mitteliige, võib hoiustada, tuleb esijoones asjaajamises tähelepanu pöörda raha nõutamisele laenudeks ning et otsustav peab olema liikmete mõistlik huvi laenu kasvikumäära kõrguse vastu, see tähendab, et laenu- ja säästukassa peaülesanne on laenude nõutamine mõõduka, odava kasvikuga, et ta peab olema esijoones laenutamise käitis. Seepärast tuleb hoiuste kasvikumäär hoida nii kõrgel, et neid, kuivõrd neid on vaja, ei võetaks välja. Sellele vaatamata ei ole reeglipäraselt kunagi hoiuseilt mitte vähem kui 4% makstud, ja tänaseni on ka Viljandi linna, kes laenu- ja säästukassat tema tegevuse alguses, kus see seda vajas, hoiustega toetas, summadelt 4½% makstud, samuti ka matusekassale ja Maurachi sulastekassade summadelt. Kuigi Viljandi laenu- ja säästukassas säästutehing alles teises järjes küsimusse tuli, siiski ei või jätta mainimata, kuidas möödunud 25 aasta jooksul kohalik majanduselu on muutunud. Kuhu mahutasid endisil aastail teenijad ning vaesemad inimesed oma raha? Kui palju on nüüd konsolideeritud, mis varemini kasutamata ja kasvitamata seisis, kui üllatav on olnud üksikute hoolsate peremeeste ja valitsejate mõju, virgutada omi inimesi säästma.

Lubatagu siin vaid meenutada krahv Ferseni mõisade surnud ülemvalitsejat P. v. Wasmundt'i. Juunikuu kasviku-tähtpäevaks esitas ta terve kotitäie säästuraamatuid, mis lõpuks andis tähtsa kogusumma säästuhoiuseist. Kui jälle asuda laenutehingu juurde, mis on laenu- ja säästukassa peaülesanne, siis õnneks saavutati seda, et 1872. a. algusest saadik laenudelt, mitte vähem kui 3 kuud, lühikeste ajavahemikkudega tuli maksta ainult 6%, ilma provisjonita või tempellõivuta. Laenude hoogsa tõusu tõttu majaobligatsioonidest pantide vastu, mis väiksemais kohtades olid raskelt realiseeritavad, tuli nende tehingute kasvikumäära ½% võrra tõsta ja peale selle otsustati juhatuse ettepanekul 1879. a. üldkoosolekul, et ülimalt ¼ käitiskapitalist võib kasutada laenudeks majaobligatsioonidest pandi vastu. See teostati siis ka edukalt, nii et käesoleval ajal nende laenude kõrgus ei ole saavutanud ¼ ja seega on õnnelikult välditud kalju, mille vastu jooksid karile muidu hästikorraldatud laenukassad, olles sunnitud likvideeruma oma nõudmiste liiga pikaldase realiseeritavuse tõttu. Laenutehingu tervisest räägib veel see, et *personaalkrediit* (võlakohustus 2 käendajaga) palju väiksem on *reaalkrediidist* (võlakohustus väärtpaberite või ingrosseeritud obligatsioonide alusel). Kui k. a. maikuu lõpul anti personaalkrediiti 49.685 rubla, siis oli reaalkrediidis laenusumma, mis esineb põhikirjapäraselt personaalkrediidile sarnaselt ainult juba mainitud vormides, 254.286 rubla. Samas vahekorras olid mõlemad krediidid ka varemini, näit. 9. okt. e. a. olid käendustega laenud 53.800 rbl. ja pantide vastu — 250.400 rbl. Seda soodustas kindlasti ka juhatuse kindel praksis mitte lasta ühtki liiget — ainult liige tohib käendajaks olla — kokku rohkem kui 10.000 rubla eest käendada, olgugi ta suure varanduse omanik. Selles praksises peitub ka teatav kaitse kassaliikmetele käendusjõudluse taotlejate rünnakute vastu. Mis aga laenu- ja säästukassa laenutehinguid ja seega kogu käitisejuhtimist märksa kergendab, on reeglipäraselt korduvate aastaliste tegevusaegadega võrdlemisi samaseks jääv rahatarve, mida aastaid püsivaks jääv liikmete arv piisavalt ei selgita. Seda samasust raha tarbes võib olla soodustanud see tähtis asjaolu, et laenutehing kassa esimesist aastaist alates võttis *teise kuju*, kui seda põhikiri eeldas, sest et suurem osa laene võeti tegelikult mitte lühikesele vältele kolm või kuus kuud, vaid pikemale ajale, ja et — tähele pannes põhikirjapäraseid pikenduse ning tagasimakse vorme kasvikumaksete ning kirjendamise suhtes — laenusid kassa poolt tegelikult üles ei öeldud, niikaua kui toimusid kasvikumaksed. Ja milleks ka üles öelda? Nii pole liikmel, kes tegi laenu, karta, nagu see seni toimus, et ta ülesütlemise läbi raskustesse satub. Tema omalt poolt tohib ilma üles ütlemata sobivate osamaksetega oma laenu kustutada.

Kuid siin pole milgi viisil tegemist niisuguste, osalt mitmeaastaste laenudega, milliseid kunagi tagasi ei maksta ja veel raamatus püsivad vaid vaevaselt nõutatavate intresside pärast ning päästmatutena kustutatakse. Põhikiri raskendab selleks liigagi laenutamist kahe käendaja nõudmise ja rangete juhistega pantide laenustamise suhtes. Laenu- ja säästukassast raha saamist pole just hõlbustatud, kui just ei laenustata liikme osust. See on aga õnneks mitte ainult laenu- ja säästukassale, vaid ka selle liikmeile, kellele on raskendatud liiga kiiresti ja ettemõtlematult laenutegemine. Kassa laenutehingu hea mõju peaks selgesti nähtuma peamiselt võusuri ja kõigi nende sõltumusvahekordade kõrvaldamises, mis tekivad eraisikuilt laenamisega, samuti ka ettevõtete mitmekordseis abistamisis raskuste korral ja toetamises. Nagu juba näidatud, aastati vähemuutuva raha tarbe maksimumi tõttu laenudeks ja laenu- ja säästukassa käitiskapitali kuuluvate liikmete osuste ja varukapitalide kasvamise pärast on hakanud säästuhoiused oma tähtsust kaotama, ja nad isegi said laenu- ja säästukassa käitise rentaablusele ajuti ohtlikuks, kuni siinse riigisäästukassa asutamisega raha äravool loodi, eelkõige liiga tugev raha juurdevool välditi. Laenu- ja säästukassa omakapitalide kasvamine, mida ei võidud ette näha, viis aga 1890 põhikirja muutmiseni põhikapitali suhtes: viimane on kasutamatu seni, kuni pole ära tarvitatud käitiskapital. Põhikapital oli peamiselt põhikirjapärase juurdearvamisega vähemalt 25% suuruses puhaskasumist 20 aastaga kasvanud 250 rublast algkapitalist 28.771 rublani 06 kop. Põhikirja muutmine seisis ainult selles,

et tulevikus ainult 10% puhaskasumist arvatakse põhikapitalile juurde, et takistada selle kasutut kasvamist, sest viimasel aastalõpetusel koosnes, mis puutub viimasesse, garantii 277.817 rbl. suuruste hoiuste eest mitte ainult 1) laenu- ja säästukassa nõudmistest 287.101 rbl. suuruses, mis olid omakorda tagatud väärtpaberitega (mis olid laenustatud $^2/_3$ nende nominaalväärtusest, ja majaobligatsioonid $^2/_3$ nende kindlustussummast) ja 2 käendajaga, vaid ka 2) liikmete-osustest 48.506 rubla 43 kop. suuruses, 3) varu- ja põhikapitalist 42.714 rbl. 52 kop., kokku 91.220 rbl. 95 kop. ja lõpuks 4) liikmete käendusest nende koguvarandusega, mis ligikaudse hindamise järgi teeb välja 5 miljonit rubla."

„Laenu- ja säästukassa päris tegevus sooritatakse 1872. a. saadik kolmapäeva ja laupäeva pealelõunatundidel kl. 4—6, kuna vaheaegadel raamatupidaja toimetab raamatupidamise ja kirjavahetuse, üks direktoreist — saadetud käsundite ja vekslite laegastamise, ning nii raamatupidaja kui ka direktorid võtavad vastu soovid, mis puutuvad tehinguisse. Mis puutub tegevuskuludesse, siis on 1878. a. saadik raamatupidaja palgatud 1000 rbl. aastas ja 1879. a. saadik 5 direktorit kokku sama paljuga, peale selle saab raamatupidaja 1881. a. saadik aastas 100 rbl. ühe abitöölise jaoks, samuti kui käsundite ja vekslite laegastamist toimetav direktor saab laegastamiste eest 180 rbl., lõpuks makstakse 1890. a. saadik aastast üüri 200 rbl. nüüdse, hr. raamatupidaja N. Boströmi kivist majas asuva laenu- ja säästukassa lokaali eest. Muid nimetamisväärseid kulukirjeid ei esine. 1885. aastani asus laenu- ja säästukassa lokaal raekojas, 1885—1890 maakohtus. Laenu- ja säästukassale oli tähtis, et ta lahkus linnaameti lokaalist raekojas ja üldse linna raekojast. Nüüd juhtub harvemini arusaamatusi, et tahetakse pidada Viljandi laenu- ja säästukassat linna asutiseks, et sellele tuginedes välja mõelda või teha kehtivaks nõudmisi enda kasuks. Viljandi laenu- ja säästukassa on iseseisev asutis ja ei kuulu linnale ega maale, vaid ühendab linna ja maad, nagu juba näidatud, sest väljaspool Viljandi linna elavate liikmete suhe siinsetega nii arvus kui ka nende laenude summas on nagu $^2/_3$ $^1/_3$ vastu, nende garantiivõimest täiesti vaikides."

Viljandi Laenu- ja Tagavara Kassa Ühispank kandis Vene ajal nimetust „Fellinskaja ssudo-sberegatelnaja kassa", saksa keeles: „Felliner Vorschuss & Sparkasse" ja „Felliner Leih- und Sparkasse", mis pärast 1920. aastat muudeti nimetuseks „Viljandi Laenu- ja Tagavara Kassa" ja alates 1933. aastast nimetuseks „Viljandi Laenu- ja Tagavara Kassa, Ühispank". Pank on muutnud oma asukohta mitmel korral Viljandi linna piires, asudes Kauba tänavast Lossi tänavasse, ja sealt Posti tänavasse nr. 11, kus tegutseb siiani üüriruumides. Pank pole oma tegevusrajoonile piire seadnud, on aga esijoones püüdnud rahuldada Viljandi linnas ja maakonnas elavate klientide nõudeid. Enne Vabadussõda laenutas pank ainult võlakohustuste vastu käendajate vastutusel, käesoleval ajal aga kasutatakse kõiki mooduseid, mida näeb ette KAS. Märkimisväärne on asjaolu, et panga tegevuse algaastail oli hoiuste vastuvõtmiseks tarvilik igakordne vastav juhatuse nõusolek. Praegu võtab pank vastu hoiuseid piiramatul arvul. Maailmasõja ja sellele järgnenud Vene revolutsiooni ajal elas pank üle raskeid kaotusi, Vene tsaaririigi väärtpabereisse paigutatud kapital ligi 36.000.— rubla suuruses muutus väärtusetuks. Pank on oma tegevuse jooksul kestvalt toetanud saksa kooli ja kirikuelu Eestis, millise tegevuse hulgas väärib erilist tähelepanu kirikla ehitamine ja selle kinkimine Viljandi Jaani kogudusele. Pank seisab esijoones Viljandi linna ja maakonna elanike teenistuses, kuigi ta võib sooritada tehinguid üle Eesti Vabariigi.

Viljandi Laenu- ja Tagavara Kassa Ühispank asub Viljandis Posti tn. 11, telef. 248. Juhatus: Ewald Schoeler (esimees), Christoph Eisenschmidt, Heinz Ungern-Sternberg. Nõukogu: W. Natus, G. Lehmann, A. Parnitzky, W. Petersen, F. Mathiesen, A. Westrén-Doll. Panga juhatajaks on Chr. Eisenschmidt. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 10—14 ja 17—18. Panga korrespondentideks on: A/S G. Scheel & Ko., Tallinna Laenu- ja Hoiukassa, Tartu Saksa Ühispank, Pärnu Ühispank, Järva Ühine Laenu- ja Hoiukassa, A/S Võru Pank ja Valga Laenu- ja Hoiukassa.

Põltsamaa Laenu-Hoiu Kassa (3).

Põltsamaa Laenu-Hoiu Kassa (rahvalikult Laenu- ja Tagavara Kassa) asutati juba 1870. a., pool aastat peale Viljandi Laenu- ja Tagavara Kassa tegevuse algust. Asutamiskoosolek peeti 2. jaan. 1870. a. kohalikkude elanikkude ja mõisnikkude osavõtul pastor C. Maurachi algatusel, millest võttis osa 26 liiget. Samal päeval algas ka pank tegevust, kuigi põhikiri oli kinnitamata. Asutajate hulka kuulusid veel Carl Friedrich Leihberg, Aleksis Mique, E. von Wahl ja advokaat James Rathleff. Panga põhikiri kinnitati alles 1. XI 1871. a. — Põltsamaa Laenu-Hoiu Kassa kujunes oma soodsa asendi tõttu suuremaks ja XIX saj. viimase veerandi tähtsamaks ning tähelepanuväärivamaks krediidiühistuks Liivi- ja Eestimaal, millest koos Viljandi Laenu- ja Tagavara Kassaga või selleta sageli kõneldi mitmesuguseil koosolekuil ja päevadel. Teda ületas oma arengus vaid Viljandi Laenu- ja Tagavara Kassa. Panga areng oli eriti hoogus 1870—76, milliseil aastail toimus väga suur (kuni 16.000.— rbl. aastas) hoiuste juurdekasv. Järgnevail aastail oli hoiuste juurdekasv võrdlemisi tagasihoidlik, mida põhjustas ühelt poolt hoiuste kasvikumäära alandamine 5%-lt 4,5%-le ja teiselt poolt talupoegade poolt elav hoiuste väljavõtmine talude ostmiseks. Hoiustajate hulgas domineerivad teenijad ja ka talupojad. Eriti suuri hoiuseid toovad panka esimese 10 a. tegevuse andmeil just naisteenijad. Ka madala palgaga teenijad toovad suuremaid hoiuseid. Pank andis laenu ka talupoegadele, ja seda isegi talude ostuks. Seetõttu said pangast laenu kõik seisused.

Huvitavad on üksikud statistilised andmed panga 10. tegevusaasta (1879. a.) kohta osuskapitali, hoiuste ja laenude alalt. Nimelt jagunes osuskapital liikmete vahel järgmiselt:

osusega	25—100 rbl.	—	10	liiget ehk	16,66%
	101—200 „	—	2	„ „	3,34%
	201—300 „	—	3	„ „	5,00%
	301—400 „	—	5	„ „	8,33%
	401—500 „	—	1	„ „	1,67%
	501—600 „	—	39	„ „	65,00%
			60	liiget ehk	100,0%

Osuseilt on makstud dividendi väga mitmes suuruses, keskmiselt aga 8—10%, välja arvatud 1871. a., mil dividend tõusis 43%-le. — Hoiuste suurusest samal ajal annab pildi järgmine tabel:

hoiusega	1— 10 rbl.	—	15	hoiustajat ehk	3,75%
	11— 25 „	—	18	„ „	4,50%
	26— 50 „	—	36	„ „	9,00%
	51— 100 „	—	79	„ „	19,50%
	101— 500 „	—	188	„ „	47,00%
	501—1000 „	—	50	„ „	12,50%
	1001—1500 „	—	7	„ „	1,75%
	1501—2000 „	—	7	„ „	1,75%
	2001—2500 „	—	2	„ „	0,50%
	üle 2500 „	—	1	„ „	0,25%
			403	hoiust. ehk	100,0%

Keskmise hoiuse suurus on 308 rbl., kusjuures pisim hoius on 1.— rbl. ja suurim — 2894.— rbl. Umbes kolmveerand kogu hoiuseist evib suuruse 100—1000 rbl. ja umbes 40% hoiuseist — 500—1000 rbl. — Samal ajal oli laenude jagunemine järgmine:

laenuga alla	100 rbl.	—	37	laenajat ehk	23,1%
	101— 500 „	—	65	„ „	40,6%
	501—1000 „	—	30	„ „	18,8%
	1001—5000 „	—	25	„ „	15,6%
	üle 5000 „	—	3	„ „	1,9%
			160	laenajat ehk	100,0%

Seejuures oli pisim laen 50 rbl., suurim — 9000 rbl. ja keskmine laen — 763 rbl. Väljaantud laenud olid tagatud järgmiselt:

	1879. a.		1885. a.	
2 käendajaga	49.975.—	ehk 41,0%	27.225.—	ehk 25,5%
väärtpaberitega	13.940.—	„ 11,5%	16.375.—	„ 15,5%
hoiustega	20.285.—	„ 16,5%	12.715.—	„ 12,0%
hüpoteekidega	37.850.—	„ 31,0%	49.875.—	„ 47,0%
	122.050.—	„ 100%	106.190.—	„ 100%

Toodud andmed näitavad tendentsi hüpoteekidega tagamise tugevaks kasvuks personaalkrediidi kahjuks.

Põltsamaa Laenu-Hoiu Kassa töötas iseseisvalt edasi kuni Vabariigi algupäevadeni. Alates 1. I 1921 ta liideti praeguse A/S Tartu Pangaga, mille kohaliku agentuurina ta jäi töötama kuni 1935. aastani.

Petseri Laenu-Hoiu Ühispank (4).

Petseri Laenu-Hoiu Ühispanga asutamine on lähedalt seotud Vene maareformiga, mis teostati 1861. a. Selle tulemusena vabanesid talupojad sunnismaisusest ja võisid hakata looma iseseisvaid talusid. Talude pärisomandiks ostmine, samuti aga ka tootmisvahendite ja tööriistade nõutamine tekitas suure kapitalinõudmise. Talumajanduse kiirendatud siirdumine naturaalmajandusest rahamajandusse maareformi tagajärjel muutis eriti teravaks kapitalipuuduse. Seejuures andis ennast oluliselt tunda krediidituru korraldamatus, mis raskendas vaesusega võitlevail talupoegadel kapitali saamist. Sageli ainsaks väljapääsuteeks jäi võusuri-krediit mitmekümne ja isegi mitmesaja protsendiga. Seepärast osutus määratu tähtsusega sammuks vendade Luginite poolt Kostroma kubermangus asutatud laenu-hoiu ühisus, mis alustas tegevust 1866. a. Selle krediidiühistu tähtsust mõistsid peagi semstvod, kusjuures nende levitamise etteotsa astus Novgorodi kubermangu semstvo. Üheaegselt sellega (1870) arendas samasuunalist tegevust ka Pihkva maakonna semstvo. Viimane töötas välja ühe esimesi laenu-hoiu ühisuste normaalpõhikirju. Aktiivselt krediidiühistute levitamiseks jaotas semstvo juhatus Pihkva maakonna 9 rajooni, kuhu igasse kavatseti asutada üks krediidiühistu. Nende asutamise hõlbustamiseks ja tegevuse alustamise võimaldamiseks otsustati toetada igaühte neist 1000-rublase laenuga 12 aasta peale 5%-ga. Asja eesotsas seisid semstvo juhtivad tegelased N. F. Fan-der-Flit ja N. A. Vaganov. Kolmanda krediidiühistuna ettenähtud kavas avas oma tegevuse Petseri Laenu-Hoiu Ühisus ja kuuendana Irboska-Palkino Laenu-Hoiu Ühisus. Pihkva maakonna semstvo kutsel peeti ära Petseri Laenu-Hoiu Ühisuse esimene peakoosolek 3. dets. 1871. a., millest võttis osa 112 asutajast 60 isikut, peamiselt Petseri talupojad. Need olid kõik kirjaoskamatud. Nende hulgas paistavad silma üksikud kirjaoskajad: kaupmees, vaimulik jt. Peakoosoleku avas maakonna juhatuse esimees N. A. Vaganov. Koosolekust võttis osa ka Pihkva maakonna semstvo liige Ivan Timofejevitš Timofejev, kes osutus asutatava panga hingeks ja arendajaks kuni oma surmani (1917. a.). Peakoosolekul loeti ette ka 21. sept. 1871. a. kinnitatud Petseri Laenu-Hoiu Ühisuse põhikiri. Ühtlasi määrati kasvikumäärad hoiuseile — mitte üle 6%, laenudele — mitte üle 12% ja võlgadele kuni 8%. Esimene võlg tehti Pihkva maakonna semstvolt 1000 rbl. suuruses. Juhatusse, milles puudus esimees 1908. aastani, valiti Ivan Timofejev, vaimulik Nikander Tšihhatšev ja kaupmees Jegor Gerassimov. Nõukogusse valiti Petseri kloostri iguumen Nikolai, kaupmehed Ivan Nikitin, Pavel Pleškov, Aleksei Merovski, vaimulikud Mihhail Kozmodemjanski ja Ivan Rebezov.

Panga tegevuse rajoon haaras esialgu Pihkva maakonnast Petseri, Slobodka (praegused Järvesuu, Mäe ja Kalda vallad), Pankjavitsa, Irboska ja Logazovi valla,

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

Vas. istuvad: M. Sulg (juh. l.), I. Trom (juh. esim.), S. Čerbakov (nõuk. esim.), P. Piller (nõuk. l.), P. Markus (juh. l.), F. Prahm (nõuk. l.), P. Menšikov (juh. l.). Vas. seisavad: A. Karamčikov, W. Snäwin (nõuk. liikmed), I. Solovski, N. Mudrov (ametn.), A. Markus (raamatup.), W. Poljakow, I. Nazimow, G. Kopjew (ametnikud).

milliseist langesid ära Irboska-Palkino Laenu-Hoiu Ühisuse asutamisega Irboska ja Slobodka vald ja hiljem Logazovi vald Venemaale jäämisega. 1923. a. avardati tegevus kogu Petseri maakonnale, kuigi sisuliselt see piirdus siiski endiselt peamiselt kolme vallaga. Panga esimesest põhikirjast nähtub, et täisosuse suurus oli 50 rbl. hõbedas, kuid seda võidi maksta jaoti, kolm korda aastas, iga kord 1 rbl. 80 kop. Laenutada võidi ainult liikmeile 2—9-kuuse tähtajaga. Laenu ülemmääraks oli 75 rbl. Hoiuseid võeti vastu 10 kop. kuni 50 rbl.; hoiustajaiks võisid olla ka mitteliikmed. Liikmete käendus panga eest oli piiramatu. Laenu mitte õigel ajal tasumine põhjustas liikmest väljaheitmise.

Panga tegevus areneb algusest peale hoogsalt, mida ei sega üksikud kõikumised ja väikesed langusperioodid 1885, 1892, eriti aga XX saj. esimese kümnendi vältel. Panga hoogne areng vältas kuni Maailmasõjani, mis kutsub esile tugeva tagasi-

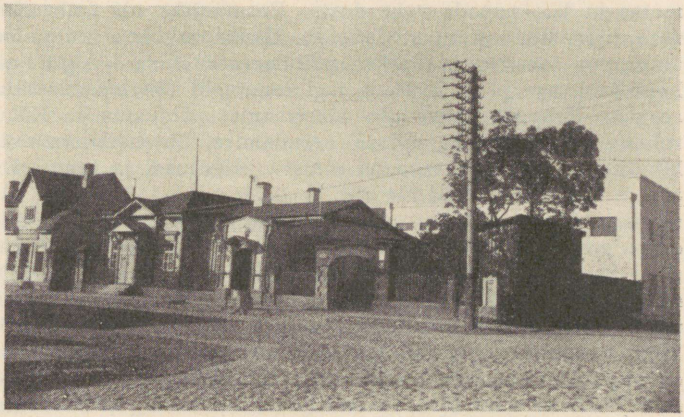

PANGA MAJAD.

mineku. Ülevaate panga arengust annab järgmine tabel (andmed kuni 1919. a. rublades, alates 1919. a. aga kroonides:

Aastad	Liikm. arv	Laenude arv	Osukapital	Varukapital	Hoiused	Võlad	Laenud	Väärtp.	Kassa	Bilanss
1871	153	27	1.174	—	159	—	975	—	438	1.413
1880	1.451	2.502	23.688	3.128	2.003	12.084	40.460	2.766	1.411	44.637
1890	1.437	2.611	20.303	9.660	7.533	9.130	40.844	6.914	2.039	49.797
1900	1.715	3.622	23.614	16.196	18.906	16.555	49.742	11.635	18.033	79.410
1910	1.672	1.615	14.766	27.145	23.044	12.118	51.249	—	—	80.027
1913	1.662	1.662	15.030	28.103	50.996	8.276	57.873	12.499	32.505	107.456
1918	563	485	5.672	30.302	46.032	8.300	21.453	—	—	132.742
1919	716	—	37	310	415	273	118	—	—	1.186
1925	380	—	4.332	27.433	73.981	33.767	113.120	2.657	19.709	168.254
1930	483	—	8.255	43.406	116.482	141.927	290.342	3.761	14.705	354.338

Sellest nähtub küllaldase selgusega revolutsiooni ja sõja laastav mõju panga arengule. Kuid see ei ole takistanud panga hoogsat kasvu uuesti peale Vabadussõda, mis vältas kuni viimase majanduskriisini. Panga arengu omapära iseloomustavad veel järgmises tabelis toodud andmed keskmise laenu suuruse ja omakapitalide, võlgade, laenude, eriti aga hoiuste osatähtsuse kohta panga bilansist:

Aasta	Keskmise laenu suurus	Omakap. % bilansist	Võla % bilansist	Hoiuste % bilansist	Laenude % bilansist	Väärtpab. % bilansist
1871	36.00	83	—	11	69	—
1880	16.00	60	29	3	90	6
1890	15.20	60	19	15	80	14
1900	13.70	50	21	24	63	15
1906	13.40	59	16	19	60	18
1913	34.70	40	8	48	54	12
1918	44.30	26	6	34	16	—
1923	—	28	—	55	17	3
1930	—	15	40	33	82	1

Pank ei piirdunud ainult pangatehingutega, vaid juba 1898.—1899. a. alates toimetas ta ka kaupade vahendust. Eesmärgiks oli ümbruskonna varustamine seemnete, tööriistade ja kunstväetisega. Kaubaosakonna asutamisele õhutajaks oli Pihkva maakonna semstvo ja Pihkva põllumeeste ühing. Algul olid kaubakäibed tagasihoidlikud, aga peale 1904. a. nad muutusid tähelepandavaiks, tõustes 5—10.000 rbl. aastas. Kaupade vahenduse suurenemist põhjustas ka XX saj. esimesel kümnendil toimuv elav põllumajanduse arendamise, intensiivistamise ja ratsionaliseerimise kihutustöö Pihkva maakonna semstvo algatusel ja toetusel. Kaubavahenduse käive tõusis 1917. a. juba 61.704 rbl. ja 1918. a. — 158.192 rbl. 1920. a. oli käive 526.000 marka. Kaubaosakonna elav ja suurenev tegevus tegi vajalikuks selle iseseisvalt organiseerimise ja nii tekkiski sellest 1923. a. Petseri Majandusühistu.

Pank on muutnud mitmel korral oma põhikirja. 1933. a. muudeti ka panga nime, mis on nüüd — Petseri Laenu-Hoiu Ühispank. Iseseisvuse ajal pank on võtnud üle kaks krediidiühistut — 1925. a. Petseri Vastastikuse Krediit-Ühisuse ja 1935. a. Obinitsa Ühispanga. Mõlema ülevõtmine toimus nende peakoosolekute soovil. Oma esialgsest asukohast vallavalitsuse ruumes kolis pank üle vallavalitsuselt 1907. a. omandatud krundile ehitatud majja, Tartu tn. 7/9. Nimetatud kin-

nisvara ehitati ümber 1938. a., mis ajast samas asukohta leidis ka Petserimaa Kooperatiiv oma kauplusruumidega. Tähelepanuväärivа asjaoluna võiks nimetada, et oma tegevuse algusest kuni tänaseni on Petseri Laenu-Hoiu Ühispanga tegevust korraldanud ainult kaks juhatajat: panga asutaja J. Timofejev, alates 1871. a. kuni 1908. aastani, ja edasi panga praegune esimees J. Trom kuni tänaseni. Samuti on ka teised panga juhtivad tegelased püsinud oma kohtadel tähelepanu äratavalt kaua, näit. praegune juhatuse abiesimees on tegev 1918. a. alates, nõukogu liige F. Prahm 1905. a. alates ja 1936. a. surnud nõukogu liige Peeter Piller valiti oma kohale 1886. a., olles seega oma surmani vahetpidamata 50 aastat nõukogu liikmeks.

Petseri Laenu-Hoiu Ühispank asub Petseris Tartu tn. 7/9, omas majas. Post: Petseri, postk. 32; telef. 18. Juhatus: Jaan Trom, Peeter Markus, Peeter Menšikov, Mihkel Sulg. Nõukogu: J. Rosenberg, F. Prahm, N. Raag, V. Šnjavin, A. Karamsčikov, I. Barsov, M. Milovsorov. Panga juhatajaks on Jaan Trom. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel Eesti Laenu Pank ja Lätis Vispareja Lauksaimniecibas Banka.

Ühispank „Tallinna Laenu- ja Hoiu-Kassa" (5).

Tallinna Laenu- ja Hoiu-Kassa asutamise eesmärgiks oli Püha Kanuti Gildi liikmeskonda kuuluvate käsitöömeistrite, väikekaupmeeste ja vabakutseliste krediidi- ja hoiustamisvajaduste rahuldamine. Asutamise mõtte algatasid Püha Kanuti Gildi liikmed — Wilhelm Greiffenhagen — vabakutseline, Ferdinand Kühne — käsitöömeister, Oskar v. Riesemann — vabakutseline, ja käsitöömeister Julius Siebert. Algatajatega liitus umbes 80 isikut nimetatud Gildi liikmeist. Asutamise eeltöid alustati 1871. aasta algul. Põhikiri registreeriti Vene rahaministeeriumis 2. juulil 1871. a. nimetusega „Revaler Vorschuss & Sparkasse — Revelskaja ssudo-sberegatelnaja kassa". Uue panga organiseerimistöödega jõuti lõpule 1872. aasta 5. märtsiks, mil toimus asutamiskoosolek, ja 10. märtsil algas krediidiühistu tegutsemist Tallinnas, end. Püha Kanuti Gildi ruumides. Kassa esimese juhatuse liikmeiks olid: Oskar Riesemann, vabakutseline, Ferdinand Kühne, lihunik, ja Ludvig Berting, kaupmees. Esimesel tegevusajajärgul kassal ei olnud nõukogutaolist organit, kuna põhikiri seda ei nõudnud. Revisjonikomisjoni liikmeiks olid — Vold. Mayer ja Alexander Hoeppener. Kassa juhatajaks oli O. Riesemann. Kassa nimi muudeti eestikeelseks 1919. a. toimunud üldiselt kohustusliku seltside ja ühingute registreerimisega. 1933. aastal lisati KAS-e nõuete kohaselt panga nime ette sõna „Ühispank". Kassa asukoht asutamisaegseis ruumides püsis kuni 1922. a. 1923. a. kuni 1929. aastani olid kassa ruumid Gnadebergi & Leydeni apteegi majas, ja alates 1929. a. sügisest kassa poolt ostetud majas — Viru tn. 18. Üldiselt on senine tegevus arenenud normaalselt. Pole olnud suuremaid muudatusi tegevuspiirkonnas ega tegevuse iseloomus. Iseseisvusaegses tegevusajastus toimus tähelepandavam kõikumine hoiuste ja laenude liikumises viimase majanduskriisi ajal. Tagasiminek hoiuste alal algas 1931. aastal, millega kassa pidi kohandama ka laenutamisoperatsioonid. Kriisinähtuste vaibumisega tõusid hoiused ja laenud järjekindlalt. Praegu esineb hoiuste omanikena isikuid kõigist kihtidest, ülekaalus on keskkihid. Laenude alal on ülekaalus kaupmeeste ringkonnad.

Ü Tallinna Laenu- ja Hoiu-Kassa peapank asub Tallinnas, Viru tn. 18, osakond Nõmmel (teg. 1. VII 1926), Raudtee tn. 56, peapanga telef. 438-48, osakonna telef. 521-31. Juhatus: H. Goensen (esimees), E. Matson, H. E. Maydell; Nõukogu: F. Treu, S. Bremen, Th. Kaarmann, S. Yberslandt, A. Vielhaack, W. Eichhorn, A. Jürgens, W. Pezold; panga juhatajaks on H. Goensen. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Panga korrespondentideks on: Tartu Saksa Ühispank, Ü/P Viljandi Laenu- ja Tagavara-Kassa, Valga Laenu- ja Hoiu Ühispank, Petserimaa Kaubanduse Ühispank ja Järva Ühine Laenu- ja Hoiukassa. Pangal on posti jooksev arve nr. 1-61.

Irboska Ühispank (6).

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vas. istuvad: F. Zorin (nõuk. l.), D. Rakitin (nõuk. l.), N. Makarovski (juh. esim.), J. Raba (nõuk. esim.), N. Bibikov (juh. l.), J. Kade (juhataja-raamatup.), A. Minin (juh. l.). Vas. seisavad: A. Smirnov (juh. l.), J. Petunov (rev.-kom. esim.), J. Semjenov (juh. l.), A. Jõgeva (juh. l.), S. Jeremin (nõuk. l.), P. Pavlenko (rev.-kom. l.). Puuduvad: D. Melnikov (nõuk. l.) ja P. Anissimov (laekur).

Irboska Ühispank kutsuti ellu Pihkva maakonna semstvo algatusel ja toetusel. Tol ajal (1872. a.) tegutsesid põllupidajate krediteerimisega riigipanga osakonnad; neile oli aga üksikute talude olukord vähe tuttav ja küllaldaste andmete puudusel anti põllupidajaile laene harva. Põllupidajate krediidivõimaluste parandamiseks algatatigi semstvotegelaste poolt krediidiühistute loomise mõte kohtadele. Irboska Ühispanga esimene põhikiri registreeriti Vene rahaministri poolt 22. (10.) novembril 1872. a. nimetusega — „Irboska-Palkino Laenu-Hoiu Ühisus". Tegevuse alustamine toimus 8. jaanuaril 1873. a. (27. dets. 1872. a.) Irboska vallavalitsuse ruumes. Tegevuspiirkonnaks olid tookordsed Irboska (nüüd Linnuse) ja Palkino vald. Viimane vald jäi Eesti Vabariigi loomisega Nõukogude-Venesse, samuti ka osa Irboska valda, mille veneaegsed piirid olid märksa laiemad kui praegu. Nimelt kuulusid Irboska valla alla praegune Senno vald täielikult ja ka osa praegust Vilo valda. Nii oli panga enne-maailmasõjaaegne tegevuspiirkond enam kui kolm korda suurem praegusest. Esimene krediit panga tegevuse alustamiseks saadi Pihkva maakonna semstvolt 1.000.— rubla suuruses 12 aasta peale 5%-ga. Pank oli semstvo hooldamisel ja põhikirja kohaselt juhatas panga peakoosolekuid selleks määratud semstvoliige. Sellise hooldajana ja järelevalvajana on pikemat aega tegutsenud panga juures Pihkva kodanik Dmitri Ivanov. Iga panga liikme osuse määraks oli 50.— rubla, millest iga aasta tuli tasuda 3 rubla. Laene anti ainult liikmeile, laenu ülemmääraks ühele liikmele oli isiklikul vastutusel 75.— rubla ja käendajate vastutusel 300.— rubla. Hoiuseid lubati vastu võtta igalt üksikult liikmelt kuni 200.— rubla ja mitteliikmeilt kuni 150.— rubla isiku kohta, seda ainult nõukogu eriotsusel. Pank võis endale võtta kohustusi (välja arvatud hoiused) kuni 25.000.— rubla; seda määra suurendati hiljem ja 1896. a. alates kinnitati kohustuste ülemmääraks rbl. 60.000.—. Tehinguid toimetati panga avamisest kuni revolutsioonini kaks korda nädalas. Asja-

ajamisega seoses olevad tööd teostati panga juhatuse liikmete poolt, palgalisi ametnikke esimesel tegevusperioodil ei olnud. Panga esimese seitsme tegevusaasta kohta pole säilinud mingeid dokumente. Hilisema tegevusaja kohta on olemas peakoosolekute protokolliraamat 1881.—1897. a., kuna muud dokumendid kas hävitati või viidi enamlaste poolt ära. Mainitud protokolliraamatu andmeil oli pangal 1880. a. liikmeid 1.110, 1895. a. 2.197, osuskapital 1880. a. oli rbl. 11.773.—, 1895. a. rbl. 43.090.—, varukapital 1880. a. — 218.— rubla, 1895. a. — 19.598.— rubla; kasum ajavahemikus 1880.—1895. a. on olnud keskmiselt umbes rbl. 4.000.— aasta kohta. — Laenudokumendina oli tol ajal tarvitusel ainult võlakohustis, alles hilisemal ajal hakati ka veksleid tarvitama. Panga kandvamaks tööjõuks on olnud prl. Anna Mihhejeva, kes valiti juhatusse 1881. a. ja on töötanud pangas vahetpidamata kuni 1924. a., mil pank uuesti organiseeriti. Enneiseseisvusaegsel tegevusajajärgul on pank tõhusalt toetanud kultuurilisi ja heategevuslikke ettevõtteid. 1889. aastal ehitas pank endale maja ühes tulekindla ruumiga dokumentide säilitamiseks. Sama maja kõrvale osteti 1913. a. teine, suurem, milles praegu asuvad tehinguruumid ja ühistukauplus. Panga tegevus arenes normaalsena kuni 1917. a. revolutsiooni päevini. 1917. a. 5. detsembril võttis kohalik enamlastest koosnev vallakomitee panga varandused ühes raha, dokumentide ja kinnisvaradega üle. Kuna ülevõtmine oli ette arvatav, oli pank soovitanud hoiuste omanikel oma hoiused välja võtta, ja ülevõtmise ajaks olid nii järele jäänud ainult mõned vähesed hoiused. Kuigi valla täidesaatva komitee poolt anti luba ja isegi käsk panga tegevuse jätkamiseks nende poolt antud juhtnööride kohaselt ja kontrolli all, polnud see siiski segaste olude juures võimalik. Katsuti korraldada tehinguid, nõuda laenude ja intresside tasumist, kuid see ei andnud pea mingeid tagajärgi. Kuna Vana-Irboska alates revolutsioonipäevist kuni rahulepingu sõlmimiseni Eesti ja Nõukogude-Vene vahel oli peagu alatiselt sõjapiirkonnas, siis polnud mingeid võimalusi tegutsemiseks. Panga majad olid sõjavägede kasutada ja alles 1921. a. vabastati need 7. eesti jalaväepolgu poolt. Sõjaaastail oli peale arhiivdokumentide kaduma läinud ka enamik panga vallasvara rbl. 4.000.— väärtuses. Kuigi viimase kohta tasu nõudmiseks samme astuti, ei olnud neil tulemusi. Olles pikemat aega aktiivse tegevuseta, valgusid juhatuse ja nõukogu liikmed laiali. Sõjast ja revolutsioonist järelejäänud varasid ja dokumente hoidis alal juhatuse liige Anna Mihhejeva, kellele oli abiks teine juhatuse liige Peeter Golubev. — Alates 1921. a. tehti katseid pangale uue põhikirja registreerimiseks; veneaegne põhikiri oli kadunud ja selle järgi poleks ka enam olnud võimalik tegutseda. Uue põhikirja registreerimine ei edenenud kuigi hästi. Kuna polnud silmas peetud kehtivaid seadusi, jäeti esitatud põhikiri kolmel korral kinnitamata. Ummi-

PANGA MAJA.

kust väljapääsmiseks kutsuti A. Mihhejeva ja P. Golubevi algatusel kokku liikmete koosolek 16. märtsiks 1924. a., millest osa võtsid 110 liiget. Olukorra läbi kaalunud, otsustas koosolek endise panga juriidilise isikuna likvideerida ja asutada uue panga, millele kõik vana panga varandused üle antakse. Uue panga põhikirja registreerimine oli toimunud juba enne peakoosoleku kokkukutsumist, nimelt 19. jaanuaril 1924. a. Tartu-Võru rahukogu poolt, nimetusega „Irboska Laenu-Hoiu Ühisus". Uue panga juhatusse valiti Peeter Golubev, Ivan Petunov, Vassili Siroki; nõukogusse: Pavel Moskvin, Aleksei Jermakov, Stepan Kamenski, Feodor Kalinin, Gavril Krösin ja Dmitri Toomepu. Endise panga varanduste ülevõtmiseks koostati 12. aprillil 1924. a. bilanss, mis oli tasakaalus mk. 1.065.800.—. Uue panga liikmeiks arvati ka 93 endise panga liiget ühes neile kuuluvate osustega — 500 marka liikme kohta.

Tegevuse alustamiseks saadi 1924. a. juunis Eesti Rahvapangalt 100.000.— marga suurune krediit, millele hiljem lisandus veel krediidivõimalus Petseri Laenu-Hoiu Ühisusest konto-korrendis kuni 600.000.— marka. Viimast krediiti kasutas pank peamiselt kaubanduslikeks tehinguiks, mida pangatehingute kõrval hakati üritama, lootuses, et need toimuvad sama edukalt kui enne Maailmasõda. Tegeldi seemnevilja ja põllurammu vahetalitusega. Esimesil aastail peale panga uuendamist areneski tegevus eduga, kuid 1928. a. tuli pööre. Panga poolt kaubandusosakonna näol avatud kauplus tegutses kahjumiga ja see põhjustas tunduva tagasimineku järgmiste aastate töös. Ka tööstuslikul alal ebaõnnestusid panga ettevõtted. Tekkinud kahjude katteks tuli maha kanda kogu osus- ja varukapitalid ja neile lisaks veel 30.— kr. käenduskohustuse järgi igalt liikmelt. Kokku ulatus 1928. a. kuni 1935. a. tegevuse kahjum 18.000.— kroonile. Sellises olukorras kahanes panga liikmeskond tunduvalt ja vaevu suudeti koos hoida seadusega nõutav arv liikmeid, et mitte likvideeruda. Likvideerimisküsimus oligi päevakorral 1935. a., aga kuna panga teened kohalike talude abistamises ja edendamises olid küllaltki tunnustusväärsed, ei soovitud sellele teele minna. Otsiti teisi võimalusi kriisist ülesaamiseks. 1935. aastal sõlmiti kokkulepe E. Kinnit. A.-s. „Polarisega", kelle agentuuri avamisega panga juurde saadi laenu. Olukorra normaliseerimiseks tehti mõningaid ümberkorraldusi panga juhtivais organeis ja palgati ametisse vilunud juhataja-raamatupidaja, puhastati bilanss ja kõrvaldati tegevusest senised eksisammud. Alates 1936. a. jaanuarist ongi panga tegevus rajatud kindlaile aluseile vastavalt kehtivate seaduste normidele. Võeti tarvitusele pangatehnikas tunnustatud võtted ja kohaldati tehingud kohalikule olukorrale. — Nende ümberkorralduste mõju on ilmnenud viimase kolme aasta tegevuses üllatavalt heade tulemustega. Bilansist on kõrvaldatud täielikult kõik protestitud vekslid ja katmata kohustused, laenud on muudetud lühiajalisteks, on loodud seadusis nõutavad reservid jne. Selle tagajärjel on panga tegevus hakanud arenema järjest edukamalt, on hakanud jälle tõusma ümbruskonna usaldus panga vastu ja kõvenema panga enda seisukord. Panga nime on senise tegevuse kestel korduvalt muudetud. Asutatuna 1872. a. Irboska-Palkino Laenu-Hoiu Ühisusena, tegutses pank selle nimega kuni 1913. a., mil võeti uueks nimeks Irboska-Palkino Krediit-Ühisus. Panga uuesti organiseerimisel 1924. a. võeti nimeks Irboska Laenu-Hoiu Ühisus ja selle asemele 1934. a. Irboska Ühispank. Viimase nimetusega töötab pank praegugi. — Samuti on mitmel korral teostatud muudatusi panga põhikirjas, viimati 1936. a. Hoiuste ja laenude enamik kuulub põllumeestele.

Irboska Ühispank asub Linnuse (end. Irboska) vallas Vana-Irboska alevikus Pihkva tn. 30 Petserimaal omas majas. Post: Irboska; telef. 9. Juhatus: Nikolai Makarovski (esimees), Nikolai Bibikov, Aleksander Minin, Aleksei Smirnov. Nõukogu: J. Rabba (esimees), D. Melnikov, F. Zorin, D. Rakitin, S. Jeremin, I. Golovin. Panga juhatajaks on Joosep Kade. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pangal on posti jooksev arve nr. 22-97.

Narva Vastastikune Krediit Ühispank (7).

Kuni möödunud sajandi seitsmekümnendate aastateni puudusid Narvas üldse pangad. Kesk- ja väikekaupmees olid sunnitud krediidi saamiseks pöörduma esimese gildi kaupmeeste poole, kelle kontoris toimusidki pangatehingud. Saadud krediit oli kallis ja selle tingimused rasked. Sama oli kõikjal Venemaal. Alles Aleksander II reformid kutsusid esile majandusliku tõusu. Tööstus ja kaubandus elavnesid, samasuguselt teravnes tarve odava ja vaba krediidi järele. Pealinnades ja provintsis avasid tegevuse üksteise järel nii aktsiapangad kui ka krediidiühistud, viimased eriti vastastikuste krediidiühistute näol. Tarve kohaliku panga järele Narvas kasvas kiirelt. Veel 1867. a. kohalik magistraat nõutas valitsuselt loa linnapanga asutamiseks Narva. Luba saadi, isegi põhikiri kinnitati, kuid asi jäi seisma tüli pärast kuue seisusliku kihi vahel, kes pidid käendama panga rahasummade korras- ja allesolekut. Üle nelja aasta möödus, kuni samas väiketööstus-kaubanduslikus ringkonnas tekkis mõte luua kohalikku panka. Leidus energiline, tugev inimene, kes võttis endale algatuse, kogus esialgse asutajate ringi, koostas ja hoolitses põhikirja registreerimise eest. See oli 2. gildi kaupmees Vassili P e t r o v. 8. septembril 1872. a. kogunes Väikegildi klubisse (kus toimusid ka kõik järgmised koosolekud) esialgne asutajate ring ja valis väljatöötamise komisjoni. Komisjonil oli mõttes asutada kaubanduse pank, mille põhikiri jättis palju avaramad võimalused kui vastastikuse krediidiühistu põhikiri, kuid säärase aktsiapanga tegevuse avamiseks oli tarvilik ½ milj. suurune aktsiakapital, mida võimatu oli Narvast kokku saada. See selgus alles Peterburis, kuhu Petrov sõitis põhikirja registreerimise asjus. Tuli jääda esialgse kava juurde — asutada vastastikune krediidiühistu, milleks oli nõutav vaid 10.000-rublane põhikapital ja 100 liikme osavõtt. 21. oktoobril oli põhikiri valmis ja V. Petrov koos „Oudova-Jamburgi Lehe" väljaandjate vürst V. Obolenski ja N. Skrobotoviga volitati Peterburis põhikirja registreerima. Samaaegselt, 10. ja 31. oktoobril toimus esialgne liikmete kogumine. Nimestikku kogunes 110 isikut, kokku pannes 8780 rubla. Hiljem liitus veel 6 isikut ja osused kasvasid 10.660 rublale. Peterburis asi pidurdus, kuid lõpuks läks V. Petrovil korda kõrvaldada takistused ja 22. veebruaril 1873. a. kinnitati rahaministri poolt põhikiri. Samaks päevaks kutsuti kokku peakoosolek ning toimusid juhatuse ja nõukogu valimised. Juhatuse esimeheks ja panga juhatajaks valiti kaupmees K. Suthoff, kes leppis esialgu palgaga 50 rubla kuus ja andis pangale tasuta kasutada ruumid Rüütli tn. 22, omas majas. Samas majas pank asus 26 aastat. Teised juhatuse liikmed ja nõukogu lubasid esialgu töötada tasuta. Raamatupidaja ülesanded võttis juhatuses endale kaupmees V. Petrov, laekuriks hakkas kaupmees J. Kotelnitski ja ülejäänud juhatuseliikmeiks valiti mõisnik T. Seidlits ning kaupmees Ed. Otto. Nõukogusse valiti A. Bistram, mõisnik Vassili Gent, kaupmehed Ivan Nassarov, Nikolai Palenov, Andrei Põpkin, Aleksander Svinkin ja Nikolai Semjonov. Esimese revisjonikomisjoni isikliku koosseisu kohta pole säilinud andmeid. Järgnevad poolteist kuud kulusid ettevalmistustöödele. 9. mail 1873. a. pärast tänujumalateenistust Narva Preobraženski kirikus saadeti rahaministrile telegramm teatega, et „Narva Vastastikku Krediit Ühisus" algab oma tegevust. Sama kuulutati ka kohalikus ajalehes. 10. mail 1873. a. alustas pank tegevust. Ta oli esimeseks pangaks Narvas, 12. vene vastastikku krediidiühistu ja 51. pank Venemaal. Põhikiri seadis panga tegevuse kitsastesse raamidesse. Laenusid võis anda ainult liikmeile; hoiuseid, mis väikese põhikapitali juures peatähtsusega, võis vastu võtta ainult 5-kordse põhikapitali suuruses. Katsed laiendada põhikirja, mis esitati 1874. ja 1884. a. rahaministeeriumile, lükati tagasi, sest Valitsus muutis 70. aastail oma endise heatahtliku seisukoha ja hoidis sama taktikat kuni 20. sajandi alguni. Selle tagajärjel tuli pangal töötada kitsastes piirides, mis ei andnud kaugeleulatuvaid tulemusi.

Esimene aastakümme oli pangale hiilgavamaks tegevusperioodiks. Laialdaste kihtide usaldus kasvas, mida ei kõigutanud 1874. a. avatud Pihkva Kommertspanga

agentuuri võistlus ega Vene-Türgi sõja tagajärjel tekkinud majanduskriis. 1876. a. nõukogu pani ette suurendada 10% osuseid, et võimaldada takistamatult hoiuste vastuvõtmist ka võõrailt; neilt hoiuste vastuvõtt tuli ajutiselt katkestada 1879. a. ja 1880. a. 1883. a. hoiused tõusid rekordilise summani 298,7 tuhandele rublale ja osuskapital 35,6 tuhandele rublale. Kokkuvoolanud summad mahutati hõlpsasti ja kindlalt vekslitesse, milliseid tagati panditud väärtpaberite ja kinnisvaradega; väiksem osa kasutati väärtpaberite ostu-müügi tehinguiks. Sellest kui ka korrespondenttehinguist tekkiv tulu lubas tõsta ametnikkude arvu ja tasu, koguda varukapitali ja maksta kõrget dividendi (10—15%). Kümnes tegevusaasta jäi kauaks ajaks pangale rekordaastaks. Järgnevad neliteistkümmend aastat (1883.—1897. a.) olid pikaldase languse aastad. See nähtus oli üldse omane kõigile erapankadele tol ajal. See tekkis üldise poliitilise reaktsiooni kui ka laiade hulkade usalduse kaotuse tagajärjel erapankade vastu, mille põhjustasid massilised krahhid rahandusmaailmas 70-ndail ja 80-ndail aastail, kui ka 1891. a. näljahäda. Laiad hulgad hakkasid paigutama oma säästusummasid riigisäästukassadesse ja riigilaenupabereisse. Tagasiminek algas osuskapitalist. Vanad liikmed tõmbusid tagasi või surid välja, uusi juurdetulijaid ei leidunud. Hoiused näitasid esialgu pikaldast, pärast juba kiiremat langust. 1897. a. lõppes juhatuse esimehe V. Suthoffi valimisaeg, kes vanana ja põdurana keeldus end uuesti valida laskmast. Peakoosolek läks laiali uut esimeest valimata. Erakorralisel peakoosolekul 2. aprillil valiti uueks juhatuse esimeheks F. Dikhof. Viimane tundes hoiuste juurdetõmbamise raskust lahendas panga tegevuse tõstmise teisel teel. Vanadel sidemetel teiste linnade pankadega tema arendas korrespondentliiklust ja juba esimesel aastal tal läks korda, hoolimata et hoiused ei tõusnud, lõpetada tegevust heade tagajärgedega. 23. aprillil 1899. a. pank läks üle uutesse avaramatesse ruumidesse. Vene-Jaapani sõda ja sellele järgnevad aastad 1905—1907 pidurdasid panga kasvu. 1904. ja järgmisil aastail, hulga aastate järel tekivad jälle protestitud vekslid bilanssi, millest osa kantakse kahjumeisse. Kõigis kontodes ilmneb tagasiminek. 1906. a. esmakordselt kogu tegevuse ajal lõpetas pank tegevuse puudujäägiga 4,3 tuhande rubla suuruses, mis kaeti varukapitalist ja oli tingitud erakordsest väärtpaberite kursi langusest. Olukord 1905. a. ja 1906. a. oli sedavõrd ärev, et kerkis päevakorrale panga kapitalide kindlustamise küsimus eksproprieerimise juhtumiks, mis hiljem kõrvale jäeti ja õnneks osutus tarbetuks, samuti kui kõigi kaitsevahendite tarvitusele võtmine, ühes arvatud sõjaväeline valve. Järgmised paar aastat tõid paranemise ja 1909. a. maa rahunemisega algas ka kiire tõus panga tegevuses. 1905. a. mais juhatuse esimehe F. Dikhofi osavõtul panga esindajana peeti Peterburis III Vastastikuste Krediidiühistute Esindajate kongress. Sel korral kongressi töö kandis vilja ja 1908. a. alustas tegevust Kesk-Pank. Pank astus selle liikmeks 1000-rbl. osusega ja sõlmis temaga laialdase korrespondentühenduse. 1913. aastaks ületas bilanss lõpuks rekordilise 1883. a. seisu. Tekkis eriline liik eri jooksvaid kontosid — pikaajaliste vekslite ja kinnisvaradele kinnistatud obligatsioonide tagamisel. Lootusrikkalt astus pank 1914. aastasse. Esimesel poolaastal 1914 kasvava laenu nõudmise rahuldamiseks asuti kasutama Riigipanga krediiti. Maailmasõja algul tekkis paaniline hoiuste väljavõtmine, paljude liikmete krediidivõime langes ja liiklus välislinnade pankadega läks tuntavalt tagasi. Hulk veksleid läks protesti, ärid jäid maksujõuetuks ja pangal tuli kanda suuri kahjusid. 1917. a. suvel rinde lähenemise kartusel kaaluti juba evakueerimise küsimust, kuid Venemaa üldine lagunemine tegi selle mõttetuks. 1917. a. lõpul anti aktsiapankade natsionaliseerimise dekreet, mida oleks varsti laiendatud ka krediidiühistuile. Saksa okupatsioonivõimude sissetulekul 1918. a. 4. märtsil jäi panga portfelli nõudmisi Vene Riigikassa ja teiste vastu 694.200 rubla. Ligi miljoni rubla hoiuste rahuldamiseks jäi pangale ainult 300.000 rubla ümber. Okupatsiooni-ajajärgul võttis elu rahulikuma ilme, tekkis jälle hoiuste liikumine, mis võimaldas uuendada ka uute laenude andmist vähemal määral. 1918. a. sügisel Saksa okupatsioonivõimu langedes, punavägede pealetungi kartusel viidi panga raamatud Tallinna Vastastikku Krediitühisusse säilitada. 1919. a. tagasi tulles Narva oli pangale üheks tulukamaks tehinguks Põhja-Lääne Valitsuselt saadud rahamärkide vahetamine Eesti valuutaks, kuid

veel kauaks jäi panga otsene tegevus soiku ja elavnes alles pikkamisi. Eesti ajal on pank arenenud tõusu suunas, mida pidurdas viimane kriis. Selle tagajärgedest, eriti kahtlastest laenudest vabanemiseks teostati 1934. a. suuremad mahakirjutused, mis tõid kaasa ka osuste täiendamise vajaduse. 19. nov. 1934. a. omandas pank esimesed kinnisvarad Narva-Jõesuus Vabaduse tn. 23. Vastavalt uuele KAS-ele muutis pank ka oma nime ning tegutseb alates 16. oktoobrist 1933. a. nime all „Narva Vastastikune Krediit Ühispank". Panga põhikirja on korduvalt muudetud, täiendatud ja kohandatud aja nõudeile. 1899. aastal vahetas pank asukohta ja kolis üle Narva linnavalitsuse ruumesse Suur tn. 18, kus töötab tänapäevani. Panga tegevusrajoon pole põhikirjaliselt kunagi piiratud olnud. Samuti on pank seisnud kogu tegevusaja jooksul kõigi ringkondade teenistuses, leides eriti kasutamist kohapealsete kaubandus- ja tööstusringkondade poolt. Laenusid on antud kõigile soovijaile piiramata ulatuses, kusjuures tagamisobjektideks on kujunenud peamiselt vekslid ja mitmesuguse iseloomuga väärtpaberid.

Narva Vastastikune Krediit Ühispank asub Narvas Suur tn. 18, Narva linnavalitsuse majas, telefon 159, telegr. aadress „Vastastikune Krediit". Juhatus: Peeter Vassiljev — esimees, Priidik Veerberk, Vassili Netschajev, Aleksander Veikschan, Konstantin Žuravlev. Nõukogu: P. Matvejev, P. Nikolajev, A. Krassilnikov, M. Kubõschkin, I. Mihailov, M. Minis, M. Timofejev, F. Trofimov, T. Andrejev. Panga juhatajaks on Antonina Grünthal. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondendiks on veel Kaubanduse Ühispank.

Paide Laenu-Hoiu Kassa (8).

Paide Laenu-Hoiu Kassa asutamiskoosolek peeti 15. oktoobril 1871. aastal Paide Kodanikkude Klubi ruumides. Koosoleku kokkukutsujaks oli krediidiühistu asutamise mõtte algataja, tolleaegne kohtufoogt E. Silsky. Koosolekust võttis osa 19 isikut — kohalikud vene riigiametnikud, linnanõunikud, arstid, kaupmehed, töösturid, kohalik kirikuõpetaja Tisenhausen ja mõned mõisaomanikud ümbruskonnast. Krediidiühistu asutamine otsustati sel koosolekul jaatavalt ja valiti põhikirja välja töötama 3-liikmeline komisjon, koosseisus kolleegiuminõunik dr. von Schnell, kohtufoogt E. Silsky ja koolide inspektor parun von Steinheil. Põhikiri valmis kahe päeva jooksul ja esitati asutajate poolt allakirjutatuna kohe registreerimiseks. See viibis kaua ja alles 12. märtsil 1873. aastal kinnitas Vene rahaminister panga põhikirja. Selle järgi oli panga põhikapitaliks ette nähtud 5000 rubla ja liikmete osuseks 25 rubla, millest tuli vähemalt 1 rubla kuus tasuda. Kuid juba krediidiühistu tegevuse algul tõsteti liikme osus 100 rublale. Tegutsemist alustas Paide Laenu-Hoiu Kassa 1. juunil 1873. a. 35 liikmega. Panga tegevus arenes üldiselt väga edukalt ja pank andis kohalikele asutistele ja organisatsioonidele suuri toetusi. Asjaajamine oli ettevaatlik ja kahjusid laenudest ei esinenud, kuna laene anti ainult väärtpaberite ja obligatsioonide vastu. Raskused tekkisid aga Maailmasõjale järgnenud revolutsiooni ajal. Pank oli paigutanud suured summad Vene väärtpaberitesse, mis läksid tsaaririigi kokkuvarisemisega kaotsi. Raskusi suurendas veel rubla kursi langus. Tolleaegne juhatus koosseisus Carl Johannson, Carl Thomson ja Emil Koik, kes oli ka panga juhatajaks, raskustest väljapääsu otsides nägi selle ainsa võimalusena panga liitumist mõne teise pangaga, sest üldise majandusliku olukorra paranemist polnud ette näha ja tegevuse laiendamiseks puudusid võimalused ka laenu-hoiukassasid puudutavate seaduste tõttu. Kassa erakorraline peakoosolek 3. juunil 1923. a. otsustaski panga aktivad ja passivad täies ulatuses üle anda A/S Tartu Panga Paide osakonnale. See teostus samal aastal.

Rakvere Linna Hoiu- ja Laenukassa (9).

Pärast 1870. aastal lõppenud Tallinna-Peterburi raudtee ehitamist hakkas Rakvere linn kasvama. Majanduselu hoogsamat arenemist pidurdas aga pankade puudumine kohapeal. See asjaolu põhjustaski Rakvere linna Hoiu- ja Laenukassa ellukutsumise. Asutamise mõtte algatasid apteeker Nikolai Dehio, postkontoriülem Wilhelm Manke ja tööstur Ludvig Mattly. Nendega liitusid asutajate liikmetena veel nahaparkal C. Jürgens, algkoolijuhataja A. Loffrenz, praost G. Paucker, riigiametnik W. Wentser ja kaupmees P. Ovsännikov, seega isikud mitmelt kutsealalt, mis tagas algatusele hea edu. Asutajate poolt koostatud põhikiri kinnitati 19. märtsil 1873. aastal nimega Rakvere Laenu-Hoiu Kassa. Sama aasta augustis peetud peakoosolekul valiti kassa juhtivad organid. Tegevust alustati 1. septembril 1873. a. Rakvere linnavalitsuse ruumes. Kassa esimesse juhatusse kuulusid eelpoolmainitud N. Dehio, W. Manke ja L. Mattly. Nagu enamikul tolleaegseil sedalaadi krediidiühistuil, nii ka siin puudus kassal nõukogu. Peale juhatuse oli teiseks juhtivaks organiks revisjonikomisjon, mille liikmeiks esimesel tegevusaastal olid algkooliõpetaja A. Loffrenz ja riigiametnik A. Studemeister. Kassa esimeseks juhatajaks oli linnasekretär Johann Brandt. Senine kassa tegevus on arenenud suuremate muudatusteta. Nii tegevuspiirkond kui tegevuse iseloom ei ole oluliselt muutunud. Laene antakse võlakohustiste vastu. Tähelepanuväärsemaid muutusi pole olnud ka laenude ja hoiuste liikumises. Hoiuste omanike hulgas on praegu ülekaalus töölised, äärelinna majaomanikud, taluteenijad ja maatöölised, kuna laenusaajaina ülekaalukalt esinevad käsitöölised, ametnikud ja töölised. Keskmiseks laenu suuruseks ühele isikule on kr. 230.—. Kassa senine tegevus on olnud korralik. Mahakirjutatud kahtlastest laenudest on suurem osa uuesti laekunud ja kassa kahjud siin pole nimetamisväärsed. Tunduva kahjuna tuleb aga mainida Maailmasõja ajal ostetud Vene sõjalaenupaberite (rbl. 200.000.—) kaotsiminekut.

Rakvere Linna Hoiu- ja Laenukassa asub Rakveres Pikk tn. 1, telef. 15. Juhatus: Rudolf Raid, Aleksander Orav, Harry Friedrichs. Nõukogu: V. Hiievald, L. Valdman, T. Takjas, J. Breemann, A. Lemnits, K. Vöölmann. Panga juhatajaks on Harry Friedrichs. Kassa on avatud igal tööpäeval kl. 9—14.

Valga Laenu- ja Hoiu-Ühispank (12).

Valga Laenu- ja Hoiu-Ühispanga asutamine toimus ajal, mil krediidiühistuline liikumine Eestis oli alles alguses. Kogu praeguse Eesti Vabariigi territooriumil oli varem ainult kaks krediidiühistut. Kuid ka teiste pankade arv oli veel väike. Elati ikka veel, eriti maal, naturaalmajanduslikul tasemel ja rahaline käive oli nõrk. Rohkem elavust majanduslikku arengusse hakkas tekkima möödunud sajandi teisel poolel, eriti aga viimasel veerandil, mil nii maa kui linnade majanduselus toimusid ulatuslikud ja tähtsad muutused. Naturaalmajanduslik piiratus hakkas järjest vähenema ja üksikmajandite rahalised käibed tõusma. Ühes sellega tekkis ka tarve pankade järele, mis kutsus esile nende leviku Eestis. Üheks pioneeriks oli ka Valga Laenu- ja Hoiu-Ühispank, asutamisaegse nimega Walksche Leih- und Sparkasse. Asutamismõte algatati 1878. aasta algupoolel 42 Valga sakslasest elaniku poolt. Põhikiri registreeriti 8. juunil 1878. a. Vene riigi finantsministeeriumi poolt ja sama aasta 18. augustil peeti krediidiühistu esimene peakoosolek. Sel koosolekul valiti juhatusse C. v. Reutern, Ed. Zencker, Paul Skujen, W. v. Dahl ja C. Dunnov. Panga juhatajaks valiti G. Halder. Tegutsemist alustati 2. jaanuaril 1879. aastal 349-rublase põhikapitaliga. Panga esimeseks asukohaks oli kohalik raekoda, kuhu jäädi kuni 1889. a. Siis koliti Riia tn. 6 asuvasse majja ja sealt 1894. a. Elisabeti tänavasse Sakkit'i ruumidesse. 1900. ja 1901. a. ehitas pank endale Aia tänavasse maja, mis koos krundiga maksis rbl. 25.000.—.

Pangal oli võimalik käesoleva sajandi algul kehtinud seaduste kohaselt anda ainult väiksemasummalisi laene. Kuna aga kohaliku majanduselu arenguga kerkis ka suuremate summade laenamise vajadus, asutati panga liikmete poolt 9. juulil 1910. a. Teine Valga Vastastikune Krediit-Ühisus (asutamisaegse nimega II. Walksche Gesellschaft gegenseitigen Kredits). Viimasel oli seaduste järgi võimalik anda ka suuremaid laene, mida nõuti eriti tööstus- ja kaubandusringkondade poolt, ja toimetada kõiki pangaoperatsioone. Mõlemad krediidiühistud hakkasid tegutsema käsikäes, jagades omavahel tegevusala vastavalt seadusnormidele. Kahe krediidiühistu tegevuseks osutusid aga senised ruumid kitsaks ja nii asus Valga Laenu-Hoiukassa 1911. aastal praegusesse Kesk tn. 14 ehitama uut maja. Maja valmides kolisid mõlemad krediidiühistud sinna üle. Maailmasõja aastail oli krediidiühistu tegevus tublisti raskendatud. Varsti pärast sõja puhkemist võeti panga ruumid Punase Risti kasutada, hiljem 1917. a. revolutsiooni ajal olid seal enamlased, siis saksa okupatsioonivõimud ja lõppeks Eesti Ajutise Valitsuse väeosad. Täies ulatuses saadi ruumid tagasi alles pärast Vabadussõja lõppu. Võõraste asumine panga majas oli toonud suuri kahjusid: enamik vallasvara oli hävitatud, kadunud või muudetud kasutamiskõlbmatuks, asjaajamise raamatud kaotsi läinud jne. 1919. aasta 11. nov. registreeriti pangale uus põhikiri ja eestikeelne nimi „Valga Laenu-Hoiukassa". Pangaga ühenduses olev II Valga Vastastikune Krediit-Ühisus võeti 1921. aastal üle Eesti Tööstuse- ja Kaubanduse Panga (hiljem Eesti Kommertspank) poolt. 1927. a. läks pank üle normaalpõhikirjale. 1933. a. võeti uueks nimeks Valga Laenu- ja Hoiu-Ühispank. Panga tegevuse üldine areng on Eesti iseseisvusajal toimunud suuremate muudatusteta. Olles asutamisajajärgust ammu välja jõudnud, on panga tegevuspiirkond ja -iseloom kujunenud kindlailmeliseks ja stabiilseks. Sellesse ei toonud kõikumisi ka viimased kriisiaastad.

Valga Laenu- ja Hoiu-Ühispank asub Valgas Kesk tn. 14, telef. 127. Juhatus: August Turmann (esimees), Johann Veidemann, Guido Valter. Nõukogu: K. O. Uibopuu (esimees), J. Pihap, E. Schultz, J. Jankau, V. Klau, E. Gens. Panga juhatajaks on August Turmann. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Panga korrespondentideks on A/S Tartu Pank, A/S Võru Pank, Tartu Saksa Ühispank ja Tallinna Laenu-Hoiu Kassa.

Saaremaa Laenu-Hoiu Ühisus (14).

Saaremaa LHÜ asutati Saaremaa Rüütelkonna poolt 1883. a. Krediidiühistu põhikirjaks on võetud saksa vähemusrahvuse poolt meil asutatud krediidiühistuist ainsana Saaremaa Laenu-Hoiu Ühisusel nn. ministeeriumi normaalpõhikirja teine kavand. Põhikiri on kinnitatud 2. II 1883. a. ja pank alustas tegevust 31. X 1883. a. Saaremaa Laenu-Hoiu Ühisuse nimega, kuigi on rohkem tuntud Saaremaa Kassa nime all. Panga tegevuse hõlbustamiseks andis Saaremaa Rüütelkond sellele laenu 5.000 rbl. 5%-ga, mille tagamiseks varuti põhikirjas terve rida eesõigusi Rüütelkonnale. Muude hulgas Rüütelkonnale kuulus õigus, kuni eelmainitud laenu lõpliku tagastamiseni, valida panga juhatuse esimeest (direktorit) panga liikmeskonnast ja nimetada panga nõukogu esimeest. Esimesse juhatusse kuulusid E. v. Poll, C. v. Sengbusch ja parun G. Stackelberg. Nõukogu esimeheks määrati H. von zur Mühlen. Esimesed kasvikumäärad määrati järgmiselt: maksti hoiustelt tähtajaga 1—2 kuud — 2%, 3 k. — 3%, 3—6 k. — 4% ja üle 6 k. — 5%; võeti laenudelt tähtajaga kuni 1 k. — 10%, 1—3 k. — 9%, 3—5 k. — 8%, 5—7 k. — 7%, üle 7 k. — 6%; hiljem kaotati kõigepealt esimene järk ja 1886. a. peale esinesid veel vaid kaks järku: kuni 5 k. — 8% ja üle selle — 7%. — Panga tegevus arenes õige ulatuslikuks. Seisak tuli siiski Maailmasõja ajal ja Eesti Vabariigi algul pank hakkas kiratsema Vene väärtpaberite väärtuse kaotuse tagajärjel ja suri aegamööda välja (1923—1925) tehingute lõppemisega.

St. Maria-Gildi Laenukassa (15).

18. X 1888. a. kinnitati Tartu magistraadi poolt veel teine pank — St. Maria-gildi Laenukassa, mis asutati St. Antoni-gildi Laenukassa 1876. a. põhikirja alusel. Tegelikult ei ühtu aga mõlema panga põhikirjad, vaid neis esineb isegi olulisi erinevusi. Viimased muudavad tema struktuuri põhikirja järgi niivõrd, et St. Maria-gildi Laenukassat on juba raskem ühistuna käsitleda. Nii puuduvad sellel pangal „osalised" (Theilnehmer), ehk liikmed, nagu nad esinevad St. Antoni-gildi Laenukassa esimeses põhikirjas. Ka sundkuumaksmed puuduvad selles pangas. Küll on aga laenutamine piiratud ja lubatud ainult St. Maria-gildi liikmeile. — St. Maria-gildi Laenukassa asutamise põhjustas „Disconto und Leihcasse" üleminek linnale, mille tagajärjel Suur-gildi liikmed jäid oma pangata. St. Maria-gildi Laenukassa tegutses kuni 1913. aastani, mil likvideeriti.

Tallinna Linnakoolide Õpetajate Hoiu- ja Laenukassa (16).

Tallinna Linnakoolide Õpetajate Hoiu- ja Laenukassa kutsuti ellu 21. oktoobril 1893. a., kusjuures selle asutamise mõtte algatajaiks olid kohalikud Tallinna koolide õpetajad P. Koit, D. Tomson, G. Stamm jt. Asutamine oli tingitud vajadusest paigutada hoiuseid kitsama ringkonna ettevõttesse, kust tarbe korral oleks võinud saada ka laenu ilma väärtpaberite või kinnisvarade tagamiseta. Krediidiühistu esimene põhikiri kinnitati Vene haridusministri poolt 22. septembril 1893. a. nimetuse all „Tallinna linnakoolide kolleegiumile alluvate koolide õpetajate laenu-hoiu kassa". Kassa tegevuse alguseks loetakse esimese peakoosoleku kokkukutsumise aega, 22. sept. 1893. a., kuna tegelikult esimesi rahalisi tehinguid alustas kassa alles 1894. a. Kassa tegevuse algaastail kuni 1921. a. pangal juhatust ei olnud, asjaajamist toimetas kassahoidja. Pärast eestikeelse põhikirja registreerimist valiti Hoiu- ja Laenukassale 23. jaanuaril 1921. a. kolmeliikmeline juhatus. Peakoosoleku poolt valiti esimeheks praegune Tallinna 10. algkooli juhataja A. Mõru, kassahoidjaks M. Kippert ja sekretäriks L. Adamson. Nagu juhatus, nii puudus kassal esialgu ka nõukogu. Alles 8. nov. 1933. a. otsustati peakoosoleku poolt valida ajutine viieliikmeline nõukogu koosseisus J. Unt, G. Hion, A. Uibokand, R. Vichmann ja A. Puusepp. Revisjonikomisjoni kuulusid algusest peale: Tallinna kõrgema tütarlastekooli juhataja G. Stamm, Tallinna rajooni rahvakoolide inspektor, praegune Tallinna Pedagoogilise Muuseumi dir. A. Janson ja pr. O. Žilina. Kassa esimeseks juhatajaks oli esimese peakoosoleku poolt valitud R. Jahnentz. Kuni 7. maini 1920. a. töötas kassa esialgse põhikirja alusel, siit alates Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt kinnitatud eestikeelse põhikirja alusel. Kuna kassa seisab vaid kitsama ringkonna teenistuses, nimelt ainult nende Tallinna linnakoolide õpetajate teenistuses, kes on astunud kassa liikmeks, siis ei tuntud vajadust eriliste tööruumide järele; seetõttu asus esialgu kassa laegas lihtsalt laekuri valduses ning hoole all. Alles 1910. a. alates otsustati kassa tegevus viia üle linna IV algkooli juurde Uus tn. 15. Edasi, 1928. a. alates toimetati kassa rahalisi tehinguid Jannseni tn. 15 ja alates 1935. a. linna XIII algkooli ruumes Tartu maanteel 33. Kogu tegevusaja jooksul pole kassa suurendanud oma tegevusrajooni kaugemale Tallinnast. Laenu on antud vaid kassaliikmeile nende kuupalga ja hoiuse suuruses võlakohustiste vastu. Tasumata jäänud ja kahtlastest laenudest puhastamine alates 1933. aastast toimub vastavais seadusis ettenähtud mahakirjutamise teel, enne seda said tasumata laenud kaetud kassaliikmete poolt võrdseis osades. Kassa tegevuse algul puudusid osus- ja varukapitalid ja liikmete sisseastemaksmed kanti nende hoiuste arvele. Alles alates 1933. a. KAS-e kehtimahakkamisega moodustati uue põhikirja alusel osus- ja varukapitalid; samal ajal valiti kassale juhtivad organid.

PANGA JUHATUS JA AMETNIKUD.

Vas.: A. Kurvis (raamatup.), T. Reinaste (esim.), A. Uibokand (panga juhat. ja juh. liige), A. Puusepp (sekretär).

Tallinna Linnakoolide Õpetajate Hoiu- ja Laenukassa asub Tallinnas Tartu mnt. 33, Linna XIII algkooli kantseleis, telef. 304-30. Juhatus: T. Reinaste, A. Puusepp, A. Uibokand. Nõukogu: J. Unt, G. Hion, A. Ploompuu, R. Vihmar, K. Hansmann. Kassa juhatajaks on A. Uibokand. Kassa on avatud esmaspäeviti, kolmapäeviti ja reedeti kl. 17—19.

Rakvere-Paide Rahukogu Ringkonna Kohtuametkonna Laenu-Hoiu Kassa (17).

Panga põhikiri registreeriti 7. juunil 1894. aastal ja samal aastal alustati ka tegutsemist. Panga liikmeskonda kuulusid rahukohtunikud ja rahukogu ning kinnistusjaoskonna kantseleiametnikud. Liikmete arv oli 20 ümber, kuna rahukogu ja kinnistusjaoskonna isiklik koosseis oli peagu sama suur. Krediidiühistu tegevus seisnes a) hoiuste kogumises liikmete igakuistest sundsissemaksmetest; nende sissemaksmete suurus sõltus liikme palga suurusest, b) laenude andmises liikmeile kuni kahekordses kuupalga suuruses kahe kassaliikme vastutusel; c) dividendi maksmises liikmeile vastavalt igaühe hoiustele. Dividendiks jaotati krediidiühistu aastane puhaskasum, mis tekkis laenudelt laekuvatest intressidest. Pank tegutses edukalt, kuid rahaline läbikäik liikmete vähese arvu tõttu oli väike. Panga tegevus lõpetati segaste aegade tõttu 1917. a. sügisel, kusjuures kapitalid, mille moodustasid liikmete hoiused, jaotati liikmete vahel nii, et igaüks sai kaotuseta tagasi oma kogutud summad.

Valga Seltskondliku Ühingu juures asuv Hoiu-Laenu Kassa (19).

Möödunud sajandi viimasel veerandil oma esimesi samme tegev krediidiühistuline liikumine oli juhitud ja kantud peaaegu ainult saksa rahvusest elanike poolt, kuna kohalikud päriselanikud jäid esialgu liikumisest eemale. Sajandi lõpu poole, kui eestlaste ja teiste kohalike päriselanike majanduslik olukord hakkas tugevnema, hakkas kasvama ka nende kultuuriline tase ja iseteadvus. Hakatakse tegelema ka majandusliku ettevõtlikkuse aladel. Samuti hakatakse looma ühistuid majandusliku omaabi korraldamiseks. Tekivad seniste sakslaste krediidiühistute kõrvale ka eesti ja läti omad. Valgas, mis eelmise sajandi viimasel veerandil oli eeskätt läti rahvusest elanikkonnaga linn, oli mittesakslaste kultuuriline ja seltskondlik elu keskendunud Valga Seltskondliku Ühingu ümber. Viimase tegevusest võttis osa ka eestlasi;

„Säde" selts eesti seltskondliku elu keskusena asutati hiljem. Valga Seltskondliku Ühingu liikmeskonnas koos üldise rahvusliku iseteadvuse tõusuga tekkis soov saada sõltumatuks kohalikust saksa krediidiühistust. Ühingu liikmete dr. Graudini, kooliõpetaja Kampari jt. algatusel asutigi oma krediidiühistu ellukutsumisele. Krediidiühistu loodi mainitud Ühingu juures ja esimene põhikiri registreeriti venekeelsena: „Ssudo-Sberegatelnoje Tovarištšestvo pri Valkskom obštšestvennom sobrani". Tegutsemist alustati 1900. a. Krediidiühistu esimesse juhatusse kuulusid advokaat O. Samuel, dr. V. Graudin, Aug. Kreischman, kaupmees A. Seedin, majaomanik ja mölder Ed. Lieven. Nõukogus olid majaomanik ja kaupmees Aug. Muskau, põllumees Th. Blumenthal ja põllumees K. Leelbiks. Esimeseks juhatajaks oli maakonna politsei sekretär K. Lahrin.

Krediidiühistu tegevus kuni 1917. aasta revolutsioonini arenes suuremate muutusteta. Vabadussõja aegu oli Valga linn vahelduvalt mitme võimu käes ja krediidiühistu tegevus seisis. Vabadussõja lõpul toimunud Eesti ja Läti vahelise piiri ajamisel jäi krediidiühistu osa senist tegevuspiirkonda ja ka liikmeid Läti riigi maa-alale. Viimased viisid kaasa ka suure osa krediidiühistu raamatuid ja dokumente. Ülejäänud olid sõja kestel hävinud. Tegevust jätkates tuli kogu asjaajamine uuesti korraldada. Registreeriti uus põhikiri ja nimi, milleks sai — Valga Läti Seltsi juures asuv Laenu-Hoiu Ühisus. Kuna selline nimetus oli ekslikult vene keelest tõlgitud, toimetati 1923. a. uus põhikirja ja nime registreerimine. Uueks nimeks oli Laenu-Hoiu Ühisus Valga Seltskondliku Ühingu Juures. Praegune nimi registreeriti ühes uuele KAS-ele kohaldatud põhikirjaga 1933. aastal. Krediidiühistu peamise klientuuri moodustavad kohalikud linnaelanikud. Praegu on krediidiühistul 132 liiget.

Valga Seltskondliku Ühingu juures asuv Hoiu-Laenu Kassa asub Valgas Kesk tn. 16, omas majas. Juhatus: Andrei Ragis (esimees), Peeter Berson, Karl Opman, Eduard Meeks, Karl Kasek. Nõukogu: J. Grivin (esimees), K. Starke, J. Kasak, R. Janson, R. Bersin, E. Radsin. Panga juhatajaks on A. Ragis. Pank on avatud esmaspäeviti kl. 17—19 ja neljapäeviti kl. 11—13.

Ühispank „Tartu Eesti Laenu- ja Hoiu Ühisus" (21).

Tartu Eesti Laenu- ja Hoiu Ühisuse (lühendatult „ELHÜ") asutamisest 1902. a. arvatakse eesti rahvusliku ühistulise liikumise algust. Mis varemalt selles sihis tehtud, oli nii-öelda ainult mõtete avaldamine ühistute asutamisest, seltskondlikkude organisatsioonide pool-heatahtlik vastastikune omaabi või jälle kaubandusseltside tegevus. ELHÜ on aga juba majandusliku organiseerumise vorm ja ühistuna rajatud majand. ELHÜ-le kui majanduslikule ühikule annavad tekkeaja ühiskondlik olustik, tema tekkemotiivid ja üleelatud perioodid rea erijooni ning viivad tema tegevuse sellega laiemale pinnale kui see tavalisel krediidiühistul olemas. ELHÜ tekkeaeg langes venestuse järelperioodi, kus organiseeritud tegutsemine eestlastel oli võimalik peagu ainult majanduse alal. Surve oli sajandi lõpupoolel põhjustanud rahvusliku mõtlemise loiduse eesti ringkondades. Nõndanimetatud Tartu renessansi ajast peale, Jaan Tõnissoni tulekuga „Postimehe" juurde ja ärksamate ringkondade koondumisega tema ümber algab eestlaste virgumine rahvuslikule iseteadvusele. Üsna õigesti nähakse siis majanduslikus sirgumises kõige muu edu tähtsat eeldust.

Talude päriseksostmine oli eriti 1880. a. alates laialt hoogu võtnud, aga ostuvõlgade lõplikuks kustutamiseks puudus majanduslik kandejõud. Senine põllumehe peatulu viljast ja linast jäi ära, kui maailmaturu olukorra muutumisega Vene vili enam ei pääsenud välismaale ja hinnad langesid. Eesti põllumehel tuli tootmist ümber korraldada. Olukorda raskendas see, et saksa mõisnikud, taibates eesti põllumeeste iseseisvumispüüdeid, hakkasid selle lämmatamiseks ostuvõlgade ülesütlemist kasutama. Kitsikusest pääsemiseks vajas põllumees hädasti kapitali. Ka eesti linlaste hulk

oli 1863. aasta seadusega loodud asumisvabaduse järel tublisti kasvanud. Oma tegevuse jätkamiseks ja tõstmiseks ning rahvuse säilitamiseks oli eesti käsitöölistel, kaupmeestel ja majaomanikel samuti vaja kapitali, kui sakslus oma kapitali ülevõimuga suruma hakkas. Nii oli igati vajadus tekkinud eestlastele kapitali muretseda, koguda, hoiustada, otstarbekalt juhtida ja rakendada eesti rahvusgrupi enda piires, et see ei

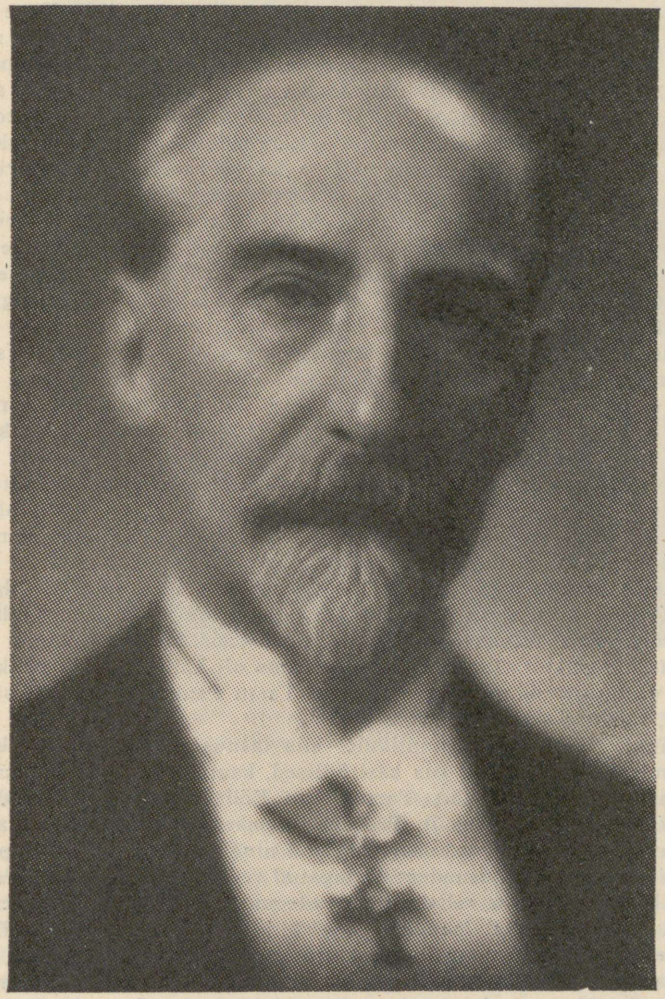

JAAN TÕNISSON.

satuks teenima võõraid eesmärke. „Postimehe" ümber koondunud ringkondade nn. rahvuslik võitluskava lähtuski toodud vajadustest, nägi ette eestlaste vaimsete ja majanduslike jõudude koondamise ja taotles nende samm-sammulist majanduslikku, sotsiaalset ja poliitilist virgutamist. Selle rahvusliku programmi ühe lülina oli mõeldud ja tuleb vaadelda ELHÜ tegevust. Ning sellelt taustalt saab mõistetavaks ka üks kui teine ELHÜ arengufaas. Nii näiteks ELHÜ suur tõus 1903.—1916. a., tema mõningad tegutsemise ja bilansi iseärasused tol ajal, tema iseseisvusaegsed ümberorienteerumised ja kohatised langusajad ning viimaseaegne edu.

ELHÜ võime nii vaadelda kolmesuunaliselt: 1) kui krediidiühistut, 2) selle kõrval kui pioneerset ja keskset ühistulist keskasutist, 3) kui eesti asja eest võitlevate ringide üht tsentrumit. Ja seda kahes perioodis — 1) enne ja 2) pärast Eesti iseseisvumist.

Teetasandajaks ELHÜ asutamisele oli Vene uus (Witte) majanduspoliitika, mis taotles vene majanduse aluste laiendamist ja elustamist ka väljaspool põllumajandust ja tõi muude uuenduste kõrval sisse lühiajalise krediidi. Vene keskvalitsus koostas 1895. a. uue väikelaenuasutiste seaduse ja väikelaenuasutiste normaalpõhikirja, milline sai aluseks ka ELHÜ põhikirjale. Põhikiri kinnitati rahaministri poolt 30. juulil 1901. a. ja tegelik asutamiskoosolek peeti 30. märtsil 1902. a. Tegevuse avas noor pank juulikuu algul 1902. a. Põhikirja toodi kohe algul oludekohaseid muudatusi — suurendati osusmäära 100 rublale, kõrgendati liikme käenduskohustust 10-kordse osuse suuruseni ja taheti suurendada ka laenusumma ülempiiri (mis oli 6-kordne osus), milline kavatsus aga algul ei teostunud. Põhiprintsiibilt lähenes pank seega Schulze-Delitzschi tüübile. Asutaja-liikmete arv oli 22. See arv hakkas aga kohe hoogsalt tõusma ja kasvas eriti põllumeeste arvel. Pangal oli tugev side Tartu Eesti Põllumeeste Seltsiga, kelle esimeheks oli Jaan Tõnisson ja kelle koosolekuil oligi läbi arutatud ja otsustatud ELHÜ asutamise mõte. Selts andis pangale 100 rubla selle põhikapitali moodustamiseks. Iga väljastpoolt liikmeksastuja pealt maksis pank seltsile toetuseks 1 rubla. Esimesi suuremaid laenusaajaid pangast oli samuti Tartu Eesti Põllumeeste Selts. Esimesse juhatusse valiti K. Parts, P. Kase ja A. Keiss. Nõukogusse valiti J. Tõnisson, A. Schulzenberg, W. Lehnbaum, A. Sprenk-Läte, K. Pärn ja P. Fuchs. Organid tegutsesid algul tasuta, kuni 1906. a. neile kordade pealt tasu maksma hakati. Esimeseks juhatajaks valiti H. Margens, kes selle ameti tasuta enda peale võttis; pea palgati aga juhatajaks Riia polütehnikumi lõpetanu E. Aule, kes selle kõrval oli ka Eesti Põllumeeste Seltsi asjaajaja. Asukoht oli algul sama tagasihoidlik kui tegevus. Kuni 1904. a-ni toimusid operatsioonid Henningi platsil asuva Karskuse Sõbra juhatuse toas. Asutamiskoosolekule ilmunud 13 liikme poolt oli osuskapitaliks kokku pandud 65 rubla. Kuna hoiuste toomine oli algul visa, tuli nappi kapitali laenutarvitajate rahuldamiseks täiendada muul teel. Juhatuseliikmed tegid seks võlga oma tutvuskonnas ja organiseerisid hoiuste toomist neile teadaolevailt kapitaliomanikelt. Tartu Pangast, milline oli küll sakslaste pank, saadi juhatuseliikmete vastutusel ka pangakrediiti, sest Tartu Pank suhtus eestlastesse kui ärikolleegidesse, rahvuse vastolu kõrvale jättes.

Kui hoiuseid toodi tagasihoidlikult, siis laenusoovijaid kliente kogunes juba enam — peamiselt põllumehed, siis käsitöölised, kaupmehed ja varsti ka üliõpilased. Asutistest kasutasid krediiti näit. Tartu Eesti Põllumeeste Selts, värskelt asutatud Võru Eesti Laenu-Hoiu Ühisus jt. Protokollid märgivad, et laenu tagamitena pank pidas soovitavaks obligatsioone, väärtpabereid ning metalle ja vähem pooldas käendust. Esimesil aastail ongi laenudest $^2/_3$ tagatud reaaltagamitega ning $^1/_3$ käendusega. Pank kavatseb sisse seada ka vallaspantlaenude andmist, kuid ei saa selleks luba. Kasvikumäär oli esimesel aastal laenudelt 6—7% ja hoiustelt 3—5%. Neil tingimustel töötades lõpetab ELHÜ oma esimese aasta tulemusega: liikmeid 85, omakapitale 4000 rubla, laene väljas 15.000 rubla, hoiuseid 15.000 rubla, ja puhaskasum 70 rubla. Asutamisraskusist üle saanud, areneb pank nüüd jõudsalt. Laenud tõusevad siitpeale kogu veneaegse perioodi vältel pidevalt, eriti hoogsalt aga alates 1907/08. a. 1903. a. on laenud 114.000 rubla, 1905. a. juba 362.000 rubla ning ületavad 1908. a. 1 milj. rubla piiri, 1910. a. on saavutatud 2 milj. rubl. piir ning 1912. a. 3 milj. rbl. 1914. a. toob aga väikese ja sõja-aastad 1915—16 juba suurema tagasimineku. Hoiused samal ajal tõusevad napimalt, olles 1903. a. ainult 94.000 rbl., 1905. a. 342.000 rubla, 1908. a. aga samuti ületades 1 milj. rbl. piiri, 1910. a. on hoiuseid 2,3 milj. rbl. ja 1912. a. 3,1 milj. rbl. 1908. a. peale ületavad hoiused laenude summa, milline iseloomulik olukord püsib ELHÜ bilansis Vene aja lõpuni. Viimaseil sõja-aastail on hoiuste ülekaal väga tugev — 3,9:3,2. Erand on siin ainult Maailmasõja algaastad, kus hoiuseid rohkelt välja võeti ja nad alla 3 milj. rbl. langesid. Mõningail aastail tekivad pangal

PANGA MAJA.

ajuti suured kassavarud ja pank peab paigutama raha Vene väärtpabereisse, näit. 1916. a. ca 1,5 milj. rbl. eest, milline hädaohtlikult suur summa aga peatselt likvideerub.

Puhaskasum tõuseb pidevalt, jõudes algusaastate paari tuhandelt rublalt 1908. a. 18.000-le, 1911. a. järsku 31.000-le ning 1913. a. stabiilsele ca 50.000-le, langedes viimaseil sõja-aastail alla 30.000 rbl. Protsentuaalselt laenusummast oli puhaskasum: 1903. a. — 1,2%, 1908. a. — 1,8%, 1914. a. — 1,6%, 1917. a. — 0,7%. Omakapitalid tõusevad võrdlemisi regulaarselt iga aasta ca ¼ võrra, ulatudes 100.000 rbl. 1907. a., 250.000 rbl. 1909. a., 500.000 rbl. 1911/12. a. ning 700.000-le 1914. a., sõja lõpuks alla minnes 540.000-le. Liikmete arv tõusis kogu aeg. Suuremaid laenuvajajaid ei rahulda senine laenu ülempiir 600 rubla (6-kordne osus) ja nad võtavad laene nende poolt liikmeks toodud kõrvaliste isikute nimele. Need nn. nimemehed (Strohmänner) põhjustavad osalt, loomuliku arengu kõrval, liikmete arvu tõusu, mis 1908. a. ulatub 2000-le (olles 1906. a. ületanud esimese 1000 piiri), 1909. a. 3000-le ja sealt edasi iga aasta tõuseb tuhande võrra, kuni kõrgpunktini 1914. a. 7196 liikmega. Laenupiiri tõsteti 1908. a. 10-kordse osuse suuruseni ja 1909. a. fikseeriti käendusega laenudele 1000 rubla, obligatsioonide ja väärtpaberitega laenudele 3000 rubla ja juriidiliste isikute laenudele 5000 rubla. Pangakohustuste ülempiiriks fikseeriti panga 10-kordne omakapitalide suurus. Hoiuste tõstmiseks alustati otseteed vastavat propagandat. Telliti säästude koondamiseks säästukarbid, mida liikmeile müüdi ja üüriti. Säästude ja hoiuste suurendamiseks tööliste hulgas võimaldati nende sissemaksmist panka ka laupäeva kui palgapäeva õhtupoolikul. Kihutustööd tehti ka ajakirjanduses ja valla-

valitsuste kaudu. Hiljem, 1912. a. on kõne all korraldada säästude koondamiseks hoiuste vastuvõtmist ka väljaspool panga ruume ja peale tööaega eriliste esindajate kaudu. 1903.—1904. a. vahetuseks kogunes hoiuseid ja kapitale niivõrd, et jätkus jõudu toetada uue panga eestlaste kätte ülevõtmist. Nimelt läks Liivimaa Linnade Hüpoteegi Selts juba 1903. a. eestlaste kätte, kuid selle pantlehtede kurssi püüdsid sakslased nüüd sihilikult alla viia. ELHÜ ostis siis kokku suuremal arvul Hüpoteegiseltsi pantkirju ning aitas nii nende kurssi hoida. Hoiused kasvasid, nii et nad krediidinõudluse kaugelt ületasid. ELHÜ hoiused olid pealegi pikaajalised, mis ilmestas usaldust panga vastu, kuid omakorda näitas, et eestlaste keskel äriline ettevõtlikkus ja kapitalitarve ja paigutamisoskus puudusid ning kapitale ainult koguti n.-ö. mustade päevade jaoks. Tekkis küsimus, kuhu paigutada hoiuseid. Siin pidi pank olema teenäitajaks majanduse suunamisel ja elustamisel, et suurendada kapitalinõudlust. Näemegi, et pank asus tegema vastavat propagandat, korraldas põllumajanduse nõustamist, uute ühistute organiseerimist jm. Pikaajaliste laenude kõrval, milliste vajadus juba asutamisajal ette oli nähtud, hakati nüüd hüpoteegikrediiti andma ka linnaringkondadele. Tartu külje all asuvate Karlova ja Tähtvere mõisade omanikud hakkasid tükeldama krunte. Nende ostmine ja täisehitamine eestlaste poolt toimus ELHÜ krediidiga ning sel teel loodi pind eesti majaomanikuseisusele, kes pärast oli võimeline vallutama ka Tartu linnaomavalitsuse. Muu krediidipoliitika kohta näeme, et kaubanduskrediidi järele oli tookord vajadust vähem ja peaaegu viimase ajani on ELHÜ-le jäänud omaseks, et tema liiklus äriilmaga on tagasihoidlik. Kuid kaasaegsed mäletavad siiski, et see oli ELHÜ, kes omal ajal toetas Tartu Eesti Majanduse Ühisust tema võistluses mõningate välisesinduste ülevõtmiseks muulastelt jm. Laenude liik, mis karmi pangapoliitika seisukohalt oli vähekasulik, mida aga algatas ELHÜ, oli üliõpilaslaenud. Kaasaegsete ja paljude laenukasutajate poolt peeti seda aga väga tarvilikuks kui Eestile laia ja tubli haritlaskonna kujunemise võimaldajat.

Huvitav üritus panga tegevuses on ka n.-ö. „maareformi teostamise katse". 1917. a. pank ostis ära Uusna mõisa Viljandimaal, tükeldas selle ning müüs mõõdukate hindadega edasi väikemaapidajaile. Ka veel mõne teise mõisa ostmine oli kavatsusel.

Kogu selle elava tegevuse juures ei jäänud tulemata ka tagasilöögid ja kahjud. Näiteks 1904. a. oli eriti põllumajanduse olukord raske ning 1905. a. rahutused tõid kaasa üldise ebakindluse. Rahvas hakkas raha pangalt tagasi nõudma ja olukord muutus nii kitsaks, et tuli hakata hoiuste väljamaksmist piirama. 1906. a. oli see periood möödas ning eriti 1908. a. algas hoogne järk, kus ka juba meie põllumajandus, kaubandus ja tööstus suuremat elevust osutasid ning rohkem kapitali nõudma ning rakendama hakkasid. See elav periood kestis kuni Maailmasõja alguseni, mil uuesti tuleb hoiuste tagasinõudmine ja sellepärast juhatusele isegi volitus antakse Riigipangast laenu teha väljamaksmise katteks. 1916. a. paiku möödub sõja algusaegne tagasilöök ja järgneb hoiuste pidev suurenemine, sest põllupidaja sai sõjaoludes oma saadustest head hinda, tööstussaadusi osta või raha mujale investeerida sõjamajanduse olukorras ei olnud võimalik ning raha toodi pankadesse. Seda tuli siis pankadel jälle kuskile paigutada, näiteks vastava seaduse põhjal teatud määral ka Vene väärtpabereisse ja Vene Riigisäästukassasse. Aga 1917. a. vähendas pank neid summasid ja nii läks sel näol 1917. a. Vene revolutsiooniga kaduma kõigest 214.000 rubla.

Liikmete arvu suur tõus toob juba 1908. a. kõne alla asemikekogu sisseseadmise. Vastav projekt saab teoks alles 1915. a., kuid valimised ise äparduvad osavõtu puudusel ja asemikekogu loomine ei teostu. Liikmete koosseis moodustub peamiselt põllumeestest, siis linnaharitlastest, üliõpilastest ning majaomanikest ja käsitöölistest. Liikmete arv tõuseb oma haripunkti 1913.—1914. a., ulatudes siis üle 7000. 1913. a. Kiievi näituseks on ELHÜ suurim krediidiühistu Venemaal ning saab näitusel oma tegevust kujutavate statistiliste tabelite eest ka auhindu. Alates 1904. a. asus pank ühes majas koos äsjaasutatud Tartu Vastastikku Krediit-Ühisusega, Suurturg 12. 1909. a. võimaldavad panga kapitalid juba osta oma maja ning seda heas kohas —

Suurturg 14. Vastavalt tegevusele tõuseb ka personaali arv. 1909. a. asutatakse ametkonnale pensionikassa, millele pank kingib algkapitali.

ELHÜ tähtsusest väljaspool tema pangamajanduslikku tegevust rõhutavad kaasaegsed, et ELHÜ käikupanemine ning edu selle tegevuses oli venestusaja surutud olekus eesti tegelastele ja ka laiematele hulkadele eneseusalduse tõstmise teguriks, eriti peale mitmesuguseid ebaõnnestumisi, näiteks „Linda" pankroteerumist. Tegevus ELHÜ-s andis ka juhtimispraktikat ja kogemusi. ELHÜ peakoosolekud olid

Panga juhatuse esimees HERMANN SUMBERG.

kohaks, kus saadi tol kitsal ajal läbi vaielda terve rida rahvuskultuurilisi ja poliitilisi küsimusi. Neil koosolekuil ilmnes ka vastuolu idealistliku ja materialistliku mõtteviisi vahel. Elavad mõttevahetused sel pinnal tõusid just panga puhaskasumi jaotamisel, mida ühed ringkonnad tahtsid määrata toetuseks kultuurilistele organisatsioonidele, kuna teised ringkonnad selle vastu soovisid saada kapitalidividendi. Näemegi, et dividendimäär algul oli 6%, vähendati siis 5% ja 1911. a. 4,5% ja aastal 1915 koguni 3%. Sõja-aastail 1916—1917 antakse dividendi siiski 4%. Toetuseks antavate summade määr tõusis idealistlikkude ringkondade domineerimisel võrdlemisi kõrgele. Vene ajal antud toetused moodustavad ca 90.000-rublase summa. Toetust saavate organisatsioonide arv oli suur ja mitmekesine, näiteks 1909. a. 20 org-i. Toetust said esijoones „Vanemuine", kes sai ka mahakustutatud laenude tagasilaekumised, siis

ENKS gümnaasium, TEPS ja selle „Vahi" koolid, siis ühistuline liikumine ja ühistulise kirjanduse väljaandmine, mitmesuguste põllundusalade arendamise propaganda, samuti ka kultuurasutised, nagu Eesti Kirjanduse Selts, spordiühingud, eesti asundused Venemaal, Eesti Kaubandusekool Tartus, kirjanik Juhan Liiv jt. Kaudne toetus oli viivituskasvikute alandamine „Vanemuisele" ja „Vahi" põllutöökoolile, soodustatud tingimustel laenud teatri ja seltsimajade ehitamiseks reas eesti linnades ja alevites.

Üldise tähtsusega aktsioonide teostamisel olid pangategelased ikka rakkes. 1908. a. algatab ELHÜ juhatus krediidiühistute koostöö loomise mõtte, kavatsedes kutsuda ellu laenu-hoiuühistute keskühistu, mis aga ei leidnud kinnitamist. 1912. a. kavatsetakse asutada koos Tallinna pankadega Põhja-Balti Laenu-Hoiu Ühisuste Liit ja juhuks, kui seda ei kinnitata, ainult Põhja-Liivi Laenu-Hoiu Ühisuste Liit, kus juhtivaks ühistuks jääks ELHÜ. Neid üritusi aga ei kinnita siseminister. Jääb seega püsima 1908. a. loodud omavahelise kokkuleppe alusel toimiv Ajutine Rahaliikluse Korraldus, mille piirkonnaks oli praegune Lõuna-Eesti ja kus organiseerijaks ning keskseks pangaks oli ELHÜ. Selles võrgus töötas kaasa 30 krediidiühistu ümber. Hiljem annab ELHÜ pankadevõrgu korraldamise üle Tallinna Vastastikusele Krediit-Ühisusele. 1910. a. oli panga poolt ametisse pandud põllumajanduslik nõuandja, kes tegutses ka instruktorina ühistute alal. Samal aastal tunnustas pank senise „Põllutöölehe" ühistute häälekandjaks ning selle juures hakkas ilmuma ELHÜ juhataja tegelikul toimetamisel „Ühistegevusleht". Ühistulise liikumise ideelise keskusena kavatsetud Ühistegevuse Nõuande Büroo ei saa aga Tartus teoks, viiakse üle Tallinna ning temast kujuneb hiljem Eesti Ühistegeline Liit. Panga ümber koondunud ühistute tegelastel kerkib juba 1912. a. mõte asutada üle-eestilist „Ühistegelaste Pensionikapitali". Huvipakkuv on, et ELHÜ nõukogu laua ümber on panga ruumes koostatud Eesti autonoomia eelnõu ning sama laua ümber on peetud Eesti-Vene ja Soome-Vene rahuläbirääkimised ja Balti riikide esimene konverents Tartus. Enamlaste võimutsemise ajal jäi ELHÜ suuremaist interventsioonidest kõrvale kui enamlaste arvates peamiselt väikemaapidajate ja tööliste pank.

1917. ja 1918. a. sündmused toovad muutuse kõiges seniolevas. Annavad tunda kõikumised ja vahetumised vääringuis. 1917. a. tuleb opereerida Vene mitmesuguste valitsuste mitmekesiste rahaühikutega, mille väärtus võrreldes kuldrublaga igaühel oli juba märksa langenud. 1918. a. on tulnud pangal kanda kahjudesse Vene väärtpaberitesse ning pankadesse mahutatud summad. Okupatsiooni ajal langeb pangale ülesandeks (koos teistega) vahetada Vene rublad Saksa idarublade jt. vääringute vastu ning 1918. a. lõpul tulevad kapitalid ja tehingud arvestada ümber Eesti markadesse. See oli teatud kahjudega seotud, vastavalt sellele, milliseks fikseeriti vahetatavate vääringute väärtussuhe. Olulisem on aga rahaühikute ostujõu langus, mis sarnastel aegadel täiesti arusaadav. On arvestatud, et panga (resp. Eesti pankade) kapitalid langesid 1920. aastaks oma väärtuses 12 korda ja sealt kuni marga stabiliseerimiseni veelgi. Panga operatsioonid ja bilanss numbriliselt tõusid küll ka 1917—1920 ning isegi elavalt, näit. bilanss 4,6 milj. rublalt 13,8 miljonile margale, kuid sisuliselt, rahaväärtuse languse läbi kapitalide ja tehingute väärtus ning osatähtsus läks tagasi. Sõjapäevist märgime veel seda, et pank ei võtnud sõjasviibijailt laenu %%, abistades sõjaraskuste all kannatajaid, toetades Eesti rahvuslikes huves tegutsevat Põhja-Balti komiteed ning Vabadussõja ajal ja hiljem (koos teiste pankadega) Eesti Ajutist Valitsust.

Pärast Eesti iseseisvaks kuulutamist ning sõdade õnnelikku lõppu oli ka Eesti majanduslik situatsioon juba hoopis teine, mis pankade, muidugi ka ELHÜ tegevusele vajutas oma pitseri. Eesti majandus oli soikunud ning jõust tühjaks imetud. Tema uuesti käikurakendamiseks ning uute tootmisvahendite muretsemiseks oli vaja suuri kapitale. Peale õnnelikult lõppenud sõda ning vaba tegutsemisvoli kättesaamist omas riigis on mõistetav, et meilgi majanduse ülesehitamine ja selleks krediidiandmine kohati plaanituks ning liiga vabaks muutub. Liberaalse põhiseadusega loodud majandusliku ning poliitilise organiseerimisvabaduse põhjal tõuseb rohkelt uusi ettevõtteid

ning laiendatakse vanu. Neid asutatakse nii majanduslikel kui poliitilisil jm. kaalutlusil ja asutatakse kohati ebamajanduslike kalkulatsioonide alusel.

Peagu kõigil neil kihilisil, poliitilis-parteilisil, kutsehuvilisil, territoriaalseil jm. aluseil koondunud gruppidel tekib oma ettevõtete krediteerimiseks ja muiks operatsioonideks oma pank. ELHÜ-l, kes seni oli olnud kõige laiemate Eesti ringide rahuldajaks, langes ära küllaltki klientuuri ning vähenes üldse ELHÜ tähtsus Lõuna-Eesti pangana. Tagasihoidlikuma mulje ja tunde ELHÜ tegevusest annab nii oma ringkon-

Panga juhatuse abiesimees ANTS SIMM.

dadele kui ka väljapoole eriti see, et langevad ära ülesanded, mis pangal lasusid kogu eestilise rahvuskultuurilise liikumise keskusena ning ühistute pioneerina. ELHÜ jääb tegutsema ainult pangana, sellenagi mitte kuidagi soodustatud olukorras, olles nüüd ainult üks paljudest.

Kuid hoolimata pankade arvu kasvust suudab ELHÜ vabariigi algaastail seista endiselt krediidiühistute esirinnas. Panga hoiused tõusevad alates 1920. a. mk. 11.000.000-lt pidevalt iga aasta ligi 1,5—2 korda, olles 1925. a. mk. 125.000.000 ning 1930. a. kr. 3.300.000. Iseseisvusaja algupoolel on hoiustes ülekaalus jooksvad hoiused, nii 1920. a. 6:5 ning 1925. a. 66:58 vastu; 1928. a. järgneb üleminek — tähtajalised hoiused oma 1,7 milj. kr-ga ületavad jooksvate hoiuste 1,2 miljonit kr., milline proportsioon 1930. a. tõuseb 2,2:1,1 milj. kr-le tähtajaliste kasuks.

Omakapitalid on 1920. a. ca mk. 635.000. Kuna tugevad omakapitalid on iga krediidiühistu eduka tegevuse eelduseks, asutakse nende hoolsale suurendamisele ning näit. 1920. a. määratakse kogu puhaskasum omakapitalide täiendamiseks, millist tendentsi ka hiljem jätkatakse. 1925. aastaks on omakapitalid mk. 14.800.000.—, kuigi vahepeal tagasikiskuvat mõju avaldas Eesti marga ebastabiilne ja langev kurss. Pärast Eesti majanduse stabiliseerimist ning Eesti marga valoriseerimist hinnatakse ümber ka panga varad ja bilanss kuldmarkadesse, amortiseeritakse tagantjärele kinnisvara jm. Väärtuste ümberhindamisest saadud vahe arvestatakse 1926. a. varukapitalile juurde, mis omakapitalide summa järsku tõstab mk. 22.000.000.— peale. 1928. a. tõusevad omakapitalid kr. 275.000.— peale, millisele tasemele omakapitalid jäävad peagu viimase ajani (1932. a. kr. 298.000.— ja 1936. a. kr. 258.000.—). Sõja-aastail tekkinud hoiuste ülekaal laenudest muutub Vabariigi algul ja aastail 1921—1929 ületavad laenud hoiuseid, tõustes 1920. a. mk. 11.500.000.— pealt 1925. a. mk. 143.000.000.— peale ning 1929. a. kr. 3.175.000.— peale. Seejuures on ülekaalus laenud võlakohustiste vastu. Vekslite diskonteerimise võtab pank oma operatsioonide hulka alles 1921. aastal. 1935. a. ületab aga vekslite diskonto 1,1 milj. kr-ga panga poolt väljaantud laenud võlakohustiste vastu.

Panga liikmete arv, mis oli kõrgeim 1914. a., ulatudes 7196, näitas kogu Maailmasõja kestel langust ja jäi 1921. a. peatuma 1731 peale. Siit algas liikmete arvus jällegi tõus. 1927. a. oli liikmete arv juba tõusnud 3796 peale. Elukutseilt jagunesid liikmed: põllumehi — 1302, üliõpilasi — 653, ametnikke — 600, vabaelukutselisi — 501, majaomanikke — 268, kaupmehi — 208, käsitöölisi — 112, tööstureid — 63, töölisi — 55, osaseltse ja ühinguid — 18, ühistuid — 14 ja omavalitsusi — 2. Iseseisvusaastail oli liikmete arv suurim 1930. a., ulatudes 5139 peale. Elukutsete poolest olid suuremaiks gruppideks endiselt põllumehed — 2097, üliõpilased — 672, ametnikud — 663, majaomanikud — 598, vabaelukutselised — 452, töölised ja käsitöölised — 284 jne. Sellest aastast peale algab jällegi liikmete arvu vähenemine, mis on eriti suur 1934. a. kestel, langedes 4792 liikmelt 2840 liikmele. Selline järsk liikmete arvu vähenemine on tingitud uue KAS-e maksmahakkamisest, mis tõstis panga osuse alammäära ja mille tõttu väga paljusid liikmeid, kes oma osust ei olnud nõutava kõrguseni täiendanud, tuli panga liikmete nimestikust kustutada. Madalaim liikmete arv oli pangal 1937. a. lõpul, ulatudes 2329 peale. Järgnevail aastail on liikmete arv hakanud jällegi väikest tõusu näitama, hoolimata sellest, et kogu aeg kestab korratute liikmete väljalangemine.

Intressimäärad nii hoiustelt kui laenudelt olid Vabariigi algaastail peagu ennesõjaaegsed. Hoiustelt makstakse 3—6% ja laenudelt võetakse kuni 8%. Koos marga kursi kõikumisega hakkasid aga intressimäärad tõusma. 1921. a. makstakse jooksval arvel 4—6% ja tähtajalisel kuni 8%. 1923. a. jooksval arvel 5—6%, tähtajalisel kuni 9%. Laenudelt ja vekslite diskontolt võetakse 10% + 5% komisjoni. 1924. a. makstakse jooksval arvel 8% ja tähtajalisel arvel kuni 12% ja erikokkuleppeil suuremailt summadelt veelgi rohkem. Laenuintress tõuseb 17% peale, välja arvatud vekslite diskonto ja üliõpilaslaenud, milledelt võetakse 15%. 1926. a. tõuseb jooksva arve intress 10% peale, äriliseks otstarbeks antavailt laenudelt võetakse kuni 18% ja intresside maksmisega hilinejailt veel 3% erilist viivitusraha. Üliõpilaslaene antakse 16%-ga. Et intresside tõusule piiri panna, sõlmitakse oktoobrikuus Tartu pankade vahel omavaheline lepe intresside kõrguse asjus. Leppe järgi võis tähtajalisel arvel maksta kuni 12%, jooksval — kuni 10%, kuna laenudelt koos komisjoniga ei tohtinud võtta üle 18%. Need olid vist ka kõrgemad intresside normid ELHÜ-s. 1926. a. lõpul alustati juba keskpankade õhutusel aktsiooni intresside alandamiseks, mis aga väga visalt arenes ja oma praeguse taseme saavutas ainult riigivõimu vahelesegamisel.

Alates eriti 1928. a. hakkab end tunda andma majanduslik kokkutõmbumine ja selle tagajärjel laenude korrashoidmise raskus. Tasumata %% konto tõuseb järjest, olles 1930. a. 150.000.— kr., protestitud vekslite konto on 1929. a. 130.000.— kr., 1930. a. 200.000.— kr. ning 1931. a. leiame üldnimetuse all „mitmesugused nõudmised" kr. 250.000-se summa + protestitud vekslid kr. 100.000.—. Ka kassareservid, ulatudes

küll määrani, mida tookordne seadus nõudis pankadelt, langesid 1927. a. mk. 22.000.000.— peale ja 1928. a. koguni kr. 155.000.—, 1933. a. tõustes kr. 300.000-le ja sealt edasi 1936. aastaks kr. 600.000-ni, milline tase jääb enamvähem püsima. Ajutistest raskustest hoolimata jääb pank kahe kümnendi vältel kõige suuremaks krediidiühistuks Eestis. Alles hiljem surub Tallinna Majaomanike Pank ELHÜ teisele kohale. Suurema bilansiga on nüüd ka loomulikult ühistulised keskpangad. 1930. a. üldise majandusliku kriisi algamisega muutub antud laenude tagasilaekumine eriti visaks. Protestitud vekslite konto ja mahakustutused tõusevad. Puhaskasum langeb 1930. a. kr. 13.000.— peale, ulatudes koos mahakirjutistega ainult kr. 19.000.—, ning langeb veelgi, ulatudes 1933. a. ca kr. 2500.—. 1930. a. loobub pank dividendi maksmisest senisel määral, 1932. a. kuni 1937. a. üldse mitte dividendi makstes. Laenude tagamiseks panditud kinnisvarad jäävad sundmüükidel panga enda kätte ning 1932. a. tõusevad nende all kinniolevad kapitalid ca kr. 370.000.— peale. Luuakse eriline kinnisvarade valitseja instituut.

PANGA JUHATUS JA NÕUKOGU 1939. A.

Vasakult istuvad: dr. E. Lukk (juh. l.), dr. R. Bernakoff (nõuk. abiesim.), J. Looman (rev.-kom. esim.), A. Simm (juh. l.), H. Sumberg (juh. esim.), prof. J. Mägi (†) (juh. abiesim.). Vasakult seisavad: J. Ostrat (nõuk. l.), E. Metsik (rev.-kom. abiesim.), V. Särg (nõuk. l.), I. Reiman (nõuk. esim.), J. Nirk (rev.-kom. l.), J. Kriisa (juh. l.), A. Reisner (rev.-kom. l.).

Raskustest ülesaamiseks alustatakse kavakindlat tööd. Vana hea kuulsuse, usalduse ja oma sisemise kandejõu abil saabki pank kitsikusest üle. Raskustesse satub aga rida teisi Tartu panku. 1931. a. pannakse raskustesse sattunud suure III Tartu Laenu-Hoiu Ühisuse ning 1933 vähema Tartu Ühispanga likvideerimise raske ülesanne ELHÜ-le. Nende pankade bilansside ülevõtmine suurendab ajutiselt ELHÜ läbikäike. ELHÜ bilanss tõuseb kr. 6,7 miljonile, laenud kr. 4,1 miljonile, muud aktivad kr. 2,3 miljonile, hoiused 4,1 miljonile ning võlgnevus 1,1 miljonile kroonile (varem 0,1 miljonit kr.). Likvideerimisega seotud ülesannete täitmine ei lasknud panka küllaldast tähelepanu pöörata panga oma normaalseile operatsioonidele ja mõjus seetõttu loomulikku arengusse. Et need aastad olid ka meie majandusele raskeiks kriisiaegadeks, oli likvidatsioonide teostamine küllaltki vaevanõudev. Selle raske pinge all tuli töötada 1931. a. kuni 1934. a. lõpuni, kus suudeti panga bilanssi teda koormavaist likvidatsioonidega seoses olevaist kontodest tuntavalt vabastada ja alles 1936. a. peale suundub ELHÜ läbikäikude kurv jälle ülespoole. Kuid sisemises töös jätkub jooksva töö kõrval pidevalt vanade asjade korraldamine. Veel 1936. ja 1937. a. läheb brutokasumist ca 45.000 ja 60.000 mahakirjutisteks kr. 31.000 ja 45.000. Ülejääk läheb KAS-ega nõutavasse erifondi. 1937. a. alustatakse jälle dividendi maksmist.

Põllumajanduslikkude laenude ümberlaenustamise aktsiooni läbiviimisel langes ELHÜ-le täita õige raske osa. ELHÜ oli krediteerinud esirinnas kogu aja põllumajandust ja meie põllumeest. Majandusliku kriisi ajajärk surus paljugi panga laene tarvitavaid põllumehi raskustesse. III Tartu Laenu-Hoiu Ühisuse klientuuri hulgas tuli ka õige rohkesti maaklientuuri üle, kellede võlgnevus oli nende majanduslikku kandejõudu ületav. Teatava osa raskustesse sattunuid andis ka Tartu Ühispank. Kõigi nende põllupidajate kohustised tuli korraldada ja selle ülesande teostamine ei andnud pangale mitte ainult palju tööd, vaid nõudis ka ainelisi ohvreid. Pank pidi oma väärtpaberite portfelli võtma madalakasvikulisi Asunduskapitali võlakirju kui ka Eesti Maapanga pantkirju väga suurte summade väärtuses. 1937. a. lõpuks oli panga portfellis riigi ja riigi poolt garanteeritud väärtpabereid kr. 268.625.— eest.

Eriti ebalikviidse ja tulukuseta osa panga aktivast moodustasid Põllumajanduslikkude laenude ümberlaenustamise seaduse t e i s e osa alusel saadud pikendatud põllumajanduse laenude intressideta võlakohustised, millede kogusumma 1937. a.

PANGA AMETKOND 1939. A.

Esimeses reas vasakult neljas — A. Simm (juh. l.), viies — Leo Kangur (juhataja), kuues Juhan Saarse (pearaamatupid.).

lõpuks ulatus kr. 262.102.—. Nende laenude korrashoidmine nõuab pangalt palju vaeva ja annab kõige minimaalsemat tulu. Üks kolmandik nendest laenudest on harilikult korrast ära, sest et nende tähtajalised maksed on võlgniku poolt tasumata ja neilt ei maksa siis ka Asunduskapital intresse.

KAS-e § 16 korras omandatud kinnisvarade arv oli pangal kõige suurem 1934. a., kus nende väärtus ulatus kr. 377.173.— peale. 1935. a. kestel suutis aga pank enamiku tema kätte sattunud kinnisvaru päris soodsate hindadega realiseerida.

Viimasel ajal on pank töötanud normaalselt ja edukalt. Laenud, hoiused ja teised kontod, tõustes alates 1936. a., kasvavad eriti 1938. a. Pärast omakapitalide vähenemist 1933—36, mis oli tingitud sellest, et liikmete hulgast kustutati passiivsed ning osust mitte täiel määral tasunud isikud, on omakapitalid 1939. a. saavutanud kõrgtaseme kr. 310.000-ga. On kujunenud ka stabiilne ja küllaldane kassareserv. 1938. a. on 2340 liikmest põllumehi 870, vabakutselisi 531, ametnikke 452, kaupmehi-tööstureid 138, majaomanikke 132, käsitöölisi-töölisi 66, üliõpilasi 30 jne.

Panga krediidipoliitika olevikus on kujunenud järgmiseks: diskonteeritud vekslid — kr. 1.726.000, tähtajalised laenud — kr. 420.000, kontokorrentlaenud — kr. 916.000. 1938. a. on laene läinud tööstusse 460.000 kr., kaubandusse 340.000, põllumajandusse 680.000, majaomanikele 930.000, vabakutselisile 390.000, riigiametnikele 160.000, eraametnikele 105.000.

Ü Tartu Eesti Laenu- ja Hoiu-Ühisuse tähtsamate kontode liikumise diagramm 1929. a. — 1939. aastani.

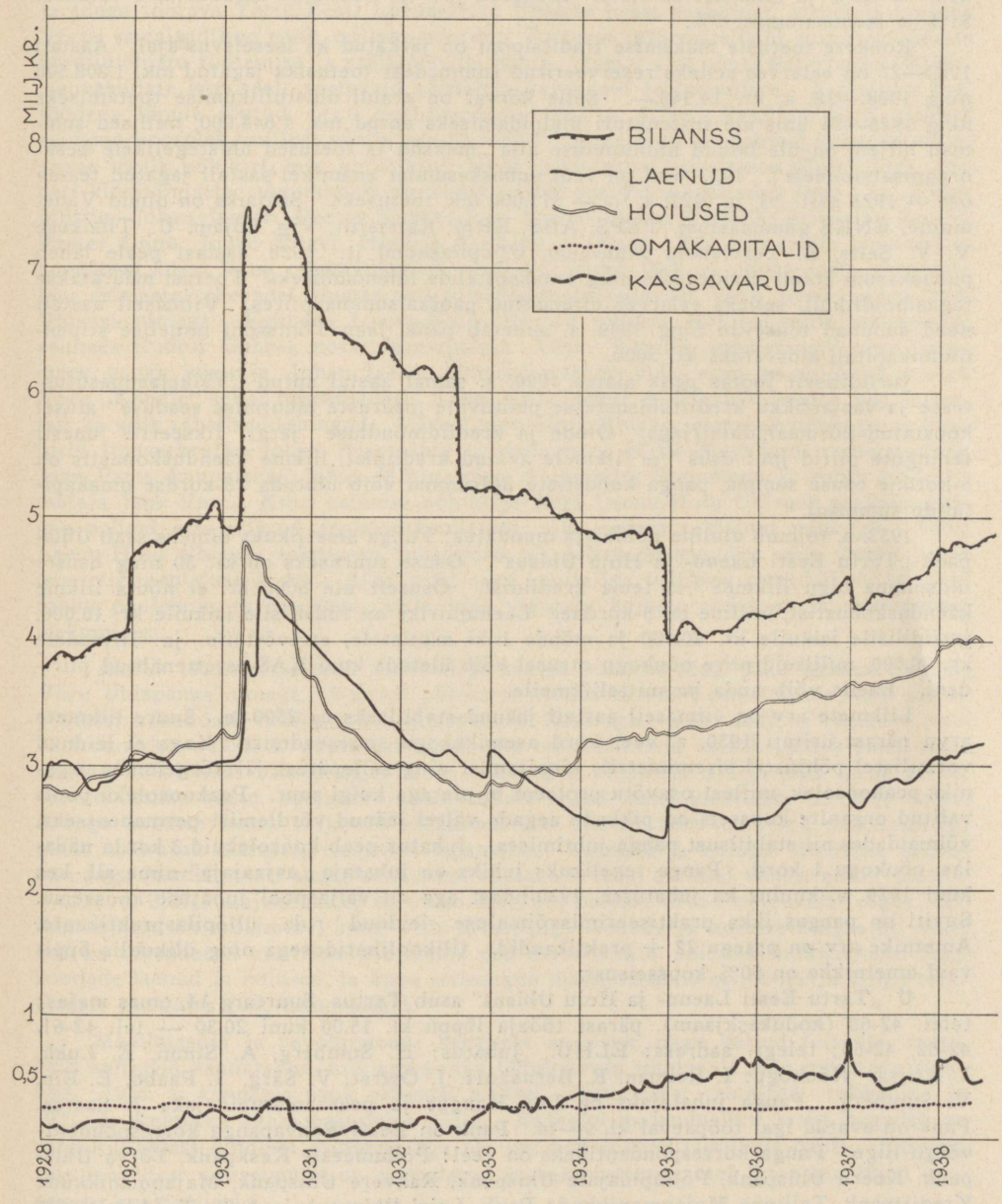

Hoiuste suhtes on ELHÜ väikeste hoiuste koondumiskoht. 1938. a. lõpul hoiused kr. 3.962.000 jagunesid: jooksvad hoiused ca kr. 2.220.000 ja tähtajalised ca kr. 1.730.000. Hoiuseid suurusega kuni 500 krooni oli 5262, 500—1000 kr. 900 ja üle 1000 kr. 913. Hoiustajaid kokku 7625, seega keskmine hoiuse suurus oli ca kr. 520. Puhaskasum 1938. a. kr. 19.332 moodustab aasta tuludest ca 6,4%, aasta laenude summast ca 0,62%. Valitsemis- ning ärikulud 1938. a. moodustasid tuludest 26%, laenudest ca 2,5% ja bilansist ca 1,8%. Makstud %% ja komisjon moodustasid tuludest 51% ja laenusummast 5%.

Rohkete toetuste maksmise traditsiooni on jätkatud ka iseseisvus-ajal. Aastail 1920—27 on eelarves selleks reserveeritud summadest toetusiks jagatud mk. 1.208.500 ning 1928.—38. a. kr. 14.548.—. Selle kõrval on eraldi ühistuliikumise toetamiseks ning 1925—35 ühistute instruktori ülalpidamiseks antud mk. 1.648.000, millised summad hiljem on üle läinud üldnimetuse alla „maksud ja toetused ühistegelikele keskorganisatsioonele". 1927. a-ni on veel puhaskasumist enamikel aastail jagatud teatav osa — 1923 näit. 1/3, ja 1927. a. 1/6 — 371.000 mk. toetuseks. Saajaiks on olnud Vanemuine, ENKS gümnaasium, TEPS, AÜS, ERM, Kaitseliit, Vig. Sõjam. Ü., Tiisikuse V. V. Selts, E. Tervishoiu Muuseum, Üliõpilaskond jt. 1928. aastast peale läheb puhaskasum ainult dividendiks ning omakapitalide täiendamiseks. Toetusi määratakse tagasihoidlikult, selleks eelarves ettenähtud paušaalsumma piires. Viimaseil aastail need summad tõusevad ning 1939. a. annetab pank Jaan Tõnissoni nimelise stipendiumikapitali alusvaraks kr. 5000.

Juriidiliselt töötas pank alates 1920. a. samal aastal antud „Väikelaenuasutustesse ja vastastikku krediitühisustesse puutuvate määruste muutmise seaduse" alusel koostatud normaalpõhikirjaga. Olude ja krediidinõudluse järgi fikseeriti uuesti tehingute piirid jm.: osus 1/20 liikmele avatud krediidist, liikme käenduskohustis on 5-kordne osuse summa, panga kohustiste üldsumma võib ulatuda 25-kordse omakapitalide summani.

1933. a. toimub oluline põhikirja muudatus: Panga ametlikuks nimeks saab Ühispank „Tartu Eesti Laenu- ja Hoiu Ühisus". Osuse suuruseks on kr. 30 ning osuste üldsumma olgu liikmel 1/20 tema krediidist. Osuselt üle 5000 kr. ei nõuta liikme käenduskohustist, milline on 5-kordne. Laenupiiriks on füüsilisile isikuile kr. 10.000, juriidilisile isikuile kr. 20.000 ja mõnda liiki asutistele, ettevõtteile ja firmadele kr. 30.000, milliseid piire nõukogu otsusel võib ületada kuni KAS-es ettenähtud piiridenì. Laene võib anda ka mitteliikmeile.

Liikmete arv on viimaseil aastail jäänud stabiilseks ca 2500-le. Suure liikmete arvu pärast üritati 1930. a. veel kord asemikekogu sisseseadmist. Kava ei leidnud vormilistel põhjustel siseministrilt kinnitamist ning sellepärast jäi kõrgeimaks organiks peakoosolek, millest osavõtu protsent ei ole aga kuigi suur. Peakoosoleku poolt valitud organite koosseis on pikkade aegade vältel jäänud võrdlemisi permanentseks, võimaldades nii stabiilsust panga juhtimises. Juhatus peab koosolekuid 3 korda nädalas, nõukogu 1 kord. Panga tegelikuks juhiks on juhataja „asjaajaja" nime all, kes kuni 1929. a. kuulus ka juhatusse, 1930-ndast aga on väljaspool juhatuse koosseisu. Suviti on pangas ikka praktiseerimisvõimaluse leidnud rida üliõpilaspraktikante. Ametnike arv on praegu 22 + praktikandid. Ülikoolihariduse ning ülikoolis õppivaid ametnikke on 60% koosseisust.

Ü „Tartu Eesti Laenu- ja Hoiu Ühisus" asub Tartus Suurturg 14, omas majas; telef. 42-60 (kodukeskjaam), pärast tööaja lõppu kl. 15.00 kuni 20.30 — tel. 42-61, 42-62, 42-63; telegr. aadress: ELHÜ. Juhatus: H. Sumberg, A. Simm, E. Lukk, I. Kriisa. Nõukogu: I. Reiman, R. Bernakoff, J. Ostrat, V. Särg, I. Paabo, E. Ein, V. Sumberg. Panga juhatajaks on Leo Kangur ja pearaamatupidajaks J. Saarse. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Põllumeeste Keskpank, Tõrva Ühispank, Koeru Ühispank, Põllupidajate Ühispank, Rakvere Ühispank, Majaomanikkude Krediitpank, Tallinna Majaomanikkude Pank, Leisi Ühispank ja A/S „Krediit Pank". Pangal on posti jooksev arve nr. 24-00.

Võru Ühispank (22).

Võru Ühispank oma tekkimises võlgneb tänu Võru eesti soost kaupmeestele ja ametnikele, millistes ringkondades asuti seisukohale, et on tarvis vabastada Eesti majanduselu saksa kapitali hegemoonia alt. Tugevasti tiivustatud Tartus asutatud ja eduga töötava Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse heast eeskujust, otsustati asutada Võrus samalaadiline pank, milleks pöörduti Tartusse informatsiooni saamiseks sealse krediidiühistu töötamise ja asutamisviisi kohta. Samal ajal nõuti Peterburist Väikelaenuasutiste komiteelt vastavaid põhikirja kavandeid ja formulare. Asutamise eeltöödega lõpule jõutud, peeti veebruarikuus 1903. a. Võru „Kandle" seltsi ruumes esimene koosolek, millest võttis osa 27 isikut. Nimetatud koosolekul koostati selleaegne lõplik põhikiri, mis, varustatult kõigi koosolekust osavõtjate allkirjadega, saadeti kinnitamisele. Asutamiskoosolekust võtsid osa Võru eestlased Jaan Lõo, Johan Mõttus, Johan Jaason, Peeter Kakko, Jaan Soever, Adam Tiganik, Friedrich Kattai, Peeter Onno, Johan Tilger, Hindrik Kolberg ja teised. Põhikiri leidis kinnitamist koostatud kujul Vene rahaministriabi poolt 23. juunil 1903. a. Sama aasta oktoobrikuu esimestel päevadel alustas uus krediidiühistu tegevust Võru Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse nimega. Esimene Laenu-Hoiu Ühisuse juhatus, milline valiti koosseisus: esimees Rudolf Gabrel, notar, kassapidaja Adam Tiganik, majaomanik ning kaupmees, panga juhataja Johan Jaason, aktsiisiametnik, pidas oma koosolekuid esialgu Võru „Kandle" seltsi lugemistoas. Kassa hoiti laekur A. Tiganiku majas, kus toimetati ka kõik rahalised tehingud. Võru Laenu-Hoiu Ühisuse esimesse nõukogusse kuulusid linnasekretär Johan Freymann, linakaupmees Mikk Markvard, renteiametnik Jaan Parts, kaupmehed Johan Mõttus ning Aleksander Steinmann ja kohtu kirjatoimetaja Jaak Vare. Kuna esimese põhikirja järgi Laenu-Hoiu Ühisuse organite hulgas polnud ette nähtud revisjonikomisjoni, siis teostas revisjoni nõukogu. Võru Laenu-Hoiu Ühisuse esimeseks juhatajaks oli Johan Jaason, kes seda ametit pidas oma riigiteenistuse kõrval. Uus, puht-eesti kapitaliga tegutsev ettevõte võitis peagi rahva poolehoiu ja usalduse, mida võis märgata hoiuste pidevast ja suurenevast laekumisest.

Alates 1921. a. muudeti põhikiri ja senine nimetus ning pank hakkas töötama Võru Ühispanga nimega. Suurem põhikirja muudatus võeti ette 1933. a., mil senine põhikiri kohandati vahepeal kehtimahakanud KAS-ega. Kuni 1928. a. tegutses pank üüriruumides. 1928. a. toimunud kinnisvara omandamisest saadik töötab pank omas majas. Märkimist väärib asjaolu, et veneaegse põhikirja alusel anti laenu ainult võlakohustiste vastu, kusjuures ühele isikule antud laenu ülemmäär oli 1000 rubla. Praegu antakse laenu välja nii võlakohustiste kui ka vekslite vastu peakoosoleku poolt määratud ulatuses, vastavalt tagameile. Laenude ja hoiuste liikuvuse suhtes on panga bilansid alati suurt stabiilsust osutanud, välja arvatud vahest ainult 1931.—1934. a. üldise majandusliku surutuse ajal, mil hoiuste nivoo tunduvalt langes. Selline asjaolu on mõistetav, kuna Võru Ühispanga laenude ja hoiuste hulgas nii nüüd kui ka tähendatud ajal domineerivama osa moodustasid põllumajanduslikkude ringkondade laenud ja hoiused, ja kuna selleaegne majanduskriis esijoones ja kõige teravamalt puudutas just talupidajaid.

Maailmasõja ja revolutsiooni keeriseis on pank, nagu paljud teisedki, teatavaid kahjusid kannatanud, mis aga panga üldolukorda tunduvalt pole mõjutada suutnud. 1923. a. kannatas pank vähemal määral süütamisest tingitud tulikahju ja 1931. a. ametniku rahaomastamise tõttu. Rasketel majandusliku kriisi aegadel on pank küllaldast kindlust osutanud ega ole vajanud toetusi riiklikult poolt. Kahtlastest laenudest puhastamist on toimetatud mahakirjutamise teel iga aasta lõpul aruannete koostamisel.

Võru Ühispank asub Võrus Jüri tn. 22, telef. 29. Juhatus: August Kohver (esimees), Johannes Perk, Johan Haagivang. Nõukogu: V. Erlemann, K. Kõiv, R.

Samarüütel, J. Härmat, E. Laiv, L. Leis. Panga juhatajaks on Johan Jaason. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel Põllupidajate Ühispank, Tartu Linnapank, Kanepi Ühispank, Valga Ühispank, Tallinna Linnapank ja Varstu Ühispank.

Lihula Ühispank (23).

Lihula Ühispanga loomise vajadus oli eelkõige tingitud Lihula kui kaubandusliku keskuse isoleeritud asendist. Linnad olid kaugel, posti- ja liiklusühendused halvad. Seepärast tehingute sooritamine linnades oli raskendatud ja aeganõudev. Sajandi algul toimunud maamajanduse järjest suurem üleminek rahamajandusele tegi neil asjaoludel hädavajalikuks panga ellukutsumise kohapeal. Lihulasse panga loomise mõtte algatas Kloostri mõisa omanik parun Axel Fersen. Mõttekaaslastena liitus temaga rida Lihula ümbruse mõisnikke ja aleviku kaupmehi ning tööstureid, enamikus sakslased. Panga ellukutsumise otsus tehti 26. märtsil 1902. a. peetud asutajate liikmete (20 isikut) koosolekul. Põhikiri otsustati koostada Tallinna Laenu- ja Hoiukassa põhikirja eeskujul ja parun Fersenile tehti ülesandeks selle kinnitamiseks samme astuda. Põhikiri kinnitati Vene rahaministri abi poolt 1. aug. 1903. a. nimetusega rahva seas „Lihula Laenu-Hoiu Selts". Panga juhtivate organite valimiseks peeti peakoosolek 18. okt. 1903. a. ja juba 3. nov. samal aastal alustas pank tegevust. Esimese juhatuse liikmeiks olid: mõisnik Axel parun Fersen, arst Luy Haudelin ja Lihula apteegi proviisor Eduard Fabricius. Nõukogu liikmeiks valiti mõisnikud Alfons parun Buxhoevden, Const. v. Bremen ja Nikolai parun Hoyningen-Huene, kaupmehed Reinhold Brakmann ja Hermann Stamm ja Haapsalu apteeker proviisor Gustav Nörmann. Panga liikmeiks astusid kõik Lihula ümbruse mõisnikud abikaasadega, aleviku kaupmehi ja tööstureid, ka jõukamaid eestlasi. Eesti taluperemehed panga esimesel tegevusperioodil liikmeks ei astunud. Rahvuslikud eesti ringkonnad hoidsid end eemale, aga eestlasist ärimehile liikmeksastumisel takistusi ei tehtud. Küll jäeti aga liikmeks vastu võtmata üks kõrgem vene aktsiisiametnik. Sellest nähtub, et krediidiühistu oli kitsama saksa ringkonna, eeskätt mõisnike teenistuses; venelasi liikmeiks ei soovitud. Enne Maailmasõda olid hoiuste-omanike seas ülekaalus eesti talunikud ja ärimehed. Laenude peamisiks kasutajaiks olid aga mõisnikud. Esimesil tegevusaastail said laenu ainult liikmed — käemeeste vastutusel kuni 100 rubla, käsipantide vastu kuni 300 rubla. Kuni Maailmasõjani ilmnes hoiuste ja laenude liikumises järjekindel tõus. Maailmasõja ja revolutsiooni ajal läheb panga tegevus tagasi. Sõja raskuste kõrval oli tegevuse tagasimineku põhjuseks panga liikmeskonna muutumine. Mõisnike maalt lahkudes vähenes laenude nõudmine ja panga liikmete arv langes. 1918. a. hakkab vähenema sakslaste osatähtsus panga juhtimisel. Pärast okupatsiooniaega moodustati ümber juhtivad organid. Juhtimine läks üle äriringkondadele. Panga tegevusega liitus ka juba eesti põllumehi, kuigi esialgu vähe. 1923. a. asutati krediidiühistu uuesti siirdudes EÜL-u „ühispankade" normaalpõhikirjale ja võeti uueks nimeks „Lihula Ühispank". Need uuendused tõid suuremaid muutusi panga tegevusse ja juhtimisse. Panga juhtivate organite liikmeiks saavad eestlased ja ta muutub eeskätt eesti põllupidajate krediidiühistuks. Liikmete arv, mis vahepeal oli langenud õige madalale, hakkab jälle kasvama. Tegevus laieneb. Rööbiti hoiuste kasvamisega suureneb laenutamine. Laenajatena hakkavad domineerima eesti talunikud ja maareformi tagajärjel eriti asunikud. Aastail 1926—1930 moodustasid asunike laenud 80% kõigist laenudest. Maareformi teostamine kohapeal ilma Lihula Ühispanga tõhusa abita oleks olnud hoopis raskem ja aeglasem. 1928/29. a. maareformiga seotud laene oli antud ca kr. 60.000.—. Panga tegevusrajooni esimesel tegevusajajärgul kuulusid Lihula, Kirbla, Karuse, Hanila, Mihkli ja Varbla kihelkond. Hiljem tekkisid sellesse piirkonda juurde Mihkli

Laenu-Hoiu Ühisus, Hanila Ühispank, Paatsalu Ühispank ja Mihkli Põllumeeste Ühispank. Viimasel ajal laieneb Lihula Ühispanga tegevus veel Martna kihelkonda.

1933. a. teostati põhikirja muudatus Krediitasutiste seaduse nõuete kohaselt. 1933. aastal võttis Lihula Ühispank üle Mihkli Ühispanga viimase ettepanekul. Ülevõtmisega tuli pangale juurde protestitud veksleid kr. 3.504.— ja korraldamata laene kr. 8.727.— suuruses summas. Hiljem need võlad korraldati Eesti Maapanga poolt. Mihkli Ühispanga hoiuste omanikud jäid edasi ka Lihula Ühispanga klientideks ja pank avas asjaajamiseks Mihklisse vastuvõtupunkti üks kord kuus. Üldiselt on Lihula Ühispanga iseseisvusaegne areng kõigiti edukas. Pank on oma tegevuse suutnud kohandada ümbruskonna eluliste nõuetega. Ettevaatliku ja hoolsa asjaajamise tõttu on esinenud vähe kahtlasi laene ja needki on hiljem tagasi saadud. Suurema kahjuna krediidiühistu senises tegevuses esineb Maailmasõja aastail Vene väärtpabereisse mahutatud kapital (26.000 rubla), mis Vene riigipanga evakueerimisega jäi tagasi saamata. Praegu on hoiuste sissevool küllaldane ja pank suudab rahuldada kõiki laenunõudmisi.

Lihula Ühispank asub Lihula alevikus Läänemaal, telef. 22. Juhatus: Villem Ilov (esimees), Eduard Fabricius, Jaan Künnaps. Nõukogu: R. Paas, H. Mikk, A. Roosiorg, J. Paisuots, A. Põder, O. Zvinev, M. Pikker, Joh. Kruuse. Panga juhatajaks on Villem Ilov. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondendiks on veel Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus. Pangal on posti jooksev arve nr. 2071.

Viljandi Ühispank (24).

Viljandi Ühispanga tegevuse ja asutamise alguseks võib lugeda tema esimese põhikirja kinnitamist endise Vene riigi rahaministri abi poolt 27. sept. 1903. a., millega anti luba Viljandi Eesti Põllumeeste Seltsi tegelaste poolt algatatud uuel pangal hakata tegutsema Viljandi Laenu-Hoiu Ühisuse nime all. Asutamise aegadest säilinud andmete põhjal olid praeguse Viljandi Ühispanga asutajaiks liikmeiks P. Heinrichson, R. Hansson, R. Vene, J. Lensin, J. Kullamaa, J. Tomberg, J. Orav, H. Röandt, J. Uiga, P. Johani, T. Meier, J. Bärens ja H. Kadakas, kes kõik kuulusid Viljandi Eesti Põllumeeste Seltsi. Sama seltsi ruumes alustas pank ka oma tegevust. Alates 12. sept. 1920. a. töötab pank uue nimega „Viljandi Ühispank". Omaaegsest asukohast Viljandi Eesti Põllumeeste Seltsi ruumest kolis pank end. A/S „Sakala Panga" majja, edasi vahetas pank uuesti asukohta, asudes Lossi tänavasse 31, J. Lutsu majja. Siit kolib pank mõne aasta pärast oma praegusse asukohta Viljandi Eesti Põllumeeste Seltsi majja, Tallinna tn. 3. 1. XII 1934. a. võtab Viljandi Ühispank üle raskustesse sattunud Halliste Ühispanga. Endise Halliste Ühispanga ülevõtmise järel asutati Abjas 1. XII 1934. a. Viljandi Ühispanga Abja osakond, mille juhatajaks on praegu Hugo Tammaru. 1. jaanuariks 1938. a. oli Viljandi Ühispangal 557 liiget ja 12 ametnikku.

Viljandi Ühispank asub Viljandis Tallinna tn. 3, Viljandi Eesti Põllumeeste Seltsi majas, telef. 82 juhatus ja 2-51 üldine. Juhatus: Märt Vinnal (esimees), Ado Orik, Jüri Martinson. Nõukogu: J. Särev, P. Johani, J. Jaanson, J. Millistfer, A. Siitam, M. Truusööt. Revisjonikomisjon: J. Seitam, E. Konno, J. Simson. Panga juhatajaks on majandusteadlane Johannes Taagen. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14 ja laup. 9—13. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Tallinna Linnapank, Põllumajanduse Pank, A/S Kauba Pank, Majaomanike Krediitpank, Pärnumaa Põllumeeste Ühispank, Suure-Jaani Ühispank, Põltsamaa Majaomanike ja Põllumeeste Ühispank, Virumaa Ühispank, Helme Ühispank, Tõrva Ühispank, Riidaja Ühispank, Barclays Bank, Ltd., London. Pangal on posti jooksev arve nr. 23-55.

Simuna Ühispank (25).

PANGA ORGANITE LIIKMED

Aastal 1903, seega üks aasta pärast Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse asutamist, mis oli andnud tõuke nii mitmegi praegu töötava krediidiühistu asutamisele, kerkis Simuna Põllumeeste Seltsi tegelaste hulgas esile soov asutada sellelaadiline pank ka Simunasse. Simuna Põllumeeste Seltsi koosolekul 2. märtsil 1903. aastal asuti selleaegse Hirla kaupmehe Jaan Truusmanni ettepanekul ka vastava mõtte teostamisele. Samal koosolekul valiti kolmeliikmeline komisjon, kelle hooleks jäi panga asutamise eeltööde korraldamine. Koosoleku volitusel sõitis üks ettevõtte algatajaid, praeguseni püsinud panga juhatuse esimees E. Peterson Tartusse, et nõutada informatsiooni Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse tegelastelt töö tehniliseks teostamiseks. Saadud näpunäidete järgi asuti Simunas nende kohaselt tööle. Asutajate liikmete hulgast, keda oli kolmkümmend kolm, paistsid silma energilisemaina ja tegevõimsamaina: Villem Steinberg, põllumees ja selleaegne Avanduse vallavanem, põllumehed Priidik Böckler, Pääru Laur, Mihkel Künnik, Jaan Senkel, Hans Bärila, mõisavalitsejad: Joosep Tromberg, Theodor Roik ja Hugo Prots, edasi: viinapõletajad Joosep Kreek ja J. Soonike, kooliõpetaja Julius Aalbau, kirikuõpetaja Eduard Pauker, köster Ernst Peterson, vallakirjutaja Gustav Apfelbaum, kaupmees Jaan Truusmann jt. Komisjoni poolt koostatud krediidiühistu esimene põhikiri kinnitati 20. oktoobril 1903. aastal Simuna Laenu-Hoiu Ühisuse nime all. 2. jaanuarist 1904. aastast alustab pank oma tegevust Avanduse vallamajas, kus seisab ka tema rahakapp. Panga edaspidine asjaajamine toimus siiski peamiselt Simuna köstrimajas. Panga esimesse juhatusse valiti: esimeheks — köster Ernst Peterson, kes ühtlasi oli panga juhatajaks ning raamatupidajaks, kassapidajaks — apteeker Gustav Gnadeberg ja kirjatoimetajaks — vallakirjutaja Gustav Apfelbaum. Panga esimesse nõukogusse kuulusid: põllumehed Villem Steinberg, Priidik Böckler, Pääru Laur, Jaan Senkel, kaupmees Jaan Truusmann ja mõisarentnik F. Lilienthal. Revisjonikomisjoni kuulusid: põllumees Jaan Senkel, Mihkel Kümnik ja kooliõpetaja Julius Aalbau. Kuna pank peagi võitis rahva poolehoiu, kasvas tema tegevus ja liikmeskond jõudsasti. Esimese tegevusaasta lõpuks oli panga ümber koondunud juba 100 liiget. Sama aasta lõpuks oli toodud panka hoiuseid 22.562 rubla suuruses ja antud laenu 22.014 rubla suuruses. Puhaskasum oli 225 rubla. Kümme aastat hiljem oli pangal 790 liiget, osuskapitali 68.222 rubla, hoiuseid 328.576 rubla ja puhaskasum 7128 rubla suuruses. Samal ajal kujunes panga tegevusele raskendavaks asjaoluks nähtus, et ümbruskonna elanikud pidasid pangast laenuvõtmist suurimaks häbiasjaks, mis kohane vaid põhjaläinud talule. Sellisest üldiselt maksvusele pääsenud vaatest tingituna tekkisid pangas

suured hoiuste kuhjumised, mille vastu pank astus selgituskoosolekute ja kõnede korraldamisega põllutööriistade uuendamisest, talude moderniseerimisest ja maaparanduse tähtsusest. Aja jooksul hakkasid selgituskoosolekud täitma oma otstarvet, asutati kohalikke viljapeksuühistuid, uuendati põllutööriistu, mis iganenud, jne., milleks pangast vajalikke krediite hakati nõutama. Nii on pangal teatav osatähtsus ka ümbruskonna põllumajandusliku taseme tõstmisel.

Panga asutajaid ja praegune juhataja
ERNST PETERSON.

Alates 26. aprillist 1926 võtab pank peakoosoleku otsuse põhjal endale uueks nimeks Simuna Ühispank. Panga asukohas on esinenud aja jooksul vähemaid kohapealseid muudatusi. Oma tegevuse algaastail, 1904—1905 asus pank Avanduse vallamajas, kust 1932. aastal kolis üle Simuna Hariduse Seltsi uude majja, millest $^1/_6$ on kinnistatud Simuna Ühispanga nimele. Kuna pank oli üks esimesi ja ainuke sellelaadiline Põhja-Eestis, siis polnud tema tegevuspiirkond põhikirjaliselt piiratud. Laenusid anti ka naaberkihelkondadesse. Nüüd, kus peaaegu igas kihelkonnas asub oma krediidiühistu, väärib mainimist asjaolu, et Simuna kihelkonnas töötab samaaegselt kolm krediidiühistut korraga. Laenu anti pangast igale soovijale, kellest juhatus uskus, et see laenu kasulikuks otstarbeks vajab ja seda korralikult tasub. Laenu anti välja võlakohustistega kahe käendaja vastutusel, kusjuures Vene valitsuse ajal laenude ülemmääraks oli fikseeritud 600 rubla. Tarviduse järgi suurendati usaldatavaile isikuile krediit isegi kolmekordseks.

Maailmasõja ja revolutsiooni tõttu kannatas pank suuri raskusi. Kuna hoiuseid oli rohkesti kuhjunud ja neid valitsuse ettekirjutuse kohaselt tuli paigutada väärtpabereisse ja Riigipanga Tallinna osakonda, siis kaotas pank selle tagajärjel vääringu kukkumise tõttu 273.000 rubla. Suurimate pingutustega saadi raskustest siiski üle. Et omal ajal puhaskasum oli väga suur ja oli karta, et peakoosolek liiga suuri dividende hakkab nõudma, siis hakati aegsasti aktivat kahtlastest laenudest puhastama. Sel teel ületati kõik tekkinud raskused, kuna oli säilitatud summasid kahjutasu- ja varukapitali näol. Praegustest kinnisvaradest omab pank $^1/_6$ Simuna alevikus asuvast uuest Haridusseltsi majast, mille ehitamine läks maksma 40.000 kr. ja millises praegu pank asub ja töötab. Panga varandused hoitakse teraskapis raudbetoon-võlvkeldreis. Panga laenudest ja hoiustest olid varemalt ja moodustavad ka praegu suurema osa põllumajanduslike ringkondade omad. Oma otsese tegevuse kõrval on pank suuresti aidanud tõsta kohapealset hariduslikku ja seltskondlikku taset. Juba Vene ajal asutas pank Simunasse avaliku rahvaraamatukogu, samuti ehitati panga toetusel Simuna Hariduse Seltsi (end. Noorsoo Kasvatam. Seltsi) kivist 2—3-kordne koolihoone eesti õppekeelega kolmeklassilise algkooli tarvis. Selts pidas kooli ülal 14 aastat, saades iga aasta pangalt toetuseks 2000 rubla. Kui valitsus keelas andmast erakoolile nii suurt toetust, käskides anda raha ministeeriumikoolidele, siis mindi sellest mööda, näidates aruannetes kõrget üüri-, kütte- ja valgustuskulu, kuna rahad endiselt eesti kooli toetuseks läksid.

Simuna Ühispank asub Simuna alevikus Virumaal, Simuna Hariduse Seltsi majas, telef. 14. Juhatus: Ernst Peterson, Julius Oglas, Leo Allak, Osvald Harilo. Nõukogu: O. Harilo, J. Danilas, J. Silvet, E. Veske, H. Mänd, H. Treial. Panga juhatajaks on Ernst Peterson. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14, välja arvatud neljapäevad. Pangal on posti jooksev arve nr. 21-20.

Valga „Säde" Ühingu juures asuv Laenu-Hoiu Ühisus (26).

Valgas olid käesoleva sajandi algul nii sakslastel kui ka lätlastel oma krediidiühistud, mis töötasid üsna edukalt. Oma pank puudus aga kohalikul eesti ringkonnal, kes aasta-aastalt Valgas suurenes ja tugevnes. Eestlased olid sunnitud kasutama seega võõrrahvuste panku. Oma panga asutamise mõte tekkis eesti seltskonnal, kes oli koondunud kohaliku „Säde" Ühingu ümber, 1903. aastal. Asja algatas seltsi juhatuse liige M. Alver juba 20. aug. 1902. a., mil tema ettepanekul juhatus panga asutamise mõtte heaks kiitis ja kolmeliikmelise komisjoni moodustas põhikirja koostamiseks. Selle komisjoni liikmeiks olid J. Märtson, T. Grünberg ja M. Alver. Põhikiri koostati Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse põhikirja eeskujul ja kinnitati „Säde" Ühingu peakoosolekul 19. jaanuaril 1903. a., kus anti ühtlasi volitus juhatusele põhikirja registreerimiseks. Põhikiri kinnitati rahaministeeriumi poolt 2. oktoobril 1903. a. Panga avakoosolek peeti sama aasta 22. novembril ja tegutsemist alustati 7. jaanuaril 1904. Esimesel tegevusaastal oli pangal liikmeid 78 ja rahaline käive 24.206 rubla. Aasta-aastalt kasvas tegevus, liikmeid kogunes juurde, tõusid hoiused ja laenud. Panga tegevusele aitas kaasa ka Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus, kes paigutas osa oma kapitale panka hoiustena. Nii võimaldus pangal anda laenusid kaugelt suuremas ulatuses, kui seda lubasid kokkutoodud hoiused. Siiski ei saanud panga tegevus kasvada kuigi suureks. Sellel olid mitmed põhjused. Esiteks oli Valgas igal rahvusel oma krediidiühistu, mis väikese linna kohta oli ikkagi palju. Teiseks asutati sama eesti ringkonna poolt 1905. aastal Valga Vastastikune Krediit-Ühisus, mis hakkas küll tegutsema käsikäes ja täies üksmeeles pangaga, kuid mis siiski omajagu pidurdavat mõju avaldas viimase kasvamisele. Ja lõpuks oli Valga eesti seltskond veel üsna kitsas ning majanduslike juurteta, kuna ta oli siia asunud alles võrdlemisi hilja. Seetõttu oli nende seas vähe majanduslikult tugevaid isikuid ja hoiustajaid oli tunduvalt vähem kui laenusoovijaid. Niisuguse olukorra juures ja ka muude raskuste tekkimisel jõuti panga tegelaste seas veendumusele, et on vajalik ühineda Valga Eesti Vastastikuse Krediit-Ühisusega, et siis koos moodustada endistest majanduslikult tõhusam pank. 1921. aasta 27. veebruaril kiitis peakoosolek ühinemise heaks ja sama aasta märtsikuus see teostatigi. — Pank andis laene isiklikul usaldusel, käendajate vastutusel ja obligatsioonide tagamisel. Laene anti peamiselt majade ehitamiseks Valgas — Valga üks uuemaid linnaosasid on ehitatud panga toetusel, kuid ka kaupmeestele ja käsitöölistele nende ettevõtete suurendamiseks ning põllupidajaile.

Helme Ühispank (27).

Praegune Helme Ühispank asutati juba 1904. a., tegutsedes sel ajal Helme Laenu-Hoiu Ühisuse nime all. Laenu-Hoiu Ühisuse mõte kasvas välja Helme Põllumeeste Seltsi ringkonnast, kuhu kuulusid kogu kihelkonna agaramad ja edumeelsemad põllupidajad. Selleaegses Helme Põllumeeste Seltsis, kus sageli korraldati põllumeestele vajalikke loenguid ja referaate mitmesugustel põllumajanduslikel teemadel, kutsuti 22. nov. 1903. a. refereerima eestlane-mõisaomanik Jaan Hendrikson Leebiku mõisast. J. Hendrikson kõneles tol korral akuutseimast päevaküsimusest teemal: „Laenu- ja Hoiuühisused", äratades suurt huvi põllumeeste ringkondades, mis oli ka arusaadav Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse kui esimese puht eesti kapitaliga töötava ettevõtte asutamise ja eduka tegevuse puhul. Peetud referaadi ja Tartust juhitud organiseerimise tulemusena otsustasid Helme Põllumeeste Seltsi liikmed kutsuda ellu kohapealse krediidiühistu, et taotleda paremaid, modernsemaid ja suuremaulatuslikke võtteid maaparanduse alal jne., mis eeldas aga ka suuremat kapitali. Pärast J. Hendriksoni referaati ja selgitavaid sõnavõtte otsustab Helme Põllumeeste Seltsi koosoleku suur enamus astuda uue asutatava krediidiühistu liikmeks. Samas valitakse ka viieliikmeline komisjon põhikirja väljatöötamiseks, mille

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Par. I rida: P. Mahlapuu (juh. l.), K. Tuvike (juh. esim.), J. Hendrikson (nõuk. esim.), H. Printsmann (nõuk. l.), A. Mandri (juhataja), J. Värk (juh. l.). Par. II rida: J. Põld (nõuk. l.), M. Tapp (nõuk. l.), K. Raatma (rev.-kom. l.), J. Ennuse (rev.-kom. l.), E. Vister (nõuk. l.), J. Kaigas (nõuk. l.). Par. III rida: Kr. Tults (juh. l.), H. Erdell (nõuk. l.), V. Bergmann (nõuk. l.), H. Soovik (nõuk. l.). Puuduvad: J. Hansson (rev.-kom. esim.), ja V. Rebase (rev.-kom. l.).

koosseisu kuuluvad: J. Hendrikson Leebikust, H. Printsmann Hummulist, Helme köster A. Erlemann, Helme kihelkonnakooli juhataja A. Krimm ja J. Lammas Holdrest. Vastav eeskuju põhikirja koostamiseks saadi Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuselt. Nagu asutamiskoosoleku protokollist nähtub, on panga asutajail eesmärgiks olnud, et põllumehed võiksid kergete tingimustega laenu saada, raha hoiustada ja oma tarviduseks põllutööriistu jne. kergemini muretseda. 11. apr. 1904. a. (vkj.) peetud panga asutamiskoosolekust võtsid osa asutajate liikmetena, vastavasse protokolli antud allkirjade järgi: Leebiku mõisaomanik Jaan Hendrikson, talupidaja Hendrik Hiiob, vilditegija August Hoppe, talupidaja Villem Ilisson, koolijuhataja Aadu Kaat, talupidaja Jaak Käär, vallasekretär Henn Kase, kaupmees Karl Kase, kohalik koolijuhataja August Krimm, vallasekretär Peeter Kuntus, põllupidajad Jaan Lammas, Matt Lemberg, Joh. Loorberg, Gustav Loorberg, Peedu Oskar, Johan

PANGA MAJA.

Prantspill, Hendrik Printsmann, Ado Roosson, Hendrik Rosenberg, Margus Siik, Jaan Siilak, Jaak Siilak, Joh. Taul, Jaak Tilk, Evert Timpmann, Jaak Treufeldt, Hendrik Treufeldt, kabelivaht Gustav Lemberg, pottsepp Hendrik Mahlapuu, vallasekretär Jüri Oert, kooliõpetaja Jaak Parik, karjamõisarentnikud Konrad Pinka ja Peeter Treufeldt, postijaamapidaja Joh. Sakkis ja taluomanik Jaan Vister. Krediidiühistu esimene põhikiri, mille koostas komisjon, kinnitati Vene rahaministri poolt 25. veebr. 1904. a. ja 16. juunil samal aastal (vkj.) hakkas pank tegutsema praegusest asukohast Tõrvas 2 km eemal, Helme Köstrimäel Helme Laenu-Hoiu Ühisuse nime all. Kuue esimese tegevusaasta jooksul teostati tehinguid vaid üks päev nädalas, alates 1910. a. juba kaks päeva nädalas. Esimesse juhatusse valiti Helme köster Andres Erlemann, A. Krimm, koolijuhataja, ja Hendrik Hiiop, taluomanik. Esimesse nõukogusse, mis täitis ühtlasi ka revisjonikomisjoni funktsioone, valiti J. Hendrikson, K. Pinka, H. Printsmann, J. Vister ja J. Oert. Panga juhatajaks oli August Krimm. Panga esialgne viieliikmelise komisjoni poolt koostatud põhikiri, mis lubas pangal tegutseda üksnes selleaegse Tõrva aleviku piires, võeti õige pea revideerimisele ja juba 22. maist 1904. a. registreeriti uus põhikiri, mille järgi panga tegevuspiirkond võis ulatuda kuni 30 versta üle Helme kihelkonna piiride. Edasi muudeti põhikirja 11. nov. 1920. a., minnes üle normaalpõhikirjale, milline kinnitati Viljandi-Pärnu rahukogu poolt. 1933. a. alates töötab pank uue nimega Helme Ühispank. Kui Veneaegse põhikirja järgi panga tegevusrajooniks oli Helme kihelkond (mille alla kuulusid senised Helme, Holdre, Koorküla, Hummuli, Jõgeveste, Patküla, Leebiku, Lõve, Riidaja, Suislepa, Taagepera ja Kärstna vald) ja selle ümbrus 30 versta ulatuses, siis alates 1. aprillist 1939. a. kuuluvad tegevuspiirkonda Hummuli, Helme, Vaoküla ja Põdrala vald ning Tõrva linn. Väljaspool nimetatud piirkonda esineb kliente vaid üksikjuhtumeil.

Mis puutub panga tegevusse, siis oli vanemail aegadel laenamine lubatud kõigile liikmeile võlakohustise järgi kas käendajate, obligatsioonide või riigi võla- ja väärtpaberite tagamisel, kuna veksleid ei tarvitatud. Piima- ja majandusühistute laenud ulatusid kuni 5000 rublani, põllumeesteseltside ja rehepeksuühistute laenud kuni 3500 rublani, talupidajail kuni 600 rublani ja ametnikel 200 kuni 400 rublani. Väikseim määratud krediit oli 200 ja suurim 5000 rubla. Kogu panga tegevusaja jooksul on kaalukama osa moodustanud põllupidajate laenud ja hoiused. Viimastel aegadel näitab selle kõrval aga pidevat tõusutendentsi ka tööstuslikele ja kaubanduslikele ringkondadele kuuluvate hoiuste ja laenude hulk ja suurus. Maailmasõja puhkedes jätkas pank oma tegevust endiselt. Küll arutati 15. sept. 1915. a. Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse poolt algatatud ühise evakuatsiooni küsimust. 6. sept. 1917. a. otsustab panga nõukogu jätkata tegevust nii kaua kui võimalik, et siis viimasel hetkel kõik väärtused Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse teraskambrisse paigutada. Umbes 1910. a. paiku on panga hoiused üleliia suurenenud. Hoiuste kuhjumise vältimiseks on nõukogu sunnitud võtma vastu otsuse, mille järgi juhatusele edaspidisteks juhtnöörideks on: 1) mitteliikmete hoiused ei tohi üksikisikul ületada 500 rubla, 2) liikmete hoiused ei tohi üksikisikul ületada 1000 rubla, 3) igakordne hoiustatav summa ei tohi ületada 200 rubla, kusjuures punktid 1 ja 2 ei käinud pangas juba hoiustatavate summade kohta. 1917. a. otsustatakse mitteliikmeilt hoiuste vastuvõtmine hoopis seisma panna. Sõja ja revolutsiooni ajal pangal Venemaale viidud ja sinna jäänud varandusi ei olnud, küll aga sai vääringu languse ja väärtpaberite kehtetuks muutumise tõttu pank kahju 128.532.47 rubla suuruses. Saneerimisi pole pangal esinenud, ka mitte raskeil majanduskriisiajul, mis nii mitmegi panga üldist olukorda tugevasti mõjutas. Kahtlastest laenudest puhastamist on toimetatud mahakirjutamisega. Kõige raskemini sai pank kannatada makseraskustesse sattunud Eesti Kommertspanga pankroti tagajärjel, kuhu pangal jäi hoiuseid kr. 7419 suuruses, mille kustutamist saadi viia läbi aastate jooksul. 1934. a. ametisse astunud uue juhataja A. Mandri juhtimise all puhastati bilanss kõigist kahtlasist laenudest, mis ajast peale pank väga edukalt on töötanud. Panga administratsioonis pole kogu tema tegevusaja jooksul erilise iseloomuga või erilist tähelepanu pälvivaid muudatusi esinenud, välja arvatud juh-

tum, kus peakoosolek 1935. a. tagandas ühe juhatuseliikme kui oma ametikohale mittesobiva. Esialgne panga asukoht oli Helme Köstrimäel, kust panga asukoht 1. maist 1912. a. otsustati tuua Tõrva, omasse majja. Tegevusaja jooksul on pank nõutanud endale rea kinnisvarasid: 1911. a. osteti Tõrva südalinnas kaks maja, kuhu ehitati juurde aidad ja kuurid kaupluse tarvis. 1938. a. otsustas peakoosolek asuda uue kolmekordse puumaja ehitamisele, milles pank peaks asuma. Alates 22. dets. 1938. a. kolibki pank senisest asukohast kõrvalmajast vahepeal valminud uude majja kõigiti ajakohastesse ruumidesse.

Helme Ühispank asub Tõrvas Valga tn. 2, omas majas, telef. 45. Juhatus: Karl Tuvike (esimees), Peedu Mahlapuu, Johan Värk, Kristjan Tults. Nõukogu: J. Hendrikson, H. Printsmann, E. Vister, H. Erdell, J. Põld, H. Soovik, J. Kaigas, H. Arak, V. Bergmann. Panga juhatajaks on Arthur Mandri. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Valga Ühispank, Põllumajanduse Pank, Riidaja Ühispank, A/S Valga Pank, A/S Kauba Pank, Viljandi Ühispank.

Ühispank „Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus" (28).

Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse asutamise mõte kerkis üles „Endla" Seltsi ümber koondunud eestlaste hulgas. Panga asutajad liikmed kuulusid eranditult „Endla" liikmeskonda, osa nendest juhatusse. Asutamise mõtte algatajaist olid silmapaistvamad: kapten August Klein, selleaegne renteiametnik ja praegune Eesti Panga Pärnu osakonna juhataja Mihkel Kangro, postiametnik Hendrik Mägi, vandeadvokaat Jaan Leesment, metsakaupmees Johann Linde ja teised. Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse asutamise eellooks oli kavatsus asutada „Endla" seltsi liikmete matusekassa. Kuna aga Pärnus sel ajal töötas kaks matusekassat, üks eestlaste, teine sakslaste oma, siis leidis kolmanda matusekassa asutamine vähest poolehoidu. Pärast komisjoni esimehe Jürgensoni surma kerkis üles aga mõte asendada matusekassa asutamine krediidiühistu asutamisega Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse eeskujul. Uus mõte leidis „Endla" liikmeskonnas elavat poolehoidu, kuna Pärnus puudus eestlaste oma pank ja kuna sellise järgi tunti suurt vajadust, et Eesti majanduselust saksa kapitali ülevõimu välja lülida. Ellukutsutava panga põhikirja koostasid postiametnik Hendrik Mägi ja teised, kusjuures eeskujuks võeti Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse põhikiri. Asutamiskoosolek, millest võttis osa 15 isikut, peeti 12. augustil 1904. aastal, otsustas kavatsetud 5-rublalist osust suurendada 100 rubla peale. Asutajate liikmete (August Klein — laevakapten, Peeter Sarapik — juukselõikaja, Karl Schoberg — postirevident, Jaak Bauer — linnaametnik, J. Leesment — vandeadvokaat, Peeter Nirk — vabrikuametnik, Artur Jung — köster, Mihkel Kangro — renteiametnik, J. Linde — metsakaupmees, Anton Nirk — kaupmees, T. Põlde — kaupmees, Martin Matsi — loots, Johan Laats — loots, Hendrik Mägi — postiametnik) ja teiste poolt allakirjutatud panga põhikiri leidis kinnitamist 19. aprillil 1904. aastal. 4. oktoobril 1904. aastal alustas uus pank Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse nime all tegutsemist „Endla" seltsi ruumides, Kalevi tn. 40. Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse esimesse juhatusse kuulusid: esimees — A. Klein, liikmed — M. Kangro ja H. Mägi. Revisjonikomisjoni valiti: kooliõpetaja Mihkel Nõmm, trükikojaomanik Hans Laane ja maalermeister Gustav Espe. Panga nõukogu moodustasid: juuksur P. Sarapik, advokaat J. Leesment, linnaametnik A. Bauer, trükikojaomanik A. Birkhahn, postirevident K. Schoberg ja aednik J. Kehkla. Panga juhatajaks oli H. Mägi.

Vene ajal oli panga tegevus teataval määral piiratud selles suhtes, et liikmeiks võisid olla põhikirja alusel ainult Pärnu linna kodanikud. Laenamine samal ajal oli võimaldatud ainuüksi panga liikmeile, kusjuures laenu anti võlakohustise vastu nii käendajate vastutusel kui ka ilma käendajateta, toetudes vaid isiku usaldusväärsusele. Samuti anti laenu ka mitmesuguste väärtuste tagamisel. Varsti pärast panga asuta-

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

Vas. I rida: J. Pajo (rev.-kom. esim.), H. Uustalu (juh. l.), A. Laane (nõuk. l.), J. Välbe (juh. l.), J. Leesment (juh. esim.), V. Sumberg (nõuk. esim.), M. Kangro (rev.-kom. l.), J. Pulma (nõuk. l.). II rida: A. Peetre (jur. kons.), O. Leesment (ametn.), M. Seiler (nõuk. l.), J. Kurg (rev.-kom. l.), A. Tamman (nõuk. l.), K. Rumvolt (nõuk. l.), A. Jürine (juhataja). III rida: A. Loosme (raamatupid.), J. Parri (ametn.), H. Männik (ametn.), E. Viitak (ametn.), M. Kurm (ametn.), D. Oberman (ametn.), L. Udikas (ametn.), T. Välbe (ametn.), E. Sippa (ametn.).

mist hakkasid hoiused jõudsasti kasvama, tekitades juhatusele muret nende paigutamisega, kuna laenunõudlus ei suutnud pidada sammu hoiuste kasvuga. Raskustest pääsemiseks paigutati vabad rahatagavarad Tartu, Tallinna, Rakvere, Paide ja teistesse krediidiühistuisse. Maailmasõjaeelseist aastaist saavutasid hoiused kõrgseisu 1913. aasta lõpuks, mil hoiuseid oli kogunenud rbl. 559.275 suuruses. Maailmasõda tõi kaasa languse hoiuseis, kusjuures madalamaks seisuks osutus 1916. aasta 392.989 rublaga. Pärast seda näitasid hoiused jällegi tõusutendentsi ja 1919. aasta lõpuks oli neid rbl. 798.590. Omariikluse ajal on hoiused tõusnud kr. 12.895 pealt kr. 2.000.000 peale, kusjuures pidev tõus kestis kuni 1930. aastani, mil hoiuseid oli kr. 1.038.471. Puhkenud majanduskriisi mõjul tekkis hoiustes tunduv langus alates 1931. aastast, saavutades madalaima seisu 1933. aastal 783.789.— krooniga. Edasi jätkus jällegi pidev tõus. Liikuvus laenudes toimus käsikäes hoiuste liikuvusega. 1914. aastaks tõusis laenude kogusumma 373.416.— rublale, madalaima seisu saavutasid nad 1917. aastal 207.619.— rublaga. Edasi esines jällegi tõus ja 1919. aastaks ulatus laenude üldsumma rbl. 254.617.— peale. Iseseisvuse aastail on laenude kogusumma tõusnud kr. 7.126.— pealt käesolevaks ajaks ligikaudu kr. 1.800.000.— peale, kusjuures madalaim laenude seis oli kriisiajal 1933. a. kr. 829.159.—. Vene ajal moodustas laenajate enamiku majaomanike ringkond. Praegu on laenudest ülekaalus majaomanike, siis põllumajanduse ja kaubandus-tööstuse ringkondadele antud laenud. Esimene laen üldse anti välja hr. Hendrik Eberhardt'ile, kes on praegugi veel panga liige. Maailmasõjale järgnenud revolutsiooni tõttu kaotas pank 263.000 rubla, mis Venemaale jäi. Saadud kahju tasus pank hoiuste omanikele 1922. aastaks. Alates 1920. aastast pandi Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuses vana veneaegse põhikirja asemel kehtima uus ja ajakohasem. 1933. a. alates töötab senine Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus uue nimetuse all „Ühispank Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus". Pank asus esialgu ruumes „Endla" seltsi juures, kuhu pank asus pärast asutamist; sealt koliti 1906. aastal Kalevi tänavasse nr. 47. Edasi töötas pank 1911. aastast kuni 1922. aastani „Endla" teatrimajas, mil jälle asuti uutesse ruumidesse Kalevi tn. 28. Alates 1931. aastast

töötab krediidiühistu Kalevi tän. 40. 1939. a. veebruaris ostis pank endale kinnisvara Kalevi tn. 28, millesse ehitatakse pangale avarad ruumid 1939. a. sügiseks. Panga administratsioonis pole tema tegevusaja kestel esinenud erilise iseloomuga muudatusi. Nimetamist väärib siiski kauaaegse juhatusliikme Mihkel Kangro lahkumine, kes asus juhtima Eesti Panga Pärnu osakonda. M. Kangro oli panga juhatuse liikmeks panga asutamisest alates; pärast lahkumist juhatusest valiti M. Kangro panga revisjonikomisjoni.

Ühispank Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus asub Pärnus Kalevi tn. 40, telef. 344 ja 780. Juhatus: Jaan Leesment (esimees), Jüri Välbe, Hans Uustalu. Nõukogu: V. Sumberg (esimees), K. Rumvolt, M. Seiler, A. Laane, A. Tammann, J. Pulma. Panga juhatajaks on Ants Jürine. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige; panga korrespondentideks on veel Tallinna Linnapank, Põllumeeste Keskpank, Tartu Linnapank, Vändra Ühispank, Lihula Ühispank, Mõisaküla Ühispank, Saarde Ühispank ja Saarte Ühispank.

Otepää Ühispank (30).

Otepää Ühispanga iga võime jälgida tagasi kuni 24. juunini 1904. a., mil registreeriti praeguse Otepää Ühispanga eelkäija, Nuustaku Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse esimene põhikiri Vene riigi rahaministri abi Romanovi poolt. Kaua enne tähendatud aega andis Otepää arenevas majanduselus end teravalt tunda krediidipuudus vastava panga puudumise tõttu. Kui 1900. a. Tartu J. Tõnissoni algatusel asus energiliselt looma panka rahvusliku kapitaliga, mille tulemuseks oli Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus, siis sai see eeskujuks paljudele järgnevaile sellelaadilistele ettevõtteile, muu hulgas ka Otepääl. Otepääle Eesti rahvusliku kapitaliga töötava krediidiühistu loomise mõtte algatajate hulgas leiame vallasekretär Gustav Vulff'i, politseiülema sekretäri August Mägi, rahukohtuniku sekretäri Jaan Zimmermann'i, kaupmehed Villem Müller'i, Johan Rebase ja Johan Oja, kes käisid koos Otepää karskusseltsi „Edasi" ruumes, kus Tartust saadud Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse põhikiri töötati ümber Otepää olude kohaselt. Väljatöötatud põhikiri, nagu tähendatud, leidis kinnitamist juunis 1904. a. Tegevust alustati 2. jaanuaril 1905. a. karskusseltsi „Edasi" ruumes. Nuustaku Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse asutajate liikmete hulka kuulusid peale eespool nimetatud asutamise mõtte algatajate veel kohalikud elanikud väga mitmesuguseist ringkondadest, nii leiame nende hulgast tisler Mihkel Juhansoni, käsitöölise Jaan Kruuse, politseikordnik Hermann Stammi, taluomanik Jaan Treieli, mõisarentnik Peeter Schmidti, edasi veel Ado Kallion, elukutselt kaupmees, Marie Suija, pagariäripidaja, vallasekretär Karl Saar, ehitusmeister Mihkel Tamm ja karskusseltsi ökonoom Johan Vulff. Nii võib öelda, et Nuustaku Eesti Laenu-Hoiu Ühisus kutsuti ellu tõelise ühistulise algatusena kõige mitmekesisemate ringide ühise tahte ja töö tulemusena. Äsjaasutatud krediidiühistu juhatusse kuulusid Gustav Vulff, esimees, Heinrich Hansen, esimehe abi ja liikmed Johan Rebane ja Johan Oja. Nõukogusse valiti A. Mägi, J. Zimmermann, H. Fuchs, M. Johanson, A. Kallion ja J. Treiel. Revisjonikomisjoni moodustasid mõisarentnik Mihkel Härms, endine kaupluste raamatupidaja — selleaegne taluomanik Vidrik Sööt, vallakooliõpetaja Karl Grepp ja mölder Jüri Anton. Esimeseks juhatajaks Laenu-Hoiu Ühisuses oli Vana-Otepää vallasekretär Gustav Vulff.

Pank algas oma tegevust väga tagasihoidlikes raames, tegutseti ainult hoiuste vastuvõtmisega ja laenude andmisega. Võitnud oma tegevusega ümbruskonna elanike usalduse ja poolehoiu, kasvas panga tegevus aga õige kiiresti, nii et Maailmasõja eel Nuustaku Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse bilanss ületas 200.000 rubla. Panga kiiret arengut soodustas töötamine minimaalsete kuludega. Panga ametnikud töötasid ilma kindla palgata ja said õige väikest rahalist tasu ainult aruande ülejäägist, millest enne tasu määramist kuulusid mahaarvamisele igasugused toetussummad, määramised varu-

PANGA JUHATUS JA AMETNIKUD 1938. A.

deks jne. Pidevalt on Nuustaku E. Laenu-Hoiu Ühisus toetanud kohalikke üritusi, näiteks sai Nuustaku „Kooli Selts" oma progümnaasiumi ülalpidamiseks iga aasta suurema summa, hiljem, krediidiühistu tegevuse ja ülejääkide suurenedes on toetust jagatud ka paljudele teistele Otepää ühistulistele ja seltskondlikele algatusile. Tegevuse algaastail oli krediidiühistu tegevusrajooniks peamiselt Otepää ja tema ümbruskond 25-verstalise raadiuse ulatuses. Hilisemail aegadel pole tegevuspiirkonda põhikirjaliselt fikseeritud ega ka endisest tegevusraadiusest kinni peetud, mistõttu praeguse Otepää Ühispanga tegevusraadius tema eelkäija Nuustaku Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse oma kaugelt ületab. Viimase klientuuri moodustasid peamiselt tegelikud põllumehed. Äriringkonnad pidid tema krediidist loobuma, kuna ühistu nende veksleid vastu võtmast keeldus. Maailmasõja eelaegadel oli laenude ülemmääraks fikseeritud 600 rubla. Kuna äriringkonnad eeltoodud põhjustel Nuustaku Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse krediite kasutada ei saanud, siis asutati selleks otstarbeks 1912. a. äriringkondade poolt „Nuustaku VKÜ", mis aga sageli vabade krediitide puudumise tõttu raskustes oli. Kuna aga Nuustaku Eesti Laenu-Hoiu Ühisusel eriti Maailmasõja eelaastail tegevus eriti suurenes ja vabad krediidid kasutamatult kuhjusid, juhtis ta kõik oma vabad summad Nuustaku VKÜ-se kasutusse. Maailmasõja ajal aga vaibus mõlema panga tegevus väga tunduvalt, kuna hoiuste omanikud oma hoiused peagu viimseni välja võtsid, laenusaajad aga korralikult oma võlgu ei tasunud. Raskete pingutustega püüti mõlema tegevust siiski säilitada, mis ka asjatundliku ja tasakaaluka tegevuse tõttu õnnestus. Kuna Maailmasõja ajal pankadel sularahast puudus kippus tulema, et rahuldada hoiuste omanike nõudmisi, pidi pank realiseerima peagu kõik väärtpaberid, mistõttu pärastsõjaaegse ja revolutsiooniaegse Vene vääringu tohutu languse puhul pangad ka nimetamisväärset kahju ei kannatanud.

Pärast Eesti Vabariigi loomist said nii Nuustaku E. Laenu-Hoiu Ühisus kui ka Nuustaku VKÜ endale sarnased põhikirjad. Kuna mõlemad aegade jooksul olid töötanud tihedas kontaktis, siis likvideeris VKÜ oma tegevuse ja ühines 1921. a. Nuustaku E. Laenu-Hoiu Ühisusega, milline nüüd sai ainukeseks pangaks Otepääl ja hakkas töötama uue põhikirja alusel. 13. märtsil 1923. a. muutis Nuustaku E. Laenu-Hoiu Ühisus oma nime, hakates tegutsema Otepää Ühispanga nime all. Nime muutmiseks andis põhjust kahe kohapealse panga ühinemine, samuti asutise senine ülipikk ja ebaajakohane nimetus. Eesti Vabariigi kestuse jooksul on Otepää Ühispanga tegevus aasta-aastalt laienenud, panga tulud on tunduvalt tõusnud, tõusnud on ka kulud, kuna suurenenud tegevuse tõttu pank on sunnitud töötama palgaliste ametnikkudega. Vaatamata suurenenud kuludele ja toetuste jagamisele on panga tegevus olnud edukas ja jätnud iga aasta lõpul ülejääke puhaskasumi näol. Kriisiaegadel, 1931.—1934. a.,

töötas Otepää Ühispank siiski puhaskahjumiga, samuti kogunes väga palju kahtlasi laene, nii et puhaskahjumi ja kahtlaste laenude katteks tuli pangal kirjutada maha kogu varukapital ja 90% osuskapitalist. Alates 1935. a. on Otepää Ühispank jällegi töötanud kasumiga, nii et on saadud maksta kuni 5 ja 6% dividendi. Nagu tähendatud, asus Otepää Ühispanga eelkäija, Nuustaku E. Laenu-Hoiu Ühisus esialgselt Nuustaku karskusseltsi „Edasi" ruumides 1905.—1910. aastani. Karskusseltsi korterit vahetades ja Otepää Tuletõrje Seltsi majja asudes kolis temaga kaasa ka Laenu-Hoiu Ühisus, millises asukohas pank tegutses 1910.—1927. aastani. Tuletõrje Seltsi majja alkoholiga einelaua asutades pidi Otepää Ühispank aga loobuma sellest korterist ja asus Otepää Tarvitajate Ühingu majja, kus tegutses kuni 1937. aastani, mil valmis panga enda maja, kuhu koliti 14. aug. 1937. a. ja kus pank tegutseb tänaseni.

Kui Vene valitsuse ajal panga väljaantavate laenude ülemmäär oli piiratud 600 rubla peale, siis Eesti Vabariigi algaastail polnud laenude väljaandmine põhikirjaliselt üldse piiratud. Käesoleval ajal on aga laenude andmist jällegi kitsendatud. Mis puutub Otepää Ühispanga hoiustesse, siis välja arvatud majandusliku depressiooni aastail 1931—1934 pole hoiuste liikuvuses märgata erilisi kõikumisi; peamise osa moodustavad põllupidajate ringkondade hoiused 100.— kuni 500.— krooni suuruses. Vene valitsuse aegne hoiuste keskmine suurus kõikus 50 kuni 100 rubla ümber. Samuti kui hoiuseist, moodustavad ka väljaantud laenudest suurema osa põllupidajate laenud, millised kõiguvad keskmiselt 250.— krooni suuruses. Oma põhikirja on Otepää Ühispank muutnud kolmel korral. Esialgne Nuustaku E. Laenu-Hoiu Ühisuse põhikiri, milline tsaariaegse pärandusena Eesti oludele küllaldaselt kohane polnud, tuli muutmisele Tartu-Võru rahukogus 11. juunil 1920. a. Tähelepanuäratavat ja jälgimisväärset eeskuju pakub Otepää Ühispanga tegevus sotsiaalsel taustal. Otepää Ühispank on kestvalt jaganud toetusi ühiskondlikele, kultuurilistele ja üldkasulikele kohapealseile üritusile. Nii on kaua aastate vältel saanud toetust Otepää Haridusselts, kes panga poolt võimaldatud summadega on ehitanud ajakohase koolimaja, edasi on toetatud Otepää Vabatahtlikku Tuletõrjeühingut, Tarvitajate Ühisust ja Piimaühisust nende kinnisvarade omandamisel. Samuti on Otepää Ühispank toetanud abistavalt äsjaasutatud „Sihtasutis Otepää Keskkooli".

Otepää Ühispank asub Otepääl Tartu tn. 3, omas majas, telef. 39. Juhatus: Gustav Vulff (esimees), Juhan Tinniste, Gustav Klaas. Nõukogu: M. Kolk, J. Vaher, V. Veske, J. Luik, A. Laos, J. Kruuse. Revisjonikomisjon: J. Niklus, B. Niit, L. Veski. Panga juhatajaks on Gustav Vulff. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Tartu Linnapank, Põllumajanduse Pank, A/S Eesti Laenu-Pank. Pangal on posti jooksev arve nr. 20-53.

Aidu Ühispank (31).

Aidu Ühispanga asutamiseks andis põhjust kohapealsete krediidiolude korraldamise vajadus. Asutajaiks olid kaksteist kohalikku põllumeest, eesotsas endise Aidu valla sekretäriga Jaan Kõressaarega ja Tölli algkooli juhataja Margus Männikuga, kes olid ka asutamismõtte algatajaiks. Panga põhikiri registreeriti 1904. aasta algul nimega „Aidu Laenu-Hoiu Ühisus". Sama aasta 2. mail valiti panga juhtivad organid ja alustati tegutsemist tookordse Aidu, praeguse Paistu vallamajas. Panga esimesse juhatusse kuulusid algkoolijuhataja Margus Männik, taluomanik Oskar Erg, vallasekretär Jaan Kõressaar, taluomanikud Jaan Tarik ja Johan Piil. Nõukogusse kuulusid esimesel tegevusaastal taluomanikud Hans Jaakson, Jaan Puskar, Mats Kikka, Jaan Jänes, Jaak Sova ja Jaan Luks. Juhatajaks sai Jaan Kõressaar. Pangast anti enne-iseseisvusaegsel tegevusperioodil laenu ainult liikmeile, kelle vastuvõtjaks oli nõukogu. Laenu ülemmääraks oli 500 rubla. Enamiku laenudest moodustas isiklik krediit taluomanikele. Teistele anti laene käendajate vastutusel. Iseseisvusaegsel tegevusajajärgul on laenude andmine toimunud vastavalt seadustele. Riikliku ise-

seisvumisega kaotas pank Venemaale jäänud väärtpaberite näol umbes 10.000 rubla. Panga esialgne põhikiri uuendati vabariigi algul — 1920. aastal ja pangale võeti praegune nimetus — Aidu Ühispank. Panga tegevusrajooniks on peamiselt Paistu ja Tuhalaane vald, kuid on kliente ka Holstre, Rimmu ja Raudna vallast. Sellise ulatusega on tegevuspiirkond olnud kogu senise tegevuse kestel. Pangas olevaist hoiustest on moodustanud alati suure enamuse põllumeeste hoiused. Ainult viimase kolme aasta kestel on olnud ülekaalus asutiste hoiused. Laenusaajate seas on tugevas ülekaalus põllumehed; nii näiteks moodustasid 1938. a. 45.000-kroonisest laenude üldsummast laenud põllumeestele 34.000 krooni. Üldiselt on panga areng olnud ühtlane ja suuremate muutusteta. Kahtlaste laenude kustutamist toimetati esmakordselt alles viimase majanduskriisi ajal, 1931. aastal. Tookord kustutati kahtlasi laene varukapitali arvel, hilisemad kustutamised on toimunud puhaskasumist. Läheduse tõttu Viljandile on panga tegevus piirdunud ainult väheste operatsioonidega.

Aidu Ühispank asub Viljandimaal Paistu vallas. Post: Paistu; telef. 7. Juhatus: Jaan Kukk (esimees), Karl Rätsep, Gustav Päss. Nõukogu: H. Rebane (esimees), H. Toss, A. Kärner, A. Reinma, J. Parts, J. Tund. Panga juhatajaks on Gustav Päss. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 8—15.

Tartu Vastastikune Kredit-Ühisus (32).

Enne riiklikku iseseisvust esines meil kaht laadi krediidiühistuid: „laenu-hoiu ühisusi" ja „vastastikuseid krediitühisusi". Esimesena tekkisid „laenu-hoiu ühisused" 1902. aastal asutatud Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse eeskujul. Varsti selgus, et „laenu-hoiu ühisuste" korraldus ei rahulda kõigi nõudeid. Tolleaegsete seaduste järgi olid nad oma tegevuses oluliselt piiratud. Kehtivad eeskirjad lubasid neil anda laene kuni 600 rublani, hiljem kuni 1000 rublani. Tööstus- ja kaubandusringkonnad, kes vajasid suuremaid kapitale, pidid seepärast otsima teisi krediidiallikaid. „Laenu-hoiu ühisuste" tähtsust vähendas veel see, et nad ei võinud toimetada kõiki pangatehinguid. Kuna balti-saksa pangad ei suhtunud sõbralikult eesti ettevõtjaskonnasse, tuli sellel end ise aidata. Neil põhjustel tekkis Eestis teine krediidiühistu kuju — „vastastikused krediitühisused". Nende tegevusvõimalused olid hoopis avaramad: nad võisid anda laene kuni 10.000 rublani ja toimetada kõiki pangatehinguid. Esimeseks sedalaadi eesti krediidiühistuks oli Tartu Vastastikune Kredit-Ühisus, asutatud 1904. aastal. Hiljem tekkis „vastastikuseid krediitühisusi" peagu kõigisse suuremaisse kodumaa linnadesse.

Tartu Vastastikuse Kredit-Ühisuse põhikiri registreeriti rahaministri kinnitusel 24. juunil 1904. aastal. Asutajaiks liikmeiks oli 57 kohalikku eesti majandus- ja seltskonnategelast mitmelt kutsealalt. Panga avamispeakoosolek peeti 22. okt. 1904. a., kus moodustati juhtivad organid. Juhatusse valiti proviisor H. Luht, dr. A. Schulzenberg ja cand. H. Margens. Nõukogu liikmeiks said H. Lellep, cand. J. Tõnisson, P. Kase, cand. O. Rütli, cand. K. Parts ja Ed. Kivastik. Esimeseks juhatajaks võeti cand. rer. merc. A. Uibopuu. Juhatuse ja nõukogu esimesed tegevuskuud kulusid tegevuse avamise eeltöödeks. Loodi vajalikke sidemeid, töötati välja mitmesuguseid sisemisi eeskirju, tarvilikke formulare jne. Ühiselt Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisusega üüriti ruumid Suurturg 12, kus pank 1. märtsil 1905. a. avas oma tegevuse. Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisusega on pank kogu tegevuse kestel olnud tihedas sidemes. Juba algul võeti põhimõtteks, et ta annab peamiselt suuremaid laene, kuna väiksemate laenude väljaandmine on eeskätt Tartu Laenu-Hoiu Ühisuse ülesandeks. Ühistute vabu summasid hoiustati vastastikku teineteise juures. Neist põhimõtteist on hiljem tegelikult ka kinni peetud.

Tartu Vastastikuse Kredit-Ühisuse tegevus arenes kuni Maailmasõjani pidevalt tõusvas joones. Aasta-aastalt kasvas liikmete arv, suurenesid hoiused ja laenud. Panga tegevusvõimaluste avardamiseks võeti 1912. aastal ette põhikirja muudatus. Senise põhikirja järgi oli panga eesmärgiks peamiselt kaubandus- ja tööstusettevõt-

jate ja põllupidajate kui füüsiliste isikute krediidivajaduste rahuldamine. Põhikirja muutmisega laiendati krediidiandmise võimalusi ka mitmesugustele juriidilistele isikutele. Antava laenu alammäära tõsteti 200 rublalt 600 rublale ja ülemmäära 10.000 rublalt 30.000 rublale. Väiksemate laenude andmine jäi üksnes Tartu Laenu-Hoiu Ühisuse ülesandeks. Maailmasõja ajal panga tegevus arenes küll edukalt, kuid mitte enam endise hooga. Majanduslikult ei olnud tagasiminekut märgata, kuid liikmete arv hakkas kahanema. Tõsisemaid raskusi tõid revolutsiooni ja Vabadussõja aastad. Panga kulud suurenesid rahaühiku korduva muutmise ja rahaväärtuse pideva langemise tõttu. Sõja kestel ja varem omandatud väärtpaberite realiseerimine keelati enamlaste valitsuse poolt. Puudusid võimalused vabade summade kasulikuks mahutamiseks. Neil asjaoludel tekkis panga juhtivail isikuil 1918. a. suvel selle aktsioneerimise mõte. Panga aktsiaseltsiks muutmine oli nõukogus ja juhatuses 1918. ja 1919. aastail korduvalt kõne all. Aktsioneerimise küsimuses astuti kontakti Tartu Kaubanduse ja Tööstuse Vastastikuse Kredit-Ühisuse tegelastega, kes samuti pooldasid oma panga aktsioneerimist. Ühistu peakoosolekul 18. detsembril 1919. a. otsustati aktsioneerimine lõplikult. Ühistu aktiva ja passiva otsustati üle anda A/S Kauba Pangale, kes alustas tegutsemist 20. aprillil 1920. aastal. — Tartu Vastastikune Kredit-Ühisus evib õige suure tähtsuse kohaliku majanduselu arengus. Ta aitas luua ja tugevdada eesti tööstuslikke ja kaubanduslikke ettevõtteid Tartus, hõlbustas krediidiandmisega eestlasil linnas kruntide omandamist ja majade ehitamist. Puht-majandusliku tähtsuse kõrval ta evib tähtsust veel üldrahvuslike ettevõtete majandusliku toetajana ja meie käitiste sisemise organisatsiooni edendajana, kuna krediiti anti esijoones ettevõtteile, kellel oli korralik ja ajakohane raamatupidamine.

Kulje Ühispank (33).

1901. a. asutati tolleaegses Pihkva kubermangus Slobodi vallas Kulje külas Kulje Tarbijasühistu. Asutajaks oli I. P. Samoletov. See ühistu kasvas kiiresti ja varustas kogu Pihkva järve äärset elanikkonda võrkude, kanepi, niidi, püügisaabaste ja kõigi vajalike toiduvahendite ning kaupadega. Ühistu käibed ja kapitalid kasvasid. 16. III 1905. a. eraldati ühistu kapitalest eriline krediidifond 2000 rbl. suuruses, mis määrati väikeste laenude nõudmise rahuldamiseks. Selle fondi haldamine usaldati juhatusele ja nõukogule. Asja eesotsas seisis Ivan Pavlovič Samoletov. Juhatuse liikmeiks olid P. T. Guljavin, F. F. Petrušenkov; nõukogusse kuulusid V. T. Stoljarov, J. I. Voznessenski, T. P. Pavlov ja I. S. Stepkin. 11. VII 1907. a. ülalmainitud isikud avasid iseseisva Kulje Krediit-Ühisuse põhikapitaliga 5000 rbl., mis jäi kontakti Kulje Tarbijasühistuga ka edaspidi. Krediidiühistu rajooniks oli Slobodi vald. Pank kasvas kiiresti ja 1910. a. oli tal juba 696 liiget. Panga tegevus soikus sõdade ja revolutsiooni tagajärjel juba 1917. a. Alles 1924. a. pank elustati ja muudeti Kulje Laenu-Hoiu Ühisuseks. 1930. a. pank võttis nimeks Kulje Ühispank. Pank kasvas Eesti ajal jõudsalt, kuid ei saavutanud enam endist taset. Ka panga liikmete arv jäi väikeseks (1929. a. 46 liiget). Viimane majanduskriis tabas panga arengut tugevasti, mille tagajärgedest ei saadud enam üle ja pank läks 1937. a. likvideerimisele. Kulje Ühispank tegutses Eesti ajal ka kaubavahendusega, nõutades ümbruskonnale võrkusid ja kõiki teisi kalapüügivahendeid võlgu.

Valga Vastastikune Krediit-Ühisus (34).

Valga Vastastikuse Krediit-Ühisuse põhikiri registreeriti 7. aprillil 1905. aastal. Asutajaiks olid kohaliku eestlaste krediidiühistu — Valga „Säde" seltsi juures asuva Laenu-Hoiu Ühisuse tegelased. Asutamist põhjustas asjaolu, et laenu-hoiu ühistute tegevus oli tolleaegsete seaduste kohaselt õige kitsapiiriline, kuna vastastikuseil krediidiühistuil olid hoopis suuremad tegevusvõimalused. Nagu mitmel pool mujal,

Ex bibl. univ. Tart.

nii Valgaski asutati mõlemat tüüpi krediidiühistud ühede ning samade tegelaste poolt ja mõlemad tegutsesid ka käsikäes, luues omavahel tööjaotuse. Valga Vastastikune Krediit-Ühisus alustas tegutsemist 12. septembril 1905. a. 1920. aastal kerkis üles krediidiühistu aktsioneerimise küsimus. Otsust seekord aga veel ei tehtud. 1921. a. algul lõpetas oma tegevuse „Säde" Ühingu juures asuv Laenu-Hoiu Ühisus, liitudes Valga Vastastikuse Krediit-Ühisusega. Pärast seda, 6. märtsil 1921. a. otsustati pank muuta aktsiapangaks. Erakorralisel peakoosolekul 25. märtsil 1921. a. võeti vastu uue aktsiapanga põhikiri ja registreeriti Tartu-Võru rahukogus 17. novembril 1921. a. A/S Valga Panga nime all. Valga Vastastikune Krediit-Ühisus tegutses veel kuni 12. märtsini 1922. a., mil ühistu aktivat ja passivat üle võttes hakkas tegutsema A/S Valga Pank.

Laura Ühispank (35).

Laura Ühispanga ellukutsumine osutus tarvilikuks pankade puudumise tõttu lähemas ümbruskonnas. Tuli leida võimalusi põllumeeste laenuvajaduste rahuldamiseks. Asutamise mõtte algatas Grigori Fedorov, kellega asutajatena liitusid veel 6 isikut, peamiselt põllumehi. Krediidiühistu põhikiri kinnitati Pihkva kubermangu Komitee poolt 1906. a. novembrikuus nimetusega Ščemeritsa Krediit Ühisus ja varsti pärast seda alustas pank tegutsemist Stolbovas Pankjavitsa vallas. Esimesse juhatusse kuulusid Grigori Fedorov — kooliõpetaja, Karl Martinson — põllumees, ja Sahar Lučkov — põllumees. Nõukogu liikmeiks esimesel tegevusaastal olid mõisaomanik Artur Sarry, postiametnik Ivan Andrejev ja kooliõpetaja Pavel Donberg. Juhatajaks oli Grigori Fedorov. 1920. aastal muudeti krediidiühistu nimi ühes põhikirja kohustusliku ümberregistreerimisega „Ščemeritsa-Laura Krediit-Ühisuseks". Praegune nimi „Laura Ühispank" võeti 1933. a. 1917. a. sai pank Laura mõisnikult

PANGA JUHATUSE LIIKMED JA AMETKOND.

PANGA NÕUKOGU JA REV.-KOMISJONI LIIKMED.

Artur Sarry'ilt kingitusena maja ja krundi 2,185 ha suuruses. Üldiselt arenes panga tegevus kuni Maailmasõjani suuremate muutusteta. Maailmasõja-aastail toimus hoiuste tugev juurdekasv, mis aga revolutsiooni ajal taas vaibus. Segaste olude tõttu ruttasid inimesed oma hoiuseid välja võtma. Hoiuste kahanemine jätkus ka järgmisil aastail ja Vabadussõja ajaks pangal peagu polnudki enam hoiuseid. Riikliku iseseisvuse tekkimisega ja stabiilsema majandusliku olukorra tulekuga muutus panga tegevus jälle normaalseks. Hoiused hakkasid suurenema, milleks eriti aitas kaasa kohaliku põllumajanduse üleminek külakogukondlikust majandamisest üksiktalumajandamisele. Sellega seoses toimuv uute taluhoonete ehitamine omakorda põhjustas laenude suurenemise. Praegu on nii hoiuste kui laenude alal ülekaalus põllumehed. Vabariigiaegse tegevuse kestel on pank kahtlaste laenudena maha kirjutanud ca 380 kr., millest tagasi on laekunud ligi kolmandik. Seega on suudetud vältida suuremaid kahjusid.

Laura Ühispank asub Laura alevikus Petserimaal omas majas, telef. 19. Juhatus: Kirill Osin, Aleksei Soilev, Peeter Libikov. Nõukogu: G. Akimov, K. Obrazcov, V. Pospelov, S. Beljaev, G. Kononov, P. Isakov. Panga juhatajaks on Aleksei Soilev. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14.

PANGA MAJA.

Tallinna Vastastikune Krediit-Ühisus (36).

Käesoleva sajandi algul puudus eestlastel Tallinnas veel oma pank. Kuigi majanduslik ettevõtlikkus eestlaste hulgas oli saavutanud tõhusaid tulemusi, ei olnud selle asutamiseni veel jõutud. Panga järele tunti aga tol ajal eesti seltskonnas, eriti kaupmeeskonnas teravat vajadust. Sajandi esimesel kümnendil Tallinnas tegutsenud suurpankade osakonnad ja kohalikud pangad ei võimaldanud eesti ärimeestele krediite. Laenusoovid lükati tagasi põhjendusega, et neile on meie ringkonnad tundmata. Sel peamisel põhjusel oli kohalik eesti seltskond sunnitud asuma oma panga ellukutsumisele. — Panga põhikiri kinnitati 7. juunil 1906. aastal tolleaegse Vene rahaministri V. Kokovtsovi poolt. Pank asutati vastastikuse krediidiühistuna, millel tolleaegsete seaduste järgi olid avaramad tegevusvõimalused kui teisel krediidiühistute vormil — laenu-hoiuühistuil. Esimesed võisid teostada kõiki pangatehinguid ja anda laene tublisti suuremais summades kui viimased. Selline krediidiühistu kuju teenis eeskätt kaubandus- ja tööstusringkondi, kelle algatusel toimus ka Tallinna Vastastikuse Krediit-Ühisuse asutamine. — Panga esimene peakoosolek peeti 103 liikme osavõtul 12. novembril 1906. aastal. Sel koosolekul moodustati panga nõukogu, mille liikmeiks valiti notar Jaan Linnamägi, kaupmees ja majaomanik Karl Mend, majaomanik T. Saarmann, ametnik ja sporditegelane Leopold Tõnson, arst dr. G. Köhler ja kaupmees Chr. Eichenthal. Järgmisel peakoosolekul 31. detsembril 1906. a. valiti panga juhatus koosseisus: kaupmees-majaomanik Karl Mend, kinnisvarade omanik Albert Koba ja kaupmees Chr. Eichenthal. Panga juhatajaks kutsus nõukogu cand. rer. merc. Artur Uibopuu, senise Tartu Vastastikuse Krediit-Ühisuse juhataja. — Tegutsemist alustas pank 20. jaanuaril 1907. aastal Viru tn. 12 asuvas majas. Tegevuse algul oli pangal 103 liiget, kelle osuskapital oli veidi üle 5000 rubla. Esimese tegevusaasta lõpul tõusis liikmete arv juba 339 ja osuskapital 34.460 rublale. Panga tegevus laienes järjest ja esialgsed panga ruumid jäid varsti kitsaks. Hakati avaramaid ja kohasemaid ruume otsima. Need leiti 1908. aastal, mil koliti panga nõukogu liikme dr. Köhleri majja S. Karja tn. 3. Kuid needki ruumid osutusid varsti ebasobivaiks, sest pank oli ainsaks eesti pangaks Tallinnas ja majanduselu arenes hoogsa tõusuga. Panga juhid hakkasid mõtlema oma maja ehitamisele. See otsustati jaatavalt ja 1910. aastal omandati Jaani ja Karja tänava nurgale krunt, mille hinnaks oli 100.000 rubla. Maja ehitamise kavatsus oli tolle aja kohta äärmiselt suurejooneline, teostati aga siiski kiires korras. Laialdase projektide võistluse tulemusena jäädi peatuma Soome tuntuima arhitekti S. Saarise projektile. Maja ehitamisele asuti 1911. aastal ja valmis lõplikult 1913. aastal. Maja läks maksma 654.700 rubla ja oli tol ajal suurimaid hooneid Tallinnas. Oma saamispäevil sümboliseeris ta eesti tõusva kultuuri ja majanduselu hoogsat arengut. Oma majja sai pank avarad operatsiooniruumid, kuhu koliti 6. detsembril 1912. aastal. Sel ajal oli pangal 850 liiget. Liikmeist oli põllumehi 54, majaomanikke 272, kaupmehi ja tööstureid 250, käsitöölisi 46, ametnikke 117 ja muukutselisi 111. Liikmete hulgas olid majaomanikud, kaupmehed ja tööstur id olnud enamuses juba algusest peale. Samuti on peamisteks laenutarvitajaiks olnud majaomanikud, kaupmehed ja tööstur id. Hulk Tallinna majaomanikke on võinud endale majad püstitada just panga kaasabil. Panga maja valmimisele järgnes „Estonia" uue kodu küsimuse lahendamine. Pank oli siin rahaliseks toetajaks umbes rbl. 700.000.— suuruse laenuga. Et laenusummade ülemmäärad vastastikustel krediidiühistuil olid õige piiratud, siis organiseeriti seltskonnategelaste rühmad, kelle vastutusele ja nimele kanti „Estonia" maja ehitamiseks minevad laenud. Nii oli pangas tookord 14 niisugust kontot. Sõja puhkemisel oli see laen pangale raskeks koormaks, sest pank oli tõusnud teiste eesti pankade hulgas esikohale, täites ühtlasi eesti pankade keskpanga ülesandeid, hoiustades nende vabu summasid enda juures. Maailmasõja puhkemisel toimus majanduselus ajutine murrang, hoiusteomanikud tõttasid oma hoiuseid pankadest välja võtma. Selle tagajärjel tuli ka pangal tagasi maksta teistele pankadele nende hoiused, mis polnud just hõlpus. Kuid 1915. aasta lõpuks rahunesid meele-

olud ja panga tegevuses ilmneb uuesti hoogus kasv. Pank elas sõjaaegsed raskused üle ilma kahjudeta. Enamlaste pealetungil koondati põgenenud eesti pankade arhiivid ja varandused Tallinna Vastastikusse Krediit-Ühisusse. Panga teraskamber oli pakke ja kaste täis. Eesruumides kihasid põgenenud pangategelased. Pank oli neil päevil meie segipaisatud majanduselu informatsiooniallikaks. Enamlaste päevil taheti mitmel korral panga varandusi üle võtta, kuid juhatuse energilise tegevuse tõttu see ei õnnestunud. Enamlaste lahkumisel taheti kaasa võtta ka panga varandusi, kuid juhatus asjast kuulda saades sulges panga, asetades varandused teraskambrisse ja saates ametnikud koju. Enamlaste kohalejõudmisel leiti kõik uksed lukkus olevat. Teraskambri lahtimurdmiseks ei olnud neil enam aega, sest nad pidid kiiresti põgenema laevale.

Erilist osa etendas Tallinna Vastastikune Krediit-Ühisus ja ta maja meie iseseisvuse tekkimise päevil. Panga ümber oli koondunud suur hulk meie avaliku elu tähtsamaid tegelasi ja panga nõukogu tuba oli „Eesti Liidu" nõupidamiste ja asjaajamise ruumiks. Liidu arhiiv hoiti panga teraskambris. Panga majas asusid ka paljude meie juhtivate tegelaste elukorterid. Ajutise valitsuse moodustamisel võimaldas pank Vabariigi Valitsusele esimese laenu veksli vastu 100.000 marga suuruses, milline veksel on välja antud peaminister K. Päts'i ja rahaminister J. Kukk'e poolt. Ajutisele Valitsusele Soomest antud välislaenu garanteerijaks oli ka Tallinna Vastastikune Krediit-Ühisus. Laenuks saadud raha paigutati Tallinna Vastastikusse Krediit-Ühisusse ja panga ühe konto kaudu hakati laenuasja korraldama. Esimesed Vabariigi viieprotsendilised laenupaberid kannavad panga juhataja Artur Uibopuu allkirja, kes on seega ka ühtlasi esimeseks riigikassa ülemaks.

Ehkki sõja- ja revolutsiooniaastail tuli pangal võidelda suurte raskustega, kasvas ta siiski niivõrd suureks, et ületas raamid, mis Vene seadused ette nägid krediidiühistuile. Otsustati muuta krediidiühistu aktsiapangaks nimega „Eesti Pank", kuna panka selle nime all rahva seas tunti. Põhikiri saadeti Vene rahaministrile kinnitamiseks, kuid lahtipuhkenud revolutsiooni tõttu jäi see kinnitamata. Seda saadi teha alles Eesti Vabariigi ajal 1919. aastal, mil registreeriti uus põhikiri nimetusega A/S „Tallinna Krediit Pank", sest vahepeal oli „Eesti Panga" nime võtnud endale Eesti riigipank. Aktsiaseltsina algas „Tallinna Krediit Pank" tegevust 1. jaanuaril 1920. aastal.

Karula Ühispank (38).

Karula Ühispanga asutamise mõtte algatasid Karula Põllumeeste Seltsi tegelased põllumees Hans Kargaja, apteeker A. Bresche ja vallakirjutaja August Pärjel. Koos nendega oli asutajaid liikmeid 33 isikut. Panga põhikiri registreeriti 14. septembril 1905. a. rahaministeeriumi poolt nimetusega „Karula Laenu- ja Hoiu Ühisus". Tegutsemist alustati 22. juunil 1908. aastal Karula Põllumeeste Seltsi ruumes Karula Lüllemäel. Panga esimeses juhatuses olid põllumees Hans Kargaja, põllumees ning veskiomanik Johan Hohlberg ja vallakirjutaja August Pärjel. Nõukogu liikmeiks olid apteeker Aleksander Bresche, kooliõpetaja Johan Kõks, põllumees Morits Rebane, köster-kooliõpetaja Aleksander Anton ja arst Ernst Härms. Panga juhatajaks-asjaajajaks oli August Pärjel. Panga esialgse põhikirja järgi olid panga tegevusrajooniks Karula ja Kaagjärve vald ja osa Vana-Antsla ja Sangaste vallast. Laenamine oli lubatud kõigile varandusega või kindla tuluga isikuile, samuti ka ühinguile. Laenu ülemmääraks oli 1000 rubla, kusjuures isikliku usalduse peale laenati kuni 300 rubla, käendajate vastutusel kuni 600 rubla ja kinnisvara pantimisel kuni 1000 rubla. Praegu on tegevusrajoon põhikirjas piiramata, kuid tegelikuks tegutsemispiirkonnaks on kujunenud Karula vald ja osa Kaagjärve, Laanemetsa, Antsla ja Sangaste vallast. Laenamine toimub vastavalt kehtivaile normidele. Panga põhikirja muudeti 1928. aastal, mil võeti uueks nimeks Karula Ühispank. Praegustesse ruumidesse — Karula kihelkonna Organisatsioonide Liidu majasse — kolis pank 1912. aastal. Panga klientuuri enamiku moodustavad nii hoiuste kui laenude alal põllumehed.

Karula Ühispank asub Võrumaal Karula vallas. Post: Lüllemäe; telef. Karula 3-c. Juhatus: Ants Viilup (esimees), Jaan Ilsjan, Peeter Jüütland. Nõukogu: V. Ilsjan (esimees), J. Kulbin, E. Ahman, F. Tuvikene, A. Kevvai, J. Täht. Panga juhataja on Viktor Sõna. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—15. Panga korrespondentideks on Eesti Rahvapank, Põllumajanduse Pank ja Valga Ühispank.

Pärnu Vastastikune Krediit-Ühisus (39).

Pärnu Vastastikuse Krediit-Ühisuse asutamise mõte algatati kohalike eesti haritlaste poolt. Asja eesotsas olid Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse juhtivad tegelased — postiametnik H. Mäggi, advokaat J. Leesment, laevade- ja majaomanik A. Klein, raamatukaupmees J. Karu ja loomaarst J. Pajo. Asutamist põhjustas asjaolu, et Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus võis tolleaegsete seaduste kohaselt laene anda ainult kuni 500 rubla suuruses. Eesti majanduslikult ettevõtlikumad ringkonnad tundsid aga teravat vajadust avaramate laenuvõimaluste järele ja seepärast otsustatigi ellu kutsuda teine pank vastastikuse krediidiühistu kujul, mis võimaldas majandusringkondade hoopis rahuldavamat teenimist. Asutajaid liikmeid kogunes 35 isikut, enamikus kohalikud kaubandus- ja tööstusettevõtjad ning ametnikud. Asutamise eeltööd teostati peamiselt mõtte algatajate poolt, kelle väljatöötatud põhikiri registreeriti Vene rahaministri poolt Pärnu Vastastikuse Kredit-Ühisuse nime all 29. oktoobril 1907. aastal. Panga tutvustamiseks laiemaile ringkondadele ja nende kaasatõmbamiseks trükiti ja levitati vastavaid lendlehti. Organiseerimistööd edenesid jõudsalt ja 1. juulil 1908. aastal avati panga tegevus. Panga asukohaks üüriti Pärnus Kalevi tn. 47 panga liikme A. Kleini majas ruumid. Panga esimesse juhatusse kuulusid laevade- ja majaomanik A. Klein, advokaat J. Leesment ja loomaarst J. Pajo. Nõukogus olid metsaeksportöör J. Linde, tööstur M. Pullerits, arst E. Tumma, postiametnik ja Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse tegelane H. Mäggi, tookordne kooliõpetaja ja praegune Tartu Ülikooli professor J. Kõpp. Valiti ka vastuvõtmise komitee, kelle ülesandeks jäi uute liikmete vastuvõtmine, laenude otsustamine ja pantide hindamine. — Panga tegevus arenes algusest peale tõusvalt. Hoiuseid toodi rohkesti, sest usaldus eesti asja vastu oli suur. Sagedasti tekkisid suured rahalised ülejäägid ja otsiti kohta, kuhu seda paigutada. Hoiuste-omanikena esinesid peaaegu võrdses ulatuses nii maakui linnaelanikud, kusjuures ülekaalukalt eelistati tähtajalisi hoiuseid.

Panga tegevuse suurenemise tõttu tundusid varsti senise põhikirja sätted kitsendavaina ja seetõttu võeti 1912. aastal ette põhikirja vastav täiendamine. Samal põhjusel koliti „Endla" seltsi teatrimaja uude hoonesse, mille ehitamist oli pank toetanud odavaintressilise laenuga, üüri ettemaksmisega ja rahalise annetisega. — Laene anti peamiselt äriringkondadele ja majaomanikele. Pangalt laenatud summadega on eestlaste poolt Pärnus ehitatud terved kvartaalid. Anti ka laene talude ostmiseks, ja mitmed isikud on pangast laenatud rahaga koguni ostnud mõisad Venemaale. Laene anti ainult liikmeile, kusjuures laenu ülemmääraks oli algul 10.000.— rubla, pärastpoole 25.000.— rubla. Laene anti peamiselt obligatsioonide vastu kui ka vekslite ja väärtpaberite tagamisel. — Panga asju aeti suure üksmeelega ja intriige ei esinenud kunagi. — Maailmasõja algul tekkis hoiusteomanike keskel paanika, mis aga möödus varsti. 1915. aastal Pärnu pommitamise järel viidi osa dokumente, raamatuid ja raha Petrogradi, asja korraldajaks määrati juhataja A. Teetsov (pärastine Eesti rahaminister ja praegune A/S „Unioni" direktor), kohale jäeti esindajaks laekahoidja M. Torrim. Sama aasta septembri lõpul toodi varandus Petrogradist uuesti tagasi. Moratooriumi tõttu tuli pangal mitmed laenud kirjutada kahjudeks. Sõja tõttu ei viibinud ka kõik juhtivad tegelased alatiselt kohal. Revolutsiooni aegu võimaldati panga poolt Pärnu Majanduse Ühisusele 100.000.— rubla laenu toiduainete ostmiseks. Arutati ka maja ostu ja evakueerimise küsimusi. Valitsuse poolt nõutav varandus evakueeriti. Saksa okupatsiooni algul pandi hoiuste vastuvõtmine seisma, see aga

muudeti pärastpoole. Väärtpabereilt jäid saamata intressid. Vabadussõja algul võeti osa riigilaenu realiseerimisest, anti laene maakonna- ja linnavalitsustele. 1919. aastal tõstatati panga aktsioneerimise küsimus. Koosolekul 8. veebruaril 1920 otsustati küsimus jaatavalt ja pank muudeti A/S Pärnu Pangaks, kusjuures aktsiad jagati panga liikmete vahel vastavalt osustele. Muundumine teostus 1920. aasta jooksul. A/S Pärnu Pank ühines hiljem — 1931. aastal A/S Krediit Pangaga, muutudes selle Pärnu osakonnaks.

Kambja Hoiu-Laenu Kassa (40).

Kambja Laenu-Hoiu Ühisuse asutamise mõte tekkis kohapeal juba 1907. aastal, mil tookordsed kihelkonna ärksamad tegelased panid asja liikuma. Majanduslik jõukus oli tõusnud, paljudel talupidajail tekkis oma majapidamistest rahalisi ülejääke, mis seni viidi enamasti Tartu pankadesse. Samal ajal oli aga mõnedel põllumeestel oma talude ostu- või pärimisvõlgu, kellel kohalikust pangast laenutegemine oleks olnud hoopis hõlpsam. Neil eeldustel asutigi tegema eeltöid panga ellukutsumiseks. 1907. aasta teisel poolel koostati põhikiri ja muud vormularid ning saadeti registreerimisele. Põhikiri jõudis asutajaile kinnitatult tagasi 1908. aasta juulikuus. Samal kuul valiti ka panga esimesed juhtivad organid ja alustati tegutsemist. Esimesse juhatusse valiti endine Meeri vallasekretär ja taluomanik Peeter Fuchs, taluomanik Karl Ehrlich ja kooliõpetaja K. Pehka. Nõukogusse valiti taluomanikud Jaan Uri, Kusta Pala, Karl Anja, Joosep Fuchs, Mihkel Toom ja K. Tikk. Mainitud isikud olid ka panga asutajad liikmed. — Panga asukohaks oli algul Krüüdneri vallamaja Vana-Pranglis, kus pank tegutses 17 aastat. 1925. aastal viidi pank üle Maaritsasse, mis asus endisest kohast 5 km eemal samas vallas. Ülekolimise põhjuseks oli asjaolu, et vallamaja asus kõrvalises kohas, kuna Maaritsa oli alevik. Uues asukohas muutus panga tegevus märksa intensiivsemaks, suurenesid hoiused, laenud ja puhaskasum. 1928. aastal muudeti põhikiri ja võeti nimeks senise Kambja Laenu-Hoiu Ühisuse asemel Kambja Ühispank. Eduka tegevuse tõttu tekkis juhatusel kavatsus pangale oma maja soetada, mis teostatigi 1930. aastal. Maja omandati Maaritsa alevikku ja maksis ühes vähese remondiga kr. 1.200.— Panga edukas areng jätkus kuni 1932. aastani. Siis tuli aga järsk pööre. Selgus, et palju laene oli välja antud kergel käel ja ilma küllaldase tagamiseta. See asjaolu sai hoiuste-omanikele teatavaks ja need ruttasid kohe oma hoiuseid välja võtma. Kõiki rahuldada ei suudetud ja osale anti pangast laenajate veksleid ning võlakohustisi hoiuste arvel. Selline olukord püsis 1933. a. kevadeni, mil valiti uus juhatus, kes palus Majandusministrilt moratooriumi. See lubatigi, alates 20. juunist 1933. a. kolme kuu peale ja hiljem pikendusega kuni 1933. a. 20. detsembrini. Uue KAS-e ja liikmete vähesuse tõttu pidi pank vahepeal seniselt põhikirjalt üle minema laenu-hoiukassa põhikirjale. Viimane kinnitati Kohtu- ja Siseministeeriumis 3. oktoobril 1933. a. Moratooriumist hoolimata halvenes krediidiühistu seisukord järjest ja 26. novembri 1933. a. peakoosolekul otsustati asuda kassa likvideerimisele. Valiti likvideerimiskomisjon, mille liikmeiks said A. Pärlin, M. Kava ja A. Varul. Likvideerimiskomisjoni palvel tunnustas Tartu-Võru rahukogu Kambja Hoiu-Laenu Kassa 1934. a. veebruarikuus maksejõuetuks. Ühtlasi määrati krediidiühistule Majandusministri poolt likvidatsioonivalitsus koosseisus: Kambja revident-metsaülem Albert Milk, Albert Kevend ja Karl Juhandi. Likvidatsioonivalitsus võttis panga asjaajamise üle ja asus oma ülesannete täitmisele. Ülevõtmise ajal oli hoiuseid välja maksmata kr. 25.000.— suuruses summas ja rediskonto-summa teistes pankades kr. 1.000.—. Likvidatsioonivalitsus on seni tasunud rediskontosumma ja hoiuseid kr. 21.000.— ulatuses. Praeguste kalkulatsioonide järgi on üldine puudujääk umbes 1500 krooni. Likvideerimise kiiremat teostamist on takistanud asjaolud, et paljude talupidajate võlad laenustati Eesti Maakrediitseltsi ja Eesti Maapanga poolt ümber. See toiming võttis aega ja toimus moratooriumi kaitsel. Lähemal ajal lõpetab likvidatsioonivalitsus oma tegevuse. Kassa asjaajajaks-raamatupidajaks on kogu likvideerimise kestel olnud Kambja metskonna ametnik Paul Kõiv.

Puhja Hoiu- ja Laenukassa (41).

Kohapealse krediidiühistu asutamise mõte Puhjas kerkis esile juba 1894. aastal, mil esimese põhikirja koostasid kohalik õpetaja Andres Laas ja köster Rudolf Peerna. Koostatud põhikiri jäeti aga kinnitamata arvatavasti mitteküllaldase tegelaste arvu tõttu. 1905. aastal, mil eneseaitamise ja võõra kapitali väljatõrjumise mõte Puhjas eriti akuutseks muutus ja milleks head eeskuju andis Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse asutamine, valiti Puhjas selleaegse õpetaja Jaak Valk'i õhutusel 3. jaanuaril 1907. aastal neljaliikmeline komisjon, kes asus uuesti krediidiühistu põhikirja koostamisele. Komisjoni, mille koosseisu kuulusid õpetaja Jaak Valk, taluomanik Joosep Juudas, apteeker Ernst Seeberg ja kooliõpetaja Samuel Sütt, töö arenes kiirelt ja 17. jaanuaril samal aastal esitati allakirjutatud põhikiri kinnitamiseks. Põhikirja alusel, mis kinnitati 29. juulil 1908. aastal, alustas Kavilda Laenu-Hoiu Ühisus oma tegevust sama aasta 4. okt. Puhja kiriklas, koguduse majas õpetaja Valki kasutusse antud ruumes. Esimesse juhatusse valiti kooliõpetaja Karl Normann, kooliõpetaja S. Sütt, taluomanik D. Arrak, köster R. Peerna ja taluomanik Karl Lang. Esimesse nõukogusse kuulusid J. Valk, J. Kompus, G. Juuno, A. Puidak ja J. Juudas. Hiljem täiendati nõukogu koosseisu kahe liikmega, milleks valiti juurde Karl Arrak ja Jaan Lamp. Esialgse põhikirja kohaselt polnud ette nähtud revisjonikomisjoni, selle funktsioone täitis nõukogu. Esimene revisjonikomisjon valiti peakoosoleku otsuse põhjal 14. märtsil 1910. aastal, kuhu kutsuti Theodor Laur, Jaan Mühlberg ja Jaan Johanson. Panga esimeseks juhatajaks valiti kooliõpetaja Samuel Sütt. Panga peakoosolekuid peeti esialgu kohaliku Laulu ja Mängu Seltsi ruumes. 1910. aastal kirikla ruumide asjaajamiseks kitsaks jäädes tekkis tarvidus asuda pangale oma ruumide ehitamisele. Ehitama hakati õpetaja Valk'i poolt koostatud plaani ja rbl. 690 suuruse eelarve järgi. Uus hoone, mis ehitati Laulu ja Mängu Seltsi maja (nüüdne Puhja Haridusselts) kõrvale, et tarbe korral olla ka seltsi kasutuses, läks maksma 1476 rubla, seega kaugelt üle eelarve ja valmis 1911. aastaks. Tähelepanuväärseist asjaoludest asutamise ja töötamise alguse perioodil väärib mainimist, et peakoosoleku otsusega 3. dets. 1909. a. võttis pank osa Rahaasutiste Keskkassa asutamisest. Asutamise järelaastail kuulusid panga tegevuspiirkonda Puhja ja Rannu kihelkonnad ühes Aru vallaga. Nüüd, paljude uute kohalikkude krediidiühistute asutamisega on panga tegevusraadius suuresti vähenenud. Tegevuspiirkonda kuuluvad peamiselt veel Puhja vald ja osalt Konguta.

Vene valitsuse ajal andis pank laenu üksikisikuile kuni 300 rubla suuruses, seltsidele, ühistuile jt., kellel oli kinnis- või vallasvara, kuni 10.000 rubla suuruses. Mis puutub hoiustesse, siis Maailmasõja eel moodustasid hoiuste enamiku teenivate isikute hoiused; sõja kestel esinesid peamiselt asutiste, nagu vallavalitsuse, kindlustusseltsi jt. hoiused. Pärast Maailmasõda suurenesid uuesti teenijate hoiused, millele iseseisvuse ajal, alates 1928. aastast on lisandunud talupidajate omad, võttes hoiuste hulgas endale arvuliselt esikoha. Maailmasõja puhkemine tõi panka suuri muudatusi, eriti juhtivas koosseisus. Kuni Maailmasõjani töötasid panga juhtivais organeis algusest peale sinna valitud isikud. Sõja puhkedes lahkusid aga kõik tegelased peale Lambi, Juuno, Peerna ja Juudase. Kohalejäänud tegelased pidasid viimase peakoosoleku 14. aprillil 1917. aastal, kinnitades eelmise aasta aruande. Pärast seda jäi panga tegevus hoopis seisma. Ainukesena ajas panga ja tema klientide asju nõukogu liige Juudas. Järgmine peakoosolek peeti alles 6. aprillil 1924. aastal, mil kinnitati korraga seitsme aasta aruanded ja valiti uuesti-registreeritud ühistule juhatus. Kuna pank kogu tegevuse jooksul pole andnud välja eriti suuri laene, siis on ta end suutnud hoida ka suuremaist kahjudest kahtlaste laenude näol. Suurima kahju sai pank Vene väärtpaberitega ja rahamärkidega rbl. 17.704 ulatuses, mis kaetud kahjutasukapitaliga kuldbilansi alusele üleminekul. Ühistu põhikirja ja nime muudeti 1923. a., mil võeti nimeks Puhja Laenu-Hoiu Ühisus, ja 1933. a., mil võeti nimeks Puhja Hoiu- ja Laenukassa.

Puhja Hoiu- ja Laenukassa asub Puhja (end. Kavilda) vallas Tartumaal. Post: Kavilda p.-ag. Juhatus: Juhan Lina (esimees), David Ummik, Vidrik Põder. Nõukogu: V. Puidak (esimees), G. Norman, K. Lang, J. Pauska, K. Taska ja P. Lamp. Panga juhatajaks on Vidrik Põder. Pank on avatud igal pühapäeval kl. 15—19.

Vändra Ühispank (42).

Vändra Ühispanga, esialgse nimega „Vändra Laenu-Hoiu Ühisus", asutajaks oli Vändra Põllumeeste Selts, mis asutatud 1895. a. Vändra Põllumeeste Selts korraldas Vändra kihelkonnas kõnekoosolekuid, kus põllumehed oma päevamuresid arutasid ja oma elujärje parandamiseks ühiseid abinõusid otsisid. Vändra Põllumeeste Seltsi kõnekoosolekul 3. veebruaril 1908. a. linamüügi küsimuse arutamisel tuldi otsusele, et põllupidajate raha korraldamiseks on tarvis asutada oma laenu-hoiu ühisus, sest raha hoiustamise võimalus oli küll riigi säästukassa näol Vändra postkontori juures olemas, aga raha laenamise võimalused kohapeal puudusid. Samal koosolekul valiti põllumeeseteseltsi liikmete hulgast viieliikmeline komisjon laenuhoiu ühisuse põhikirja väljatöötamiseks. 24. veebruaril 1908. a. andis valitud komisjon põllumeeseteseltsi üldkoosolekul teada, et laenu-hoiu ühisuse asutamine on võimalik ja väga tarvilik. Samal koosolekul 31 põllumeeseteseltsi liiget teatasid, et nemad astuvad asutatava laenu-hoiu ühisuse liikmeks; asutajate koosolek määrati kindlaks 6. märtsi 1908. a. peale. Asutajate koosolekust võttis osa 20 isikut; seal võeti vastu põhikiri ja nimeks anti pangale „Vändra Laenu-Hoiu Ühisus", juhatuse asukohaks määrati Vana-Vändra alevik, tegevuspiirkonnaks: Vana- ja Uue-Vändra, Lelle ja Käru vallad ning Viluvere küla, sellel ajal ca 490 talu, osuse suuruseks määrati 100 rubla, millest igal aastal tuli tasuda 10 rubla, liikme käenduse suuruseks oli kolmekordne krediidi summa. Asutajate nimel kirjavahetust pidama volitas koosolek kooliõpetaja Heinrich Avikson'i. Põhikirja kinnitamise palvekirja valmistasid: kooliõpetaja Heinrich Avikson, vallasekretär Karl Riimann ja ärijuht Ernst Tetsmann. Kinnitamisele saadetud põhikirjale kirjutasid alla 20 isikut, nimelt põllupidajad Tõnis Adamberg, Tõnis Peterson, Ado Adamson, Jüri Jürgenstein, Johan Vainu, Anton Jürisson, Juhan Männik, Tõnis Vichterstein, Jüri Riipulk, Karl Riipulk, Jaan Kaas, Jüri Mihkelson, Karl Mett, Johan Virkus, Johan Tomberg, Voldemar Jürgenstein, Jüri Tohv — kaupmees, Magnus Mihkelson — majaomanik, Karl Riimann — vallasekretär ja Ernst Tetsmann — ärijuht. Avamise koosolek peeti 24. augustil 1908. a. Vändra Karskuse Seltsi „Hallik'a" ruumides. Sellel koosolekul tehti teatavaks, et „Vändra Laenu-Hoiu Ühisuse" põhikiri on kinnitatud; isiklikuks laenu-usalduseks määrati kuni 300 rubla ja pandiga tagatud laenu ülemmääraks 1000 rubla. Koosolekul viibinud 21 isikut andsid alljärgneva liikmekäenduse: „Tunnistan, et olen oma varanduse täielik peremees, ei ole muude laenu- ja hoiu ühisuste liige ja kohustan ennast Vastastiku Ühisuse asjus vastutama". Tehinguid toimetama hakati 31. augustil 1908. a.

Hoiuste intressimääraks oli: jooksev arve 4%, ½-aastase tähtajaga arvelt 4,5% ja aastase või üle selle tähtajaga arvelt 5%. Laenu intressimäärad olid: lühiajaliselt laenult kuni aastani — 7% ja pikaajaliselt laenult — 6,5%. Hoiuse alammääraks oli 1 rubla, suurim summa, mida ühel tähtajal võis tagasi nõuda, oli tähtajalisel arvel 5000 rubla ja jooksval arvel 300 rubla. Kui tarvidus nõudis, siis tuli jooksvalt arvelt raha kättesaamiseks sellest pangale kaks nädalat ette teatada. Esimesel tehingute päeval, s. o. 31. augustil 1908. a. tasusid 24 liiget osuse kogusummas 525 rubla, selle hulgas tasusid kaks liiget terve osuse, s. o. 100 rubla. Esimesi juhatuse liikmeid koosolekul valides pidi iga kandidaadi esitaja teatama, mis põhjusel tema oma kandidaati esitab, kuna hääletamine pärast oli salajane. Esimesse juhatusse kuulusid: esimehena, valitud selleks peakoosoleku poolt, Heinrich Avikson — kooliõpetaja, kassapidajana Jüri Mihkelson — põllupidaja, ja Karl Riipulk — põllupidaja. Esimesse nõukogusse kuulusid: Tõnis Adamberg — põllupidaja, Villem Raavel —

politseiametnik, Hans Tomasson — põllupidaja, Tõnis Kalbus — kooliõpetaja, ja Ernst Tomberg — põllupidaja. Revisjonikomisjoni kuulusid: Mart Pool — põllupidaja, Johan Permann — käsitööline, ja Ernst Tetsmann — ärijuht. Tehinguid toimetati Vändra Karskuse Seltsi „Hallika" ruumides Vändra alevikus üks kord nädalas — igal laupäeval 2—3 tundi ja peale selle veel nendel pühapäevadel 2 tundi, mil oli põllumeeseteseltsi üldkoosolek. Esimeseks juhatajaks-raamatupidajaks oli Heinrich Avikson, kes oma ametit käis õppimas Pärnu Laenu-Hoiu Ühisuses. Panga esimene tegevusaasta, s. o. 1908. a., mille pikkus oli kõigest neli kuud, lõppes puudujäägiga 3 rubla 64 kopikat, mis oli tingitud asutamise kulude katmisest sel aastal. Olgugi et esimene aasta lõppes puudujäägiga, näitab see selgesti, et panga avamine oli tarvilik, sest nelja kuu tegevuse järel on pangal juba 56 liiget 1125 rubla osuskapitaliga, hoiuseid oli 23 hoiustajalt 2743 rubla ja laenusid välja antud 22 liikmele kogusummas 3320 rubla. Teisel tegevusaastal, s. o. 1909. a. on tegevus väga elav, laenunõudmine on suurem, kui selleks raha kokku tuleb hoiuste ja osuste näol, mispärast laenude andmiseks laenatakse raha Viljandi Laenu-Hoiu Ühisuselt. Laenu tarvitati rohkem kevadel ja peaasjalikult loovaiks töiks, nagu uudismaa harimiseks, tõukarjade muretsemiseks ja ka talude ostmiseks. Teise aasta lõpul on pangal juba 120 liiget 2510 rubla osuskapitaliga, hoiuseid 91 hoiustajalt 21539 rubla ning väljaantud laene 85 liikmele 23285 rubla ja tegevus lõpeb ülejäägiga 267 rubla, millest määratakse toetust põllupidajate ettevõtteile.

1910. ja 1911. aasta mööduvad edu suunas, tuleb juurde uusi liikmeid, laenud suurenevad, samuti hoiused tõusevad väga tunduvalt. Huvitav on märkida, et neil aastail on hoiuste juurdekasv nõnda suur olnud, et on tasutud 1909. a. teistest pankadest laenatud summad ja raha hoiustatud teistesse pankadesse. Raha on isegi nii palju kokku tulnud, et seda on tulnud paigutada väga mitmesse linna, näit. Tallinna, Peterburi, ja isegi Rakverre, sest kõigis nendes pankades on hoiuse ülemmäärani mindud. Oma maakonnalinn, s. o. Pärnu, on nähtavasti sel ajal sellises seisukorras olnud, et seal on laenunõudmine elav olnud, sest neil aastail ei ole Pärnust saadud laenata ega ka raha hoiustada sinna, sest intressimäär võrreldes teiste pankadega on seal alati poole prots. võrra olnud panga kahjuks.

1912., 1913., 1914. ja 1915. aastal tõusis jälle laenu tarvitamine, nii et juba 1912. aastal tuli kõik omad rahad teistelt pankadelt tagasi nõuda ja isegi lisaks laenu teha Viljandi ja Tori Laenu-Hoiu Ühisustelt. Liikmete arv kasvas jõudsasti, kuid 1914. a. lõpu poole, mil algas Maailmasõda, hakkas liikmete arv vähenema. 1915., 1916. ja 1917. aastal, mil põllumajandussaaduste hinnad tõusid, tasuti rohkesti laene, nii et jäi vaba raha järele, olgugi et samal ajal ka hoiused vähenesid; siis paigutati vaba raha Vene riigi väärtpabereisse, mis hiljem revolutsiooni ja valitsuse muutumise tagajärjel kõik oma väärtuse kaotasid. Vene riigikorra langemise tõttu kaotas pank kogusummas evakueeritud raha kui ka väärtpaberite näol 38.367 rubla 73 kopikat. Saksa okupatsiooni ajal 1918. aastal tuli panga tegevus ajutiselt katkestada, sest raha süsteemis ei olnud midagi kindlat. Eesti Vabadussõja päevil oli tegevus võrdlemisi kokku kuivanud, kuna peale sõda hakkas tegevus vähehaaval elavnema. Esialgu tuli suuremalt osalt tegelda riiklike laenude väljaandmisega. Et endised rahad olid oma väärtuse kaotanud, siis ei olnud inimestel usku rahasse kui väärtusse, mispärast hoiuseid tuli kokku vähe. 1921. aastast hakkasid hoiused vähehaaval kasvama. 1922., 1923., 1924. a. oli tegevus võrdlemisi väike, anti välja riiklikke laene asunikele, vähesel määral anti laene ka panga oma summadest. Rahanõudmine oli elav, kuid raha ei olnud küllaldaselt anda, mispärast peeti mitmel korral nõu panga tegevuse elustamiseks. 1. märtsist 1925. a. alates anti laene välja ainult vekslite vastu, kuna panga tegevuse algusest kuni seniajani oli laene välja antud ainult võlakohustiste vastu. Vekslite tarvitusele võtmine tõi panga tegevusse elevust, sest vekslite rediskonteerimisega oli võimalus teistelt pankadelt raha saada. 1923. a. alates suurenes panga liikmete pere uute liikmete juurdetulemisega kuni 1931. aastani, mil hakkas liikmete arv vähenema majandusliku kriisi tõttu, sest kõigi laenusoove polnud võimalik rahuldada. 1928. a. üldise ikalduse tagajärjel oli rohkesti nõudmist riiklike ikalduslaenude kui

ka seemnevilja-laenude järele. See üldine majanduslik kriis viis maksejõuetusse kohalikud kaubatarvitajate ühisused, millest pangal tuli kahju kanda. 1932. a. lõpul oli pangal aktivasse kogunenud palju kahtlasi ja peaasjalikult lootusetuid võlgu. Aasta lõpul ei saadud muidu tegevust lõpetada, kui tuli kõik kahtlased aktivad kustutada, mille pärast 1932. a. lõppes puudujäägiga 8142 krooni, mille katmisel tuli kustutada panga kõik omakapitalid ja liikmete osuskapitalist veel lisaks 33% kahjuks kanda. Suur puudujääk aruandes ja asjaolu, et liikmed 33% oma osuseist pidid kaotama, andsid end tunda veel kahel järgneval aastal, mil hoiused kui ka liikmete arv vähenes, kuid et panga seisukord bilansi puhastamise tõttu oli kindel, siis 1934. a. alates hakkas tegevus jälle suurenema, liikmete arv kasvas ja hoiused tõusid. Ka majanduselu paranemine aitas kaasa tegevuse suurenemisele. 1936. a. lõpul on juba tegevuse ülejääkidest kogutud nii suur summa, et 1937. a. makstakse kõigile liikmeile välja neilt kahju katmiseks osuseist kinnipeetud summad. Viimane asjaolu tõstab usaldust panga vastu niivõrd tugevalt, et 1937. a. jooksul bilanss suureneb tervelt kr. 70.000.— võrra. Ka 1938. a. on tunduvalt elavam eelmisest aastast. Bilanss, liikmete arv, hoiused kui ka väljaantud laenud on kõik suurenenud. Panga ümber on koondunud juba üle 570 liikme, ning panga majanduslik seisukord on kindel, nii et võib rahuldada igat korralikku klienti. Laenude ja hoiuste hulgas omavad esikohta põllumajanduslikkude ringkondade laenud ja hoiused. Praeguse nime „Vändra Ühispank" all hakkas senine Vändra Laenu-Hoiu Ühisus töötama alles alates 17. juunist 1920. a., mil võeti ette muudatus ka põhikirjas, hakates senise vananenud ja veneaegse põhikirja asemel töötama EÜL-u normaalpõhikirja alusel. Esialgsest asukohast Karskusselts „Hallika" ruumidest kolis pank 29. detsembril 1912. a. „Kirikarule" Vändra Rahva Hariduse Seltsi uude majja, kuhu selts pangale viimase poolt seltsile maja ehituse toetuseks annetatud 3000 rubla eest ehitas ajakohased ruumid. „Kirikarul" nii-öelda „omades ruumides" ei saanud pank kuigi kaua töötada, sest Maailmasõja kestel laienev kriis halvas ka Vändra Rahva Hariduse Seltsi tegevust ja elu seltsimajas vaibus. Ei jõudnud ka pank suurt keskküttega varustatud kivimaja soojendada ja külma eest põgeneti 17. detsembril 1916. a. Vändra I Tarvitajate Ühisusse peavarju, kuhu jäädi 15. augustini 1926. a. Tegevuse elavnemisega oldi sunnitud lahedamaid ruume nõutama ja need leidusid alevikus Kristjan Pärteli majas, kust lahkuti 31. juulil 1938. a. ja koliti panga praegusse asukohta Johan Kallaspoliku majja. 1926. a. saadik on pank avatud ka igal tööpäeval. 18. oktoobril 1937. a. omandab pank endale kinnisvara ühes maa-alaga Vändra alevikus, sellest hoolimata ei peeta aga otstarbekohaseks panga kolimist omasse majja.

Vändra Ühispank asub Vändra alevikus Pärnumaal, telef. 49. Juhatus: Jaan Tiitus, Aleksander Kenkmaa, Jaan Laasalu. Nõukogu: Jüri Tamm, Ado Pärn, Hans Sildeberg, Johan Pärmann, Mihkel Kask. Panga juhatajaks on Aleksander Kenkmaa. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—15. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondendiks on veel Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus.

Võnnu Hoiu- ja Laenukassa (43).

Võnnu Hoiu- ja Laenukassa asutamise mõte kerkis esile Võnnu Põllumeeste Seltsi koosolekul 16. veebruaril 1906. aastal. Kuna Seltsil oli kavatsus avada ladusid põllutööriistade ja masinate tarvis ning samuti tunti tarvidust kohapealse panga järele, siis asuti kohe energiliselt mõtte teostamisele. Sama aasta 18. veebr. valiti asutamiskomisjon, kuhu kuulusid kirikuõpetaja August Varres, Uulike mõisaomanik Jaan Vardja, Rasina mõisaomanik von Minding, vallakirjutaja Jaan Kukk, mõisarentnik K. Einer ja taluomanik Jaan Rässa. Komisjoni poolt koostatud põhikiri leidis heakskiitmist ja pank asus tegutsema 5. oktoobril 1908. aastal Võnnu kirikumõisa leeritoas. Kuni 1920. aastani puudus pangal iseseisev registreeritud põhikiri. Pank tegutses Võnnu Põllumeeste Seltsi põhikirja alusel ja liikmeiks võisid olla vaid isikud, kes kuulusid ühtlasi Põllumeeste Seltsi liikmeskonda. Esialgne osus määrati

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vas. I rida: E. Sööro (rev.-kom. esim.), J. Tenno (nõuk. l.), J. Uiga (juh. l. ja kassapid.), D. Zirnask (juh. esim.), K. Neerot (nõuk. esim.), O. Tork (juh. l., juhat.-raamatupid.). Vas. II rida: A. Soo (nõuk. abiesimees), R. Aru (nõuk. l.), A. Aarna (nõuk. l.), A. Zirnask (rev.-kom. l.), G. Suur (rev.-kom. l.), E. Sandre (nõuk. liige).

kindlaks rbl. 25.— suuruses, milline tuli tasuda viie aasta jooksul. 1926. a. suurendati osus mk. 1000.— peale, mis praeguseni kehtiv kr. 10.— suuruses. 3. aprillist 1933. a. alates töötab pank „Võnnu Hoiu- ja Laenukassa" nime all. Asutamisajal oli kassa tegevusrajooniks määratud ainult Võnnu kihelkond, praegu sellisest piirkonnast enam kinni ei peeta ning tegelikult on kassa tegevusraadius tublisti ulatuslikum. Laenusaamine oli võimaldatud üksnes kassa liikmeile, kusjuures krediidi ülemmäärad aegade jooksul on olnud muutlikud. Nii oli 1908. a. kuni 1913. aastani määratud krediidi ülemmääraks rbl. 300.—, 1913.—1916. a. — rbl. 1000.—, ja 1916.—1918. a. rbl. 3000.—. Hoiuste ja laenude liikuvusse on toonud muudatusi vaid majandusliku surutuse aastad, mil nende tase tunduvalt vähenes. Pärast kriisi möödumist suurenesid laenud ja hoiused uuesti. Peamise osa hoiuseist, samuti laenudest moodustavad talupidajate omad. 1911. a. jaanuaris kolis pank oma esialgseist ruumest Võnnu Kaubatarvitajate Ühisuse ruumesse, mis pank omandas 29. III 1915. a. Teine kinnisvara omandamine teostati 8. oktoobril 1936. a., mille puhul koliti üle uutessé ruumidesse, kus pank asub tänaseni. Kahtlasi laene on pangal esinenud väga harva ja vähesel arvul. Üksikuist esinenuist on saadud lahti neid maha kirjutades. Suurima kahju tegevuse jooksul kannatas kassa Venemaale viidud ja sinna jäänud rahas ja väärtpabereis rbl. 38.083,97 suuruses.

Võnnu Hoiu- ja Laenukassa asub Võnnu (end. Kastre-Võnnu) vallas Tartumaal, omas majas, telef. Kastre-Võnnu 16. Juhatus: Davet Zirnask — esimees, Jaan Uiga, Oskar Tork. Nõukogu: K. Neerot, A. Soo, E. Sandre, A. Aarna, J. Tenno, R. Aru. Kassa juhatajaks on Davet Zirnask. Kassa on avatud igal reedel kl. 10—15.

Türi Laenu-Hoiu Ühisus (44).

Türi Laenu-Hoiu Ühisuse asutamise põhjuseks oli eestlastest põllumeeste laenuvõimaluste hõlbustamise vajadus. Algatajaiks olid Türi Põllumeeste Seltsi tegelased ja panga asutamisküsimust arutati mainitud seltsi koosolekuil korduvalt. Asutajaid liikmeid oli 29 isikut, eesotsas kohaliku kirikuõpetaja Victor Speer'i, köster Mart Veimer'i ja teistega, kellest suurem osa oli põllupidajaid. Põhikiri registreeriti Eestimaa Väikelaenuasjade komitee poolt 2. oktoobril 1908. aastal. Paar nädalat hiljem — 18. oktoobril 1908. a. alustas pank Türi Muusika Seltsi ruumes tegutsemist. Panga esimesse juhatusse kuulusid paberivabriku ametnik Johannes Strandberg, Särevere vallakirjutaja Mihkel Rass, köster Mart Veimer, kes sai ka panga esimeseks

juhatajaks. Nõukogus olid kooliõpetaja Jüri Tammann, metsaülem Jüri Savi, põllumees Jüri Estenthal, veskiomanik Jaan Viermann ja mõisarentnik Aleksander Heimberg. Pangal oli eriline hoolekandja ja selleks oli Türi koguduse õpetaja Victor Speer. Pank andis laenu liikmeile vekslite vastu kuni 100 rubla isikule, mitmesuguste majanduslike ja tööstussaaduste pantimisel kuni 300 rubla. 1910. aastal muudeti põhikirja nii, et laene võidi anda ka pantkirjade ja riigi poolt tagatud väärtpaberite vastu. Põhikirja järgi oli panga tegevuspiirkond kindlaks määratud ja see hõlmas Türi, Paide, Peetri, Pilistvere ja Suure-Jaani kihelkonnad, Käru kogukonna ja Paide linna. Panga tegevus seisis peamiselt põllumeestele laenude andmises ja nende vabade summade hoiustamises. Panga ennemaailmasõjaaegne tegevus oli üldiselt edukas, kuid sõjaraskused ja hilisemad sündmused mõjusid tegevusse halvavalt. Tegevus jäi soiku, ja kuna elustamiskatsed ei andnud soovitavaid tagajärgi, otsustati 1923. aastal tegevus lõpetada ja aktiva ning passiva üle anda samal aastal asutatud A/S Põhja Panga Türi osakonnale.

Lehtse Ühispank (45).

Lehtse Ühispanga loomine oli põhjustatud vajadusest panga järele, mis rahuldaks kohalike elanike hoiustamis- ja krediidinõudeid. Panga asutamise mõtte algatasid kohaliku Põllumeeste Seltsi tegelased: Jüri Kuulmata, Otto Heinzenberg, J. Uming, A. Freimann, Joh. Martinson, R. Mühlberg ja M. Kask. Mainitud isikuist olid kaks esimest kaupmehed, teised kõik põllupidajad. Asutamise eeltööde teostamiseks valis Lehtse Põllumeeste Selts vastava komisjoni. Kuigi komisjon alustas tööd juba 1907. a. keskel, jõuti sellega lõpule alles järgmise aasta viimastel kuudel. Põhikirja eeskujuks võeti Simuna Laenu-Hoiu Ühisuse põhikiri, ja see registreeriti 28. novembril 1908. a. Sama aasta 30. detsembril peeti esimene peakoosolek juhtivate organite valimiseks ja 1909. a. 8. jaanuaril alustas uus krediidiühistu tegevust. Esimene põhikiri kinnitati nimetusega: „Lehtse Laenu-Hoiu Ühisus „Toetaja“ “. Esimesse juhatusse valiti põllumehed Joosep Soosõrv, August Koolmann ja vallasekretär Hans Aron, nõukogu liikmeiks olid Mihkel Kask, Jüri Uming, Karl Valdmann, Jakob Suuressaar ja Alfred Kleitzmann. Viimane nõukogu liikmeist oli ametilt kooliõpetaja, teised kõik põllumehed. Panga esimeseks juhatajaks oli Hans Aron, vallasekretär. 1920. aastal muudeti panga senist nime. Uueks nimeks võeti „Lehtse Ühispank „Toetaja“ “. Oma praeguse nime — „Lehtse Ühispank“ sai pank 1933. aastal. Koos nime muudatustega toimusid muudatused ka panga põhikirjas.

Panga tegevusrajoon tegevuse esimesel ajajärgul oli ulatuslik. Pankade puudumise tõttu lähemas ümbruskonnas hõlmas panga tegevus peale Lehtse valla veel Ambla, Albu, Nõmmküla, Undla, Kuksema ja Einmanni valda ja Tapa ning Ambla alevit. Hiljem, uute pankade tekkimisega naabrusesse, on Lehtse Ühispanga piirkond ulatuselt kitsenenud. Tegevuse algaastail võeti panka hoiuseid ainult teatava summani. Hiljem kitsendused ses suhtes kaotati. Praegu on hoiuste omanike hulgas ülekaalus põllumehed. Samasugune on põllumeeste osatähtsus ka laenude alal. Kuni 1910. aastani olid põllumehed ainsaiks laenusaajaiks, hiljem hakati laene lubama ka seltsidele ja ühinguile. Üldiselt on panga tegevus arenenud edukalt. Enneiseseisvusaegsel tegevusperioodil ehitas pank endale Lehtse alevikku maja. Eesti lahkulöömisega Vene riigist kaotas pank osa oma kapitalidest, mis olid paigutatud Vene riigi väärtpabereisse. Sellest tingitud raskusist saadi siiski üle ja iseseisvusaegne panga tegevus on olnud kõigiti normaalne. Oma otseste ülesannete — liikmete hoiustus- ja krediiditarvete rahuldamise kõrval on pank liikmete huvides tegelnud ka teistel aladel. Maailmasõja, revolutsiooni ja Vabadussõja raskeil aastail kuulus panga ülesandeisse ka mitmesuguste tarbeainete muretsemine oma liikmeile.

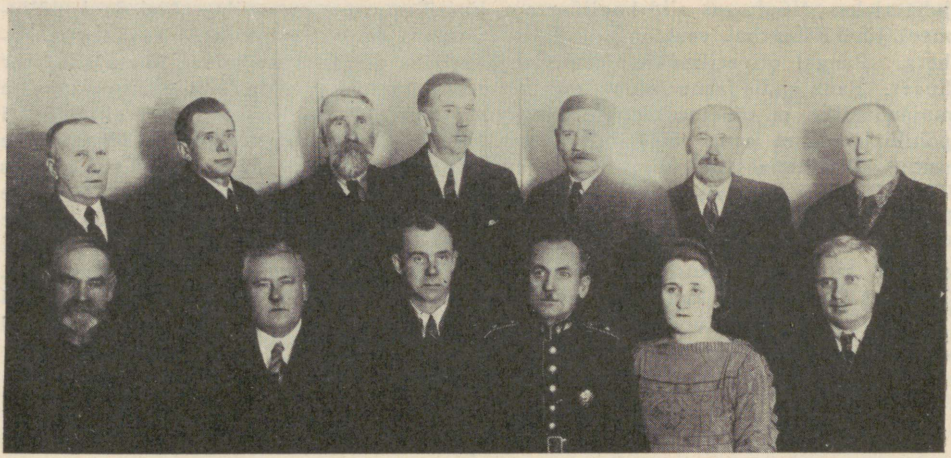

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

Istuvad vasakult: J. Suuressaar, K. Laupa, A. Raigna, H. Toss, M. Orgo ja G. Preesalu. Seisavad vasakult: M. Bürger, K. Kats, J. Bötcher, A. Rumberg, J. Voors, M. Pukspuu ja A. Akt.

Lehtse Ühispank asub Lehtse alevikus Järvamaal omas majas, post: Lehtse, postk. 6; telef. 6. Juhatus: Hendrik Toss, Kustav Laupa, Jakob Suuressaar. Nõukogu: G. Preesalu, Joh. Voors, J. Bötcher, M. Pukspuu, K. Kats, A. Rumberg. Panga juhatajaks on Marianne Orgo. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige.

Pilistvere Ühispank (46).

Pilistvere Ühispank asutati maikuus 1908. aastal Pilistvere Laenu-Hoiu Ühisuse nimega selleaegse kohaliku arsti dr. J. Loorbergi algatusel. Asutamiskoosolek peeti Pilistvere leerimajas 34 isiku osavõtul. Asutajate poolt allakirjutatud põhikiri kinnitati Vene valitsuse poolt 5. novembril 1908. a. ja järgmise aasta 15. jaanuaril peeti asutajate poolt panga esimene peakoosolek. Samal koosolekul valiti esimesse juhatusse: dr. Juhan Loorberg, Jaan Roosileht ja Samuel Käär. Nõukogusse valiti Hans Rebane, Juhan Robert, Tõnis Kiimann, Hans Kolk ja Bernhard Aule. Põhikirjas ettenähtud osuse alammäära — 100 rubla — tasumist võimaldati 5 rubla viisi. Krediidi ülemmääraks määrati 1000 rubla, kusjuures laenu otsustati anda isikliku usalduse peale kuni 150 rubla, käendajate vastutusel kuni 300 rubla ja üle selle pantide tagamisel. Kohale ilmunud asutajad liikmed maksid koosoleku päeval osuseina 375 rubla. Oma tegevuse avas pank 1. veebruaril 1909. aastal Pilistvere tookordse köstri S. Kääri ruumes. Algul toimetati tehinguid pühapäeviti, kuid hiljem määrati panga päevadeks laupäevad. 1909. aastal oli Eestis pankade võrk hõre. Pilistvere ümbruskonnal oli lähem pank Põltsamaal, sellele järgmine Viljandis. Arvestades ka asjaolu, et laenusaamiseks riigi- ja erapankade uksed põllumehele, eriti aga väikekohapidajale, olid tavaliselt kinni, võitis äsjaasutatud krediidiühistu juba tegevuse algul ümbruskonna põllupidajate usalduse ja poolehoiu. Nähes, et päev-päevalt kasvava tegevuse juures asjaajamiseks kasutatud köster S. Kääri ruumid jäid kitsaks, algatas dr. J. Loorberg mõtte ehitada pangale oma maja, mis ühtlasi oleks ka ümbruskonna seltsimajaks. Selleks kokkukutsutud peakoosolek 8. märtsil 1909. aastal kinnitabki juhatuse ettepaneku ja maja ehitustöid alustati. Maja valmis kiiremini kui loodetud ja 20. sep-

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

Vas. istuvad: A. Kalm (juhataja), H. Rattasepp (nõuk. esim.), C. Blumenfeldt (rev.-kom. esim.), H. Mark (juh. l.), R. Kutsar (juh. esim.). Vas. seisavad: L. Nadel (ametnik), A. Kübar (nõuk. l.), M. Epro (nõuk. l.), J. Martin (nõuk. l.), Ed. Martin (juh. l.), A. Teras (rev.-k. liige).

tembril 1909. aastal kolis pank juba uutesse ruumidesse. Seega sai krediidiühistu endale juba esimesel tegevusaastal maja, mis tolleaegse raha järgi maksis ligi 16.000 rubla.

Järgnevad tegevusaastad töötas pank edukalt. Panga tegevuse haripunktiks kujunes 1913. aasta. Maailmasõja-aastail oli tegevus küll arvuliselt suurem kui 1913. aastal, kuid arvestades sel ajal langenud rahakurssi, jäid nad mainitust maha. Neil aastail kogunes panka rohkesti raha, ja kuna laenunõudmisi peaaegu ei olnudki, paigutas pank oma vabad kapitalid Vene sõjalaenupabereisse kui ka Põhja Vastastikku Krediit-Ühisusse Peterburis hoiustena. Need kapitalid ulatusid üle 206.000 rubla, ja Vene keisririigi langemisega läksid need pangale kaotsi. Aastad 1917 kuni 1921 kui majanduslikult rasked ja seisakuajad elas pank üle rahuldavalt. 1922. aastast peale muutus majanduselu enamvähem normaalseks ja pank võis oma tegevust jätkata ennesõjaaegse eduga. Selle edukuse üheks põhjuseks oli kahtlemata 1920. a. kehtestatud uuele normaalpõhikirjale üleminek, mis võimaldas krediidiühistuile hoopis laialdasemaid tehinguid toimetada, kui seda lubas veneaegne põhikiri. Hoolimata krediiditurul valitsenud raskusist edeneb pank aastail 1922 kuni 1926 jõudsalt kasvades. 1927. aastast kuni 1933. aastani on krediidiühistu tegevuses teatav seisak ja seda kaubanduse osakonna arvel, mis asutatud 1927. a. endise Pilistvere Tarvitajate Ühisuse varemeil. Kaupluse asutamine oli paratamatu, kuna Tarvitajate Ühisuselt võla katteks omandatud kauba realiseerimine osutus võimatuks muul teel. Kuigi Tarvitajate Ühisuse võlg pangas oli tagatud kohalike põllupidajate poolt vastutajatena allakirjutatud vekslitega, loobuti nende sissenõudmisest, sest see oleks viinud need põllupidajad laostumisele. Ehkki kaubanduse osakonna tegevuse ajal panga tegevus oli pidurdatud, ei halvanud kaupluse alla paigutatud kapital peagu sugugi panga otsest tegevust. Oma kohustuste täitmiseks ja uute laenude andmiseks pidas pank vaba kassavaru isegi rohkem kui varemail aastail. Kaubanduse osakonna tegevus näitas aasta-aastalt tagasiminekut. Kõrge konjunktuuri ajajärgul asutatud kauplusele avaldas juba järgneval aastal mõju järjest süvenev majanduslik surutus. Käive vähenes, mistõttu oli aga võimatu laoseisu vähendada. Lisaks eeltoodule takistasid tegevust ka suured kulud — peamiselt pangale makstud intressid kaupluse alla mahutatud kapitalilt. Hoolimata suurtest pingutustest laoseisu ja kulude vähendamiseks ei andnud need siiski rahuldavaid tulemusi ja panga tegelastel seisis juba aastaid päevakorras kuluka osakonna likvideerimine. Et see oli mõeldud ühistuliikumise huvides vaid üleandmisega mõnele ühistule, viibis likvideerimine ja teostati alles 1933. aastal, üleandmisega Võhma Majandusühisusele. Panga tegevuses kaubanduse osakonna tegutsemise ajal tõusid hoiused ca 14% ja laenud ca 18%. Seevastu vähenesid omakapitalid (ca 35%) ja bilanss (ca 9%). Omakapitalide vähenemine oli tingitud kauban-

duse osakonna likvideerimisega seotud kahjude mahakandmisest varukapitalist, kuna bilansi langust põhjustas liikmete käenduskohustuste arvestamine väljaspool bilanssi ja kaupluse konto likvideerimine. Panga omakapitalide ja võõrkohustuste vahekord, hoolimata varukapitali vähenemisest, on siiski püsinud normaalsena. Alates 1934. aastast on panga tegevuses märgata jälle suuremat edukust. Märkimist väärib panga vastutulelikkus kohalikele seltskondlikele organisatsioonele, andes neile pangale kuuluvat seltsimaja kasutada kas mõõduka hinnaga või koguni tasuta.

Pilistvere Ühispank asub Kõo vallas Viljandimaal Pilistvere alevikus Põltsamaa tn. 1, omas majas; post: Pilistvere; telef. 7. Juhatus: Reinhold Kutsar (esimees), Heinrich Mark, Mihkel Epro. Nõukogu: H. Rattasepp (esimees), J. Martin, J. Teder, A. Kübar, A. Epro, K. Jaanus. Panga juhatajaks on Arnold Kalm. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige.

Narva Ühispank (47).

Narva Ühispanga asutamine, mis toimus 1909. aastal, oli tingitud asjaolust, et kuni selle ajani tegutses Narvas ainult üks, venelaste poolt 1870. aasta paiku asutatud pank, kust aga eestlastele krediiti ei antud. Suurenenud krediiditarviduse tõttu olid kohalikud eestlased, peamiselt kinnisvarade omanikud ja ärimehed sunnitud looma uue kohaliku panga, milleks pöörduti Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse juhtivate tegelaste poole nõu ja abi saamiseks, kust ka palvele lahkelt vastu tuldi. Saadud informatsiooni ja eeskuju järgi hakkas Narva Eesti Karskusselts „Võitleja" osa liikmeskonda koos kohalike eestlasist majaomanikega panga organiseerimistööd tegema. Ja juba 15. veebruaril 1909. aastal alustas Karskusselts „Võitleja" ruumides tegevust praegune Narva Ühispank Joala Laenu-Hoiu Ühisuse nimega. Panga esimesse juhatusse valiti Vold. Simenson, majaomanik-ärimees, August Uuli, vallasekretär, ja Artur Beeck, vandeadvokaat. Esimesse nõukogusse valiti: õpetaja Mihkel Leinbaum, ärimees Peeter Lemming, talupidaja Madis Tölts, majaomanik Johan Tanne, vallasekretär Canditus Roost ja sepp Villem Juur. Revisjonikomisjoni kuulusid: ärijuht V. Otter, kontoriametnik Peeter Kink, õpetajad R. Eichelmann ja Jaak Tauts ning majaomanik Jüri Laupmann. Panga esialgne põhikiri tuli muutmisele Eesti Vabariigi ajal 12. juulil 1920. aastal, mis ajast alates pank töötab uue nimega Narva Ühispank. Veneaegse põhikirja alusel tohiti laenu anda ainult liikmetele asukohaga Narva linn ja Narva, Peetri, Joala ja Mustjõe vald. Selleaegse Väikelaenuasutiste seadusega oli laenuandmine lubatud kuni rbl. 100 suuruses võlakohustiste vastu ilma tagamita, käendajate vastutusel ja käsipantide tagamisel kuni rbl. 500 suuruses, hiljem suurendati käendajate vastutusel antavate laenude määra kuni 600 rublani, siis 1000 rublani ja alates 1917. aastast isegi 3000 rublani. Panga hoiustest olid ülekaalus algusest peale hoiused linnast, kuuludes peamiselt töölistele ja ärimeestele. Maalt tulevate hoiuste hulgas domineerisid peamiselt asutiste omad. Kuna esialgu liikmeskonna enamiku moodustasid ärimehed, siis püsisid esikohal ka peamiselt äriringkondade laenud. Hiljem aga, panga tegevuse laienedes võttis ülekaalu põllupidajaist liikmeskond ja vastavalt näitas tõusu ka põllupidajatele antavate laenude ulatus. Järsu vahekorra muutuse põllupidajate laenude suuruse kasuks tõi arvatavasti Majaomanike Panga asutamine Narva. Suurima kahju sai Narva Ühispank Vene valitsuse lõpul, mil Renteis hoiustatud 300.000 rubla Venemaale viidi ja tagasi saamata jäi. Kahtlastest laenudest puhastamist teostab pank iga aasta lõpul ülejääkidest mahaarvamise teel. Viimaseil aastail on panga tegevuses märgata tunduvat tõususuunda, tõusnud on laenude, hoiuste ja kapitalide suurus. Ühes tegevuse suurenemisega on tugevasti suurenenud ka puhaskasum, mis on kolme viimase aasta jooksul võimaldanud bilanssi puhastada ka kõigist vähegi kahtlastest laenudest. Praegu omab Narva Ühispank 1245 liiget ja 6 ametnikku.

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vas. istuvad: T. Käsper, E. Selberg (juhataja), J. Tanne, E. Grau (juh. esim.), M. Martinson, J. Hansing (nõuk. esim.), J. Kaik. Vas. seisavad: T. Kangur, A. Bessaborkin, G. Tartlan (rev.-kom. esim.), A. Haidak, M. Mets, J. Treufeldt, J. Malm.

Narva Ühispank asub Narvas Joala tn. 11, omas majas; telef. 86. Juhatus: Ernst Grau (esimees), Johan Tanne, Mart Martinson. Nõukogu: J. Hansing, J. Härmat, M. Mets, A. Bessaborkin, J. Kaik, A. Haidak, T. Käsper. Panga juhatajaks on Ed. Selberg. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel Tartu Linnapank ja Virumaa Ühispank.

Talli Ühispank (49).

Talli Ühispanga loomise mõtte algatasid Talli Põllumeeste Seltsi juhtivad tegelased, eesotsas Hans Kartauga. Asutajaiks liikmeiks oli 23 isikut, sellest enamus oli põllumehi. Põhikiri registreeriti nimetusega Talli Laenu-Hoiu Ühisus. Tegutsemist algas krediidiühistu 1. juunil 1909. aastal Talli Põllumeeste Seltsi majas. Esimesse juhatusse kuulusid põllumehed Hans Kartau, Karl Leesment ja Jaan Teearu. Nõukogusse kuulusid põllumehed Jakob Leesment, Villem Kartau, Peeter Sitska, Jaan

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vas. I rida: J. Kartau (juh. l.), E. Leik (juh. l.), P. Teearu (juh. esim.), K. Leesment (nõuk. esim.). II rida: H. Sukk (rev.-kom. l.), K. Peetrine (rev.-kom. l.), A. Tõldsepp (rev.-kom. esim.), P. Nõmm (nõuk. l.). Puuduvad: J. Tallo, E. Kurm ja J. Soobik (nõuk. liikmed).

Pukk ja õpetajad Jaan Soobik ja Jaan Jaakson. Revisjonikomisjonis olid — kordnik Villem Westman, põllumehed Adam Kosenkranius ja Hans Mölder. Panga esimeseks juhatajaks oli Hans Kartau. Panga põhikirja on muudetud mitu korda, kusjuures ka nimeks võeti vahepeal Talli Pank ja alates 1933. a. Talli Ühispank. Panga tegevus on arenenud tähelepanuväärivate muutusteta nii tegevuspiirkonnas kui ka iseloomus. Pank on juba algusest peale olnud eeskätt kohalike põllumeeste krediidiühistuks. Ka praegu on hoiuste ja laenude alal ülekaalus põllumeestest kliendid.

Talli Ühispank asub Talli vallas Pärnumaal Talli Põllumeeste Seltsi majas. Post: Talli p.-ag.; telef. 5. Juhatus: Peeter Teearu (esimees), Julia Kartau, Elli Leik. Nõukogu: K. Leesment, J. Tallo, J. Soobik, E. Kurm, P. Nõmm. Panga juhatajaks on Peeter Teearu. Pank on avatud igal esmaspäeval kl. 10—14. Panga korrespondendiks on Pärnu Eesti Laenu- ja Hoiu Ühisus.

Rakvere Ühispank (51).

Põhja-Eesti, eriti aga Virumaa majanduselu murrang ulatub läinud sajandi üheksakümnendaisse aastaisse. Tol ajal algas Virumaal suurejoonelisem talude päriseks-ostmine, kuid ka rahvastiku endisest suurem linnadesse koondumine. Kõik kohapidajad-rentnikud ei saanud ostutingimustest nende raskete kohustuste pärast üle ja olid sunnitud linna asuma paremate elatusvõimaluste otsimiseks. Ühed neist soetasid linnas endale maja — sagedasti võlgadega, teised hakkasid päevatöölisteks või tegelema käsitöö või kaubanduse alal. Linnade rahvastikus, kus seni olid esikohal olnud sakslased, omandab eestlasist elanikkond järjest suurema tähtsuse. Kuid nii maal kui linnas andis eestlastele end tunda kapitalipuudus. Ettevõtjad linnades kiratsesid samuti kui talupidajad maal, seda eriti Virumaal, kus majanduslikud olud olid võrdlemisi kitsamad kui mujal Eestis. Pangad olid tol ajal veel vähe levinud. Maakonnalinnas — Rakveres — tegutses peale riigirentei ainult üks erapank — Saksa Laenu- ja Korjamise Kassa, mis 1873. a. sakslaste poolt asutatud ja viimaste huvisid teenis. Peterburi tarbijaskonna nõudmised ei ulatunud tol ajal veel Virumaa väikepõllupidaja elu märgatavalt parandama; Vene riigi tookordse pealinna tarvete rahuldamine oli siis veel suurpõllupidajate monopoliks. Seisukord oli üldiselt raske, mistõttu käesoleva sajandi algul laiemat levingut võttev eesti krediidiühistuline liikumine arusaadavalt Virumaal soodsa pinna leidis. Rakveres, kus oli juba üsna rohkelt eesti kooliõpetajaid, riigiametnikke ja ettevõtjaid, hakatakse rahvusliku krediidiühistu ellukutsumiseks vajalikke samme astuma 1907. aastal. Sellest tööst võtavad osa kohapealsed teadlikumad eesti linnakodanikud, eesotsas riigiametnik G. Palgi'ga, kooliõpetaja M. Okas'ega, vallakirjutaja A. Sihvart'iga, mitme Rakvere kaupmehe ja majaomanikuga kui ka ümbruskonna põllupidajaga. Üks asutamise mõtte algatajaid G. Palgi tellis Tartust Eesti Laenu-Hoiu Ühisusest põhikirja, mis vastavalt kohalikele oludele ja nõudeile ümber töötati ja kinnitamiseks saadeti. See aga viibis tervelt kaks aastat, kuna kuberneri ja riigipanga Tallinna osakonna juhataja poolt tunti kahtlusi Rakvere Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse ellukutsumise vastu sõna „Eesti" pärast. Raskustest saadi üle tolleaegse Eesti kubermangu Vene Duuma saadiku A. Terrase abil, kes suutis Peterburis selgeks teha, et sõna „Eesti" on kitsarinnalise tagamõtteta ega sisalda endas mingit ohtu Vene riigile. Varsti oli organiseeritud tol ajal kehtivate seaduste järgi laenu-hoiuühistute jaoks nõutav miinimum liikmeid — 20 liiget. 1. juunil 1909. a. saabus asutajate usaldusmehele G. Palgile teade krediidiühistu registreerimisest normaalpõhikirja alusel, mille järel 18. juunil peeti esimene peakoosolek ja juba 1. juulil tegutsemist alustati.

Panga esimesse juhatusse valiti majaomanik ja kaupmees Nikolai Erna, majaomanik-kullassepp Herman Stahlberg ja aktsiisiametnik Gustav Palgi. Nõukogusse valiti kooliõpetaja M. Okas, majaomanik J. Saar ja vallasekretär A. Sihvart. Panga juhatajaks sai G. Palgi. Veneaegsete laenu-hoiuühistute tegevus krediidi andmisel oli üsna piiratud. Normaal-põhikirja alusel tegutsevate laenu- ja hoiuühistute kre-

RAKVERE ÜHISPANGA JUHATUS, NÕUKOGU JA REVISJONIKOMISJON 1938. A.

diidi ülemmäär ühele isikule oli 300 rubla, tööstus- ja põllusaaduste pantimisel aga kuni 1000 rubla. Et Rakvere Eesti Laenu-Hoiu Ühisusel tema tekkimisel suuremad rahvamajanduslikud ülesanded olid täita, siis ilmnes varsti, et on vajalik põhikirja muutmine krediidi ülemmäära suurendamise mõttes. See teostatigi juba 1909. a. 1911. a. tõsteti laenu ülemmäär isikule käendajate vastutusel 500 rublale ja ühistuile, ühinguile ning seltsidele 6000 rublale. 1912. a. lubati Vene Valitsuse poolt laenu ülemmääraks väärtpaberite tagamisel 1000 rubla. Viimased krediidinormid olid kehtivad kuni Eesti Vabariigi alguspäevini. Panga ümber koondusid varsti kõik teadlikumad ja rahvuslikumalt mõtlevad isikud nii linnast kui maalt. Pank toetas tõhusalt eestlaste majanduslikke ja kultuurilisi ettevõtteid ja see asjaolu andis kohalikule saksa seltskonnale varsti põhjust panga kahtlustamiseks eestimeelsuses. Püüti panga tegevust takistada, kuid Vene riigivõimu vahelesegamisel kui ka panga tegelaste endi agaral tagasitõrjel jäid kõik need rünnakud tagajärgedeta. Võimaluse tulemusrikkamaks kallaletungiks pangale andis Saksa okupatsioon. Panga juhatuse liige ja juhataja G. Palgi võeti okupatsioonivõimude poolt kohalike sakslaste pealekaebamisel kinni ja saadeti 15 aastaks kodumaalt välja. Okupatsioonivõimu kokkuvarisemisega tuli ta jälle kodumaale tagasi ja pank võis endiselt oma tegevust jätkata. 1920. a. muudeti panga põhikirja nii, et osutus võimalikuks kõigi pangatehingute sooritamine. Ühtlasi võeti uueks nimeks Rakvere Ühispank. Senise tegevuse kestel on pangal tulnud mitmel korral kanda ka majanduslikke raskusi. Revolutsiooni keerises jäi Venemaa pankadesse raha 189.219 rubla. Üldse olid Maailmasõja lõppaastad tegevusvõimaluste poolest kitsamad ja a. 1918—1920 tuli pangal tegutseda tagasihoidlikumalt kui varem. Hiljem on nii hoiused kui laenud pidevalt kasvanud, mis kestis kuni viimase majanduskriisini. Algas tagasiminek, mis vältas 1931. a. kuni 1934. aastani. Hoiuste vähenemiseks andis peamiselt põhjust üldine majanduslik olukord neil aastail, osalt aga ka panga kauaaegse juhtiva tegelase G. Palgi vastuollu sattumine liikmeskonnaga ja klientuuriga. Viimane astus 1934. a. oma kohalt tagasi. Vastavalt hoiuste vähenemisele tuli tagasi tõmmata ka laene. Paranemine algas 1935. aastal. Panka hakkas jälle voolama hoiuseid ja võidi välja anda endisest rohkemal määral ka laene. Pank on algusest peale olnud eeskätt põllupidajate ja majaomanike krediidiühistuks, kes moodustavad nii liikmeskonnast kui ka klientuurist enamiku. Alates 1916. aastast asub pank omas majas. Esialgse põhikirja järgi oli panga tegevusrajoon kindlaks määratud, see hõlmas peale Rakvere linna veel rea ümberkaudseid valdu. Praegu kehtiva põhikirja kohaselt on tegevusrajoon üleriigiline. Kuni 1932. a. ei olnud pangal tegemist kahtlaste laenudega. Mainitud aastal tuli aga mahakandmisele

kahtlasi laene kr. 38.600.— ulatuses. Mahakandmine teostati varukapitalist ja kahjutasukapitalist.

Rakvere Ühispank asub Rakveres Lai tn. 17, omas majas, telef. 110 ja 164. Juhatus: Gustav Püss (esimees), Oskar Luiga, August Nurk. Nõukogu: Paul Sillamets (esimees), V. Oja, N. Kütt, A. Sein, E. Miira, T. Murd, V. Karuks. Panga juhatajaks on Valter Karuks. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus, Tartu Majaomanikkude Pank, Ambla Ühispank, Põllupidajate Ühispank, Tallinna Majaomanikkude Pank, Majaomanikkude Krediitpank, Vihula Ühispank ja Võsu Ühispank.

Räpina Ühispank (52).

Praegune Räpina Ühispank, mis hakkas tegutsema 1. juulil 1909. aastal Räpina Laenu-Hoiu Ühisusena, kutsuti ellu kohapealsete Põllumeeste Seltsi agaramate tegelaste algatusel. Kuna sel ajal oli juba edukalt tegutsemas esimene selletaoline eesti kapitaliga töötav pank Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus, siis pöördus Räpina Põllumeeste Seltsi juhatus sealsete juhtivate tegelaste poole informatsiooni saamiseks. Härrade Kangru ja Hünersoni, selleaegsete Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse juhatus- ja nõukoguliikmete lahkete nõuannete kohaselt koostatud põhikiri leidiski kohe kinnitamist. Panga asutajad liikmed: põllumees Jaan Mälberg, kihelkonnakooli-õpetaja Madis Reisenbuk, Raigla mõisa rentnik Erich Clausen, köster Johannes Raudsepp, vallasekretär David Zirnask, põllumees Daniel Otsing, põllumees Daniel Mälberg, Peeter Narusk, kooliõpetaja Jaan Bundberg (praegu Ainelo), kooliõpetaja Samuel Keerd oma esimesel üldkoosolekul Räpina Põllumeeste Seltsi ruumes 31. mail 1909. a. otsustasid oma krediidiühistu ellu kutsuda. Esimesse juhatusse valiti Juulius Nigols — Räpina paberivabriku valitseja, David Kangru — Räpina mõisa metsaülem ja David Zirnask — vallasekretär. Nõukogusse kuulusid: kooliõpetaja J. Ainelo, põllumees D. Mälberg ja mõisa sepp Petter Loderaud. Ühtlasi täitis panga nõukogu ka revisjonikomisjoni ülesandeid. Pank alustas tegevust 1. juulil 1909. a. Räpina vallamajas David Zirnask'i juhatusel. 1930. a. seni Laenu-Hoiu Ühisuse nime all töötanud pank hakkas tegutsema Räpina Ühispanga nime all. 31. augustil 1913. a. ehitas pank endale maja ja kolis senistest ruumidest — Räpina vallamajast — sinna üle. Oma tegevuse algaastail andis pank laenu võlakohustiste vastu, kusjuures ülemmääraks oli 600 rubla. Maailmasõjale järgneval ajal kannatas pank koos Vene vääringu langemisega mõningaid kahjusid, millest aga üle saadi. Sellest peale on tegevus arenenud vapustusteta.

Räpina Ühispank asub Räpinas, omas majas, telef. 44. Juhatus: Daniel Kiudorv — esimees, Karl Rämmel, Samuel Keerd. Nõukogu: E. Kiudorv, R. Narusk, O. Peedosk, J. Paabusk, E. Peedosk, J. Konsap. Pank on avatud igal kesknädalal ja laupäeval kl. 11—15.

Väike-Maarja Ühispank (53).

Väike-Maarja Ühispanga asutamise vajadus tekkis sajandi algul toimunud majanduslikust tõusust, mis lülitas talusid senisest rohkem rahvamajanduslikku liiklusse. Selle arengu tulemusel ja panga puudumisel ligemas ümbruskonnas tekkis juba 1905. aastal kohaliku põllumeesteseltsi ringides oma krediidiühistu ellukutsumise mõte. Asja eestvõtjaks oli kihelkonnakooli-õpetaja Märt Meos. Asutamine ei läinud siiski nii hõlpsasti. Valitsusasutised ei tahtnud krediidiühistut registreerida 1895. a. avarama normaalpõhikirja järgi, nagu kohapeal sooviti, vaid 1905. a. normaalpõhikirja kohaselt. Leiti isegi, et asutajate hulgas olevat „poliitiliselt mitteustavaid isikuid". 1909. a. algul hakkas asi siiski kiiremalt liikuma ja sama aasta 2. juulil kinnitati Väikelaenu Komitee poolt panga põhikiri, mille eeskujuks oli võetud Simuna

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

Vas. I rida: L. Metsa (ametn.), I. Imakaevu (j. l., laekur), A. Lepik (nõuk. esimees), A. Poom (juh. esim.), V. Raigna (ametnik), L. Heidmets (ametn.). II rida: Ed. Lessel (nõuk. l.), H. Joorits (j.-rmtpid.), J. Aru (n. l.), L. Reitalu (j. l.), A. Voolmaa (nõuk. l.), A. Vatsel (n. l.), J. Varda (n. l.).

Laenu-Hoiu Ühisuse põhikiri. Krediidiühistu nimeks asutamisel oli — Väike-Maarja Laenu-Hoiu Ühisus; põhikirjale olid asutajaina alla kirjutanud 22 isikut, enamus kohalikke põllupidajaid. Tegevust alustati 26. juulil 1909. a. Vao vallavalitsuse ruumes. Esimesse juhatusse kuulusid Villem Eichhorn, põllumees, Märt Meos, kihelkonnakooli-õpetaja, ja Hans Kaber, põllumees. Nõukogu liikmeiks olid põllumehed Jakob Dengo, Eduard Touart, Johann Soom, Johan Veisberg ja Hans Treu ning vallakooli-õpetajad August Lepik ja Jakob Liiv. Panga esimeseks juhatajaks oli Märt Meos. Panga esialgset põhikirja on senise tegevuse kestel kolmel korral muudetud. 1920. a. kohaldati põhikiri EÜL-u „ühispankade" normaalpõhikirjale ja 1926. a. võeti uueks nimeks „Väike-Maarja Ühispank".

Panga rev.-kom. esimees M. MEOS.

Panga tegevuspiirkonnaks on kujunenud Vao, Assamalla, Avanduse, Kapu, Vajangu vald. Väike-Maarja Ühispank võitis kohe asutamise järel ümbruskonna usalduse ja tegevus muutus õige elavaks. Panga areng on toimunud stabiilselt, ilma järskude hüpeteta. Edukat ja järjekindlat tegevuse kasvu ei suutnud tunduvalt takistada isegi sõja-, revolutsiooni- ja okupatsiooni-aastad. Võõrast kapitali on pank tarvitanud ainult Eesti iseseisvuse ajal ja seda peamiselt asunike toetamiseks. Viimasel ajal on ka see summa kokku kuivanud. Pangal on suur tähtsus kohapealses majanduslikus arengus. Panga abiga on õige rohkesti põllupidajaid saanud talukohtade omanikeks; kohalik põllumeesteselts, gümnaasium ja kõik teised ühistud on samuti saanud pangalt tõhusat abi. Praegu on pangas ülekaalus põllumeeste hoiused ja laenud.

Väike-Maarja Ühispank asub Väike-Maarja alevikus Virumaal kohalikus Põllumeeste Seltsi majas, tel. 36. Juhatus: Al. Poom (esimees), J. Imakaevu, L. Reitalu. Nõukogu: A. Lepik, E. Lessel, A. Voolmaa, A. Vatsel, J. Aru, J. Varda; panga juhatajaks on H. Joorits. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondendiks on veel Virumaa Ühispank. Pangal on posti jooksev arve nr. 2081.

Vaivara Ühispank (54).

Möödunud sajandi lõpul arenes Vaivara ümbruse majanduslik olukord jõudsalt. Kohalike elanike jõukust olid tunduvalt tõstnud suvitusvõimaluste loomine Vaivara lähikonda ja põllu-, aia- ning marjasaaduste müük Peterburi turule. Rahaliste sissetulekute kasv ühelt poolt ja põllumajapidamistes vajatavate lühiajaliste laenude nõudmine teiselt poolt lõid eelduse ja tarviduse kättesaadava panga järele. Eesti krediidiühistute liikumine oli tol ajal tegemas oma esimesi edusamme. Tartus tegutseva Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse edukat tegevust jälgiti huviga kogu Eestis. Sama eeskuju äratas ja ergutas ka Vaivara krediidiühistu ellukutsumise mõttele. Kohaliku krediidiühistu asutamise mõte hakkas Vaivara Põllumeeste Seltsi peres liikuma juba 1902. a. Algatajaiks olid mainitud seltsi esimees kooliõpetaja Mart Sorro ja sekretär vallakirjutaja Aleksander Terras. Konkreetsema kuju võtab asutamise mõte siiski

PANGA ORGANITE LIIKMED.

alles 1907. a. lõpul. Tartu E. Laenu-Hoiu Ühisuse põhikirja järgi koostati Vaivara Laenu- ja Hoiu Ühisuse põhikiri, kuid seda valitsusasutiste poolt ei kinnitatud. Järgmisel, 1908. a. aprillis koostatud põhikirja aluseks oli tolleaegne krediidiühistute normaalpõhikiri ja seekord läks asi libedalt. Vaivara Laenu-Hoiu Ühisuse põhikiri registreeriti 1909. a. juunis. Asutajate liikmetena olid põhikirjale kirjutanud alla 28 isikut, peaaegu kõik põllumehed. Juhtivate organite moodustamiseks peeti kaks koosolekut ja 13. sept. 1909 avati tegevus Vaivara vallavalitsuse ruumes. Esimesse juhatusse kuulusid: kooliõpetaja Karl Pastak, põllumees ja pärastine kirjanik Kristjan Rutoff ja kooliõpetaja Johannes Kraavik. Esimese nõukogu liikmeiks olid Jüri Sarap — kooliõpetaja ja põllumees, Mart Sorro — kooliõpetaja-põllumees, Aleksander Terras — põllumees-omavalitsustegelane, Karl Voormansik — põllumees, Jüri Torpan — põllumees, Jaan Pärtel — põllumees, Diedrich Jäger — mõisa aidamees. Panga esimeseks juhatajaks oli kooliõpetaja Johannes Kraavik, kes oli Tartus H. Margensi kursustel ja Tartu E. Laenu-Hoiu Ühisuses õppinud raamatupidamist ja asjaajamist.

Panga tegevus arenes algaastail edukalt. Aasta-aastalt suurenesid hoiused ja laenud. Suured muutused ühistu tegevuskäigus algasid Maailmasõjaga. Juhtivas koosseisus toimus muutusi, rahvas ei suhtunud sõja tõttu panka enam endise usaldusega. Hoiuste väljavool pangast pidurdati, kuna ei lubatud üle 10% hoiuseist tagasi maksta. Langes aga laenude nõudmine. Veidi elavust hoiuste ja laenude liikumisse tõi revolutsioon, kuna okupatsiooniaeg tõkestas ta peagu täiesti. Ennemaailmasõjaaegsel tegevusperioodil olid pangas ülekaalus teenivate kodanike, eriti mõisateenijate hoiused. Laenajaist moodustasid tähelepandavama osa rannaäärse suvitusrajooni põllupidajad ja majaomanikud. Iseseisvuse tulekuga kahanes Vaivara tähtsus suvi-

tuskohana ja ülekaal hoiuste-laenude alal nihkus teisale. Vabariigi algaastail elavnes uuesti panga vahepeal soikunud tegevus. Maareformi teostamiseks tuli võimaldada asunikele laene ja pank omandab selle ülesande täitmisega suure tähtsuse kohalikus arengus. Krediidiühistu tegevus laienes jõudsalt. Avaramate tegevusvõimaluste loomiseks registreeriti pangale 1927. a. uus põhikiri ja nimi — Vaivara Ühispank. Edukasse arengusse tõid pöörde kriisiaastad 1930—1934. Panga tegevus kahanes, kuid kahjusid kanda ei tulnud. Uus tõus tegevuses algas 1936. a. Käesoleval ajal on hoiuste omanikest esikohal kohalikud majanduslikud käitised ja omavalitsusasutised, järgnevad käsitöölised ja põllumehed. Laenude kasutajaiks on peamiselt põllumehed. Vaivara Ühispangal on suur tähtsus ka mitme kohaliku majandusliku suurürituse teostamisel. Kohalike ühingute kaastööl ehitati 1910. a. ja 1911. a. Vaivara Rahvamaja, millest pank esialgu omandas 1/3 osa ja 1928. a. ½ osa. Samas asub pank ka praegu.

Vaivara Ühispank asub Vaivara vallas Virumaal Perjatsi külas. Post: Sillamäe; telef. 9. Juhatus: Ado Konno (esimees), Jaan Niglas, Gustav Annus. Nõukogu: J. Annus, R. Voore, J. Anton, J. Piik, G. Pärtel, R. Villers. Panga juhatajaks on Elfriede Kolga. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 10—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige.

Sangaste Ühispank (55).

Aastal 1909 akuutseks muutunud kohaostude küsimus sundis Sangaste põllumehi leidma teid, kust nõutada kapitale. Kuna enamjagu panku oli saksa rahvusest kodanike valduses ja eestlasel neilt rahasaamine äärmiselt raske, kui mitte, õieti ütelda, võimatu oli, siis pidid kohalikud elanikud paratamatult võtma kaalumisele oma panga loomise küsimuse. Esimesena tõstsid üles panga loomise küsimuse Sangaste Põllumeeste Seltsi liikmed Johann Grünberg, Keeni mõisa rentnik, Peeter Sutt, kihelkonnakooliõpetaja, ja sakslane krahv Friedrich Berg, Sangaste mõisaomanik. Asutamiseks andis omalt poolt head eeskuju ja tõuget paljude, Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse eeskujul asutatud ja eduga töötavate krediidiühistute tegevus. Kohapealse krediidiühistu asutamise koosolek peeti 27. septembril 1909. aastal Sangaste kihelkonnakooli ruumes, millest võtsid osa: F. Berg, J. Ertel, F. Gross, K. Gross, J. Grünberg, J. Erikson, O. Ader, J. Anderson, A. Ertel, E. Oberst, J. Samarüütel, J. Grüner, C. Kirschbaum, K. Kengsepp, A. Gross ja A. Vekram, kes kõik olid põllumehed, ja P. Sutt, elukutselt kooliõpetaja. Pank alustas tegevust Sangaste kihelkonnakooli ruumides 14. juunil 1909. a. Sangaste Laenu-Hoiu Ühisuse nime all. Ühisuse esimesse juhatusse valiti: Alfred Ertel, Peeter Sutt ja Karl Kirschbaum. Esimesse nõukogusse: Johan Grünberg, Jaan Saul, Johann Nirk, Karl Gross, Fr. Tannbaum ja Hendrik Luksepp. Revisjonikomisjoni valiti: Jaan Karu, Jaan Vernik ja Friedrich Berg. Panga juhatajaks otsustati jätta juhatuse liige, kooliõpetaja P. Sutt. Oma esialgse nime „Sangaste Laenu-Hoiu Ühisus" all töötab ühisus kuni 27. juunini 1933. a., millisest ajast ta töötab edasi Sangaste Ühispanga nime all. 1915. aastal asub pank uutesse ruumidesse Keeni vallamajas, kust 1922. aastal kolib oma praegusesse asukohta Sangaste Põllumeeste Seltsi majas. Panga esialgne tegevuspiirkond säilinud andmete järgi ulatus üle kogu Sangaste kihelkonna, s. o. Sangaste, Keeni, Kuigatsi, Laatre ja Tõlliste valda. Puka ja Valga Ühispanga asutamisega on Sangaste Ühispanga klientuur vastavalt vähenenud, kusjuures Kuigatsi valla elanikud suuremalt osalt Puka Ühispangale ja Tõlliste elanikud Valga Ühispangale üle läksid. Varematel aegadel oli laenamine lubatud vaid maapidajatele ja käsitöölistele, kusjuures laenu ülemmääraks oli rbl. 1000. Enne Vabadussõda anti laenusid ainult võlakohustiste vastu. Praegu laenatakse ainult vekslite vastu. Kui enne Maailmasõda valdavama osa hoiustest moodustasid tööliste, käsitööliste ja teenijate hoiused, siis omariikluse ajal need hoiused on täiesti ära jäänud. Asemele on tulnud talupidajate ja mitmesuguste asutiste, näit. valla, kindlustuskassa jne. hoiused.

Laenu on Sangaste Ühispangast võtnud peamiselt põllumehed, nende laenud on ka kogu panga tegevuse jooksul ülekaalus olnud. Huvitav on märkida, et 1917. aastaks said tasutud peagu kõik laenud ja uus krediitide kasutamine algas pärast Eesti Vabadussõda. Raskemaid kaotusi on pank kannatanud Vene vääringu languse tõttu rbl. 77.650 suuruses ja Põhja Vastastikuse Krediidiühistu likvideerimise tõttu rbl. 10.000 suuruses.

Sangaste Ühispank asub praegu Sangaste vallas Valgamaal. Post: Laukula p.-ag.; telef. 6. Juhatus: Maks Kivimaa, Otto Ader ja Johann Nirk. Nõukogu: J. Saul, K. Kompus, M. Vaher, K. Unt, J. Gross. Pank on avatud igal laupäeval kl. 9—15.

Laiuse Ühispank (56).

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

Vas. istuvad: Ernst Soom (juhataja), Aino Soom (ametn.), Heinrich Vahtre (juh. l.), Jaan Helm (juh. esim.), Joh. Amor (juh. l.), Ed. Vilter ja Jaan Remmelg (rev.-kom. liikmed). Vas. seisavad: Ed. Arula, Ed. Metsala, Aug. Saar, Jaan Põldmaa (nõuk. liikmed), Julius Sepp (rev.-kom. l.), Anton Reial (nõuk. l.). Puudub nõuk. esimees Joh. Helm.

Käesoleva sajandi esimesel kümnendil jagati Laiuse kroonumõisa maad väikemaapidajaile. Viimastel uute hoonete ehitamiseks ja majapidamiste sisseseadmiseks omal kapitale ei olnud. Seda tuli nõutada krediidiga. Samal ajal oli vanadel põllumeestel soodsa majandusliku olukorra tõttu tekkinud rahalisi ülejääke, mille tulusaks paigutamiseks polnud kohapeal võimalusi. Neil asjaoludel tekkis Laiusel mõte asutada krediidiühistu. Hoogu ja indu selleks andis veel ühistuline propaganda, mida tolleaegsete rahvajuhtide poolt tehti. Asutamise mõtte algatas Laiuse tookordne vallakirjutaja Hans Priimägi, kelle mõjutusel asi Laiuse Põllumeeste Seltsi koosolekul 7. okt. 1907. a. jaatavalt otsustati. Samal koosolekul valiti komisjon põhikirja väljatöötamiseks ja asutamise eeltööde teostamiseks. Komisjon koostas põhikirja Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse põhikirja järgi, see aga ei leidnud kinnitamist, samuti nagu järgminegi. Alles kolmas, Vene normaalpõhikirja järgi koostatud põhikiri leiti vastuvõetav olevat ja see registreeriti 20 asut. liikme allkirjaga 15. septembril 1909. a. Krediidiühistu nimeks oli „Laiuse Laenu- ja Hoiu Ühisus", tegevust alustati 11. oktoobril 1909. a. Laiuse vallamajas. Samal päeval peetud avapeakoosolekul valiti panga juhatusse vallakirjutaja Hans Priimägi, köster Jüri Riomar ja kaupmees Peeter Uibu. Nõukokku valiti põllumehed Jaan Möllerson, Kaarel Ploom, Jaan Oldt ja Jaan Jõuram, kooliõpetaja Jüri Remmelg ja kaupmees Jaan Joost. Panga juhatajaks hakkas Hans Priimägi, kes püsis sel kohal kuni 1917. aastani. Esimesil tegevusaastail kuni 1914. a. arenes krediidiühistu jõudsalt kasvades. Tegevusrajoon

oli tookord õige suur, teisi krediidiühistuid lähemas ümbruskonnas polnud ja seetõttu raha hoiustajaid ja laenajaid oli rohkesti. Maailmasõja lahti puhkedes tekkis esialgu raskusi tagasinõutavate hoiuste väljamaksmisel, kuid varsti kujunes vastupidine olukord: hoiuseid toodi nii palju, et nende paigutamiseks kohapeal polnud võimalusi. Pank ostis Vene sõjalaenu pabereid kokku 66.000 rubla eest, mis hiljem Eesti Vabariigi tekkimisel tuli kustutada. Maailmasõjale järgnenud sündmused tõid jälle raskusi. Võimude vaheldumine, mitme rahaühiku korraga kõrvuti esinemine jne. tegid asjaajamisele suuri takistusi ja 20. dets. 1918. a. pank katkestas ajutiselt tegutsemise. Tegevust jätkati uuesti 1. veebr. 1919. a. Panga iseseisvusaegne tegevus kujunes muutunud olukordade tõttu märksa tagasihoidlikumaks kui varem. Tegevuspiirkond oli muutunud hoopis kitsamaks uute krediidiühistute tekkimisega lähemasse ümbrusse ja majanduslik keskkoht, milleks oli seni olnud Laiuse, kandus Jõgevale. Uuele olukorrale kohandatuna tegevus arenes suuremate muutusteta kuni kriisiaastateni 1929—1934. Hoiuste liikumises toimus tugev tagasiminek. Hakati tagasi tõmbama ka laene, kuid siis selgus, et paljude laenude kättesaamine polnud võimalik. Pangal tuli kanda kahel aastal suuri puudujääke, kuid siiski suudeti hoiduda saneerimistest ja moratooriumist. Kahju ei tulnud kanda ka liikmeil, aga usaldus panga vastu oli löönud kõikuma. Valiti uus juhatus, kellel kriisiraskuste möödumisel õnnestus panga tegevust jälle ülejääkidega lõpetada, võideti tagasi jälle endine usaldus. Viimaseil aastail on suudetud kõiki laenusoove rahuldada. Praegu on hoiuste omanike, samuti ka laenusaajate seas rõhuvas enamuses põllumehed. Krediidiühistu asutamisaegne põhikiri uuendati 1920. aastal, üle minnes EÜL-u „ühispankade" normaalpõhikirjale. 1933. a. registreeriti uuele KAS-ele vastav põhikiri ja võeti senise „Laiuse Laenu- ja Hoiu Ühisuse" asemele nimeks „Laiuse Ühispank". Pank tegutseb alates 1912. a. omas majas. Peamiseks tegevuspiirkonnaks on praegu Laiuse vald.

Laiuse Ühispank asub Laiuse vallas Sootaga külas Tartumaal omas majas. Post: Laiuse p.-ag.; telef. 8. Juhatus: Jaan Helm, Heinrich Vahtre, Johannes Amor. Nõukogu: J. Helm, E. Arula, J. Põldmaa, A. Saar, E. Metsla, A. Reial. Panga juhatajaks on Ernst Soom. Pank on avatud igal teisipäeval kl. 10—14.

Hageri Ühispank (57).

Vajadus kohaliku panga järele andis end aasta kolmekümne eest Hageri kihelkonnas õige teravalt tunda. Kohalikud mõisnikud hakkasid tol ajal juba kõikjal talusid päriseks müüma; talumajapidamistesse hakkasid tungima mitmesugused uuendused põlluharimisviisides ja maaparanduse näol. Nende teostamiseks vajasid põllumehed laenu. Hädasti vajas krediiti ka kohalik Hariduse- ja Kooliselts oma koolimaja ehitustööde lõpuleviimiseks. Teiselt poolt leidus aga ka põllumehi, kel oma majapidamistes oli tekkinud rahalisi ülejääke, mida võidi hoiustada. Seega olid olemas eeldused panga ellukutsumiseks. Asutamismõtte algatajaiks ja teostajaiks olid Hageri Rahvahariduse ja Kooliseltsi juhtivad tegelased, eesotsas kirikuõpetaja praost K. Thomsoniga. Panga põhikiri registreeriti 1909. aasta algupoolel ja sama aasta 19. oktoobril peeti Hageri Laenu-Hoiu Ühisuse esimene peakoosolek 17 liikme osavõtul. Esimesse juhatusse valiti praost K. Thomson, kooliõpetaja M. Reimann ja põllumees M. Martinson. Osuseks määrati 100 rubla, millist võimaldati tasuda jaoti, 10 rbl. aastas. Esimene peakoosolek määras ka intressimäärad: jooksvailt hoiuseilt — 4%, tähtajalistelt hoiustelt — 5%, laenuintressideks — 6,5—7%. Seejärel alustati ka kohe tegevust. Panga vastu tekkis ümbruskonna rahval peagi usaldus ja hoiuseid voolas kokku sedavõrd ohtralt, et saadi rahuldada kõiki põhjendatud laenusoove kui ka toetada koolimaja ehituse lõpetamist. Panga tegevus arenes pideva tõusuga kuni Maailmasõjani, mis tõi panga kasvusse seisaku ja hiljem koguni väikese tagasimineku. Kuna Maailmasõja aastail oli tunduvalt raskendatud põllumajanduse varustamine hädatarvilike kaupadega, siis otsustati 1916. aastal panga tegevusülesannetesse võtta ka liikmeile vajalike kaupade muretsemise vahendus. See otsus

tuli aga juba järgmisel aastal muutmisele, ehkki vahepeal seda oli raskustest hoolimata ka teostatud. Kaupade vahendus anti üle tolleaegsele Kohila Põllumeeste Seltsile ja anti selleks viimasele kuni 3000 rubla krediiti. Panga peakoosoleku poolt valiti ühtlasi kolmeliikmeline komisjon, kellele tehti ülesandeks valvata kaupade vahenduse järele. Hiljem võrsus Kohila Põllumeeste Seltsi sellelaadilisest tegevusest praegune Kohila Majandusühisus. Seega on Hageri Ühispangal ka viimase ellukutsumisel olulised teened. Laenu ülemmääraks oli esimesil tegevusaastail 300 rubla, see kõrgendati 1917. aastal 500 rublale, ühistuile ja seltsidele aga 2000 rublale. Laenu tagamiseks võeti võlakohustisi, vastutajaiks nõuti vähemalt kahte käendajat, suuremate laenude puhul aga veel lisatagameid käsipantide näol.

Revolutsiooni ja Vabadussõja rahutuist aegadest sai pank siiski üle ilma suuremate raskusteta. Omariikluse saabudes kohaldatakse panga tegevus ajanõudeile ja 1924. a. muudetakse selleks põhikirja ning võetakse uus nimi — Hageri Ühispank.

PANGA ORGANITE LIIKMED 1939. A. Istuv. vas.: J. Hermann (nk. esimees), J. Nurme (juh. l.), A. Nurmoja (juhat.), K. Jänes (juh. esim.). Seisav. vas.: A. Holm (nõuk. l.), A. Kõrv (nk. l.), A. Oja (rev.-kom. liige), A. Karp (nk. l.), J. Romandi (nk. l.), A. Mikiver (n. abiesim.), J. Reidma (r.-k. l.). Pildilt puuduvad A. Kivisilla (juh. abiesim.) ja J. Maksim (r.-k. esim.).

Tegevus arenes normaalselt kuni 1929. aastani, siis aga algavad äpardumised. 19. mail 1929. a. juhtub tuleõnnetus ning maja, milles pank asub, põleb maani maha. Tulikahju hävitas panga arhiivi, varanduse ja muid väärtusi. See andis pangale tugeva hoobi. Sellele lisaks selguvad väärnähtused panga asjaajamises ja 1931. a. esimesel poolel avastatakse tookordse juhataja tegevuses kuritarvitusi. Viimane oli kõrvaldanud ja raisanud panga summasid umbes 12.000 krooni ümber. Kõigi nende nähtuste tagajärjeks oli halvav mõju panga tegevusele, mida omakorda suurendas algav majanduskriis. Hoiused kahanesid tunduvalt ja tuli tagasi tõmmata ka laene. Usaldus panga vastu kahanes. 1931. aastal uuendati panga juhtivad organid, kelle tegevuse tulemusena on suudetud üldise majandusliku olukorra paranemisega aja jooksul raskustest üle saada. Bilansist on protestitud vekslid ja kahtlased nõudmised kustutatud juba mõni aasta tagasi ja viimased tegevusaastad on lõppenud jälle ülejäägiga. On täiendatud omakapitale, makstud dividendi ja jõudumööda antud ka toetusi üldkasulikele ettevõtteile. 1930. aastal oli pangal kavatsus püstitada oma maja, kuid see jäi mainitud nähtuste tõttu soiku. Panga tegevusrajooniks on peamiselt olnud Kohila ja Hageri vald, kuid viimasel ajal on tegevus kandunud ka kaugemale; eriti palju on kliente tulnud Kernu Ühispanga rajoonist. Hoiuste kõrgseis saavutati möödunud, 1938. aastal. Tingituna panga tegevusrajoonist on hoiuste enamik pärit põllumajanduslikest ringkondadest. Samasse on läinud ka ülekaalukas osa laene. Laenude kõrgseis oli viimastel ennekriisiaegseil aastail — 1929. ja 1930. a.

Hageri Ühispank asub Harjumaal Hageri vallas. Post: Hageri; telef. 5. Juhatus: Kustav Jänes (esimees), August Kivisilla, Jaagup Nurme. Nõukogu: J. Her-

mann, A. Mikiver, A. Kõrv, J. Romandi, A. Holm, A. Karp. Panga juhatajaks on Arno Nurmoja. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—15. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige.

II Tartu Laenu-Hoiu Ühisus (58).

II Tartu Laenu-Hoiu Ühisuse asutamismõte algatati Tartu Eesti Käsitööliste Avitamise Seltsi liikmete poolt. Asutajaid liikmeid oli 31 isikut, neist paljud tookordsed kohalikud eesti seltskonnategelased. Panga põhikiri registreeriti Vene rahaministri poolt 1909. aastal ja sama aasta 1. novembril alustati Tartu Eesti Käsitööliste Avitamise Seltsi ruumes tegutsemist. Esimeses juhatuses olid linnavalitsuse ametnik Robert Müller, eraadvokaat Chr. Luha, põllumees-instruktor Karl Eisenschmidt, majaomanik Karl Zirkel ja majaomanik Richard Nurm. Nõukogus olid Jüri Braun, Gustav Kima, Anton Sass, ärimees J. Matto, ehitusmeister M. Pikson, kaupmees E. Rebane ja mehaanik K. Martinson. Panga esimeseks juhatajaks oli Eduard Rootsi. Panga tegevusrajooniks oli Tartu linn ja selle lähem ümbrus. Laene anti ainult liikmeile käendajate vastutusel kui ka obligatsioonide ja kaupade tagamisel. Laenu ülemmäära muudeti korduvalt ja oli viimati 1000 rubla isikule. Ülekaalukas osa hoiustest oli pärit kohalikelt käsitöölistelt ja ümbruskonna põllumeestelt. Laenutarvitajaiks olid peamiselt käsitöölised, majaomanikud, kaupmehed, talupidajad. Maailmasõjale järgnenud rahututel aegadel muutusid kõigi pankade tegutsemistingimused raskeks, ja kuna krediidiühistute tegevusvõimalused kehtivate seaduste järgi olid õige kitsad, muudeti neist mitmed aktsiapankadeks, millistena neil võimaldus avaldada laialdasemat tegevust. Samasugune mõte liikus ka II Tartu Laenu-Hoiu Ühisuse liikmeskonnas ja 1919. a. 29. aprilli asemikekogu otsusega kavatseti pank aktsioneerida, võttes nimeks A/S Lõuna-Eesti Pank. Kavatsus jäi aga teostamata põhjusel, et rahaministrilt ei saadud selleks luba. Seejärel otsustati liituda A/S Põhja Pangaga, jäädes edasi tegutsema selle Tartu osakonnana, milline otsus teostati 1920. a. algul.

Torma Ühispank (59).

Torma Ühispanga ellukutsujaiks ja asutajaiks liikmeiks olid kohalikud tegelased, nagu vallasekretär A. Elias, E. Jakobson, kroonu viinamüüja P. Kriisk, A. Jakobson, kooliõpetaja S. Luht, põllumees J. Pohlak, M. Lamp, V. Peets jt. Pärast mõningaid eeltöid ja koosolekuid mõtte algatajate vahel saadi eeltöödega nii kaugele, et pärast põhikirja kinnitamist pank alustas tegevust Võtikvere (praegune Torma) vallamajas 1. novembril 1909. aastal Torma Laenu-Hoiu Ühisuse nime all. Esimesse juhatusse valiti asutajate liikmete hulgast Joosep Pohlak, Jüri Õunapuu ja Ado Elias. Nõukogusse kuulusid: Emil Jakobson, Samuel Luht, Vidrik Ormann, Mihkel Lomp ja Villem Peets. Revisjonikomisjoni valiti Peeter Kriisk, Joosep Plakk ja Jakob Viik. Esimeseks juhatajaks oli Ado Elias. Alates 23. juunist 1933. aastast muudab Torma Laenu-Hoiu Ühisus seoses uue Krediitasutiste seaduse kehtimahakkamisega oma põhikirja ja nime ning töötab edasi Torma Ühispangana. 1. aprillil 1937. aastal vahetab ühispank oma asukohta ja kolib senistest ruumidest Torma vallamajast üle E. Pärna majja. Torma Ühispanga tegevust tähistab rahulik arenemis- ja tõusurada. Erilisi sündmusi panga tegevuses pole olnud, ka pole pank kunagi kannatanud raskete kaotuste all. Suuremaid kahtlastest laenudest puhastamisi teostati majanduskriisi aastail, mil 1931. aastal kustutati kahtlasi panga nõudmisi liikmete osuseist kr. 7577.— suuruses, 1934. aasta kahtlasi nõudmisi kr. 1468.72 suuruses panga 1933. aasta ülejäägist. Väärib tähendamist, et Vene valitsuse ajal anti laenu kõigile soovijaile kuni rbl. 300.— suuruses ilma tagamita ja kuni rbl. 600.— suuruses tagamiga. Kõik laenud anti välja võlakohustiste vastu. Panga laenude ja hoiuste

hulgas võtavad suurema osa enda alla põllumeeste laenud ja hoiused. Ka panga administratsioonis pole toimunud erilise iseloomuga muudatusi, välja arvatud vaid see, et 24. aprillil 1932. aastal tagandas peakoosolek juhatuse, avaldades sellele umbusaldust hooletu asjaajamise puhul. Torma Ühispangal on 287 liiget ja 2 ametnikku.

Torma Ühispank asub Tartumaal Torma vallas Lullikatku külas. Post: Torma; telef. 10. Juhatus: Emil Jakobson (esimees), Jaan Kokemägi, Heinrich Pärlin. Nõukogu: J. Evert, J. Aro, S. Sihver, E. Pärn, J. Kaldvee ja A. Peets. Panga juhatajaks on Helmi Lepp. Pank on avatud igal esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kl. 10—15. Panga korrespondendiks on Eesti Rahvapank.

Tõstamaa Ühispank (60).

Tõstamaa Ühispanga asutamise mõtte algatajaks oli väikelaenuasutiste inspektor H. Kühle Riias, kes astus kontakti kohalike tegelaste käsitöölise Jakob Sutt'i ja vallakirjutaja C. Reinojaaniga, saates neile asja tutvustamiseks venekeelseid ajakirju krediidiühistute tegevusest. Kuna kohapeal oli krediidiühistu järele terav tarvidus, sest nii laenude saamiseks kui ka vabade summade hoiustamiseks tuli minna linna pankadesse, leidis kohaliku panga asutamise mõte kiiresti pooldamist. Asutajate poolt, keda oli 25 isikut, enamikus kohalikud põllumehed ja käsitöölised, peetud koosolekul võeti panga põhikirjaks tolleaegne normaalpõhikiri, mis kinnitati Tõstamaa Laenu-Hoiu Ühisuse nime all 1909. aasta keskel. Tegutsemist alustati 1. novembril 1909. aastal Tõstamaa vallamajas. Panga esimeses juhatuses olid kaupmees Jüri Elend, kaupmees Henn Laurits ja Tõstamaa vallakirjutaja Constantin Reinojaan, kes sai ka ühtlasi panga juhatajaks. Nõukogus olid põllumees Martin Kirikall, preester Karp Noppel, kaupmees Andres Martson, põllumees ja kõrtsmik Madis Miss, käsitööline Jakob Sutt ja põllumees Mart Rand. Kuigi algul oli kahtlusi, et pangal puuduvad raha hoiustajad, ilmnes varsti vastupidine nähtus: hoiustajaid kogunes küllaldaselt, kuna laenajad jäid väheseks. Aga varsti hakkasid panga abi kasutama ümbruskonna rannaelanikud oma laevade ehitamiseks ja põllumehed oma põllumajandusliku inventari ajakohastamiseks. Pank on ümbruskonna põllumeestele andnud tõhusaid toetusi laenude näol põllutöömasinate ja -riistade muretsemiseks. Kuid üldiselt oli ennemaailmasõjaaegsel tegevusperioodil hoiustajate ülekaal ikkagi nii suur, et pank pidi paigutama suuremal määral oma vabu summasid Peterburi Põhja Krediit Ühisusse ja Vene riigi võlakohustistesse. Vene riigi kokkuvarisemisega läksid need summad pangale kaotsi. Laenu anti Vene ajal kuni 300 rubla isiklikul usaldusel, 600 rublani käendajate vastutusel ja 1000 rublani pantide ning obligatsioonide tagamisel. Vabariigi algaastail oli panga seisukord raske. Suurem osa hoiustest, mis olid kogunenud panka, oli läinud Vene pankadesse ja väärtpabereisse paigutamisega kaotsi. Hoiuste omanike nõudmiste rahuldamiseks oleks tulnud liikmeile peale panna lisakohustusi, kuid sellest suudeti siiski hoiduda. Pank töötas väga kokkuhoidlikult ja 1925. aastaks olid kõik võlad makstud. Sellest ajast peale arenes panga tegevus jälle normaalselt. Panga esialgne põhikiri registreeriti ümber 1922. aastal ja muudeti 1926. aastal, mil võeti senise nime asemel nimeks Tõstamaa Ühispank. 1931. aastal omandas pank Tõstamaa alevikus kinnisvara, millele ehitati juurde panga ruumid, kuhu koliti 1932. aastal. Hoiuste-omanike seas on kogu senise tegevuse kestel olnud ülekaal põllumeestel, samuti ka laenusaajate hulgas. Üldiselt on nii hoiuste kui ka laenude liikumine olnud eriliste muutusteta, tehes kaasa ainult meie üldise majanduselu konjunktuurilisi liikumisi. Pank toimetab tehinguid ainult liikmetega.

Tõstamaa Ühispank asub Tõstamaa vallas Pärnumaal omas majas. Post: Tõstamaa, postkast 4; telef. 29. Juhatus: Jakob Sutt (esimees), Paul Karlep, Jaan Tali, August Soo. Nõukogu: M. Mihkels, J. Lõpp, A. Vanatoa, Th. Tepper, M. Nael, M. Talisoo. Panga raamatupidajaks on August Soo. Pank on avatud igal kesknädalal ja laupäeval kl. 12—18.

Saarde Ühispank (61).

Elav ühistute asutamise ajajärk käesoleva sajandi esimesel aastakümnel kajastus viljakalt ka Saarde edumeelseis ringkondades. Saarde Põllumeeste Seltsi juhtivad tegelased eesotsas tolleaegse esimehega H. Viitaek'iga tõstsid juba 1903. a. küsimuse, kas mitte asutada kohapealsete tarvete rahuldamiseks krediidiühistu. Mõte kijdeti heaks ja valiti 4-liikmeline komisjon, kellele tehakse ülesandeks eeltööde teostamine ja põhikirja koostamine. Kavatsuse tegeliku teostamiseni tol korral siiski veel ei jõutud. Uuesti oli asutamise mõte päevakorral 1905. aastal, kuid ka sellele ei järgnenud veel tegelikku algatust. Asi hakkas liikuma alles 1909. aastal, kui kohalik kooliõpetaja Madis Nõmmik ühel Saarde Põllumeeste Seltsi üldkoosolekul esineb selgitava kõnega ja edaspidise organiseerimise töö enda peale võtab. 11. okt. 1909. a. peeti Kilingi-Nõmmel krediidiühistu asutamise koosolek, millest võttis osa ligi 100 inimest. Koosolekul võeti vastu panga põhikiri. Selles oli ette nähtud osuse suurusena 100 rubla ja liikme käenduse ülemmääraks 10-kordne osuse suurus. Laenu lubati isiklikul usaldusel ja käendajate vastutusel kuni 300 rubla liikme kohta. Põhikiri kinnitati 1910. a., pärast seda, kui M. Nõmmik oli käinud isiklikult Riias ja põhikirja esialgsesse redaktsiooni oli tehtud nõutavad parandused. Krediidiühistu nimeks kinnitati asutamisel — Saarde Laenu-Hoiu Ühisus. Panga esimesse juhatusse valiti kooliõpetaja Mart Kiirats, tööstur Jaan Rebane ja kooliõpetaja Madis Nõmmik. Nõukogu liikmeiks said põllupidajad Andres Lehtmaa, Karl Nieländer ja köster Hans Kikkas. — Tegutsemist alustati 1. novembril 1909. a. Saarde Põllumeeste Seltsi majas Kilingi-Nõmmel. Esialgu peeti nõukogu koosolekuid üks kord kuus, juhatuse koosolekuid aga kaks korda nädalas. Pangaoperatsioone teostati esialgu ainult juhatuse koosolekute ajal, kahel tööpäeva pärastlõunal, kumbki kord 3 tundi. — Hoiustelt maksti tegevuse algaastail intressi 3—5%, kuna laenudelt võeti 5—7% aastas. Algul oli laenutahtjaid rohkem, kui jätkus hoiustatud summasid, ja krediidiühistu oli sunnitud teistest pankadest võlga tegema. Kuid juba 1910. a. algul ületasid hoiustatud summad laenude summa ja pank hakkas vabu kapitale paigutama teistesse pankadesse.

Juba tegevusse astumisest peale hakkab pank arenema pideva ja rahuliku kasvamisega. Ennemaailmasõja-aegsel tegevusperioodil tõusis liikmete arv pidevalt, suurenesid hoiused ja laenutarvitus. Maailmasõja puhkemisel jääb laenude andmine esialgu seisma ja hoiused vähenevad tunduvalt. 1916. aastal hakkas aga panka uuesti voolama hoiuseid. Rahaväärtuse langemisega kaotas pank sõja- ja revolutsiooniaegadel umbes 300.000-kuldrublase kapitali. — Sõja tõttu peeti 1914. a. alates tegevuspäeva ainult üks kord nädalas. Sõjapiirkonna lähenemise tõttu viidi 1915. a. panga väärtpaberid ja dokumendid Petrogradi varjule, kuid toodi sealt 1916. a. jälle tagasi. Päris seisma ei jäänud panga tegevus sõja ajal kunagi, kuigi juhatusele selle katkestamiseks oli antud volitus. — Saarde Põllumeeste Seltsi maja valmimisel kolis pank 1915. a. uutesse ruumidesse, kus asub praegugi. Iseseisvuse algul tegutses pank ka teistlaadi majanduslike tehingutega — ostis ja jagas välja kohalikele elanikele petrooleumi ning tegeles linade kokkuostu ja edasimüügiga. 1920. a. mindi üle uuele EÜL-u poolt koostatud põhikirjale. Iseseisvuse algul tekkis majanduselus suur elevus. Hakati rajama uusi ettevõtteid kui ka korrastama vanu. See nõudis kapitale ja 1921. a. ei jätkunud pangal rohkete laenusoovide rahuldamiseks enam kokkutoodud hoiustest: oldi sunnitud selleks otstarbeks tegema võlga teistest pankadest. Panga tegevus laienes järjekindlalt. 1923. a. oli pank avatud kaks korda nädalas, 1925. a. aga juba kolm korda. Palgati ka juba esimesed tasulised tööjõud. Suure laenuvajaduse tõttu tõusid sel ajajärgul hoiuse- ja laenuintressid erakordselt kõrgele, nii maksti näit. 1924. ja 1925. aastal hoiustelt 7,5—12%, laenudelt võeti 6—15%.

Panga juhtivate organite koosseis oli kuni 1925. a. võrdlemisi püsiv, kuid siis tekkis muutus. Mõned juhtivad liikmed töötasid kaasa ka 1923. a. asutatud Saarde Põllumajanduslise Tööstuse O.-ü. juures. See ettevõte oli heas usus rajatud, et seegi aitab tõsta Saarde majanduselu, nagu olid seda teinud teised ühised algatused. Kuigi

puudusid suuremad kapitalid, asuti ehitama vabrikut. Maailmasõja ajal pankadesse kasutamata jäänud hoiuste saatus oli hästi meeles ja sellepärast katsuti püstitada midagi püsivama väärtusega. Vabriku rajamisel tuli aga puudu vajalikust kapitalist ja osanikud tegid pangast suuremaid laene, kui see panga enda seisukohalt oli soovitav. Panga kassas oli tihti rahanappus. Hakkas tekkima kahtlasi kuulujutte panga seisukorra kohta ja usaldus ähvardas langeda. Neil asjaoludel valiti 1925. a. erakorralisel peakoosolekul uus juhatus, nõukogu ja revisjonikomisjon, ja peagi on jalule seatud endine usaldus panga vastu ning jätkub loomulik areng.

1926. a. astutakse EÜL-u liikmeks, et luua lähemat kontakti teiste ühistutega. 1926. aastast peale on pank avatud igal tööpäeval. 1928. a. oli meie põllumajanduses ikaldusaasta, mis kajastus ka pankade tegevuses. Etteseatud raskeist ülesandeist suudeti aga õige hõlpsasti üle saada. 1928. a. alates püsisid hoiused 300.000 krooni ümber, kuna laenude summa ulatus 1930. aastal 500.000 kroonile, hakkas aga siis järjekindlalt vähenema. 1934. a. 1. septembriks oli jälle seatud jalule ennemaailmasõjaaegse tegevusperioodiga sarnlev olukord, kus hoiuste suurus ületas laenude summa. Järk-järgult on vähendatud ka intressimäärasid ja praegu makstakse hoiustelt 3—5% ning laenudelt võetakse 7%. — Alates 1933. aastast tegutseb pank uue põhikirja alusel. Samal aastal võeti ühtlasi senise nimetuse asemele uus — Saarde Ühispank. Praegu moodustavad panga klientuuri enamiku põllupidajad. Pank on asutamisaastast peale järjekindlalt töötanud puhaskasumiga. Sellest on jagatud suuremaid summasid kodukihelkonna põllumajanduse ja vaimuelu arendamiseks. Panga tegevuspiirkonnaks on olnud peamiselt Saarde kihelkond, kaasa arvatud Kilingi-Nõmme linn.

Saarde Ühispank asub Kilingi-Nõmmel Pärnu tn. 38, omas majas, telef. 24. Juhatus: Peet Järvesoo — esimees, Villem Tamm, Juhan Tammist. Nõukogu: M. Oks, K. Pukk, J. Pukk, H. Villemson, P. Pärn, P. Toodo. Panga juhatajaks on Helmut Nirk. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel A/S Krediit Pank, Tartu Linnapank, A/S Valga Pank ja Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus.

Häädemeeste Ühispank (62).

Häädemeeste Ühispanga loomine kasvas välja neist tingimustest, mis valitsesid kohapeal asutamise aegu. Häädemeeste elanikel oli tulusat teenistust Pärnumaa metsaaladelt tuleva puumaterjali veoga mere äärde ja selle laadimisega laevadele. Majapidamistes tekkis tarduvaid rahalisi ülejääke. Nende tulusaks paigutamiseks puudusid aga soodsad võimalused: lähim pank asus Heinastes, üle 24 km eemal Häädemeestelt, mis tolleaegsete liiklemisolude juures oli küllalt suur kaugus. Samal ajal, käesoleva sajandi esimesel kümnendil, levis ja arenes Eestis hoogsalt krediidiühistute liikumine. Soodsad eeldused viisid ka Häädemeestel krediidiühistu ellukutsumise mõttele. Mõte algatati korraga kahe ringkonna poolt, ühe eesotsas oli kohalik apteeker Fr. Martinell, teist juhtis H. Raud. Laiemat poolehoidu leidis Fr. Martinell, kelle eestvõttel toimusid ka krediidiühistu asutamise tegelikud tööd. Uue krediidiühistu põhikiri registreeriti Liivi kubermangu Väikelaenu Komitee poolt 15. septembril 1909. aastal ja 2. novembril samal aastal alustas pank tegevust. Esialgseks nimeks sai „Häädemeeste Laenu- ja Hoiu-Ühisus", mis 1933. a. muudeti „Häädemeeste Ühispangaks". Panga esimeses juhatuses olid Karl Behrsin, riigimõisa rentnik, Friedrich Martinell, apteeker, ja Hans Martinson, põllumees ja kaugesõidukapten. Nõukokku kuulusid preester Peeter Saar, põllumehed Juhan Orav, Georg Jürgenson, August Tomson, metsnik Martin Preede ja kaupmees Karl Viir. Panga juhatajaks jäi Fr. Martinell. Panga asukohaks kuni 1930. a. olid Häädemeeste mõisa ruumid. 1930. aastal omandas pank kohapeal kinnisvara, kuhu nüüd pank üle viidi. — Panga tegevusrajoon senise tegevuse kestel on püsinud ühesugusena. Peamiseks

tegevuspiirkonnaks on olnud Laiksaare, Orajõe, Tahkuranna ja Häädemeeste vald. Üldiselt on senine tegevus arenenud suuremate muutusteta. Pank pole kannatanud nimetamisväärseid raskusi sõja- ja revolutsiooni- ega ka kriisiaegadel. Panga peamisteks klientideks nii hoiuste kui laenude alal on praegu põllumehed.

Pank asub Häädemeeste alevikus Pärnumaal omas majas. Juhatus: August Martveli (esimees), Hans Martinson, Aleks. Jansen. Nõukogu: M. Rääk, M. Endrikson, J. Kallas, A. Lorents, J. Kiviselja, M. Simson. Panga juhatajaks on August Martveli. Pank on avatud esmaspäeviti ja reedeti kl. 10—14.

Kose Ühispank (63).

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Oma krediidiühistu asutamise mõte Kosel kerkis üles Kose Põllumeeste Seltsi tegelaste hulgas. Kuna sel ajal hakati massilisemalt müügile laskma seniseid renditalusid, tõusis tarvidus sularaha järele, mida oleks võidud kasutada mõisnikele käsiraha sissemakseks ostetavate talude eest. Samuti piimaühistute, ostuühistute ja muude ühistute loomine, mis eeldas kapitali, andis tõuke ka krediidiühistu ellukutsumiseks. Agaramaiks panga loomise mõtte propageerijaiks kohapeal olid: G. Ehkmann, V. Lepp, J. Oras, H. Põld jt. 1909. aasta kevadel peeti 3—4 Põllumeeste Seltsi peakoosolekut järjest, kus arutatakse laenu-hoiu ühisuse põhikirja koostamise ja selle kinnitamiseks esitamise küsimust. Sama aasta 3. mail valitakse peakoosoleku poolt neljaliikmeline komisjon, kellele usaldatakse ülesandeks koostada laenuhoiu ühisuse põhikiri kohalikele oludele vastavalt. Mõni aeg hiljem esitatakse valminud põhikiri kinnitamiseks, millele asutajate liikmetena on alla kirjutanud põllumehed G. Ehkmann, V. Lepp, J. Amtmann, H. Truumann, J. Ehrenvert, J. Tõldsepp, T. Tolman, H. Ruutu, A. Greenberg, M. Männik, H. Teppan, J. Schäfer, A. Kauman, J. Oras, J. Männik, M. Bauman, H. Soans, mõisavalitsejad A. Maasing ja R. Kopper, kaupmehed A. Vahtmeister ja J. Jürgenson ning kirikuõpetaja H. Põld. Põhikiri leiab kinnitamist 1909. a. suvel ja sama aasta 16. novembril hakkab pank tööle Kose kihelkonna kantselei ruumides Kose Laenu-Hoiu Ühisuse nime all. Esimesse juhatusse kuulusid: Põld, Schäfer ja Männik; nõukogusse: Ehkmann, Lepp, Oras ja Amtmann. Revisjonikomisjoni kui organit põhikirja järgi ei olnud, vaid see valiti nõu-

PANGA MAJA.

kogu liikmete hulgast tarviduse järgi. Panga esimeseks juhatajaks oli Jaan Schäfer-Saarmets. Kuni 11. augustini 1933. aastal töötab pank Kose Laenu-Hoiu Ühisusena, mis ajast alates ühes põhikirja muutmisega muudetakse ka nimi ja edasi töötab pank Kose Ühispangana. 30. novembril 1914. aastal kolib pank esialgsest asukohast oma majja, mis ehitatud kohalikult piimaühingult 99 aastaks renditud maa-alale ja kus leiab peale panga peavarju veel postkontor. Kose Ühispangas valdavama osa moodustavad põllumeeste laenud ja hoiused. Mis puutub Kose Ühispanga tegevusraadiusse, siis pole see põhikirjaga kuidagi piiratud. Praegu kuuluvad Kose Ühispanga tegevuspiirkonda Kose, Juuru, Harju-Jaani ja Jüri kihelkond ja osalt isegi Tallinna linn. Raskeima kaotuse sai pank Vene riigi asutiste likvideerimisel, mil pank kaotas 55.324,30 rubla. Eesti Vabariigi ajal pole pank kaotuste all kannatanud; kahtlastest laenudest puhastamine on toimunud protestitud vekslite ja üle kolme kuu pikendamata tähtajaliste laenude mahakirjutamise teel, mis teostatakse iga aasta lõpul.

Kose Ühispank asub Kosel Ravila vallas Harjumaal omas majas. Post: Kose; telef. 35. Juhatus: Otto Kruusement, Jaan Talimaa, Jaan Saarmets. Nõukogu: A. Nõlvet, A. Vahtmeister, J. Kruuberg, V. Pääsuke, J. Lillevälja, J. Hallismaa, A. Kukke, J. Teras. Panga juhatajaks on Jaan Talimaa. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 10—14. Panga korrespondendiks on Eesti Rahvapank.

Tallinna Eesti Laenu-Hoiu Ühisus (64).

Peagu kõik meie suuremad ja vanemad eesti rahvuslikud pangad on oma tegevust alustanud tagasihoidlikkude laenu-hoiu- ja vastastikuste krediidiühistutena ning kohandades end aja jooksul muutunud oludega saavutanud seisukorra, nagu neid näeme tänapäeval tegutsevat. Kui osa ärkamisaja juhte nägi oma ülesannet rahvusliku momendi allakriipsutamises ning vaimuvalguse õhutamises, olid neist mitmed palju ettenägelikumad ning said aru, et eestluse areng võib vaid siis jätkuda, kui luuakse soodsaid majandusliku elu arenemisvõimalusi. Eestlaste peamise rahvakihi moodustasid põllumehed — linnades valitses veel täiesti saksameelsus. Ja põllumeestele olidki määratud C. R. Jakobsoni üleskutsed laenu-hoiu- ja muude ühistute asutamiseks, nagu nad välismail eriti olid hoogu läinud, kui Raiffeiseni ja Schulze-Delitzschi tüübilised laenukassad, mis teenisid vaesema rahvakihi huvisid. Alles sajandi vahetusel, kui linnadesse oli koondunud rohkel arvul eestlastest käsitöölisi ning väikemajaomanikke, kes pidasid rasket võitlust oma edasipääsu eest ja kelledele

olid suletud teistest rahvustest juhitavate pankade uksed laenu saamiseks — astutakse iseseisvaid samme oma pankade loomiseks, millest ei jää muidugi eemale ka põllumehed. Omakorda soodustas nende tekkimist suurel määral ka uus suund Venemaa kaubandus-tööstuslikus arengus, mille tagamõtteks oli just eriti soodustada nn. „väikelaenu-asutiste" tekkimist, et sel teel saada kätte laiemate rahvahulkade käes olevaid vähemaid summasid ning juhtida neid siis suure Venemaa ülesehitamisele. Nähti meeleldi, et ka eestlased oma vabad summad sinna oleksid suunanud, ja neid läks ka sinna küllalt, kuid valvati teisalt eriti valvsalt selle järele, et kodumaal tekkinud pangad rahvuslikke sihte ei taotleks. Kuid eesti ühistuis peeti viimast nõuet just eriti silmas ja iga astutud sammu kaaluti vaid ühest seisukohast — kui palju ta meile kasulik on! Krediidiühistute asutamisel praeguse Eesti Vabariigi maa-alal peame silmas pidama kaht ajajärku: 1) aastaid enne murrangulist 1905. aastat ja 2) sellele järgnenud ajastut, kusjuures esimeste ühistute põhikirjad olid koostatud 1895. aastal väljaantud normaalpõhikirja alusel, kuna hilisemast ajajärgust pärit-olevad ühistud kutsuti ellu 1905. aastal kinnitatud normaalpõhikirja alusel. Kuna juriidiliselt oli neis põhikirjades lahkuminekuid, omasid ka asutatavad ühistud kahesuguseid õigusi. Kui 1895. aasta põhikiri ei kirjutanud ette, kes võisid liikmeks astuda, ega piiranud antavate laenude tähtaegu ning laenu otstarvet, tegi 1905. aasta põhikiri siin tunduvaid kitsendusi, piiritledes täpsemalt vastuvõetavate liikmete ametialasid, samuti antavate laenude norme, otstarvet ning tähtaegu. Teisest küljest võimaldas 1905. aasta normaalpõhikiri avaramat tegevust kapitalide liiklemisel ega nõudnud ka ühistu kõige vaba raha paigutamist riigi säästukassasse või riigi väärtpabereisse, vaid selleks oli ette nähtud 20%-line norm panga üldkohustustest — s. o. laenudest ja hoiuseist. Esimese (s. o. 1895. a.) põhikirja alusel asus töötama meie vanem krediidiühistu „Eesti Laenu-Hoiu Ühisus" Tartus 1902. a., kuna Tallinnas ellukutsutud ühistud alustavad tegevust 1905. a. põhikirja alusel. Vaadelnud lühidalt ajaloolisi eeltingimusi, olemegi jõudnud „Tallinna Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse" asutamisaja piirile. Et ühistut asutada, selleks oli vaja kakskümmend poliitiliselt ustavat isikut, kes pidid esinema vastava sooviavaldusega kubermangu väikelaenu-komiteele, kes selle läbi vaatas, oma otsuse peale märkis ja siis Peterburi edasi saatis. Kohaliku komitee koosseisu kuulusid: kuberner eesistujana, liikmetena: asekuberner, rüütelkonna peamees, talurahva-asjade peakomitee alatine liige, vabrikute inspektor, riigipanga juhataja, kaks mõisnikkude esindajat ja väikelaenu-asutiste inspektor kohaliku riigipanga osakonna juurest, kes oli ka komitee asjaajajaks. See asutis oli juba küllalt kõva filter, et kõiki ebasoovitavaid nähtusi või isikuid kinni pidada; eriti peeti silmas rahvuslikke püüdeid, kusjuures ei tahetud ühistute nimedes esinevat „Eestit" kuidagi läbi lasta. Peterburis oldud seevastu liberaalsemad ja mõnigi kohapeal eitavalt otsustatud küsimus tulnud sealt jaatava vastusega tagasi. Esimene „Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse" asutajate liikmete koosolek peeti 22. septembril 1909. aastal „Pandoriini" seltsi ruumides*), kusjuures 22 asutajast liikmest oli kokku tulnud 13; 7 uue liikme vastuvõtuga kasvas see arv kohe 20-ni, kusjuures ei puudunud koosolekult ka väikelaenu-asutiste inspektor A. Dreverk (praegu Tallinna linna rahandusosakonna direktor). Koosolekul, mida juhatas G. Kalla, tehti teatavaks, et ühistu asutamise luba on kinnitatud 16. septembril s. a. Tegelikkude juhtnööride andjatena esinesid Tallinna Vastastikuse Krediit-Ühisuse tegelased A. Uibopuu ja L. Tõnson. Kuna liikmete arv oli veel väga väike, nii et valimisi ei saadud teostada, otsustati uus koosolek alles siis kokku kutsuda, kui nende arv vähemalt 70-ni tõuseb. Liikmete kogumiseks moodustati viieliikmeline komitee. Osuseks arvatakse igale liikmele 100 rubla, kuid et ligi tõmmata laialdaselt ka väikese tuluga inimesi, siis võimaldati osust tasuda jaokaupa, makstes igas poolaastas 5 rubla, kuni normi täitumiseni. 20. oktoobriks samal aastal on samadesse ruumidesse kokku

*) „Pandoriini" seltsi ruumid asusid sel korral Pikas tänavas nr. 36, majas, mille asukohale iseseisvuse algaastail „Eesti Laenu Pank" aitas ehitada moodsa „pilvelõhkuja" (o/ü „Domus'e" maja).

kutsutud esimene nõupidamiskoosolek, mida juhatas A. Uibopuu. Nüüd võidi juba teatada, et liikmete kogumise toimkond oma neljal vahepealsel koosolekul on vastu võtnud koguarvus 108 liiget, kelledest koosolekul viibisid 63. A. Uibopuu ja A. Hanko sõnavõtud selgitasid ühistu tulevasi eesmärke ning tegevust, kusjuures eriti toonitati, et silmas peetaks laialdaste hulkade huve ja juhatusse vastavalt sellele eesmärgile valitaks ka sobivad isikud, viimased peaksid oma ülesandeid täitma palgata, kuni tegevus kasvab ja seda võimaldab. Märkimisväärne on eriti ütlus, kus kõneldakse kapitalide tarvilikkusest seltskonna organiseerimisel; et siin jutt on eesti seltskonnast ja nende ühisettevõtteist, on läbipaistev. Üldiselt kõigi sõnavõttude puhul võib ridade vahelt lugeda selget rahvusliku tegevuse deklaratsiooni, kuigi seda otseselt ei söandatud teha, et vältida võimalikke tekkivaid arusaamatusi ametivõimudega. Peakoosolek peeti 15. novembril s. a. sama „Pandoriini" ruumides G. Vestel'i juhatusel ja 74 liikme osavõtul. Valiti asjaajamiseks vastavad organid juhatuse, nõukogu, revisjonikomisjoni näol ning kinnitati eelarve tasakaalus 2000 rublaga (kuni aasta lõpuni). Juhatusse, mis sai kolmeliikmeline, valiti: G. Kalla, J. Sitska ja G. Treiberg. Kuueliikmeliseks nõukoguks valiti: G. Vestel, J. Bergmann, P. Roog, H. Kitvell, J. Reinthal ja J. Rõmmer, ning revisjonikomisjoni A. Reinberg, J. Soonike ja J. Paalmann.

Vastavalt juhatuse otsusele alustati tegevust 3. detsembril (ukj. 16. dets.) 1909. aastal, Tallinna Vastastikuse Krediit-Ühisuse ruumides, Suur-Karja tn. 3, dr. Köhleri abikaasa majas. Töötundideks määrati tööpäeviti ajavahemik kella 10—14-ni ja laupäeviti veel eraldi õhtupoolikul üks tund, et võimaldada ka neile, kes laupäeviti palka said, oma raha kohe hoiustada, ning muidki tehinguid toimetada. Nagu tegelik asjaajamine hiljem näitas, ei tuntud laupäevase lahtioleku aja järele erilist tarvidust ning see kaotati. Vaadelnud ühistu asutamisjärku, on samuti huvitav lähemalt vaadelda ka neid rahvakihte, kes selle uue algatusega kaasa tulid. Ametlikus aruandes on märgitud aasta lõpuni, s. o. õieti 1½ kuu jooksul, sisseastujatena 150 liiget, kuid paljud neist, kes esinesid sisseastumise sooviavaldusega ning tasusid oma osuse järgneva aasta algul, pole selles arvus märgitud; viimased kaasa arvatud, tõusis liikmeks astuda soovijate hulk kahesaja lähedale. Paarikümne isiku kutseala kohta puuduvad andmed, kuid teiste kohta on need olemas ja saaksime seega esialgu väikese statistilise ülevaate ligikaudu 80%-lise täpsusega. Esikoha pärivad siin ametnikud 35 isikuga, järgnevad käsitöölised — 31, majaomanikud — 30, kaupmehed — 26, ettevõtjad-tööstarid — 13, ajakirjanikud — 9, talupidajad (linna ümbrusest) — 9, kooliõpetajad — 6, arstid — 3, insenerid — 2, kohtupristavid — 2, kunstnikud — 2, kirikuõpetajad — 1, notarid — 1, linnanõunikud — 1, ja mitmesugused teised kutsealad ühe või kahe esindajaga. Järgnevas liikmete arvu kasvamises on juba selgelt nähtav, kelle huvidele kõige vastavam oli vastasutatud pank, ning nendeks osutuvad väikemajade omanikud, käsitöölised ja linnaümbruse põllumehed. Teisest küljest oli võimalik ühistusse väikeste summade kaupa oma raha hoiustada (mida teistesse pankadesse polnud võimalik alla teatud määra viia — 50 rbl.) või isegi liikmeks astuda ja dividendist osa saada, mis tavaliselt ületas hoiuste kasvikumäära. Kuigi tegutseti rahvuslikel põhimõtteil, leiame liikmete hulgast ka teiste rahvuste esindajaid, nagu juute ja venelasigi. Liikmeskonda oli koondunud enamik eestlastest haritlasi ja nii võime sageli kohata koosolekute protokollides ja muus kirjavahetuses meie tuntud avaliku elu tegelasi, neist isegi mitut riigivanemat (K. Päts, O. Strandman, J. Teemant) jne. Esimese veerandaasta tegevus oli suunamäärajaks edaspidisele arenemisele, sest selle aja jooksul õpiti tegelikult tundma põhikirja normide ulatust ja abinõusid, kuidas see andis end kohandada kehtivate oludega. Kujukaimalt valgustab seda 28. veebruaril 1910. a. Tallinna Eesti Lastekasvatuse Seltsi ruumides peetud peakoosolekul vastuvõetud resolutsioon, kus muuseas öeldakse järgmist: „Et praegune vastutajate läbi kindlustatud laenude väljaandmise summade ülemmäär 300 rbl. on, nii väikese laenu andmise võimalus aga ühisuse tegevust väga kitsaisse piiresse paneb ja sellega ühisuse tegevust väga suurelt takistab, siis volitab peakoosolek ühel häälel juhatust ja nõukogu valitsuselt luba paluma — 1) et ühisus

obligatsioonide peale kuni 1000 rbl. laenu anda võiks, 2) et käendajate vastutusel kuni 600 rbl. laenu võiks anda ja 3) eeskirju välja töötama ja valitsusele kinnitamiseks esitama, et majariistade ja tööabinõude peale kuni 1000 rubla laenu võiks anda." Niisuguste soovide täitumine polnud siiski lihtne, sest igasugu pisimadki muudatused läksid oma harilikku käiku kubermangu komiteesse ja sealt edasi Peterburi, ning tavaliselt ootas neid ikka ühine saatus, mis seisis esitatu kinnitamata jätmises. Siis haarati teiste abinõude järele, millest kasutatavaimaks kujunes moodus, et kõik täisealised perekonnaliikmed astusid osanikeks ning said laenu, nii et saadi kokku vajalik summa. See oli aga väga tülikas, eriti veel seetõttu, et laenude tähtajad olid võrdlemisi lühiajalised (¼ aastast — aastani). Kuid üle saadi sellest ikkagi igasuguste vahenditega. (Hiljem osutus siiski võimalikuks laenumäära tõsta 600-le ja 1000-le rublale.) Ühistule oli põhikirjaga ära määratud kindel tegevuspiirkond, millest ei võidud üle astuda ei hoiuste võtmisel ega laenude andmisel. Kuna ühistusse, mis tegutses meie suuremas linnas, ajuti õige palju vaba raha kogunes, maaühistud seevastu seda aga vajasid, siis lahendati need küsimused raha hoiustamisega kohalikesse maaühistuisse, kes seda siis omakorda edasi laenasid. Selliste tehingutega toetati isegi eesti asundusi Venemaal. Laene anti üldse väga mitmeiks otstarbeiks. Linnas (s. o. Tallinnas) olid suurimaiks laenude tarvitajaiks majaomanikud, sest Tallinn kasvas siis eriti jõudsalt ja peamiselt maalt linna valguvate eestlaste arvel, kes muutunud põllumajandussüsteemi ja maapuuduse tõttu olid sunnitud ülalpidamist otsima siin arenevais suurtööstusis. Liialdamata võib tähendada, et ühistu kaasabil on tekkinud suur osa eestlasist majaomanikke ning hoonestatud suured maa-alad Tallinnas. Käsitöölisile antud laenud aitasid neil suurendada oma ettevõtteid, neid ajakohastades, kuna põllumeestele laenutati inventari muretsemiseks, maaostuvõlgade korraldamiseks, maaparandusteks jne. (Väikekohtade tekkimist ja nende omandamist hõlbustasid sel korral „Talurahva Põllupanga" osakonnad, mis Baltimaile asutati pärast 1905. a., omandades ostu teel mõisu ja mõisamaid ning noid tükeldades müüsid soodsate järelmaksetingimustega talupidajaile edasi.') Rohkel arvul on laene antud edasiõppimise otstarbel mitmest seltskonnakihist isikuile.

Tegevus oli esimesest aastast alates juhitud õiges suunas ja vastavalt sellele kasvas ka liikmete arv ning puhaskasum. Viimast ei kasutatud aga mitte puht-ärilisiks otstarbeiks, vaid piirduti 6% dividendimääraga. Siin oli küll poolt ja vastu rääkimisi, kuid kultuurilisi ja heategevaid asutisi toetati meeleldi, sest oldi teadlikud, et eestlaste poolt juhitud ja ülalpeetud asutised said toetusi ainult eesti oma asutisilt. Selles mõttes on väga kujukaks näiteks ühistu 1910. a. puhaskasumi jaotus, kus ligi 40% puhaskasumist on jagatud üldkultuurilisile rahvuslikele asutisile ja koondisile. Toome ta siinkohal tervikuna:

6% dividendi (liikmeid oli 652)	Rbl.	166.50
Kroonumaksuks	„	69.38
Varukapitaliks	„	174.—
Nõukogu ja juhatuse liikmeile tasuks	„	443.—
Juhatuse liikmeile lisatasuks 5% puhaskasumist	„	86.72
Raamatupidajale lisatasuks	„	30.—
Teenrile lisatasuks	„	20.—
Tallinna Eesti Teatri ja Rahvamaja „Estonia" osatähtede omandamiseks	„	254.50
Tallinna Eesti Lastekasvatuse Seltsile	„	100.—
Eestimaa Põllumeeste Kerkseltsile	„	100.—
Eestimaa Rahvahariduse Seltsi õhtukursuste heaks	„	50.—
Tallinna Kaubandusekooli kehvemate õpilaste heaks	„	30.—
Eestimaa Rahvahar. Seltsi kirjanduse haruseltsi heaks	„	20.—
Revisjonikomisjoni liikmete tasuks	„	18.—
Nikolai gümnaasiumi puudustkannatavate õpilaste heaks	„	75.—
Tallinna algkoolide õpilaste toetamise seltsi heaks	„	97.29
Kokku:	Rbl.	1734.39

Kuigi järgnevate aastate puhaskasumi jaotusest heategevad ja kultuurilised asutised summaarselt vähem ei saanud, moodustas see siiski väiksema üldprotsendi kogusummast, sest vastavalt tegevuse iseloomule oldi sunnitud osa puhaskasumit kandma üle varukapitaliks. Toetused kultuurasutisile figureerisid peagu iga rahvusliku panga aruandes ja kuigi summade vähesuse tõttu ei saadud kõiki toetada — said seda enam üksikud asutised, millistest Tallinnas tuleks eriti mainida „Estoniat", rahvamaja ning teatriühingut ja mille majaehitamine võis toimudagi esijoones Tallinna eesti krediidiühistute toetusel — nii osatähtede omandamisega kui ka — ja seda just peamiselt — laenude andmisega. Tegevuse suurenemise tõttu jäid ruumid kitsaks ning 1910. a. juunikuus otsustati üürida avaramad ruumid Suur-Karja tänavas nr. 9, kus asus varem notar Linnamäe kontor. Et võimalikult odavalt läbi ajada, siis võeti kaasüürnikuna samasse „Alevi Kinnitusselts" (pärastine „Eeks"). Hiljem, „Tallinna Vastastikuse Krediit-Ühisuse" uue maja valmimisel 1913. a. koliti ühiselt sinna üle, sissekäiguga V.-Karja tänavalt. Ka selle hoone ehitamist aitas ühistu oma kapitaliga lõpule viia.

Ühistu järgnevad tegevusaastad, mis langesid Maailmasõja eelaastaile, möödusid erilise kiire tõusu tähe all. Kuigi too nähtus esines üldiselt üle riigi, oli Tallinn omakorda eriti väljavalitud keskkohaks, kuhu voolas Vene riigi kuld suurte ja moodsate kindluste ehitamiseks. Kasvas elanike arv, koos sellega üldine majanduslik käive ning ka teenistusvõimalused ja raha rändas pankadesse hoiustena. Kui ühistul oli 1910. a. lõpuks liikmeid 652 isikut ja osuskapitali 34.705 rubla suuruses summas, kasvas sealt alates liikmete arv peaaegu pidevalt igal aastal 500 isiku võrra — suhteliselt ka osuskapitalid — ning saavutab oma kõrgpunkti Maailmasõja puhkemise aastaks (1914) 2624 liikmega ja 216.331 rbl. osuskapitaliga. Vastavalt tegevusele oli ka ametnikepere kasvanud neljale isikule, peale selle veel juhatuse koosseisu kuuluv juhataja, kelleks oli vahetpidamata kuni 1928. aastani cand. hist. J. Sitska. Juhatuse, nõukogu kui ka revisjonikomisjoni koosseisudes ei tekkinud tol ajal suuri muudatusi, sest kõik valitud isikud täitsid oma kohustusi suure innu ja usaldatavusega. Rohke rahasummade kasv suuremais keskustes asuvais eesti pankades tõstis päevakorrale ühise koostöö küsimuse nende otstarbekaks kasutamiseks ning üldise krediidituru korraldamise ning sellest ülevaate saamiseks. Suuremad eesti krediidiühistud astuvad omavahel kirjavahetusse ning tagajärjeks on tegelikkude sammude astumine ühistu juhatuse poolt liidu ellukutsumiseks. Saadud vastav nõusolek peakoosoleku poolt, koostatakse vastava liidu põhikiri ning saadetakse kinnitamisele. See oli koostatud nii, et oleks haaranud peale Eestimaa kubermangu endasse ka need krediidiühistud, millised tegutsesid Liivimaa kubermangu põhja-osas; kui see võimalus läbi ei oleks läinud, siis pidi sellest kujunema Eestimaa kubermangus tegutsevate eesti krediidiühistute liit. Kuid kohalik väikelaenuasjade komitee oli selle vastu ja kuigi Peterburist loodeti teissugust vastust — jäeti too põhikiri ka seal kinnitamata. Olgugi et Venemaal samasihilisi liitusid lubati, peeti neid Baltimail seevastu soovimatuks nähtuseks. Kui hiljem teised krediidiühistud samaste esildustega võimude poole pöördusid, siis olevat kõrgemalt poolt avalikult öeldud, et liitusid siin juba sellepärast ei kinnitatavat, et nad riigivolikogu valimiste ajal soovimatut mõju avaldavat, kasutades laenupoliitikat erakondlike sihtide ja nimelt rahvuserakondliku mõju maksmapanekuks. Isegi vähimaid muudatusi ei kinnitatud; kui näiteks ühistu pöördus peakoosoleku sooviavalduse täitmiseks ametivõimude poole, et põhikirjas võiks teostada muudatust, mis võimaldaks dividendi maksmist ka nende osuskapitalide pealt poole aasta viisi, mis aasta teisel poolel ühistu käsutusse tulevad, siis saadi järsult eitav vastus. Kõik sellised takistused sundisid ühistuid otsima väljapääsu omavaheliste erakokkulepete kaudu, mis ka üldiselt soodsaid tulemusi andis, muidugi neid üldiselt kitsaid raame silmas pidades, mida maksvad seadused lubasid, et mitte ametivõimude tagakiusamise alla sattuda. Vaadati ju eestlastele ja nende ettevõtteile üldiselt suure umbusklikkusega ning nähti igas sammus rahvuslikke lahkpüüdeid. Sellistes oludes sammuti vastu saatusrikkale Maailmasõja lahtipuhkemise aastale (1914). Nagu sellistel puhkudel ikka, valdas ka nüüd hoiuste omanikke paanika, kes tõttasid

oma raha pangast välja võtma. Tekkisid pikad ootajate sabad kõigi pankade juures. Kui esialgu makseti välja terveid hoiuseid, siis piirati nende väljamaksmist hiljem omavaheliste kokkulepete kaudu, kuna mõnigi pank palus ja sai ka moratooriumi. Ühistul ei arenenud asjaolud aga nii kaugele; hiljem, kui meeled rahunesid, toodi samad hoiused uuesti tagasi. Säärane paanika tekkis veel aasta hiljem (1915. a. suvel), kui Saksa laevastik käis Pärnut pommitamas. Maailmasõja lahtipuhkemine ja sellega ühenduses olevad sündmused olid krediidiühistuile (nagu teistelegi pankadele) küllalt murettekitavaks ajajärguks, sest suurem osa hoiuseid (paiguti kuni 80%) olid mahutatud raskesti likvideeritavaisse laenudesse ning väärtpabereisse. Viimastelt oli pealegi otsekohe näha kahjusid kursi langustest, kuid ühistud olid kohustatud neid (riigi väärtpabereid) omandama vastavalt eeskirjadele. Sama aasta detsembrikuus peeti tekkinud erakordse aja ja sündmuste tõttu üldine eesti krediidiühistute esindajate nõupidamine, kus muide otsustati laenude andmisel silmas pidada esijoones nende lühikesi tähtaegu ning suurendada varukapitali, ja kui muud võimalust selle suurendamiseks pole ette näha, siis peaks see toimuma isegi liikmete dividendi arvel. Asjaolud ei arenenud aga nii pessimistlikuks; teatav tagasiminek tekkis väljaastunud liikmete, hoiuste ja laenude vähenemisega, sest sõda paiskas paljud eemale oma senisest elukohast. Laenude vähenemine andis end tunda eriti sõja kolmandal aastal (1916. a.), kui sõjategevuse piirkond lähenes Baltimaile. Linnas olid toiduained nende vähese saadavuse tõttu hinnas tugevasti tõusnud ja võimaldasid põllumeestele head tulu. Kuigi vääring näitas järjekindlalt kahanemistendentsi, ei saanud põllumees oma raha talude uuendamiseks kasutada, sest puudus turul inventar, samuti tööriistad, ning töökad käed olid mobiliseeritud sõjaväkke. Suur osa sellisel teel kogutud vaba raha rändas siis pankadesse hoiustada. Tallinnas oli küll elanikkude arv kiiresti kasvanud, kutsudes esile ennenägematu korterikriisi, kuid puudus igasugune võimalus uute ehitiste püstitamiseks, sest puudus materjal ja töötajõud. Vaba raha pidi aga kuskile paigutatama, et see midagi teeniks. Kõige avatlevamad olid selles mõttes kõiksugused riigi-, sõja- ja vabaduslaenude piletid, mis hiljem täiesti väärtusetuks muutusid; neisse pabereisse paigutasid oma raha eriti maaühistud.

Ühistu astus 1915. a. aktsiate omandamise teel Moskva Rahvapanga liikmeks ja kuigi rahasummasid hoiustati Vene pankades, kaaluti igasuguseid võimalusi, kuidas raha kodumaale jätta. Leiti, et kõige sobivam oleks paigutada seda kinnisvarasse; pealegi oli kinnisvara põhimõtteline omandamise küsimus otsustatud jaatavalt juba 1914. a. peakoosoleku poolt, kuid et seni puudus soodus juhus selle omandamiseks, seisis see küsimus lahendamata. 1916. a. kerkis päevakorrale Suur-Karja tänavas asuvate kinnisvarade (nr. 486 ja 520 praeguse pangahoone kohal) ost E. Hörschelmannilt, kellele, vastavalt peakoosoleku nõusolekule, maksti selle eest 135.000 rubla. Sellises olukorras läks ühistu vastu sündmus- ja tähendusrikkale 1917. aastale. Revolutsioonist, mis kukutas tsaarivalitsuse, loodeti palju, eriti aga seda, et kaotataks need takistused, mis koormasid ühistuid nende tegevuses kõiksugu eeskirjade ja määrustega. Kuid keeruline sündmuste areng ja kõrvaltegevusega (eriti varustuseküsimus) seotud ühistu tegelased ei suutnud neid algul kohe läbi suruda, kuid hiljem muutus see läheneva sõjarinde ja olude segasuse tõttu võimatuks. Ühistu ajaloos omab see aasta pöördelist tähtsust, sest vastavalt 26. märtsil samal aastal peetud peakoosoleku otsusele, mis tehti ühehäälselt, muudeti ta Vastastikuseks Krediit-Ühisuseks. Arutusel oli see küsimus juba 1916. aastal, kuid siis ei peetud seda sammu veel tarvilikuks. Astutud sammu põhjustena märgitakse, et ühistule on need raamid juba kitsaks jäänud, mis maksev seadus väikelaenuasutistele määrab; ühistusse koondub palju vaba raha, mida aga krediidimäära vähesuse tõttu pole võimalik loovaks tegevuseks välja laenata, ning raha jääb seisma. Pealegi olevat ühistu liikmete enamik majaomanikud ja väikeärimehed, kes tarvitavad suuremat vekslikrediiti ning ühistu praegune bilanss seda võimaldavatki. Ümbermuutmisel otsustatakse võtta nimeks „Eesti Vastastikune Krediit-Ühisus Tallinnas", ja põhikirja aluseks juba 1907. aastal asutatud „Tallinna Vastastikuse Krediit-Ühisuse"

põhikiri. Vastavaid sooviavaldusi silmas pidades töötas juhatus välja uue põhikirja kava ning saatis selle Peterburi, rahaministeeriumile kinnitamiseks (väikelaenukomiteed kubermangudes olid juba kaotatud), kust see 16. augusti kinnitamise tähtpäeva kandes kolm päeva hiljem kohale jõudis. 15. oktoobril samal aastal „Lootuse" seltsi ruumes kokkuastunud ühistu peakoosolek otsustaski lõpetada oma tegevuse ning samal ajal avada uue asutatava krediidiühistu tegevuse ning anda üle nii aktiva kui passiva. Asutamiskoosolek peeti 26. novembril s. a. ühistu ruumes. Vastava üleskutse peale olid endid liikmeiks kirjutanud 132 isikut 24.835-rublase osuskapitaliga, kelledest olid ilmunud 52. Tegevust otsustati alustada 1. detsembrist 1917. a. ning esimene tegevusaasta olnuks 13-kuune (ulatudes 31. dets. 1918. a.). Kuigi nimetatud peakoosoleku pidamine toimus juba enamlaste võimupäevadel (Maanõukogu oli just eelneval päeval laiali aetud), polnud nad seni otsekoheselt takistanud pankade tegevust ega astunud selleks ka veel iseseisvaid samme. Kui aga Peterburist pärale jõudis 14. dets. s. a. väljaantud dekreet rahanduse riigimonopoliks tunnustamise üle, moodustati kubermangunõukogu juurde eriline komissariaat pankade revideerimiseks, juhtnööride andmiseks jne., kuni vastav käskkiri pidi ilmuma, mis liitnuks kõik pangad riigipangaga. Komissariaadi poolt väljaantud ettekirjutised, kui neid oleks pidanud kohe täitma, oleks viinud kõik pangad ning nendest sõltuvad kliendid otsekohe pankrotti, sest nii asjatundmatult olid need koostatud. Neile püüti vastu vaielda, ära näidates nende puudulikkust, mis mõnel juhul ka õnnestus, kuid see ei takistanud uusi ja juba üksikasjalisemaid määrusi andmast, millised tungisid kliendi ja panga vahekordadesse. Nii ei lubatud näiteks nädalas üle 150 rubla hoiuste omanikele välja maksta nende hoiuseist ning 18. jaanuaril 1918. a. antud määruse põhjal pandi „ühiskondlike kulude katteks" maksu alla „kõigi eraisikute, äriliste ettevõtete ja igasuguste eraasutiste seisu- ehk hoiusummad ja jooksvad arved, mis Eesti piirides olevais pankades, krediitühisustes ning muis rahaasutisis olid 1917. aastal, mitte vähem kui 3000 rubla suuruses", maksma hakkas see määrus tagantjärele, sest maksualuseks summaks loeti neist kõige suurem, mida hoiustati 25. oktoobri ja 31. dets. vahel 1917. a. Maksumäär algas 3000 rublast ½%-ga ja paisus 75%-ni summadelt, mis ületasid 800.001 rubla. Maksu olid kohustatud ühistud välja arvama ja tasuma 31. jaanuariks 1918. a. Kutsuti kokku ühistu erakorraline peakoosolek, kuid sealgi ei saadud muud nõu anda, kui soovitati läbirääkimistesse astuda teiste ühistutega ning selle määruse muutmiseks samme astuda. See polnud aga sugugi lihtne toiming, sest võimudel oli raha hädasti tarvis ja liginevate Saksa sõjavägede tõttu ei arvestatud enam kuigi palju tegelikkust. Nii isegi mõisteti naaberkrediidiühistu juhataja A. Uibopuu maksude tasumata jätmise pärast surma, kuigi otsus hiljem muudeti seltskondlikule tööle saatmiseks ja varanduse konfiskeerimiseks. Tagajärjeks oli juhtivate jõudude põranda alla kadumine. Väga ilmekalt iseloomustab nende revideerijate „asjatundlikkust" üks samaaegne ühistu juhatuseliige: kui revidendid arusaamisele olid viidud pikkade seletuste varal, et ühistul saab revideerida ikkagi ainult neid rahasummasid, mis kassas olid, siis jäeti alati kassasse vähe raha ja avati eriline „seefi arve", kuhu kanti ülejäänud raha, mis kassast ära võeti ja kõrvale pandi. Kaua ei saadud ka niisuguste abinõudega edasi ja siis kadusid ühistu juhtivad tegelased silmapiirilt, viibides vaheldumisi mitmel pool tuttavate juures, kuna koju minna ei julgetud, sest sinna võidi arreteerima tulla. Loomulikult ei saa sellist seisukorda äritegevuseks nimetada, kuid ta oli paratamatu, et kuidagi aega võita, kuna oldi teadlikud, et enamlaste lahkumine siit on vaid ajaküsimus.

Järgnev Saksa okupatsiooni ajajärk, olgugi lühike, oli eriti raske majanduslikult ja poliitiliselt. Kui Tallinna elanike arv oli 1917. a. paisunud 159.193-le, langes see aastavahetusel üle kolmandiku, jäädes peatuma 105.789-le (olles väiksem kui enne Maailmasõja algust). Kuigi suur osa lahkunuist tuleb lugeda vene sõjaväelaste arvele, oli see langus siiski masendav ja ei jätnud avaldamata oma halvavat mõju üldistele majanduslikele käibeile. Elati üldiselt tardunud olukorras ja loodeti seisukorra peatset muutust. Vastava määruse järgi pidid kõik pangad, nagu muudki selt-

sid ja ühingud, endid võimude juures uuesti registreerima, esitades sealjuures saksakeelse põhikirja tõlke. Samuti nõuti kohe algul andmeid selle kohta, kas pole ühistus hoiul selliseid summasid, mis võiksid kuuluda konfiskeerimisele sõjasaagina. Kassa seisu kohta oldi kohustatud esitama kirjalikku aruannet iga järgneva hommiku kella 11-ks. Erilisi raskusi asjaajamises ja kahjusid tekitas mitmesuguste rahamärkide kehtimatuks tunnustamine, mida ei saadud ega suudetudki alati ümber vahetada. Rahasummad, mis Venemaa pankadesse oli mahutatud, tuli samuti kahjudena maha kanda. Okupatsiooni ajal on ühistu pidanud ainult ühe erakorralise peakoosoleku (seegi oli otsusevõimne alles teiskordse kokkutuleku järel) ning seal seisab ainsa päevakorrapunktina ühistu krundi suurendamise ja majaehituse küsimus. Kuigi selleks määrati tarvilised krediidid ning valiti isegi ehituskomitee, ei saadud selle täitmisele asuda, sest okupatsioonivõimude lahkumisel algav Eesti Vabariigi loomine ja kaitse organiseerimine sissetungivate enamlaste vastu suunas kogu jõud sellele alale. Kuna valitsusel tuli oma tegevust alata mittemillegagi, varustist kõikjale ja raha hädasti vaja oli, liitusid mõlemad Tallinna Eesti Krediit-Ühisused ning andsid ühiselt garantii lahkuvaile okupatsioonivõimudele, et viimaste poolt Ajutisele Valitsusele üleantavate nn. „Roha" kaupade eest tasutakse vastav summa, mis ulatus 8.855.825 margani. Kuid ka raha oli hädasti vaja; kui Valitsusel õnnestus laenu saada Soomest 20 miljoni Soome marga suuruses, olid peamiselt jällegi Tallinna Eesti Krediit-Ühisused need, kes koos teistega võtsid vastutuse laenu tasumise eest endi peale. Toodud näited on üksikud ja suuremad sündmused sellest kangelaslikust ajajärgust, mis veelkordselt kinnitab, kui suur tähtsus oli organiseeritud eesti rahvuslikul kapitalil eesti krediidiühistute näol meie iseseisvusvõitluses. Saavutatud riiklik iseseisvus, tuues põhiolemuslikke uuendusi nii poliitilisel kui ka majanduslikul alal, kaotas kõik varemad, tegevust pidurdavad määrused ning lõi uued arenemise sihtjooned. Oludele vastavalt tuli asuda ühistu tegevuse ümberkorraldamisele. 16. jaanuaril 1920. aastal otsustab ühistu peakoosolek ühistu muuta aktsiapangaks. Juhatus, vastavalt sooviavaldustele, töötas välja uue asutatava „Eesti Laenu Panga" põhikirja ning saatis Valitsusele kinnitamiseks, mis hakkas maksma avaldamisega R. Teatajas nr. 85/86 12. juunil 1920. a. Kinnitatud põhikirja alusel võttis „Eesti Laenu Pank" kõik „Tallinna Eesti Vastastikuse Krediit-Ühisuse" aktiva ja passiva üle, ning rahuldas nende liikmete nõuded, kes ei soovinud aktsionärideks astuda.

Jõhvi Laenu-Hoiu Ühisus (67).

Jõhvi Laenu-Hoiu Ühisuse asutamise põhjused olid samad mis paljudel teistelgi tol ajal ellukutsutud krediidiühistuil — pankade võrk oli veel hõre ja needki koondunud linnadesse. Maaelanikul nende kasutamine oli seotud raskustega ja pealegi polnud linnapankadel palju usaldust kaugel asuvate klientide vastu. Neil asjaoludel kerkis ka Jõhvis üles kohaliku krediidiühistu asutamise mõte. Asi algatati kohalike seltskonnategelaste poolt, kes olid koondunud Jõhvi Põllumeeste Seltsi ja Jõhvi Tuletõrje Seltsi ümber. Panga asutajaiks liikmeiks olid põllumees Aleksander Saar, Jõhvi notar Karl Väli ja koolijuhataja Peeter Talts. Pank registreeriti Jõhvi Laenu-Hoiu Ühisuse nime all 10. novembril 1909. a. ja alustas tegevust järgmise aasta algul — 24. jaanuaril 1910. a. Jõhvi Põllumeeste Seltsi ruumes Jõhvi alevis. Panga esimesse juhatusse kuulusid Karl Väli, Peeter Talts ja Aleksander Saar. Nõukogus olid talupidaja Johan Suban, taluomanik Feodor Saarepere, taluomanikud Joosep Uustal, Kristof Vester, Gustav Puss ja Jõhvi vallasekretär Aleksander Pääro. Viimane sai ka panga esimeseks juhatajaks. Panga põhikiri, mis oli koostatud vastavalt seaduste poolt esitatud nõudeile, ei võimaldanud arendada kuigi laia tegevust, mispärast 1919. aastal põhikiri muudeti ja pank hakkas tegutsema vastastikuse krediidiühistuna. Uueks nimeks sai Jõhvi Vastastikune Krediit-Ühisus. Panga tegevusrajooniks oli esialgu Jõhvi kihelkond, pärastpoole laienes see aga kogu Alutagusele.

Pangast anti laenu kõigile. Laenu ülemmääraks oli võlakohustiste vastu üksikisikuile 600 rubla ja majanduslikele seltsidele ning ühistuile 5000 rubla. Pank tegutses üldiselt edukalt kuni 1917. aastani, mil revolutsiooni mõjul hoiustes toimus tugev langus, sellest tingituna tuli tagasi tõmmata ka vastavalt laene. Nii hoiuste kui laenude toojaiks ja kasutajaiks olid ülekaalukalt talupidajad. Vabadussõja ajal evakueeriti pank ajutiselt Pärnu. 1919. aastal omandati ka kinnisvara, kuhu pank samal ajal sisse kolis. Raskevõitu tegutsemistingimuste tõttu otsustati pank 1923. aastal aktsioneerida. See toimuski ja pank tegutses edasi aktsiapangana A/S Jõhvi Panga nime all.

Antsla Ühispank (68).

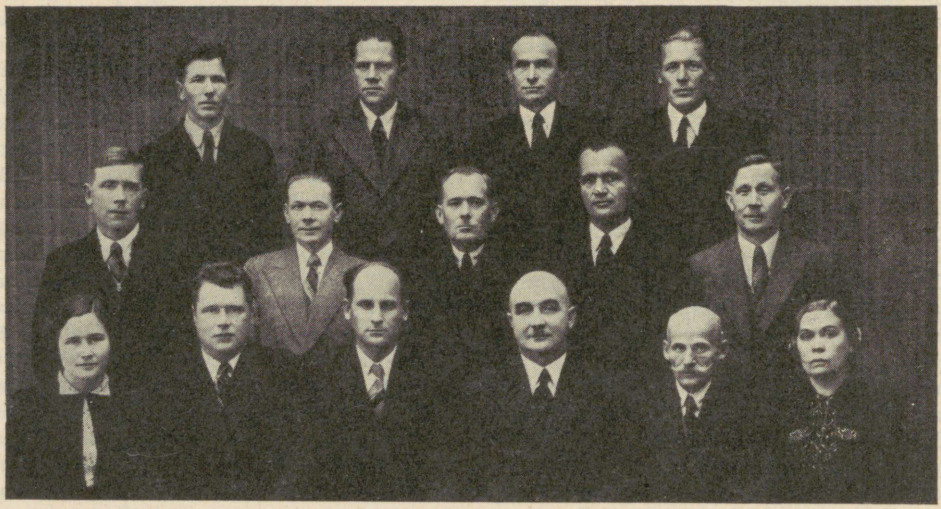

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.
Vas. I rida: A. Samarütel (ametn.), A. Must (rev.-kom. esim.), B. Abiline (juhataja), R. Samarütel (juh. esim.), P. Pukk (nõuk. esim.), A. Siimann (raamatupid.). II rida: G. Vernik, P. Zirk, K. Johanson (nõuk. liikmed), R. Treimuth (juh. l.), M. Rõigas (nõuk. l.). III rida: P. Treumuth (rev.-kom. l.), H. Joab (nõuk. l.), H. Altosaar (juh. l.), J. Treumuth (rev.-kom. l.).

Antsla Ühispanga asutamine oli tingitud panga puudumisest Antslas kui kasvavas keskuses. Asutamise mõtte algatasid põllumees Peeter Koemets, Vana-Antsla vallasekretär Johan Veimann ja köster Vikendi Pakler. Nende poolt teostati ka asutamise eeltööd. Koos eelmistega kogunes 19 asutajat liiget, kellest enamik oli kohalikke majaomanikke, kaupmehi ja käsitöölisi. Põhikiri registreeriti 1909. a. lõpul ja järgmise, 1910. a. 7. veebr. alustati tegutsemist Antsla alevis panga liikme P. Patte majas. Asutamisaegseks nimeks oli Antsla Laenu-Hoiu Ühisus. Esimesse juhatusse kuulusid põllumees Peeter Koemets, vallasekretär Johan Veimann ja kooliõpetaja Martin Siimann. Nõukogusse kuulusid põllumees Kristjan Prisko, kaupmees Jüri Schmidt, põllumees Mihkel Anton, köster ja kooliõpetaja Vikendi Pakler, majaomanik Peeter Patte ja põllumees Ferdinand Altosaar. Juhatajaks-raamatupidajaks sai Johan Veimann, kelle asemele 1915. a. tuli P. Koemets ja järgmisel aastal Peeter Treumuth, kes sellel kohal ja hiljem juhtivais organeis töötas pikemat aega. Panga tegevus areneb edukalt juba esimesil tegevusaastail. Rööbiti liikmete arvu kasvuga suurenevad hoiused ja tõusevad laenud. Maailmasõja puhkedes mobiliseeritakse

krediidiühistu mõned juhtivad tegelased, mistõttu tegevus veidi kannatab. Hiljem juhataja Treumuth tuleb siiski tagasi. Tõsisemaid raskusi ähvardasid tuua Vene revolutsioon ja Saksa okupatsioon, kuid õnneks saadi neist hõlpsasti üle. Eesti lahkulöömisega Venemaast läks pangal kaotsi Vene riigipanka hoiusena paigutatud 30.000 rubla. Vabariigi algaastail hakkas krediidiühistu tegevus jälle hoogsalt kasvama. Pank avati endise ühe nädalapäeva asemel kaks korda nädalas ja mõni aasta hiljem juba igal tööpäeval. Tegevuse kasvamisest tingitud asjaajamistöö suurenemise pärast palgatakse pangale tasulised tööjõud.

Eriline tegevuse tõus toimus 1925. a. ja 1926. a. Hoiuste jõudsa kasvuga rööbiti anti rohkelt laene, mida pärast, majanduskriisiaastail oli raske tagasi tõmmata. Hoiuste tagasinõudmise rahuldamisvajadus tekitas tõsiseid raskusi. Panga seisukord oli mitmel korral kriitiline. Ka sattus 1932/33. a. panga juhatus vastuollu liikmeskonnaga mõne juhatuseliikme ebamäärase teguviisi tõttu. Nii oligi 1933. a. algul panga seisukord nii kriitiline, et oleks tulnud sulgeda uksed. Olukord lahenes pärast seda, kui uueks juhatuseliikmeks 1933. a. valiti Richard Samarütel, kes kohapeal laiemates ringkondades oli tuntud tüseda ühistulasena ja kellel oli laiemate hulkade usaldus. Peale R. Samarüteli tööle asumist ja veel mõne juhatuseliikme lahkumist õnnestus pangal liikmeskonna kui ka klientide usaldus tagasi võita ja see püsib seni. Pank on tollest ajast peale sammunud tõusuteed järjekindlalt. Kui 31. detsembril 1933. a. bilanss näitas kr. 165.765.—, siis 31. detsembril 1938. a. oli bilanss kr. 446.156.—. Sealjuures on järjekindlalt kustutatud kahtlased laenud. Vajalise krediidi nõutamisel kriisi ajal aitas kaasa Eesti Rahvapank. 1929. a. teostati Antsla Laenu-Hoiu Ühisuse nime muutus. Uueks nimeks võeti „Antsla Ühispank" ja muudeti põhikiri vastavalt. Kuni 1922. a. kevadeni anti pangast laene ainult liikmeile ja võlakohustiste vastu, pärast seda aga ka mitteliikmeile ja ka veksli tagatisel. Antsla Ühispanga kujunemisel tüsedaks krediidiühistuks on kahtlemata suuri teeneid praegusel juhatusel, kes selles koosseisus töötab juba 1934. a. saadik. Panga edu on soodustanud hea arusaamine tegelaste vahel ja lahkhelideta töö. Olles praegu ainsaks pangaks kohapeal, evides suurt liikmeskonda ja küllaldasi tegevuskapitale, võib loota edu panga edaspidiseski tegevuses.

Antsla Ühispank asub Antslas Tuletõrje tn. 1, telef. 9. Juhatus: Richard Samarütel, Rodion Treimuth, Hans Altosaar. Nõukogu: P. Pukk, M. Rõigas, P. Zirk, K. Johanson, H. Joab, G. Vernik. Panka juhivad juhatuse esimees R. Samarütel ja juhataja Bernhard Abiline. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondendiks on veel Põllumeeste Keskpank.

Rapla Ühispank (69).

Rapla Ühispanga ellukutsumine oli põhjustatud kasvavast krediidinõudlusest, mis kohapeal ilmnes mitmelaadiliste uuenduste tagajärjel põllumajanduses. Panga asutamise mõtte algatasid kohalikud ärksamad seltskonnategelased ja põllupidajad, Rapla Põllumeeste Seltsi ja Kaubatarvitajate Ühisuse liikmed: Gustav Laanekõrb — ülemtalurahvakohtunik, Jaan Pits — kooliõpetaja, Mihkel Rütmann — põllumees ja ärimees, Karl Assefeldt — Kaubatarv. Ühisuse ärijuht, Rudolf Gustel — postkontoriülem, ja Heinrich Läte — aktsiisiametnik. Normaalpõhikirjale kirjutasid alla peale mainitute veel 18 isikut, kellest enamus oli põllumehi. Põhikiri registreeriti 27. jaan. 1910. a. „Rapla Laenu- ja Hoiu Ühisuse" nime all. Asutamispeakoosolek toimus 21. veebruaril 1910. a. ja juba 25. veebruaril avati panga tegevus Rapla Kaubatarvitajate Ühisuse ruumes. Panga esimesse juhatusse kuulusid ülemtalurahvakohtunik Gustav Laanekõrb, kooliõpetaja Jaan Pits ja köster Philipp Schüts. Esimesse nõukogusse kuulusid „Singeri" agent Jaan Kallmann, põllumehed Jaan Kuusemets, Tõnis Reimann, Jüri König, Jaan Kallis ja Jaan Odeland. Panga juhatajaks esimesel tegevusajajärgul oli köster Philipp Schüts. Esialgu toodi uude panka hoiuseid tagasihoidlikult. Panga

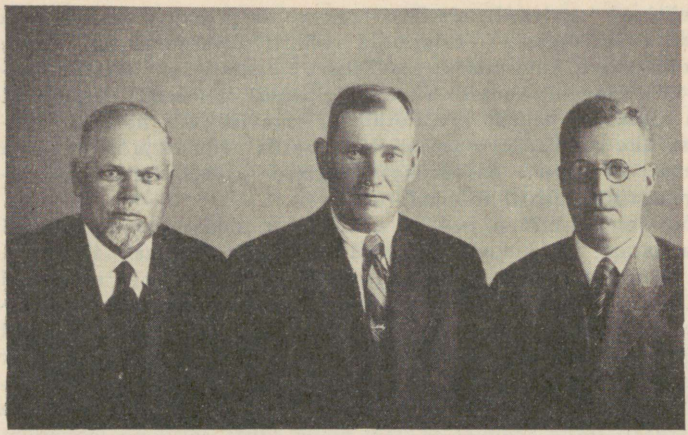

PANGA JUHATUS
1938. A.

Vasak.: R. Veinberg (abiesim.), J. Uudelt (esimees), A. Plaks (juhataja).

mõte tundus kohapeal veel võõrana ja selle vastu oldi umbusklik. Aja jooksul aga kasvas arusaamine panga vajadusest ja väärtusest, hakati tooma hoiuseid ja kasutama laene. Panga esimene tegevuskapital koosnes osuskapitalist. Laenude väljaandmise võimaldamiseks tehti Tallinnast Riigipanga osakonnast 2000.— rubla laenu. Aasta-aastalt arenes panga tegevus ja saavutas oma viienda tegevusaasta — 1914. a. lõpuks ennemaailmasõjaaegse kõrgeima taseme. Järgnevad sõja-, revolutsiooni- ja okupatsiooniaastad ei võimaldanud pangal endises tempos edasi areneda. 1915. a. peale algas tagasiminek nii liikmete arvus kui väljaantud laenudes, mis kestis kuni 1918. a. lõpuni. Hoiused kasvasid aga endiselt. Tol ajajärgul tekkis pangal raskusi kapitalide mahutamisel. Laenude nõudluse puudusel hakati neid paigutama Vene riigipanga

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.
Vas. I rida: L. Magus (ametn.), L. Leppoja (raamatup.), J. Uudelt (juh. esim.), A. Plaks (panga juhataja), G. Sepre (ametn.). Vas. II rida: J. Sipelgas, J. Tepomäe, H. Västrik, Th. Aasamaa (kõik nõuk. liikmed). Vas. III rida: M. Jõelain (nõuk. l.), T. Kildema (kassap.), A. Roosimaa (nõuk. l.), J. Hamburg, J. Rütmann (rev.-kom. liikmed).

PANGA MAJA.

ettekirjutusel Vene riigi säästukassasse ja Vene riigi sõjalaenu väärtpabereisse, milliste summa 1917. a. lõpuks tõusis 62.851.— rublani. Vene revolutsiooni ja rahaväärtuse langusega läks see summa pangal kaotsi. Mitmesuguste rahavääringute vaheldumine omakorda vähendas panga kapitale ja nii oldi Eesti iseseisvuse alguseks jälle suurema tegevuskapitalita.

Eesti omariikluse ja majanduse arendamisega hakkas panga tegevus uuesti jõudsamalt arenema alates 1921. aastast. Eelmisel — 1920. a. võeti pangale uus nimi Rapla Ühispank ja uuendati põhikirja, millega võimaldus toimetada kõiki pangatehinguid. Aastail 1922—1924 kasvas ja arenes tegevus juba seevõrra, et pank avati igal tööpäeval üheks tunniks, ja alates 1925. aastast — kella 9—14. Ometi avaldati panga tegevuse kohta laiemais ringides rahuldamatust. Oli eelistatud üksikuid isikuid, neile suuri laene andes ja seejuures mitte küllalt soliidsete tagamite vastu. Kuna liikmete enamus oli jäetud kõrvale. Neil asjaoludel valiti 1924. a. ja 1925. a. panga juhatusse uusi energilisi tegelasi ja ametnikke. Uus juhatus asus agaralt laene õiglasemalt laenusoovijate vahel jaotama. Selgitati kassa puudujääk ja muid väärnähtusi. Raskustest hoolimata suudeti kõik tehtud vead parandada ja vahepeal kõikuma löönud usaldus panga vastu hakkas jälle kasvama. Ühtlasi algas 1925. a. peale panga liikmete, omakapitalide ja hoiuste pidev tõus, mis kestis kuni 1931. a. lõpuni. Tegevuse laienemise tõttu oli pank sunnitud endale muretsema avaramaid ruume. 1930. a. osteti Rapla aleviku südames krunt, millele 1931. a. ehitati oma maja, mis 1931. a. lõpust peale on panga asukohaks. Majanduskriisi mõjul hakkasid hoiused kahanema, millele vastavalt järgnes ka väljaantud laenude vähenemine — liikmete normaalse tasumise ja Eesti Maapanga ümberlaenustamise tagajärjel. Pärast rahakursi ümberhindamist 1933. a. hakkasid hoiused jälle järjekindlalt kasvama. — 1929. a. langes naabruses olev Kehtna Ühispank makseraskustesse. Kuna raskustest ülesaamise võimalusi kohapeal ei olnud, siis võttis Rapla Ühispank Kehtna Ühispanga üle. Viimase liikmeil ei tulnud seejuures kanda suuremaid kahjusid. Rapla Ühispank on jäänud eeskätt põllumeeste krediidiühistuks: nii hoiuste kui laenude alal on ülekaalus põllupidajad.

Rapla Ühispank asub Rapla alevikus Harjumaal omas majas, telef. 46. Juhatus: Jaan Uudelt (esimees), Rudolf Veinberg, Aleksander Plaks. Nõukogu: A. Kruusvall,

J. Sipelgas, J. Tepomäe, A. Roosimaa, H. Västrik, M. Jõelain ja T. Aasamaa. Panga juhatajaks on Aleksander Plaks. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondendiks on veel A/S Eesti Laenu Pank. Pangal on posti jooksev arve nr. 21-58.

Põltsamaa Ühispank (70).

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.
Vas. alt: A. Jürgens, E. Piirimäe, N. Loss, J. Põldra, F. Rusi, J. Mill. II rida: J. Mõtus, V. Alari, J. Tari, J. Vatter, O. Nurm, E. Kutsar, A. Pedriks, E. Jaansoo, H. Peterson. III rida: A. Valk, A. Päia, K. Roots, J. Veermaa, H. Rebane, J. Saar, R. Vaasna, J. Soots.

Eesti panga ellukutsumise mõte Põltsamaa ja ümbruskonna jaoks kerkis Põltsamaa Põllumeeste Seltsis. Esimene katse saada luba laenu-hoiuühisuse avamiseks nurjus. Teiskordsel katsel taoteldi saada luba suuremaulatusliku krediidiühistu — vastastikuse krediidiühistu avamiseks. Sellised load andis otseteed Vene rahaministeerium, kuna laenu-säästuühistute avamine toimus kohaliku kuberneri loal. Mitmele palve- ja märgukirjale järgnes viimaks põhikirja kinnitus Vene rahaministri poolt 16. oktoobril 1909. Algasid eeltööd asutise ellukutsumiseks, mis kestsid kuni 28. veebruarini 1910. a., mil peeti esimene peakoosolek. Koosolekust võtsid osa 67 liiget (nendest praegu veel elus 32). Valiti esimene juhatus — koosseisus: esimees J. Peterson (praegu Põldra), liikmed: P. Jürmann, T. Mürk ja J. Saar. Samuti valiti kuueliikmeline nõukogu ja kolmeliikmeline revisjonikomisjon. Võeti vastu esimene kulude-tulude eelarve tasakaalus 1.035 rubla peale. Esimesel päeval tehti uues pangas 12 tehingut: hoiuseid toodi esimesel päeval 2.773 rubla. Esimese kuu lõpul oli bilanss 16.513 rubla 99 kop., selle hulgas hoiuseid 9.166 rubla. Esimese aasta tegevus andis ülejääki 202 rubla 92 kop. Esimese aasta edukas tegevus andis hoogu ka edaspidisele arengule. Tugev tõus ilmnes panga tegevuses kuni 1914. aastani, mil algas Maailmasõda. Sama aasta lõpul oli bilanss haripunkti jõudnud ja näitas 454.694 rubla. Siitpeale algas tagasiminek, mis oli aga üldine nähtus kõigis kodumaa pankades. Tagasimineku põhjuseks oli raha massiline paigutamine Vene väärtpabereisse ja riigisäästukassadesse. Eriti hoogu andis umbusalduse kasvamisele rahaväärtuse aeg-ajaline langemine ja 1917. aastal ettevõetud riigiasutiste ja säästukassade evakueerimine Vene sisemaale. Oli silmapilke, kus panga olemasolu juba küsitavaks muutus. Paranemine algas 1918. a. teisel poolel. Olgugi et sama aasta lõpul algas Vabadussõda, töötati siiski juba lootusrikkamalt. Vabadussõda lõppenud, oli aga

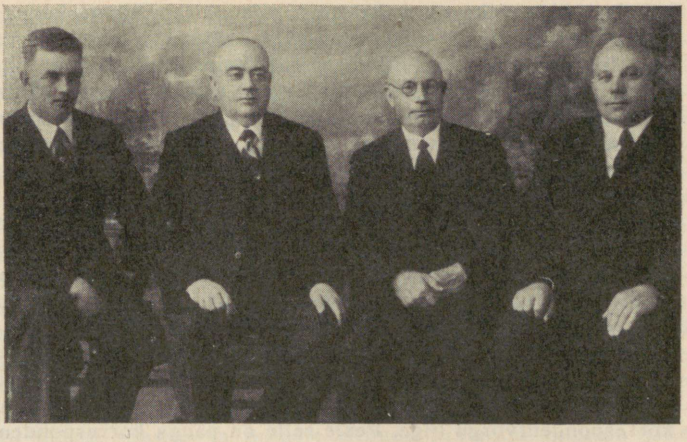

PANGA JUHATUS.
Vasakult: E. Kutsar, J. Põldra, F. Rusi, E. Piirimäe.

jälle kord majas, panga majanduslik alus tagatud ja ümbruskonna poolehoid uuesti võidetud. Kuigi suur osa meie vastastikuseid krediidiühistuid iseseisvuse algupäevil muutusid aktsiapankadeks, siis Põltsamaa vastastikune krediidiühistu jäi edasi ühistulisele alusele. Peakoosolekul 30. mail 1920. a. võetakse vastu uus, ajale ja oludele kohaldatud põhikiri ning muudetakse panga nimi praeguseks: „Põltsamaa Ühispank".

Algab uus tõusuaeg. Järgnevad aastad näitavad, et püsima jäämine krediidiühistuna oli õige samm. See ongi andnud pangale tema praeguse elujõu ja tõstnud teda suuremate hulka Eesti maa krediidiühistute peres. Tegevus suureneb aastaaastalt. Kümne aastaga (1921—1931) hoiused kasvavad kuueteistkümnekordseks. 1928. aastal omandab pank maja, mis järgmisel aastal vastavalt nõuetele ümber ehitatakse. Majanduskriisi ajal algas hoiuste kahanemine. Raha püüti mahutada kinnisvaradesse. Kriis kestis ligi kaks aastat ja jõudis madalpunkti juulikuus 1933. a., mil hoiuste konto näitas kr. 504.882.73 ja bilanss kr. 854.819.48. Siitpeale algab kolmas tõusuaeg ja kestab praegu edasi. Hoiuste konto näitab 1. novembril 1938. a. kr. 957.741.36, seega tõus kr. 452.858.63. Veel kord tuli põhikirja muuta. 1933. a. peakoosolek 9. aprillil võttis vastu uue 1932. a. KAS-ele kohaldatud põhikirja. Põllupidajate võlgade ümberlaenustamisele on Põltsamaa Ühispank suurel määral kaasa aidanud. Eesti Maapanga 4%-lised võlakirjad — ümmarguselt umbes kr. 230.000.— eest on kõik nominaalhinnaga realiseeritud. Tuleb eriti mainida seda, et juhtivaid

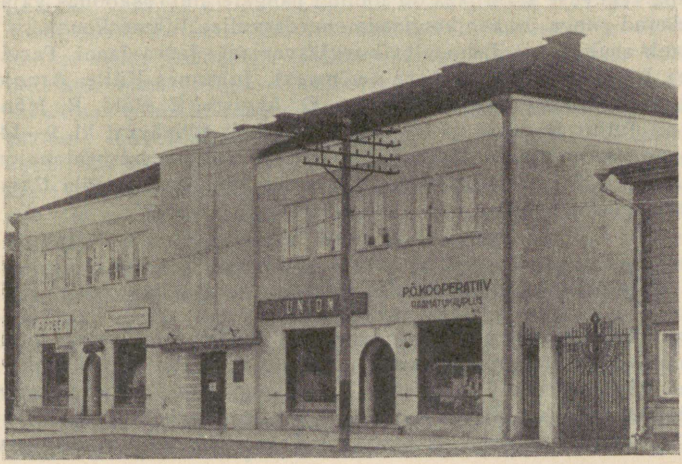

PANGA MAJA.

tegelasi õige vähe on vahetunud, mis näitab liikmeskonna usaldust nende vastu. Erandi moodustavad sõja-aastad 1914—1918, kus tegelased vaheldusid kiiresti. Panga loomise mõte tekkis Põllumeeste Seltsis. See asjaolu ühtlasi määras sümboolselt pangale tema tegevuse aluse ja suuna, sest Põltsamaa Ühispank on oma ülesandeks juba algusest peale võtnud peamiselt põllumajanduse finantseerimise. Peagu kõik Põltsamaa ja ümbruskonna ühistud on kasutanud krediiti Põltsamaa Ühispangast. Samuti on Viljandimaa kolme põhjapoolse kihelkonna piimaühistud ehitanud oma hooned ja ostnud masinad Põltsamaa Ühispanga rahadega. Muidugi on need laenud ammugi juba tasutud. Aeg on näidanud, et valitud alus ja suund olid õiged, mida tõestab seegi, et Põltsamaa Ühispank on tõusnud suuremate hulka Eestis. Aga pank ei ole eitavalt suhtunud laenusoovidesse ka teistelt ringkonnilt peale põllupidajate. Laenusoovide rahuldamist on võimaldanud varuks olevad kapitalid ja vabad krediidid.

Põltsamaa Ühispank asub Põltsamaa linnas omas majas, K. Pätsi tn. 7; telef. 22. Juhatus: Jaan Põldra, Ferdinand Rusi, Evald Kutsar, E. Piirimäe. Nõukogu: J. Mill, N. Loss, J. Vatter, J. Saar, H. Peterson, A. Pedriks, K. Roots. Panga juhatajaks on Jaan Põldra. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Peale selle on panga korrespondentideks veel: Põllumeeste Keskpank, A/S Krediit Pank, A/S Kauba Pank, A/S Eesti Laenu Pank ja A/S Tartu Pank.

Järva-Jaani Ühispank (71).

Järva-Jaani Ühispanga mõtte algatasid kohaliku põllumeesteseltsi juhtivad tegelased. Põhikirjale, mis kinnitati Eestimaa kubermangu Väikelaenukomitee poolt 17. veebruaril 1910. a. nimetusega „Järva-Jaani Laenu-Hoiu Ühisus", kirjutasid alla 24 isikut. Enamik neist asutajaist liikmeist olid põllupidajad, teised käsitöölised jt. Tegutsemist alustati 14. märtsil 1910. aastal. Panga esimesse juhatusse kuulusid põllupidajad Jaan Suukmann, Reinhold Mühlbaum ja Joh. Ülessaar. Nõukogus olid: pastor Arved Rosestein, mõisavalitseja H. Kreitsberg, põllupidajad F. Rinneberg, Johannes Lalli ja Joh. Reinardt. Esimeseks juhatajaks oli Reinhold Mühlbaum. Riikliku iseseisvuse algul kohuslikuks tehtud kõigi organisatsioonide põhikirjade uuesti registreerimisel siirdus Järva-Jaani Ühispank 1919. a. normaalpõhikirjale. 1921. aastal osutus tarvilikuks avaramate tegevusvõimaluste loomiseks loobuda senisest nimest ja võtta uueks nimeks „Järva-Jaani Ühispank". Ühispanga tegevusrajooniks on kujunenud Järva-Jaani kihelkond ja selle lähem ümbrus. Praegu kuulub enamik panga hoiuseid põllupidajaile, kes samuti on laenude kasutajate hulgas ülekaalus. Üldiselt on panga tegevus arenenud märkimisväärsete muudatusteta. Tegelaste hoolas ja asjatundlik töö ning tegevuse stabiilsus on loonud pangale ümbruskonnas vajaliku usalduse ja võimaldanud panga ümber koondada suurearvulise liikmeskonna.

Järva-Jaani Ühispank asub Järva-Jaani alevikus Järvamaal Järva-Jaani Tarvitajateühingu majas, telef. 9. Juhatus: Ants Aare (esimees), Johannes Külle, Arnold Meremaa. Nõukogu: J. Mõll, G. Reinardt, R. Hürden, O. Arviste, E. Põld, R. Männik. Panga juhatajaks on Julius Raudve. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: A/S Eesti Laenu Pank, A/S G. Scheel & Ko., Järvamaa Ühispank, Ambla Ühispank ja Põllumeeste Keskpank.

Alatskivi Ühispank (72).

Alatskivi Ühispanga ellukutsumise põhjuseks oli panga puudumine lähemas ümbruskonnas. Asutamise mõtte algatajaks ja ühtlasi asutajaiks liikmeiks olid Alatskivi vallasekretär Aleksander Päsmel, kalur Ivan Kašov, kalur-kaupmees Feodor Oserov, taluomanikud Kaarel Lindpere, Joosep Paap, Karl Pärn, Abram Kesk ja Kustav Nugin. Põhikiri kinnitati 1910. a. nimetusega — Alatskivi-Kokora Laenu-Hoiu Ühisus.

Kaks kuud hiljem — 28. märtsil 1910. a. alustati tegevust Alatskivi vallamajas. Esimesse juhatusse kuulusid: Aleksander Päsmel, Ivan Kašov, Feodor Oserov, taluomanikud Kaarel Lindpere ja Joosep Paap. Nõukogu liikmeiks olid: kaupmees Nikolai Kromonov, kalur Ivan Kudrašov, taluomanikud Jakob Roots ja Abram Kesk. Juhatajaks oli vallasekretär Aleksander Päsmel. 1929. a. võeti panga nimeks Alatskivi Ühispank, kuna senine nimi tundus segavalt sarnasena teise lähemas naabruses tegutseva Kokora Laenu-Hoiu Ühisuse nimega. Panga asukohta on senise tegevuse kestel muudetud mitu korda: kuni 1917. a. tegutseti Alatskivi vallamajas, siis kolis pank Peipsiääre valda Nina külla, kust 1921. a. jälle tagasi tuldi Alatskivi vallamajja. 1928. a. omandati Alatskivi mõisast hoone pangale, mis jäi ühtlasi uueks asukohaks. Nimetatud ruumes teostati 1936. a. suurem ümberehitus. Kuni 1929. a. kehtinud põhikirja järgi oli panga tegevusrajooniks Alatskivi, Kokora ja Peipsiääre vald. 1929. a. registreeritud ja praegune põhikiri ei määra ära tegevusrajooni, kuid selleks on kujunenud peamiselt Alatskivi ja Peipsiääre vald ja osaliselt Kallaste linn. Alates 1922. a. hakkavad panga hoiused ja laenud tegelaste korratu asjaajamise tõttu langema. 1928. a., pärast kahe juhatusliikme vallandamist hakkas kõikumalöönud usaldus panga vastu uuesti tõusma ja hoiuste-laenude liikumine muutub jälle normaalseks. Kuni 1928. a. olid laenude kasutajaist ülekaalus kalurid. Sellest ajast peale hakkavad laenud põllupidajate ringkonnale järjekindlalt suurenema ja moodustavad praegu enamiku panga laenudest. Seevastu on pidevalt vähenenud laenud kaluritele. Hoiuste omanikena esinevad peagu ainult põllupidajad. Suuremaid mahakirjutusi senises tegevuses teostati 1932. a., mil arvati varukapitalist kr. 2000.— kahtlaste laenude kustutamiseks.

Alatskivi Ühispank asub Alatskivi vallas Tartumaal omas majas; telef. 5. Juhatus: Artur Vutt, Albert Paap, Ernst Paap. Nõukogu: V. Paap, A. Tõruvere, V. Tõruvere, A. Orav, A. Laos, I. Orlov. Panga juhatajaks on Ernst Paap. Pank on avatud igal reedel kl. 9—15.

Võsu Ühispank (73).

Võsu Ühispanga asutamine kasvas välja neist tingimustest, mis käesoleva sajandi algul koha peal valitsesid. Võsu oli juba tol ajal võitnud tunnustatud suvituskoha kuulsuse, kuhu suviti tuli külalisi lähedalt ja kaugelt. Õige rohkearvulise suvitajaskonna rahuldamiseks oli vajalik suvilate korrashoid. Kuna nende remonteerimine toimus tavaliselt kevaditi, enne suvitushooaja algust, tuli tarvilikke korrastustöid teostada laenu abil, sest kohalikel elanikel enamasti siis vaba raha ei olnud. Laenude saamine oli aga raske: lähemad pangad olid Rakveres ja Väike-Maarjas, kus Võsu elanikke tunti vähe ja seepärast laenusoovidele vastu tuldi harva. Palju tüli tekitas nende pankadega läbikäimisel ka pikk vahemaa. Väikesed krediidivõimalused olid küll koha pealgi — üksikud isikud said laene kohalikult kaupmehelt, seda aga tavalisest tublisti kõrgema intressimääraga, kusjuures eelduseks oli veel hea läbisaamine laenutajaga. Neil asjaoludel oli loomulik, et lahendus leiti krediidiühistu ellukutsumises. 1909. aastal oli asutatud Võsu Noorsoo Kasvatuse Selts, mille esimese tegevusaasta edukus veenis kohalikke laiemaid ringkondi ühistegutsemise hüves, luues ühtlasi vastuvõtliku pinna ka krediidiühistu asutamise mõttele. Viimase algatas Võsu majaomanik Maks Kokkamägi, kes tol ajal oli ka eelmainitud seltsi asjaajaja-juhatuseliige. Seal puutus ta kokku kohalike edumeelsemate isikutega, kelle seas krediidiühistu asutamise mõte leidis elavat poolehoidu. Asutamise eeltööd kestsid pool aastat, mil M. Kokkamägi käis ka Tallinnas väikelaenuasjade inspektorilt Dreverk'ilt vajalikke juhtnööre saamas, ja 27. jaanuaril 1910. aastal kinnitati Võsu Laenu-Hoiu Ühisuse põhikiri. Asutajaina olid registreerimiseks esitatud põhikirjale kirjutanud alla 20 isikut.

Varsti pärast põhikirja registreerimist peeti uue krediidiühistu esimene peakoosolek Palmse vallamajas, millest võttis osa ka väikelaenuasjade inspektor Dreverk.

Esimesse juhatusse valiti põllumees ja jahuveski omanik Gustav Greenwaldt, majaomanik Maks Kokkamägi (esimeheks) ja pagar Kaarel Veidenbaum. Panga juhatajaks valiti M. Kokkamägi. Tegutsemist alustati 4. aprillil 1910. a. M. Kokkamäe ruumes, kust hiljem tegevus viidi üle Võsu Noorsoo Kasvatuse Seltsi majja. Krediidiühistu osuseks oli 100 rubla. Osuskapitali kõrval saadi tegevuskapitaliks veel võlga — Simuna Laenu-Hoiu Ühisuselt 3.000.— rubla ja Rakvere Eesti Laenu-Hoiu Ühisuselt 700.— rubla. Kuigi esialgu raha hoiustajaid oli vähe, suudeti siiski kõiki laenusoove rahuldada. Laenu anti võlakohustiste vastu: isikliku usalduse peale, liikmele, kes ososest tasunud 10 rubla, — kuni 100 rubla; kahe käendaja vastutusel esialgu kuni 300 ja hiljem kuni 600 rubla. Obligatsiooni tagamisel anti laenu vastavalt obl. väärtusele kuni 1000 rubla. Maailmasõja puhkemise järel hakati hulgaliselt hoiuseid välja võtma. Selle tagajärjel tuli piirata laenude väljaandmist. Hiljem tõusid hoiused uuesti ja et pank neid kuhugi tulusalt paigutada ei saanud, oldi sunnitud 1918. a. intresside maksmine hoiustelt katkestama. Üldse jäi panga tegevus siis soiku, elustudes uuesti 1922. aastal. Eesti lahkulöömisega Venemaast kaotas pank Vene väärtpaberite ja muude nõudmiste näol kokku 92.806.— rubla. Iseseisvuse ajal hakkas pank tegutsema uue, 1919. a. registreeritud põhikirja alusel. Seda põhikirja on hiljem mitmel korral muudetud. Iseseisvusaegne tegevusperiood oli esialgu edukas. Tegevus laienes ja 1926. a. avati pank senise ühe päeva asemel nädalas igal tööpäeval. Pöörde senisesse edukasse tegevusse tõid kriisiaastad. Ilmnes hulk kahtlasi laene, mille katteks tuli maha kanda põhi-, varu- ja erikapitalid ning lisaks sellele tuli nõuda veel liikmelt lisakäendust igalt 20 krooni. Raskustest lõplik ülesaamine võimaldus, kuigi panga juhtivad tegelased laenude tagamiseks andsid oma obligatsioone, alles Eesti Rahvapanga abiga. Kriisi möödumisega hakkas panga olukord aegamööda paranema ja praegu on seisukord jälle kindel. Võsu Ühispanga tegevusrajooniks on peamiselt Palmse vald, osa Harju Kõnnu ja Aaspere vallast. Hoiuste omanikest on enamik rannaelanikud-kalurid, kuna laenajate hulgas on ülekaalus põllupidajate ringkonnad.

Võsu Ühispank asub Palmse vallas Võsu külas Virumaal. Post: Võsu; telef. 25. Juhatus: Voldemar Isop (esimees), Gustav Greenwaldt, Friedrich Thomson. Nõukogu: L. Järvis (esimees), J. Lahtmäe, J. Mahkvei, J. Niigast, V. Lilleste, A. Kaja. Panga juhatajaks on K. Kantselei. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—13. Panga korrespondentideks on Eesti Rahvapank, Rakvere Ühispank ja Virumaa Ühispank.

Kadrina Ühispank (74).

Kadrina Ühispanga mõtte algatasid Kadrina Eesti Haridusseltsi juhtivad tegelased. Selts üritas 1910. aastal kinnisvara ostmist, kuhu kavatseti paigutada 3-klassiline kõrgem algkool. Tarviliku ostusumma puudumisel tuli leida seltsile krediidiallikaid. Kuna samal ajal ümbruskonna põllupidajate krediidivajadused olid suured, tuldi mõttele luua krediidiühistu. Algatuse eesotsas olid Undla vallakirjutaja Aleksander Krimm, kooliõpetaja Toomas Uttendorf, taluperemehed Gustav Hopfeldt, Madis Sutter, Johan Terts ja teisi. Asutamise eeltööd teostati Kadrina E. Haridusseltsi juhatuse liikmete, peamiselt A. Krimmi ja T. Uttendorfi poolt. Põhikiri registreeriti 1910. aastal nimega Kadrina Laenu-Hoiu Ühisus. Selle nime all tegutses pank kuni 1926. a., mil võeti praegune nimetus — Kadrina Ühispank. Peakoosolek juhtivate organite moodustamiseks peeti 4. aprillil 1910. a. Undla vallamajas ja 9. aprillil algas uus krediidiühistu tegutsemist. Panga asupaigaks oli Undla vallamaja, kus töötati kuni 1930. aastani, mil panga ruumid viidi üle Haridusseltsi rahvamajja. Esimese juhatuse liikmeiks olid Gustav Hopfeldt — taluperemees, Madis Sutter — taluperemees, ja Aleksander Krimm — vallakirjutaja. Viimane oli ka panga juhatajaks. Nõukokku kuulusid kooliõpetajad Toomas Uttendorf, Voldemar Viikmann, Joh. Rum-

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.
Vas. I rida: M. Leet (juhataja-raamatupid.), A. Krimm (juh. l.), J. Otsa (juh. esim.), A. Hallikmann (juh. l.), S. Soovere (ametn.), A. Õiglane (rev.-kom. esim.). II rida: A. Sulev (rev.-kom. l.), H. Treial (nõuk. l.), A. Saaga (nõuk. esim.), H. Kübarsepp (nõuk. l.), A. Kübarsepp (nõuk. l.), K. Saar (rev.-kom. l.). III rida: A. Kalbus (nõuk. l.), Ed. Saaren (nõuk. l.).

bach ja taluperemehed Johan Terts ning Johan Stein. Tolleaegse põhikirja järgi täitis nõukogu ka revisjonikomisjoni ülesandeid. Panga tegevus esimesil tegutsemisaastail arenes hoogsalt. Maailmasõda ja revolutsioon tõid siia tagasilöögi, kuid majandusliku stabiilsuse saabudes iseseisvus-aastail jätkus panga areng. Tegevuse laienemist tähistab küllalt selgelt panga tegevuspäevade arv nädalas: kuni 1925. a. jätkus ühest tegevuspäevast nädalas; 1925.—1927. a. oli pank avatud kahel nädalapäeval ja alates 1927. a. juba igal tööpäeval. 1933. a. tuli panga hoiuste liikumises tagasiminek kroonikursi ümberhindamise ja üldiste kriisinähtuste tõttu. Panga majandusliku tegevuse ja varem kogutud varude tõttu võidi jätkata tegevust, ilma et oleks väljaantud laene tarvitsenud tagasi tõmmata, suudeti koguni rahuldada uusigi laenusoovijaid. Tunduval määral tuleb panga arengu edukust kirjutada panga juhtivate organite koosseisulise stabiilsuse arvele. Nii on asutaja liige A. Krimm veel praegugi juhatuse liikmeks, juhatuse liige Al. Hallikmann — 1922. a., ja juh. liige Joh. Otsa — 1925. aastast alates tänaseni. Eduka tegevuse kõrval on Kadrina Ühispank toetanud ka kultuurilisi üritusi, üldrahvuslikke ettevõtteid, eriti aga kohalikku haridusseltsi.

Kadrina Ühispank asub Kadrinas Virumaal, Kadrina Eesti Haridusseltsi „Rahvamaja" ruumes; telef. 33. Juhatus: Johannes Otsa (esimees), Aleksander Hallikmann, Aleksander Krimm. Nõukogu: A. Saaga, H. Kübarsepp, E. Saaren, H. Treial, A. Kübarsepp, A. Kalbus. Panga juhatajaks on Magdaleena Leet. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige.

Vana-Kuuste Ühispank (75).

Vana-Kuuste Ühispanga asutamise eesmärgiks oli kohalike põllupidajate varustamine tarviliku krediidiga. Lähemate linnade pankadest laenude saamine oli maaelanikel raskendatud. Asutamise mõte tekkis Vana-Kuuste Laulu ja Mängu Seltsi „Koidula" liikmeskonnas. Asja algatasid Eduard Karneol, Jüri Ottas, Jaan Laurson

ja teised. Kokku oli asutajaid liikmeid 22 isikut. — Põhikiri registreeriti esialgselt nimega „Vana-Kuuste Laenu-Hoiu Ühisus" Liivi Kubermangu Väikelaenu-asjade Komitee poolt 13. aprillil 1910. a. ja juba 9. mail samal aastal algas pank tegevust Vana-Kuuste vallavalitsuse kantseleis. Panga esimese juhatuse liikmeiks olid Anton Lentso — esimehena, Jaan Koort — kassapidajana ja Jüri Ottas — asjaajajana. Nõukogu koosseisu kuulusid Joosep Otsa, Jaan Unt, Davet Rootsi, Daniel Kuperjanov, Kusta Herman ja Hendrik Oinas. Nii juhatuse kui ka nõukogu liikmed olid kõik põllumehed. Krediidiühistu esimeseks juhatajaks oli kohalik taluomanik Jüri Ottas. Panga tegevus enne-iseseisvusaegsel tegevusperioodil arenes tõusvalt. Järsk tagasiminek tuli riikliku iseseisvuse esimesil aastail. Pank oli paigutanud suuremaid summasid Vene riigi väärtpabereisse; Eesti lahtilöömisega Vene riigist läksid need summad pangale kaotsi. Siin lisandusid veel teised raskused, mis ilmnesid üldiselt kõigis majanduslikes ettevõtteis vabariigi algaastail. Nende asjaolude ja liikmete loiduse tõttu soikus 1920. a. lõpul panga tegevus. Korrapärase tegevuse jätkamiseks registreeriti 1921. aastal uus panga põhikiri ja võeti uueks nimeks „Vana-Kuuste Ühispank". Tegevuse elustumine toimus siiski alles järgneval — 1922. aastal. Alates 1922. aastast arenes panga tegevus jälle edukalt kuni kriisiaastateni. 1931. aastal viidi panga asukoht ühes vallavalitsusega üle Sipe külast Vana-Kuuste mõisa. Üleviimisega seoses tekkis mõningaid intriige, kuid need ei takistanud panga tegevust. Panga peamiseks tegevusrajooniks kogu senise tegevuse kestel on olnud Kuuste vald ja selle lähem ümbrus. Kriisiaegsed raskused põhjustasid 1931. aastal tagasimineku hoiuste liikumises. Pank pidi tagasi tõmbama vastavalt hoiuste kahanemisele ka väljaantud laene. Neist raskusist saadi jälle üle 1936. a. ja sellest peale on nii hoiused kui laenud kasvanud jõudsalt. Praegu koosneb panga klientuur nii hoiuste kui laenude alal peamiselt kohalikest põllupidajaist.

Vana-Kuuste Ühispank asub Kuuste vallas Tartumaal, Kuuste vallamajas. Post: Vana-Kuuste p.-ag.; telef. 9. Juhatus: Aado Pastel (esimees), August Lokk, Voldemar Pruuli. Nõukogu: J. Aloe, J. Hurbola, T. Ratnik, M. Kukkes, J. Rätsep, J. Värv. Panga juhatajaks on Voldemar Pruuli. Pank on avatud igal teisipäeval ja reedel kl. 10—16.

Pala Ühispank (76).

Käesoleva sajandi algul tehti eesti rahvuslike ringkondade poolt hoogsat ühistulist propagandat. Üksikute isikute ja asutiste sellekohase selgitustöö tagajärjel asutati paljudes kohtades mitut laadi ühistulisi ettevõtteid. Krediidiühistute asutamisele, iseäranis Tartu ümbruses, andis tõhusat abi ja hoogu tol ajal Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse juures tegutsev eriline instruktor, kelle ülesandeks oli sellelaadiliste pankade ellukutsumise õhutamine ja tarviliku selgitustöö tegemine. Sama instruktor — Märt Raud — andis tõuget ja ergutust ka Pala Ühispanga asutamiseks. Asi algatati ühel Kodavere Põllumeeste Seltsi koosolekul, kus kõneles M. Raud. Sel koosolekul võeti põhikirjana vastu tolleaegne krediidiühistu normaalpõhikiri ja täideti vastavad planketid asutamisloa nõutamiseks. Põhikiri registreeriti 13. aprillil 1910. a. Asutajaid liikmeid oli kogunenud 35 isikut, neist suurem osa (29) põllumehed. Krediidiühistu esialgseks nimeks oli Kodavere Laenu-Hoiu Ühisus. Tegutsemist alustati 9. mail 1910. aastal. Panga esimeses juhatuses olid: vallakirjutaja Jaan Priimägi, põllumehed Villem Rosenberg ja Joosep Piiri. Nõukogusse kuulusid esimesel tegevusaastal vallakirjutaja Eduard Brükkel, põllumehed Jakob Villemson ja Villem Tamming. Juhatajaks oli Jaan Priimägi. Panga esialgne nimi — Kodavere Laenu-Hoiu Ühisus — muudeti 1927. aastal „Pala Ühispangaks", mis vastas enam panga asukohale. Esimesed tegevusaastad kuni Maailmasõjani arenesid edukalt. Sõja-aastail oli tegevus tagasihoidlikum ja Vabadussõja päevil peaaegu soikunud. Normaalsete olude tulles iseseisvusajal jätkus jälle endine arengusuund. Muutuse sellesse tõid

kriisiaastad, mil toimus tagasiminek hoiustes ja laenudes. Kriisi möödumise järel on hoiuste juurdevool uuesti suurenenud, seda eriti viimaseil aastail. Laenude liikumises ilmneb samasugune tendents. Panga asukohaks algusest peale on olnud Pala Rahvamaja. Viimasest omandas pank juba esimesel tegevusaastal viiendiku osa ja hiljem poole (1936. a.). Panga peamiseks tegevusrajooniks on kujunenud Pala vald, kuid liikmeid on ka Alatskivi, Kokora, Ranna, Saare ja Kasepää vallast ning Mustvee linnast. Praegu on hoiused pärit ainult põllupidajailt, kellele on antud ka enamik laene. Senist edukat tegevust on suurel määral põhjustanud ka tegelaste hoolas ja asjatundlik töö; panga tegevuskulud moodustavad 0,87% bilansist, olles seega madalamad kui tavaliselt krediidiühistuil.

Pala Ühispank asub Pala vallas Tartumaal omas majas — Kubja talus, telef. 4. Juhatus: Joosep Vahi (esimees), Villem Rajamäe, Aleksander Randmäe. Nõukogu: E. Sildver, O. Möller, M. Pärn, J. Elken, H. Rajamäe. Panga juhatajaks on Johannes Ojalill. Pank on avatud igal neljapäeval kl. 9—16. Panga korrespondendiks on Põllumajanduse Pank.

Juuru Ühispank (78).

Juuru Ühispanga asutamise mõte tekkis Juuru Haridusseltsi liikmeskonnas. Asja algatajaiks olid põllumees ning endine kooliõpetaja Jaan Jürgenfeldt, kooliõpetajad Karl Johanson ja Jaan Kütsen, põllumehed Johannes Wunder, Juhan Iie, Aleksander Jürgenfeldt ja Karl Anvelt. Põhimõtteline krediidiühistu ellukutsumise otsus tehti Juuru Haridusseltsi 1910. a. peakoosolekul, kus valiti ka isikud põhikirja väljatöötamiseks. Nendeks olid Karl Johanson ja Jaan Kütsen. Põhikirja koostamine läks kiiresti ja juba 17. veebruaril 1910. a. registreeriti uus krediidiühistu — Juuru Laenu-Hoiu Ühisus. Tegutsemist alustati sama aasta 16. mail Juuru vallamaja ruumes. Panga asutamispeakoosolekul valiti juhatusse kooliõpetaja Jaan Kütsen, põllumees, Juuru vallavanem Juhan Iie ja põllumees Johannes Wunder. Nõukogusse valiti põllumehed Aleksander Jürgenfeldt, Jaan Pott, Karl Anveldt, Mihkel Vanaveski ja Hans Obermann. Esimeseks panga juhatajaks sai Jaan Kütsen. Krediidiühistu asutamisaegne nimi — Juuru Laenu-Hoiu Ühisus muudeti 1924. a. Juuru Ühispangaks, ühes sellega teostati ka vastavad muudatused põhikirjas. Kuigi Juuru Ühispank oma senise tegevuse kestel ei ole väga suureks paisunud, on ta juba oma algaastaist peale olnud suureks majanduslikuks toeks ümbruskonnale. Seejuures pole silmas peetud ainult põllupidajate huve, vaid on tõhusalt kaasa aidatud nende mitmesuguseile ühisettevõtteile. Jõudumööda on toetatud ka teisi kohalikke ja üldkasulikke organisatsioone. Panga iseseisvusaegsel tegevusperioodil toimus hoiuste ja laenude liikumises tugev kasv, mis kestis kuni 1931. a. Sellest peale kuni 1934. aastani ilmnes hoiuste alal väike tagasiminek. Tunduvamalt vähenes laenude seis, — olles 1934. a. kolmandiku võrra madalam kriisieelsest tasemest. Kriisiraskuste tagajärjel tuli ka panga 1932. a. tegevusaasta lõpetada kasumita, kuna kõigi teiste omariiklusaegsete tegevusaastate tulemused on vastupidised. Pärast 1934. aastat on hakanud hoiuste summa jälle tõusma ja pank on saavutanud kriisile eelnenud seisukorra. Tegelaste ettevaatliku ja hoolsa asjaajamise tõttu on pank oma senises kauaaegses tegevuses suutnud vältida suuremaid kahjusid. Pank asub praegu kindlal majanduslikul alusel ja praegune tegevus areneb loomulikku rada. 1936. a. omandas pank Juuru alevikus maja, kuhu ka samal ajal üle koliti. Praegu koosnevad hoiused peamiselt omavalitsuste ja kindlustusühistute hoiustest. Laenude enamik on antud põllupidajaile.

Juuru Ühispank asub Juuru alevikus Harjumaal omas majas, telef. 6. Juhatus: Johannes Ausmees, Karl Vilks, Oskar Jüriväli. Nõukogu: H. Iisak, J. Ausmees, M. Einsalu, R. Rassmann, A. Veelang ja J. Antje. Panga juhatajaks on Oskar Jüriväli. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 10—15. Panga korrespondendiks on Eesti Rahvapank. Pangal on posti jooksev arve nr. 20-87.

Maarja-Magdaleena Ühispank (80).

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Par. istuvad: L. Rätsepp (juh. l.), G. Kõrgvee (rev.-kom. esim.), J. Annuk (juhat. esim.), E. Antoni (nõuk. esim.), L. Peetsu (juh. l.). Par. seisavad: K. Mikkov (nõuk. l.), M. Peetsu (nõuk. abiesim.), V. Mässo (nõuk. l.), E. Tiiskäpp (nõuk. l.).

Maarja-Magdaleena Ühispanga asutamise eesmärgiks oli võimaluste loomine ümbruskonna krediidivajaduste rahuldamiseks. Oma panga asutamise mõtte algatas rida kohalikke põllumehi; eriti õhutas asutamise mõtet tolleaegne üliõpilane, kohaliku taluomaniku poeg ja praegune advokaat — Juhan Ostrat. Asutamismõtte teostamiseks peeti selgitavaid koosolekuid, kus ka omavahelistel mõttevahetustel koostati krediidiühistu põhikiri. 34 asutaja liikme — enamikus põllumehed — poolt allakirjutatud Maarja-Magdaleena Laenu-Hoiu Ühisuse põhikiri kinnitati 13. aprillil 1910. aastal. Sama aasta 20. juunil toimus esimene peakoosolek ja 25. juulil 1910. a. alustas pank Kudina vallamaja ruumides tegutsemist. Esimese juhatuse liikmeiks olid: Juhan Ostrat — tol ajal üliõpilane, Jaan Lass — põllumees, ja Ado Korjus — põllumees. Esimesse nõukokku kuulusid põllumehed Jaan Veski, Gustav Mägiste, August Säärits, Mihkel Ostrat, Julius Annuk ja Mihkel Päll. Esimeseks juhatajaks oli kooliõpetaja Mihkel Tass. 1929. a. teostati krediidiühistu põhikirjas muudatus ja võeti uueks nimeks Maarja-Magdaleena Ühispank, millega loodi avaramad tegevusvõimalused. Panga peamiseks tegevuspiirkonnaks on kujunenud ümbruskonna vallad. On siiski ka kaugemalt liikmeid, näit. Tartust, Tammistu vallast ja mujalt. Pangast on antud laene ainult liikmeile, vaatamata isiku elukutsele või ametile. Pank on olnud algusest peale peamiselt põllupidajate huvide teenistuses. Ka praegu on hoiuste alal omanikena ülekaalus põllumehed, samuti nad on enamuses ka laenude kasutajate hulgas. Laenud on suuremalt jaolt antud võlakohustiste vastutusel ja pikemaajalised, vastavalt põllumajandusliku krediidi iseloomule. Senise tegevuse kestel on tulnud pangal kahjudeks kirjutada laene ligi kr. 1000 ulatuses. Sellest summast on hiljem suurem osa uuesti laekunud, nii et praegu tagasi saamata on vähem kui 400 krooni. Maarja-Magdaleena Ühispanga üldine arenemiskäik on olnud järjekindlalt edukas. Suurel määral on selle eelduseks olnud juhtivate organite koosseisu püsivus ja asjaajamise hoolikus. Alates 1932. a. näitab liikmete arv tagasiminekut. Selle põhjuseks on asjaolu, et sel aastal tõsteti osuse määrasid 10 kroonilt 30 kroonile, millega passiivsemad liikmed eemale jäid. Panga tegevuse üldine areng pole aga selle all kannatanud.

Maarja-Magdaleena Ühispank asub Kudina vallas Tartumaal Maarja-Magdaleena alevikus. Post: Kudina p.-ag.; telef. 13. Juhatus: Julius Annuk (esimees), Ludvig Rätsepp, Ludvig Peetsu. Nõukogu: E. Antoni, M. Peetsu, V. Mässo, E. Tiiskäpp, E. Rätsepp, K. Mikkov. Panga juhatajaks on Max Peetsu. Pank on avatud igal kolmapäeval ja laupäeval kl. 10—14. Panga korrespondendiks on Eesti Rahvapank.

Palamuse Ühispank (81).

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vas. istuvad: J. Arst (abiesim.), F. Alekand (esim.), E. Ehamaa (laekur), E. Valgre (juhat.-raamatupid.).

Palamuse Ühispanga asutamise algatajaiks olid: põllupidaja Hugo Kool, kaupmees Jüri Varik, vallasekretär August Martin, kaupmees Karl Ennus, tööstur Christof Drawnick, põllupidaja Gustav Lombach ja kooliõpetaja Albert Kool. Asutamisel seati krediidiühistu tegevuse eesmärgiks kohalike elanike krediidivajaduste rahuldamine. Peale asja algatajate oli asutajaid liikmeid veel 18 isikut mitmest elukutsest, põllupidajaid, käsitöölisi ja kaupmehi. Põhikirja koostamisel võeti aluseks tolleaegne normaalpõhikiri, mis 26. aprillil 1910. aastal Liivimaa Kubermangu Väikelaenuasjade Komitee poolt kinnitati. Krediidiühistu algas tegutsemist Palamuse Laenu-Hoiu Ühisusena 27. juunil 1910. a. Kuremaa vallamajas Palamusel. Krediidiühistu esimesse juhatusse kuulusid Karl Saar, Karl Freiberg ja Karl Güldenkoff. Nõukokku kuulusid: Jakob Kõiv, Ludvig Arst, Gottlieb Jürgenson, Oskar Sturm, Gustav Hango ja Karel Tamm. Nii juhatuse kui ka nõukogu liikmed olid kõik põllupidajad. Panga juhatajaks oli Kuremaa vallasekretär August Martin, kelle asemele astus 1911. a. sama valla uus sekretär Otto Teppan. 1934. aastal toimus krediidiühistu põhikirja muutmine vastavalt KAS-e uutele normidele, ühtlasi võeti uueks nimeks „Palamuse Hoiu- ja Laenukassa". Avaramate tegevusvõimaluste loomiseks muudeti põhikirja uuesti 1938. a. algul ja võeti uueks nimeks „Palamuse Ühispank".

Asutamisel oli panga tegevusrajoon põhikirjas kindlaks määratud ja selle moodustasid Kuremaa vald, üksikud külad Kaarepere, Kudina ja Voore (end. Roela) vallast. Praeguse põhikirja kohaselt on tegevusrajooni ulatus määratlemata. Praegune tegevuspiirkond on peaaegu sama, välja on jäänud ainult Voore vald ja juurde on tulnud külasid Kaarepere ja Saadjärve vallast. Panga iseseisvusaegne tegevus arenes kasvusuunas kuni 1931. a. Siis, üldise majandusliku surutuse tagajärjel, hakkasid hoiused kahanema. Tuli tagasi tõmmata ka laene. Kriisinähtuste kõrval ilmnesid panga tegevuses asjaajamisest tingitud raskused. Kuigi panga tegevus aastail 1925—1930 oli lõppenud tunduvate ülejääkidega, olid juhtivad isikud vähe tähelepanu pühendanud panga omakapitalide kogumisele. Anti kohalikele seltskondlikele organisatsioonidele tõhusaid toetusi, mis nende aastate ülejäägist moodustas üle 30%. Samal ajal aga jäeti kahtlased aktivad maha kandmata. Hiljem, kriisiaastail tuli seda teha omakapitalide arvel. Bilansi lõplik puhastamine teostati 1936. a. Nende asjaolude kaasnähtusena tekkisid panga juhtivais organeis intriigid. Kahtlaste kuulduste levimise tõttu tõtati pangast hoiuseid välja võtma. Tekkinud raskest olukorrast aitas panga üle moratoorium, mis kehtestati 23. aug. 1933. a. Viimane kestis pikendustega kuni 1934. a. 1. aprillil 1934. a. valiti uueks juhatajaks Jaan Kirik ja pank kolis Kuremaa v. Vabat. Tulet. Üh. majja. J. Kiriku lahkumisel juhataja kohalt 1936. a. tuli

tema asemele Elmar Valgre. 1932. a. omandas pank Palamuse alevikus ehituskrundi, kuid oma maja ehitamiseni pole veel jõutud. Alates 1935. a. näitavad hoiused jälle tõusutendentsi. Praegu on ülekaalus põllupidajate hoiused. Laenudest moodustavad põllupidajate laenud 70—75%.

Palamuse Ühispank asub Palamusel Kuremaa vallas Tartumaal Vabatahtliku Tuletõrjeühingu majas, telef. 8. Juhatus: Franz Alekand (esimees), Johannes Arst, Eduard Ehamaa. Nõukogu: A. Villema, A. Jõgiste, E. Puusepp, K. Arst, P. Kool, J. Otti ja H. Kurvits. Panga juhatajaks on Elmar Valgre. Pank on avatud igal kolmapäeval kl. 10—14. Pangal on posti jooksev arve nr. 22-74.

Pärnu-Jakobi Ühispank (83).

Pärnu-Jakobi Ühispanga asutajaiks olid kohalikud põllumehed ja haritlased. Nende eesotsas olid põllumees Georg Hansen, kaupmees Johan Parts, kooliõpetaja A. Tilk, kooliõpetaja Aleksander Jürvetson ja teisi. Esimene asutajate koosolek peeti 20. juunil 1910. aastal, kuna enne seda oli juba uue panga põhikiri ametiasutiste poolt registreeritud. Kokku oli asutajaid 32 isikut. Mainitud koosolekul valiti ka panga esimene juhatus, kuhu pääsesid põllupidaja Georg Hansen, kaupmees Johan Parts ja põllupidaja Georg Madisson. Nõukogusse valiti põllupidaja Kristjan Gustavson, põllupidaja Madis Kikson, majaomanik Mart Hendrikson, ühistukaupluse ärijuht Andres Juurikas, põllupidaja Aleksander Juurikas ja põllupidaja Johan Kruusem. Panga esimeseks juhatajaks sai Georg Madisson. Tegutsemist alustati 1. juulil 1910. a. Enge Põllumeeste Seltsi majas. Panga asutamisaegse põhikirja järgi oli krediidiühistu nimeks „Jakobi-Enge Laenu-Hoiu Ühisus". Selle nimetuse all tegutses pank kuni 1930. aastani, mil osutusid senise põhikirjaga tegevusele etteseatud raamid kitsaiks ja võeti ette rida muudatusi. Panga uueks nimeks võeti Pärnu-Jakobi Ühispank. Viimasele põhikirja muudatusele lisandus teine veel 1938. a., mis oli tingitud uutest krediidiühistute tegevust korraldavaist normidest. Enneiseseisvusaegsel tegevusperioodil oli pangast antavate laenude ülemmääraks füüsilistele isikutele 300 rubla ja juriidilistele isikutele 700 rubla. Laene anti võlakohustiste vastu. Panga senisest pikaaegsest tegevusest ei ole märkida midagi erilist. Vastavalt majanduselu üldisele arengule ja kujunemisele on tulnud ka pangal korduvalt üle elada vähemaid ja suuremaid raskusi, kuid neist on ikka õnnelikult üle saadud. Selle elujõulisuse põhjuseks on suurel määral olnud asjaolu, et pank asutati omal ajal eeskätt kohalike põllumeesteringkondade huvide teenimiseks ja on seda olnud tänini. Omades seesugust majanduslikult kindlailmelist klientuuri on pank suutnud luua endale küllaldase kandealuse ja ka olelu õigustuse.

Pärnu-Jakobi Ühispank asub Pärnumaal Halinga vallas. Post: Pärnu-Jaagupi, Uduvere; telef. 17-c. Juhatus: Hendrik Rehe (esimees), Mihkel Annusver, Kristjan Kõnela. Nõukogu: Jaan Laas, M. Siim, Al. Reidla, A. Allaste, H. Viljaşaar, M. Liivet. Panga juhatajaks on Elly Koitmäe. Pank on avatud igal teisipäeval, kolmapäeval, reedel ja laupäeval kl. 9—14.

Udeva Ühispank (86).

Udeva Ühispanga asutamise mõte kerkis üles pankade puudumise tõttu ligemas ümbruses. Asutamismõtte algatasid August Jürman-Jürima (praegune Põllutöökoja esimees), Joosep Bremraud, Otto Rosenblatt, Jüri Landberg, Jaan Treufeldt jt., kõik ümbruskonna põllumehed. Neile liitusid asutajaina veel põllumehed Gustav Adramus, M. Saar, Mart Eltremann ja Hans Kuuskler. Esimene põhikiri registreeriti Udeva Laenu-Hoiu Ühisuse nime all 1910. aasta algupoolel ja sama aasta 13. augustil alustas uus krediidiühistu Udeva vallamajas tegutsemist. Panga esimeses juhatuses olid kohalikud põllumehed Joosep Bremraud, Otto Rosenblatt ja Jaan Treufeldt, kes oli ühtlasi ka panga juhatajaks-raamatupidajaks. Nõukogus olid põllu-

mehed August Jürman-Jürima, Jüri Landberg, Gustav Adramus, Mart Eltermann ja Kaarel Viidakas. Esialgset panga põhikirja on iseseisvusaegse tegevuse kestel muudetud mitmel korral. 1925. a. põhikirja muudatusega teostati ka nime muudatus, millega pank sai praeguse nime Udeva Ühispank. Kuni 1930. aastani asus pank üüriruumes; sama aasta oktoobris koliti panga poolt omandatud majja Väinjärve vallas Valila külas Järvamaal. Panga vanema tegevusajajärgu kohta puuduvad üksikasjalisemad andmed, sest need on aja jooksul kaotsi läinud. Üldiselt võib aga öelda, et tegevus on arenenud tõusvalt, suuremaid raskusi on suudetud vältida. Suurema kahju tekitas pangale Vene pankades hoiustatud summa — rbl. 68.328.50 kaotsiminek riikliku iseseisvumisega. Seevastu pole senises tegevuses esinenud kahjusid kahtlaste laenude mahakirjutamisest ega muust taolisest. Panga hoiuste ülekaaluka osa moodustavad ümbruskonna põllumeeste poolt pangas hoiustatud summad. Laenude portfellis on ainult mõned üksikud laenud antud teistele kihtidele, kuna ülejäänud on kõik läinud põllumeestele.

Udeva Ühispank asub Järvamaal Väinjärve vallas Valila külas omas majas. Post: Koeru; telef. 29-a. Juhatus: Kustas Saavan (esimees), Voldemar Kivisalu, Aleksander Holstein. Nõukogu: A. Kingsepp (esimees), R. Grass, E. Duglas, O. Joa, E. Sardis, J. Holm. Panga juhatajaks on Aleksander Holstein. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondent.

Rõngu Ühispank (87).

Rõngu Ühispanga asutamisele viis krediidiühistute puudus lähemas ümbruskonnas. Ligem pank asus Tartus. Asutamismõtte algatas rühm ärksamaid seltskonnategelasi, eesotsas suurkohaomaniku Jaan Grünfeldt'iga, kihelkonnakooli-õpetaja Heinrich Priima'ga ja kohaomaniku Johan Roth'iga. Koos nendega kirjutasid panga esimesele põhikirjale asutajaina alla 20 isikut, kellest enamik olid kohalikud põllumehed. Panga põhikiri registreeriti Rõngu Laenu-Hoiu Ühisuse nime all 1910. aasta suvel. Esimene peakoosolek peeti 25. (12.) aug. 1910. a., kus valiti juhtivad organid ja sama aasta 14. (1.) septembril alustati Rõngu seltsimajas tegutsemist. Panga esimesse juhatusse valiti Jaan Grünfeldt, Johan Roth ja Heinrich Priima. Nõukogusse valiti köster-kooliõpetaja Heinrich Bergmann, kohaomanik Arnold Grünfeldt, Johan Sööt — perepoeg, kooliõpetaja Ivan Lutta, kohaomanik Arnold Roth ja taluperemees Karl Mikk. Panga juhatajaks sai Heinrich Priima.

Pank hakkas hoogsalt kasvama juba esimesil tegevusaastail. Ümbruskonnas suudeti luua tegevuseks vajalik usaldus. Liikmeid kogunes panga ümber rohkelt ja hoiuseid toodi samuti küllaldaselt. Siiski osutus esimesel tegutsemisaastal vajalikuks 8.000-rublane laen Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuselt, et rahuldada laenusoove. Hiljem pole see enam kordamist leidnud. Enne-iseseisvusaegsel tegevusajajärgul otsustasid üldkoosoleku volitusel nõukogu ja juhatus krediidimääramist üksikuile isikuile. Algul oli laenu ülemmääraks 300 rubla ja intressimääraks 6% aastas. Laene anti nii käendajate vastutusel kui ka isikliku usalduse peale. Tegevuse laienedes oldi 1912. aastal sunnitud laenu ülemmäära tõstma 600 rublale. Panga tegevusrajooniks on seni olnud peamiselt Rõngu kihelkond, viimasel ajal on aga tegevus kandunud ka end. Valguta valda. Panga praegune nimetus — Rõngu Ühispank — võeti 1933. aastal toimunud põhikirja muudatusega, mil mindi üle normaalpõhikirjale. Praegu, nagu kogu senise tegevuse kestelgi, on panga klientuuris ülekaalus põllumehed. Panga stabiilsele tegevusele on suurel määral kaasa aidanud juhtivate tegelaste püsivus oma kohtadel. Suuremaid raskusi panga senises arengus oli 1917. a. revolutsiooni järel, mil pank kaotas Venemaale viidud väärtpaberitena 49.000 rubla.

Rõngu Ühispank asub Tartumaal Rõngu vallas. Post: Rõngu. Juhatus: Karl Luik (esimees), Karl Laos, Tõnis Kivistik. Nõukogu: Johan Sööt (esimees), J. Oja, J. Sööt, A. Jaama, H. Rosenfeldt, P. Virks. Panga juhatajaks on Karl Luik. Pank on avatud igal teisipäeval ja reedel kl. 16—20.

Kuusalu Ühispank (88).

PANGA JUHATUS JA NÕUKOGU 1938. A.

Vas. istuvad: G. Hein (juh. l.), J. Tomingas (juh. esim.), J. Dankmann (nõuk. esim.), O. Tulvik (juhataja). Vas. seisavad: V. Landberg (nõuk. l.), J. Limberg (juh. l.), J. Piirimaa (nõuk. l.), Ed. Läänemets (nõuk. l.). Puuduvad nõuk. l. Ed. Kaar ja A. Raadik.

Kuusalu Ühispanga ellukutsumine oli tingitud vajadusest kohapealse asutise järele, mis võimaldaks ümbruskonna elanikele oma raha paigutamist, eriti aga rahuldaks nende krediiditarbeid. Suuremaist pankadest oli põllupidajail tol ajal laenude saamine peaaegu võimatu. Asutamismõtte algatas Johan Toppenberg-Tobias — Kolga vallasekretär, kes 1910. a. kevadel ja suvel korraldas asutamiskoosolekuid krediidiühistu loomiseks. Teisteks asutajaiks liikmeiks olid Magnus Enok, Kolga vallavanem, ja Anton Mängel — Kolga-Uuri algkooli juhataja. Põhikiri registreeriti 1910. a. sügisel ja 27. oktoobril samal aastal alustati Kolga vallamajas tegevust. Krediidiühistu nimeks asutamisel oli — Kuusalu Laenu-Hoiuühisus. Esimese juhatuse liikmeiks olid Johan Toppenberg — Kolga vallasekretär, Magnus Enok — talupidaja, ja Anton Mängel — algkooli-õpetaja. Panga nõukokku kuulusid Jakob Priimann, talupidaja, Karl Nei, Kuusalu koguduse õpetaja, Mart Kalde, kooliõpetaja, Gustav Laurent, talupidaja, ja Mart Masurin, kalurikohapidaja. Panga juhatajaks asutamisajajärgul oli Johan Toppenberg. Panga ennemaailmasõjaaegne tegevus arenes tõusvalt ja hoogsalt. Maailmasõja ajal vaibus veidi tegevuse elavus ja püsis sellisena kuni omariikluse alguseni. Pank suutis neist raskeist aegadest üle saada ilma märkimisväärsete kahjudeta. Vabariigi algaastail jätkub jällegi tegevuse pidev kasv. Panga tegevuse laienemine põhjustas põhikirja muutmise 1929. a., mil võeti pangale uueks nimeks Kuusalu Ühispank. Uue põhikirja alusel võis pank toimetada kõiki krediidiühistuile lubatud operatsioone.

Esialgu oli laenamine lubatud ainult liikmeile, kel oli isiklikku varandust või käendajad. Laenu ülemmääraks oli — isiklikul usaldusel kuni 600 rubla, pantide tagamisel kuni 1000 rubla. Laenumäärad muutusid kuldbilansile ülemineku ajal. Vabariigi algaastail alanud hoiuste kasv kestis kuni 1930. aasta lõpuni. 1931. a. tekkis panga vastu ümbruskonnas umbusaldus. Selgus, et panga senine juhatus oli andnud välja mittepiisavalt tagatud laene. Selle tagajärjel algas järsk hoiuste väljavool pangast. Näis, et pank tuleb likvideerida. Senine juhatus tagandati ja asemele valiti uus, kes asus kohe panga senist tegevust kontrollima ja parandama. Selgitati kahju katmata laenudest ja avastati võltsimine senise juhataja poolt. Panga kahju tõusis 65.000 kroonile. Uue juhatuse energilise tegevuse tulemusena suudeti 1934. aastaks kahjud likvideerida ja panga tegevus võitis uuesti usalduse kohapeal. Hoiuste tõus on siiski pärast seda kohe olnud tagasihoidlikum kui varem. Laenude liikumine on olnud suuremate kõikumistega. 1932. aastal laenud vähenesid ja hakkasid tõusma alles 1934. aastal. Praegu on laenude järele nõudmine jälle elav. 1932. a. tekkinud kahjum

kaeti panga osus- ja varukapitalidega, liikmete toetusega ja keskasutiste saneerimisega.

Kuusalu Ühispank asub Kolga vallas Harjumaal „Kahala-Jaama" ruumes. Post: Tallinna-Sadam, Kahala Jaam. Telefon: Harju-Kahala 8. Juhatus: Jakob Tomingas, Gustav Hein, Johannes Limberg. Nõukogu: J. Dankmann, J. Piirimaa, A. Raadik, E. Läänemets, E. Kaar, V. Landberg. Panga juhatajaks on Olev Tulvik. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—15. Panga korrespondendiks on Eesti Rahvapank. Pangal on posti jooksev arve nr. 21-44.

Kullamaa Ühispank (90).

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.
Vas. istuvad: H. Anniko (juh. esim.), K. Silbermann (nõuk. esim.), A. Riiberg, G. Kokla (juh. l.), K. Laubach (nõuk. l.). Vas. seisavad: A. Einlo (nõuk. l.), V. Kulver, J. Reiners, M. Tomingas, M. Einsild, H. Anniko, O. Lepikson. A. Vreintaal.

Kullamaa Ühispanga asutamine oli kohaliku põllumeesteseltsi liikmeskonnas kavatsusel juba 1907. a. Asja algatasid sama seltsi liikmed vallasekretär Karl Tiigenberg, köster Hendrik Anniko, kooliõpetaja ja talupidaja Jaan Veidermann, talupidaja Hans Riiberg, kirikuõpetaja Arved Brasche, mõisarentnik Henn Pärna, talupidajad Gustav Kokla, Aleksander Einseln, Karl Silbermann, Villem Leital ja Kustas Tonkmann. Mainitud isikute eestvõttel otsustati asi lõplikult Kullamaa Põllumeeste Seltsi koosolekul 8. nov. 1909. a. ja valiti 3-liikmeline komisjon põhikirja koostamiseks. Komisjoni kuulusid Karl Tiigenberg, Hendrik Anniko ja Jaan Veidermann. Kuna oma krediidiühistu ellukutsumise mõte leidis kohapeal toetust kõigi seltskondlikkude organisatsioonide ja tegelaste poolt, toimusid asutamise eeltööd hõlpsasti ja juba 1. juulil 1910. a. kinnitati panga põhikiri. Põhikirjale oli asutajatena alla kirjutanud 29 isikut ja see registreeriti nimetuse all „Kullamaa Laenu-Hoiu Ühisus". Sama aasta 5. dets. algas pank tegutsemist. Panga esimesel peakoosolekul 26. sept. 1910. a., millest osa võttis ka tolleaegne Väikelaenuasutiste inspektor Dreverk juhatuste andmiseks asutajaile, valiti juhatusse Päri mõisa rentnik Henn Pärna, Kullamaa koguduse köster Hendrik Anniko ja Liivi algkooli juhataja Jüri Uustalu. Nõukogusse

valiti vallasekretär Karl Tiigenberg, talupidajad Hans Riiberg, Karl Silbermann, Reinut Laubach ja Karl Reindorf. Juhatajaks sai Henn Pärna. Esimesil aastail olid krediidiühistu tegevuspäevad laupäeviti ja nõukogu koosolekud iga kuu esimesel pühapäeval. Tegevuskohaks saadi Kullamaa koguduse leerimajas tasuta ruumid. Noor pank kasvas algusest peale väga jõudsasti, toetatuna rahva usaldavast suhtumisest. Mõneaastase töötamise järel oli hoiuseid kogunenud sedavõrd rohkesti, et nende kasulikuks paigutamiseks polnud kohapeal võimalusi, kuna laenajaid oli märksa vähem. Paigutati suuri summasid koguni Peterburi pankadesse, kus makseti kõrgemaid intresse.

1914. a. puhkenud Maailmasõda tõi teatava seisaku panga tegevusse ja tekitas ärevust liikmete ning hoiuste omanike hulgas. Algas massiline hoiuste väljavõtmine. Kuna pank suutis kõigi soovijate nõudeid kergesti rahuldada, pidurdus hoiuste väljavool varsti ja väljavõetud hoiused hakkasid aegamööda tagasi tulema. Kestva sõja ja sellele järgnenud revolutsiooni tõttu oli panga tegevus õige tagasihoidlik. Kui Saksa okupatsiooniväed vallutasid Saaremaa, kehtis politsei poolt korraldus kõigi krediidiühistu raamatute ja varanduste evakueerimiseks Venemaale. Sellest korraldusest saadi sel teel mööda hiilida, et valmistati tähtsamaist raamatuist ärakirjad ja saadeti ära, kuna originaalid kohale jäid. Enamlaste valitsuse ajal vangistati panga juhataja H. Anniko ja viidi Tallinna, kus ta varsti siiski vabastati. Panga tegevus seisis okupatsiooni ajal täiesti. Pöörde panga tegevusse tõi Eesti Vabariigi loomine. Tegevus elustus uuesti, tuli juurde liikmeid, kasvas hoiuste summa ja nõudmine laenude järele. Valitsuse poolt hakati põllupidajatele andma krediidiühistute kaudu riiklikke laene. See elustas tegevust omakorda. Tegevus suurenes sedavõrd, et juhatus pidi ametisse võtma alatised raamatupidajad. Nädalas töötati juba kolm päeva. Tegevuse laienedes osutus, et panga senine põhikiri ei ole enam küllalt sobiv, ja 1926. a. teostati põhikirja muudatus, millega ühtlasi krediidiühistu nimeks võeti „Kullamaa Ühispank". Algaastail oli panga ruumideks koguduse leerimaja. Kuna mainitud ruumide kasutamine ei olnud küllalt otstarbekohane, asus pank varsti juhataja H. Anniko eluruumidesse, kus ta püsis ligi 15 aastat. Aja jooksul ruumide kitsaks jäämisega oli tarvilik muretseda uusi ja avaramaid. Selleks sõlmiti 1930. a. Kullamaa Põllumeeste Seltsiga ostu-müügileping, mille järgi pank omandas poole mõttelise osa Põllumeeste Seltsi rahvamajast ja sellele kuuluvast maast. Mõlema organisatsiooni poolt viidi seni pooleli oleva rahvamaja ehitustööd lõpule ja 1930. a. novembrikuus kolis pank sinnasamasse, uutesse ruumidesse. Siitpeale on pank avatud igal tööpäeval. Panga tegevusrajooniks on juba algpäevist peale olnud Kullamaa kihelkond, ainult erandjuhtumeil on laene antud ka väljapoole. Panga klientuur koosneb peamiselt põllupidajaist.

Kullamaa Ühispank asub Kullamaal Läänemaal omas majas. Post: Silla p.-ag.; telef. 24. Juhatus: Hendrik Anniko, Gustav Kokla, August Tamm. Nõukogu: K. Silbermann, A. Vreintaal, A. Einlo, J. Reiners, A. Parbo, V. Kulver, O. Lepikson, M. Tomingas, M. Schmuul. Panga juhatajaks on Hendrik Anniko. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Panga korrespondendiks on Eesti Rahvapank.

Lüganuse Ühispank (91).

Kuni 1909. aastani muust ümbrusest oma geograafilise asendi tõttu lahutatud Lüganuse kihelkond oli veel ühistuliikumisest eemal seisnud. Majanduslik elu käis veel täiesti vanadel radadel. Suurem osa kihelkonnast — Püssi vald — oli samanimelise majoraatmõisa järele, ja selle valla põllumehed olid vaid mõisa rendikohtade pidajad, milliste korraldajaks ja omal viisil hooldajaks oli mõisapidaja krahv Stackelberg. See nõudis igas asjas oma tahtele allumist. Taluhooned tuli teha mõisnikult antud plaani järgi, ja kui julges keegi omal algatusel hoone veidi teisiti ehitada, võis mõisnik lasta ehitise koguni maha lõhkuda ja uuesti teha. Ka muis asjus oli krahvil kaaluv sõna kaasa rääkida. Rahalaenamist kui niisugust ei tuntud. Igaüks püüdis,

Vas. istuvad: Jaan Takk (juhat.), August Nurk (rev.-kom. esim.), Johannes Nurk (juh. esim.), Elve Jürlau (raamatupid.), Albert Sooden (juh. l.), Rudolf Räis (nõuk. esim.). Vas. seisavad: Heinrich Kippar (nõuk. l.), Ralf Rünne (rev.-kom. l.), Aleksander Teetlaos, Meido Laur, Jakob Innus ja August Vinni (nõuk. liikmed). Puuduvad: Aleksander Normak (juh. l.) ja Johannes Saar (rev.-kom. l.).

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETKOND.

õigem, oli sunnitud oma majapidamist nii korraldama, et omaga välja tuli. Juhtus aga kellelgi tekkima väikesi rahalisi ülejääke, võis ta selle viia hoiule Püssi krahvi kätte, kes selle omakorda edasi paigutas Mõisnike Krediitkassasse. Krahv maksis rahaomanikele ikkagi krediitkassast saadud intressi, arvestamata vahetalituskulusid. Kuid aegamööda tekkis siin ja seal ärksamaid isikuid, kes kõigis asjus enam mõisniku hooldamisele ei tahtnud alluda ja vähehaaval oma majapidamisi hakkasid ajakohastama. 1909. aasta algul oli ümbruskonna kihelkondade eeskujul uuenduste vaim jõudnud ka Lüganusele. Asutati põllumeeste selts, kes oma ülesandeks seadis põlluharijate olukorra igakülgse parandamise. Sama seltsi liikmeskonnas tekkis ka praeguse Lüganuse Ühispanga asutamise mõte. Seltsi koosolekuil kõneldi korduvalt krediidiühistu vajalikkusest, mis tarbe korral oleks võimaldanud põllumeestele laene vilja- ja põlluheinaseemne kui ka kunstväetise ostuks. Laenuvajadus oli ka kohalikus haridusseltsis. Suurem laenude nõudmine tekkis Maidlas. Sealne mõisaomanik oli kolmenelja küla maad müünud Talurahva Põllupangale, kes neid omakorda seniseile maakasutajaile edasi müüs. Kuid see asutis nõudis otsekohe osa rahas sissemakset, mida maapidajail ei olnud. Kui Lüganuse Ühispank, tookordse nimega Lüganuse Laenu-Hoiu Ühisus, maapidajaile poleks laene andnud, oleks neil tulnud välja kolida oma kohtadelt. Krediidiühistu asutamise mõtte algatasid Lüganuse Põllumeeste Seltsi liikmed Tiido Martin, Jaan Innus, Tiido Muda, Ruuben Trummar, Kaarel Normak, Andres Vaas, Taaniel Koppel, kõik talupidajad, kaupmees Georg Ruie jt. Asja teostajaks kohapeal oli tookordne Püssi vallakirjutaja Andres Über. Juba 1910. aasta algul astus ta kirjavahetusse Väikelaenu-asjade inspektori Dreverkiga, kes asja kohta lahkesti juhtnööre andis. Hiljem käis A. Über omal kulul Tartus sealse Laenu-Hoiu Ühisuse juures asjaajamisega tutvumas ja juba 1910. a. 2. augustil esitati asutajate poolt palve Eesti kubermangu Väikelaenu-asjade komiteele krediidiühistu põhikirja registreerimiseks. Asutajaid oli kogunenud 33 isikut, kellest enamik oli talupidajaid. Põhikiri registreeriti 13. oktoobril 1910. a. Registreerimise teadaandes oli ühtlasi ka kindlaks määratud liikmete osus rbl. 50 peale ja laenu ülemmäär kuni rbl. 1000 igale liikmele.

Esimene peakoosolek peeti Püssi vallamajas 12. detsembril 1910. a., kuhu ilmus ka Väikelaenu-asjade inspektor Dreverk, kes andis tegevuseks tarvilikke juhatusi. Uue krediidiühistu juhatusse valiti esimeheks vallakirjutaja Andres Über ja liikmeiks talupidajad Heinrich Nikolai ja Kaarel Normak. Nõukogusse valiti kohalikud talupidajad Andres Vaas, Johan Normak, Tiido Martin, Otto Olli ja Gustav Olem. Juhatajaks sai Andres Über. Tehinguid otsustati toimetada pühapäeviti kella 13—15 päeval. Tegevusruumideks jäi esialgu A. Überi korter Püssi vallamajas. Esimene

tehing teostati 1911. aasta 2. jaanuaril. Panga esimene tegevusaasta lõppes edukalt: kasumiks saadi rbl. 241.96, millest 10% määrati varukapitaliks põhikirja kohaselt ja 5% liikmeile dividendi. Muu osa määrati asjaajamiskuludeks. Tegevus laienes edasigi ja järgnevail aastail on kasumist määratud õige suuri summasid heategevaiks otstarbeiks. Teatava seisaku tegevusse tõi Maailmasõda. Raskeks ajaks pangale oli ka enamlaste aeg. Tegevuse uuesti elustamine toimub 1920. aastal, mil olud olid jälle stabiliseerunud. Kuna nüüd selgus, et senine põhikiri oma kitsendavate normidega tegevuse edukat arengut takistab, otsustati 1920. a. juulikuus peetud panga peakoosolekul üle minna EÜL-u normaalpõhikirjale, mis lubas avaramaid tegutsemisvõimalusi. Ühtlasi otsustati senise nime — Lüganuse Laenu-Hoiu Ühisuse asemel krediidiühistu nimeks võtta Lüganuse Ühispank. Kuigi juhatus seadis senise ühe päeva asemele nädalas kaks asjaajamispäeva ja hiljem koguni iga päev üks juhatuse liikmeist panga asju käis korraldamas, ei tahtnud tegevus edeneda. Näis, et seniste tegelaste kogemused ei suuda sammu pidada uute nõuetega töö ja tegevuse alal. Ja kui 1925. a. välisrevident hindas juhatuse tegevuse loiuks, astus juhatus ametist tagasi. 1926. a. aprillikuu peakoosolekul valitud uus juhatus otsustas ametisse võtta alatise juhataja ja tehinguid toimetada igal tööpäeval. Esimeseks juhatajaks võeti Hendrik Viitmann EÜL-st, kes lühikese aja jooksul asjaajamise ja raamatupidamise korraldas ajanõuete kohaselt. Sellest peale algas tegevuses järjekindel tõus. Pank omandas 1931. aastal Viru Maavalitsuse maja Lüganusel, millesse peale remonteerimist koliti. Pangast on laene antud peamiselt põllumeestele. Esialgse põhikirja järgi oli laenu ülemmääraks ühele isikule pantide tagamisel rbl. 1000.— ja käendajate vastutusel rbl. 300.—; praegu on laenu ülemmäär füüsilisile isikuile kr. 3.000.— ja juriidilisile isikuile kr. 15.000.—. Enamik laene on antud põllumeestele.

Lüganuse Ühispank asub Lüganusel, Lüganuse (end. Püssi) vallas, Virumaal, omas majas. Post: Lüganuse p.-ag.; telef. 11. Juhatus: Johannes Nurk, Albert Sooden, Aleksander Normak. Nõukogu: R. Räis, A. Teetlaos, J. Innus, H. Kippar, A. Vinni, M. Laur. Panga juhatajaks on Jaan Takk. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—15. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondendiks on veel: Virumaa Ühispank, Rakvere Ühispank ja Põllumeeste Keskpank. Pangal on posti jooksev arve nr. 20-93.

Kõpu Hoiu- ja Laenukassa (92).

Meie põllumajanduses hakati käesoleva sajandi algul teostama ulatuslikke maaparandus- ja kuivendustöid. Kapitale, mida nende uuenduste teostamine nõudis, põllupidajail enestel ei olnud. Puudusid ka võimalused mujalt krediidi saamiseks. Suuremais keskusis juba edukalt tegutsevad krediidiühistud näitasid põllupidajaile tee, kuidas rahuldada oma krediidivajadusi. Nii tekkis ka Kõpu põllumeestel oma krediidiühistu loomise mõte. Asja algatasid Kõpu Eesti Põllumeeste Seltsi juhtivad isikud: vallasekretär Andres Loorits, kooliõpetaja Jaak Laane, kirikuõpetaja Johann Tischler, taluomanikud Hans Sari, Tõnis Martinson, Karl Palu ja teisi, kokku 13 isikut. Nende poolt teostati vajalikud eeltööd ja koostati põhikiri tolleaegse normaalpõhikirja eeskujul, mis 24. aprillil 1910. a. Liivimaa kubermangu Väikelaenu-asjade Komitee poolt kinnitati. Järgmise aasta algul 22. jaanuaril 1911. a. alustas uus krediidiühistu juba tegevust. Esialgu leidis ühistu endale ruumid Kõpu vallamajas, kust aga 1912. a. üle viidi praeguse Kõpu asundustalu „Oja" ruumidesse. Krediidiühistu esimesse juhatusse kuulusid taluperemehed Hans Sari, Tõnis Martinson ja algkoolijuhataja Jaak Laane. Nõukogusse kuulusid kihelkonnakooli juhataja Peeter Ruubel, mõisavalitseja Mihkel Ernits, taluomanikud Peet Rist, Villem Ekbaum ja Karl Palu. Juhatajaks sai Jaak Laane. 1920. aastal teostati krediidiühistu põhikirjas muudatus, võttes aluseks EÜL-u normaalpõhikirja. Pank sai ka uue nime — „Kõpu Ühispank". Olulisi muudatusi uus põhikiri tõi eriti tegevusrajooni piiritlemises. Seni põhikirjaliselt piiratud tegevusrajoon avardus ülemaaliseks. Tegelikuks tegevuspiirkonnaks

PANGA ORGANITE LIIKMED. Vas. I rida: H. Meet (rev.-kom. l.), J. Tamme (juh. l.), A. Lepik (juh. esim.), J. Laane (juh. l.), J. Kütt (nõuk. esim.). II rida: J. Pauri (rev.-kom. l.), M. Meet (rev.-kom. esimees), M. Juhkam (nõuk. l.), P. Rist (nõuk. l.), A. Arak (nõuk. l.), A. Rosental (nõuk. l.). Puudub J. Lükk (nõuk. l.).

on kujunenud pangal Kõpu kihelkond ja selle lähem ümbrus. Praegune nimi — „Kõpu Hoiu- ja Laenukassa" — võeti 1932. aastal, mil ühtlasi kohaldati põhikiri normaalpõhikirjas tehtud muudatusile. Kõpu Hoiu- ja Laenukassa senine tegevus on arenenud suuremate muutusteta. Kuigi Maailmasõja ajal Vene pankadesse ja väärtpabereisse paigutatud kapitalid kaotsi läksid, on krediidiühistu suutnud oma tegevuse aasta-aastalt senini edukalt lõpetada. Kahtlastest laenudest tekkinud kahju kogu senise tegevuse kestel ulatub 750 kroonile. Sellist tagajärjekat tegevust on suurel määral soodustanud juhtivate organite kooskõlaline töö ja panga juhtide kauaaegne vilumus. Kaks panga asutajaist liikmeist, Jaak Laane ja Peet Rist, on praegugi veel aktiivseid tegelasi. Kõpu Hoiu- ja Laenukassal on ümbruskonna majanduselu korrastamisel olulisi teeneid. Kohaliku eeskujuliku meierei ehitamisel, ümbruse põllupidajaile põllutöömasinate ostmisel, asunikele hoonete ehitamisel, ühistute ja kultuuriliste ettevõtete toetamisel on kassa ikka kaasa aidanud ja sageli üsna tõhusalt. Praegu on kassa hoiuste ja laenude peamisteks omanikeks põllupidajad.

Kõpu Hoiu- ja Laenukassa asub Kõpu vallas „Oja" talus Viljandimaal, telef. 1. Juhatus: Aleksander Lepik, Jüri Tamme, Jaak Laane. Nõukogu: A. Arak, A. Rosental, P. Rist, J. Lükk, J. Seitam, M. Juhkam. Panga juhatajaks on Aleksander Lepik. Pank on avatud igal laupäeval kl. 14—17.

Lääne-Eesti Ühispank (93).

Põhja-Eestis hakati krediidiühistuid ellu kutsuma 1909.—1911. aasta paiku. Tarve nende järele oli olemas, seda tõendas nende hilisem arenemiskäik. Varem olid maal pankade ülesannete täitjaiks peamiselt käsipangad ja linnas saksa krediidiühistud, kelle tegevus, mõistagi, ei toimunud meie majandite huvides. Samal ajal hakkas maal levima ka teadvus põllumajanduslike uuenduste vajadustest. Nende teostamine oli aga võimalik ainult krediidi abil, sest taludes endis polnud kuigi nimetamisväärseid kapitale kogunenud. Kuna mujal taolisi panku oli juba tekkinud, jõudsid neil põhjustel ka Märjamaa põllumehed ja seltskonnategelased krediidiühistu asutamise mõttele. Asja algatajaiks olid vallakirjutaja Jüri Rootsfeldt, põllumees Jüri Feldmann ja Albert Ojasson, ametilt köster. Nende poolt kutsuti kohale väikelaenuasjade inspektor A. Dreverk, kellelt saadi tarvilikke juhatusi organiseerimiseks. Põhikirjaks võeti 1905. a. normaalpõhikiri, millele peale mainitud isikute asutajaina kirjutasid alla veel kaupmees Anton Arjakse, põllumees Hendrik Leesment, põllumees Villem Sults jt. Põhikiri kinnitati 1910. aasta 18. detsembril. Panga nimeks registreeriti asutamisel Märjamaa Laenu-Hoiu Ühisus. Panga esimene peakoosolek peeti 10. veebruaril 1911, kus valiti juhatusse köster Albert Ojasson, vallakirjutaja Jüri

PANGA JUHATUS.

Vasakult: J. Vaarpuu (juh. l.), H. Littover (juh. esim.), V. Sults (asut.-liige), M. Lauter (juh. l.).

Rootsfeldt ja põllumees Jüri Feldmann. Nõukogusse valiti kaupmees Anton Arjakse, põllumehed Juhan Käär, Jüri Tiits, Juhan Minnik ja J. Lensmann. Panga juhatajaks-raamatupidajaks võeti Jüri Rootsfeldt. Tegutsemist alustati 27. veebruaril 1911. aastal Märjamaa vallamajas. Esimesel peakoosolekul võeti vastu eelarve ning asjaajamiskord, otsustati liikme osuse suurus rbl. 50 ja määrati tööpäevadeks pühapäevad kl. 14—16; hiljem hakati tehinguid, mis siis piirdusid laenude andmisega ja raha hoiustamisega, toimetama laupäeviti kl. 14—16. Nõukogu koosolekud olid üks kord kuus. Esialgseks juhatuse asukohaks jäi Märjamaa vallamaja, hiljem koliti praegusse Märjamaa metskonnaülema majja ja sellest kohaliku ühistukaupluse ruumesse.

Esimesil aastail puudus uue panga vastu usaldus, mispärast hoiustatud rahast ei jätkunud kõigi laenusoovide rahuldamiseks ja tolleaegsed tegelased käisid raha laenamas varemasutatud naaberkrediidiühistuist, nagu Veliselt, Vigalast ja Kullamaalt. Aja jooksul tuli siiski raha rohkem kokku ja sõjaajaks kogunes isegi vabu summasid. Teatavasti aga paiskas Maailmasõda segi raha väärtuse, hävitas olevad kapitalid ja kõigutas usku krediidiühistuisse, samuti rahamärkide püsivusse, mispärast peale sõda tuli peaaegu kõike otsast alustada. Samal ajal aga nõudis siis uutes tingimustes arenev majanduselu ümberorienteerumist, uue olukorraga kohanemist. Meie omariiklus, maareform ja uus Väikelaenuasutuste seadus asetasid krediidiühistuile uusi nõudeid ja ülesandeid, nagu mitmesuguste riigi-sihtlaenude vahendamine ja paljud elulise tähtsusega pangatehingud, mis varem laenu-hoiuühisuste tegevusraamidesse ei kuulunud. Sellest tingituna reorganiseeriti pank 1925. aastal, muudeti põhikiri ja võeti uueks nimeks „Märjamaa Ühispank", asuti omakapitalide kogumisele, määrati asjaajamispäevad igal tööpäeval, loodi ühendus teiste pankadega ja hakati toimetama kõiki pangatehinguid. Ühenduses tegevuse laienemisega ehitati 1929. aastal Märjamaale oma maja, kuhu koliti 1930. a. 1930. aastal liitus Märjamaa Ühispangaga naabruses asuv Velise Laenu-Hoiu Ühisus ja võeti uueks nimeks Lääne-Eesti Ühispank. Sellega seoses suurendati panga juhatuse koosseisu ühe liikme võrra. Velise Laenu-Hoiu Ühisus oli asutatud 14. okt. 1910. a. J. Kamariku, Hans Alevi ja M. Liidenbergi poolt. Tõukejõuks olid kohalikel talupidajail kogunenud vabad rahasummad, mida ei tahetud paigutada kaugemaisse pankadesse. Hiljem tekkisid krediidiühistu tegevuses raskused, juhatajad vaheldusid sagedasti, asjaajamine ja raamatupidamine jätsid soovida ja ilmnesid puudujäägid. Ühinemisega kadus ebaterve võistlus kahe naaberpanga vahel, kelle klientuur lähedase vahemaa tõttu oli suures osas ühine. Laene antakse ainult liikmeile, kuna mitteliikmed võivad saada ainult riiklikest fondidest antavaid laene ja garantiikirju. Panga tegevusrajooni kuuluvad Läänemaa idapoolsed, Harjumaa lõunapoolsed ja Pärnumaa põhjapoolsed vallad. Laenude ja hoiuste enamik kuulub

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

põllupidajaile. Lääne-Eesti Ühispank on püüdnud ikka panna rõhku korralikule asjaajamisele ja omakapitalide kogumisele, mispärast ümbruskonna usaldus panga vastu pole puudunud ja isegi kriisiaegadel takistamatult võidi rahuldada kõiki õigustatud laenusoove; samuti on pank igal ajal välja maksnud ka tähtajalisi hoiuseid, kui see kliendile näis hädavajalisena. Praegu on pangal üle kahe tuhande liikme ja ta kuulub meie suuremate krediidiühistute hulka.

Lääne-Eesti Ühispank asub Märjamaal Läänemaal omas majas, telef. 32 ja 70. Juhatus: Hans Littover (esimees), Villem Sults, Jaan Vaarpuu, Mihkel Lauter. Nõukogu: M. Koolmeister (esimees), J. Põldre, V. Laine, J. Reidla, A. Ojasson, A. Mölder. Panga juhatajaks on Hans Littover. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—16. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Pangal on posti jooksev arve nr. 20-79.

Hiiu Ühispank (94).

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

Vas. istuvad: P. Bollmann (rev.-komisj. esim.), B. Tatter (juhat. l.), K. Tasamäe (juhat. esim.), H. Nõmm (juhat.-raamatupid.), P. Roos (laekur), P. Mänd (nõuk. esim.). Vas. seisavad: A. Kurisoo (juh. l.), V. Avasaar, I. Sarapuu ja P. Kruusmägi (nõuk. liikmed).

Hiiu Ühispanga ellukutsumise põhjustas krediidiühistu puudumine Hiiumaal. Tunti vajadust asutise järele, mis võtaks raha hoiule ja võimaldaks laene kohalikele põllumeestele ja kaluritele. Asutamise mõtte algatasid Keina vallasekretär A. Saar,

apteeker V. Scheffel, põllumehed V. Roos, T. Leisberg, P. Sakkeus, M. Mäkk, V. Laur, J. Aksel, V. Elmi ja K. Tikerpuu. Koos eelmistega oli asutajaid liikmeid 36 isikut, peamiselt põllumehed. Asutamiskoosolek peeti 5. septembril 1910. a. Keina vallamajas, kus asuti ka põhikirja väljatöötamisele. Põhikiri kinnitati 20. jaanuaril 1911. a. Krediidiühistu nimeks võeti — Keina Laenu-Hoiu Ühisus. Tegutsemist alustati 1. märtsil 1911. aastal Keina vallamaja ruumides. Panga esimesse juhatusse kuulusid: põllumees Karl Tikerpuu, vallasekretär August Saar ja põllumees Villem Roos. Esimese nõukogu liikmeiks olid: preester Nikolai Riuhkrandt, apteeker Voldemar Scheffel, vallasekretär Friedrich Brever, õpetaja Jüri Mets ja põllumees Toomas Leisberg. Juhatajaks oli esimesel tegevusperioodil August Saar. Keina Laenu-Hoiu Ühisuse tegevus arenes normaalselt kuni 1917. aastani. Siis tuli tegevusse revolutsiooni ja Vabadussõja tõttu seisak. Tegevuse uuesti jätkamine toimus alles 1922. aastal, nüüd juba uue normaalpõhikirjaga ja uue nimega — Hiiu Ühispank. Kuni 1928. aastani arenes tegevus intensiivselt, siis aga ilmnesid kuritarvitused asjaajamises ja tekkis tunduv puudujääk. Selle tagajärjel valiti ümber panga juhtivad organid, kusjuures paljud senised kauaaegsed juhtivad tegelased jäid eemale. Raskused suudeti ületada alles 1933. aastaks. Aastail 1932—1934 töötas pank moratooriumiga. Raskustest ülesaamiseks aitasid kaasa panga saneerimisega Ü. K. Eesti Rahvapank, Pikalaenu Pank ja Eesti Maapank. 1936. aastal puhastati panga bilanss lõplikult kõigist kahtlasist aktivaist ja sellest ajast peale areneb tegevus jälle tõusuteed. Usalduse kasvamist panga vastu tähistab viimaste aastate hoiuste ja üldine käibe suurenemine. Varem kuulus Hiiu Ühispanga tegevusrajooni kogu Hiiumaa. Kärdla Ühispanga loomisega on panga tegevusrajoon kitsenenud ja piirdub nüüd peamiselt Keina ja Emmaste vallaga. Panga hoiuste omanike seas on ülekaalus põllumehed, laenusaajate hulgas põllumehed ja kalurid.

Hiiu Ühispank asub Keina vallas Hiiumaal, telef. 20. Juhatus: K. Tasamäe, P. Roos, A. Kurisoo, P. Karu, B. Tatter. Nõukogu: P. Mänd, J. Liiva, J. Sarapuu, P. Kruusmägi, M. Saarna, V. Avasaar. Panga juhatajaks on Helene Nõmm. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 10—14. Panga korrespondentideks on Eesti Rahvapank ja Kärdla Ühispank.

Vigala Ühispank (95).

Vigala Ühispanga asutajaiks liikmeiks olid: Vigala vallakirjutaja Aleksander Täkker ja talupidajad Jaan Üürike, Hans Puumann, Hans Grünmann, Madis Aasberg ja Jaan Lauri. Põhikiri kinnitati 13. juulil 1910. aastal nimega Vigala Laenu-Hoiu Ühisus. Järgmise aasta algupoolel — 18. märtsil 1911. a. — alustas uus krediidiühistu Vigala vallamajas tegutsemist. Panga esimesse juhatusse kuulusid: talupidajad Hans Grünmann esimehena, Madis Aasberg kassapidajana ja vallakirjutaja Aleksander Täkker kirjatoimetajana. Viimane oli ühtlasi panga esimeseks juhatajaks. 1921. aasta veebruarikuus toimus panga põhikirja ja nime muudatus. Senise nime — Vigala Laenu-Hoiu Ühisuse asemele võeti „Vigala Ühistegeline Laenuasutis". Oma praeguse nime — „Vigala Ühispank" sai krediidiühistu 1933. a. toimunud põhikirja muutmisega. Pank omandas koos teiste kohalike seltskondlike organisatsioonidega Vigala Rahvamaja, mille ruumes pank praegugi tegutseb. Panga tegevuse üldine areng on toimunud ilma märkimisväärsete muudatusteta nii tegevusrajoonis kui tegevuse iseloomus. Asutamisel seati panga eesmärgiks peamiselt kohalikele põllupidajaile krediidi- ja hoiustusvõimaluste loomine. Seda ülesannet on Vigala Ühispank ka jõudumööda täitnud. Praegugi hoiuste omanike, samuti ka laenusaajate hulgas on põllupidajad ülekaalus.

Vigala Ühispank asub Vigala vallas Läänemaal, „Vigala Rahvamaja" ruumes. Post: Vigala p.-ag. Juhatus: Jaan Üürike (esimees), Tõnis Rutakas, Madis Grünmann. Nõukogu: H. Ojasson, H. Laagus, T. Enni, M. Illaste, J. Nort, Ed. Reimer. Pank on avatud igal laupäeval kl. 12—18.

Saarte Ühispank (97).

Peale Eesti riigi loomist, kui elu hakkas jälle enamvähem normaalseks kujunema, tunti Kuressaares tarvidust tugevama rahaasutise järele, mis oma põhikirja ja iseloomu poolest oleks vastanud uuele olukorrale. Sellest vajadusest lähtudes otsustasid Kuressaares tegutsevad Kuressaare Laenu- ja Hoiu-Ühisus ja Kuressaare Vastastikune Krediit Ühisus ühineda üheks rahaasutiseks. „Saarte Ühispanga" nime all registreeriti uue panga põhikiri 7. märtsil 1921. a. Asutajaiks liikmeiks olid LHÜ-se poolt Eesti Panga Kuressaare osakonna raamatupidaja A. Kaal, Kuressaare linnavalitsuse sekretär A. Haamer ja Saarte maksuinspektori sekretär A. Schmidt ja VKÜ poolt majaomanik J. Vilsar, Eesti Panga Kuressaare osakonna juhataja A. Lemet ja eraadvokaat A. Jõeäär. Mõlema liikmete ühine esimene peakoosolek peeti 23. jaan. 1921. a., kus otsustati Saarte Ühispanga tegevuse alguseks lugeda 1. jaan. 1921. a. Sellel koosolekul valiti ka esimene juhatus ja nõukogu. Esimesse juhatusse valiti A. Lemet, A. Nellis, A. Kaal. Esimesse nõukokku valiti tööstur Joh. Kahu, kaupmees Oskar Liiv, omavalitsuse liige Aleksei Janson, eraadvokaat Karl Palk ja kaupmehed Aleks Lepik ja Karl Bergmann. Revisjonikomisjon moodustati nõukogu liikmete hulgast, sinna kuulusid K. Palk, A. Janson, O. Liiv. Panga esimeseks juhatajaks oli A. Lemet. Tegevuse kestes on mitmel korral põhikirja muudetud — põhjustajaks on olnud panga sisemine tegevus või vastavad õigusnormid. Laene anti panga liikmeile kui ka mitteliikmeile. Hoiuste omanikest ülekaalus on kaupmehed, laenu vajajaiks aga põllumehed. Panga senine tegevus on arenenud õnneliku tähe all. Lootuseta laenusid pangal ei ole. Võimaluse piirides on pank kõiki tegevusalasid Saaremaal finantseerinud ja suutnud oma liikmeid laenudega täiel määral rahuldada.

Saarte Ühispank asub Kuressaares Lossi tn. 11, E. Nolckeni pärijate majas, telef. 56. Juhatus: Karl Bergmann, Heimar Eichfuss, Julius Teär. Nõukogu: A. Lepik, M. Prikask, B. Steinberg, J. Hahn, V. Lange, J. Siku, H. Otstavel. Panga juhatajaks on Heimar Eichfuss. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9.30—14.30. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: A/S Krediit Pank, Eesti Laenu Pank, A/S G. Scheel & Ko., Tartu Pank, Tallinna Majaomanike Pank, Põllupidajate Ühispank, Majaomanike Krediitpank, Tallinna Aktsia Pank, Tallinna Linnapank, Kauba Pank, Tartu Linnapank, Tartu Majaomanikkude Pank, Viru Pank, Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus, Orissaare Ühispank, Kihelkonna Ühispank, Pärsamaa Ühispank, Leisi Ühispank.

Tori Ühispank (98).

Tori Ühispanga loomise eesmärgiks oli luua võimalusi kohalikele põllupidajaile kapitali vajaduste rahuldamiseks. Hädatarvilike uuenduste teostamine põllumajanduses nõudis suuri kapitale, mille kogumiseks üksikud talud omal jõul ei olnud suutelised. Seda tuli muretseda krediidiga ja ühistuline tee osutus siin parimaks. Kohaliku krediidiühistu ellukutsumise mõtte algatas Tori Selja algkooli juhataja G. Pärn, kes pidas vastava ettekande Tori Põllumeeste Seltsi koosolekul 15. (2.) mail 1910. a. Samal koosolekul otsustati Tori Laenu-Hoiu Ühisuse asutamine jaatavalt ja võeti põhikirja aluseks tolleaegne normaalpõhikiri. Eeltöid ja asutamise loa nõutamist toimetas Tori Põllum. Seltsi juhatus, eesotsas Tori kihelkonnakooli juhataja M. Ollino'ga. Peale aasta väldanud eeltööd 12. jaan. 1911. a. kinnitati ühistu põhikiri Liivimaa Kubermangu Väikelaenu-asjade Komitee poolt. Mõni kuu hiljem 25. märtsil 1911. a. alustas uus pank juba tegutsemist. Panga esimese peakoosoleku poolt, millest osa võttis 21 asutajat liiget, valiti juhatusse järgmised isikud: taluomanik ja kihelkonnakoolijuhataja Mihkel Ollino, talupidaja ja algkoolijuhataja Georg Pärn, talupidaja ja algkoolijuhataja Mihkel Martson ja taluomanik Tõnis Puust. Esimesse nõukokku valiti taluomanikud Mart Pool, Jaak Toht, Jaan Saal, Jaan Niller, Peet

Vas. istuvad: A. Volmerson (nõuk. l.), M. Tiitus (rev.-kom. esimees), G. Pärn (juh. esim. — juhataja), M. Riis (nõuk. esim.), T. Puust (juh. l., laekur). Vas. seisavad: J. Kask (rev.-kom. l.), J. Veskoja (nõuk. l.), A. Riise (raamatupid.), T. Tõnutare (nõuk. l.), J. Kukk (nõuk. abiesim.), M. Tarkpea (nõuk. l.), K. Lossmann (nõuk. l.). Puuduvad: P. Toom (juh. l.), A. Künnapas (rev.-k. l.).

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

Lekstein, taluomanik ja algkoolijuhataja Aleksander Kalbus ja tööstur T. Küpre. Juhatajaks jäi Mihkel Ollino. Panga asukohaks esimesel tegevusperioodil oli Tori vallamaja. Hiljem tegevuse laienedes leiti avaramad ruumid kohapeal Joh. Kukke eramajas. Panga põhikirja on muudetud ja täiendatud ajakohaselt 1922., 1926. ja 1933. aastal. Viimase muudatusega võeti senise nimetuse — Tori Laenu-Hoiu Ühisuse — asemel nimeks — Tori Ühispank. Seejuures suurenes osus kr-le 30.— ja liikme käendus kr. 60.—. Selle asjaolu tõttu lahkus krediidiühistust 200 liiget, kuna kardeti suuri kohustusi. Hiljem on hakanud liikmete arv jälle aasta-aastalt kasvama. Raskemaks ajaks senise tegevuse kestel olid 1921. a. ja 1922. a., mil pank Vene riigi laostumisega kaotas Vene pankades hoiustatud kapitalid — ligi 300.000 rubla, kolmandik panga bilansist. Selle tagajärjel panga paari aasta tegevustulemused näitasid kahjusid, mis põhjustas paljude liikmete lahkumise. Tegelaste üksmeelsete pingutustega suudeti siiski neist raskustest üle saada ja panga tegevus jätkus jälle endiselt tõususuunas. Pank on püüdnud ümbruskonna elanike majandusliku olukorra parandamiseks igati kaasa aidata. Laenude andmise kõrval on tegeldud tarbeainete muretsemisega jne. Ümberkaudsed piimaühistud on saanud pangalt tõhusat toetust. Seejuures on kogu aeg silmas peetud laenukasutajate seisukorda: laenude intressimäärad on ikka olnud mõõdukad, kuna hoiuste intressimäärad on samuti olnud ajakohaselt rahuldavad. Üldiselt tähistab panga senist tegevust järjekindel tõus ja laienemine. Pank on kujunenud peamiselt põllumajanduslike ringkondade krediidiühistuks — need ringkonnad on ülekaalus nii hoiuste kui ka laenude alal. Panga asutamisaegseist tegelasist töötavad veel praegu aktiivselt kaasa G. Pärn, T. Puust ja M. Tarkpea.

Tori Ühispank asub Toris Pärnumaal, telef. 14. Juhatus: G. Pärn (esimees), T. Puust, P. Toom. Nõukogu: M. Riis, J. Kukk, M. Tarkpea, K. Lossmann, A. Volmerson, J. Veskoja ja T. Tõnutare. Panga juhatajaks on Georg Pärn. Pank on avatud igal teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval kl. 10—16.

Mõisaküla Ühispank (99).

Mõisaküla raudteejaama ümber tekkinud asula oli käesoleva sajandi alguseks kujunenud ümbruskonna valdade keskuseks. Kuna pangad kohapealt olid kaugel, vajadus aga sellise järele oli, siis oli loomulik, et see kutsuti ellu Mõisakülas. Mõtte

algatas rühm raudteeametnikke ja ümbruskonna talupidajaid, eesotsas raudteeametnik Villem Sumbergiga ja taluomanik Hendrik Ratasega. Asutajaiks liikmeiks olid veel raudteeametnik Andrei Brenson, taluomanikud Hans Kuuse, Ludvig Nõges, Hans Mikk, J. Arro, Karl Lesk, Peeter Kulbok ja majaomanik Kusta Thomson. Põhikiri registreeriti Mõisaküla Laenu-Hoiu Ühisuse nime all. Tegutsemist alustati 30. III 1911. a. Abja vallas — praeguses Mõisaküla linnas — Hendrik Ermas'i majas. Esimesse juhatusse kuulusid taluomanikud Hendrik Ratas, Hans Kuuse ja raudteeametnik Andrei Brenson. Nõukogus olid taluomanikud Jaan Arro, Adam Paut, Johann Allik, Mart Iir ja Jakob Osol. Juhatajaks oli Villem Sumberg. Krediidiühistu tegutses asutamisaegse põhikirjaga kuni 1920. aastani, mil võeti uus põhikiri. Senine põhikiri ei võimaldanud kõikide operatsioonide toimetamist. Sama muudatusega võeti ühtlasi uus nimi — Mõisaküla Ühispank. 1916. aastal kolis pank senisest asukohast Indrek Tilt'i majja, Kesk tn. 7. Viimane omandati panga poolt 1923. aastal. Panga tegevusrajoon kuni Eesti Vabariigi alguseni oli ulatuslikum kui praegu. Siia kuulusid praegune Mõisaküla linn, Abja ja Laatse vald ja Lätimaal vallad kuni Ruhja linnani. Praegu piirdub tegevusrajoon Mõisaküla linnaga ja Rajangu vallaga, hõlmates veel osa Tihemetsa ja Abja valda. 1921. aastal avas pank oma kaupluse. See tegutses kuni 1932. a. lõpuni ja anti siis üle ühistule — Mõisaküla Ühiskauplusele. Praegu kuulub valdavam osa hoiustest Mõisaküla linna elanikele — majaomanikele, raudteetehaste töölistele ja raudteeteenijaile. Laenusaajaist on ülekaalus põllumeeste ringkonnad.

Mõisaküla Ühispank asub Mõisaküla linnas Kesk tn. 7, omas majas, telef. 9. Juhatus: Martin Kass (esimees), Arnold Jänes, Elmar Raidal. Nõukogu: K. Siitan, J. Raavel, J. Jalas, A. Pakkal, N. Päsmel, E. Kass. Panga juhatajaks on Erich Normann. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondendiks on veel Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus.

Kergu Ühispank (102).

Kergu Ühispanga asutamise põhjuseks oli panga puudumine kohapeal. Asutamismõtte algatasid põllumehed Mihkel Adamson, Jaan Kandimaa, Andres Sarapik jt., kes olid ka panga esialgsele põhikirjale allakirjutajad, mis registreeriti Kärgu Laenu-Hoiu Ühisuse nime all 1911. a. algupoolel. Tegutsemist alustati 25. juunil 1911. a. Kaisma vallamajas. Panga esimeses juhatuses olid põllumehed Hans Tomson, Jaan Mathiesen ja Jaan Johanson. Nõukogusse kuulusid põllumehed Mihkel Adamson, Andres Peterson, Kaarel Tugetamm, Jaan Sinkel, Andres Sarapik ja Jaan Kandimaa. Panga juhatajaks sai köster-kooliõpetaja Mihkel Paugus, kes oli sellel kohal kuni 1918. aastani. — Panga tegevus arenes kuni 1918. aastani üldiselt edukalt. Siis aga senise juhataja Mihkel Pauguse lahkumisega ja raskete aegade tõttu jäi panga tegevus soiku ja 1918. a. kuni 1921. a. pank ei tegutsenud üldse. Iseseisvusajal laienes panga tegevus järjest ja 1933. a. muudeti senine põhikiri ning nimetus. Uueks nimetuseks sai Kergu Ühispank. 1930. aastal omandas pank krundi ühes majaga, millesse tegevus üle viidi. 1937. a. tabas panka tulikahi, mis hävitas maja ja kõik dokumendid. See ja mõned muud nähtused andsid raske hoobi panga edasisele arengule. Kuid uute tegelaste agara töö tõttu on nüüd juba märgata tunduvat paranemist. Pangast antakse laenu ainult liikmeile. Pank on algusest peale olnud põllupidajate huvide teenistuses, ja samast ringkonnast on klientuur praegugi.

Kergu Ühispank asub Kergu alevikus Kaisma vallas Pärnumaal. Post: Kaisma p.-ag.; telef. 17. Juhatus: Johannes Küünemäe (esimees), Jaan Murel, Sergei Marand. Nõukogu: Mihkel Adamsoo, Johannes Saare, Jaan Kandimaa, Andres Sarapik, Jaan Joansaar, Martin Andressoo. Panga juhatajaks on Johannes Küünemäe. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14.

Viru-Jaagupi Ühispank (104).

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vas. istuvad: G. Aal (juh. l. — laekur), V. Raud (rev.-kom. esim.), H. Nõlve (juh. esim.), R. Siil (nõuk. esim.), M. Pall (juh. abiesim., panga juhat.). Vas. seisavad: A. Pall (rev.-kom. l.), A. Meerits (nõuk. sekr.), M. Vilu (nõuk. l.), J. Metsik (nõuk. l.), A. Paas (nõuk. l.), A. Saar (nõuk. abiesim.).

Viru-Jaagupi Ühispanga asutamise mõte liikus kohapeal juba 1905. aastast alates, milleks äratust andis naaberkihelkonda — Simunasse — 1904. aastal asutatud laenuhoiu ühisus. Tunduvat hoogu oma krediidiühistu loomise mõttele lisas eriti 1907. a. ellukutsutud Jakobi Nooresoo Kasvatuse Selts oma laialdaste ettevõtetega. Reaalsema sisu võttis asutamismõte ometi alles siis, kui tolleaegsete eesti juhtivate tegelaste poolt hakati propageerima ühistuid. Viru-Jaagupi koolimajas korraldatud sellelaadilisel selgituskoosolekul, kus kõneles Jaan Hünerson, tol ajal veel üliõpilane, otsustatigi põhimõtteliselt Viru-Jaagupi Ühispanga asutamine. Asutamise eeltööd teostati vallakirjutaja Daniel Palgi, kirikuõpetaja Artur Hoffmanni, köster Jüri Müllerbecki, taludeomaniku Jakob Koppeli, veskirentnik Tõnis Siili, mõisavalitsejate Aleksander Nurme ja Peeter Lohki poolt. Kaasa aitasid ka mõisnikud parun G. Stackelberg ja von Dehn. Peale mainitute kuulus asutajate liikmete hulka veel 13 isikut, enamikus põllumehed. Põhikiri kinnitati Eestimaa Kubermangu Väikelaenu-asjade Komitee poolt 27. aprillil 1911. a. Krediidiühistu nimeks võeti „Jakobi Laenu-Hoiu Ühisus". Krediidiühistu esimesse juhatusse valiti: talupidaja Jakob Koppel, vallakirjutaja Daniel Palgi ja veskirentnik Tõnis Siil. Nõukokku kuulusid: kirikuõpetaja Artur Hoffmann, taluomanikud Tõnu Velt ja Gustav Pikka, ja mõisavalitseja Peeter Lohk. Juhatajaks oli Daniel Palgi. Panga põhikirja on iseseisvusajal mitu korda muudetud. Muudatused on olnud tingitud põhikirja kohandamise vajadusest laienenud tegevusega või kehtivate normidega. Koos põhikirja muudatustega võeti ka pangale uus nimi — Viru-Jaagupi Ühispank. 1938. a. omandas pank Viru-Jaagupi alevikus suure kivimaja, mis sellest ajast peale on panga asukohaks. Pank on senise tegevuse kestel arenenud pidevalt kasvamise ja tugevnemise suunas. Üleelatud sõja- ja muude rahutute aegade raskustest hoolimata on panga hoiused ja laenud vähehaaval, aga järjekindlalt tõusnud. Hoolsa ja ettevaatliku tegevuse tõttu panga kahjud kahtlastest laenudest on õige väikesed, kusjuures pealegi on osa uuesti laekunud. Klientuuri kutselise kuuluvuse järgi on pank eeskätt põllupidajate krediidiühistuks: nii hoiuste kui laenude alal on põllumehed ülekaalus.

Viru-Jaagupi Ühispank asub Viru-Jaagupi alevikus Virumaal omas majas, telef. 21. Juhatus: Hugo Nõlve (esimees), Martin Pall, Gustav Aal. Nõukogu: R. Siil, A. Saar, A. Meerits, M. Vilu, A. Paas, J. Metsik. Panga juhatajaks on Martin Pall. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige.

Tudulinna Ühispank (106).

Tudulinna Ühispanga asutamise eesmärgiks oli luua võimalusi vabade summade hoiustamiseks ja laenude saamiseks. Asutamismõtte algatas kohalik põllumees, köster ja kooliõpetaja Paul Mathiesen, kes koostas ka krediidiühistu põhikirja. Asutajaiks liikmeiks olid veel K. Timotheus, T. Pikhoff, D. Vaas, D. Blum, J. Treilmann, R. Karlson, Konst. Vaas ja teised. Põhikiri registreeriti „Tudolinna Laenu-Hoiu Ühisuse" nimega 5. augustil 1911. a. Eestimaa Kub. Väikelaenu-asjade Komitee poolt. Mõni aeg hiljem alustas krediidiühistu tegutsemist Tudulinna vallamaja ruumes. Esimesse juhatusse kuulusid Canditus Pikhoff, Tiitus Pikhoff ja Paul Mathiesen, neist kaks esimest põllumehed ja viimane — kooliõpetaja. Nõukogusse kuulusid põllumehed K. Timotheus, D. Vaas, D. Blum, R. Karlson, J. Treilmann. Panga juhatajaks oli Paul Mathiesen. Aja jooksul ilmnes, et asutamisaegne põhikiri ei luba krediidiühistule küllalt avaraid tegevusvõimalusi. Osutus vajalikuks põhikirja muutmine, mis teostati 1933. aastal. Aluseks võeti PÜR-u „ühispanga" normaalpõhikiri. Ühtlasi asendati senine nimi uuega — „Tudulinna Ühispank". Panga tegevusrajooniks esimesel tegevusajajärgul oli Tudulinna vald, varsti see laiendati aga ka väljapoole. Asutamisaegseis ruumes — Tudulinna vallamajas — asus pank kuni 1922. aastani. Siis koliti üle kohalike ühingute „Rahvamajasse". Viimase omandas pank aja jooksul osakaupa ühinguilt. Panga hoiuste ja laenude liikumises pole olnud märkimisväärseid muutusi. Laenunõudlus oli suurem vabariigi algaastail ja nüüd viimaseil aastail. Praegu on ülekaalus omavalitsuste, põllumajanduslike ettevõtete ja põllumeeste hoiused. Samad ringkonnad moodustavad ka valdavama osa laenajaist. 1938. a. avastati suurem panga raha omastamine senise juhataja poolt. Selle tõttu tekkis pangale kahju kr. 4000.— suuruses. Ühtlasi selgus sel puhul suuri väärnähtusi ja lohakusi asjaajamises. Nende likvideerimisega ollakse praegu lõpul.

Tudulinna Ühispank asub Tudulinna vallas Virumaal omas majas. Post: Tudulinna ag.; telef. 10. Juhatus: Meinhard Saluste (esimees), Eduard Koppel, Johannes Tamm. Nõukogu: A. Haamer, E. Altru, H. Vanasilla, R. Rajamägi, P. Haamer, E. Timotheus. Panga juhatajaks on Robert Madar (end. Mathiesen). Pank on avatud igal esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kl. 9—12. Panga korrespondendiks on Eesti Rahvapank.

Iisaku Ühispank (108).

Iisaku Ühispanga põhikiri registreeriti Eestimaa Kubermanguvalitsuse poolt 5. augustil 1911. aastal. Krediidiühistu nimeks asutamisel oli „Iisaku Laenu-Hoiu Ühisus". Asutajaid liikmeid oli 20 isikut eesotsas kooliõpetaja Aleksander Sarap'iga, kes oli ka krediidiühistu asutamise mõtte algatajaks. Asutajad liikmed olid enamikus taluomanikud. Ühistu esimene peakoosolek peeti 6. novembril 1911. a., kus valiti juhtivad organid. Juhatusse valiti metsaülem Voldemar Heinberg, kooliõpetaja Aleksander Sarap ja taluomanik Albert Voormansik. Nõukogu liikmeiks valiti taluomanikud Hiob Koppel, Jaan Volban, Aleksander Karlson, Iisaku vallakirjutaja Mihkel Selli ja ehitusmeister Joosep Uustalu. Krediidiühistu juhatajaks oli kooliõpetaja Aleksander Sarap. Pank alustas tegevust 20. novembril 1911. a. Iisaku Põllumeeste Seltsi ruumes. Majanduslike raskuste ja rahutute aegade tõttu panga tegevus iseseisvuse algaastail soikus. Maailmasõja aastail paigutati Vene sõjalaenu-paberitesse panga vabad kapitalid, mis riikliku iseseisvumisega läksid kaotsi. Sel põhjusel pidi pank oma tegevuse 1918. a. ajutiselt katkestama. Tegevuse uuesti jätkamine toimus 1921. a. teisel poolel. 1926. a. teostati muudatus krediidiühistu nimes. Senise „Iisaku Laenu-Hoiu Ühisuse" asemele võeti „Iisaku Ühispank", milline muudatus võimaldas senist piiratud tegevust laiendada. 1927. a. valmis pangal oma maja, kuhu samal aastal üle koliti. Praegu koosnevad panga hoiused peamiselt asutiste, ettevõtete ja mitmesuguste palgasaajate hoiustest. Laenude kasutajate hulgas on ülekaalus põllupidajad.

Iisaku Ühispank asub Iisaku alevikus Virumaal omas majas, telef. 14. Juhatus:

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.
Vas. istuvad: M. Käosaar (laekur), R. Juuse (juh. l.), J. Müür (juh. esim.), E. Juuse (juh. l.), A. Nipsust (juhataja-raamatupid.). Vas. seisavad: O. Kirsimäe (nõuk. l.), A. Veedla (nõuk. esim.), H. Lulla (nõuk. l.), M. Karp (nõuk. l.), E. Lass (nõuk. l.), E. Ridala (rev.-kom. l.), V. Trelen (rev.-kom. esim.), R. Rannamäe (rev.-kom. l.).

Johannes Müür (esimees), Robert Juuse, Eduard Juuse. Nõukogu: A. Veedla, E. Lass, M. Karp, O. Kirsimäe, R. Rohi, H. Lulla. Panga juhatajaks on Aleksander Nipsust. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 10—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel Virumaa Ühispank ja Narva Majaomanikkude Pank.

Haapsalu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus (109).

1910. a. sügisel määrati Haapsalu Linnakooli õpetajaks eestlane Volrad Mikkelsaar. Noor, energiline, tulise eesti-hingega mees ei piirdunud ainult oma elukutselise tööga, vaid rakendus kohe ka seltskondlikule tööle nii kultuurilisel kui ka majanduslikul alal. Tol ajal tegutses Haapsalus Eesti Karskuse Selts „Kungla". Selle seltsi ümber oli koondunud eestlasi igalt elukutse-alalt. Selts töötas hästi. Tehti laulu, muusikat, näitemängu, peeti vaidlus- ning kõneõhtuid. Vastastikune läbisaamine seltsi liikmete vahel oli kõigiti sõbralik ja kodune, klassivahed puudusid täiesti, vaatamata sellele, et seltsi liikmeskond koosnes väga erinevasse seltskonna kihti kuuluvaist ja mitmesuguse haridusliku tasemega isikuist. „Kunglas" arutati kõik eesti asjad läbi ja tehti tuleviku kavasid. Muu seas kerkis ka mõte ellu kutsuda Haapsalu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus. Selle mõtte algatajaks oli ülalnimetatud Volrad Mikkelsaar (pärastine haridusnõunik ja haridusministri abi). Mõte leidis „Kungla" tegelaste hulgas laialdast poolehoidu ja asuti kohe asja teostamisele. 1911. a. kevadel V. Mikkelsaar astus vahekorda vastavate ametiasutistega, tegutsedes juba panga asutajate volinikuna. Temale lõi kaasa kõigiti Haapsalu tol ajal hästi populaarne mees kohalik köster ja „Kungla" laulukoori juht August Tamberg. Ja varsti saigi mõte teoks. 19. oktoobril 1911. a. teatas Riigi Panga Tallinna Osakond kirjaga asutajate volinikule V. Mikkelsaarele, et on lubatud avada Haapsalus — Haapsalu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus — normaal-põhikirja alusel. Asutamise peakoosolek peeti 27. novembril 1911 Haapsalus „Kungla" seltsi ruumes, väikelaenuasjade inspektori Dreverk'i juhatusel. Sellest koosolekust võttis osa 34 isikut, peamiselt „Kungla" seltsi liikmed. Valiti panga juhatus ja nõukogu. Juhatuse liikmeteks valiti: Julius Koppel

(esimeheks) — kaupmees, Volrad Mikkelsaar — kooliõpetaja, August Tamberg — köster ja linnaval. ametnik. Nõukogu liikmeiks valiti: Aleksander Lembra — lukussepp, Martin Riimann — postiametnik, Jaan Riismandel — renteiametnik, Hendrik Saal — kaupmees, Voldemar Põldots (esimeheks) — ehitusettevõtja. Panga juhataja-raamatupidaja kohuseid asus täitma V. Mikkelsaar. Tegevuse kuludeks määrati 150 rubla, kusjuures juhatuse ja nõukogu liikmed kohustusid kuni 1912. a. töötama ilma tasuta. Panga tegevuse piirkonda kuulus Haapsalu linn, kuid juba järgmisel aastapeakoosolekul 12. jaan. 1912. a. otsustati nõutada luba panga tegevuse piirkonda arvata: Asuküla, Oru, Taebla, Sinalepa, Võnnu, Vormsi ja Passlepa vald, mis ka kubermangu komitee poolt lubati 29. septembril 1912. a. Juhatuse ja nõukogu ühisel koosolekul 29. novembril 1911. a. otsustati: 1) „talitus" avada „Kungla" seltsi ruumes, Mamersi majas, 2) töötunnid igal teisipäeval ja reedel kella 4—6 p. l., 3) esimeseks tööpäevaks reede, 2. detsember 1911. a., ja nagu raamatuist näha, võeti 2. dets. 1911. a. 21 liikmelt vastu osuseid 810 rubla ja 3 isikult hoiuseid 110 rubla. Samal päeval telliti pangale tulekindel rahakapp, mille hind 270 rubla kohe ära saadeti. Seega oli panga tegevus alanud. Esimene laen 150 rubla anti välja 6. detsembril 1911. a.

Sõja ja revolutsiooni tagajärjel tekkinud majanduslik kriis ja väärtuste ümberhinnang halvas panga tegevuse täielikult. Väärtused, mis olid Vene rublades, muutusid markadeks, milliste ostujõud oli tuntavalt väiksem. Rahvas oli usalduse kaotanud pankade vastu, hoiuseid tuli sisse vähe, laenutahtjaid oli rohkem, pangal puudus tarvilik tegevuskapital. Liikmete hoiused ja osused olid Vene rubladest muutunud markadeks. Liikmeskonnas tekkis teatud ärevus, püüti hoiuseid pankadelt kätte saada. Panga bilansis seisis surnud kapitalina end. Vene riigi väärtpabereid 16.932 rbl. 75 kop. väärtuses, millede saatus oli esialgu teadmata. 8. juunil 1920. a. võttis peakoosolek vastu EÜL-u poolt väljatöötatud põhikirja, mis jäi aga registreerimata põhjusel, et likvideerimine tõusis päevakorrale. 1920. a. tegevuse jälgimisel selgus, et pank oma kapitalivähesuse ja üldise kõikuva majandusliku konjunktuuri tõttu iseseisvalt tegutsedes enam rahuldavaid tulemusi ei anna, mispärast peeti tarvilikuks mõne suurema pangaga läbirääkimistesse astuda selle osakonnana edasitöötamiseks, kuid kavatsus ei andnud tulemusi. Vahepeal oli panga seisukord veelgi halvenenud, oli ette näha, et kapitali puudumisel ei olnud võimalik tulusid kuludega tasakaalu viia. Vene ajal olid väikelaenuasutised ärimaksudest vabad. Eesti Vabariigi maksuseadus aga soodustusi ei andnud. Nõuti äritunnistuse lunastamist ja aruande kuulutamist Riigi Teatajas. Kuna panga aastatuludest ei jätkunud enam isegi tegevusaruande kuulutamise kuludeks, siis, arvestades liikmeskonna ebasoodsat meeleolu tegevuse edasiarendamiseks ja muu sobiva väljapääsu puudumist, otsustas peakoosolek 7. novembril 1920. a. panga likvideerida, volitades selleks juhatust ja nõukogu. 28. detsembril 1921. a. lõpetas likvideerimiskomisjon oma tegevuse ja koostas likvideerimise aruande. Likvideeritud panga varanduse müügist saadud summaga rahuldati kõik panga kreeditorid. Panga varukapitali ülejääk mk. 251.75 ja end. Vene riigi väärtpaberid annetati peakoosoleku otsuse põhjal Haapsalu Vabatahtliku Tuletõrje Seltsile.

„Mustvee Vastastikku Krediit Ühisus" Ühispank (110).

Mustvee Vastastikku Krediit Ühisuse asutamise põhjuseks oli vajadus lühiajaliste väiksemate laenude järele ja panga puudumine kohapeal. Asutamise mõtte algatasid kooliõpetaja Timotheus Vapper, kaupmees Peeter Baranin, tööstur Matvei Landsberg ja majaomanik-põllupidaja Dmitri Maksimov. Veel olid asutajaiks liikmeiks apteeker Vilhelm Vichmann, majaomanik ning põllupidaja Ivan Gvozdkov, ametnik Aleksander Passit, tööstur Jaan Jõgi ja majaomanikud Andrei Minkin ja Jakov Beresin. Krediidiühistu alustas tegutsemist 2. jaanuaril 1912. a. Esimesse juhatusse kuulusid Timotheus Vapper, Ivan Gvozdkov ja Vilhelm Vichmann. Nõukogusse kuulusid majaomanik-põllupidaja Jakov Beresin, kooliõpetaja Aleksander Passit,

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vas. istuvad: J. Kuusk (juh. l.), D. Maksimov (juh. l.-laekur), H. Rosin (juh. esim.), R. Nõmme (nõuk. esim.), B. Aidnik (juhataja), E. Pärn (ametnik), A. Migatschev (juh. l.). Vas. seisavad: K. Värk, A. Pekarski, P. Borodkin, G. Ventšikov (nõuk. liikmed), A. Luming ja V. Sorgus (rev.-kom. liikmed).

majaomanik-tööstur Jaan Jõgi, põllupidaja Mihkel Ader, majaomanik Andrei Minkin ja alevisekretär Jüri Kulli. Panga juhatajaks oli Timotheus Vapper. Panga asutamisaegset põhikirja on muudetud 1921. ja 1933. aastal. Viimase muudatusega lisati nimele juurde sõna „Ühispank". Panga areng kuni Maailmasõjani oli kõigiti edukas. Sõja raskused ja hilisemad rahutud sündmused eriti panid kõikuma ümbruskonna elanike usalduse panga vastu. Vabadussõja päevil oldi koguni sunnitud tegevust ajutiselt katkestama. Hiljem normaalsete olude tulles panga tegevuses ilmneb uuesti edu. Uued raskused tekkisid 1926. a. Tol ajal tekkis lühiajaliste väikelaenude järele elav nõudmine. Panga poolt neid nõudmisi ei suudetud rahuldada. Üksikuile isikuile oli antud liiga suuri laene, nii näiteks moodustasid 5—6 inimesele antud laenud umbes 46% tegevuskapitalist ja neid ei saadud kiires korras tagasi tõmmata. Tekkis nurin panga tegevuse vastu. Hakati arvustama panga senist krediidipoliitikat ja leiti, et see on olnud vildak. Tekkis arusaamatusi ja intriige, mis lõppesid seniste juhatuseliikmete tagandamisega. Viimaste arvates oli aga neile tehtud liiga, nad lahkusid ja asusid väljaspool uut krediidiühistut organiseerima. Mustvee Vastastikku Krediit Ühisus on kõigest hoolimata suutnud siiski säilitada küllaldase kandepinna oma tegevuses ja aluse eduks tulevikus. Pank on püüdnud senises tegevuses olla täiesti erapooletu rahvuslikes küsimusis, koheldes ühtlaselt nii venelasist kui eestlasist kliente.

„Mustvee Vastastikku Krediit Ühisus" Ühispank asub Mustvee linnas Tartu tn. 28, telef. 24. Juhatus: Heinrich Rosin (esimees), Aleksander Migatschev, Johannes Kuusk, Dmitri Maksimov. Nõukogu: R. Nõmme, G. Ventšikov, A. Pekarski, K. Värk, I. Naidenkov, P. Borodkin. Panga juhatajaks on Burchard Aidnik. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 10—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: A/S Tartu Pank, A/S Krediit Pank, A/S Kauba Pank, A/S Viru Pank, A/S Eesti Laenu Pank. Pangal on posti jooksev arve nr. 21-66.

Kavastu Ühispank (111).

Käesoleva sajandi algul hakati Kavastu mõisa maid müüma päriseks. See tekitas koha peal terava krediidivajaduse, sest talupidajail, kes maid soovisid omandada, endil vajalikku kapitali enamasti ei olnud. Tunduvaid krediidivajadusi oli ka teistel, ja neil asjaoludel algatatigi kohalike põllupidajate poolt krediidiühistu ellukutsu-

mise mõte. Algatajaiks olid põllumehed Jaan Ader, Johan Tamberg, Juhan Auerhahn ja Kavastu vallakirjutaja Heinrich Rätsepp. Põhikirjaks võeti tolleaegne normaalpõhikiri, millele peale mainitute kirjutasid veel alla kooliõpetaja A. Laumets, põllumehed A. Grünwald, K. Ader, M. Markus. Põhikiri registreeriti 1911. aasta lõpul ja krediidiühistu nimeks sai „Kavastu Laenu-Hoiu Ühisus". Tegutsemist alustati 17. märtsil 1912. a. Kavastu vallamajas Koosa külas. — Panga esimene peakoosolek peeti 28. I 1912, kus valiti juhatusse põllumehed Joh. Tamberg, Jaan Ader ja vallakirjutaja Heinrich Rätsepp; viimane jäi ka panga juhatajaks. Nõukogusse valiti põllumehed Karl Tellman, Eduard Tilk ja Johan Grünwald. — 1933. a. võeti senise nimetuse asemele nimeks „Kavastu Ühispank". Pank alustas tegevust Kavastu vallamajas. Pärast vallamaja hävimist tules kolis pank Kavastu valla Vabatahtliku Tuletõrjeühingu ruumidesse Koosal. Hiljem siirduti sealt panga praegusse asukohta — Kavastu Piimaühingu majja. Panga tegevusrajoon on põhikirja järgi piiramata, tõelikuks tegevuspiirkonnaks on kujunenud Kavastu vald ja selle lähem ümbruskond. — Praegu on hoiuste ja laenude alal ülekaalus kohalike talupidajate hoiused ja laenud.

Kavastu Ühispank asub Kavastu vallas Koosa alevikus Tartumaal. Post: Kavastu; telef. 8. Juhatus: Eduard Lätt (esimees), August Kütt, Ants Raudjalg. Nõukogu: R. Järve, K. Nelend, E. Pruuli, A. Kütt, A. Poltan, J. Joonas. Panga juhatajaks on Jaak Järve. Pank on avatud igal reedel kl. 10—16.

Haapsalu Vastastikune Krediit-Ühisus (113).

Enne Haapsalu Vastastikuse Krediit-Ühisuse asutamist tegutsesid Haapsalus pangana ainult riigi rentei ja kohaliku saksa seltskonna hoiu-laenukassa. Viimase tegevus oli piiratud teatava kihi krediidinõudluse rahuldamisega. Mitte-saksa ringkonda kuuluvate kodanike vajaduste rahuldamiseks tuli seepärast ellu kutsuda uus krediidiühistu. Asutamismõte algatati laevaagent Konstantin Matzsoni, kaupmees-majaomanik Peeter Reikmanni, kaupmees-majaomanik Eduard Siegfeldti ja kindlustusseltsi agendi Dehn'i poolt. Kokku oli asutajaid liikmeid 27 isikut, neist enamik kohalikud eesti käsitöölised ja väike-ettevõtjad. Põhikiri kinnitati Vene rahaministri poolt 23. novembril 1911. aastal. Tegutsemist alustati 1. mail 1912. a. Panga esimeses juhatuses olid K. Matzson, N. Karison ja Dehn. Nõukogus olid J. Imhof, A. Eldring, V. Medell, J. Kleinhoff, Krabi ja F. Ausberg. Panga juhatajaks oli K. Matzson, kes püsis sel kohal kuni 1919. a. Panga tegevusrajooniks oli Haapsalu linn ja Lääne maakond. Laenamine oli lubatud ainult krediidiühistu liikmeile. Laenu lubatav suurus oli põhikirja järgi alates 200 rublast kuni 10.000 rublani. Hoiuste ja laenude liikumises ilmnes maailmasõja-eelseil aastail hoogus tõus. Sõja algusaastail toimus suur tagasiminek, kuid hiljem saavutati jälle peaaegu endine tase. Ebakindlate majanduslike olude tõttu olid panga kui krediidiühistu tegevustingimused õige rasked. Enam võimalusi edukaks tegevuseks näis Vabariigi algaastail olevat aktsiapankadel. Sellega arvestades otsustas panga peakoosolek 20. aprillil 1921. aastal ühineda tolleaegse A/S Tallinna Krediit Pangaga, praeguse A/S Krediit Pangaga. Ühinemise teostumisega jäi pank tegutsema A/S Krediit Panga Haapsalu osakonnana.

Ulila Hoiu-Laenu Kassa (116).

Ulila Hoiu-Laenu Kassa asutati Ulila valla Laenu-Hoiu Kassa järglasena. Viimane oli ellu kutsutud kohaliku vallaomavalitsuse poolt 1912. aastal. Sellisena ta tegutses kuni 1924. a. Kuna Eesti Vabariigi ajal ei registreeritud enam selletüübilisi pankasid, tuli registreerida uue krediidiühistu — Ulila Laenu- ja Hoiu Ühisuse põhikiri. See kinnitati Tartu-Võru rahukogu poolt 16. oktoobril 1924. a. Uue krediidiühistu asutajaiks liikmeiks olid Karl Normann, Hendrik Tamm, Jaan Kurik, Karl

PANGA JUHATUS
1924.—1938. A.
Vasakult: A. Rehema (juhat.), L. Antik, A. Puidak, M. Tuhkur.

Kohv, Johan Ratnik, Albert Laas, Karl Saks, Leopold Antik, Johan Järve ja David Minka — kõik kohalikud talupidajad — ja vallasekretär Aleksander Rehema. Tegutsemist alustati 1. detsembril 1924. a. Ulila vallamaja ruumes. Esimesse juhatusse kuulusid Leopold Antik, Leopold Lukk ja Mihkel Tuhkur. Nõukogu liikmeiks olid Karl Normann, Johan Ratnik, Aleksander Ungerson, Theodor Laur, Hans Sihver, Jaan Kurik ja August Puidak. Nii juhatuse kui nõukogu liikmed olid kõik põllumehed. Panga juhatajaks oli Leopold Antik ja raamatupidajaks Aleksander Rehema. 1933. aastal registreeriti krediidiühistule KAS-e muudatustega kooskõlas olev uus põhikiri. Ühtlasi võeti uueks nimeks „Ulila Hoiu-Laenu Kassa". Senises tegevuses ei ole olnud märkimisväärseid muutusi. Krediidiühistu klientuuri ülekaaluka osa moodustavad kohalikud talupidajad ja organisatsioonid. Nende hoiustus- ja krediidivajaduste rahuldamisega on peamiselt piirdunud ühistu tegevus.

Ulila Hoiu-Laenu Kassa asub Puhja (end. Ulila) vallas Tartumaal. Post: Ulila p.-ag.; telef. 2. Juhatus: Leopold Antik (esimees), August Puidak, Mihkel Tuhkur. Nõukogu: J. Kurik, R. Luud, A. Laanso, A. Ungerson, A. Lamp, H. Sihver, J. Helmeste. Panga juhatajaks on Leopold Antik. Pank on avatud igal teisipäeval kl. 10—12.

Kolga-Jaani Ühispank (118).

Esimesed eesti krediidiühistud tekkisid käesoleva sajandi esimesel aastakümnel. Nende eeskujul ja ergutusel hakkas eesti krediidiühistute liikumine kiiresti arenema. Uut hoogu nende asutamisele andis 1910. aastal toimunud krediidiühistute esindajate koosolek, mis pidas vajalikuks krediidiühistute ellukutsumise igas vallas. See mõte oli aluseks ka Kolga-Jaani Laenu-Hoiu Ühisuse loomisel. Kohapealseid olusid silmas pidades, oli krediidiühistu asutamine igati põhjendatud. Põllupidajail oli tol ajal krediidi saamine õige raske, sageli isegi võimatu. Linnades asuvad pangad ei usaldanud neile laene anda või nõuti laenudelt kõrgeid intresse. Väikepõllupidajaid ei peetud aga üldse krediidivõimelisteks. Seega jäi ainsaks teeks põllupidajate krediidivajaduste rahuldamisel vastavate krediidiühistute loomine, mil siis oli veel ka kasvatusliku teguri tähtsus: nad edendasid säästmistegevust. Kolga-Jaani Laenu-Hoiu Ühisuse, praeguse Kolga-Jaani Ühispanga ellukutsumise mõte tekkis kohalikus põllumeesteseltsis. Asja algatasid sama seltsi tegelased kirikuõpetaja Villem Reiman, kooliõpetaja J. Tammekivi jt., kelle poolt esitati ka registreerimiseks tolleaegne normaalpõhikiri. See kinnitati 1912. a. algupoolel. Asutajaina kirjutasid sellele põhikirjale alla kirikuõp. V. Reiman, kooliõp. J. Tammekivi ja J. Soo, põllumehed H. Orik, G. Vares, H. Mihkelson, H. Hermann, J. Keerd, J. Vares, M. Suigusaar, M. Vare ja K. Ehrenbusch, köster-kooliõpetaja J. Tiedt. Krediidiühistu esimene peakoosolek

peeti 1. juulil 1912. a. Sel koosolekul määrati kindlaks osus — 50 rbl. liikmelt, ja laenu ülemmäärad. Laenu lubati igale liikmele käendajate vastutusel kuni 300 rubla, tagamite vastu kuni 1.000 rubla ja „isikliku usalduse" peale kuni 60 rubla. Intressimääradeks määrati tähtajalistele hoiustele — 4,5%, jooksva arve hoiustele 3,5% ja laenudele 6%. Samal koosolekul valitud juhatusse kuulusid esimehena Villem Reiman, kirikuõpetaja, liikmeina põllumees H. Oinas ja kooliõpetaja J. Tammekivi. Nõukogusse valiti kooliõpetaja J. Soo, põllumehed J. Laar ja H. Orik. Panga juhatajaks jäi J. Tammekivi.

Tegutsemist alustas Kolga-Jaani Laenu-Hoiu Ühisus 1. novembril 1912. a. kohaliku ostuühistu ruumes. Esimene kahekuine tegevusaasta lõppes pangale kahjumiga. Selle põhjuseks oli asjaolu, et saadud intressid laenudelt ei katnud asutamisel tehtud erakordseid kulutusi. Teine tegevusaasta lõpeb aga juba kasumiga, samuti järgmisedki aastad. Panga tegevuse esialgne areng on tähistatud pikaldase, aga järjekindla tõusuga. Maailmasõda ja sellele järgnenud segased ajad avaldasid oma mõju ka panga tegevusele. 1915. aastast peale langeb laenude seis, kuna tõusnud tarbeainete hinnad ühelt poolt ja rahakursi langus teiselt poolt soodustasid laenude tasumist. Sellele kaasnes panga tulude vähenemine ja 1918. a. lõppes koguni kahjumiga. Olude stabiliseerumine võimaldas uue tõusu panga tegevuses, nii on 1922. a. kõigi kontode seis võrreldes 1921. aastaga kasvanud kahekordseks, laenud aga peaaegu kolmekordseks. Pidev tõus sundis tegevusvõimaluste avardamiseks 1928. a. muutma panga põhikirja. Uueks nimeks võeti Kolga-Jaani Ühispank. 1931. a. algav majanduskriis tõi pangale uusi raskusi. Peaaegu kõik vabad summad oli laenudena välja antud, hoiuste väljavoolu alates ei suudetud seetõttu hoiuste omanikke rahuldada. Sellele lisaks ei suudetud tasakaalustada otstarbekohaselt panga kulusid ja tulusid, näit. maksti hoiustelt intressi kuni 10%, kuna laenudelt saadi ainult 11%. Neist asjaoludest tingituna lõppesid 1931. ja 1932. a. kahjumiga, mille katteks tuli ohverdada kõik kogutud varuja erikapitalid. Ilmnes, et krediidiühistu senine juhatus ei suuda kohaneda uute tööja tegevusnõuetega, ja 1932. a. suvel valiti uus juhatus muutunud koosseisuga. Sealt alates on panga olukorda suudetud järjest parandada ja 1936. a. lõppes jälle kasumiga. Panga peamiseks tegevusrajooniks on praegu Kolga-Jaani kihelkond. Panga kandvaks kihiks on põllumehed, kellele kuulub enamik hoiustest ja laenudest.

Kolga-Jaani Ühispank asub Kolga-Jaani alevikus Võisiku vallas Viljandimaal, Villem Reimani nimelises rahvamajas, telef. 21. Juhatus: Jakob Korts, Oskar Erits, Jaak Väljapõhi. Nõukogu: O. Erits, T. Palm, J. Kukemilk, M. Suigusaar, A. Pullisaar, J. Neerut. Panga juhatajaks on Georg Neerut. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige.

Raasiku Ühispank (119).

Raasiku Ühispanga asutamise põhjuseks oli vajadus kohapealse panga järele. Asutamise mõte algatati tolleaegsete Raasiku ümbruskonna põllupidajate poolt. Asja eesotsas olid vallasekretär Kr. Thiilemann ja kirikuõpetaja A. Küsner. Põhikiri kinnitati 15. juunil 1912. a. Sama aasta oktoobrikuus peeti asutajate liikmete (20 isikut) koosolek, kus valiti panga juhtivad organid, ja 5. novembril 1912. a. alustati juba tegutsemist Raasiku vallamajas. Panga esimesse juhatusse valiti vallasekretär Kristjan Thiilemann, kes sai ka ühtlasi juhatajaks, põllumees Hans Betlem ja majaomanik Karl Liuberg. Nõukokku kuulusid kirikuõpetaja Arnold Küsner, köster Gustav Sandberg ja põllumehed Hans Abram, Johannes Laupmann ning Friedrich Kasemägi.

Krediidiühistu asutamisaegne nimi — Harju-Jaani Kihelkonna Laenu-Hoiu Ühisus — püsis kuni 1926. aastani, mil võeti praegune nimi — Raasiku Ühispank. Ühispanga asukohas toimus muutus 1929. a., mil pank asus Raasiku jaama juurde Raasiku Ühispiimatalituse ruumesse. Panga tegevus on üldiselt arenenud rahulikult ja märkimisväärsete muutusteta. Maailmasõja aegu tekkis pangas suur hoiuste ülekaal,

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

Vas. I rida: M. Liivik (ametn.), J. Roger (juh. abiesim.), J. Aguraijuja (juh. esim.), Fr. Kasemägi (juh. l.), J. Reinholm (nõuk. esim.). II rida: O. Vitsur (juhataja-raamatupid.), R. Pajuse (nõuk. l.), J. Veske (rev.-kom. l.), A. Lahesalu (nõuk. l.), E. Põder (nõuk. l.), A. Irves (nõuk. abiesim.). III rida: H. Vürst (rev.-kom. l.), O. Mauring (rev.-kom. l.), J. Kuuskmann (nõuk. l.), J. Tanvald (nõuk. l.).

mis paigutati väärtpabereisse ja teistesse pankadesse. Eesti lahkulöömisega Vene riigist läksid need summad kaotsi. Oma otseste ülesannete kõrval korraldas pank Maailmasõja ja järgnevail aastail ka muid ettevõtteid — liikmeile tarbeainete muretsemist jne. Pank on jäänud eeskätt põllupidajate krediidiühistuks: nii hoiuste kui laenude alal on panga klientidena põllupidajad tunduvas enamuses.

Raasiku Ühispank asub Raasikus Harjumaal, telef. 44. Juhatus: Johannes Aguraijuja, Friedrich Kasemägi, Joosep Reinholm. Nõukogu: A. Irves, Joh. Tanvald, J. Reinholm, R. Pajuse, A. Lahesalu, J. Kuuskmann, E. Põder. Panga juhatajaks on Oskar Vitsur. Pank on avatud esmaspäeviti, kolmapäeviti ja reedeti kl. 10—14.

Vastseliina Ühispank (120).

Vastseliina Ühispanga ellukutsumise põhjustasid need olud, mis käesoleva sajandi algul koha peal valitsesid. Vastseliina oli ümbruskonna tihedamini rahvastatud piirkonna keskkohaks, samal ajal kui ühendus suuremate keskustega oli nõrk. Maakonnalinn Võru oli Vastseliinast 25 km eemal ja teed ning liiklusolud viletsad. Neil asjaoludel osutus vajalikuks kohapealse krediidiühistu loomine. Oma panga ellukutsumise mõtte algatasid tolleaegsed kohalikud ärksamad tegelased: Aleksander Undrits — koolijuhataja, Rudolf Simm — vallakirjutaja, Alfred Prääts — põllumees, Peeter Horm — koolijuhataja, Evald Mattisson — koguduse köster, ja teised, kokku 11 isikut. Põhikiri registreeriti 26. oktoobril 1912. a. ja tegutsemist alustati 5. jaanuaril 1913. a. Vastseliina vallamajas. Krediidiühistu nimeks asutamisel oli „Vastseliina Laenu-Hoiu Ühisus", mis 1926. a. muudeti „Vastseliina Ühispangaks". Esimesse juhatusse kuulusid kauaaegne koolijuhataja Aleksander Undrits, põllumees Alfred Prääts, köster Evald Mattisson, põllumees Ernst Maad ja vallakirjutaja August Simm. Esimese nõukogu liikmeiks olid põllumehed Jaan Sikk, Alfred Horn, Herman Luik, Rudolf Kiudosk ja Jakob Seim. Panga asutamisaegsest asukohast Vastseliina vallamajast koliti hiljem alevikku üüriruumidesse. Pangast antakse laene ainult liikmeile. Maailmasõja ajal katkestas pank tegutsemise. Tegevus algas uuesti 3. nov.

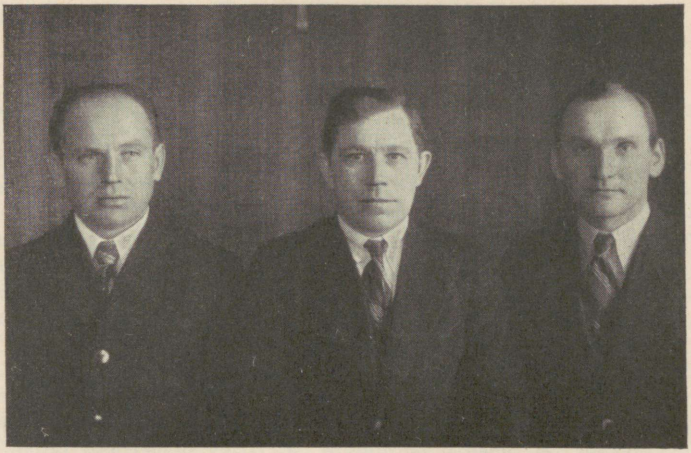

PANGA JUHATUS.
Vasakult: E. Toom (laekur), P. Kallas (juhatuse esim.), K. Tsahkna (raamatup.).

1918. a. Alates sellest on panga tegevus arenenud suuremate muudatusteta. Eriti viimaseil aastail peale panga tegevuse sisemist ümberkorraldamist on panga tegevus tunduvalt avardunud.

Vastseliina Ühispank asub Vastseliina alevikus Võrumaal, telef. 8. Juhatus: Peeter Kallas (esimees), Evald Toom, Kaarel Tsahkna. Nõukogu: J. Saarniit, E. Talgre, Rich. Puustusmaa, R. Tigason, P. Horm, A. Kangro. Panga juhatajaks on Peeter Kallas. Pank on avatud igal esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kl. 9—14.

Baltiski Ühispank (122).

Baltiski Ühispanga ellukutsumine oli põhjustatud kohalike ärimeeste, majaomanike, vabakutseliste ja põllumeeste laenusoovide rahuldamise vajadusest. Asja algatasid köster K. Krepp, ärimees O. Allmann, postiametnik J. Mihhels, kaupmees M. Weber, ärimees A. Treugut, majaomanik J. Õnnis ja teisi, kokku 31 isikut, kes ühtlasi olid ka krediidiühistu asutajaiks liikmeiks. Põhikirjana registreeriti tolleaegne krediidiühistute normaalpõhikiri ja see kinnitati 22. jaanuaril 1913. aastal. Krediidiühistu nimeks sai „Baltiisko-Portskoje Ssudo-Sberegatelnoje Tovarištšestvo" („Baltiski Laenu-Hoiu Ühisus"). Asutamis-peakoosolek peeti 24. veebruaril 1913. a., millest võttis osa ka tolleaegne väikelaenuasjade inspektor ja kus valiti krediidiühistu juhtivad organid. Tegutsemist alustati 27. veebruaril 1913. aastal Jaan Poska (end. Eliisabeti) tn. 20. Panga esimesse juhatusse valiti köster Karl Krepp (Grepp), ärimees Aleksander Treugut ja majaomanik Juhan Õnnis. Nõukogu esimesel tegevusajajärgul ei olnud, kuna seda polnud põhikirjas ette nähtud. Panga juhatajaks hakkas Karl Krepp. Panga peakoosolekul 24. veebruaril 1913. a. tehti ka vajalikud korraldused ja otsused tegevuse avamiseks. Tegevuskapitali saamiseks otsustati teha Riigipanga Tallinna osakonnalt lühiajalist laenu seaduses ettenähtud summa suuruses. Edasi volitati juhatust laenu tegema eraasutistelt ja -isikuilt, kusjuures lubati nende laenude pealt maksta intressi kuni 5,5%. Vastuvõetavate hoiuste alammääraks kinnitati üks rubla jooksval arvel ja tähtajalisel arvel 5 rubla. Tähtajalistelt hoiustelt otsustati maksta 5% intressi, kui aga need enne tähtaega välja võetakse — 3,5%, jooksva arve hoiuste intressimääraks määrati 4%. Laenudelt otsustati võtta 6,5% intressi ja viivitusintressi 1% kuus. Osuse suurus oli 100 rubla, millest tuli tasuda 10 rubla aastas. Operatsioone toimetati igal kolmapäeval kl. 15—17. Laenude käendajaiks võisid olla ka mitteliikmed. Laene anti võlakohustiste vastu ja ainult liikmeile, ülemmääraga rbl. 300.—. Panga praegune nimetus võeti 1920. aastal, mil

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vas. istuvad: Joh. Odres (abiesim. laekur), K. Krepp (esimees-juhat.), J. Mirka (nõuk. esim.), J. Leetmaa (juh. l.). Vas. seisavad: K. Sillart (nõuk. l.), R. Freibach (nõuk. l.), A. Kirsel (nõuk. l.-sekr.), R. Traut (nõuk. l.). Puudub nõuk. abiesim. K. Kukk.

muudeti ka põhikirja tegevusvõimaluste avardamise otstarbel. Üldiselt on panga tegevus arenenud suuremate muutusteta. Raskemaks ajaks olid Maailmasõja, revolutsiooni ja Vabadussõja päevad, mil panga tegevus oli pidurdatud. Eesti lahkulöömisega Vene riigist kaotas pank Venemaale viidud väärtustena 2473 rbl. Praegu on nii hoiuste kui ka laenude enamik põllumeestelt.

Baltiski Ühispank asub Paldiskis Jaan Poska tn. 20, telef. 22. Juhatus: K. Krepp (esimees), J. Odres, J. Leetmaa. Nõukogu: J. Mirka (esimees), A. Kirsel, K. Kukk, R. Traut, K. Sillart, R. Freibach. Panga juhatajaks on Karl Krepp. Pank on avatud igal esmaspäeval, kesknädalal ja reedel kl. 12—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige; panga korrespondentideks on veel A/S Krediit Pank ja Viru Pank.

Viru-Nigula Ühispank (124).

Viru-Nigula Ühispanga ellukutsumise põhjustas kohapealsete pankade puudumine. Kohapealseiks agaramaiks tegelasteks ning ühtlasi ka panga asutamise mõtte algatajaks olid kooliõpetaja K. Kruusimägi, põllumehed G. Gustavson, T. Tamme, J. Rätsep, G. Kallip, K. Liima, J. Uudam ja G. Voiberg, kooliõpetaja J. Klaus, kaupmees K. Suurkaev ja kooliõpetaja K. Neimann. Asutamiskoosolek peeti 17. märtsil 1913. a. ja samal ajal alustati ka tegevust „Viru-Nigula Laenu-Hoiu Ühisuse" nimega, Viru-Nigulas Kooliseltsi ruumes. Esimesse juhatusse kuulusid: põllumehed — Juhan Rätsep, Hindrek Tiimus ja Georg Gustavson. Nõukokku kuulusid: põllumehed Tiimann Tamme (Tramberg), Georg Kallip ja Karl Liima, kooliõpetaja Joh. Klaus ja köster Gustav Rutopõld. Revisjonikomisjoni kuulusid põllumehed Karl Talu, Anton Ruben ja Johannes Sallo. Panga esimeseks juhatajaks oli kooliõpetaja Karl Kruusimägi. 10. sept. 1924. a. muudetakse „Viru-Nigula (Mahu) Laenu-Hoiu Ühisus" „Viru-Nigula Ühispangaks". 1. sept. 1925. a. asub pank Kalvi vallavalitsuse ruumesse. Laenu andis pank oma liikmeile võlakohustiste vastu, laenu ülemmääraks oli 1000 rubla. Alates 9. veebr. 1914. a. antakse laenu ka väärtpaberite ja kinnisvarade obligatsioonide vastu. — Pangal on uue tellisest pangamaja ehitustööd käsil. Selle valmimist loodetakse 1. nov. 1939. a.

Viru-Nigula Ühispank asub Mahu (end. Kalvi) vallas Virumaal Mahu vallamajas. Post: Kalvi p.-ag.; telef. Viru-Nigula 22. Juhatus: Johannes Väljapere (Ruberg) (esimees), Gustav Tiimus, Jüri Pärn. Nõukogu: A. Trestip, J. Rätsep, J. Eskel, A. Rauden, V. Reu, K. Gustavson. Panga juhatajaks on Veera Krausberg-Toom. Pank on avatud igal teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval kl. 9—14. Panga korrespondendiks on Virumaa Ühispank ja Eesti Rahvapank.

Tartu Kaubanduse ja Tööstuse Vastastikune Kredit-Ühisus (125).

Tartu Kaubanduse ja Tööstuse Vastastikuse Kredit-Ühisuse asutamise mõtte algatajad olid H. Margens, A. Kraav, G. Uusen ja M. Mauer. Ühistu põhikiri kinnitati rahaministri abi poolt 17. novembril 1912. a. Põhikirjale allakirjutanud 51 asutajaliiget olid enamuses äärelinna majaomanikke, kaupmehi, käsitöölisi ja ametnikke. Nende kihtide krediidivajaduste rahuldamine oli uue panga ülesandeks. Asutajate liikmete esimene koosolek peeti 9. detsembril 1912. aastal. Kuna pank ei saanud veel korrapärast tegevust alata — takistuseks olid mõned kehtivate seaduste järgi täitmata nõuded —, valiti sel koosolekul ajutine juhatus. Ajutise juhatuse ülesandeks jäi kõigi panga tegevuse avamiseks tarvilike eeltööde tegemine. Aj. juhatusse kuulusid H. Margens, A. Kraav, G. Uusen, R. Mäesepp, J. Büss, M. Mauer ja K. Abram. Järgmise aasta, s. o. 1913. a. alguks olid kõik vajalikud nõuded täidetud ja pank võis alata oma põhikirjapärast tegevust. Juhtivate organite moodustamiseks peeti avamispeakoosolek 27. jaanuaril 1913. a. Juhatusse valiti H. Margens, J. Luik, F. Uibopuu ja R. Mäesepp. Nõukogu koosseisu valiti M. Mauer, G. Uusen, H. Jõesaar, J. Ratnik, J. Kallas ja H. Sumbak. Juhatajaks palgati C. Wickberg ja kassapidajaks J. Luik. Tegutsemist algas pank 1. apr. 1913. a. Rüütli tn. 4 üüritud ruumes. Algaastail panga tegevus arenes hoogsalt. Tõusid hoiused ja ühes sellega väljaantud laenud. Panga tõusuhoogu pidurdasid Maailmasõda ja sellega kaasnevad majanduslikud raskused. Esimesil sõja-aastail tagasiminekut veel ei esine. 1915. aastal omandab pank ostu teel Tartu ja tema ümbruskonna Kauplejate ja Tööstajate seltsilt maja Rüütli tn. 4, kus pank seni üürnikuna asunud. Sama seltsi juures asuva Laenu-Hoiu Ühisusega ühinemine oli 1914. ja järgnevail aastail korduvalt kõne all, kuid mitmesuguste raskuste tõttu ei saanud sellest asja. Sõja lõpu poole ja eriti revolutsiooni ja sellele järgnevail aastail hakkas panga tegevus majanduslikult tagasi minema. Kindlusetus riigi rahanduses, poliitilised muudatused jm. nähtused tõid panga ellu tõsiseid raskusi. Sellele seltsis liikmete loidus. Sageli tuli jätta nõukogu koosolekud pidamata liikmete ilmumata jäämise tõttu, kõnelemata peakoosolekuist. 1919. aastal ilmneb panga tegevuses juba kahju. Kuna näis, et krediidiühistuna edasi tegutsedes pole peatset paranemist loota, raskuste ületamine aktsiapangal aga hõlpsam, tekkis juhatuse liikmete algatusel mõte muuta ühistu aktsiapangaks. Samal ajal liikus taoline kavatsus ka Tartu Vastastikuse Kredit-Ühisuse juhtivate tegelaste seas. Nendega astuti läbirääkimistesse, sooviga kujundada mõlemast krediidiühistust üks aktsiapank. Esialgu tekkis mõlema ühistu tegelaste vahel lahkuminekuid, kuid neist saadi üle. Aktsioneerimine otsustati nõukogu poolt 25. novembril 1919. a. Eeltöödeks kulus veel mõni kuu ja lõplik otsus aktsioneerimise asjus tehti peakoosolekul 5. märtsil 1920. a., kus valiti likvideerimiskomisjon. Tartu Kaubanduse ja Tööstuse Vastastikune Kredit-Ühisus tegutses iseseisvalt veel edasi kuni 19. aprillini 1920. a., millal kogu panga aktiva ja passiva, samuti Tartu Vastastikuse Kredit-Ühisuse aktiva ja passiva läksid üle A/S Kauba Pangale, kes alustas tegevust järgmisel päeval, s. o. 20. aprillil.

Riidaja Ühispank (126).

Riidaja vald oma naabervaldadega — Kärstna, Lõve, Leebiku — asetses kaugel suuremaist keskusist, mispärast kohapealse panga järele oli tungiv vajadus. Sellepärast juba 1. juulil 1913. a. alustas tegevust Riidaja-Kärstna-Leebiku valdade kogukondlik Laenu-Hoiu kassa, mis asutati eelnimetatud vallavolikogude ühisel koosolekul 12. novembril 1912. a. Põhikiri töötati välja rahaministri poolt 5. detsembril 1905. a. kinnitatud põhikirja alusel ja see kinnitati Liivimaa Kubermangu Väikelaenuasjade Komitee poolt 1. IV 1913. a. Kuid vaevalt põhikiri registreeritud, puhkes Maailmasõda, mis vastasutatud panga tegevust pidurdas ja halvas. 3—4 aastat asutis üldse

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vas. I rida: E. Taul (nõuk. esim.), A. Sepp (laekur), E. Aalde (ametn.), A. Zingel (juh. esim.), J. Aalde (juhat.-raamatupid.), A. Muni (nõuk. esim. k. t.), II rida: V. Sarv (rev.-kom. esim.), J. Värk (rev.-kom. l.), H. Arus (juh. l.), A. Laansoo (nõuk. l.), J. Muni (rev.-kom. l.), A. Kaigas (nõuk. sekr.).

ei funktsioneerinud ja kui 1921. a. uuesti üritati selle elluviimist, siis ei andnud see kohe tõhusaid tagajärgi. Põhikiri ei vastanud KÜS-le, mis omakorda takistas vajaliste tehingute toimetamist jne. Teiste ja osalt samade tegelaste J. Aalde, Ed. Taul'i, Aug. Sepp'a, A. Zingel'i ja Aug. Kaigas'e jt. poolt registreeriti 6. märtsil 1926. a. Viljandi-Pärnu rahukogus Ühispank „Riidaja", mis hiljem põhikirja muutmisega kujundati nimeks: Riidaja Ühispank. Esimene asutamiskoosolek peeti 18. aprillil 1926. a. Riidaja vallamajas, kuhu kokku tulid ja liikmeks astusid üle 50 isiku. Juhatusse valiti Aug. Solo, Artur Zingel ja Aug. Sepp. Juhatajaks jäi kohalik vallasekretär Jaan Aalde. Kõik need isikud püsivad kohtadel ka praegu, peale surma tõttu lahkunud Aug. Solo, keda asendab Hendrik Arus. Esimeseks panga tehingupäevaks oli 2. mai 1926. a., kus Riidaja, Kärstna ja Leebiku valla Laenu- ja Hoiukassa oma tegevuse lõpetas ja aktiva ning passiva kr. 20.746.— väärtuses Riidaja Ühispangale üle andis. 12 aasta kestel on pank tegutsenud edukalt, tegevus on laienenud ja hoiused kui ka laenud on tõusnud. Panga tegevuspiirkonnaks on Põdrala ja osalt Suislepa ja Tuhalaane vald. Laene antakse nii liikmeile kui võõrastele. Panga liikmeskonna moodustavad suuremalt osalt põllumehed, kelle käest ka enamikus hoiused on kogutud.

Riidaja Ühispank asub Põdrala (end. Riidaja) vallas Valgamaal end. Riidaja vallamajas, telef. Kärstna 2-D; post: Riidaja p.-ag. Juhatus: Artur Zingel (esimees), August Sepp, Hendrik Arus. Nõukogu: E. Taul, A. Muni, A. Kaigas, J. Kondrad, A. Laansoo. Panga juhatajaks on Jaan Aalde. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 10—15. Panga korrespondentideks on: Helme Ühispank, Tõrva Ühispank, Põllumajanduse Pank, Eesti Rahvapank ja Põllumeeste Keskpank.

Kinnisvaraomanikkude Ühispank, Tallinnas (132).

Kinnisvaraomanikkude Ühispanga asutamise põhjuseks oli eesti pankade vähesus Tallinnas. Asutamise mõte algatati kohalike majaomanike ja käsitööliste R. Medelmann'i, Otto Mandel'i, Carl Vidau, Karl Ventsel'i ja Jüri Oras'e poolt. Viimane mainitud isikuist oli ühtlasi ka asutamise eeltööde teostajaks. Krediidiühistu põhikiri kinnitati 24. juulil 1913. aastal nimega „Põhja Laenu-Hoiu Ühisus" Tallinnas. Sama aasta 26. augustil algas panga tegevus. Uue rahvusliku ilmega krediidiühistu ümber suudeti koondada rida Tallinna eesti seltskonnategelasi — vabakutselisi ja majaomanikke. See asjaolu võimaldas uuele krediidiühistule algusest peale küllaldase usalduse tegevuseks. Panga esimese juhatuse liikmeiks olid: advokaat Ado Birk, majaomanikud Evald Veinberg ja Jüri Oras, kusjuures viimane oli ühtlasi ka panga

juhatajaks. Nõukogusse kuulusid: Voldemar Päts — kooliõpetaja, Rein Eliaser — advokaat, Jaan Masing — arst, Anton Uuesson — insener, majaomanikud Jakob Veltermann, Carl Vidau, Otto Mandel ja Otto Muga. Tegevuse kestel selgus, et panga edukas areng on takistatud põhikirjaga piiratud tegevusrajooni kitsuse tõttu. Tegevuspiirkonna avardamiseks võeti 1920. aastal ette muudatus krediidiühistu nimes ja põhikirjas. Uueks nimeks võeti Põhja-Eesti Ühispank. Uus põhikirja ja nime muutmine toimus 1931. aastal. Seekord oli muudatuste põhjuseks tõmmata rohkem kinnisvaraomanikke panga ümber. Uut nime — Kinnisvaraomanikkude Pank — kandis pank kuni 1933. a., mil tuli KAS-e kohaselt täiendada nime — Kinnisvaraomanikkude Ühispank, Tallinnas. Panga tegevusrajooniks esimesel tegevusajajärgul oli Tallinna linn ja selle lähema ümbruse vallad. Hiljem on põhikirja parandustega tegevuspiirkond laiendatud ülemaaliseks. Panga senine tegevus, hoiuste ja laenude liikumine on arenenud suuremate tõusude ja mõõnadeta. Raskemaiks aegadeks panga tegevuses on olnud 1917. a. revolutsiooni ja sellele järgnevate sündmuste aeg, mil pank kaotas suurema summa Venemaale viidud raha. Hiljem, kriisiaastail, tuli pangal kanda tunduv osa osuskapitalist protestitud vekslite katteks. Need asjaolud pole siiski oluliselt takistanud panga normaalset arengut.

Kinnisvaraomanikkude Ühispank asub Tallinnas Harju tn. 48, telef. 444-44. Juhatus: Voldemar Päts, Jüri Oras, August Lass. Nõukogu: M. Pung, F. Püss, E. Taska, K. Lind, V. Evald, T. Mutso, A. Brandmann, B. Linde. Panga juhatajaks on Jüri Oras. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Panga korrespondendiks on Eesti Rahvapank.

Mihkli Ühispank (133).

Mihkli Ühispank alustas tegevust 22. septembril 1913. aastal Läänemaal Veltsa vallas. Panga esialgseks nimeks oli Mihkli Laenu-Hoiu Ühisus. Veltsa vallamaja asub Pärnust umbes 45 km ja Haapsalust 65 km kaugusel. Selle kauguse tõttu olid linnades asuvad pangad kohalikele elanikele vähe kättesaadavad, ja see asjaolu andiski tõuke krediidiühistu ellukutsumiseks koha peal. Mõtte algatajaiks olid kohalikud hakkajamad talupidajad eesotsas Veltsa vallasekretäri Jüri Traurich'iga, kes oli ühtlasi panga esimeseks juhatajaks-raamatupidajaks. Vallasekretäri vahetusel vahetus ka panga juhataja. — Panga tegevus algusaastaist peale arenes edukalt. Omakapitalid, hoiused ja laenud näitasid järjekindlat tõusu. Teatav tagasiminek esines 1918. aastal, mis oli tingitud peamiselt Vabadussõja raskustest. Laenu anti algul isiklikul vastutusel, kuid hiljem esines ka käendajate vastutus. 1924. aastast peale anti laene ainult käendajate vastutusel või pantide tagamisel, kuid seda ei peetud juhatuse poolt alati silmas. — Oma praeguse nimetuse „Mihkli Ühispank" sai pank 4. veebruaril 1922. a. toimunud uue normaalpõhikirja registreerimisega. — Panga viimasel tegevusajajärgul tõusid küll hoiused üsna tunduvalt, kuid veelgi hoogsamalt suurenesid laenud, ületades hoiuseid tugevasti. Selle tagajärjel tuli nõutada välislaenu vekslite rediskonto ja konto-korrentlaenude näol. Samuti andis see asjaolu end tunda ajal, mil hoiused hakkasid kahanema, siis ei suudetud laene vajalikul määral tagasi tõmmata. 1932. a. lõpul oli siin märgata paranemist, sest katkestati uute laenude väljaandmine ja endiste laenude pikendamisel suuremate mahamaksmete nõudmine. Panga seisukorra pidev halvenemine, mis lõpuks viis panga iseseisva tegevuse likvideerimisele ja liitumisele Lihula Ühispangaga, algas juba 1927. aastast. Panga juhtivad organid ei olnud küllalt hoolsad laenude korrapärase tasumise järele valvamises ega nõudnud laenude pikendamisel tarvilikul määral mahamaksmeid. Majanduskriisi alates ei suutnud paljud laenusaajad enam tasuda oma pikaajalisteks muutunud laenudelt intresse, nende katteks võeti panga poolt vastu uued võladokumendid. Edasi põhjustas panga seisukorra järjekindlat halvenemist asjaolu, et laenusaajad elasid pangast sageli väga kaugel ja laialipaisatult. Nii oli pangal võlgnikke 15 vallas ja isegi Pärnus, kuigi neile olid teised krediidiühistud ligemal. Viimased aga ei usaldanud neid laenusoovijaid

rahuldada ja siis pöörduti Mihkli Ühispanga poole, kes osutas neile tihti suurt vastutulelikkust. Selline asjaajamine tekitas juhatuse ja revisjonikomisjoni kui ka liikmete vahel suuri hõõrumisi ja intriige, mis lõppesid sellega, et osa liikmeid lahkus pangast, asutades koha peale uue krediidiühistu — Mihkli Põllumeeste Ühispanga. Selle tegevus suurendas veelgi Mihkli Ühispanga raskusi. Pangast hakati tagasi nõudma hoiuseid ja kuna selleks otstarbeks ei piisanud laenude tasumisest laekunud summadest, tuli pangal teha Eesti Rahvapangast kalli intressiga laenu. Raskused suurenesid järjest ja 1931. aastal lõppes panga tegevus suure puudujäägiga. Kuigi asuti korraldamata laenude sissenõudmisele, ei olnud sellel suuremaid tulemusi ja sageli jäid isegi kohtukulud panga kanda, viimaste tasumine polnud panga seisukorra juures aga sugugi kerge. Sellises olukorras hakati otsima võimalusi mõne teise krediidiühistuga liitumiseks. Läbirääkimised kohaliku Mihkli Põllumeeste Ühispangaga ei andnud tulemusi. Kokkulepe saavutati aga Lihula Ühispangaga, mis asus Mihkli Ühispangast 20 km kaugusel. Liitumine toimus Majandusministri loal 4. mail 1933. a. Liitumislepingu järgi kustutati Mihkli Ühispanga bilansist kõik laenud, mille tagasisaamiseks polnud lootust, kogusummas kr. 15.806.90. Bilanssi jäänud korraldamata laenude ja protestitud vekslite arvel jäi Lihula Ühispangal õigus Mihkli Ühispanga bilansist kustutada see osa, mis jääb veel korraldamata kahe aasta jooksul. Sama aja jooksul mahakantud laenudest tagasisaadavad summad arvati aga lepingu kohaselt Mihkli Ühispanga liikmete heaks.

Päidla Hoiu- ja Laenukassa (135).

PANGA JUHATUS
1938. A.

Vasakult: A. Maranik (kassapid.), H. Visnapuu (juhat.-raamatupid.), S. Kulasalu (esimees), S. Kiudma (abiesimees).

Päidla Hoiu- ja Laenukassa kuulub ennesõjaaegsete krediidiühistute hulka, olles asutatud 1913. a. Ta loomise mõte kerkis üles Päidla valla omavalitsuslikes ringkondades — vallavalitsuses — ja leidis pooldamist vallavolikogus. Need ringkonnad kajastasid oma valla elanike seas tekkinud vajadust ja soovi oma laenu-hoiukassa järele. See mõte sai esimese kindlakujulise väljenduse Päidla valla nõukogu koosolekul 18. veebruaril 1913. a., kus kohaldati normaalpõhikiri kohalikele nõudeile. Asutajate liikmetena võib seega nimetada selleaegseid Päidla valla nõukogu liikmeid: G. Speek, Peeter Krigolson, Samuel Illak, Hans Sisask, Joh. Muide, Kaarel Värva, Samuel Kulberg, Jüri Brücker, Juhan Konno, Kusta Landra, Juhan Treiel, Jaan Laane, Jaan Madal, Kusta Liblik ja Aleksander Rahi. Nii alustas Päidla valla kogukondlik laenu-hoiukassa tegutsemist 10. dets. 1913. a. Päidla vallamaja ruumides talupidaja Johannes Muide juhatusel, kes kuulus esimesse juhatusse esimehena. Raamatupidajaks sai vallakirjutaja Kaarel Börens, kassapidajaks Samuel Kulberg —

kohalik talupidaja. Esimesse nõukogusse kuulusid talupidajad Samuel Illak, Peeter Krigolson, Jaan Raudsepp, Kristjan Imelik, Kusta Brücker, Juhan Treiel, Peeter Käppa, revisjonikomisjoni Jaan Üts, Gustav Speek ja Jüri Illak — talupidajad. Pank reorganiseeriti 1927. a., mil ta muudeti krediidiühistuks nimega Päidla Laenu-Hoiu Ühisus. — Laene anti algul ainult oma, s. o. Päidla valla elanikele, kuid alates 1927. a. pole sellist kitsendust. Muidu on tegevus arenenud muutusteta, kusjuures pank oma peamist sihti — kohalike talupidajate krediidinõudluste rahuldamist — on suutnud täita. Laenusaajate seas on loomulikult põllupidajate ringkonnad esirinnas, kuna hoiustest kuulub suurem osa kohalikele organisatsioonidele. Selles laenude kui ka hoiuste seisukorras pole erilisi muudatusi olnud, vaid see püsib juba tegevuse algusest enamvähem samana. 1933. a. võeti KAS-e nõudel pangale praegune nimi — Päidla Hoiu- ja Laenukassa.

Päidla Hoiu- ja Laenukassa asub Tartumaal endises Päidla vallamajas Otepää (end. Päidla) vallas. Post: Päidla p.-ag.; telef. Otepää 7-I. Juhatus: Samuel Kulasalu (Kulberg), August Maranik, Eduard Ott. Nõukogu: R. Aart, A. Ilves, S. Illak, J. Mittag, K. Maranik. Panga juhatajaks on Samuel Kulasalu. Pank on avatud igal kolmapäeval kl. 10—14.

Petseri Vastastikune Krediit-Ühisus (136).

Petseri Vastastikune Krediit-Ühisus alustas oma tegevust 19. jaanuaril 1914. a. Petseri Linnavalitsuse ruumides. Petseris oli tol ajal ainukeseks pangaks Petseri Laenu-Hoiu Ühisus, kuna aga tema tegevus piirdus laenuandmisega ainult oma liikmeile-põllumeestele — siis majaomanikud ja kaupmehed ei saanud kusagilt kasutada krediite. Mainitud asjaolu andis tõuke panga ellukutsumiseks. Esimesse juhatusse valiti: esimehena Nikolai Nikitin — majaomanik, samuti linnavanem, Semen Nikiforov — majaomanik, Ivan Dondukov — kaupmees. Nõukogusse valiti esimehena A. Besus — notar, Mihhail Lahnovsky — kaupmees, D. Siilbaum — majaomanik, P. Kruš — majaomanik, Nikolai Kulikov — kaupmees, ja J. Klävin — põllumees. Revisjonikomisjoni valiti: Mihhail Škokov — kooliõpetaja, Jaan Trom — Laenu-Hoiu Ühisuse esindaja, ja Alfred Meomuttel — apteegiomanik. Esimene tegevusaasta oli tulemusrikas ning aasta lõpuks bilanss tõusis rbl. 31.713.47 ja lõppes rbl. 622.49 ülejäägiga. Järgmistel aastatel mõjus tegevusse Maailmasõda ja järgnenud revolutsioon ning 1919. aastal pank üldse ei tegutsenud. 1920. aastal pank alustas uuesti tegevust ja Eesti Panga kaasabil hakkas koondama oma liikmeskonda. 23. jaanuaril 1924. aastal lahkus surma tõttu panga asutaja, juhatuse liige ja tegelik juhataja Semen Višnev ja peale tema surma panga juhatus ja nõukogu kaaludes tekkinud olukorda ja arvestades asjaolu, et suurem osa liikmeist on samuti Petseri Laenu-Hoiu Ühisuse liikmeskonnas, et iseseisvalt tegutsemiseks puuduvad omad ruumid ja kapitale, otsustas ühineda Petseri Laenu-Hoiu Ühisusega, missugune otsus leidis peakoosoleku heakskiitmist ja ühinemine toimus 1924. aasta esimesel poolel.

Suure-Jaani Ühispank (137).

Suure-Jaani Ühispanga peamiseks asutamise põhjuseks oli siin kohapealse panga puudumine. Osalt põhjustas seda ka liiga suurte rahavarude olemasolu kohalikus majandusühisuses. Mõtte algatajaiks ja ühtlasi ka asutajaiks liikmeteks olid ärijuht Johan Kõpp, köster-kooliõpetaja Hans Kapp, vallasekretär Jaan Kuik, taluperemees Jaan Koik, õpetaja Aleks. Pajur, mõisapidaja Jaan Kurrik, õpetaja Jüri Nõmmik, taluperemees Jaan Vanakesa, tööstur Tõnis Ihloff, majaperemees David Sprenk, vallasekretär Jaan Kivistik, tööline Jaan Till ja õpetajad August Kirsel ja Jaan Reinbach. Asutamiskoosolek peeti Suure-Jaani Tuletõrje Seltsi saalis 3. nov. 1913. a. Põhikiri kinnitati 1913. a. Suure-Jaani Laenu- ja Hoiu Ühisuse nime all.

Tegevust alustati 1. apr. 1914. a. Suure-Jaani Vabat. Tuletõrje Seltsi ruumides. Ühistu esimesse juhatusse kuulusid: ärijuht Johan Kõpp, köster-kooliõpetaja Hans Kapp ja Sürgavere vallasekretär Jaan Kuik. Teiseks juhtivaks organiks oli nõukogu, mis täitis ka revisjonikomisjoni ülesandeid. Nõukogusse kuulusid: kooliõpetaja Jüri Nõmmik, tööstur Tõnis Ihloff ja Taevere vallasekretär Jaan Kivistik. Panga esimeseks juhatajaks oli Johan Kõpp. 5. jaan. 1921. a. jääb pank tegutsema Suure-Jaani Ühispanga nimega. Laenu ülemmääraks enne Vabadussõda oli 300 rubla ning laenu dokumentideks võlakohustised. Laenu anti panga liikmeile. Panga klientideks olid peamiselt põllumehed. Suurema muutuse panga tegevusse tõi 1931. a. Kõik pangaametnikud olid ka ühtlasi juhatuse liikmed ja seepärast tekkis umbusaldus nende vastu, mille peamiseks põhjuseks oli üksikuile isikuile liiga suurte summade laenamine, mis ähvardas panga pankrotti viia. Peakoosolek valis hiljem juhatusse uued liikmed, ka vallandati vanad ametnikud. Sellest ajast peale näitab panga tegevus uuesti tõusuteed. 1933. a. omandas pank kaks kinnisvara ja 1937. a. alustas uue pangamaja ehitamist, kuhu koliti 22. aug. 1938. a.

Suure-Jaani Ühispank asub Suure-Jaanis Taevere v. omas majas, telef. 6. Juhatus: Peeter Pratka (esimees), Hans Vaga, Jaan Kivistik. Nõukogu: J. Lõhmus, J. Adamson, J. Soolo, H. Kuresson, J. Lepajõe, A. Mutli. Panga juhatajaks on Juhan Parrol. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel Viljandi Ühispank ja A/S Eesti Laenu Pank.

Kanepi Ühispank (139).

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD. Vas. I rida: O. Tarkus (nõuk. abiesim.), E. Viljasto (juh. esimees), A. Oja (juhataja), O. Zirkel (j. l.), E. Verrev (ametnik). II rida: L. Saag (nk. l.), P. Arras (nk. l.), A. Tiisler (nk. l.), O. Lepik (nk. esim.), G. Müürsepp (nk. l.), E. Adel (r.-kom. esim.). Puuduvad: r.-kom. l. P. Leis, H. Soome ja ametn. K. Zirkel.

Kanepi Ühispanga ellukutsumise põhjuseks oli panga puudus kohapeal ja lähemas ümbruses. Lähem pank asus Võrus, Erastverest 23 km eemal. Soodsaid eeldusi panga asutamiseks lõi kohalikkude ühingute hoogus tegevus. Asutamise mõtte algatajaiks olid Konrad Arras, taluomanik ning tolleaegne riigikoguliige, Enn Viljasto, vallasekretär, ja Albert Oja, vallasekretäri abi ning taluomanik. Algatajad koos 9 teise asutaja liikmega koostasid 1926. a. veebruarikuu algul põhikirja, mille aluseks võeti EÜL-u normaalpõhikiri. Põhikiri registreeriti Tartu-Võru Rahukogu poolt 16. veebruaril 1926. a. ja 1. aprillil alustas pank juba tegevust nimega Erastvere Ühispank. Esimesse juhatusse kuulusid Albert Oja, August Saag, põllumees, ja Enn Viljasto. Nõukogu liikmeiks olid Ludvig Sikk, Paul Sikk, Oskar Tarkus, Ludvig Saag, Robert Oja ja Konrad Arras. Peale kahe isiku olid teised nõukogu liikmed kõik

põllumehed. Panga juhatajaks sai vallasekretär Enn Viljasto. Pank asus kuni 1. aug. 1939 Kanepi (end. Erastvere) vallamajas, kust ta kolis Kanepi alevikku, võttes ühtlasi nimeks Kanepi Ühispank. — Esialgu piirdus panga tegevusrajoon ainult end. Erastvere vallaga. Hiljem on tegevus kandunud ka naaber- ja kaugematessegi valdadesse — Kärgula, Kooraste, Põlgaste, Sõmerpalu jt. valdadesse. Laene antakse ainult liikmeile ja nii vekslite kui võlakohustiste vastu. — Hoiuste liikumine on arenenud järjekindlalt tõusvas joones. Suurem osa hoiuseid kuulub põllumeestele. Laenude liikumises esineb kaks kiiret tõusuaega: 1929. a. ikalduste ja 1937. a. — majanduskriisi vaibumise — järel. Praegu on ülekaalus põllumeeste laenud. Panga asutamise aegu eksisteeris kohapeal veel teine pank — Erastvere valla laenu- ja hoiukassa, asutatud 27. juulil 1914. a. See aga avaldas oma tegevuses täielist loidust ja Kanepi, end. Erastvere Ühispanga asutamisega lõpetas ta oma tegevuse hoopis. Viimase tegutsemist alates võeti ühtlasi üle ka valla laenu- ja hoiukassa aktivad ja passivad kr. 4278,72 suuruses.

Kanepi Ühispank asub Kanepi vallas Võrumaal Kanepi alevikus. Post: Kanepi; telef. 6-a. Juhatus: Enn Viljasto, Albert Oja, Osvald Zirkel. Nõukogu: O. Lepik, O. Tarkus, A. Tiisler, G. Müürsepp, P. Arras, L. Saag. Panga juhatajaks on Albert Oja. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—16. Panga korrespondendiks on Eesti Rahvapank ja Võru Ühispank.

Suur-gildi Pangakontor (140).

St. Maria-gildi Laenukassa likvideerimisega jäid Suur-gildi ringkonnad Tartus ilma oma pangata. Selle puuduse kõrvaldamiseks kutsuti ellu Vene Krediidiseaduse X jao § 175 alusel Suur-gildi Pangakontor, mille põhikiri kinnitati rahaministri poolt 15. III 1914. a. Pank alustas tegevust 1. IX 1914. a. Selle panga asutamine tuli toime Suur-gildi ja „Tartu Panga" vahelise kokkuleppe alusel, mille järgi Suur-gild kohustub asutatava pangakontori tegevust piirama ainult oma korraliste liikmetega (gildivendadega). Suur-gildi Pangakontori tegevus arenes võrdlemisi hoogsalt kuni Vabariigi alguseni. 1923. a. paiku läks pank likvideerimisele ühes gildide likvideerimisega.

Ü/k. Eesti Rahvapank (142).

Keskpanga asutamise esialgsed katsed.

Juba mõni aasta pärast esimeste rahvuslikkude krediidiühistute — VKÜ-te ja LHÜ-te — ellukutsumist tundus tarvidus nende keskuse — keskpanga järele. Kuigi meie maa on väike, siiski on siin ikka kapitalide kogumise ja tarviduse alal valitsenud mitmesugused olud. Ühes linnas või maakohas koondus pankadesse rohkem summasid kui kohalikud tarbed nõudsid, teisal aga ei jätkunud neid tarvilikkude algatuste finantseerimiseks. Kõigepealt tunti tarvidust just ühistulise keskpanga kui rahaliikumise korraldaja järele. Esimene katse tehti 1906. aastal, kui Tartus ärapeetud krediidiühistute esindajate koosolekul keskkassa põhikirja väljatöötamiseks valiti komisjon, kuhu kuulusid: E. Aule — Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisusest, J. Jaason — Võru Eesti Laenu-Hoiu Ühisusest ja G. Vulff — Nuustaku Eesti Laenu-Hoiu Ühisusest. Põhikiri töötati välja, kuid kinnitust see ei näinud. 1908. a. 28.—30. augustil Valgas peetud VKÜ-te ja LHÜ-te esindajate nõupidamisel tuldi otsusele, et tuleb uuesti samme astuma hakata Eesti krediidiühistute keskpanga või, nagu koosoleku protokollis mainitud, „kesk-kassa" asutamiseks. Nõupidamisel valiti komisjon, kuhu kuulusid Tartu, Võru, Valga, Pärnu ja Viljandi LHÜ-te asemikud. Töötati välja põhikiri ja saadeti Peterburi kinnitamisele. Kuid varsti selgus, et kui kohalikkude krediidiühistute asutamist heal meelel nähti või vähemalt salliti,

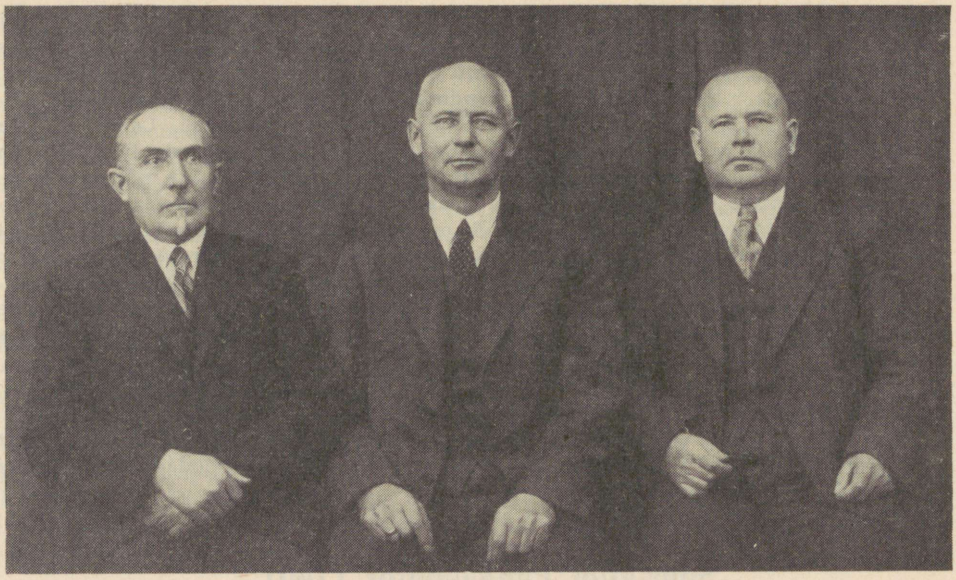

PANGA JUHATUS 1939. A.
Vasakult: Madis Käbin, Aleksander Kask (esim.), Rudolph Paabo.

siis keskpanga asutamist meil veel ajakohaseks ei peetud, kuigi vormilikuks põhjuseks ette toodi, et valitsuse poolt ei olevat veel välja töötatud keskpankade põhikiri.

1910. a. suvel töötati Vene valitsuse poolt kokkuseatud eelnõu kohaselt välja „Eesti Laenu-Hoiu Ühisuste Liidu" põhikirja eelnõu. Kuid sellest hoolimata, et sarnase põhikirja alusel oli Sise-Vene kubermangudes asutatud juba kümmekond säärast liitu, saadi mõne aja pärast Väikelaenuasjade Valitsuselt teade, et „Valitsus praegusel ajal mõnesugustel kaalutlustel on Liidu asutamise vastu, ning annab nõu paremaid aegu ära oodata." 1912. aastal korrati katset ainult ühe kubermangu piirides asuvate krediidiühistute koondamiseks, pealinnast saadud soovide kohaselt, kuid jällegi jäi kinnitus tulemata.

Siinkohal ei või märkimata jätta, et juba sel ajal Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus eraviisil selleaegse keskkassa aset täitis, vastu võttes nendest kohtadest vaba raha, kus see seisma tikkus, ja laenates nendele LHÜ-tele, kes seda tarvitasid. Sel viisil teistele Eesti krediidiühistuile laenatud summad ulatusid seal 1911. aastal üle rbl. 600.000. Samuti peab märkima, et selleaegseist keskkassa ja LHÜ-te liidu asutamise katseist võtsid osa ainult LHÜ-d. VKÜ-d astusid 1909. a. Peterburis asutatud Venemaa VKÜ-te Keskpanga liikmeks ning lootsid esiotsa sel teel oma keskpanka asendada. Kuid paari aasta pärast leiti, et Ülevenemaaline Keskpank meile liiga vähe tähelepanu pühendab, ning siis asuti juba koos LHÜ-tega Eesti krediidiühistute keskkohta looma.

1913. a. märtsi algul laialisaadetud ringkirjas kõigile Eesti krediidiühistuile teatatakse, et 3. veebr. s. a. Tartus peetud pangategelaste koosolekul on soovitavaks tunnustatud kõigi pankade astumine Tallinna Vastastikuse Krediit-Ühisusega omavahelisse lepingusse hoiuste mahutamiseks ja laenude saamiseks. Selle ühise lepingu täitmise järelevalvajaks valiti eriline ajutine nõukogu, kuhu kuulusid Tallinna VKÜ poolt A. Uibopuu (asem. E. Emberg), Valga VKÜ poolt H. Hellat (asem. E. Enno) ja Tartu Eesti LHÜ poolt J. Laur (asem. Lui Olesk), peale selle veel Ühistegelise Nõuandmise Büroo juhataja J. Kukk. Seda koondust nimetati „Ajutiseks Rahaliiku-

mise Keskkorralduseks", lühendatud „A. K.". Iga lepinguosaline oli kohustatud lepingu tagamiseks deponeerima Tallinna VKÜ-sse rbl. 100.— ning oma vabad summad andma „A. K." korraldusse. Peale selle olid kõik lepinguosalised kohustatud ennast laskma Ühistegelise Nõuandmise Büroo poolt revideerida ja iga kuu oma kontode seisud „A. K-le" saatma. Varsti peale asutamist koondusid „A. K-sse" paljud selleaegsed elujõulised VKÜ-d ja LHÜ-d kodumaal ja pealinnas. Kõige kõrgemale tõusis nende liikmete arv 1914. aastal — 43.

„A. K." hoiused ja laenud arenesid järgmiselt:

Aastad.	Hoiused.	Laenud.
1913. a. lõpul	Rbl. 137.821.—	Rbl. 59.516.—
1914. „ „	„ 241.721.—	„ 56.467.—
1915. „ „	„ 95.308.—	„ 36.983.—
1916. „ „	„ 456.666.—	„ 6.708.—
1917. „ „	„ 716.500.—	„ 5.861.—
1918. „ „	Mk. 904.256.—	Mk. 6.234.—
1919. „ „	„ 423.960.—	„ —

1920. a. võeti Tallinna VKÜ-st (nüüdne A/S Krediit-Pank) „A. K." kontolt peagu kõik hoiused välja, sest kapitalipuudus kohtadel hakkas ennast ikka enam tunda andma, mille tõttu hoiuste kogumise asemel hakati pealinnalt ainult laenusid nõudma. Toodud arvud näitavad, et enne Maailmasõda ja sõja ajal meie kodumaal keskpanga peaülesandeks oli just üleliigsele kaptalile sündsa paigutamisviisi leidmine, sest et kapitali pakkumine hoiuste näol ületas mitmekordselt kapitali nõudmise, kuna lõpuks 1918. a. need hoopis ära jäid. Et okupatsioonivõimud igasugusele läbikäimisele ja arenemisele survet avaldasid, siis on see ka arusaadav, kuna kapitalide kasvamine loomulikult edasi arenes. Kuid Vabadussõja aasta (1919), mis meie rahva elus viimaseil sajandeil oli raskemaid, hävitas peale muude varade ka rahalised kapitalid, mille tõttu sel aastal „A. K-sse" paigutatud hoiused õige tunduvalt vähenesid. Ja järgneval, 1920. a., kui laiad rahvakihid hakkasid pika sõja kestes hävinenud kodusid korraldama ning selleks rahalist kapitali vajasid, kadusid hoiused hoopis ning seevastu hakati pealinnast laenu otsima. Siin lõpetas oma tegevuse „A. K.", sest asemele astus „Eesti Rahvapank".

„A. K." asutajad ja liikmed nägid peagi, et ilma juriidilise isiku õigusteta eralepingu alusel loodud organisatsioon ei suuda asendada keskpanka. Sellepärast ei loobutud keskpanga põhikirja kinnitamise katseist. Ei läinud 1912. a. korda sellist põhikirja kinnitada, kus oli keskpanga tegevuspiirkonnaks ette nähtud Liivi kubermangu Eesti osa, siis tehti katset Eesti kubermangu keskpanga asutamisega. 1916. aastal saadeti Eesti kubermangu LHÜ-te poolt selles asjas uus palvekiri pealinna, kuid jäi sinna seisma. Alles 1917. a. revolutsiooni algul saadeti Tallinna krediidiühistute esindajatele kinnitatult kätte „Eestimaa Laenu-Hoiu Ühisuste Liidu" põhikiri. Kuid mitmesugused muutunud olud, maavalitsuse korraldus ja lähenev sõjaline tegevus ei andnud tol ajal võimalust panga organiseerimisele asuda. Ja ta jäi asutamata. Järgneval okupatsiooni-aastal tehti küll katseid seda põhikirja selleaegsete võimude juures registreerida, kuid need jäid tagajärjetuks.

Seda ära nähes asuti uue üle-eestilise keskpanga põhikirja väljatöötamisele, kusjuures eeskujuks võeti Varssavi Rahvapanga põhikiri. Kuid nüüd ei piirdutud enam krediidiühistute keskuse mõttega, vaid võeti sihiks üldise ühistute keskpanga loomine.

EESTI RAHVAPANK.

Järgnev Vabadussõja aasta takistas panga ellukutsumist, kuigi 29. augustil 1919. aastal registreeriti põhikiri. Alles 1920. a. saadi nii kaugele, et 16. jaanuaril peeti selleaegseis ETK ruumides, Viruvärava (praegu Estonia) puiesteel nr. 15, panga asutamise koosolek. Eesti Rahvapank oli oma selleaegselt konstruktsioonilt aktsiapank,

osaühisuse kujul, osakapitaliga mk. 1.000.000.—, kusjuures üksiku osa suurus oli mk. 500.—, kuna kaks esimest osa andsid peakoosolekul ühe hääle, iga 10 järgmist ühe hääle juurde. Osakapitali kohta oli maksev nõue, et üle $^2/_3$ kapitali omanikud pidid olema tingimata ühistud. Ka panga nõukogus, mis oli 12-liikmeline ja juhtis panga laenupoliitikat, pidi olema vähemalt $^2/_3$ liikmeist ühistute esindajad. Selline konstruktsioon anti pangale osalt võõraste eeskujul, osalt lootuses sel teel koondada panka mitte-ühistute ja üksikute isikute kapitale.

Eesti Rahvapank alustas oma tegevust 12. märtsil 1920. a., S. Roosikrantsi tn. 15 Tallinnas. 16. jaanuaril 1920. a. peakoosolekul valiti esimene Eesti Rahvapanga juhatus, kuhu kuulusid: esimehena Juhan Kukk, tolleaegne rahaminister, Aleksander Kask ja Rudolph Paabo, kelledest kaks viimast on püsinud järgemööda panga juhatuses kuni tänaseni, kuna J. Kukk lahkus juhatuse esimehe kohalt 1925. a. kevadel. Esimesse panga nõukokku valiti: Hermann Namsing esimehena ja liikmeina Eduard Aule, tolleaegne Eesti Panga president, Kaarel Baars — Viljandi VKÜ esimees, August Jõudu — Tartu VKÜ juhataja, Juhan Sisask — III Tartu LHÜ juhataja, Alfred Kleitsmann — Lehtse LHÜ juh. esimees, Aleksander Kutser — Baltiski VKÜ juh. esimees, Johannes Gutmann — Tallinna Eesti Majanduse Ühisuse ärijuht, Christjan Kaarna — Joala VKÜ juhatuse liige, Fritz Suit — Võru linnapea ja Võru Tarvitajate Ühisuse „Põllumees" juh. esimees, Jaan Timusk — Pärnu Majanduse-Ühisuse juh. liige, kohtunik, ja Jaan Horm — kaupmees Tallinnast. Esimese revisjonikomisjoni moodustasid: Andres Über — Jõhvi LHÜ juhataja, Friedrich Lill — Tallinna Tarvitajate Ühisus „Oma" ärijuht, Aleksander Visnapuu — Esimese Eesti Vastastikuse Kinnituse Seltsi ametnik, Julius Eiskop — Eesti Panga ametnik, ja Rudolf Vene — Eestimaa Raudteelaste Tarvitajate Ühisuse raamatupidaja. Kuna nõukogu koosseisust on praeguseni lahkunud kõik esimesel peakoosolekul valitud liikmed, on revisjonikomisjonis püsinud vahetpidamata — Rudolf Vene.

Aastate kestes selgus, et säärane panga koosseis siiski ei ole õnnelik, et üksikud isikud ja eraettevõtted kuigi palju kapitale ei suutnud kokku panna, küll aga tuli nendele antud laenudest sagedasti teha vähemaid ja suuremaid mahakirjutusi. Et vabaneda kohustusest mitte-ühistuid finantseerida ning muutuda puht-ühistuliseks keskpangaks, töötati 1925. aastal panga põhikiri ümber ja võeti muudetud kujul vastu 23. aprilli peakoosolekul. Muudetud põhikirja järgi on panga nimeks Ühistegeline Keskpank „Eesti Rahvapank", tema liikmeiks võivad nüüd olla ainult ühistud, kogukondlikud omavalitsused ning riiklikud ettevõtted, kes töötavad iseseisva põhikirja alusel ning kel oma iseseisev põhikapital ja eelarve. Osuse suurus ja alammäär on kr. 100.—. Igal liikmel on õigus saata peakoosolekule ühte esindajat. On aga liige omandanud rohkem kui ühe osuse, siis on tal õigus saata peakoosolekule iga järgmise 10 osuse kohta veel üks lisaesindaja. Samal peakoosolekul otsustati, et iga liige, kes kasutab panga krediiti, on kohustatud 10% suuruses avatud krediidi summast tasuma osust, kuna tema liikmekäendus panga kohustuste eest ulatub kahekordse tasutud osuse summani. Sellega on Eesti Rahvapank puht-ühistuline keskpank, kus liikmed vastutavad panga kohustuste eest 30% ulatuses neile avatud krediidist (10% osusega ja 20% liikmekäendusega). 1933. ja 1935. a. kohaldati põhikirja 1932. a. kehtima pandud uuele KAS-ele ja ta muudatustele.

Eesti Rahvapank on algusest peale iga liiki ühistuid enda ümber püüdnud koondada. Kui panga asutamise ajal 1920. a. jaanuaris temal oli osanikke 68, nende hulgas 43 ühistut ja 25 teist, siis on see arv aasta-aastalt ikka kasvanud, mida kujukalt näitab järgmine tabel:

Ü/k. Eesti Rahvapanga liikmete koosseis:

Asutiste liigid	1920. a.	1925. a.	1930. a.	1935. a.	1939. a.
Keskühistud	—	—	7	7	5
Krediidiühistud	27	107	161	154	158
Tarbijas- ja majandusühistud .	33	66	51	34	33

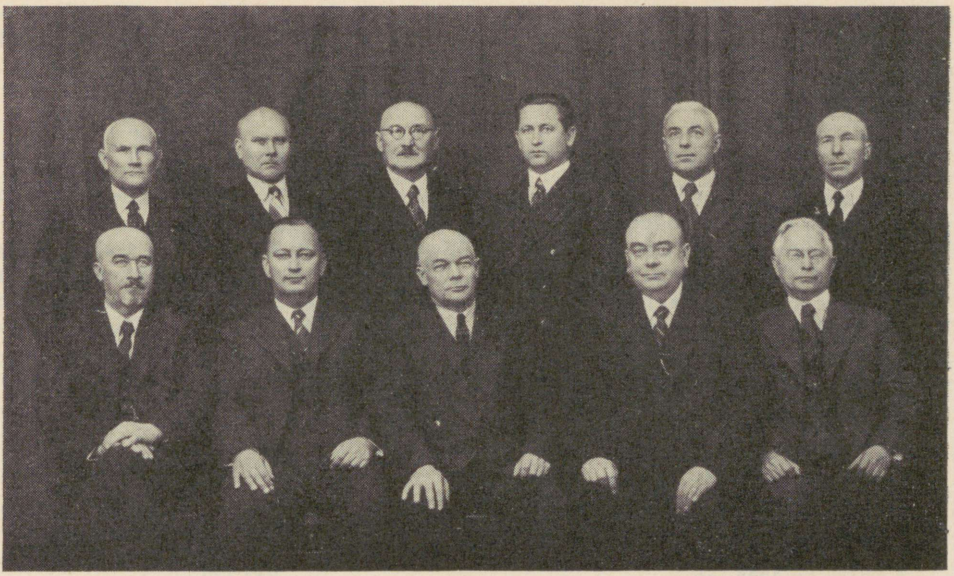

PANGA NÕUKOGU 1939. A.

Istuvad vasakult: J. Välbe, R. Penno, A. Simm (esim.), J. Põdra, R. Allmann.
Seisavad vasakult: J. Sirel, J. Rütman, A. Strahn, V. Karuks, J. Nihtig, T. Erm.
Puudub J. Põdra.

Piimaühistud	1	8	13	9	8
Kartuliühistud	1	3	1	2	2
Masinaühistud	—	—	4	2	2
Ehitusühistud	—	—	4	4	4
Muud ühistud	—	29	13	15	19
Kokku	62	213	254	227	231
Mitteühistuid ja eraisikuid . .	39	—	—	—	—

Eesti Rahvapanga laenupoliitika.

Toodud tabelist võime järeldada, et kuigi Eesti Rahvapank oma põhikirja järgi on kõigi ühistute keskpank, tegelikult tema ümber aasta-aastalt ikka enam ja enam koonduvad krediidiühistud, nii et ta ikka enam nende keskuseks kujuneb. Sellisest olukorrast tingitud, on kujunenud ka Eesti Rahvapanga laenupoliitika. Kui 1919. a. registreeritud põhikirjas ei leidunud mingisuguseid kitsendusi laenude andmises, siis juba 1925. a. uuendatud põhikiri sisaldab teatud kitsenduse, mille järgi seda osa Keskpanga osuskapitalist ja hoiustest, mis ühistute omad, võib tarvitada ainult läbikäimiseks ühistutega. Kuni 1933. a. muid põhikirjalisi kitsendusi laenuandmise alal ei olnud. 1933. a. muudetud põhikirja kohaselt on laenude andmine võõrastele lubatud peakoosoleku otsusel ja tingimustel.

Et keskpank asutati omal ajal rahaliikumise korralduse otstarbel ja pidi olema vahetalitajaks peaasjalikult krediidiühistute liigsete summade mahutamisel, siis on ka tema laenupoliitika pidanud taotlema ülesseatud sihte. Sellest tingituna on aegadel, kus maal valitses üldine kapitalipuudus, Keskpank pidanud juhtima omad hoiused peamiselt krediidiühistuisse ja hoiustele lisaks nõutama selleks summasid ka Eesti Pangast ja isegi Pikalaenu Pangast, kuid aegadel, kus kohalikkudel krediidiühistuil kogunes rahalisi ülejääke, tuli neid ülejääke paigutada kohapeal likviidseisse laenu-

desse. Nende tarvete kohaselt on kujunenud ka peakoosoleku otsused võõrastele laenude andmise alal. Kuni 1938. a. sügiseni aga ei olnud juhtumeid, kus olukord oleks sundinud rikkuma seda põhikirja määrust, mis lubab ainult neid summasid kasutada laenude andmiseks võõrastele, mis ei ole kokku pandud ühistute poolt.

Eesti Rahvapanga omakapitalid.

Et Eesti Rahvapanga tegevuse algus langes ajajärku, kus sõja lõppedes hakati pikkadel sõja-aastatel löödud haavu arstima ja ravitsema, mis nõudis kõigilt kodanikelt suurt jõupingutust, siis ei saanud ka ühistud suuri kapitale panga osakapitaliks kokku panna. Seepärast tuli temal ka õige väikese omakapitaliga tegevust alata. Ka pärastpoole, kus oli rida ikaldusaastaid, ei arenenud kapitalide kogumine tarvilise kiirusega, küll aga tundus tarvidus võõrast kapitali juurde tõmmata üksikuisse majapidamistesse. Kuid sellest hoolimata on panga omakapitalid siiski võrdlemisi jõudsalt kasvanud, mida näitab järgnev tabel:

Aastad	Summad
1920. a. lõpul oli omakapitale	mk. 1.000.000.—
1925. a. „ „ „	„ 11.721.040.—
1930. a. „ „ „	kr. 351.200.—
1935. a. „ „ „	„ 547.770.—
1937. a. „ „ „	„ 780.950.—
1938. a. „ „ „	„ 842.320.—

Eesti Rahvapanga hoiuste liikumine.

Et Eesti Rahvapank alustas oma tegevust ajajärgul, kus terve riik hakkas üles ehitama ja korraldama 6 sõja-aasta kestel lagunenud hooneid ja hävinenud põllutööriistu ning looma oma tööstust, mis kõik nõudis suuri kapitale, siis oli loomulik, et seda kapitali ei jätkunud kohapealsete varude näol ja tuli nõutada seda kapitali peamiselt krediitide abil keskkohtadest. Sellest on ka tingitud nähtused, et Eesti Rahvapank oma esimestel tegevusaastatel sai rahuldada oma liikmeskonna laenunõudeid peamiselt Eesti Pangas kasutatava krediidi abil, kuna hoiustajaid oli väga vähe.

Eesti krooni loomisega algas teatav tõus hoiuste kogunemises panka. Kuid varsti Tallinnas tekkinud pankade kokkuvarisemine häiris hoiustajaid. See andis ennast tunda ka panga hoiuste liikumises. Sellele järgnenud maailma majanduskriis vähendas neid hoiuseid veelgi. Sama pidurdavat ja tagasikiskuvat mõju märkame ka järgnevail aastail. Eriti mõjusid halvavalt hoiustele 1933. a. krooni kullaväärtuse vähendamise ettevalmistavad kõnelemised ja kirjutised.

1920. a. lõpul	mk.	410.000.—	1930. a. lõpul	kr.	1.836.000.—
1921. a. „	„	4.866.000.—	1931. a. „	„	1.725.000.—
1922. a. „	„	18.100.000.—	1932. a. „	„	1.606.000.—
1923. a. „	„	48.111.000.—	1933. a. „	„	1.911.000.—
1924. a. „	„	31.810.000.—	1934. a. „	„	3.860.000.—
1925. a. „	„	45.382.000.—	1935. a. „	„	3.914.000.—
1926. a. „	„	73.354.000.—	1936. a. „	„	5.337.000.—
1927. a. „	kr.	1.135.000.—	1937. a. „	„	5.654.000.—
1928. a. „	„	1.348.000.—	1938. a. „	„	6.494.000.—
1929. a. „	„	1.114.000.—			

Alates 1934. a. algab hoiuste osatähtsus panga bilansis etendama mõjuvat osa. Nende hoiuste koosseisus on aasta-aastalt kasvanud tähtajaliste hoiuste tähtsus. Nii oli 1933. a. lõpul tähtajalisi hoiuseid kr. 329.000.—, 1934. a. kr. 345.000.—, 1935. a. kr. 482.000.—, 1936. a. kr. 671.000.—, 1937. a. kr. 870.000.—.

Hoiuste omanikkude järgi kuulusid hoiused viimastel aegadel enamikus ühistuile, nagu näitab järgnev tabel.

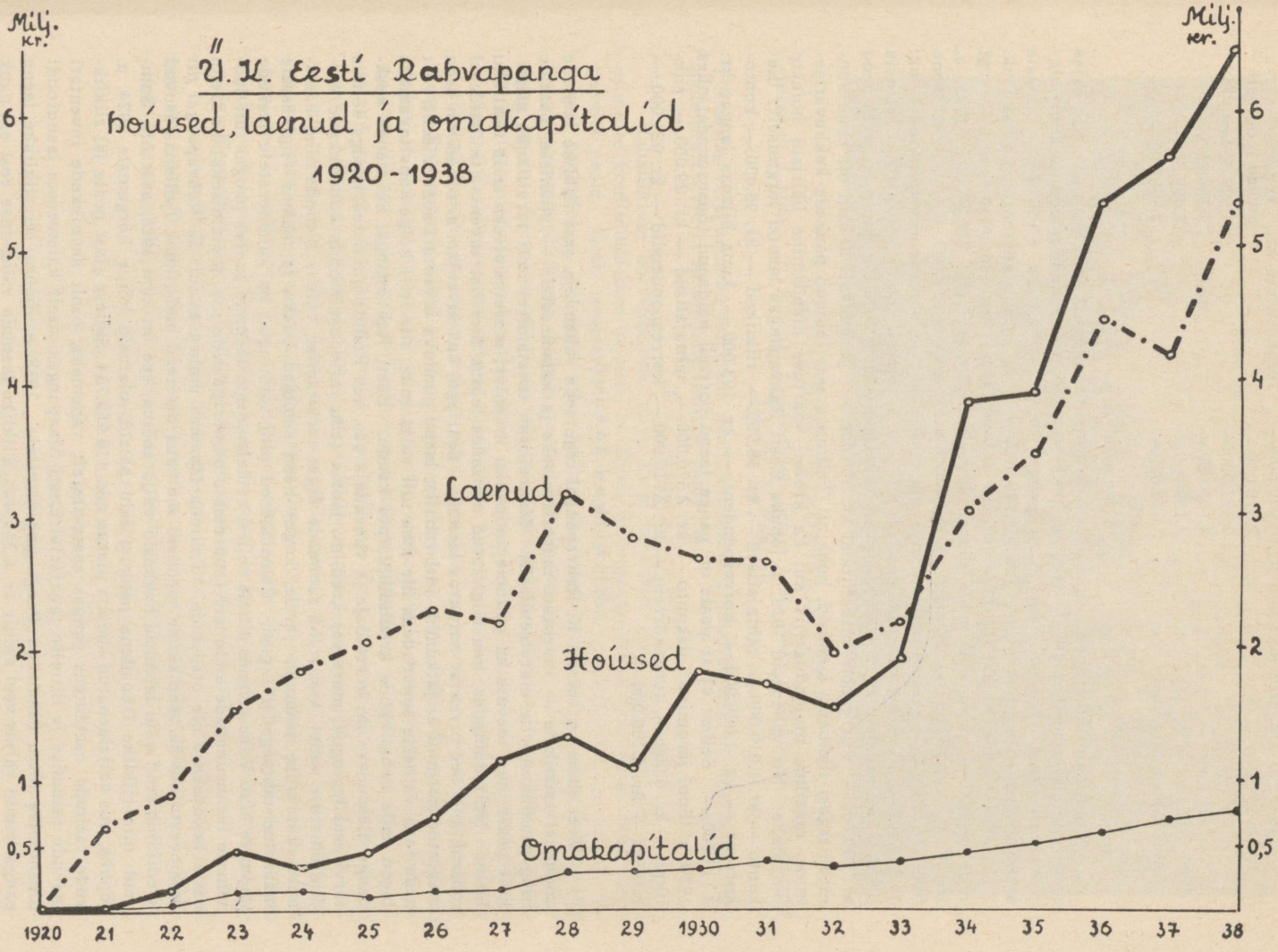
Milj. kr.
Milj. kr.
Ü. K. Eesti Rahvapanga
hoiused, laenud ja omakapitalid
1920 - 1938
Laenud
Hoiused
Omakapitalid
6
5
4
3
2
1
0,5
1920
21
22
23
24
25
26
27
28
29
1930
31
32
33
34
35
36
37
38

1933. a.	ühistute hoiuseid kr.	912.000.—	erahoiuseid kr.	999.700.—
1934. a.	„ „ „	2.676.000.—	„ „	1.184.000.—
1935. a.	„ „ „	2.387.000.—	„ „	1.527.000.—
1936. a.	„ „ „	3.103.000.—	„ „	2.254.000.—
1937. a.	„ „ „	3.159.000.—	„ „	2.499.000.—
1938. a.	„ „ „	3.626.000.—	„ „	2.868.000.—

Laenud.

Nagu mainitud eespool, algas Eesti Rahvapank tegevust ajal, kus terve riik vajas raha oma elu kohendamiseks. Seetõttu tekkis ka pangast laenude nõudmine tema algpäevadest peale. Nii oli Eesti Rahvapangal 1920. a. lõpul mk. 8.150.000.— bilansis laenusid vekslite diskontona mk. 1.740.500.— ning konto-korrentlaenudena mk. 2.710.000.—, kuna ka krediidiühistud olid jäänud võlga korrespondentkontode järgi mk. 964.000.—, peale selle veel mitmesuguseid võlgnikke mk. 286.700.—. 1925. a. lõpul mk. 264.531.000.— bilansis oli diskontolaene mk. 41.459.000.—, riiklikke laene mk. 115.524.000.—, konto-korrentlaene mk. 49.692.000.—, korrespondentkontodel mk. 19.442.000.—. See laenude tõus kestis kuni 1928. a. lõpuni, kus kr. 4.405.000.— bilansis oli diskontoveksleid kr. 1.422.000.—, riiklikke laene kr. 917.000.—, konto-korrentlaene kr. 800.000.—, korrespondentkontodel kr. 300.000.—. Järgnevail aastail oli pank sunnitud tagasi tõmbama laenusid, kuna nii Tallinnas aset leidnud pankade kokkuvarisemine, maailma majanduskriis kui ka krooni väärtuse alandamine häirisid hoiuste omanikke. Nii vähenesid 1933. a. lõpuks Eesti Rahvapangas laenud järgmiselt: diskonto — kr. 1.010.000.—, tähtajalised — kr. 58.000.—, riiklikud — kr. 98.000.—, kontokorrent — kr. 1.029.000.—, korrespondent — kr. 193.000.—, kuna bilanss langes kr. 3.113.000.—. Sellest ajast peale on panga laenu portfell näidanud tõususuunda, olles 1938. a. lõpul järgmine: diskonto — kr. 2.570.000.—, tähtajalised — kr. 29.000.—, riiklikud — kr. 6.000.—, kontokorrent — kr. 2.710.000.—, korrespondendid — kr. 921.000.—, bilanss — kr. 8.700.000.—.

Riiklikud laenud.

Veel enam on tulnud E. Rahvapangal tegutseda vahendaja osas riiklike laenude andmisel asunikele — inventari muretsemiseks ja kalameestele — püüniste, paatide ning paadimootorite muretsemiseks. Maareformi teostamisel leiti tarvilikuks asunikele peale muu toetuse ka põllumajandusliku inventari muretsemiseks anda riiklikku laenu. Neis kohtades, kus riigistatud mõisades leidus tarvilist inventari küllaldasel määral, anti see inventar natuuras laenuks. Seal aga, kus inventari ei olnud või seda määratud normini ei jätkunud, anti rahalist laenu puuduva inventari soetamiseks. Et seda raha väikeste summadena üle maa tuli välja anda, siis leiti kõige soovitavamaks laenu anda kohalikkude krediidiühistute kaudu. Eesti Rahvapanga, kui nende keskpanga ülesandeks jäi korraldaja ja vahendaja osa, kes Põllutööministeeriumiga sõlmis tarvilised lepingud, muretses krediidi, jaotas seda tarvidust mööda kohalikkude krediidiühistute vahel, kontrollis summade õiget tarvitamist, valvas laenude ning kasvikute tähtajalise tasumise järele, kogus need summad kokku ja maksis riigikassale määratud tähtaegadel tagasi. Samalaadsed olid toimingud ka kalameestele laenude andmise alal. Vahe seisnes ainult selles, et kalameeste laenude juures pangal tuli suuremate laenusummade andmisel (suuremate mootorpaatide jne. soetamiseks) ka laenu otstarbekohasuse üle otsustada. Tallinna lähemas ümbruses tuli E. Rahvapangal nii kalameeste kui ka asunikkude laenusid senikaua otseteed anda, kuni Tallinnas asuvad krediidiühistud neid laenusid hakkasid välja andma, see on kuni 1926. aastani. Summad, mis riiklike laenudena pangast läbi käisid, ulatusid kõige kõrgemale 1924. a. lõpuks, kus väljalaenatud summa ulatus mk. 119.959.734. Sellest ajast peale jäi riiklikkude laenude osatähtsus pangas aasta-aastalt vähemaks, osalt asunikkude inventari laenude tasumise ja liitmise tagajärjel Eesti Maapangas, osalt kalameeste laenufondi üleandmise tõttu Pikalaenu Panga hooldamisele. 1938. a. lõpuks oli riiklikke laene panga kaudu väljas veel ainult kr. 6.364.—. Riiklike laenude vahenduse eest sai pank

PANGA REVISJONIKOMISJON 1938. A.
Vasakult I rida: T. Käärik, J. Jakobson (esim.), R. Vene. II rida: A. Eckbaum, J.Vain, J. Roosme.

1% aastas väljalaenatud summade pealt, kohalikud krediidiühistud — kalameeste laenude pealt 1,5% ja asunikkude laenude pealt 2%.

K o r r e s p o n d e n d i d.

Rahaliikluse korraldamine, mille järgi tarvidust tunti juba mõni aasta pärast esimeste krediidiühistute loomist, on Eesti Rahvapanga ülesandeks olnud tema algupäevist peale. Eesti iseseisvuse algul ei olnud ühelgi krediidiühistul — samuti ka teistel pankadel — üleliigset raha, mida oleks tarvitsenud välja laenata väljaspool panga tegevuse piirkonda. Sellega puudus ka tarvidus säärase rahaliikumise korraldamise järele. Seevastu tekkis päevakorrale tarvidus kergendada pankadele omavahelist liiklust mitmesuguste rahasaatmis- ja sissenõudmis-toimingute ehk korrespondentliikluse alal. Peale harilikkude otsekoheste korrespondent-operatsioonide üksikute suuremate krediidiühistutega tekkis peagi tarvidus luua suuremate krediidiühistute ja Eesti Rahvapanga vahel nn. k o r r e s p o n d e n t v õ r k. Selle võrgu mõte seisneb selles, et üksikud pangad ei tarvitse mitte avada kõigile teistele pankadele, kellega neil on liiklus, igale omaette kontot, mis nõuab palju tööd ja kulu, vaid kõik võrgus olevad pangad teevad omavahelisi operatsioone Eesti Rahvapanga konto kaudu ja peavad selleks endal ainult ühe — Eesti Rahvapanga — konto. On arusaadav, et niisugune toimetamine võiks Eesti Rahvapangale kahju tuua, kui üksikud võrgu liikmedpangad seda usaldust tahaksid kurjasti tarvitada või kui nad oma asjaajamises oleksid hooletud ja kohusetundetud. Sellega on seletatav, et võrgu liikmeks on võetud krediidiühistuid suure ettevaatusega ja ainult neid, kelle tegelased pikemaajalise pangatööga Eesti Rahvapanga juhatuse täielise usalduse on võitnud.

Korrespondentliiklus Eesti Rahvapanga ja kohalikkude krediidiühistute vahel on aasta-aastalt arenenud õige kiires tempos, mida näitavad järgmised arvud. Eesti Rahvapanga poolt täideti sisemaa korrespondentide ülesandeid

1920.	a.	mk.	4.695.500.—	summas
1925.	a.	„	963.645.100.—	„
1930.	a.	kr.	23.325.000.—	„
1935.	a.	„	19.588.900.—	„
1937.	a.	„	31.965.900.—	„
1938.	a.	„	32.627.200.—	„

Korrespondendid sisemaal täitsid Eesti Rahvapanga ülesandeid

1920.	a.	mk. 2.963.700.—	summas
1925.	a.	„ 599.311.700.—	„
1930.	a.	kr. 18.021.400.—	„
1935.	a.	„ 14.757.800.—	„
1937.	a.	„ 20.387.800.—	„
1938.	a.	„ 19.828.600.—	„

Et ettekujutust saada selle töö suurusest, mis pangal korrespondentide ülesandeid täites on tulnud teha, märgime, et 1938. a. tuli täita ja anda 74.461 üksikut korraldust kr. 52.535.000.— summas.

1938. a. lõpul oli E. Rahvapangal sisemaal 113 korrespondenti, nendest 80 korrespondentvõrgu liikmeid. Et oma korrespondentide rahalisi operatsioone võimalikult soodustada, toimetati nende ülesannete täitmist esialgu ilma mingisuguse tasuta. Pärastpoole (1923. aastast alates), kui see töö juba üsna suureks oli kasvanud ning Eesti Rahvapangalt suuri erikulusid nõudis, hakati vahenduse eest väikest tasu võtma. Hoolimata säärasest suurest korrespondentide — eriti võrgus olevate — arvust, ei ole pangal seni korrespondent-operatsioonidest kahjusid tulnud kanda, kuigi nende operatsioonide tulud igakord kulusid pole katnud. Üldisele rahaliikumisele ja kohalikkude krediidiühistute arenemisele on nad aga kahtlemata mõjuvalt kaasa aidanud. Seda on ka panga juhatus ühistute finantseerimise kõrval oma tähtsamaks ülesandeks pidanud.

Kohalikkude krediidiühistute instrueerimine.

Et kohalikke krediidiühistute tegelasi tarviliste tehniliste oskustega varustada, on alatiselt tulnud uute pankade tegelastele suusõnal ja kirja teel nõu ning juhatust anda, kohalikke tegelaste kursusi korraldada, algul ühiselt EÜL-ga, viimasel ajal koos Ühistegevuskojaga, kohalikel tegelastel Eesti Rahvapangas praktiseerimist võimaldada jne. Ka on pank kohalikkude krediidiühistute tegelaste ettevalmistuseks kaasa aidanud, toetades iga-aastaste abirahadega EÜL-u poolt ülalpeetavat üheaastast Ühistegevuskooli ning võimaldades kooli lõpetajaile kui ka majandusteaduse üliõpilastele Eesti Rahvapangas praktiseerimist.

Laenu kasvikud.

Kuigi Eesti Rahvapank oma 5-l esimesel tegevus-aastal esines vormilikult osaühisusena, on ta algusest peale töötanud selles sihis, et laenu kasvikut võimalikult alandada. Muidugi ei olnud tema võimuses meie majandusolusid väevõimuga muuta ning tal tuli kapitali pealt sama kõrget tasu maksta, nagu tegid teised Tallinnas asuvad pangad. Kuid laenu kasviku alandamiseks püüdis ta kulude kokkuhoidmisega kaasa mõjuda. Kui ta teistele liikmetele on laenusid andnud tihti sama kasvikumääraga, millega laenasid teised Tallinna erapangad, siis on seal kõrval krediidiühistuile 1922. a. alates odavamalt laenusid antud.

Eesti Rahvapanga diskontomäärad.

Aastad	Krediidiühistuile	Teistele
1920—22	8,5 [1])	8,5 [2])
1923	9,5	7,5 [3])
1924	11	9 [3])
1925	12	9 [3])
1926—27	11—12	13—14
1928	10,5—11	12—13

[1]) + komisjon 1% veksli summast.
[2]) + komisjon kuni 3-kuistelt vekslitelt 1%, üle 3-kuistelt 2%.
[3]) + komisjon ½% kuus.

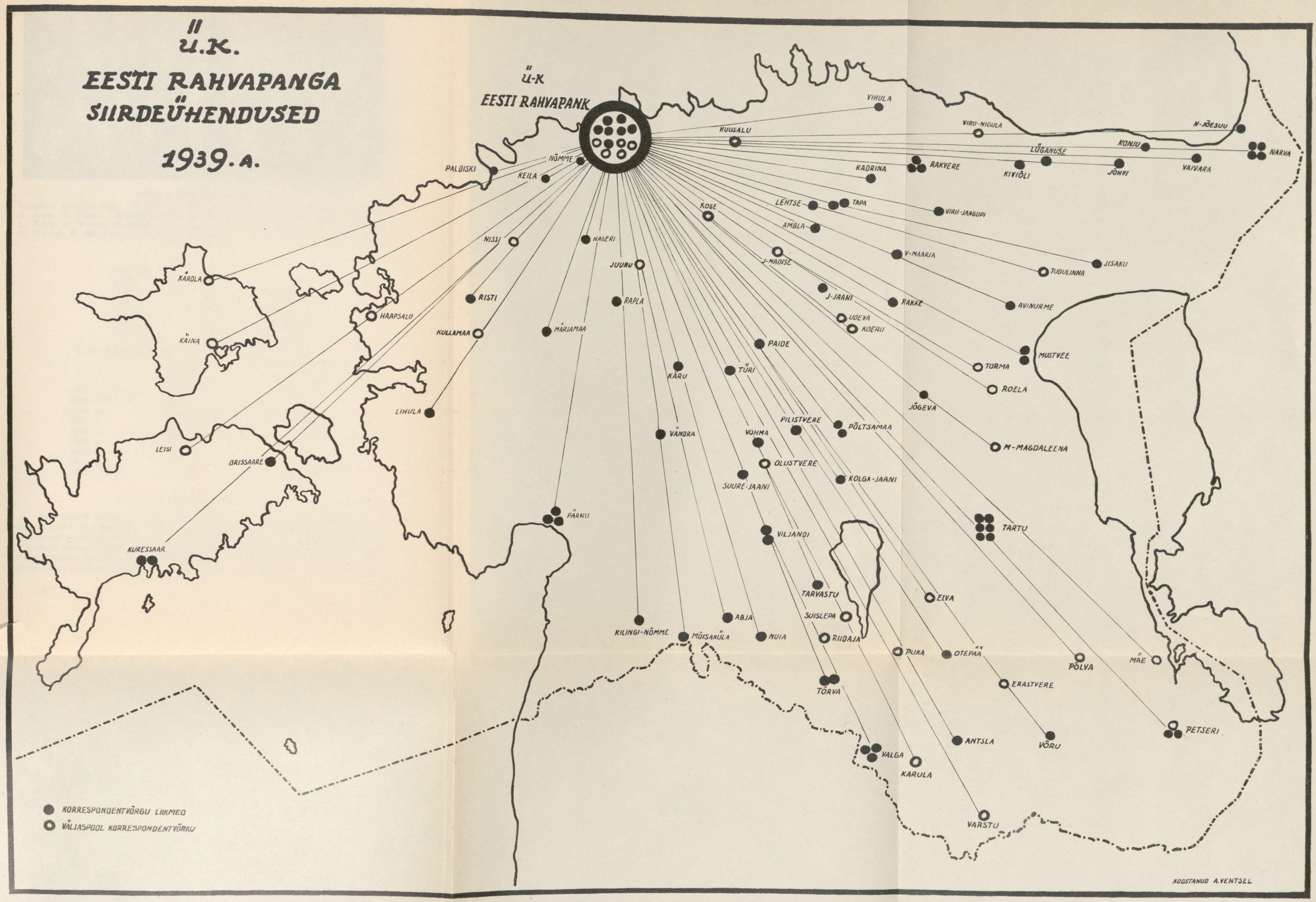
Ü.K.
EESTI RAHVAPANGA
SIIRDEÜHENDUSED
1939. A.
Ü-K
EESTI RAHVAPANK
VIHULA
VIRU-NIGULA
N-JÕESUU
KUUSALU
KONJU
NARVA
LÜGANUSE
VAIVARA
JÕHVI
KIVIÕLI
RAKVERE
KADRINA
PALDISKI
NÕMME
KEILA
LEHTSE
TAPA
VIRU-JAAGUPI
KOSE
AMBLA
NISSI
HAGERI
V-MAARJA
JISAKU
TUDULINNA
J-MADISE
JUURU
KÄROLA
RISTI
RAPLA
J-JAANI
RAKKE
AVINURME
HAAPSALU
UDEVA
KOERU
KÄINA
KULLAMAA
MÄRJAMAA
PAIDE
MUSTVEE
TORMA
KÄRU
TÜRI
ROELA
JÕGEVA
LIHULA
PILISTVERE
PÕLTSAMAA
VÄNDRA
VOHMA
M-MAGDALEENA
LEISI
ORISSAARE
OLUSTVERE
KOLGA-JAANI
SUURE-JAANI
PÄRNU
TARTU
VILJANDI
KURESSAAR
TARVASTU
ELVA
SUISLEPA
ABJA
KILINGI-NÕMME
MÕISAKÜLA
NUIA
RIIDAJA
PUKA
OTEPÄÄ
PÕLVA
MÄE
TÕRVA
ERASTVERE
PETSERI
ANTSLA
VÕRU
VALGA
KARULA
VARSTU
KORRESPONDENTVÕRGU LIIKMED
VÄLJASPOOL KORRESPONDENTVÕRKU
KOOSTANUD A.VENTSEL

PANGA AMETKOND 1939. A.

Vasakult alumine rida: G. Krosing, V. Luberg, L. Palura, A. Veikmann, E. Oja, A. Sepp, G. Vahar. Keskmine rida: H. Voitk, A. Michelson, V. Lill, D. Treialt, L. Kahk, A. Viires, G. Kukk, M. Liidumäe, I. Leetna. Ülemine rida: E. Kaup, O. Meelak, R. Mäepere, A. Tiitmann, E. Kelder, E. Liidumäe, H. Aints, R. Treialt, R. Roos.

1929—30	10	11
1931	9	10
1932	7,5	8
1933	6,5	7
1934	6	6,5—7
1935—36	5,5	6—6,5
1937—38	5,5	6—7

Eesti Rahvapanga poolt makstud hoiuste kasvikumäärad:

	jooksvail hoiuseil	tingimisi hoiuseil	tähtajalisil hoiuseil
1920.—1924. a.	4—6%	—	7—8%
1924.—1926. a.	7,5%	9%	12%
1926. a.	6—9,5%	8%	10%
1927. a.	6—9,5%	8%	10%
1928. a.	6—7,5%	7%	8%
1929. a.	6%	7%	8%
1930. a.	6%	7%	8%
1931. a.	5%	6%	7%
1932.—1938. a.	3—4%	4%	5%

Panga kasumid ja kahjumid.

Mis puutub panga kahjudesse, mis tekkinud lootuseta laenude mahakustutamisest, siis olid need kuni 1925. aastani minimaalsed. 1925. a. peale on tulnud igal aastal suuremaid summasid kahjuks kirjutada, mis on teinud välja kuni 1938. a. lõpuni kr. 314.340.66. Sama aja kestel on kahjudeks kantud laenudest saadud tagasi kr. 129.596.82. Kuigi üksikuil aastail on tulnud ette suuremate summade kandmisi kahjudeks, ei ole ühegi aasta aruanne näidanud puudujääki, vaid on võidud maksta liikmeile dividendi,

PANGA MAJA.

peale 1925. a., kus kahjud osutusid sedavõrd suurteks, et ülejäägist ei jätkunud dividendi maksmiseks. 19 tegevusaasta kestel on panga ülejääkide summa olnud kr. 488.295.80.

Ruumid.

Et panga asukohal on suur tähtsus, selle vastu võib vaevalt vaielda. Ei jätnud loomulikult mõju selles suhtes avaldamata ka panga esimeste aastate asukoht Tallinnas, S. Roosikrantsi tn. 15, mis ärilisest keskkohast hoopis eemal. Sellepärast tunti algusest saadik tarvidust pangale ruume leida linna keskel. Kui teisel teel sündsaid ruume ei leitud, oldi sunnitud oma maja ostmisele mõtlema ja lõpuks leiti 1922. a. lõpul vastav maja Suur-Karja tn. 19, mis omandati ja kuhu veebruarikuus 1923. a. pank üle toodi. Sellest ajast peale läks ka panga tegevus märksa elavamaks. Kuid juba viie aasta pärast jäid senised panga ruumid kitsaks. 1928. a. oldi sunnitud maja ümberehitust ette võtma. Sel puhul laiendati operatsioonisaali ja ehitati majale peale kolm korda. Nii kujunes maja viiekordseks, kus kolmandal korral leidsid ruumi Eesti Ühistegeline Kindlustuse Keskselts ja Tallinna Ühispank, kuna IV ja V jäid elukorterite alla. Kuid mõne aasta möödudes osutusid ka need ruumid kitsaiks ja 1936. a. oldi sunnitud omandama S. Karja tn. 17 kinnisvara ja 1937. a. ehitati see kinnisvara ümber, ühendati seniste panga ruumidega teisel kui ka järgmistel kordadel asuvad ruumid ja anti majale tema praegune kuju.

Tegelased.

Eesti Rahvapanga juhtimisest on algusest peale osa võtnud 12-liikmeline nõukogu ja kolmeliikmeline juhatus. 18 aasta kestel on panga nõukogus olnud: E. Aule, K. Baars, J. Gutmann, J. Horm, A. Jõudu, Chr. Kaarna, A. Kleitsmann, A. Kutser, H. Namsing, J. Sisask, Fr. Suit, J. Timusk, J. Nihtig, A. Niklas, A. Pitsar, H. Sepp, G. Palgi, P. Eilau, J. Lasn, J. Madisson, J. Jakobson, H. Labi, J. Põdra, E. Selberg,

K. Tüür, R. Uritam, J. Sirel, R. Penno, J. Sikkar, J. Põldra, T. Erm, O. Köster, A. Simm, V. Karuks, A. Strahn, J. Rütman, J. Välbe, R. Allman, K. Kornel. Juhatuses on olnud: A. Kask, J. Kukk, M. Käbin ja R. Paabo, nendest algusest kuni tänini A. Kask ja R. Paabo, kuna J. Kukk juhatuse esimehena töötas panga asutamisest peale kuni 1925. a., pärast seda valiti juhatuse liikmeks M. Käbin, kes enne seda panga algusest peale töötas seal juhatajana. Panga revisjonikomisjonis on olnud: J. Eiskopp, Fr. Lill, A. Visnapuu, A. Über, H. Labi, T. Loik, R. Kuris, J. Soomann, T. Käärik, J. Jakobson, H. Normak, J. Vain, A. Eckbaum, J. Roosme ja R. Vene. Panga algupäevist peale kuni siiamaani on pangas töötanud ka pearaamatupidaja A. Veikmann.

Panga üldmajanduslik tähtsus.

Peale puht-pangategevuse on Eesti Rahvapangal tulnud tegutseda ka mitmelgi muul üldmajanduslikul alal. Nii on panga juhatus ja nõukogu elavalt osa võtnud igal aastal korraldatavaist krediidiühistute päevadest, kus sagedasti arutati laiaulatuslikke üldmajanduslikke küsimusi. Samuti on E. Rahvapanga nõukogust alguse saanud mitmed teised algatused, nagu riiklike laenude andmine krediidiühistute kaudu, nende laenude tasumise pikendused, põllumajanduslike laenude andmine 1924. a., laenu kasvikumäärade alandamise küsimus 1925. a. jne.

Ühistegeline Keskpank „Eesti Rahvapank" asub Tallinnas S. Karja tn. 19, omas majas, telef. 425-55, telegr. aadress: Rahvapank, Tallinn, kood: Rudolf Mosse, ABC V väljaanne. Juhatus: Aleksander Kask (esimees), Madis Käbin, Rudolph Paabo. Nõukogu: Ants Simm (esimees), Tõnu Erm, Rudolf Allman, Juhan Nihtig, Rudolf Penno, Jaan Põdra, Jaan Põldra, Jaan Rütman, Jaan Sirel, Aleksander Strahn, Jüri Välbe, Valter Karuks. Panga juhatajaks on Aleksander Kask. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pangal on posti jooksev arve nr. 44.

Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liikmed on:

1) Viljandi Ühispanga Abja osak., 2) Ambla Ühispank, 3) Antsla Ühispank, 4) Avinurme Ühispank, 5) Hageri Ühispank, 6) Helme Ühispank, 7) Iisaku Ühispank, 8) Järva-Jaani Ühispank, 9) Järvamaa Ühispank, 10) Jõgeva Ühispank, 11) Jõhvi Ühispank, 12) Kadrina Ühispank, 13) Kauba Pank, 14) Kaubanduse Ühispank, 15) Põllupidajate Ühispanga Keila osak., 16) Virumaa Ühispanga Kiviõli osak., 17) Kolga-Jaani Ühispank, 18) Konju Ühispank, 19) Käru Ühispank, 20) Lehtse Ühispank, 21) Lihula Ühispank, 22) Lääne-Eesti Ühispank, 23) Lüganuse Ühispank, 24) Majaomanikkude Krediitpank, 25) Mustvee Ühispank, 26) Mustvee Vastastikku Krediit Ühisus, 27) Mõisaküla Ühispank, 28) Narva-Jõesuu Ühispank, 29) Narva Linnapank, 30) Narva Ühispank, 31) Narva Vastastikku Krediit Ühispank, 32) Narva Majaomanikkude Pank, 33) Nuia Ühispank, 34) Nõmme Majaomanike Pank, 35) Orissaare Ühispank, 36) Otepää Ühispank, 37) Baltiski Ühispank, 38) Petseri Laenu-Hoiu Ühispank, 39) Petseri Ühispank, 40) Pilistvere Ühispank, 41) Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus, 42) Põllumajanduse Pank, 43) Pärnumaa Põllumeeste Ühispank, 44) Pärnu Majaomanikkude Pank, 45) Põllupidajate Ühispank, 46) Põltsamaa Majaomanikkude ja Põllumeeste Ühispank, 47) Põltsamaa Ühispank, 48) Rakke Ühispank, 49) Rakvere Ühispank, 50) Rakvere Majaomanikkude Ühispank, 51) Rapla Ühispank, 52) Risti Ühispank, 53) Saarde Ühispank, 54) Saaremaa Rahva Ühispank, 55) Saarte Ühispank, 56) Suure-Jaani Ühispank, 57) Tallinna Juudi Ühispank, 58) Tallinna Majaomanikkude Pank, 59) Tallinna Linnapank, 60) Tallinna Ühispank, 61) Tapa Põllumeeste Ühispank, 62) Tapa Ühispank, 63) Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus, 64) Tartu Juudi Ühispank, 65) Tartu Linnapank, 66) Tartu Majaomanikkude Pank, 67) Tarvastu Ühispank, 68) Tõrva Ühispank, 69) Türi Ühispank, 70) Vaivara Ühispank, 71) Valga Pank A/S, 72) Valga Ühispank, 73) Vihula Ühispank, 74) Viljandi Majaomanikkude Ühispank, 75) Viljandi Ühispank, 76) Viru-Jaagupi Ühispank, 77) Virumaa Ühispank, 78) Väike-Maarja Ühispank, 79) Vändra Ühispank, 80) Võhma Ühispank, 81) Võru Ühispank. Panga korrespon-

dentideks on veel: Eesti Laenu Pank A/S, Elva Ühispank, Haapsalu Ühispank, Hiiu Ühispank, Juuru Ühispank, Järva-Madise Ühispank, Kanepi Ühispank, Karula Ühispank, Kinnisvaraomanikkude Ühispank, Koeru Ühispank, Kose Ühispank, Krediit Pank A/S, Kullamaa Ühispank, Kuusalu Ühispank, Kärdla Ühispank, Leisi Ühispank, Maarja-Magdaleena Ühispank, Mäe Ühispank, Nissi Ühispank, Olustvere Ühispank, Petseri Majaomanikkude Ühispank, Puka Ühispank, Põllumeeste Keskpank, Põlva Ühispank, Riidaja Ühispank, Roela Ühispank, G. Scheel ja Ko. A/S, Suislepa Ühispank, Torma Ühispank, Tudulinna Ühispank, Udeva Ühispank, Varstu Ühispank, Viru-Nigula Ühispank, Võsu Ühispank, ja välismaal: The Chase National Bank of the City of New York, New Yorgis, Banque de Bruxelles, Brüsselis, Schweizerische Bankgesellschaft, Zürichis, Rotterdamsche Bankvereeniging, Amsterdamis, Midland Bank Ltd., Londonis, National Provincial Bank Ltd., Londonis, The London Merchant Bank Ltd., Londonis, Kooperacijos Bankas, Kaunases, Bondernes Bank, Oslos, Société Générale, Pariisis, Skandinaviska Banken, Stokholmis, Deutsche Bank, Berliinis, Kansallis-Osake-Pankki, Helsingis, Privatbanken i Kjobenhavn, Kopenhaagenis.

Petseri Ühispank (143).

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

Vas. istuvad: J. Kann (nõuk. l.), A. Ruusmaa (juh. l.), A. Varul (nõuk. esim.), M. Kakk (juh. esim.), P. Listakind (juh. l.), N. Grünthal (juh. l.). Vas. seisavad: J. Suits (juhataja-raamatupid.), J. Tamm (laekur), P. Karlson (nõuk. l.), K. Kaseoru (ametn.), G. Tobre (nõuk. l.), K. Uggur (nõuk. l.), P. Birnbaum (nõuk. l.).

Pärast Vabadussõda tekkis Petseris vajadus panga järele, milles juhtivad jõud oleksid eestlased. Seepärast algataski Petseris rühm eestlasi oma krediidiühistu asutamise mõtte. Algatajaiks olid maksuinspektor J. Toomingas, Petseri rentei ülem R. Pruuli ja ärimehed Artur Suija, Ernst Nassar, Paul Mägi ja linnasekretär Karl Piirisild. Nendega liitusid veel mõned isikud ja ühiselt saadeti panga põhikiri Võru rahukogule kinnitamiseks. Kinnitamine leidis aset 14. sept. 1920. a. 2. jaan. 1921. a. alati tegevust „Petseri Ühispanga" nime all Petseri linnavalitsuse ruumides. Krediidiühistu liikmeist moodustati juhatus, kuhu kuulusid kohalikud ärimehed P. Mägi, E. Nassar ja S. Kulikov. Esimesse nõukokku kuulusid: raamatupidaja G. Graaf, ärimehed K. Lausing, L. Uibo, S. Kärtmann, linnasekretär K. Piirisild ja Maavalit-

suse esimees J. Hammas. Nagu suuremal osal tol ajal asutatud pankadel puudus siingi revisjonikomisjon. Ühispanga esimeseks juhatajaks oli G. Graaf. Muutlikkude meeleolude tõttu mõnekuise tegevuse järel algatati mõtteid panga aktsioneerimiseks. Vastav luba oli tarvis nõutada Kaubandusministeeriumilt. Kuid sellest loobuti ning pank tegutses edasi ühistuna. Panga esimesed tegevusaastad olid rahuldavad, kuid mõneaastase tegevuse järel kõrvaldusid juhtivaist organeist kõik asutajad ja võimule pääsesid juhuslikud isikud. Uued juhtivad tegelased lühikese ametisoleku ja rahvuslike lahkhelide tõttu ei suutnud süveneda tegevusse, mille tulemuseks oli töötamine puudujääkidega. Otsustav pööre panga tegevuses algas praeguse juhatuse N. Grünthali, A. Ruusmaa, M. Kakk'i ja P. Listakindi valimisega. 1926. a. peale on panga liikmeskonnas enamuses eestlased ja juhtivais organeis kõik eestlased. Tegevusrajoonis vormilisi kitsendusi pole, kuid tegelikult on selleks Petseri linn ja Petserimaa, osaliselt ka Võrumaal asuvad Orava, Vastseliina ja Misso vald. Peamiseks laenu tarvitajaks on põllumehed.

Petseri Ühispank asub Petseris Turuplats 13, telef. 86. Juhatus: M. Kakk (esimees), N. Grünthal, P. Listakind, A. Ruusmaa. Nõukogu: A. Varul, J. Ploomipuu, J. Kann, K. Uggur, G. Tobre, P. Birnbaum, P. Karlson. Panga juhatajaks on Julius Suits. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Peale selle on panga korrespondentideks veel Tartu Linnapank ja Põllumajanduse Pank.

Tallinna Ühispank (145).

1920. a. sügisel, kus ametnikud oma majandusliku olukorra parandamiseks rea tarbijasühistuid ellu kutsusid, asus rühm ametnikke ka oma panga asutamisele. Asutamismõtte tõstsid „Vaba Maa" ärijuht Tõnu Loik, Riigikassa juhataja Theodor Käärik ja Siseministeeriumi kantseleijuhataja Johan Sooman. Töö oli raske, nagu iga algatus. Kuid kõigist raskusist hoolimata saadi nii kaugele, et 10. jaan. 1921. a. kinnitati esimene põhikiri Tallinna-Haapsalu rahukogus „Ametnikkude Panga" nimega. Tegevust alustati 3. apr. 1921. a. Tallinnas V. Pärnu mnt. 4, Riigikassa peavalitsuse ruumides. Samal päeval peeti ka panga esimene peakoosolek umbes 50 osavõtjaga, kus siis juhatus, nõukogu ja revisjonikomisjon valiti. Juhatusse valiti eelmainitud mõtte algatajad, nõukokku Rahamin. Valuutakontrolli juhataja Jaak Vaabel, õpetaja Otto Reinok, postkontoriülema abi Hindrik Anto, Rahamin. Renteide jsk. juhataja Julius Eiskop, Mereasjanduse Peavalitsuse ametnik H. Kullerkupp ja Kaitseministeeriumi Keskarvepidamise jsk. juhataja K. Kranfeldt ja rev.-komisjoni: Rahamin. Arveosakonna juhataja Paul Õpik, Politseipeavalitsuse ametnik Joh. Tamm ja Riigikontrolli ametnik H. Parlo. Panga esimeseks juhatajaks oli Tõnu Loik. Pangal oli erinev põhikiri normaalpõhikirjast, mis ei võimaldanud laenude andmist mitte-ametnikele. Kuna aja jooksul mõned panga liikmed-ametnikud olid endile teise elukutse valinud, siis, et nendele edasi laene anda, muudeti 20. VII 1928. a. panga põhikiri ja ka nimi, võttes uueks nimeks „Tallinna Ühispank". Asukohas on olnud tihti muudatusi, kuni on jäädud peatuma S. Karja tn. 19. Laenude andmine oli lubatud ametnikele vekslite ja võlakohustiste vastu. Laenude tarvitajaiks kui ka hoiuste omanikeks olid peamiselt ametnikud. Esimestel tegevusaastatel tuleb pangal raskustega võidelda. Neist ei saadagi jagu omal jõul, vaid tarvitatakse välisabi. Nii saadakse Eesti Pangalt 6 milj. marka laenu, mis aitab panga tõusuteele.

Tallinna Ühispank asub Tallinnas S.-Karja tn. 19, E. Rahvapanga majas, telef. 446-81. Juhatus: Th. Käärik (esimees), Johan Sooman, Karl Laurits. Nõukogu: H. Anto, M. Ruubel, T. Rotberg, P. Toomsalu, K. Karineem, P. Ora. Panga juhatajaks on A. Eller. Pang on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige.

Jõgeva Ühispank (146).

Majanduselu kiire ja järjekindel areng ülesehitatavas vabas Eestis nõudis enam ja enam krediiti, mis pidi ka hästi kättesaadav olema. Kuna ka Jõgeva lähemas ümbruses puudus pank, tulid mõned agaramad tegelased mõttele asutada Jõgeva Ühispank. Nii tõusetasid panga asutamise küsimuse: J. Tiimann, Osk. Sarnet, J. Kukk, J. Mets, J. Truusmann, J. Paju, Osk. Jaagund ja G. Ant — kõik elukutselt põllumehed. Põhikirja aluseks võetakse EÜL-u normaalpõhikiri, millele kirjutatakse ülalmainitud isikute poolt alla ja mis kinnitatakse „Jõgeva Ühispanga" nimetuse all 21. III 1921. a. Tartu-Võru rahukogu poolt. Tegutsemisega alatakse 16. apr. 1921. a. Jõgeva Majandusühisuse ruumes. Esimesse juhatusse kuulusid: J. Tiimann, O. Sarnet ja P. Eilau. Nõukogu liikmeiks olid: J. Kukk, O. Jaagund, T. Mürk, J. Paju, J. Truusmann ja A. Porgasaar. Nõukogu täitis ka revisjonikomisjoni ülesandeid. Panga juhatajaks oli Peeter Eilau. Tegevuse kestel on tulnud põhikirja muuta kolmel korral. Aastate kestel on suurenenud ka tegevusrajoon. Kui see enne piirdus 20-km. raadiusega, võtab see nüüd enda alla 15 valda. Esimesil aastail tegutses pank vähema eduga, mis oli tingitud osalt rahva üldisest umbusaldusest pankade vastu mitmekordse rahaväärtuse kaotuse tõttu. Kuid peagi võideti usaldus ja tegevus arenes kiirelt. Algul anti laene ainult liikmeile, hiljem võisid seda saada ka mitte-liikmed. 75% laenajaist olid põllumehed. Samuti ka suurem osa hoiusteomanikest kuulub põllupidajate ringkonda.

Jõgeva Ühispank asub Jõgeva linnas Suur tn. 18-a, omas majas, telef. 45. Juhatus: August Vares (esimees), August Poka, August Jukk. Nõukogu: J. Paju, A. Porgasaar, K. Tiimann, P. Avi, J. Tamm, M. Puusepp. Panga juhatajaks on Karl Habicht. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Krediit Pank, Tartu Linnapank, Tartu Pank, Põllumajanduse Pank, Viru Pank.

Elva Ühispank (147).

Elva Ühispanga asutamise mõtte algatajaks ja asutajaks olid Uderna põllumehed. Panga puudumine Elvas ja lähemas ümbruskonnas tekitas vajaduse panga ellukutsumiseks ja seda asusid teostama mölder Jaan Oldt, põllumehed Mihkel Kirves, Mihkel Prima, Jaan Margus, Peeter Kompus, Herman Kraan ja mölder Johan Veske. Esimene põhikiri registreeriti nimetusega Uderna-Elva Laenu-Hoiu Ühisus. Registreerijaks oli Tartu-Võru rahukogu. 8. mail 1921. a. saadi esimeselt 29 liikmelt osuseid à 200 marka, mis oli ühtlasi esimeseks panga tehinguks. Esimene laen anti 22. juulil samal aastal. Panga esimeses juhatuses olid: mölder Jaan Oldt ja põllumehed Mihkel Prima ja Mihkel Kirves. Nõukogusse kuulusid asutamisaastal kaupmehed August Margust, Jaan Margus ja Karl Kupp, põllumehed Rudolf Õigus ja Peeter Kompus, majaomanik ja pagar Peeter Uibo. Juhatajaks sai Mihkel Kirves. Kuna panga asutamisaegne põhikiri osutus puudulikuks, millele juhtis tähelepanu ka välisrevident, registreeriti viimase nõudel 1923. a. uus põhikiri. Senise nimetuse asemel võeti samal ajal „Elva Laenu-Hoiu Ühisus". 1933. aastal, seoses uue KAS-ega, muudeti senine nimetus „Elva Ühispangaks". Esimesel tegevusaastal oli panga asukohaks Elva Tuletõrje Seltsi maja. 1922. aastal asuti Elva Majandusühisuse ruumesse, kust 1936. a. koliti adv. P. Martmaa majja, Kesk tn. 25-a Elvas. Pank on suutnud vältida suuremaid raskusi, hoolimata mitmest üldisest majanduslikust surutusest, oma senise tegevuse kestel. Kahjusid kahtlaste laenude mahakirjutamisest on esinenud, kuid need on olnud väikesed ja kaetud tegevuse ülejääkidest. Praegu moodustavad panga klientuuri enamasti ümbruskonna põllumehed, kuna Elva linna kodanike osatähtsus on väiksem.

Elva Ühispank asub Elvas Kesk tn. 25-a, telef. 64. Juhatus: August Pauska, Karl Kupp, Mihkel Kirves. Nõukogu: A. Kärner, R. Õigus, J. Kolberg, J. Tammin, P. Uibo, H. Rossmet. Panga juhatajaks on Villem Telling. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Panga korrespondentideks on A/S Krediit Pank, Põllumajanduse Pank ja Eesti Rahvapank.

Võhma Ühispank (149).

Majanduselu, eriti karjamajanduse arenemisega Võhma ümbruskonnas hakati tundma puudust kohaliku panga järele. Nii tõstis tolleaegne Majandusühisuse juhatus üles küsimuse asutada Võhma Ühispank. Nendega liitus hulk Võhma Majandusühisuse ümber koondunud tegelasi, kooliõpetajaid ning põllumehi. Töötati välja põhikiri, mis kinnitati „Võhma Ühispanga" nime all 17. nov. 1921. a. Viljandi-Pärnu rahukogu poolt. Tegutsemist alustati järgneval aastal Võhma Majandusühisuse majas. Panga juhatusse kuulusid Jaan Põdra, põllupidaja Jüri Vain ja Majandusühisuse ärijuht Mihkel Kuldkepp. Nõukogu liikmeiks olid: kooliõpetaja Peeter Pratka, maja- ja taluomanik Jüri Paal, kooliõpetajad Jaan Saar ja Jüri Kaik ja põllupidajad Joh. Gregor ja Karl Oll. Esimene revisjonikomisjon alustas tegevust alles 1930. a. kevadel; sinna kuulusid põllupidaja Karl Hansen, postkontoriülem Aleks. Klassen ja Majandusühisuse raamatupidaja Paul Raus. Panga esimeseks juhatajaks oli Jaan Põdra. Tegevuse kestel on tulnud ka mitmel korral põhikirja muuta, kohaldades seda muutunud seadustele. 20. jaanuaril 1934. a. kolis pank Võhma Kauba tn. 1, omasse majja, mis omandatud ning ümber ehitatud 1933/34. a. Hoiuste ning laenude liikumine on järjest elavnenud. Hoiuste omanikena ning laenajaina esinevad peamiselt põllupidajad. Panga juhtivas koosseisus on tulnud ette vähemaid muudatusi kas elukohamuutmise või surma puhul.

Võhma Ühispank asub Võhmas Viljandimaal Kauba tn. 1, telef. 41. Juhatus: Jaan Suster (esimees), dr. Hans Männik ja Jüri Paal. Nõukogu: J. Pokk (esimees), J. Gregor, H. Kuresoo, M. Nõmmeots, J. Ilumäe, J. Jürisson, J. Kuusik, K. Rass ja K. Supp (asemik). Panga juhatajaks on Ragnar Arnim. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondendiks on veel Eesti Laenu Pank.

Tapa Ühispank (151).

Tapa alevi Lehtse vallast lahutamisega ja iseseisvaks administratiivühikuks tunnustamisega tekkis Tapa ärksamate majaomanikkude ja ärimeeste keskel tarvidus oma panga järele. Selle asutamise mõtte tõstsid üles apteegi- ja majaomanik Jaan Pari, äri- ja majaomanik Otto Baumann, alevivanem, äri- ja majaomanik Villem Gabriel †, majaomanikud Paul Uusvell ja Ludvig Ebruk ja tööstur Bernhard Rooba. Põhikiri muretseti Eesti Rahvapangast ning eelmainitud isikud kirjutasid sellele alla. Asutamiskoosolek peeti 13. jaan. 1921. a. Tapa alevivalitsuse kantseleis. Sellest võtsid osa asutajate liikmetena ülalmainitud isikud, kellega liitusid veel 31 isikut. Panga esimene väljatöötatud põhikiri kinnitati „Tapa Ühispanga" nimetuse all 25. nov. 1921. a. Rakvere-Paide rahukogu poolt, ning tegutsemist alustas pank 3. veebr. 1922. a. Apteegi tn. 4, R. Viidas'e majas. Juhatusse kuulusid majaomanik R. Reitel esimehena, apteegi- ja majaomanik J. Pari ja majaomanik P. Uusvell. Nõukogu moodustasid alevivanem, äri- ja majaomanik V. Gabriel †, tööstur B. Rooba, raudteeametnik ja majaomanik G. Klement †, majaomanik L. Ebruk, tööstur ja majaomanik H. Saar ja äri- ja majaomanik O. Baumann. Kuni 4. märtsi 1923. a. peakoosolekuni täitis revisjonikomisjoni ülesandeid panga nõukogu. Nimetatud koosolekul valiti ka revisjoni-

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

Vas. I rida: H. Talve (disk. os. juh.), V. Ollep (juh. abiesim., juhataja), J. Ruuse (juh. esim.), J. Martov (nõuk. esim.), T. Lutrik (juh. l.), J. Alamäe (rev.-kom. esim.). Vas. II rida: O. Tamjärv (nõuk. l.), K. Kotkas (nõuk. l.), H. Malva (raamatup.), E. Seidelberg (nõuk. abiesim.), A. Treial (ametn.). Vas. III rida: O. Sauvere (nõuk. l.), H. Löönik (nõuk. l.), J. Maidre (rev.-kom. l.), H. Berg (rev.-kom. l.).

komisjon, mille liikmeiks valiti: postiametnikud A. Arro, K. Laus ja aktsiisiametnik A. Nurm. Panga esimeseks juhatajaks oli ametnik V. Steinfeldt. Põhikirja muutmisi on panga tegevuse kestel olnud mitu, et kohandada põhikirja oludega ja seaduse nõuetega. Panga tegevuse laienemisega jäid kitsaks esialgsed ruumid ning pank kolis 1. jaan. 1924. a. uutesse avaramatesse ruumidesse, Tapa Tarvitajate Ühisuse majja, kus ta seni töötab. Pank on oma tegevuse kestel laene andnud peamiselt diskont. vekslite kui ka võlakohust. vastu vahet tegemata kõigile rahvakihtidele. Hoiused on näidanud järjekindlat tõusu, välja arvatud üldine majanduskriisi ajajärk. Hoiuste omanikeks on võrdselt nii põllupidajad kui ka äri- ja majaomanikud. Vastavalt hoiuste omanike mitmekesisele koosseisule koosneb ka panga laenajaskond kõigist rahvakihtidest. Hoiuste järjekindla tõusu kõrval on pidevalt kasvanud ka laenude kogusumma.

Tapa Ühispank asub Tapal Esplanaadi tn. 2, Tapa Tarvitajate Ühisuse majas. Post: postkast 20; telef. 50. Juhatus: Johannes Ruuse (esimees), Voldemar Ollep, Toomas Lutrik. Nõukogu: J. Martov, E. Seidelberg, K. Kotkas, O. Sauvere, O. Tamjärv, H. Lõõnik. Panga juhatajaks on Voldemar Ollep. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: A/S Krediit Pank, A/S Tartu Pank, A/S Viru Pank, Põllumajanduse Pank, Järvamaa Ühispank, Narva Majaomanikkude Pank. Pangal on posti jooksev arve nr. 21-26.

Tartu Juudi Ühispank (152).

Tartu Juudi Ühispank asutati põhjusel, et anda võimalust juudi soost Tartu käsitööliste ja väikekaupmeestele kasutada krediiti. Panga asutamise mõte kerkis üles Tartu juudi koguduse ringkonnas. Selle mõtte algatajad olid kogukonna abiesimees advokaat S. Kropman, esimees hambaarst S. Mendelev, kaupmees L. Mirvitz, kaupmees I. Kropman ja tööstur D. Usvansky. Nendega liitusid asutajate liikmetena veel kaupmees H. Selmanovitš, äriteenija M. Flachs, tööstur M. Kolovski, vandeadvokaat Jul. Genss ja kaupmees A. Pasternak. Panga esimene põhikiri kinnitati „Tartu Juudi Laenu-Hoiu Ühisuse" nimetuse all 26. nov. 1921. a. Tartu-Võru rahukogu poolt. Tegutsemist alustas pank 7. veebr. 1922. a. Tartus Jaani tn. (praegune Ülikooli tn.) Riedeli majas. Panga esimesel koosolekul valiti juhatus, nõukogu ja revisjonikomisjon. Juhatuse koosseis oli järgmine: esimees kaupmees L. Mirvitz, liikmed advokaat S. Kropman, kaupmees J. Kropman, tööstur M. Kolovsky, kaupmees E. Sack ja tööstur D. Usvansky. Nõukokku valiti: esimeheks tööstur E. M. Usvanski, liikmeteks: tööstur M. Judeikin, kaupmees B. Genss, kaupmees Š. Bakšt, käsitööline H. Resnik ja kaupmees H. Selmanovitš. Revisjonikomisjoni kuulusid kaupmees J. Blumenfeld, tööstur B. Koblenz, kaupmees A. Mirvitz, hambaarst J. Pajenson ja tööstur J. Usvansky. Panga esimeseks juhatajaks oli advokaat Salomon Kropman. Paar nädalat tegutses pank oma esialgu registreeritud nimega. 23. veebr. 1922. a. võeti panga uueks nimeks „Tartu Juudi Ühispank". Panga põhikirja on tegevuse kestel mitmel korral muudetud. 1925. a. kolis pank uutesse ruumidesse — Tartu Poe tn. 3.

Tartu Juudi Ühispank asub Tartus Poe tn. 3. Post: Tartu, postkast 90; telef. 305. Panga juhatus: Š. Bakšt (esimees), M. Kaplan, I. Kropman, Jos. Kropman, D. Usvansky. Nõukogu: dr. M. Klompus, L. Mirvitz, A. Levin, M. Furmansky, R. Selmanovitš, S. Trapido, J. Pajenson, Is. Usvansky. Panga juhatajaks on Jos. Kropman. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Tallinna Juudi Ühispank, Narva Juudi Ühispank.

Narva-Jõesuu Ühispank (153).

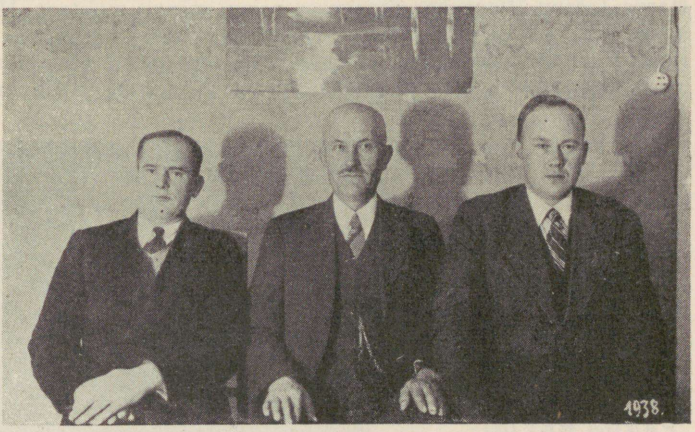

PANGA JUHATUS.

Vasakult: V. Krabo (abiesim.), A. Konga (esim.), V. Mäepere.

Krediidiühistu loomise mõte liikus Narva-Jõesuus juba enne iseseisvuse aega. Sõda ja rahutud ajad ei lubanud seda aga teostada. Alles stabiilsemate olude tulles võimaldus kavatsuse elluviimine. Asutamise mõte algatati 15 kohaliku elaniku poolt, kellest enamik kaupmehi, teised õpetajad, ametnikud, majaomanikud ja kalurid. Asja

PANGA NÕUKOGU.

Vas. istuvad: J. Leisner, H. Kalmo (esimees), P. Orava, G. Tremberg. Vas. seisavad: M. Kuiva, J. Kaaman, J. Mägi. Puuduvad F. Peiker ja G. Janno.

eesotsas olid kaupmehed Johan Reitsnik, Jaan Reitsnik, Aleksander Isvostsik ja teisi. Asutajad pidasid tarvilike eeltööde teostamiseks kolm koosolekut 1922. a. märtsikuus ja sama aasta 22. aprillil kinnitati uue krediidiühistu põhikiri Rakvere-Paide rahukogu poolt. Tegevus avati 80. aprillil 1922. a. Narva-Jõesuu alevivalitsuse ruumes. Esimesel peakoosolekul 18. apr. 1922. a. valiti juhatusse Johan Reitsnik, Johannes Ohvril ja Jakob Grube — kõik kaupmehed. Nõukogusse valiti õpetaja Herman Kalmo, kaupmehed Jaan Reitsnik ja Paul Säkki, ametnikud Oskar Paulus, August Paaver ja Karl Undusk, põllupidaja Hans Walberg ja kalur Ferdinand Peiker. Krediidiühistu esimeseks juhatajaks sai õpetaja Alfred Kuusk. Esialgu oli pank avatud kolm korda nädalas õhtupoolikuti. Esimese tegevusaasta edukas lõppemine andis panga juhtivaile tegelasile julgust ja usku tegevuse laiendamiseks. Ja 1924. a. keskpaigast peale avatakse pank juba igal tööpäeval. Samuti hakatakse toimetama kõiki pangaoperatsioone. Sellest ajast peale on toimunud panga tegevuse järjekindel kasv. Kuigi see pole olnud väga kiire, siis ometi küllalt kindel. Nii ei toonud ka kriisiaastad, mis viisid paljud pangad tõsistesse raskustesse või koguni likvideerimisele, Narva-Jõesuu Ühispanga tegevusse peagu mingit muutust. Hoiuste ja laenude liikumises neil aastail ei avaldunud nimetamisväärset tagasiminekut, kõik tegevusaastad lõpetati puhaskasumiga ja omakapitalid suurenesid aasta-aastalt. Krediidiühistu nimeks asutamisel võeti „Naroova-Jõesuu Ühispank". Selle venepärase nime asemele

PANGA REVISJ.-KOMISJON.

Vasakult: P. Markelov, M. Loit (esim.), V. Krabo.

registreeriti koos uue põhikirjaga 1930. a. praegune nimi „Narva-Jõesuu Ühispank". 1933. a. omandati maja, millesse panga ruumid pärast ümberehitus- ja remonttöid üle viidi. Panga kinnisvara-ost on osutunud küllaldaselt põhjendatuks, maja tulukus on 10% algväärtusest, mis on küllalt tasuv Narva-Jõesuu oludes. Panga tegelastest on mitmed püsinud kohal enam kui kümme aastat. See on võimaldanud neile tõhusaid kogemusi, mis ühes panga enda kindla olukorraga lubab loota edukust ka tulevikus.

Narva-Jõesuu Ühispank asub Narva-Jõesuus Jaan Poska tn. 28, omas majas, telef. 33. Juhatus: Andres Konga, Voldemar Krabo, Villem Mäepere. Nõukogu: H. Kalmo, J. Leisner, F. Peiker, P. Orava, J. Kaaman, J. Mägi, M. Kuiva, G. Tremberg, G. Janno. Panga juhatajaks on Villem Mäepere. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige.

Tallinna Juudi Ühispank (154).

Tallinna Juudi Ühispanga asutamise mõte tekkis juudi rahvusest väiketööstusrite ja jaekaupmeeste ringkonnis, kellel olemasolevatest pankadest laenude saamisel oli raskusi. Esialgu oli kavatsus asutada Laenu-Hoiu Ühisust, mille põhikirigi juba registreeriti (1921. a.). Hiljem loobuti sellest kavatsusest ja otsustati asutada „ühispank", kuna selle tegevusvõimalused olid avaramad. Asutajaiks liikmeiks olid Max Abramson, kaupmees, Abram Pumpjanski, insener, Isak Benenson, ärimees, Grigori Levin, insener, Abram Pessin, kaupmees, Viktor Levinovič, veondusettevõtja, Abram Taub, kaupmees — ja Aria Straš, kaupmees. Asutamise eeltööd tehti ja põhikiri koostati 1921. a. teisel ja 1922. a. esimesel poolel. Põhikiri registreeriti Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt 12. aprillil 1922. a., ja sama aasta 1. juulil avas pank tegevuse Tallinnas Viru 3. Panga esimesse juhatusse valiti Max Abramson, kaupmees, Abram Pumpjanski, insener, ärimehed Isak Benenson ja Lasar Kagan. Nõukogu liikmeiks olid Aria Straš, Abram Taub, Miron Ostrovsky, Gedalja Itskovits, Benjamin Aronstamm, Abram Pessin ja Viktor Levinovič. Nõukogu liikmed olid kõik ärimehed. Juhatajaks võeti August Kilk. Tegelikult on olnud panga tegevusrajooniks Tallinna linn. Panga tegevus arenes kuni majanduskriisi aastateni normaalselt. 1930. aastal tekkis pangal olulisi raskusi seoses Scheeli panga moratooriumiga. Algas hoiuste järsk tagasinõudmine pangast. Hoiuste kogusumma langes kuue kuu jooksul kr. 870.000.— pealt kr. 400.000.— peale. Tõsisemaid tagajärgi suudeti siiski vältida, kuna panga vekslite portfell oli likviidne. Hoiuste järsu kahanemise tõttu pidi pank tagasi tõmbama suurema osa laene, mis õnnestuski. Sama kuue kuu jooksul vähenes laenude kogusumma kr. 1.000.000.— pealt kr. 490.000.— peale. Kriisiaastate möödumise järel jätkus panga normaalne areng. 1937. a. avastati suurem raharaiskamine panga prokuristi ja diskontojaoskonna juhataja poolt. Pangal sellest kahju aga ei tulnud kanda, kuna nõukogu ja juhatuse liikmed tasusid poole tekkinud kahjust, teine pool kaeti asjaosalise varandusega. Praegu on pangas hoiuste alal ülekaalus kaupmeeste ja väiketöösturite hoiused. Laenude alal on domineeriv tähtsus jaekaupmeeste äriveksleil.

Tallinna Juudi Ühispank asub Tallinnas Vene tn. 6, telef. 448-25, 448-26, 448-27, telegrammi aadress: Talkopa. Juhatus: Heinrich Gutkin (esimees), Josef Rubinovič, Lazar Bruck, Abram Taub, Nochom Golstein. Nõukogu: N. Gordon, R. Tuch, J. Brašinsky, S. Fraenkel, S. Geršanovič, J. Ginovker, G. Itskovits, H. Kamušer, B. Mirvits, J. Genss. Panga juhatajaks on Reinh. Põld, abi A. Klas-Glass. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: National City Bank — New York, Midland Bank, Barclays Bank, Kansallis Pankki, Schweizerische Kredit Anstalt, Čechoslovak. Legionen Bank, Skandinaviska Banken — Stokholmis, Deutsche Bank, Ziemelu Bankas, Tartu Juudi Ühispank ja A/S Viru Pank.

Tarvastu Ühispank (155).

Tarvastu Ühispanga asutamise põhjuseks oli kohalike äri- ja põllumeeste vajadus krediidi järele. Asutamise mõtte algatas Ämmuste algkooliõpetaja ja kohaliku tarvitajateühisuse liige Jaan Laosson, kellega seltsisid veel majaomanik ja ärimees Hans Kosesson ja taluperemees Johan Licht. Peale nende olid veel asutajaiks liikmeiks 16 kohalikku elanikku. Põhikiri registreeriti Viljandi-Pärnu rahukogu poolt 24. juulil 1922. aastal. Esimeseks nimetuseks oli Tarvastu Laenu-Hoiu Ühisus. 2. novembril 1922. a. alustas uus krediidiühistu tegutsemist Mustlas Posti tn. 27, M. Rothbergi majas. Hiljem, 1934. aastal omandas pank nimetatud maja. Krediidiühistu esimeses juhatuses olid põllumees Johan Licht, ärimees Peeter Perlus ja põllumees Märt Laabus. Nõukokku kuulusid ärimees Hans Kosesson, ametnik Jaan Ots, kooliõpetaja Jaan Laosson, põllumehed Jaak Käger, Joh. Rennit ja Jaan Pallop. Esimeseks juhatajaks oli majaomanik Hans Missik. 1927. aastal registreeriti krediidiühistu uus nimi Tarvastu Ühispank. Laene on antud nii liikmeile kui ka võõrastele. Märkimisväärseid muutusi hoiuste ja laenude liikumises ilmnes kriisi ajal. Korratu asjaajamise ja põllumeeste raske olukorra tõttu tekkis umbusaldus panga vastu. Selle tagajärjel hakati pangast hoiuseid välja võtma. Ilmnes ka, et osa laenude tagasisaamine pole võimalik. Kahtlaste laenude bilansist kustutamiseks otsustas 1932. a. peakoosolek maha kanda varukapitalist ja osuskapitalist igalt liikmelt 10 krooni. Kriisiraskustest ülesaamise järel on panga tegevus arenenud jälle normaalselt. Praegu on nii hoiuste omanike kui laenusaajate seas ülekaalus põllumeeste ringkonnad.

Tarvastu Ühispank asub Mustlas Viljandimaal omas majas, Posti tn. 27. Post: postkast 9; telef. 15. Juhatus: Peeter Kütt (esimees), Jaak Järv, Juhan Palu. Nõukogu: H. Orro, J. Pars, J. Aareste, J. Rohtla, S. Pallop, A. Purga. Panga juhatajaks on Juhan Palu. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondendiks on veel Põllumajanduse Pank.

Tallinn-Vaksali Postkontori Teenijate Hoiu-Laenu Kassa (157).

Käesoleva sajandi teise aastakümne algul oli elav pankade ellukutsumine. Püüti kergendada krediidisaamist mitmesuguste rahvakihtide majandusliku arengu tõstmiseks. Vajadust oma panga järele tundsid ka postkontori-ametnikud. Seetõttu rühm postiametnikke otsustas ellu kutsuda Laenu-Hoiu Ühisuse. Asutajaiks olid Jaan Koff, Eduard Valter, Aleksei Mihkelson, Karl Sannamees, Sergei Popov, Harald Eschbaum ja Mihkel Nordman. Põhikiri, mille aluseks võeti EÜL-u normaalpõhikiri, registreeriti „Tallinn-Vaksali posti-, telegrafi-, telefoniteenijate Laenu-Hoiu Ühisuse" nime all 23. juunil 1922. a. Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt. Tegevust alustati järgneva aasta jaanuaris Tallinn-Vaksali postkontoris. Juhatuse moodustasid postkontori ülem Ed. Valter ja ametnikud K. Sannamees ja A. Mihkelson. Nõukogusse kuulusid ametnikud J. Koff, S. Popov ja A. Traulin. Kassa esimeseks juhatajaks oli Karl Sannamees. 1933. a. muudeti panga nimi ja põhikiri. Uueks nimeks võeti „Tallinn-Vaksali Postkontori Teenijate Hoiu-Laenu Kassa". Laenutarvitajaiks ning hoiuste omanikeks on eranditult postkontori ametkond.

Tallinn-Vaksali Postkontori Teenijate Hoiu-Laenu Kassa asub Tallinnas Tallinn-Vaksali postkontori ruumes, telef. 438-63. Juhatus: Ed. Valter, Ed. Kepp, Adele Traulin. Nõukogu: A. Mihkelson, J. Selvet, K. Lannes, J. Liiver, E. Janter. Kassa juhatajaks on Ed. Kepp. Kassa on avatud igal tööpäeval kl. 9—15. Kassal on posti jooksev arve nr. 76-57.

Ü. Tartu Majaomanikkude Pank (158).

Majaomanike krediidivõimalused Vabariigi algaastail olid õige kitsad. Tolleaegses tõusukonjunktuuri õhkkonnas eelistasid olemasolevad pangad tegelda tööstus-

PANGA JUHATUS JA AMETKOND.

ja kaubandusettevõtete krediteerimisega, jättes teiste kihtide laenusoovide rahuldamise tagaplaanile. Eelnenud rahutute aegade kestel oli kinnisvarade pidev korrastamine jäänud hooletusse, mistõttu olude stabiliseerumise järel hakati teostama hädavajalikke remonte ja parandusi. Selleks vajalik kapital enamasti puudus, seda tuli nõutada krediidina. Lahedamate krediidivõimaluste loomiseks majaomanikele algatati majaomanike krediidiühistu asutamise mõte. Algatajaiks olid Tartu majaomanikud prov. Julius Lill, Oskar Allik, August Kullam, Mihkel Pärn, Mihkel Massakas, Kristjan Virro, August Ernits, Johann Sepp ja Jakob Keder. Põhikirjaks võeti EÜL-u normaalpõhikiri, mis mainitud isikute poolt allakirjutatuna esitati Tartu-Võru rahukogule registreerimiseks. Põhikiri kinnitati 12. märtsil 1923. aastal Tartu Majaomanikkude Panga nime all. Sama aasta 10. aprillil toimunud peakoosolekul valiti panga esimesse juhatusse J. Lill, M. Massakas, J. Aavik, J. Maasik, A. Kullam ja A. Saar. Nõukogusse valiti A. Ernits, O. Lind, J. Busch, A. Ehrlich, P. Ingermann, A. Pann, K. Piirand, M. Pärn ja J. Toom. Panga juhatajaks valiti Oskar Allik. Pank avas tegevuse 15. mail 1923. a. Raekoja tn. 6 Tartus. Juba algaastail arenes panga tegevus jõudsalt. Hoiused, laenud ja bilanss kasvavad kiiresti. Paari aasta jooksul suudetakse panga ümber koondada suurem osa Tartu maja- ja kinnisvaraomanikke. Ühtlasi alandatakse tolleaegset kõrget laenuintressimäära; seepoolest on pank üks esimesi. Tegevuse laienemisega jäid panga esialgsed ruumid Raekoja tn. 6 kitsaks ja pank asus 1926. aastal uutesse ruumidesse Suurturg 7. Panga hoogsat kasvu ei pidurda esialgu ka üldised majandusliku tagasimineku aastad 1929 ja 1930. Viimane kujunes koguni bilansilt seni ületamatuks aastaks. Alates 1932. a. on panga tegevuses siiski märgata väikest tagasiminekut, mis kestab kuni 1934. aastani. Siit peale algab jälle järjekindel tõus ja 1938. aastaks on ületatud ennekriisiaegne tase. Panga juhtkond tegutses kriisiaastail väga ettevaatlikult: peeti teravalt silmas vekslite ja laenude portfelli. Seetõttu ei tulnud pangal kannatada ka tol ajal muidu üsna üldisi kahjusid kahtlastest laenudest ja muust säärasest.

Panga asutamisaegses põhikirjas teostati 1926. aastal mõningaid muudatusi, määrati lähemalt kindlaks osuse- ja sisseastumismaksme tasumise kord ning osuse ja liikmete käenduskohustuse suurus. 1928. a. põhikirja muudatustega määrati kindlaks juhatuse ja nõukogu liikmete ja kandidaatide valimise kord ja selleks nõutavad eeldused. 1933. aastal mindi KAS-e nõudel üle uuele põhikirjale, milleks mõninga parandusega võeti PÜR-u normaalpõhikiri. Viimases teostati muudatusi veel 1937. aastal, mis puudutasid peamiselt asjaajamise korda. 1933. a. lisati panga nimele juurde sõna „Ühispank". Tartu Majaomanike Pangaga ühines 1933. aastal seni rööbiti tegutsenud teine Tartu majaomanike krediidiühistu — Kinnisvaraomanikkude Pank.

Tartu Majaomanikkude Pank asub Tartus Suurturg 7, omas majas; telef.: 26-50, 42-46 ja 35-79. Juhatus: Julius Lill (esimees), Joh. Aavik, M. Pärn, E. Hold-Neumann, P. Brunhof. Nõukogu: Fr. Torm, O. Kangur (esimees), J. Oss, H. Silbermann, J. Alver, O. Sõmermaa, K. Piirand, P. Kase, A. Vaher. Panga juhatajaks on Hans Ainson. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Tallinna Majaomanikkude Pank, Narva Majaomanikkude Pank, Pärnu Majaomanikkude Pank, Rakvere Ühispank, Saarte Ühispank, Rakvere Majaomanikkude Ühispank, Viljandi Majaomanikkude Ühispank, A/S Viru Pank, Kaubanduse Ühispank, Jõgeva Põllumeeste Ühispank. Pangal on posti jooksev arve nr. 21-21.

Värska Ühispank (159).

Värska Ühispanga ellukutsumist põhjustas kohapealsete pankade puudumine. Asutamismõtte algatasid kaupmees Ivan Ress, põllumees Kusma Harito, kaupmees Daniel Puurmann, põllumees Kusma Paloveer, preester Timofei Roi, põllumees Jakob Hade, põllumees Ivan Valitar ja põllumees Ivan Helü, olles ühtlasi ka asutajaiks liikmeiks. Panga esimene põhikiri kinnitati „Värska Laenu-Hoiu Ühisuse" nime all

8. sept. 1923. a. Tartu-Võru rahukogu registreerimise osakonnas. Tegevust alustati 15. sept. 1923. a. Värskas Jakob Kalju majas. Panga esimesse juhatusse kuulusid Ivan Ress, Ivan Valitar ja Ivan Helü. Nõukokku Daniel Puurmann, Daniel Hirv, Ivan Helü, Paul Marjapuu, Gustav Hirv ja Feodor Kärje. Siis tegutses panga juures veel revisjonikomisjon, kuhu kuulusid põllumees Peeter Teplenkov esimehena, kaupmees Gustav Tuul ja põllumees Nikolai Metsavaht. Panga esimeseks juhatajaks oli kaupmees Ivan Ress. 24. aug. 1933. a. muudeti panga nime, võttes uueks nimeks „Värska Ühispank". Vahepeal on muudetud ka panga asukohta, kuid hiljem jälle tagasi viidud Jakob Kalju ruumidesse. Tegevuses muudatusi pole olnud. Laenu tarvitajad on enamikus põllupidajad, kuna hoiuste omanikud on seltsid ja omavalitsused. Tegevus on korralik olnud. Kahtlased laenud on kustutuse teel maha kantud, hiljem aga tulude arvel laekunud.

Värska Ühispank asub Värskas Kalju majas; telef. 13. Juhatus: Ivan Lehtmets (esimees), Timofei Leevik, Nikolai Kärje, Anton Sillaste. Nõukogu: J. Kalju, O. Oinats, J. Suvi, M. Kitsar, N. Sibulin, I. Tuvik. Panga juhatajaks on Anton Sillaste. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—15.

Orissaare Ühispank (160).

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vas. I rida: J. Sooäär (juh. l.), V. Kärner (juh. l.), V. Varb (juhataja), A. Rei (juh. esim.), A. Nepper (nõuk. esim.), M. Schmuul (nõuk. l.). II rida: J. Vahe (rev.-kom. esim.), A. Pihl (rev.-kom. l.), A. Kommel (nõuk. l.), A. Hendriks (rev.-kom. l.), L. Ennemuist (nõuk. l.), A. Teesalu (nõuk. l.), V. Evert (nõuk. l.).

Kuna Orissaare ümbruskonna krediiditurg oli täiesti korraldamata, tuli luua võimalus krediitideks ja hoiuste vastuvõtuks. Seetõttu tõusetasid Pöide kihelkonna ühistulised asutised ja avaliku elu tegelased eesotsas Orissaare postkontori ülema A. Mikk'iga mõtte asutada krediidiühistu. Asutajaiks liikmeiks olid: postiametnik Anton Mikk, asunik Juhan Reila ja põllumees Aleksander Loo. Panga esimene põhikiri kinnitati „Orissaare Ühispanga" nime all Tallinna-Haapsalu rahukogus 12. oktoobril 1923. a. Tegevust alustati 18. novembril 1923. a. Orissaare alevikus Ed. Rattur'i majas. Samal päeval peeti ka esimene koosolek, kus loeti ette registreeritud põhikiri ja teostati esimesed valimised. Juhatusse valiti kooliõpetaja Jakob Eendrekson, asunik Jüri Rattur ja postiametnik Anton Mikk. Nõukogusse valiti ametnik Anton Kirkmann, põllumehed Vassili Oll, Anton Teevet, Vassili Kärner ja Anton Mesipuu, ametnik Leonhard Kaljo, kooliõpetaja Andrei Mägi ja põllumees Anton Kommel. Revisjonikomisjoni valiti põllumehed Anton Teevet ja Vassili Kärner ja kooliõpetaja Andrei Mägi. Panga esimeseks juhatajaks oli Anton Mikk. 1933. a. sügisel kolib

pank oma majja, mis ehitatud koos kohaliku Ühiskauplusega. 1935. a. võetakse tegevusrajooniks Uuemõisa, Maasi, Laimjala, Muhu-Suure ja Hellamaa vald.

Laenusoovijaid on kõiki püütud rahuldada, vaatamata elukutsele. Panga algaastail, mil oma summadest oli puudus, tegeldi laenude andmisega riiklikest laenufondidest. Hiljem püüti need korraldada ja anti laene omist summadest. Laenudest on suurem osa antud põllumajandusele, vähem kalandusele ja teistele. Hoiuste tõus algas eriti peale kriisi, s. o. 1934. a.

Orissaare Ühispank asub Orissaare alevikus Saaremaal omas majas. Post: Orissaare; telef. 17. Juhatus: Aleksander Rei, Jüri Sooäär, Vassili Kärner. Nõukogu: A. Nepper, W. Evert, A. Teesalu, M. Schmuul, A. Kommel, I. Ennemuist. Panga juhatajaks on Valentin Varb. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondendiks on veel Saarte Ühispank. Pangal on posti jooksev arve nr. 20-70.

Risti Ühispank (163).

Kuna Risti ümbruskonnas puudus pank, otsustasid tolleaegne vallavanem Jüri Valk ja vallasekretär Johannes Murumets (Kiesemann) kaasa tõmmata ümbruskonna põllumehi ning kaupmehi ja luua vajalik pank. Nii liituski kümmekond meest, enamikus põllumehed, ja kirjutasid alla põhikirjale panga asutamiskoosolekul 29. XII 1922. a. Põhikiri kinnitati „Piirsalu Ühispanga" nimega 21. märtsil 1923. a. Tallinna-Haapsalu rahukogus. Sama aasta sügisel alustati ka tegevust Piirsalu vallas, Risti alevikus, Majandusühisuse ruumides. Enne esimest juhatust täitsid juhatuse kohustusi ajutised asjakorraldajad vallasekretär Joh. Murumets, põllumees-vallavanem Jüri Valk, koolijuhataja Joh. Tamre (Tammermann), põllumees Aleksander Eenpere (Einberg). Esimesse juhatusse kuulusid apteeker Ivo (Joh.) Lillioja, põllumees J. Valk, põllumees G. Kaaring ja ärimees T. Erm. Nõukogu liikmeteks olid põllumehed Jaan Viht, Jaan Kuurmann, Joh. Zimmermann, Meinhard Koppel, Jakob Rehi, Priidik Kaaring, Johannes Sillart ja Aleksander Eenpere ja raudtee jaamaülem Aleks. Sallo. Revisjonikomisjoni kuulusid Joh. Murumets, Joh. Tamre, vallasekretär Vold. Rõõmus, põllumees Oskar Edela (Einberg) ja raudteeametnik Jaan Voodlepp (Vinkel). Panga esimeseks juhatajaks oli ärimees Tõnu Erm. 1929. a. ehitas pank endale maja Risti alevikku, kuhu koliti samal aastal. 1930. a. võetakse panga uueks nimeks kooskõlas koha nimetusega „Risti Ühispank". Hoiuste ning laenude liikumises tähelepandav on see, et nii laenutarvitajad kui ka hoiuste omanikud on põllumehed.

Risti Ühispank asub Risti alevikus Läänemaal; telef. 14. Juhatus: Tõnu Erm (esimees), Aleksander Nõukas, Johannes Murumets. Nõukogu: A. Eenpere, M. Jakovlev, A. Kukk, J. Pajuste, J. Mägi, J. Põldma. Panga juhatajaks on Eduard Hiiemets. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—15. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondendiks on veel Haapsalu Ühispank.

Jõhvi Ühispank (164).

Jõhvis tegutses krediidiühistu — Jõhvi Laenu-Hoiu Ühisus — juba alates 1909. a. Hiljem muudeti see vastastikuseks krediidiühistuks, millisel kujul ta töötas kuni iseseisvuse algaastaini. Siis kujundati see ümber aktsiapangaks, tegutsedes esialgu A/S „Jõhvi Pangana", siis Põhja Panga osakonnana ja hiljem veel Krediit Panga osakonnana, kuni ta 1935. a. algul lõplikult likvideeriti. Jõhvi VKÜ muutmine aktsiapangaks tekitas olukorra, kus Jõhvis ja tema laialdases ümbruskonnas polnud enam ühtegi krediidiühistut. See tõi esile, nagu öeldakse Jõhvi Ühispanga esimese aruande saatesõnas — „tungiva tarviduse ühistegelise rahaasutise järgi kohapeal, sest (Jõhvi VKÜ) ümbermuutmise tõttu hävines ümbruskonna elanikel lühikeseajaliste väikeste laenude saamise võimalus". Päevakorrale tekkiski uue krediidiühistu loo-

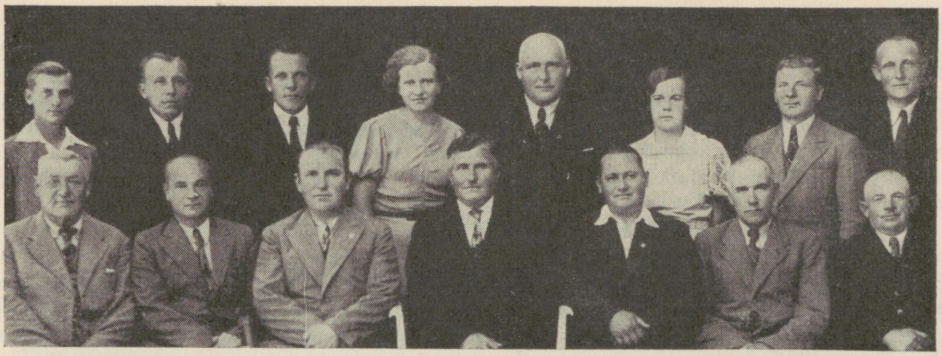

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

I rida: E. Vormantsik (nõuk. l.), A. Käbin (juh. l.), R. Kala (nõuk. esim.), R. Piirits (juh. esim.), A. Kuusk (rev.-kom. esim.), T. Tartlan (juh. l.), G. Käbin (nõuk. l.). II rida: E. Pauk (ametn.), F. Lüsi (rev.-kom. l.), A. Leitsmaa (rev.-kom. l.), E. Raudsepp (laekur), A. Välja (nõuk. l.), L. Kihl (ametn.), J. Sepp (nõuk. l.), M. Miron (nõuk. l.). Puuduvad: H. Toomet (juhataja) ja S. Luik (ametn.).

mise mõte. Asja etteotsa astus Jõhvi Tarvitajate Ühingu ümber koondunud tegelasi, eesotsas juhatuseliikme majaomanik Ruuben Piirits'iga, kelle tegutsemise tulemusena saadeti EÜL-u vastava normaalpõhikirja järgi koostatud panga põhikiri 1923. a. registreerimisele. See toimub Rakvere-Paide rahukogus 22. dets. 1923. a. Põhikirja järgi, millele kirjutasid alla 7 isikut, on uue krediidiühistu nimeks „Jõhvi Ühispank". Panga avamispeakoosolek peeti 13. jaan. 1924. a. ja 26. jaan. 1924. a. alustati tegevust. Algul toimus panga tegevus kaks korda nädalas Jõhvi alevivalitsuse eesruumis. Kuid veel samal, 1924. a. 1. aug. alates sai pank samas majas endale korralikumad ruumid ja tegevus toimus igal tööpäeval. Panga esimesse juhatusse valiti kooliõpetaja Jaan Mitt, alevisekretär Pärn Otto ja majaomanik Ruuben Piirits. Nõukogusse valiti majaomanik August Rümmel, taluperemehed Jüri Vanaveski ja Johannes Mihkelson, kooliõpetajad Peeter Veevo, Voldemar Veltbach ja Julius Griina. Juhatajaks sai Pärn Otto.

Algul panga tegevus arenes võrdlemisi edukalt. Kasvas liikmete arv, suurenesid hoiused ja bilanss. Kohalikud omavalitsused hoiustasid juba algul oma vabad summad pangas, mis tõstis ümbruskonna usaldust selle vastu. Väga tähtis tegur panga esialgses tegevuse edukas arengus oli Eesti Rahvapanga heatahtlik suhtumine. Tõus kestis kuni 1930. a., mil saabuv majanduskriis hakkas mõjuma tegevust pidurdavalt. Hoiuste juurdevoolu lakkamine ja koguni algav väljavool sundis ka krediiditehinguid piirama. Tegevuse madalseis oli 1932. a. ja 1933. a., pärast seda algas jälle tõus, mis eriti intensiivseks muutus peale 1935. a. Selle üks põhjusi oli A/S Krediit Panga kohaliku osakonna likvideerimine (1935. a.), millega Jõhvi Ühispank jäi kohapeale ainsaks pangaks. Algul andis pank laene ainult liikmeile ja eeskätt põllumeestele. Riiklikke fondilaene anti ka mitteliikmeile. Tegevuse arenedes muudeti seda korda ja 1935. a. võimaldati laenu andmist ka mitteliikmeile, kuigi madalamate laenu ülemmääradega. Hoiuste koostises on tähtajaliste hoiuste osatähtsus viimasel ajal aasta-aastalt vähenenud, kuna seevastu jooksvate hoiuste osatähtsus on järjekindlalt tõusnud. Panga esimesil tegevusaastail tekitas tunduvaid raskusi hoiuste perioodiline kõikumine ja sellele kohaldamata krediidipoliitika. Hoiuste järsul ja kiirel tagasiminekul polnud võimalik laene nende põllumajandusliku iseloomu tõttu sama kiiresti tagasi tõmmata ja pank oli sunnitud tegema võlga väljaspool. 1935. aastaks suudeti need võlad täiesti likvideerida. Panga esimese põhikirja järgi oli tegevuspiirkonnaks Jõhvi kihelkond. Hiljem, tegevuse avardudes, kanti see üle ka välja-

poole Jõhvi kihelkonna piire ja teostati vastavad muudatused põhikirjas. Jõhvi Ühispank on arenenud suureks pangaks, kuuludes praegu 25 suurima krediidiühistu hulka. Tegevuse algul ilmnes vigu, mis oli tingitud tolleaegsete tegelaste, niihästi valitavate kui palgaliste kogenematusest, need vead suudeti ületada siiski suuremate raskusteta ja kuludeta. Praegu hõlmab Jõhvi Ühispanga tegevus Jõhvi linna ja selle rahvarohke laialdase ümbruskonna majandusliku elu peagu iga ala, kusjuures suurim osatähtsus on põllumajandusel. Senise eluea kestel on panga ilme ja tegevusvõimalused kindlaks kujunenud ja on arvata, et eelolev tegevusajajärk on igati stabiilne.

Jõhvi Ühispank asub Jõhvis Turuplats 2, omas majas; telef. 17. Juhatus: Ruuben Piirits (esimees), Aleksander Käbin, Tiido Tartlan. Nõukogu: R. Kala, A. Välja, E. Vormantsik, G. Käbin, M. Miron, J. Sepp. Panga juhatajaks on Hardu Toomet. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel Virumaa Ühispank ja Narva Majaomanike Pank.

Kloostri Ühispank (165).

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Panga asutamine oli tingitud krediidivajadusest kohalikule Majandusühisusele ja põllumeestele. Asutamismõte kerkis üles kohaliku Majandusühisuse tegelaste ja põllumeeste keskel, kellest olidki asutajaiks Majandusühisuse ärijuht Aleksander Kutsar ja põllumehed Jüri Jürisson ja Jakob Lilienberg. Asutamiskoosolek peeti 1923. a. novembris ja sama aasta 21. dets. kinnitati panga esimene põhikiri „Kloostri Ühispanga" nime all Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt. Tegevust alustati 1. veebr. 1924. a. Kloostri Majandusühisuse ruumides. Esimesse juhatusse kuulusid Aleksander Kutsar, metsaülem Arteemi Tisch ja põllumees Jakob Lilienberg; nõukogusse kuulusid põllumehed Johannes Rabner, Kristjan Heilmann, Eduard Neudach, Johannes Wilbaum, Jakob Adermann, Johannes Lilienberg. 1934. a. loodi juurde revisjonikomisjon, kuhu kuulusid ametnik Johannes Berg ja põllumehed August Adermann ja Johannes Õunmann. Panga esimeseks juhatajaks oli pr. Lydia Kutsar, Kloostri Majandusühisuse ärijuhi abikaasa. 1. märtsil 1930. a. viidi pank Kloostri Ühispiimatalituse ruumidesse. Hoiustest ülekaalu moodustasid asutiste omad. Laenutarvitajaist panga tegevuse algaastail olid ülekaalus põllumehed, hiljem Kloostri Majandusühisus ning praegu jälle põllumehed. Tegevus on olnud enamvähem normaalne, välja arvatud 1931. a., mil Kloostri Majandusühisuse maksejõuetuks jäämisel jäi pank sellele laenatud summadest ilma, mille tõttu need tuli maha kanda ja aasta lõppes puudujäägiga. Puudujääk kaeti kõigi panga omakapitalide mahakandmisega ja liikmeilt käenduse 40% suuruses sissenõudmise teel.

Kloostri Ühispank asub Padise (end. Kloostri) vallas Harjumaal Kasepere Kloostri ühispiimatalituse majas. Post: Kloostri p.-ag., postk. 5; telef. 7. Juhatus: Oskar Krimm, Johan Kadak, Aleksander Koortmann. Nõukogu: A. Veskimets, H. Alling, T. Kõll, J. Voore, J. Lein, A. Aarmann. Panga juhatajaks on Herbert Born. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14.

Tallinna Majaomanikkude Pank, Ühispank (166).

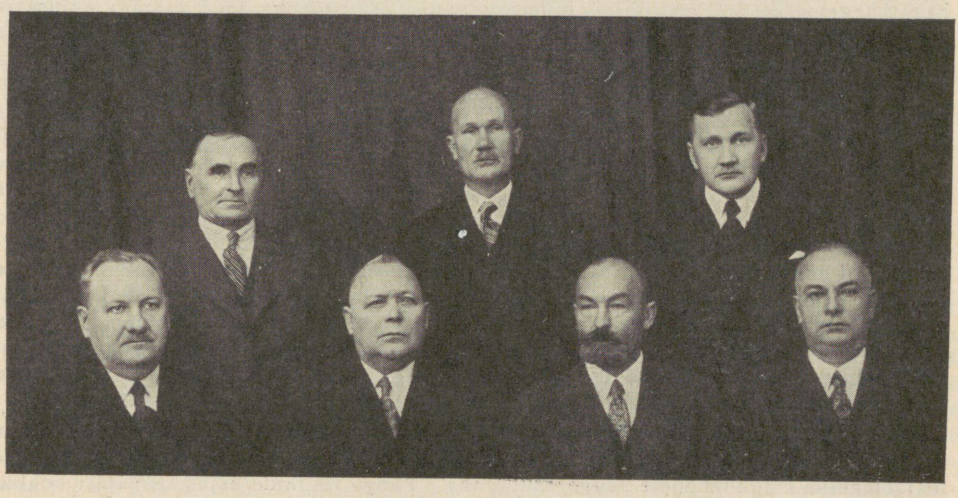

PANGA JUHATUS.
Vas. istuvad: H. Kõrgesaar (juhataja), J. Mürk (esimees), A. Abram, J. Zimmermann. Vas. seisavad: G. Linholm, N. Liblik, H. Kõrgesaar jun. (juhataja).

Tallinna Majaomanikkude Panga asutamise mõte tekkis kohalike majaomanike hulgas Vabariigi esimesil aastail, tingituna tol ajal valitsenud majanduspoliitilisest olukorrast. Noore iseseisva riigi majanduselu korraldamisel, mil puudusid vastavad kogemused ja kaua kestnud sõdade tagajärjel tekkinud meeleolude tõttu leidis aset meie riigijuhtide ja majandustegelaste säärane mõtteviis ning suhtumine majanduslikesse küsimusisse, mis hilisemate kogemuste ja rahunenud olude kui ka enam kristalliseerunud poliitiliste vahekordade tõttu osutusid ebaõigeiks. Majanduslikus tegevuses püüti kasutada kõiki võimalusi kaubanduse ja tööstuse edendamiseks ja seetõttu jäeti unarusse kinnisvarade omanikud ega tuntud huvi nende varade säilitamise ega korrastamise võimalusist. Olukorda halvendasid kitsendavad seadused ja määrused, millega paigutati majaomanikud n. ö. hooldamise alla, võttes neilt ära võimaluse saavutada olukorrakohaseid tulusid nende varade kasutajailt. Teisest küljest ei olnud majaomanikel võimalik katta vajalikke kulusid seoses oma varandustega lihtsalt vaba kapitali puudumise tõttu. On üldiselt teada olukord kehtinud üüriseaduse tulemuste kohta, millest küll ka palju kahju tekkis just üürnikele enestele, sest majaomanike väheste tulude tõttu üüridest jäid teostamata isegi hädavajalikud remondid ja teised kinnisvaradega seoses olevad korrashoiu-nõuded. Majad olid lagunemas ja üksikud majaomanikud tundes kohustusi nende varanduste korraliku säilitamise alal, püüdsid tarvilisi kulusid katta pangakrediitidega; kuid tol ajal pangajuhid ei tundnud huvi majaomanike finantseerimise vastu. Eesti kapitaliga tegutsevad aktsiapangad, milliste asutamisel ka majaomanikud omal ajal tõhusalt kaasa aitasid, olid, nagu juba mainitud, siirdunud kaubanduse ja tööstuse huvide tee-

nistusse ning valitses ekslik kartus majaomanikule laenatava summa taaslaekumise suhtes ja enamik nende laenupalveid otsustati eitavalt.

Loomulikult pidid majaomanikud tekkinud olukorras leidma lahenduse, ja nii jäädi peatuma eneseabistamise mõtte juurde. Asjaolude küllaldasel kaalumisel jõuti Tallinna majaomanike peres arusaamisele, et valitsevaist raskusist üle saada on võimalik vaid vastava ühisorganisatsiooni abil. Esijoones asuti selgitama olevate pankade „ülevõtmise" küsimusi. Nii püüti saavutada kokkulepet Immobiilpanga juhtkonnaga (sakslased) panga valitsemise ja tegutsemise suuna reorganiseerimise asjas, kuid mõnesugustel põhjustel ei andnud see tulemusi. Esimese katse nurjumisel hakati tegema eeltöid eriliigilise hüpoteegipanga asutamiseks, kuid vastava põhikirja esitamisel kinnitamiseks selgus, et samaliigilist panka soovis asutada samuti teine grupp isikuid, pidades endid ka majaomanikeks, ja tolleaegne rahaminister, saades kaks ühesugust põhikirja, valis otsustamisel lihtsaima tee ja jättis mõlemad põhikirjad kinnitamata. Seejuures andis rahaminister aga lubaduse lokaalselt tegutseva Tartu Eesti Hüpoteegipanga piirkonna muutmiseks üleriiklikuks, mis ka hiljem teostati. Tallinna majaomanike tegelasile ei olnud säärane seisukord siiski vastuvõetav ja alustati läbirääkimisi uue panga ellukutsumiseks. Küsimust kaaluti ka Tallinna Majaomanike Seltsi peakoosolekul, kuid esitatud kahtluse tõttu, kas majaomanikud on võimelised panema kokku nii suurt kapitali, mis võimaldaks panga edukat tegutsemist, ei ühinenud koosolek algatajate ettepanekuga. Ka enamik Seltsi juhatuse liikmeid asus panga asutamise küsimuses kahtleval või eitaval seisukohal. Nii jäi panga asutamise mõtte kandjaks grupp majaomanikke eesotsas härradega J. Mürk, H. Soone, A. Abram, K. Uusman, N. Liblik jt., kes 10. sept. 1923. a. otsustasid asutada „ühispanga" normaalpõhikirja alusel nimega Tallinna Majaomanikkude Pank. Põhikiri registreeriti Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt 4. oktoobril 1923. a.

Peale põhikirja kinnitamist astuti uuesti ühendusse Tallinna Majaomanike Seltsiga ja korraldati mõned selgitavad koosolekud, et teha teatavaks laiematele majaomanike ringkondadele panga asutamine. Panga ruumide asjas saavutati kokkulepe K/S. Eeks'iga, kelle ruumes Lai tn. 1 Tallinnas pank 2. veebruaril 1924. a. tegevust alustas. Avamispäevaks oli pangal registreeritud 114 liiget, kes osuskapitalina olid sisse maksnud kr. 11.635.—. Tingituna vähestest rahavarudest ja arusaamisest, et majaomanike pank peab võimeline olema omal jõul tegutsemiseks, piirati ühele isikule antava laenu ülemmäär 250.— kroonile. Kulude vältimiseks jäeti panga asjaajamise juhtimine ühe juhatuseliikme hoolde, kuid tegevuse hoogsa kasvamisega tekkis peagi vajadus alatise juhataja järele, ning pärast 1½-kuist tegutsemist kutsuti panga juhatajaks härra Hans Kõrgesaar sen. Esimene panga kulude-tulude eelarve oli koostatud tasakaalus kr. 7.000.—. Kuid veel sama aasta peakoosolekul 11. mail suurendati eelarve 14.000.— kroonile, seega suurenemine 100%.

Panga tegevuse järgneval vaatlusel ei ole meie õigustatud tõstma esile üksikuid perioode, vaid oleme kohustatud nentima üldise tegevuse harmoonilist kasvu kuni tänapäevani küllaltki suurearvulistes numbrites kui ka protsentuaalselt. Üksikute kontode kasvu kohta aastate kestel esitame järgmise tabeli, milles on toodud kontode summad vastavate aastate lõpuks:

31. XII	Kassa, hoiused t/p.	Osused ja muud omakapitalid	Hoiused	Laenud	Bilanss	Läbikäik
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1924	44.000.—	37.000.—	152.000.—	152.000.—	203.000.—	3.000.000
1925	69.000.—	55.000.—	345.000.—	363.000.—	437.000.—	6.000.000
1930	871.000.—	194.000.—	4.697.000.—	3.771.000.—	5.291.000 —	51.000.000
1935	2.346.000.—	458.000.—	8.456.000.—	6.283.000.—	9.446.000.—	78.000.000
1938	3.528.000.—	665.000.—	15.244.000.—	9.878.000.—	16.718.000.—	191.000.000

PANGA NÕUKOGU.
Vas. istuvad: H. Kõrgesaar, M. Uesson, H. Soone, J. Õunapuu, M. Tensing. Vas. seisavad: H. Männik, J. Vanase, J. Vink, J. Luks, H. Kõrgesaar (jun.), F. Kadak.

Ülaltoodud tabelist peegeldub üha suurenev hoiuste akumulatsioon, mis omalt poolt tõestas juba mõneajalise tegevuse järel küllaldaselt osutatud poolehoidu ja lubas täielikult rahuldada tõusvat laenunõudlust. Arusaadavalt tuli peagi loobuda esialgu määratud krediidi ülemmäärast, samuti hakati laene andma mitte üksnes remontide ja teiste vajaliste kulutuste katteks majade korrashoiuks, vaid ühenduses elavnenud ehitustegevusega asuti finantseerima juba uute kinnisvarade püstitamist lühiajaliste laenudega. Panga laenupoliitika on olnud küllalt sirgjooneline ja ettevaatlik ning pank ei ole kandnud lootusetuks osutunud laenude alal nimetamisväärseid kahjusid. Vaatamata tegevuse suurenemisele on püsivalt kinni peetud panga asutamisel püstitatud põhimõtteist, ja esimeses järjekorras on leidnud rahuldamist majaomanike laenusoovid ja alles hiljem kaubandus, tööstus ja laevandus. Väljaantud laenude liigituse kohta kasutamisotstarbe järgi 1938. a. lõpuks annab pildi alltoodud tabel:

majaomanikele	6.987.000	krooni
kaubandusele	918.000	„
metsatööstusele	308.000	„
muule tööstusele	1.216.000	„
muud alad	449.000	„
laenude üldsumma	9.878.000	krooni

Majaomanikele antud laenud moodustasid laenude üldsummast üle 70%. Laenude andmine on toimunud peamiselt vekslite diskonteerimise teel. Kontokorrendis antud laenud olid ca 30% väljaantud laenude üldsummast, missugune vahekord ligikaudu vastab tähtajaliste hoiuste suhtele hoiuste üldsummaga (ca 22%). Panga haldus- ja käitiskulud on pidevalt püsinud alla 2%, võrreldes väljaantud laenudega. Kassavarud on alati olnud küllaldased võrreldes hoiustega. Protsentides arvutatuna moodustas panga käsutuses olev vaba raha vastavate aastate lõpul järgmise osa hoiustest:

1924. a.	1925. a.	1930. a.	1935. a.	1938. a.
28%	20%	18%	28%	23%

1938. a. lõpul oli pangal riigi- ja riigi poolt tagatud väärtpabereid 1.900.000 krooni väärtuses, mis on 12% hoiustest. On iseloomustav, et kogu tegevusaja kestel ei ole pank kasutanud krediiti teistelt pankadelt.

Valitseb arvamus, nagu ei oleks kinnisvaradesse paigutatud laenud küllaldaselt likviidsed. Majanduskriisi aastail (1930—1934) mitmesuguste asjaolude kokkusat-

tumine kutsus esile ka üldise usalduskriisi pankade vastu. Algasid hulgalised hoiuste tagasinõudmised ning kohustuste täitmiseks olid pangad sunnitud võimalust mööda tagasi tõmbama ka laene. Jälgides Tallinna Majaomanikkude Panga hoiuste ja laenude liikumist vastaval ajavahemikul peab tunnistama, et panga poolt väljaantud laenud on olnud küllaldaselt likviidsed ja on võimaldanud laenude tagasinõudmist vajalikul määral ning kassavarude hoidmist muutumatul hulgal.

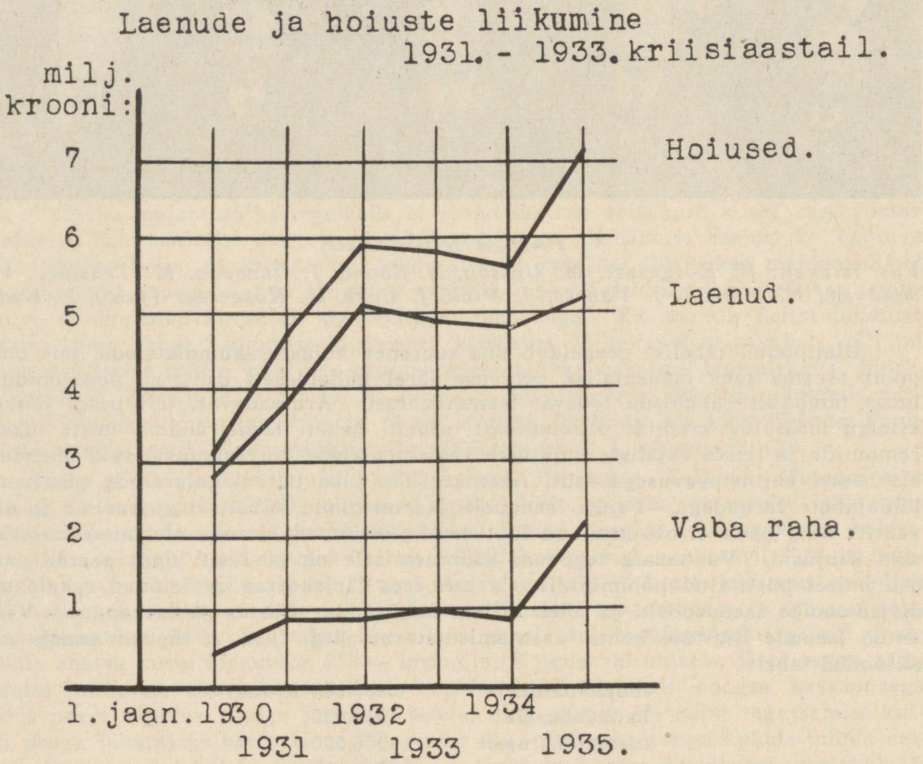

Ühenduses panga tegevuse hoogsa tõusuga osutusid kindlustusseltsi juures asuvad ruumid pangale kitsaiks ja 1926. a. asuti korterisse Harju tn. 29. Kuid ka siin selgus peagi, et need ruumid oma mahutusega ei suuda kaua rahuldada kasvava panga nõudeid ning seepärast pooldati üha enam pangale oma kinnisvara soetamist. Kinnisvara ost teostus vastavalt peakoosoleku otsusele 1930. aastal, kuhu 1934. a. asuti uue hoone püstitamisele. Alates 1936. a. sügisest asub pank omas kinnisvaras, Harju 45 (Vabadusväljaku nurgal), eriti panga jaoks ehitatud ruumes.

Panga liikmete arv on tõusnud ca 1100 peale. Liikmeiks on kuni viimase ajani võetud peamiselt majaomanikke ning teisi vaid üksikjuhtudel. Panga klientuuri juures peatumisel jääks veel märkida, et kui laenu saajaina esinevad peamiselt majaomanikud, siis ei või seda kaugeltki öelda hoiuste omanike kohta. Viimastena esineb isikuid kõikidest klassidest ja enamik hoiustest koosneb summadest alla 1.000.— krooni.

Kokkuvõttes võime tähendada, et Tallinna Majaomanikkude Pank oma 15-aastase tegevuse jooksul on arenenud suurimaks krediidiühistuks Eestis ja tema osatähtsuse kasvust üldises pankade peres annab ülevaate alltoodud tabel (andmed „Konjunktuur" nr. 38/39 ja Eesti Panga aastaraamatu järgi):

PANGA MAJA TALLINNAS.

Laenud kaubanduspankades ja tähtsamais krediidiühistuis.

	(miljon krooni)			Tallinna Majaomanike Panga osatähtsus, võrreldes	
	Kokku	Krediidi-ühistud	Tallinna Majaoman. Pank	kogusummaga	krediidi-ühistutega
1. I 1925	35,06	6,26	0,152	0,43%	2,4%
1. I 1930	101,8	25,0	2,8	2,75%	11,2%
1. I 1935	76,4	23,9	5,2	6,81%	21,7%
1. I 1938	102,2	37,7	8,7	8,52%	23,1%

Hoiused kaubanduspankades ja tähtsamais krediidiühistuis.

	(miljon krooni)			Tallinna Majaomanike Panga osatähtsus, võrreldes	
	Kokku	Krediidi-ühistud	Tallinna Majaoman. Pank	kogusummaga	krediidi-ühistutega
1. I 1925	19,67	3.57	0,152	0,77%	4,2%
1. I 1930	65,6	20,3	3,1	4,72%	15,2%
1. I 1935	64,9	28,1	7,2	11,09%	25,6%
1. I 1938	104,4	44,6	12,1	11,59%	27,1%

Panga valitud organeil on tihe ja sõbralik koostöö panga liikmetega, mida tõendab asjaolu, et enamik panga valitud tegelasi on püsinud oma kohtadel 10—15 aastat, samuti heatahtlik suhtumine klientuurisse on võimaldanud panga pidevat kasvu ja häid töötulemusi.

Tallinna Majaomanikkude Pank Ühispank asub Tallinnas Harju 45, telef. 478-50 — kodukeskjaam, 443-67 ja 420-93 — juhatus. Telegr. aadress: Majapank Tallinn, kood: Peterson's International Banking Code 3-as väljaanne. Juhatus: Johannes Mürk (esimees), August Abram, Nikolai Liblik, Gabriel Linholm, Jaan Zimmermann. Nõukogu: H. Soone, J. Õunapuu, Ferd. Kadak, J. Luks, H. Männik, M. Tensing, J. Vanase, J. Vink, M. Uesson. Panga juhatajaks on Hans Kõrgesaar, abi Hans Kõrgesaar (jun.). Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14, laupäeval talvel kl. 9—13, suvel kl. 9—12. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Narva Majaomanikkude Pank, Tartu Majaomanikkude Pank, Pärnu Majaomanikkude Pank, Põltsamaa Majaomanikkude ja Põllumeeste Ühispank, Rakvere Majaomanikkude Ühispank, Viljandi Majaomanikkude Ühispank, Rakvere Ühispank, A/S Kauba Pank, Saarte Ühispank, A/S Viru Pank, Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus, Tõrva Ühispank, A/S Valga Pank, A/S Krediit Pank, Kansallis-Osake-Pankki — Soomes, A/B Svenska Handelsbanken — Rootsis, Martins Bank Ltd. — Inglismaal, Schwizerische Bankgesellschaft — Šveitsis, The Chase National Bank of the City of New York — USA-s. Pangal on posti jooksev arve nr. 600.

Vilo Ühispank (167).

Vabariigi algaastail põllumajanduse hoogsa arenemise tõttu vajasid põllupidajad krediiti. Sellise krediidi nõutamine Vilo vallas oli seotud raskustega, kuna lähim pank asus Petseri linnas, seega 20 km kaugusel. Kohaliku panga asutamise mõtte algatasid Eesti piirimaade seltsi sekretär Samuel Sommer ja Vilo valla sekretär Bernhard Makson. Asutamiskoosolek peeti 18. juulil 1923. a., kus valiti ajutine juhatus järgmise koosseisuga: esimees Jakob Havi, laekur Ivan Podrätsikov ja panga juhataja Bernhard Makson. Panga esimene põhikiri kinnitati „Vilo Vastastikuse Laenu ja Hoiu Ühisuse" nimega 20. aug. 1923. a. Tartu-Võru rahukogus. Tegevust alustati 15. veebruaril 1924. a. Vilo vallamajas. Panga esimesse juhatusse kuulusid põllumehed Andrei Torm ja Ivan Luikpere, sepp Gustav Tärn ja Vilo valla sekretär Bernhard Makson. Teistest panga organitest tegutsesid veel nõukogu ja revisjonikomisjon. Esimesse kuulusid põllumehed Vassili Sisov, Feodor Äss, Pavel Naumov, Nikolai Lind, Ivan Toom ja Vassili Tuvik. Revisjonikomisjoni kuulusid kooliõpetaja Jakob Katus ja põllumehed Ivan Podrätsikov ja August Mollok. Panga esimeseks juhatajaks oli Bernhard Makson. Panga põhikirja on tegevuse kestel kahel korral muudetud vastavalt seaduse nõuetele. 1933. a. muudeti ka panga nimi „Vilo Ühispangaks". Asukohta on pank mitmel korral muutnud. 15. juunil 1931. a. pank kolis oma majja Kutsino külla Vilo valda. Suurem osa laenutarvitajaist on olnud põllupidajad. Hoiuste omanikest esikohal on Vilo vallavalitsus, sellele järgnevad põllupidajad.

Vilo Ühispank asub Kutsino külas Vilo vallas Petserimaal omas majas. Post: Petseri, Vahetu erakirjakast; telef. Petseri 69-b. Juhatus: Jaan Viik (esimees), Aleksander Kaits, Vassili Venediktov. Nõukogu V. Venediktov, V. Kink, T. Äss, N. Danilin, N. Fedotov, S. Vislapuu. Panga juhatajaks on Jaan Viik. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14.

Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa (168).

Kuna ametnikel pankadest laenu saamine oli väga raske ja needki summad, mis saadi, olid nii väikesed, et vaevalt katsid vajaduse, algatasid postiametnikud mõtte asutada oma krediidiühistu. Mõtte algatajaiks olid telegraafi-telefoniametnikud

Joh. Taimre ja Jüri Mau. Töötati välja põhikiri, mis kirjutati alla järgmiste postiametnike poolt: Joh. Taimre, Joh. Riso, Aleks. Mau, Peeter Kadaja, Karl Vatsel, Jüri Mau ja Aulo Millend. Esimese põhikirja kinnitas Tallinna-Haapsalu rahukogu 9. veebr. 1924. a. „Posti-telegraafi-telefoni Teenijate Kutseühisuse Tallinna osakonna Hoiu ja Laenukassa" nime all. Tegevust alustati Tallinnas Peatelegraafi Kontori ruumes, Vene tn. 9. Esimese ajutise juhatuse moodustasid: Joh. Taimre, Aulo Millend ja Jüri Mau. Kassaliikmete esimesel peakoosolekul 13. III 1924. a. valiti alatine juhatus, koosseisus: Jüri Mau, Jaan Uustalu, Joh. Taimre, Juh. Toolse, Karl Vatsel ja Aulo Millend. Esimene nõukogu valiti: Tallinna peapostkontori ülem Märt Ruubel ja ametnikud Rein Raidma, Joh. Ruben, A. Kannes, Aug. Niitsoo ja Joh. Mits. Revisjonikomisjoni kuulusid: Aleks. Prees, Karl Vatsel ja Ida Pärn. Kassa esimeseks juhatajaks oli Jüri Mau. Nime muutmisi on kassal olnud kahel korral. Esimene kord 1925. a., mil võeti uus nimi „Posti-telegraafi-telefoniteenijate Hoiu- ja Laenukassa". Teine muudatus toimus ühes põhikirja muudatusega 1933. a., mil uueks nimeks võeti „Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa". Laenude andmine on lubatud Posti-telegraafi-telefoni ametnikele ja teenijaile, kes kuuluvad postiametkonna koosseisu.

Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa asub Tallinnas Vene tn. 9, telef. 305-20. Juhatus: Jüri Mau, Joh. Taimre, Juhan Toolse. Nõukogu: R. Raidma, Aug. Niitsoo, A. Kannes, J. Uustalu, J. Mits, V. Liik. Kassa juhatajaks on Jüri Mau. Kassa on avatud igal tööpäeval kl. 9—16. Kassal on posti jooksev arve nr. 1-70.

Kokora Ühispank (169).

Kokora Ühispank kutsuti ellu eesmärgiga võimaldada valla elanikele rahaliste tehingute sooritamist kohapeal asuvas pangas. Varem oli Kokoras tegutsenud Kokora valla Laenu-Hoiukassa. Selle tegevuse lakates jäid paljud väljaantud laenud tagasi nõudmata. Selle ülesande pidi teostama uus krediidiühistu. Asutamise mõtte algatasid Kokora valla volikogu liikmed põllumehed Karl Tiit, Eduard Naarits, Villem Nukka, Gustav Nugin ja vallasekretär Karl Laumets. Peale nende olid asutajaiks liikmeiks veel Gustav Tiit, V. Reinomägi, August Hallik, Johannes Kiili ja K. Tiit. Krediidiühistu registreeriti „Kokora Laenu-Hoiu Ühisuse" nime all 19. jaan. 1924. a. Tartu-Võru rahukogu poolt. Tegutsemist alustati 17. veebruaril 1924. a. Kokora vallamajas. Samal päeval toimunud peakoosolekul valiti juhatusse põllumehed Karl Tiit ja Eduard Naarits ning vallasekretär Karl Laumets. Nõukokku valiti põllumehed Gustav Tiit, Villem Nukka, Gustav Nugin ja Jakob Pärsikivi, mölder Jakob Sõrmus ja asunik Hugo Sori. Juhatajaks valiti Karl Laumets. Asutamisaegne põhikiri osutus tegevuse kestel puudulikuks ja seetõttu registreeriti pangale 1930. a. uue põhikirjana EÜL-u normaalpõhikiri ja võeti krediidiühistule ka praegune nimi — Kokora Ühispank. Panga tegevusrajooni piiravad naabruses asuvad krediidiühistud. Tegevusrajooni kuuluvad: osa Pala, Alatskivi, Ranna ja Peipsiääre valdadest ning Kallaste linn. Laene antakse ainult mainitud rajoonis elavaile isikuile. Panga hoiuste ja laenude liikumine toimus tähelepanuväärivate muudatusteta kuni kriisiaastateni. Siis tuli tuntav langus. Hoiuseid hakati rohkearvuliselt välja võtma. See nähtus oli tingitud peale kriisipõhjuste ka pangale vaenulikult suhtuvate isikute poolt ümbruskonnas levitatud kuulujuttudest, nagu oleks karta panga maksejõuetuks jäämist. Üldise konjunktuuri paranemisega hakkas hoiuste liikumises jälle ilmnema tõus. Praegu moodustavad hoiuste üldsummast suurema osa põllupidajate hoiused. Laenude saajate hulgas on ülekaalus kalurid-majaomanikud ja põllumehed. Suuremaid laene on antud Kallaste kalureile.

Kokora Ühispank asub Kallaste linnas Tartu tn. 16, telef. 25. Juhatus: August Piiri (esimees), Karl Tiit, Eduard Piiri. Nõukogu: Joh. Kaldmäe, J. Juhkam, A. Härma, G. Nugin, E. Šoch, P. Šlenduhov. Panga juhatajaks on Hugo Vabamets. Pank on avatud igal esmaspäeval, kolmapäeval ja laupäeval kl. 9—14.

Mäe Ühispank (170).

Petserimaa ja kohalik ümbrus oli Vene valitsuse ajal oma arenemises maha jäänud ja tema korraldamine nõudis summasid, et arenevale sisemaa majanduslikule arenemisele järele jõuda. Petseri linnas asuvaist pankadest rahasaamine oli raske ja tülikas. Seetõttu otsustati asutada kohalik pank. Asutamise mõtte algatajaiks olid vallavanem Peeter Alver, vallasekretär Paul Ubina ja põllumees, vallasekretäri abi Osvald Hiie. Asutamiskoosolek peeti Mäe vallamajas 10. dets. 1923. a., kus kirjutati alla EÜL-u poolt kirjastatud põhikirjale. Esimene põhikiri kinnitati 31. dets. 1923. a. Tartu-Võru rahukogu poolt. Pank alustas tegevust 7. märtsil 1924. a. „Mäe valla Laenu-Hoiu Ühisuse" nime all Mäe vallamajas. Panga esimesse juhatusse kuulusid põllumees Oskar Kann, Osvald Hiie ja Peeter Alver. Nõukogu liikmed olid põllumehed Aleksander Orro, Vassili Lauk, Jüri Tolmik ja Nigul Kaliste, siis veel vallasekretär Paul Ubina ja kaupmees August Hanson. Revisjonikomisjoni kuulusid põllumehed Vassili Pino, Ivan Varikmäe ja Vassili Telvar. Panga esimeseks juhatajaks oli vallasekretär Paul Ubina. Põhikirja on muudetud kahel korral. Muudatus nimes on tehtud 15. mail 1930. aastal, mil uueks nimeks võeti „Mäe Ühispank". Oma asukohta on pank mitmel korral muutnud. 1927. a. alates asub aga Mikitamäe külas O. Hiie majas. Asukoha muutmine pole aga mõjustanud tegevuspiirkonda, milleks on endiselt Mäe vald, Võõpsu alev ja osalt ka Orava ja Kahkva vald. Hoiustest on ülekaalus asutiste ja ametnikkude omad, kuna laenudes domineerivad põllumeeste omad. Eriti suur laenunõudmine on olnud 1928.—1930. aastal, ikaldus-aastail, kus kasutati laenu elamistarvete ja seemnevilja ostmiseks. Panga tegevus on olnud korralik, kahtlasi laene pole olnud, mispärast ka kuni viimase ajani ei ole tulnud nimetamisväärt summas mahakandmisi teha.

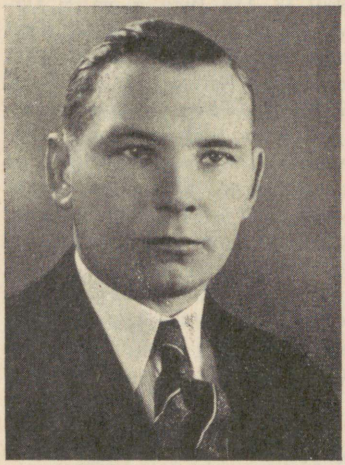

Panga juhataja
OSVALD HIIE.

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vas. I rida: D. Ristpõld (rev.-kom. esim.), P. Alver (juh. l.-laekur), N. Kaliste (esim.), O. Hiie (juh. l., juhataja), S. Saar (nõuk. esim.). II rida: V. Pino, A. Orro, D. Nooren, M. Belisar, M. Õiglane (rev.-kom. liikmed), F. Kingla (nõuk. l.).

Mäe Ühispank asub Mäe vallas Petserimaal Mikitamäe külas. Post: Värska, Mikitamäe postk.; telef. 10-b. Juhatus: Nigul Kaliste, Osvald Hiie, Peeter Alver. Nõukogu: S. Saar, M. Õiglane, P. Ohtla, F. Kingla, D. Nooren, Ü. Tirp. Panga juhatajaks on Osvald Hiie. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—15. Panga korrespondendiks on Eesti Rahvapank.

Martna Ühispank (171).

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

Vas. ist.: M. Viikmaa (r.-k. l.), J. Aguraiuja (juh. l.), A. Mutso (juh. esim.), G. Haller (j. l.), H. Haller (end. juhat.-rmtpid.). Vas. seisav.: A. Leitalu, R. Okkapuu, A. Kopli (nk. liikmed), P. Hänni (nk. esim.), J. Kandimaa (r.-k. l.), A. Lusik (nõuk. liige), H. Kopli (nõuk. liige).

Kuna suuremais keskusis asuvad pangad ei saanud kõigi ringkondade krediidivajadusi küllaldaselt rahuldada, siis tuli väiksemaisse keskusisse luua uusi panku. Üks selline loodi ka Martnas, kuna lähemas ümbruses puudus vastav asutis. Asutamismõtte algatas Martna põllumeestekogu, ning asutajaina kirjutasid põhikirjale alla kooliõpetaja Konrad Redlich ja põllumehed Aleksander Lusik, Hans Hoyningen-Huene ja Hans Kopli. Panga esimene põhikiri kinnitati „Martna Hoiu-Laenu Ühisuse" nime all 17. nov. 1923. a. Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt ning tegevust alustati 12. aprillil 1924. a. Martna algkooli ruumides. Panga esimesse juhatusse kuulusid talupidaja Aleksander Lusik, jaoskonna-arst Ervin Gustavson ja kooliõpetaja Konrad Redlich. Nõukogu liikmeiks olid praost Gustav Haller, vallasekretär Joh. Vessart, talupidajad Mihkel Kaarmann, Aleksander Rankla ja August Mutso ning lõpuks apteekri abikaasa Helmi Sismin. Panga esimeseks juhatajaks oli Konrad Redlich. Revisjonikomisjoni ülesandeid täitis nõukogu. Pank oma tegevusaja kestes on üle elanud mitmeid muudatusi. Nii muudeti 12. mail 1930. a. panga nimi, võttes uueks nimeks „Martna Ühispank". Panga põhikirja on muudetud kahel korral. Õige mitmel korral on muudetud ka panga asukohta, jäädes viimati peatuma Martna kiriklasse. Hoiused ning laenud on pidevalt kasvanud, eriti alates 1933. a. Hoiuste omanikest on esikohal asutised, kuna laenutarvitajaiks on peamiselt põllumehed.

Martna Ühispank asub Martna kiriklas Läänemaal. Post: Martna p.-ag.; telef. 10. Juhatus: August Mutso (esimees), Jüri Aguraiuja, Eedo Lind. Nõukogu: P. Hänni, A. Kopli, A. Lusik, H. Kopli, A. Leitalu, R. Okkapuu. Panga juhatajaks on Juta Kuresoo. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14.

Roela Ühispank (172).

Roela Ühispank asutati sihiga võimaldada soodsamalt laene kohalikele asunikele ja rahuldada vanade põllumeeste hoiustusvajadusi. Asutamismõtte algatasid põllupidajad Tõnis Busch, Jüri Elken, Juhan Oden, Oskar Sturm, Rudolf Ivask, Johan-

PANGA JUHATUS.

Vasakult: A. Rajamäe (juhat.-juh. l.), A. Utt (juh. esim.), K. Mägi (juh. l.), A. Kivend (raamatup.).

nes Anderson, Jaak Anderson, Gustav Pärtin, Karl Meero, vallasekretär Aleksander Rajamäe (Rosenberg) ja koolijuhataja August Arold. Panga ellukutsumiseks tegid mainitud isikud 1924. a. jaanuarikuus ettepaneku Roela vallasekretär A. Rajamäele vajalike eeltööde tegemiseks. A. Rajamäe koostaski uue panga põhikirja, mis siis mainitud isikute poolt allakirjutatuna 2. märtsil 1924. a. saadeti registreerimiseks. Põhikiri kinnitati 14. märtsil 1924. a. Tartu-Võru rahukogu poolt ja tegutsemist alustati 1. mail 1924. a. Roela vallamajas. Esimesse juhatusse kuulusid põllumehed Jüri Elken, Gustav Pärtin ja vallasekretär Aleksander Rajamäe. Nõukogus olid põllumehed Juhan Oden, Rudolf Ivask, Oskar Sturm, Tõnis Busch, Jaak Anderson ja Karl Meero. Panga juhatajaks sai Aleksander Rajamäe. Üldiselt on panga tegevus arenenud suuremate muutusteta, samuti pole erilist märkida hoiuste ja laenude liikumises. Praegu kuulub enamik hoiuseid põllumeestele, kuna laenudest on ülekaalukas osa antud ümbruskonna asunikele.

Roela Ühispank asub Voore (end. Roela) vallas Tartumaal, telef. 20. Juhatus: Aleksander Utt (esimees), Karl Mägi, Aleksander Rajamäe. Nõukogu: Oskar Sturm, Leenart Raamat, Paul Lepik, Ruudu Ivask, Anton Jansikene, Jaan Palmpuu. Panga juhatajaks on Aleksander Rajamäe. Pank on avatud neljapäeviti kl. 10—16. Panga korrespondendiks on Eesti Rahvapank.

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Istuvad vasakult: K. Mägi (juh. l.), A. Rajamäe (juhat.-juh. l.), O. Sturm (nõuk. esimees), A. Arold (rev.-kom. esim.), A. Utt (juh. esim.). Seisavad vasakult: K. Meeru (nõuk. l.), P. Lepik (nõuk. l.), A. Kivend (raamatup.), L. Raamat (nõuk. l.), J. Palmpuu (nõuk. l.), E. Õunapuu (rev.-kom. l.), R. Ivask (nõuk. liige).

Saare Ühispank (173).

Saare Ühispanga asutamisel oli mõõduandvaks teguriks kohalike elanike soov omada panka, mille haldamist ja juhtimist oleks võimalik ise määrata. Krediidiühistu loomise mõtte algatasid Saare valla seltskonnategelased ja põllumehed: Rein Värk — vallasekretär, Villem Mihkelsoo, Jaan Müürsepp, Karl Ein, Gustav Kose, Aleksander Lani, August Päss, Voldemar Summer, Johannes Soonets, Johan Peterson — kõik põllumehed. Asutamiskoosolek peeti 27. veebr. 1924. a., kus valiti komisjon tarvilike eeltööde tegemiseks. Komisjoni poolt koostati põhikiri EÜL-u normaalpõhikirja järgi ja 14. apr. 1924. a. registreeriti Tartu-Võru rahukogus Saare Laenu-Hoiu Ühisus. Kaks kuud hiljem, 17. juunil 1924. a. alustati tegutsemist Saare vallamajas. Esimesse juhatusse kuulusid vallasekretär Rein Värk, kes oli ühtlasi ka panga juhatajaks, põllumehed Jaan Müürsepp ja Voldemar Summer. Nõukogus olid põllumehed Johan Peterson, Ludvig Kingsepp, Villem Mihkelsoo, Karl Ein, August Kihu ja Jaan Soonets. Krediidiühistu liikmeskond ja hoiuste summa kasvas asutamisaastaist peale kuni 1932. a. väga jõudsalt. Majandusliku surutuse tagajärjel algas 1932. a. aga tagasiminek, mis kestis veel kriisi üldise möödumisegi järel — kuni 1937. aastani. Viimaseil mainitud aastail oli hoiuste languse põhjuseks mitme suurema hoiuseomaniku täisikka jõudmine, kes soovisid oma säästetud raha rakendada mujal. Hoiuste kahanemisega tuli kohandada laenude seis, kuna väljast krediidi saamiseks ei leitud võimalusi. Laenude tagasitõmbamisel selgus, et kõike pole võimalik esialgu kätte saada, ja pank pidi 1936. a. varukapitali arvel kustutama kr. 1.253.— suuruses summas kahtlasi laene. Viimaseil aastail on tegevus arenemas jälle tõusu suunas ja liikmete arvus ilmneb hoogus kasv. Praegu on nii hoiusteomanikest kui laenusaajaist ülekaalukalt esikohal põllumeeste ringkonnad. Panga asutamisaegse nimetuse asemele võeti 1927. a. Saare Ühispank. Alates 1936. a. asub pank Saare rahvamajas, omades ruumides.

Saare Ühispank asub Saare vallas Tartumaal Saare Põllumeeste Seltsi rahvamajas. Post: Saare p.-ag.; telef. Saare keskjaam 3. Juhatus: August Kihu (esimees), Arved London, Aleksander Ein. Nõukogu: V. Mihkelsoo, K. Ein, A. Lani, A. Kool, G. Puus, R. Värk. Panga juhatajaks on Aleksander Ein. Pank on avatud teisipäeviti kl. 11—16.

Vihula Ühispank (174).

Vihula Ühispanga asutajaiks olid Vihula Piimaühingu ja Tarvitajate Ühingu ringkonnad eesotsas tolleaegse vallasekretäri Mihkel Loy'ga. Kohapeal tegutses mitmeid ühistulisi ja seltskondlikke organisatsioone ja seepärast arvati, et krediidiühistu leiab küllaldasi võimalusi edukaks tegevuseks. Panga asutamise eeltööd teostati kohalike organisatsioonide juhtivate tegelaste poolt ühiselt. Nende poolt koostatud põhikiri registreeriti Rakvere-Paide rahukogu poolt 24. märtsil 1924. a. Põhikirjale kirjutasid asutajatena alla Mihkel Loy, vallasekretär, Julius Truberg, laevakapten, ja põllumehed Johannes Tamberg, Gustav Luht, Bernhard Vilberg, Hermann Etverk ja Martin Volmüller. Krediidiühistu juhtivate organite valimiseks peeti esimene peakoosolek 24. juunil 1924. a. ja juba samal päeval alustati tegevust. Esimesse juhatusse valiti vallasekretär Mihkel Loy ja põllumehed Aleksander Prems ja Martin Volmüller. Nõukokku valiti põllumehed Joosep Teppe, Hans Pruhl, Voldemar Romm, Aleksander Trubok, Bernhard Vilberg ja Aleksei Maurer. Panga juhatajaks valiti põllumees ja kontrollassistent Martin Volmüller. Panga esimeseks asukohaks oli Vihula vallamaja, kust 1927. a. koliti Annikvere külla. Uutes ruumides pank asus esialgu pikaajalise üürilepingu alusel, hiljem, 1936. a., omandati hoone ostu teel. Panga senine tegevus on arenenud üldiselt tõusu suunas. Hoiuste liikumises ilmnes järjekindel ja pidev kasv kuni kriisiaastateni. Siis tekkis seisak ja vähesel määral koguni tagasiminek. Kriisiraskuste möödudes on hoiused jälle suurenenud. Laenude liikumine on olnud samasugune. Praegu on hoiuste omanike seas

enamuses põllumehed, neile järgnevad meremehed. Laenusaajate seas on ülekaalus põllumehed. Panga tegevuse edukusele on palju kaasa aidanud tegelaste hoolas ja korralik asjaajamine.

Vihula Ühispank asub Vihula vallas Virumaal omas majas. Post: Vihula p.-ag.; telef. 5-a. Juhatus: A. Talur, A. Taal, M. Volmüller. Nõukogu: J. Teppe, J. Uutmann, H. Pruhl, T. Tamme, G. Krikberg, K. Länts. Panga juhatajaks on Martin Volmüller. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel Rakvere Ühispank ja Virumaa Ühispank.

Ambla Ühispank (175).

PANGA JUHATUSE JA NÕUKOGU LIIKMED.

Vas. istuvad nõuk. liikmed: Joh. Antov, R. Reins, Kr. Birkenthal, A. Unt (esim.), J. Aud, Al. Kuusik. Vas. seisavad juhat. liikmed: H. Berendsen, J. Kuulmata, A. Strahn.

Ambla Ühispanga asutamise põhjustas panga puudumine lähemas ümbruskonnas. Kohalike elanike krediidivajaduste rahuldamiseks tuldi mõttele ellu kutsuda krediidiühistu. Mõtte algatasid kaupmees Jüri Kuulmata, põllumehed Mihkel Kask ja Hermann Berendsen, panga praegune juhataja, ametnik Aleksander Strahn ja Ambla reaalgümnaasiumi juhataja, praegune Kunda Rahvaülikooli juhataja Jaan Ruus. Põhikirja töötasid välja J. Kuulmata ja A. Strahn, kelle kokkukutsel peeti 18. mail 1924. a. kohalike seltskonnategelaste koosolek Ambla Ühispanga asutamiseks. Sel koosolekul valiti asutamise eeltööde teostamiseks ajutine juhatus, koosseisus: kaupmees J. Kuulmata, põllumees M. Kask ja ametnik A. Strahn. Krediidiühistu põhikiri, millele veel alla kirjutasid peale eelmainitute 8 isikut, registreeriti Rakvere-Paide rahukogu poolt 13. juunil 1924. a. ja sama aasta 25. augustil alustati tegutsemist. Esimesse juhatusse kuulusid: Jüri Kuulmata, Aleksander Strahn ja põllumees Hermann Berendsen. Nõukogusse kuulusid põllumehed Kristjan Birkenthal, Joh. Antov, Aleksander Kuusik ja Villem Simson, apteeker Adolf Unt ja meier Juhan Aud. Juhatajaks oli Aleksander Strahn. 1929. a. omandas pank Amblas end. apteeker Kossov'i pärijate maja, mille hind ühes tarvilike ümberehitustega oli kr. 12.700.—. Neisse ruumidesse kolis Ambla Ühispank 1930. a. sügisel. Üldiselt on panga senine tegevus arenenud märkimisväärsete muutusteta nii tegevusrajoonis kui tegevuse iseloomus. Hoiuste ja laenude liikumises avaldub pidev tõus, mis ühes järjest kasvava liikmete arvuga osutab, et Ambla Ühispank on muutunud oluliseks teguriks kohalikus majanduslikus arengus. Pank toetub oma tegevuses peamiselt põllumeeste ringkondadele. Neist ringkonnist on pärit hoiuste ülekaalukas osa, samuti on nad enamuses laenude saajaina.

Ambla Ühispank asub Amblas Järvamaal omas majas, telef. 1. Juhatus: Aleksander Silm (esimees), Aleksander Strahn, Hermann Berendsen. Nõukogu: A. Unt,

PANGA MAJA.

J. Aud, J. Antov, R. Reins, A. Lubi, K. Õunapuu, J. Õun. Panga juhatajaks on Aleksander Strahn. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Tallinna Linnapank, Tartu Linnapank, Rakvere Ühispank ja Järva-Jaani Ühispank. Pangal on posti jooksev arve nr. 20-69.

Riigi Trükikoja Teenijaskonna Hoiu-Laenukassa (176).

PANGA JUHATUS.
Vas. istuvad: A. Tuvik (abiesimees), J. Kurvits (esimees), J. Saarna, E. Servet ja K. Tallmeister.

1924. a. kevadel tekkis mõnedel Riigi Trükikoja ametnikel kavatsus asutada Riigi Trükikoja juurde hoiu-laenukassa, et võimaldada trükikoja ametnikel raha koguda igakuiste maksete teel ning laenu saada tarviduse korral. Mõtte algatajad moodustasid kohe komisjoni, kes asus asutatava hoiu-laenukassa põhikirja väljatöötamisele. Nimetatud komisjoni kuulusid: tolleaegne Riigi Trükikoja majandusülem J. Kollist, pearaamatupidaja A. Einberg (uue nimega Ainumäe), pearaamatupidaja abi B. Dresen, väärtlaovalitseja G. Taft, korrektor A. Sepp ja kassapidaja O. Kiimann (uue nimega Kivimaa). 19. mail 1924. a. saadi Riigi Trükikoja nõu-

PANGA NÕUKOGU.
Vas. istuv.: E. Adamson, A. Aljas, A. Ainumäe (esim.), G. Kiens. Puudub J. Truuvere.

kogult nõusolek hoiu-laenukassa asutamiseks Riigi Trükikotta, ning 28. juunil 1924. a. registreeriti Tallinna-Haapsalu rahukogus Riigi Trükikoja Ametnikkude- ja Teenijate Hoiu- ja Laenukassa põhikiri. Kuna põhikirja registreerimine toimus ajal, kus enamik ametnikkonnast oli puhkusel, siis algas hoiu-laenukassa tegelikult oma tegevust 16. septembril 1924. a., mil esitati 58 ametniku poolt liikmeksastumise sooviavaldused ning õiendati sisseastumismaksmed. Esimesse kassa juhatusse kuulusid: esimehena Joh. Kollist, ning liikmetena A. Einberg (Ainumäe), O. Kiimann (Kivimaa), G. Taft, faktor J. Levet, A. Sepp, ja laovalitseja J. Brett, kusjuures juhatuseliige A. Einberg (Ainumäe) oli ühtlasi esimeseks hoiu-laenukassa raamatupidajaks. Nõukogu tol ajal ei olnud, see moodustati alles 1933. aastal. Esimesse revisjonikomisjoni kuulusid: Riigi Trükikoja sekretär O. Schmidt, kalkulaator M. Tschistjakov ja raamatupidaja K. Markus. Kuna esimene hoiu-laenukassa põhikiri sisaldas palju olulisi puudusi, siis osutus tarvilikuks hiljem selle muutmine. Lühendamise mõttes muudeti 1933. a. hoiu-laenukassa nimi — Riigi Trükikoja Teenijaskonna Hoiu-Laenukassaks.

Tegevust alates puudusid kassal igasugused kapitalid. Laenusid saadi anda ainult nii palju kui võimaldasid seda hoiused. Kuna hoiused kasvasid väga pikkamööda, sest need moodustusid peamiselt liikmete igakuisist maksmeist (umbes 5% palgast), laenudele oli aga nõudmine elav, siis saadi rahapuudusest üle Riigi Trükikojalt saadud laenu abil. 1930. aastani suurenesid hoiu-laenukassa hoiused järjekindlalt. Siis aga algas hoiuste vähenemine, mis kestis 1933. aastani. Hoiuste vähenemist põhjustas paljude suuremate hoiuste väljavõtmine ning paljude suuremate hoiuste omanike lahkumine liikmeskonnast, samuti asjaolu, et uue põhikirja kehtima hakkamisel, millega moodustati osuskapital, liikmed tegid oma hoiuste arvelt ülekandeid osuskapitali arvele. Alates aga 1933. aastast on märgata pidevat hoiuste tõusu, kuna kehtima hakanud viimane põhikirja muudatus piirab liikmete igakuiste maksmete teel kogunenud nn. sundhoiuste väljavõtmist. Liikmete arvus on eriline tõus alates 1933. aastast, mil likvideeriti tööliste ja teenijate hoiu-laenukassa, mis töötas samuti Riigi Trükikojas ning kuhu kuulusid peamiselt Riigi Trükikoja töölised. 1937. a. lõpuks oli hoiu-laenukassal 150 liiget. Laenu-hoiukassa liikmeiks võivad olla kõik Riigi Trükikoja teenijad.

Riigi Trükikoja Teenijaskonna Hoiu-Laenukassa asub Tallinnas Riigi Trükikojas, Niine tn. 11. Telef. 477-80. Juhatus: Ilmar Saarna, Johannes Kurvits, Elmar Servet, August Tuvik, Karl Tallmeister. Nõukogu: A. Ainumäe, G. Kiens, A. Aljas, E. Adamson, J. Truuvere. Kassa on avatud igal tööpäeval kl. 8—15.

Tõrva Ühispank (177).

PANGA JUHATUS
1938. A.

Vas. istuvad: J. Maaten (juh. l.), J. Hiiop (juh. esim.), P. Luik (juh. abiesim.). Vasak. seisavad: J. Randma (juhataja) ja E. Kukk (juh. l.).

Tõrva Ühispank tekkis ellu majanduslike tarviduste tõttu. Kohapeal puudus pank, mis pidevalt oleks tegutsenud ja toimetanud kõiki pangatehinguid. Läheduses asuv Helme Ühispank oli avatud ainult kord nädalas ja toimetas vähesel arvul laenu- ja hoiusetehinguid. Nii algatas rühm kaupmehi, tööstureid ja ärksamaid seltskonnategelasi mõtte asutada kohaliku iga päev töötava panga. Mõtte algatajate hulka kuulusid kaupmehed Peeter Luik, Johan Hiiop, Villem Bergmann ja Jaan Kattus, tööstur Gustav Tults ja Jaan Hiiop, seltskonnategelased Ernst Kukk, Jaak Maaten, Hermann Einbaum, Oskar Johanson, Tõnis Bergmann ja Jaan Hendrikson. Töötati välja põhikiri, mis kinnitati „Tõrva Ühispanga" nime all 10. okt. 1924. a. Tartu-Võru rahukogu poolt. Tegevust alustati 5. nov. 1924. a. Tõrvas Turu tn. 4, Mangu Nepp'i majas. Esimesse juhatusse kuulusid: algkoolijuhataja Jaak Maaten, kaupmees, talu- ja majaomanik Peeter Luik ja taluomanik Ernst Kukk. Nõukogu liikmeiks olid: maja- ja puutööstuse omanik Gustav Tults, taluomanik Oskar Johanson, veskiomanik Jaan Hiiop, talu- ja majaomanik Johan Hiiop ja jaoskonnaarst-majaomanik Tõnis Bergmann. Revisjonikomisjonis tegutsesid algkooliõpetaja Arkadi Käärik, vallasekretär Andres Eichenbaum ja taluomanik Heinrich Telling. Esimeseks juhatajaks oli Jaan Hendrikson, praeguse nimega Jaan Randma. Panga tegevusrajooniks võib lugeda Tõrva linna ja ümbrust 15 km raadiusega. Hoiuste ülekaal on põllumajanduslike ringkondade käes. Laenajaiks on peamiselt põllumehed ja ka ärimehed,

PANGA JUHATUS JA AMETKOND
1938. A.

Vas. I rida: J. Maaten (juh. l.), J. Hiiop (juh. esim.), P. Luik (juh. abiesimees), E. Kukk (juh. l.), J. Randma (panga juh.). Vas. II r.: E. Karm (ametnik), E. Pehka (ametnik), A. Lammas (ametnik), V. Tauts (raamatup.), A. Umbleja (ametnik), E. Einer (ametnik), A. Merendi (raamatupidaja).

PANGA ORGANITE LIIKMED 1924/25. A.
Vas. I rida: J. Randma (juhataja), G. Tults (nõuk. esim.), E. Kukk (juh. l.), J. Maaten (juh. esim.), P. Luik (juh. l.), T. Bergmann (nõuk. l.), O. Johanson (nõuk. l.). Vas. II rida: J. Hiiop (nõuk. l.), Jaan Hiiop (nõuk. l.), A. Hiiop (nõuk. l.), A. Käärik (rev.-kom. l.), H. Telling (rev.-kom. esim.), A. Eichenbaum (rev.-kom. l.).

majaomanikud ning teised. 1929. a. omandas pank maja ja krundi Tõrvas Tartu tn. 3 ja 1937. a. ehitati majale uued aidad, kelder, pesuköök ja kuurid. Käesoleval, s. o. 1939. aastal valmib uus 3-kordne moodne telliskivist pangamaja, mille teisele korrale asub pank. Tegevust iseloomustab asjaolu, et Tõrva ümbruskonna summad, mis olid mahutatud Tallinna ja Tartu aktsiapankadesse, on Ühispank nüüd Tõrva koondanud.

Tõrva Ühispank asus Tõrvas Tartu tn. 2, telef. 2. Alates 1. XI 1939. a. asub pank omas majas Tartu tn. 3. Panga juhatusse kuuluvad Jaan Hiiop (esimees), Peeter Luik, Ernst Kukk, Jaan Maaten; nõukokku: T. Bergmann, A. Tammark, G. Sumberg, A. Hiiop, H. Tauts, J. Päss, J. Vuin, A. Neumann ja J. Urbanik. Panga juhatajaks on Jaan Randma. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Krediit Pank, G. Scheel ja Ko, Tartu Linnapank, Kauba Pank, Tartu Eesti Laenu ja Hoiu Ühisus, Valga Pank, Valga Ühispank, Tallinna Majaomanikkude Pank, Puka Ühispank, Riidaja Ühispank, Viljandi Ühispank, Põllumajanduse Pank ja Eesti Laenu Pank.

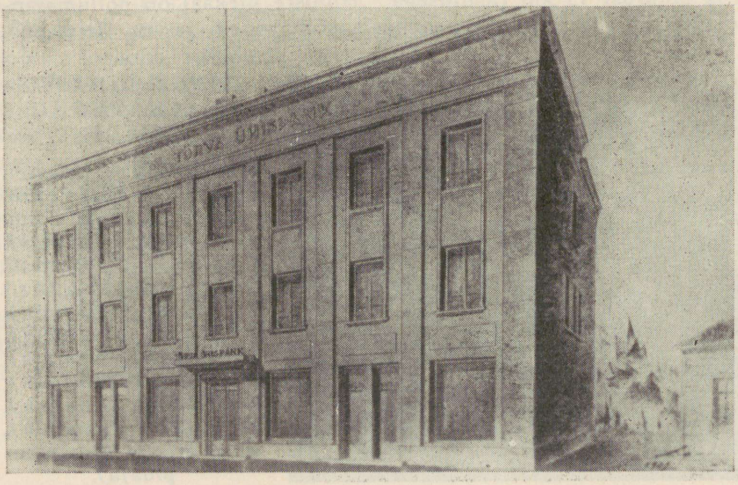

PANGA MAJA.

Tartu Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa (178).

PANGA JUHATUSE JA NÕUKOGU LIIKMED.

Vas. I rida: E. Pettai (nk. esim.), O. Ambre (juh. abiesim.), A. Siidam (juhatuse esim.), A. Peterson (laekur). II rida: A. Prangel (juhataja-raamatupid.), A. Pehka, H. Tüür, S. Prõgajev (nõukogu liikm.). Puuduv.: nõuk. abiesim. K. Pikksalu ja nõuk. l. M. Savendi.

Tartu Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa ellukutsumist põhjustas soov luua paremaid võimalusi ja tingimusi postiteenijaile krediidi saamisel. Asja algatasid Tartu postkontori ülem M. Grünberg, telegraafi juhataja H. Imelik, postiametnikud A. Sukk, A. Pehka ja D. Ambre. Asutajaina liitusid neile veel postiametnikud A. Janni, A. Zolk, A. Prangel, A. Poljakov, A. Jõgi, K. Kull, B. Kaasik, mehaanikud A. Seresk ja L. Tõnnison, postiljon J. Pihelgas ja meister A. Kama. Põhikirja koostasid M. Grünberg, H. Imelik ja A. Sukk. Põhikiri registreeriti Tartu-Võru rahukogu poolt 26. nov. 1924. a. Krediidiühistu nimetuseks võeti — Tartu Posti-Telegraafi-Telefoni Teenijate Laenu-Hoiu Ühisus. Sama aasta novembri lõpul alustas pank Tartu Postkontori ruumes tegevust. Esimesse juhatusse kuulusid M. Grünberg, H. Imelik, G. Viidas, A. Sukk, A. Pehka, A. Janni ja O. Ambre. Revisjonikomisjonis olid A. Jõgi, A. Prangel ja A. Poljakov. Juhatajaks oli algul A. Pehka. Krediidiühistu asutamisaegne põhikiri kohaldati 1933. a. uuele KAS-ele, ühtlasi teostati muudatus nimes, mis tundus liiga pikana. Uueks nimeks võeti praegune — Tartu Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa. Krediidiühistu omakapitalid olid asutamis-ajajärgul väikesed ja kuna laenusoovijaid oli rohkesti, ei suudetud neid kõiki rahuldada. Tuli teha teistest pankadest laenu, millelt nõuti kõrgeid intresse. Ühtlasi astuti samme omal jõul kapitalide suurendamiseks. Selleks seati sisse sundhoiuste maksmise kohustus liikmeile, kusjuures igalt liikmelt nõuti vähemalt 1 kr. kuus. Selle sammu tagajärjel hakkasidki kapitalid väga jõudsasti kasvama ja viimasel viiel tegevusaastal on krediidiühistu paigutanud oma vabu summasid juba teistesse pankadesse. Krediidiühistu liikmeiks võivad olla kõik postiteenijad kogu riigis. Laene antakse ainult liikmeile, kusjuures laenu ülemmääraks on liikme kahekordse kuupalga suurus pluss ta omad sundhoiused.

Tartu Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa asub Tartus Lai tn. 29, Telefonivõrgu kantseleis, telef. 2202. Juhatus: A. Siidam (esimees), O. Ambre, A. Prangel, A. Peterson. Nõukogu: E. Pettai, esimees, K. Pikksalu, S. Prõgajev, A. Pehka, H. Tüür, M. Savendi. Panga juhatajaks on A. Prangel. Pank on avatud teisipäeviti ja reedeti kl. 15—16.

Senno Ühispank (180).

Senno Ühispanga asutajaiks olid kohalikud põllumehed Viktor Jefimov, Ivan Rajevskii, Andrei Višnajev, Vassili Dragunov, Feodor Kotov, Aleksei Kulikov ja Nikifor Konovalov. Panga põhikiri registreeriti esialgu nimega Senno Laenu-Hoiu

PANGA ORGANITE LIIKMED.
Vasakult istuvad: D. Barõšnikov, N. Tihhomirov, V. Jefimov, A. Krasnov, S. Vinogradov, P. Fomin, V. Novikov. Seisavad vasakult: V. Onegin, J. Filatov, V. Tšumakov, I. Zujev, S. Tiisler, V. Gerassimov, V. Stepin, I. Tehnikov.

Ühisus, registreerimine toimus 6. detsembril 1924. a. Tartu-Võru rahukogu poolt. Järgmise aasta algul — 2. jaanuaril 1925. a. alustas pank tegutsemist. Asukohaks saadi algul Senno vallavalitsuse ruumid Irboska jaamas. Panga esimesse juhatusse kuulusid põllupidajad Viktor Jefimov, Feodor Kotov ja Feodor Adler. Esimeseks panga juhatajaks valiti vallavalitsuse ametnik Pavel Gorskii. — Panga asutamisaegne nimetus — Senno Laenu-Hoiu Ühisus muudeti üldkoosoleku otsusel 1933. aastal — Senno Ühispangaks. — Panga poolt omandati 1928. a. krunt ja 1930. a. maja. — Üldiselt on panga tegevus arenenud suuremate muudatusteta. Panga sisemises elus oli märkimisväärsemaks sündmuseks kauaaegse juhatuse lahkumine 1933. aastal, mis oli tingitud juhatuse tegevuses ilmnenud korratustest. Pank asutati põllupidajate huvide teenimise eesmärgiga ja sellest on pank ka seni kinni pidanud. Kuigi hoiuste alal moodustavad ülekaalu asutiste hoiused, on laenudest antud ülekaalukas osa põllupidajaile.

Senno Ühispank asub Senno vallas Petserimaal. Post: Irboska vaksal; telef. 15. Juhatus: Vladimir Krasnov (esimees), Viktor Jefimov, Ivan Zujev, Ivan Tehnikov, Ivan Filatov. Nõukogu: Stepan Vinogradov, Vassili Tšumakov, V. Stepin, V. Vassin, V. Onegin, D. Barõšnikov. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 8—14. Pangal on posti jooksev arve nr. 20-15.

Maksuametnikkude Hoiu- ja Laenukassa (181).

Kassa ellukutsumist põhjustas vajadus aktsiisiteenijate majandusliku olukorra parandamiseks, hoiuste kogumiseks ja laenusaamise võimaldamiseks. Asutamisküsimuse tõstsid üles üleriikliku Aktsiisiteenijate Ühingu juhatuse liikmed, tolleaegsed aktsiisiametnikud A. Rauamägi, R. Tammik, H. Mesilane ja J. Levo. Esimesed kolm kirjutasid ka asutajate liikmetena alla esimesele põhikirjale, mis kinnitati „Aktsiisiteenijate Laenu- ja Hoiukassa" nimega 8. nov. 1924. a. Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt. Tegevust alustati 17. veebruaril 1925. a. Aktsiisivalitsuse ruumides Tallinnas Kiriku tn. 4. Kassa esimene juhatus koosnes kahest liikmest: praegune Maksude Talituse abidirektor A. Rauamägi ja praegune Tallinna-Harju abimaksuinspektor Jaan Taniste. Revisjonikomisjoni kuulusid aktsiisi peavalitsuse pearaamatupidaja Gustav Bendt, akts. peaval. kohtuasjade ajaja Jaan Prits ja praegune Tallinna-Harju abimaksuinspektor Aleksander Sismin. Erilist juhatajat kassal polnud, vaid asjaajamist

toimetas juhatus. Muudatustest kassa senises tegevuses võiks mainida nime ja põhikirja muudatusi. Riigiasutiste reformi puhul muudeti kassa Maksuametnikkude Hoiu- ja Laenukassaks.

Maksuametnikkude Hoiu- ja Laenukassa asub Tallinnas Kiriku tn. 4, telef. 463-53. Juhatus: Ralf Paevere, August Sammul, Verner Althoff. Nõukogu: M. Nõu, P. Listi, H. Saarne. Panga juhatajaks on Ralf Paevere. Kassa on avatud igal tööpäeval kl. 8—15.

Kambja Hoiu- ja Laenukassa (182).

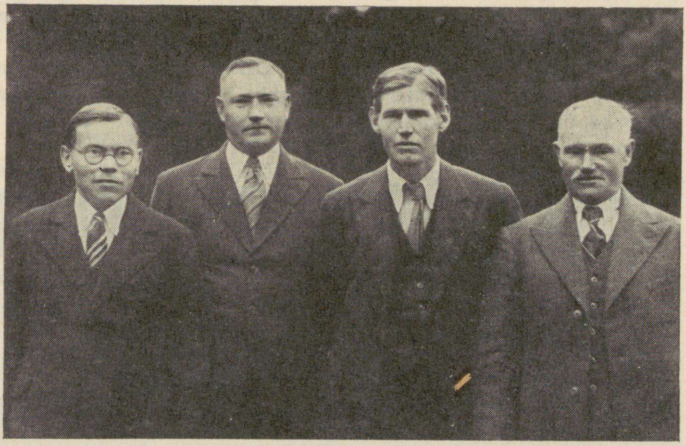

PANGA JUHATUS.
Vasak.: A. Lind (juh. abiesim.), K. Juhandi (juhat. - raamatupid.), R. Lass (juh. esim.), P. Unt (juhatuse l., laekur).

Kambja Hoiu- ja Laenukassa ellukutsumise eesmärgiks oli kohalikele põllupidajaile vajaduse korral laenude võimaldamine. Linnades asuvad pangad tegelesid eeskätt linnaelanike ja tööstuste finantseerimisega ja maaelanikel oli sealt laenude saamine raskendatud. Krediidiühistu mõtte algatasid kohalikud põllumehed Albert Kevend, Jaan Uri ja vallasekretär Oskar Jams. Neile liitusid asutajate liikmetena veel 7 isikut kohalike põllupidajate ja asunike seast. Põhikiri koostati EÜL-u normaalpõhikirja järgi ja registreeriti Tartu-Võru rahukogus 12. detsembril 1924. aastal. Järgmise aasta algul — 20. veebruaril 1925. a. alustati Kambja vallamajas tegevust. Krediidiühistu esimesel peakoosolekul 23. dets. 1924. aastal valiti juhatusse Jaan Uri, Martin Illus, mõlemad põllupidajad, ja vallasekretär Oskar Jams. Viimane jäi ka panga juhatajaks. Nõukogusse valiti taluomanikud Albert Kevend, Jaan Johanson, David Bergmann, Peeter Unt, Eduard Timmermann ja Julius Hendrikson. Asutamisel krediidiühistu nimeks võetud — Kambja valla Laenu-Hoiu Ühisus — muudeti 1933. a. peakoosoleku otsusega „Kambja Hoiu- ja Laenukassaks". Krediidiühistu tegevuspiirkond on Kambja kihelkonna keskosa. Tegevuse arengus on märkimisväärseim hoiuste vähenemine naabruses asuva „Kambja Ühispanga" sundlikvideerimisel. Seda põhjustas ka suuremasummaline hoiuse väljavõtmine ühe juhatuseliikme poolt, kes polnud küllaldaselt enne hoolitsenud kassavarude täiendamise eest. Kuid ettevaatliku ja asjaliku tegevuse tõttu ei ole pangal tulnud kunagi kanda tunduvaid kahjusid. Praegu on kassas ülekaalus omavalitsuse hoiused, kuna laenudest on suurem osa antud ümbruskonna põllupidajaile ja taluomanikele.

Kambja Hoiu- ja Laenukassa asub Kambja vallas Tartumaal Kambja vallamajas. Post: Suure-Kambja ag.; telef. Kambja postkontor. Juhatus: Richard Lass (esimees), Aug. Lind, Kaarel Juhandi, Peeter Unt. Nõukogu: M. Illus, K. Jaama, J. Sild, R. Aadusoo, J. Lustmets, K. Liuhka. Panga juhatajaks on Kaarel Juhandi. Pank on avatud iga kuu 1. ja 3. teisipäeval.

Rootova Ühispank (183).

Rootova Ühispanga asutamise mõtte algatajaiks olid vallasekretär Jeremei Tamm, põllumehed Jaan Baumann, Jaan Hammas, Jaan Cimbul ja tööstur Karl Bakis. Neile liitusid teiste asutajate liikmetena veel Osvald Laatsit — konstaabel, August Veidin, Anton Tšaikovski, Sergei Potehin, Maksim Udalov ja Karl Lillo — põllumehed. Põhikiri registreeriti Tartu-Võru rahukogu poolt 8. jaanuaril 1925. a. Rootova Laenu-Hoiu Ühisuse nime all. Sama aasta 24. veebruaril peeti panga ava-peakoosolek ja alustati tegevust Rootova vallamajas, kus asuvad praegugi panga ruumid. Panga esimesse juhatusse kuulusid vallasekretär Jeremei Tamm, kes oli ka panga juhatajaks, põllumees August Veidin ja ametnik Maksim Udalov. Nõukogusse kuulusid esimesel tegevusaastal põllumehed Peeter Grusis ja Jaan Cimbul ja konstaabel Osvald Laatsit. Ühistu asutamisaegne põhikiri püsis kuni 1933. aastani, mil registreeriti uus muudatustega põhikiri. Ühtlasi võeti senise nime „Rootova Laenu-Hoiu Ühisuse" asemele „Rootova Ühispank". Rootova Ühispanga peamiseks tegevuspiirkonnaks on kujunenud panga lähem ümbruskond. Hoiuste ja laenude liikumine on toimunud normaalselt ja ilma märkimisväärsete muutusteta. Praegu on enamik hoiuseid põllupidajate ringkondadelt, kellele on ka läinud ülekaalukas osa väljaantud laenudest. Seega on pank eeskätt põllupidajate krediidiühistu ja neile ringkondadele toetudes on suudetud luua pangale elujõuline alus tegevuseks.

Rootova Ühispank asub Petserimaal Rootova vallamajas. Post: Rootova p.-ag.; telef. Pankjavitsa 11-I. Juhatus: R. Viitol, Aleksander Grusis (esimees), Vassili Karpunovski. Nõukogu: A. Veidin, F. Perlov, Sergei Lutjanov, M. Hmelev, Zahar Potehin, F. Karepov. Panga juhatajaks on Vladimir Marus. Pank on avatud 4 korda kuus.

Postivalitsuse Teenijate Hoiu- ja Laenukassa (184).

Postivalitsuse Teenijate Hoiu- ja Laenukassa asutajaiks olid Postitalituse ametnikud Paul Tomson, V. Laak, K. Bõstrov ja V. Soopan. Krediidiühistu asutamine oli tingitud soovist luua võimalusi postiteenijate abistamiseks krediidiga. Põhikiri registreeriti 28. veebr. 1925. a. Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt. Krediidiühistu nimeks võeti Posti-telegraafi-telefoni peavalitsuse teenijate laenu-hoiu ühisus. Tegutsemist alustati 12. märtsil 1925. a. Postitalituse ruumes. Esimese juhatuse liikmeiks olid P. Tomson, L. Tiiseln ja A. Küit. Viimane oli ühtlasi ka panga juhatajaks. Krediidiühistu asutamisaegset põhikirja on senise tegevuse kestel muudetud mitmel korral. Põhikirja muudatus 1929. a. oli põhjustatud soovist kohustada liikmeid kassasse maksma sundhoiuseid, milline nõue ka põhikirja sisse võeti. 1933. a. põhikirja muudatusega parandati ka krediidiühistu senine nimetus lühemaks ja ajakohasemaks. Krediidiühistu liikmeiks võivad olla kõik Postitalituse teenijad. Laene antakse ainult liikmeile, võlakohustiste vastu. Ka hoiuste vastuvõtmine on lubatud ainult liikmeilt.

Postivalitsuse Teenijate Hoiu- ja Laenukassa asub Tallinnas Kreutzwaldi tn. 12, Postitalituse majas; telef. 302-85. Juhatus: P. Toomsalu, J. Miländer, A. Küit. Nõukogu: V. Madisson, A. Pitka, J. Heinmaa, V. Laak, L. Vieweger, A. Kreek. Panga juhatajaks on P. Toomsalu. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 8—15.

Tartu Ringkonnakohtu juures asuv Hoiu-Laenukassa (185).

Tartu Ringkonnakohtu juures asuva Hoiu-Laenukassa asutamise põhjuseks oli soov koondada Tartu-Võru rahukogu ringkonna kohtunike, prokuröride, kantseleiametnikkude ja teenijate laenud. Asutajaiks olid kohtunikud Boris Trelin ja Konstantin Tassa, abisekretär Eduard Madrats ja ametnik Johannes Gnadenteich. Nende poolt allakirjutatud põhikiri kinnitati Tartu-Võru rahukogu poolt 14. veebruaril

1925. a. nimetusega Tartu-Võru rahukogu juures asuv Laenu-Hoiu Ühisus. Tegutsemist alustati 12. märtsil 1925. a. Tartu-Võru rahukogu ruumes. Krediidiühistu esimesse juhatusse kuulusid kohtunik Boris Trelin, prokuröri sekretär Peeter Zion, kinnistusjaoskonna ametnik Johannes Gnadenteich, kohtu-uurija Stepan Antonov, kinnistusjaoskonna ametnik Johan Teppo ja rahukogu sekretär Karl Kuusk. Juhatajaks oli esialgu Johannes Gnadenteich. Krediidiühistu esialgset põhikirja on mitmel korral muudetud. 1935. a. põhikirja muudatusega võeti krediidiühistule uus nimi, mis oli tingitud sellest, et Tartu-Võru rahukogu nimetati ümber Tartu ringkonnakohtuks, millega krediidiühistu senine nimetus oli muutunud sobimatuks. Praegu on pangal liikmeid 102.

Tartu Ringkonnakohtu juures asuv Hoiu-Laenukassa asub Tartus Aia tn. 35, Tartu ringkonnakohtu ruumes. Juhatus: August Pill, Evald Metslang, Leen Jaagu. Nõukogu: E. Hansson, E. Vadi, S. Antonov, P. Kaseoru, V. Kaude, M. Raamat. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 8.30—15.

Koeru Ühispank (186).

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

Vas. I rida: G. Kopti (nõuk. l.), M. Roman (ametn.), K. Haring (nõuk. esimees), Alb. Suurkivi (juh. esim.), J. Luberg (juh. l.), E. Rosenberg (juhataja-raamatupid.), A. Püss (juh. l.). II rida: J. Veidermann, A. Ehrenbusch, J. Volter (nõuk. liikmed), V. Veber (r.-k. esim.), J. Ilomets ja J. Roman (r.-k. l.). Puudub M. Pimpernell (n. l.).

Koeru Ühispanga asutamine kasvas välja panga puudumisest kohapeal. Asutajaiks liikmeiks oli 25 isikut, kellest üks oli ametnik, teised ümbruskonna põllumehed. Panga põhikiri registreeriti Rakvere-Paide rahukogu poolt 9. veebruaril 1925. a. ja 21. märtsil 1925. a. alustati Koeru-Aruküla Kartuliühingu ruumes tegutsemist. Panga esimesse juhatusse kuulusid Oskar Riiser, Mart Pimpernell, Ferdinand Takk, Josep Arenschildt ja Eduard Kärner, kõik põllumehed. Nõukogu liikmeiks esimesel tegevusaastal olid August Krullo, August Püss, Karl Veinberg, Mart Kabrits, Aleksander Stokeby ja Johannes Volter. Ka nõukogu liikmed olid kõik ümbruskonna põllumehed. Krediidiühistu juhatajaks oli ametnik Aleksander Heringson. 1926. a. kevadel süttis põlema hoone, milles asusid panga ruumid. Panga varandused ja dokumendid suudeti päästa ja tegevust jätkati katkestamatult. Samal aastal ehitas pank endale Koeru alevikku maja, kuhu 15. detsembril 1926. a. sisse koliti. Koeru Ühispanga tegevus on arenenud üldiselt edukalt. Laenude ja hoiuste liikumine on toimunud suuremate kõikumisteta. Panga hoiused koosnevad peamiselt põllupidajate hoiustest ja ka laenude enamik on antud põllumeeste ringkondadele. Rajades oma tegevuse

neile ringkondadele, on pank kujunenud asendamatuks ja kesksek teguriks kohalikus majanduselus.

Koeru Ühispank asub Järvamaal Koeru alevikus omas majas; telef. 1. Juhatus: Albert Suurkivi, August Püss, Juhan Luberg. Nõukogu: K. Haring, G. Kopti, J. Volter, M. Pimpernell, J. Veidermann, A. Ehrenbusch. Panga juhatajaks on Ella Rosenberg. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Panga korrespondentideks on: Eesti Rahvapank, Tartu Eesti Laenu- ja Hoiu Ühisus, A/S Krediit Pank ja Järvamaa Ühispank.

Pärnu Ametnikkude Ühispank (187).

Pärnu Ametnikkude Ühispanga asutamine oli juhitud soovist võimaldada omaabi näol laenu riigi- ja omavalitsusteenijaile, kellele seepoolest tol ajal olemasolevate pankade poolt just hõlpsasti vastu ei tuldud. Asutamise mõtte algatasid ja olid ühtlasi asutajaiks Pärnu maksuinspektor Artur Jürgens, Eesti Panga Pärnu osak. kassapidaja Johann Lepp ja Pärnu maakonna politseiülem Kristjan Rumvolt. Asutamiskoosolek peeti 8. veebr. 1925. a., kus koostati uue panga põhikiri, mis 28. märtsil 1925. a. Viljandi-Pärnu rahukogu poolt kinnitati. Sama aasta 19. mail alustati tegutsemist Pärnu politseivalitsuse ruumes. Panga esimesse juhatusse kuulusid: Artur Jürgens, Johann Lepp, Kristjan Rumvolt. Nõukogusse kuulusid: Joosep Mühlbach — keskkooli direktor, Karl Bindsche — Pärnu maavalitsuse raamatupidaja, Hans Väljaots — Pärnu kriminaalpolitsei assistent, Johann Estam — Pärnu linna koolinõunik, Peeter Sirvinski — Pärnu maavalitsuse velsker, Felix Tannebaum — Eesti Panga Pärnu osak. abijuhataja ja Martin Verner — Pärnu aktsiisikontrolör. Krediidiühistu asutamise aegses põhikirjas teostati 1926. a. osaline muudatus, millega määrati kindlaks osuse suurus. Seoses 1932. a. uue KAS-ega teostati 1933. a. täielik põhikirja muudatus vastavalt uutele normidele ja muudeti krediidiühistu asutamise aegne nimetus „Pärnumaa Ametnikkude Ühispank" Pärnu Ametnikkude Ühispangaks. Nime muutmisega taheti tähistada panga asukoha nimetust.

Pärnu Ametnikkude Ühispank asub Pärnus Kalevi tn. 37. Juhatus: Kristjan Rumvolt, Karl Bindsche, Andres Tamman. Nõukogu: P. Siirmets, A. Lusik, V. Michelson, K. Lelle, F. Janson, J. Adamson, V. Vanatoa ja A. Rull. Panga juhatajaks on Kristjan Rumvolt. Pank on avatud igal teisip. ja reedel kl. 16.30 kuni 17.30.

Haapsalu Ühispank (188).

Haapsalu Ühispanga asutamine oli tingitud neist raskustest, mis krediidi saamise alal ilmnesid kohalikele eesti ringkondadele. Asutamise aegu tegutsesid Haapsalus kahe Tallinna aktsiapanga osakonnad. Mõlemad pangad kaldusid oma tegevuses eelistama saksa rahvusest klientuuri, kuna eestlaste krediidivajaduste rahuldamine oli jäänud tagaplaanile. Olemasolevate krediidivõimaluste kasutamist raskendas veelgi kõrge laenude intressimäär — kuni 16%. Osutus vajalikuks uue panga ellukutsumine, mille eesmärgiks oleks tegutsemine eeskätt eesti ringkondade huvides. Uue panga asutamise mõtte algatasid tolleaegse majaomanike seltsi „Side" ja tarbijasühistu „Ökonoomia" liikmeid. Algatusega liitus veel kohalikke omavalitsus- ja riigiametnikke. Esialgu tekkis algatajate vahel lahkarvamusi uue panga vormi suhtes: kas luua mõne aktsiapanga osakond või uus krediidiühistu. Algatajate enamik pooldas viimast panga tüüpi ja selles suunas hakati tegema ka asutamise eeltöid. Põhikiri koostati EÜL-u normaalpõhikirja järgi ja kirjutati alla 17 asutajaliikme poolt. Põhikiri registreeriti Tallinna-Haapsalu rahukogus 4. aprillil 1925. a. ja avati samal aastal 6. juunil panga tegevus Tarvitajate Ühisus „Ökonoomia" ruumes. Panga esimesse juhatusse kuulusid: majaomanik Leopold Grönberg, majaomanik Ado Heide, tarbijasühistu ärijuht Leopold Siiman (Siimre) ja majaomanik Karl Tammeveski. Nõukogus olid Martin Riiman (Riimaste), Anton Trompet (Toomet), Aleksander Reins, Juhan

PANGA ORGANITE LIIKMED 1939. A. Vas. I rida: A. Reins, B. Nuut, M. Riimaste, M. Limberg, L. Siimre, M. Hein. II rida: J. Kalda, K. Veimet (rev.-kom. esimees), V. Kivisto (rev.-komisj. liige), K. Tammeveski (rev.-kom. l.), A. Paalvelt. Puuduvad: B. Melts ja J. Loosme.

Vaus, Armin Jakobson ja Jüri Neudorf. Nõukogu liikmed olid samuti enamikult majaomanikud. Esimeseks juhatajaks oli juhatuse liige Karl Tammeveski. Juba asutamisaastal suutis pank osutada oma klientuurile suuremat vastutulekut kui kohalikud aktsiapankade osakonnad, andes laene odavama intressimääraga kui viimased. Seda võimaldas panga juhtivate tegelaste tasuta töötamine esimesel tegevusaastal. Panga tegelikuks tegevusrajooniks on kujunenud Haapsalu linn ja lähema ümbruskonna vallad. Laenude andmisel rahuldatakse eeskätt panga liikmete krediidivajadusi. Laenude ülemmääraks oli 1935. aastani kr. 900. Kuigi 1935. aastal tõsteti laenu ülemmäära kr. 2500-le, ei ületa seni antud laenud kr. 1500. Panga laenudest moodustavad praegu vekslilaenud 96% ja ülejäänud on konto-korrentlaenud ja laenud võlakohustiste vastu. Hoiuste liikumises ilmnes tagasiminek 1932. a. ja 1933. a. kriisinähtuste tõttu. Hoiuste kahanemine põhjustas samasuguse nähtuse ka laenude liikumises. Praegu on hoiuste alal ülekaalus linnakodanike ja mitmesuguste seltskondlike organisatsioonide hoiused. Põllupidajate hoiuste osatähtsus panga hoiuste üldsummas on praegu ca 25%. Laenude alal moodustavad laenud põllupidajaile 50%, laenud majaomanikele — 16%, väiketööstustele — 12%, ärilistele ettevõtetele — 13% ja laenud vabakutselistele, ametnikele ja töölistele — 9%. Üldiselt on panga tegevuse senine areng olnud normaalne. Kahtlastest laenudest jm. asjaoludest tekkinud kahjud on õige väikesed. Panga juhtiv koosseis on olnud võrdlemisi püsiv ja tegutsenud omavaheliste hõõrumisteta.

Haapsalu Ühispank asub Haapsalus Saue tn. 1; telef. 12. Juhatus: Mart Limberg (esimees), Jüri Loosme, Leopold Siimre, Bernhard Nuut. Nõukogu: M. Riimaste, A. Reins, B. Melts, M. Hein, J. Kalda, A. Paalvelt. Panga juhatajaks on Bernhard Nuut. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 8—13. Panga korrespondentideks on Eesti Rahvapank, Põllumeeste Keskpank, Risti Ühispank, Kärdla Ühispank ja Leisi Ühispank.

Narva Riigiteenijate Hoiu- ja Laenukassa (189).

Narva Riigiteenijate Hoiu- ja Laenukassa asutamise mõtte algatasid postiametnikud Oskar Nõu, Peeter Aks, Aleksander Viilup, Hans Eigo, Ado Jukkum, Richard Gerber ja August Kosk. Asutajate liikmete hulka kuulusid peale nende veel Aleksander Kargaja, August Toomingas ja Johannes Luumann, kes samuti olid postiametnikud, kuna kassa esialgselt loodigi Narva postiteenijate krediidiühistuna. Asutamiskoosolekuid peeti 1925. aasta mai- ja juunikuus. Põhikirja aluseks võeti vastav normaalpõhikiri ja esitati 21. juunil 1925. a. registreerimiseks. Kuu hiljem, 25. juulil 1925. a. toimuski põhikirja kinnitamine Rakvere-Paide rahukogu poolt. Sama aasta

4. septembril alustati tegevust. Tegevuse asukoht oli postkontori ruumes. Esimeses juhatuses olid A. Orn, O. Nõu, H. Eigo ja A. Jukkum. Nõukogusse kuulusid Peeter Aks, R. Gerber, J. Tulk, A. Kääpa, A. Rüütel ja A. Keremäe. Esimeseks juhatajaks oli Narva telefonivõrgu ülem A. Orn. Krediidiühistu asutati postiametkonna jaoks, kandes nimetust: Narva Posti-Telegraafi-Telefoni Teenijate Laenu-Hoiu Ühisus. Asutamisaegse põhikirja kohaselt võisid krediidiühistu liikmeskonda kuuluda ainult postiteenijad. Aja jooksul ilmnes, et see asjaolu takistab krediidiühistu kasvu ega võimalda ka elujõulist tegutsemist. Seetõttu osutus vajalikuks laiendada liikmeksastumise võimalust kõigile riigiteenijaile, ja vastav muudatus põhikirjas ning nimes teostatigi 1933. a. Uueks nimeks võeti — Narva Riigiteenijate Hoiu- ja Laenukassa. Krediidiühistu tegevus on üldiselt arenenud märkimisväärsete muutusteta. Laene antakse ainult liikmeile ja võlakohustiste vastu.

Narva Riigiteenijate Hoiu- ja Laenukassa asub Narvas Posti tn. 36, postkontori ruumes; telef. 178, juhataja telef. 210. Juhatus: A. Keremäe (esimees), A. Neidorf, A. Eigo, O. Korv. Nõukogu: A. Orn (esimees), A. Valter, A. Kosk, P. Anufriev, G. Kasesalu, J. Keremann. Panga juhatajaks on A. Keremäe. Pank on avatud teisipäeviti ja reedeti kella 17—19.

Põllupidajate Ühispank (191).

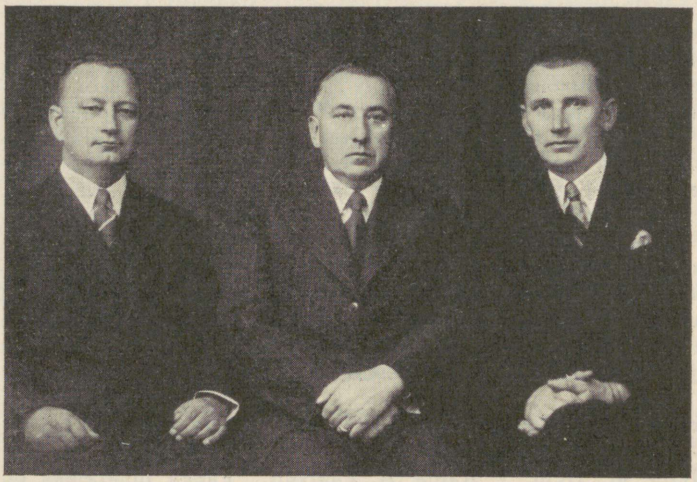

PANGA JUHATUS.
Vasak.: Rud. Penno, Osk. Köster (esim.), Joh. Veske (juhat.).

E. Rahvapanga muutumisega keskühistuks tekkis Tallinnas terav vajadus krediidiühistu järele, mis teeniks eeskätt Tallinna ümbruse ja üldse Põhja-Eesti põllupidajate huve, võimaldades neile lühiajaliste laenude saamist. Uue krediidiühistu ellukutsumise algatasid Asunikkude, riigirentnikkude ja talupidajate Põllumajandusliidu juhtivad tegelased. Asja eesotsas olid Oskar Köster, Rudolf Penno, Benedikt Oja, Johannes Veske, Jakob Loosalu, Rudolf Kuris, Jaan Treufeld ja August Hammer. Asutajate esimene koosolek toimus 1925. aasta 12. juulil, kus otsustati tähtsamad asutamisega seoses olevad küsimused. Kokku peeti asutamisajajärgul kuni panga esimese peakoosolekuni 10 koosolekut. Panga põhikiri registreeriti mainitud isikute kui asutajate poolt allakirjutatuna Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt 5. septembril 1925. aastal. Sama aasta 29. novembril peeti panga esimene peakoosolek ja samal päeval alustati ka tegevust. Panga esialgseks asukohaks olid Asunikkude ja Riigirentnikkude Liidu ruumid Tallinnas Lai tn. 39. Esimeses juhatuses olid põllumees ja riigikoguliige Oskar Köster, põllumees ja riigikoguliige Rudolf Penno ja

PANGA NÕUKOGU.
Istuvad vasakult: P. Simson, K. Soonberg, J. Lehtmann (esim.), K. Randma. Seisavad: K. Keskküla, J. Depman, V. Saluste.

raamatupidaja Johannes Veske. Nõukogus olid põllumees Rudolf Kuris, põllumees, riigikoguliige ja advokaat Tõnis Kalbus, põllumees Oskar Tomson, toimetaja Jakob Loosalu, riigikoguliige Heinrich Laretei, põllumees ja riigikoguliige Johannes Zimmermann ja põllumees ning riigikoguliige Benedikt Oja. Panga juhatajaks võeti K/S „Talu" ja Asunikkude ja Riigirentnikkude Liidu raamatupidaja Johannes Veske. Panga senine tegevus on olnud täiesti rahuldav, rajatud algatus on temale pandud lootused kõigiti täitnud ja pank on kasvanud elujõuliseks ettevõtteks. Juba esimesel aastal oli panga tegevus üle ootuste edukas, rahaline käive tõusis 1.132.164 kroonile ja liikmeid kogunes 343. Kümne aasta jooksul toimunud konjunktuurilised võnked pole toonud pangale mingeid vapustusi ja panga tegevus on arenenud igati normaalselt. Panga omakapitalide kasv ja hoiuste juurdevool on võimaldanud liikmete laenusoove alati takistamatult rahuldada, kusjuures hoiuste tagasimaksmiseks on alati olnud varuks küllaldaselt sularaha ja vabu krediite keskpankades. Panga liikmete arv on tõusnud järjekindlalt ja ulatub praegu üle 1400, olles seega liikmete arvult Põhja-Eesti suuremaid krediidiühistuid. Tegevuse laienemise tõttu avas pank 1935. aastal osakonna Keilasse, mille tegevuse tulemused on samuti olnud rahuldavad. Panga senine arenemine ja hea käekäik on tingitud suurel määral vastastikusest arusaamisest, mis on valitsenud panga juhtivate organite ja liikmeskonna vahel.

Põllupidajate Ühispank asub Tallinnas Väike Karja tn. 7; telef. 455-68. Juhatus: Oskar Köster (esimees), Rudolf Penno, Johannes Veske. Nõukogu: J. Lehtmann (esimees), J. Klaar, J. Depman, K. Reinaste, K. Soonberg, V. Saluste, P. Simson, K. Keskküla, K. Randma. Panga juhatajaks on Johannes Veske. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pangal on osakond Keilas Raekojaplats 6. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige; panga korrespondentideks on veel Rakvere Ühispank, Virumaa Ühispank, Võru Ühispank, Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus, Saarte Ühispank. Pangal on posti jooksev arve nr. 76.

Obinitsa Ühispank (192).

Petseri Laenu-Hoiu Ühispangaga liitunud Obinitsa Ühispank registreeriti 3. mail 1923. aastal 1. Setu Laenu-Hoiu Ühisuse nime all. Ühisuse organiseerijaks oli Obiniste kog. preester Nikolai Raag, kes seisis panga tegevuses kogu aja, kas juhatuse või nõukogu eesotsas. Esimesse juhatusse valiti 20. 1. 24. a. esimeheks Ivan Ermo —

põllumees, Vassili Kuuse — põllumees, Ivan Mägiste — põllumees. Panga tegevus arenes algusest peale väga edukalt, omas suurt poolehoidu ning oli ühes 1. Setu Tarvitajateühisusega tähtsaks majanduslikuks teguriks Meremäe, Orava ja teiste ümbruskonna valdade põllumeestele. Kuid kahjuks korduvad ikaldusaastad võtsid põlluharijalt tema ostujõu, mis viis raskustesse nimetatud Tarvitajateühisuse, mida süvendas üldine majanduskriis, ja et pank oli liialt seotud esimesega, siis selle likvideerimine 1930. aastal lõi sügavad haavad ka pangale ja tuli maha kirjutada kõik omad kapitalid; liikmeil tuli sisse maksta uued osused, kuid endist hoogu enam ei saadud. Pank tegutses küll veel edasi kuni 1935. aastani, millal Eesti Panga mõjutusel liitus Petseri Laenu-Hoiu Ühispangaga.

Narva Juudi Ühispank (193).

Narva Juudi Ühispanga asutamise sihiks oli laenude võimaldamine juudi rahvusest jaekaupmeestele ja käsitöölistele. Asutamise mõtte algatasid A. Boruhov — arst, ja D. Gorfinkel. Teisteks asutajaiks olid veel majaomanik M. Ušarov, ärimees L. Grünberg ja metsakaupmees S. Minkov. Asutamisega seoses olevate tööde teostamiseks peeti 1924. a. kevadkuudel rida koosolekuid, kus koostati ka panga põhikiri EÜL-u normaalpõhikirja eeskujul. Põhikiri registreeriti Rakvere-Paide rahukogu poolt 24. märtsil 1924. a. Panga tegevus algas 1925. aastal Narva Juudi Koguduse majas. Esimesse juhatusse kuulusid: majaomanik M. Ušarov esimehena, D. Gorfinkel, ärimehed L. Griinberg ja S. Kriegmann ja õigusteadlane A. Rutštein liikmeina. Nõukogu liikmeiks olid metsakaupmees S. Minkov, ärimees S. Maslovsky ning käsitöölised M. Poljak, J. Tsukkermann, B. Baran ja B. Tsõmbalov. Panga esimeseks juhatajaks valiti D. Gorfinkel. Üldiselt on panga senine tegevus arenenud muudatusteta nii tegevusrajoonis kui ka operatsioonide iseloomus. 1931. aastal toimus muutus panga asukohas — pank viidi üle uutesse ruumidesse Viru tn. 12.

Narva Juudi Ühispank asub Narvas Viru tn. 12; telef. 160. Juhatus: S. Minkov (esimees), A. Aranansky, J. Sagorje, L. Hait, D. Rosenberg. Nõukogu: G. Schapiro, Sch. Kriegmann, J. Koroboff, A. Smitscherevsky, L. Griinberg, S. Maslovsky. Panga juhatajaks on L. Semjanov. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Panga korrespondentideks on: Tallinna Juudi Ühispank, Tartu Juudi Ühispank.

Kernu Ühispank (195).

Kernu Ühispanga asutamise põhjuseks oli kohalike elanike laenuvajaduste rahuldamise võimaldamine. Pank pidi ka kaasa aitama põllupidajaile riiklike laenude vahendamisel. Asutamise mõtte algatasid tolleaegsed Kernu vallavolikogu liikmed Kustas Reintam, Eduard Pürgal, Jüri Kivisiv, ärijuht Eduard Pärn, vallasekretär Ants Abram ja August Abras. Põhikiri registreeriti Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt 17. jaan. 1925. a. ja mõni aeg hiljem alustati tegevust endistes Kernu vallamaja ruumides. Asutamisaegses põhikirjas teostati muudatusi 1931. a. ja 1933. a. Panga esimeses juhatuses olid: Eduard Pürgel, Jüri Kivisiv ja Kustas Reintam — kõik põllumehed. Nõukokku kuulusid vallasekretär Ants Abram ja põllumehed Johannes Neemsalu ja Konstantin Kulderknup. Juhatajaks oli Anton Abram. Panga tegevusrajooniks on peamiselt olnud Kernu vald, kuid laene antakse ka naabervaldade elanikele. Panka on senise tegevuse kestel tabanud kaks tuleõnnetust. Esimene juhtus juba teisel tegevusaastal — 1926. a., mil põles Kernu vallamaja, kus pank asus. Uueks asukohaks üüriti ruumid Kernu Tarvitajate Ühisuse majas. Viimases juhtus tulikahi 1936. a. ja pank pidi jälle asukohta muutma. Uued ruumid leiti Kernu uues vallamajas. Need tulikahjud on tunduvalt kahjustanud ka panga asjaajamist, põles ära raamatuid ja dokumente. Panga tegevus ennekriisiaegseil aastail arenes edukalt. Muutus tuli 1932. a. ja 1933. aastal. Pangaga kontokorrentvahekorras olev Kernu

Piimaühing jäi maksejõuetuks. Tekkinud kahjude tõttu lõppes panga tegevus 1932. a. puudujäägiga ja selle katmiseks kustutati liikmete osused. Hiljem täiendati osused liikmete poolt. Üldiselt on aga laenude ja hoiuste seis olnud stabiilne. Praegu on nii hoiusteomanike kui ka laenusaajate hulgas enamuses põllumeeste ringkonnad.

Kernu Ühispank asub Kernu vallas Harjumaal Kernu vallamaja ruumes. Post: Kernu p.-ag.; telef. 13. Juhatus: Aleksander Rosenthal, Eduard Pürgal, Enn Ilves. Nõukogu: H. Kentel, R. Hunt, M. Üksik, J. Veeksalu, A. Ilumets, E. Traublun. Panga juhatajaks on Aleksander Rosenthal. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 15—18. Pangal on posti jooksev arve nr. 20-58.

Peetri Koguduse Hoiu-Laenukassa (198).

Peetri Koguduse Hoiu-Laenukassa kutsuti ellu Saksa Seltside Liidu algatusel kohalike elanike krediidistamiseks ja hoiuste koondamiseks. Asutajaiks liikmeiks olid Kurt Walter, Rudolf Penk ja Gustav Kovalski. Põhikiri kinnitati 9. septembril 1925. a. Tartu-Võru rahukogu poolt. Hiljem 1926. a. ja 1933. a. on põhikirjas tehtud mõningaid muudatusi. Krediidiühistu algas tegutsemist 1. jaanuaril 1926. aastal Sõmerpalu vallas. Panga esimesse juhatusse kuulusid põllupidajad Leopold Stürmer, Wilhelm Wein, Rudolf Penk ja Emil Drews. Nõukogus olid P. Maydell, E. Schmidt, M. Missal, A. Albin, J. Sonnenburg ja Th. Ziebart. Ka nõukogu liikmed olid kõik põllumehed. Krediidiühistu juhatajaks oli õpetaja Gerhard Plath. Panga tegevus on arenenud kogu tegutsemisaja kestel ühtlaselt. Tegevuse ulatus on võrdlemisi tagasihoidlik. Märkimisväärset ei ole toimunud ka hoiuste ja laenude liikumises. Praegu nagu kogu senise tegevuse kestelgi moodustavad krediidiühistu liikmeskonna enamiku põllumehed.

Peetri Koguduse Hoiu-Laenukassa asub Sõmerpalu vallas Võrumaal koolimajas. Post: Heimtali postk., Osula ag.; telef. Võru 153-III. Juhatus: Rudolf Penk, Jakob Link, Friedrich Bruhus, Gerhard Plath. Nõukogu: F. Penk, R. Arndt, I. Neumann, H. Stürmer, G. Penk. Panga juhatajaks on Otto Westberg. Pank on avatud igal reedel kl. 17—21.

Teine Tallinna Ühispank (199).

Teise Tallinna Ühispanga asutamise mõtte algatasid E. Raudteelaste Tarvitajate Ühisuse juhtivad tegelased, eesotsas A. Mardus'ega, J. Vokk'iga, A. Melentsuk'iga ja R. Vene'ga. Sõja ja revolutsiooni tagajärjel olid raudteelaste majused segi paisatud. Toiduvahenditega varustas tol korral raudteelasi E. Raudteelaste Tarvitajate Ühisus, millel oli üle 4000 liikme. Kuna sealt võlgumüük ei olnud lubatud ja et raudteelased oma majuseis vajasid ka muid kaupu, tekkis vajadus panga järele, mis võimaldaks raudteelastele tarbe korral laenu. Neil põhjustel tulid mainitud isikud otsusele kutsuda ellu raudteelaste krediidiühistu. Mõtte teostamiseks kutsuti 1925. a. kevadel kokku ulatuslikum raudteelaste kultuur- ja kutseorganisatsioonide tegelaste nõupidamine. Koosolekul otsustati krediidiühistu loomine jaatavalt. Otsustati, et panga liikmeks võib astuda ka isikuid, kes pole raudteelased. Põhikirja väljatöötamiseks ja tarvilike eeltööde teostamiseks valiti komisjon. Komisjon koostas põhikirja tolleaegse normaalpõhikirja järgi ja esitas selle registreerimiseks. Seekord põhikirja ei registreeritud, sest kavatsetud nime — „Tallinna Ühispank" kandis juba üks varem registreeritud krediidiühistu. Seejärel otsustati panga nimeks võtta „Teine Tallinna Ühispank" ja põhikiri kinnitati Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt 17. oktoobril 1925. a. 28. okt. 1925. a. valiti pangale ajutine juhatus, kes asus teostama eeltöid panga tegevuse alustamiseks. Alguses ei läinud liikmete värbamine sugugi lihtsalt. Alles järgmise aasta algul jõuti niikaugele, et võidi kokku kutsuda 23. apr. 1926. a. peakoosolek juhtivate organite valimiseks. Esimesse juhatusse valiti

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.
Vas. istuvad: J. Nigols (juh. l.), R. Vene (juhataja), A. Liiv (nõuk. esim.), A. Mardus (juh. esim.), A. Mänd (rev.-kom. esim.), L. Eonurm (ametn.), J. Tulp (rev.-kom. l.). Seisavad: J. Tannia (raamatupid.), B. Kaus, G. Puusild, A. Jõgi, A. Kriisa, M. Nurk (nõuk. liikmed). Puudub rev.-kom. l. A. Palm.

Artur Mardus, Julius Nigols ja Rudolf Vene. Nõukogusse valiti Joosep Rukki, Eduard Niilus, Aleksander Melentsuk, Jüri Vokk, Jaan Raudsep ja Aleksander Pirn. Nii juhatuse kui nõukogu liikmed olid kõik raudteeteenijad.

Panga esimese aasta tegevus oli veel õige tagasihoidlik. Hoiuseid toodi vähe ja seepärast saadi laenusoovegi rahuldada ainult piiratud ulatuses. Et raha laenudena mitte üksikute kätte pikemaks ajaks ei koonduks, otsustati esialgu määrata laenu ülemmääraks kr. 100, kusjuures tasumise tähtajaks oli 9 kuud. Sel viisil suudeti pangale luua kindel alus ja võita uusi liikmeid. Panga tegevuse laiendamiseks tegid juhatuse liikmed isiklikul vastutusel võlga kr. 1500 suuruses summas. Tunduvalt aitas panga arenemisele kaasa ka E. Rahvapanga ja Eesti Panga vastutulelikkus, kus võimaldati vekslite rediskontot ja konto-korrentvõlga. Hoiused kasvasid pidevalt kuni 1930. aastani, mil algas tagasiminek. Langus kestis kuni 1933. a. lõpuni ja 1934. a. alates hakkasid hoiused jälle tõusma, ületades 1936. a. lõpul senise kõrgeima taseme. Sarnane hoiuste liikumisega on olnud ka laenude liikumine. Praegu on hoiuste ja laenude alal ülekaalus raudteelased. Kuigi põhikirja järgi võivad ühistu liikmeks olla ka mitte-raudteelased, on nende arv jäänud siiski väheseks. Panga edukat arenemist on soodustanud kooskõla liikmete ja juhtivate isikute vahel. Juhatus on püsinud algusest peale samas koosseisus, olles loonud pangale usalduse ka väljaspool liikmeskonda.

Teine Tallinna Ühispank asub Tallinnas Balti jaamas. Post: Tallinn, Balti jaam; telef. 477-60/358 ja 451-12. Juhatus: Artur Mardus, Julius Nigols, Rudolf Vene. Nõukogu: A. Liiv, G. Puusild, A. Kriisa, B. Kaus, M. Nurk, A. Jõgi. Panga juhatajaks on Rudolf Vene. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—15.30.

Eesti Õpetajate Ühispank (200).

Eesti Õpetajate Ühispanga asutamise mõte kerkis päevakorrale Eesti Õpetajate Liidu juhtivate tegelaste seas 1925. a. lõpupoolel. Krediidiühistu ellukutsumist tiivustas soov anda õpetajate organisatsioonidele majanduslikku tuge õpetajaskonna organiseerimisel kui ka luua võimalusi õpetajaile tarbe korral soodsama laenu andmiseks. Asutamise eeltööd tehti E. Õpet. Liidu tookordse juhatuse poolt, kes koostas ka krediidiühistu põhikirja. Põhikiri esitati registreerimiseks 7. oktoobril 1925. a. ja sellele olid asutajaina alla kirjutanud E. Õpet. Liidu liikmed Aleksei Janson, Jakob Kents, Johannes Tamm-Tammo, Jaan Rummo, Mihkel Välbe, Robert Gutman-

Kuma, Jaan Piiskar, Julius Grüntal, J. Kana, P. Adamson, P. Pedisson, A. Univer, A. Tarkpea ja A. Mikael. Põhikiri registreeriti Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt 24. oktoobril 1925. a. ja tegutsemist alustati 1. märtsil 1926. a. E. Õpetajate Liidu ruumes Tallinnas Rataskaevu tn. 22. Panga esimeses juhatuses olid Johannes Tamm-Tammo, Julius Grüntal, Jakob Kents. Nõukogusse kuulusid Mihkel Välbe, Robert Gutman-Kuma, Otto Johannes Kiesel-Kiisel, Aleksei Janson, Johan Kana ja A. Univer. Esimeseks juhatajaks oli praegune juhatuse esimees Johannes Tammo. Esialgsest asukohast — Rataskaevu tn. 22, E. Õpet. Liidu juurest, kolis pank varsti K. k/ü. „Töökooli" ruumesse. Panga tegevus on arenenud järjekindla tõusu tähe all. Aasta-aastalt on kasvanud panga omakapitalid, suurenenud hoiused ja laenud. Sellesse tõusuliikumisse ei toonud tagasiminekut isegi kriisiaastad, kuigi kasvuhoog veidi aeglustus. Alates 1934. aastast on panga tegevus hakanud eriti jõudsalt laienema.

Eesti Õpetajate Ühispank asub Tallinnas Pärnu mnt. 28; telef. 462-56. Juhatus: Johannes Tammo (esimees), Aleksei Janson, Jakob Kents. Nõukogu: Mihkel Välbe, Robert Kuma, Alfred Kask, Enn Murdmaa, Gustav Puu, Eduard Proos. Panga juhatajaks on Karl Lauer. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pangal on posti jooksev arve nr. 1-28.

Olustvere Ühispank (201).

Olustvere Ühispanga loomise mõtte algatasid kohalikud põllupidajad Tõnis Kolk, Jüri Reinhold, Rein Jaanhold, Jüri Kirikal, August Mikkor ja meier Jaan Hansmann. Kuna lähemas ümbruskonnas panka polnud, oli Olustvere krediidiühistu asutamine vajalik ja igati põhjendatud. Asutajate poolt koostati põhikiri EÜL-u vastava normaalpõhikirja järgi ja see registreeriti Viljandi-Pärnu rahukogus 22. detsembril 1925. a. Järgmise aasta algul, 7. veebruaril 1926. a. peeti panga esimene peakoosolek ja 12. märtsil 1926. a. avati panga tegevus Olustvere vallamajas. Esimesse juhatusse valiti ärimees Peet Ana, põllupidajad Aleksander Jürmann ja Rein Jaanhold. Nõukogusse kuulusid esimesel tegevusaastal Johan Rõuk, Hendrik Kändsimon, Jüri Reinhold, Jaan Vahtramäe, Tõnis Kolk ja August Mikkor, kes kõik olid põllupidajad. Panga esimeseks juhatajaks sai vallasekretär Johan Mandel. Pank tegutses Olustvere vallamajas kuni 1937. a., mil koliti üle Olustvere Tarvitajate Ühingu maja teisele korrale. Sinna oli panga poolt ehitatud oma tehinguruumid ja eluruumid ühele ametnikule. Panga peamiseks tegevusrajooniks on kujunenud Olustvere lähem ümbruskond. Pank on eeskätt põllupidajate teenistuses, sest nii hoiustajate kui laenajate hulgas on enamik põllumehi. Praegu — alates 1935. aastast — antakse laene ainult panga liikmeile. Üldiselt on hoiuste ja laenude liikumine olnud suuremate muudatusteta. Tegevus on arenenud pidevalt tõusvas joones. Omakapitalid näitavad aasta-aastalt suurenemist ja ümbruskonna elanike hulgas on suutnud pank luua enese vastu kindla usalduse. Sellise suhtumise tekkimist on suurel määral soodustanud panga korralik ja ettevaatlik asjaajamine. Nii on praegu laenude portfell puhastatud kahtlastest võlgadest. Asjaliku tegevuse tõttu sai pank võrdlemisi kergelt üle ka 1929. a. toimunud panga raha vargusest, millega kaotati ligi kr. 2000.

Olustvere Ühispank asub Olustvere vallas Viljandimaal Olustvere Tarvitajate Ühingu majas. Post: Tääksi p.-ag.; telef. 5. Juhatus: Theodor Koppel, Hendrik Kallaste, Peet Jürmann. Nõukogu: J. Vahtramäe, P. Ana, H. Kolk, J. Mandel, J. Jürgen, E. Koppel. Panga juhatajaks on Jaan Riik. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 10—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige.

Laekvere Ühispank (202).

Laekvere Ühispanga ellukutsumise mõtte algatajaiks olid kohalikud põllumehed Eduard Reimann ja Karl Kuusmann. Asutamiskoosolek peeti 14. märtsil 1926. a. kaheksa osavõtjaga. Asutajaiks liikmeiks peale mainitute olid põllumehed Gustav

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vas. I rida: J. Simon (nõukogu esimees), K. Arak (juh. l.), Ed. Reimann (juhat. esim.), R. Reimann (juh. l.), J. Otson (juhataja). II rida: O. Jürilo (rev.-komisjoni l.), K. Abner (rev.-kom. esimees), J. Külavee (nõuk. l.), D. Naur (nõuk. l.), J. Kuuselaan (nõuk. liige).

Sommerfeldt, Jüri Veiman, Rudolf Reimann ja vallasekretär Johannes Freiberg. Esimesse juhatusse valiti Karl Kuusmann (esimees), Eduard Reimann (kassapidaja) ja Joh. Freiberg (kirjatoimetaja-raamatupidaja). Panga nõukogusse kuulusid Eduard Maydell, Jakob Kriel, Isak Kuusmann, Jakob Krutop ja Rudolf Reimann. Nõukogu liikmed olid kõik põllumehed. Revisjonikomisjoni ei olnud, revideerimise ülesanded olid nõukogul. Panga juhatajaks oli Eduard Reimann. Panga põhikiri, mis oli koostatud EÜL-u normaalpõhikirja järgi, oli juba 2. märtsil 1926. a. kinnitatud Rakvere-Paide rahukogu poolt. Pank algas tegevust 12. märtsil 1926. a. kohaliku Tarvitajate-ühisuse ruumes. Krediidiühistu asutamise aeg langes kokku majandusliku kõrgseisu ajaga, mil ettevõtlikkus oli üldiselt suur ja selle tõttu laenude võtmine elav. Tol ajal väljaantud laenud olid väikesed ja pank võis oma kindlust silmas pidades ka kriisiajal oma liikmeile laene pikendada. Nii suudeti põllumeeste olukorda tublisti kergendada. Tähtsamaks laenutehinguks panga senises tegevuses oli kohaliku piimakoja ehituse toetamine. Panga tegevusrajoon on üldiselt püsinud ühesugusena. Praegu on klientideks enamikus põllumehed.

Laekvere Ühispank asub Paasvere vallas Virumaal Laekvere Tarvitajate Ühisuse „Talupoeg" majas. Post: Laekvere p.-ag. Juhatus: Eduard Reimann, Rudolf Reimann, Jakob Kriel. Nõukogu: K. Arak, I. Kuusmann, J. Külavee, J. Siimon, A. Laurisson. Panga juhatajaks on Johannes Otson. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—15.

Käru Ühispank (203).

Käru Ühispanga asutamise eesmärgiks oli luua võimalusi lähema ümbruskonna krediidivajaduste rahuldamiseks. Juba olemasolevad krediidiühistud — Rapla, Vändra ja Paide ühispangad — polnud küllalt hõlpsasti kättesaadavad kohalikele elanikele. Asutamismõtte algatajaks oli tolleaegne Käru Majanduse Ühisuse ärijuht Ivan Ljuljusin. Teisteks asutajaiks olid põllupidaja Verner Maddison, postkontoriülem Karl Rajaso-Feldschmidt, kohalik jaoskonnaarst Voldemar Sander, põllupidajad Hans Märdimaa (Martinson), Hans Gross ja Rein Hansberg. Põhikiri koostati asutajate liikmete suuliste läbirääkimiste kohaselt ja kinnitati 1926. aastal 16. jaanuaril Rakvere-Paide rahukogu poolt. Krediidiühistu avamiskoosolek peeti 7. veebruaril 1926, kus tutvustati kokkutulnuid panga eesmärkidega ja põhikirjaga. Panga juhtivad organid moodustati järgmisel koosolekul 21. veebruaril 1926. a. ja kuu hiljem — 25. märtsil algas uus pank juba tegutsemist. Panga esimesse juhatusse valiti Verner Maddison, Karl Rajaso, Ivan Ljuljusin ja Hans Gross. Nõukokku valiti jsk.-arst Voldemar Sander, põllupidaja Paul Teetsov, metsaülem Aleksander Tiits, põllupidajad Mihkel

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

Vas. I rida: B. Aimre (juhataja), V. Maddison (nõukogu esim.), J. Seitam (juh. esim.), H. Märdimaa (revisj.-kom. esim.), J. Nugis (rev.-kom. l.). II rida: A. Jõekallas (rev.-kom. l.), A. Järvik (nõuk. l.), M. Neidlich (juh. l.), K. Rajaso (laekur), R. Kleis (nõukogu l.), R. Tamre (juhat. l.), J. Voll (nõukogu l.), G. Gross (juhat. liige).

Neidlich ja Jakob Meresma. Esimeseks juhatajaks sai Ivan Ljuljusin. 1933. aastal seoses uue KAS-ega tuli muuta panga põhikirja. Kuigi panga tegevusrajoon põhikirja järgi ulatuselt ei ole piiratud, on siiski senises tegevuses laenude andmisel piirdutud peamiselt lähema ümbruskonnaga. Vähemal määral on antud laene ka linnadesse asunud endistele Käru elanikele, kes selleks kodukoha krediidiühistule soovi avaldanud. Laene antakse ainult liikmeile. Üldiselt on senine tegevus arenenud edukalt. 1932. ja 1933. a. oli küll hoiuste ja laenude liikumises tagasiminek, kuid see oli kriisiaegne nähtus. Hoiuste kogusummast kuulub ca 85% ümbruskonna põllupidajaile, muu osa kohalikule omavalitsusele ja teistele asutistele. Väljaantud laenudest on läinud kohalikele põllupidajaile ca 75%. 1931. aastal avastati EÜL-u revidendi poolt suurem panga rahade kõrvaldamine. Pangal sellest kahju kannatada ei tulnud, kuna raiskaja andis tagamid summa tasumiseks. Senise tegevuse kestel on tehtud vähemaid mahakirjutusi, kuid nendest on tagasi laekunud umbes pool. Panga juhtivate organite koosseis on olnud stabiilne. Muutused on olnud normaalsed ja sündinud panga huvides. Panga majanduslikku tugevust tähistab asjaolu, et kõik ümbruskonna krediidivajadused suudetakse rahuldada kohapeal kogutud kapitalidest. Alates 1931. aastast pole pank enam tarvitanud võõrkapitale.

Käru Ühispank asub Käru alevikus Aia tn. 14; telef. 7. Juhatus: Jaan Seitam (esimees), Gustav Gross, Rudolf Tamre, Mihkel Neidlich. Nõukogu: V. Maddison, A. Järvik, J. Voll, K. Karu, A. Linno, A. Ülesoo. Panga juhatajaks on Bernhard Aimre. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondendiks on veel Põllumeeste Keskpank.

Avinurme Ühispank (204).

Panga puudumine ühelt poolt ja nõudmine laenude järele teiselt poolt olid põhjusteks, mis viisid Avinurme tegelasi oma krediidiühistu loomise mõttele. Pealegi näis, et leidub küllaldaselt ka raha hoiuletoojaid. Asja algatasid Avinurme Põllumeeste Seltsi Kaubanduse Osakonna juhatuse liikmed põllumehed Mihkel Mägi, Jakob Sildnik, Jaan Rosenthal, tööstur Jüri Ansip, vallasekretär Karl Liiver ja metsaülema abi Aleksander Lindeberg. Peale mainitute oli asutamisel kaastegev veel Johannes Õun. Panga põhikiri koostati EÜL-u „ühispankade" normaalpõhikirja

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD. Vas. I rida: J. Ansip (nõuk. l.), T. Raja (laekur), H. Vene (juhat.- raamatupid.), O. Kask (nõuk. esimees), K. Jalak (juh. esimees). II rida: M. Sild (nõuk. l.), A. Paljak (rev.-komisjoni l.), E. Rannula (nõukogu liige), A. Roosaare (nõuk. liige), A. Lindvere (juh. l.), A. Tooming (rev.-kom. esim.).

järgi ja kinnitati 24. jaanuaril 1925. aastal Tartu-Võru rahukogu poolt. Ühe aasta ja kahe kuu pärast — 28. märtsil 1926. a. alustati tegevust. Esimese juhatuse liikmeiks olid tööstur Jüri Ansip, vallasekretär Karl Liiver ja põllumees Jaan Rosenthal, kes oli ka esimeseks panga juhatajaks. Nõukogusse kuulusid põllumees Mihkel Mägi, metsaülema abi Aleksander Lindeberg, põllupidajad Jakob Sildnik, Madis Vainu, Karl Jalak ja kooliõpetaja Oskar Kask. Esimesil tegevusaastail toimus panga areng pikaldaselt. Rahva seas tunti krediidiühistu vastu umbusaldust, arvati — ega see ikka päris pank ole. Aegamööda nähti aga selle kasulikkust ja vajalikkust ning usaldus uue asutise vastu hakkas tõusma. Tegevuse areng muutus hoogsamaks ja edukamaks. 1937. a. omandati ehituskrunt Avinurme alevikus, millele kavatsetakse lähemate aastate kestel ehitada hoone panga ruumidega. Panga peamiseks klientuuriks on nii praegu kui ka kogu tegevuse kestel olnud põllumeeste ringkond.

Avinurme Ühispank asub Avinurme vallas Tartumaal Avinurme vallamajas. Post: Avinurme, Mõisaküla; telef. 2. Juhatus: Karl Jalak (esimees), Toomas Raja, August Lindvere. Nõukogu: O. Kask, J. Ansip, A. Sõber, A. Roosaare, J. Pukk, M. Sild, A. Õun. Panga juhatajaks on Helmi Vene. Pank on avatud esmaspäeval, kesknädalal ja reedel kl. 10—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige.

Virumaa Ühispank (205).

Virumaa Ühispank tekkis Virumaa maavalitsuse ja põllumeeste tegelaste algatusel. Asja eesotsas olid kohaliku maavalitsuse liikmed: E. Raatma (Rosenberg), H. Kiiver, A. Toomel ja K. Pajos, Seemnevilja Ühisuse Rakvere osakonna juhataja K. Kõrgoja (Blaubrik), apteeker H. Jürmann ja postijaama pidaja J. Link. Mainitud isikud koostasid 1926. a. jaanuari lõpul panga põhikirja ja esitasid selle registreerimiseks. Mõnekuise organiseerimistöö tulemusena kutsuti algatajate poolt kokku uue krediidiühistu esimene peakoosolek 20. märtsil 1926. a., kus valiti panga juhtivad organid. Esimesse juhatusse valiti Viru maavalitsuse liikmed E. Raatma (Rosenberg), H. Kiiver, A. Toomel. Nõukogu liikmeiks valiti maavalitsuse liige K. Pajos, Seemnev. Üh. Rakvere osak. juhataja K. Kõrgoja (Blaubrik), postijaamapidaja J. Link, põllumehed V. Lents, J. Otsa ja H. Männik. Panga juhatajaks kutsuti EÜL-u tolleaegne revident, majandusteadlane M. Köstner, kelle juhtimisel alustati 12. aprillil 1926. a. tegutsemist. Tegevuskohaks saadi ruumid Viru Maavalitsuselt. Tegevuse alustamisel aitas krediidiühistu esimestele operatsioonidele palju kaasa Viru Maavalitsus, kelle viiest liikmest olid kolm panga juhatuses ja kaks nõukogus. Asjatundlikul juhtimisel arenes tegevus juba algul jõudsasti. Esimese tegevusaasta lõpul oli pangas hoiuseid kr. 53.000 ja hoolimata poolikust tegevusaastast lõpetati tegevus-

aasta väikese ülejäägiga, millest maksti liikmeile dividendi 5%. Järgmisel aastal tõusis hoiuste summa juba kahekordseks. Peaaegu samas progressioonis arenes hoiuste kasv ka edaspidi. Isegi üldised kriisiaegsed majanduselu raskused ei põhjustanud mingit tagasiminekut. Hoiuste liikumine panga senises tegevuses on tähistatud järjekindla suurenemistendentsiga. Sama võime öelda ka laenude kohta. Eriline elavus panga tegevuse avardumisel avaldus kriisile järgnevail aastail, mil üksikute pangatehingute alal on toimunud väga tunduv suurenemine. Juhataja M. Köstner lahkus 1928. a. oktoobrikuus Virumaa Ühispanga teenistusest, tema asemele kutsuti PÜR-u tookordne revident-instruktor L. Haus, kelle juhtimisel panga tegevuse laienemisega jäid senised ruumid Viru Maavalitsuse hoones kitsaks ja 1933. a. koliti Kindlustusselts „Eesti" majja, Tallinna tn. 20; aga sealsedki ruumid polnud kõigiti kohased pangategevuseks ja seepärast otsustati pangale ehitada oma maja. Peamise tõuke selleks andis asjaolu, et panga tagavarad olid paisunud juba õige suureks ja nende kasulikuks paigutamiseks ei olnud teist võimalust. Maja valmis 1935. a., kuhu pank ka sama aasta lõpul sisse kolis. Virumaa Ühispanga tegevusrajooniks mõeldi asutamisel mitte ainult Rakvere linna, vaid kogu Virumaad, kusjuures erilist tähelepanu taheti pöörata põllumajanduslike ringkondade koondamiseks panga ümber; nii on see ka tegelikkuses kujunenud. Algul oli koguni laenamine lubatud ainult põllupidajaile, nüüd aga kõigile ringkondadele. Panga juhtkond on kohelnud kõiki kliente valjult erapooletult ja õiglaselt. Seetõttu on ka klientide vahekord panga juhtivate organitega olnud hea ja see asjaolu on omalt poolt soodustanud jõudsat kasvu panga tegevuses. Pank on kujunenud suurimaks pangaks kogu Virumaal. Kuigi ta koondab praegu enda ümber peale põllupidajate ka teisi ringkondi, on ta peamiseks kandjaks siiski põllumehed.

Virumaa Ühispank asub Rakveres Tallinna tn. 18-a, omas majas; telef. 3-82 ja 2-36; osakond (asut. 1938) asub Kiviõlis, Kiriku tn. 4; telef. 26. Juhatus: Karl Pajos (esimees), Ernst Raatma, Arnold Grünfeldt. Nõukogu: A. Vann, J. Ups, K. Kõrgoja, H. Lepik, R. Siil, E. Maide, A. Malla. Panga juhatajaks on Ludvig Haus. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Jõhvi Ühispank, Väike-Maarja Ühispank, Lüganuse Ühispank, Vihula Ühispank, Võsu Ühispank, Kadila Ühispank, Narva Ühispank, Põllupidajate Ühispank, Põllumajanduse Pank, Viru-Nigula Ühispank, Pärnumaa Põllumeeste Ühispank, Viljandi Ühispank, Konju Ühispank, Tapa Põllumeeste Ühispank, Iisaku Ühispank. Pangal on posti jooksev arve nr. 22-44.

Kaubanduse Ühispank (206).

Kaubanduse Ühispanga asutamine toimus juhituna äriringkonnis algatatud soovist võimaldada kaupmeeskonnale oma vabade summade mahutamist kasulikel tingimusil ja mõõduka intressimääraga laene. Asutamismõtte algatasid Tallinna kaupmehed A. Schmidt, A. Habicht, J. Kopf, Ed. Moritz, W. Schneider, T. Kaarmann, C. Tammann, A/S A. M. Lutheri vabriku direktor O. Ingmann, tööstur L. Jakobson, speditöör A. Trankmann ja ametnik Schokoff. Mainitud isikute poolt koostati krediidiühistu põhikiri, organiseeriti vajalik arv liikmeid tegevuse alustamiseks jne. Põhikiri registreeriti Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt 17. apr. 1926. a. ja 6. mail s. a. alustati tegutsemist Tallinnas Viru tn. 18, Tallinna Kaupmeeste Diskonto ja Laenu Panga majas. Esialgsest asukohast koliti varsti Mundi tn. 3 asuvasse majja, sealt Vene tn. 8 ja siis praegusse asukohta Harju tn. 29. Panga esimesse juhatusse kuulusid kaupmehed W. Schneider, K. Tammann, T. Kaarmann ja ametnik W. Schokoff. Nõukogus olid esimesel tegevusaastal kaupmehed A. Schmidt, A. Habicht, J. Kopf, Ed. Moritz, dir. O. Ingmann, tööstur L. Jakobson ja speditöör A. Trankmann. Panga juhatajaks sai ametnik W. Schokoff. Panga asutamisel ja tegevuse algaastail olid liikmeskonnas ja panga juhtimises enamuses muulased; praegu on aga pank täielikult

eestlaste käes. Klientuuri enamiku moodustavad kaupmeeste ja majaomanike ringkonnad. Panga peamiseks tegevusalaks on olnud kohaliku kaupmeeskonna ja majaomanike finantseerimine. Laenu anti eeskätt panga liikmeile, kuid vabade summade piisates ka mitteliikmeile. Panga tegevus areneb esimesil tegevusaastail väga hoogsa eduga. Kuid kriisiaegsed panga klientuuri tabanud raskused mõjusid takistavalt ka panga tegevusele ja pidurdasid tegevuse arengut. Neist on aga õnnelikult üle saadud ja alates 1937. a. on pank sammunud kiiret tõusuteed.

Kaubanduse Ühispank asub Tallinnas Harju tn. 29; telef. 430-81 ja 434-68. Juhatus: J. Laane, K. Mühlverk, H. Valgre, O. Kurvits ja F. Vahtmeister. Nõukogu: A. Nirk (esimees), E. Brauer, A. Kimberg, A. Kubu, kindr. J. Soots, J. Salvela, A. Toom, V. Kuik. Panga juhatajaks on H. Valgre. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel A/S Kauba Pank, Tartu Majaomanikkude Pank, Tartu Linnapank, Petserimaa Kaubanduse Ühispank ja välismaal — N. S. V. L. Väliskaubanduse Pank Moskvas.

Haridus- ja Sotsiaalala Teenijate Hoiu-Laenukassa (207).

Haridus- ja Sotsiaalala Teenijate Hoiu-Laenukassa asutamismõte algatati tookordse Töö-Hoolekandeministeeriumi ametnike — Elmar Nerepi, Jaan Musta, Ludvig Veski, Georg Rebase, Aleksander Ennemuisti, August Türneri, Johannes Tombergi, Hans Evarti ja Theophil Dreverki poolt. Asutamismõtet kandvaks sooviks oli luua võimalusi mainitud asutise ametnikele vabade rahasummade hoiustamiseks ja säästmisele ergutamiseks kui ka tarbe korral laenude andmiseks. Põhikiri koostati 1926. a. aprillikuu algul ja esitati tähendatud isikute poolt allakirjutatuna registreerimiseks Tallinna-Haapsalu rahukogule. Põhikiri kinnitati 17. aprillil 1926. a. ja sama aasta maikuus alustas uus krediidiühistu Töö-Hoolekandeministeeriumi ruumes tegutsemist. Krediidiühistu asutamisaegseks nimeks oli „Töö-Hoolekandeministeeriumi ametnikkude ja teenijate laenu-hoiu ühisus". See nimetus püsis kuni 1934. aastani, mil ministeerium, mille juures krediidiühistu seni asus, ühendati Haridusministeeriumiga. Pärast seda laiendati põhikirja nii, et krediidiühistu liikmeiks võisid olla ka endise Haridusministeeriumi ametnikud, ja muudeti vastavaks ka nimetus, milleks sai Haridus- ja Sotsiaalala Teenijate Hoiu-Laenukassa. Kuigi hiljem jälle mõlemad ministeeriumid uuesti lahutati, jäi krediidiühistu tegutsema ikkagi sellisena. Esimesse juhatusse kuulusid Georg Rebane, Aleksander Ennemuist ja Elmar Nerep. Revisjonikomisjonis olid Ludvig Veski, Jaan Must ja Johannes Tomberg. Praegu on krediidiühistust laenamine lubatud kõigile Sotsiaalministeeriumi ja Haridusministeeriumi kui ka neile alluvate asutiste ametnikele ja teenijaile.

Haridus- ja Sotsiaalala Teenijate Hoiu-Laenukassa asub Tallinnas Toomkooli tn. 7, Sotsiaalministeeriumi majas; telef. 453-42. Juhatus: dr. med. Karl Toomingas, Johannes Põllupüü, Herbert Tiisma. Nõukogu: August Käppa, Ado Andre, Nikolai Blees. Pank on avatud ministeeriumi tööajal — tööpäeviti kl. 8—15.

Pärnumaa Põllumeeste Ühispank (208).

Vabariigi algaastail oli meil halb olukord põllumeeste krediidikorralduses. Et pealegi oli sel ajal ärikrediidi järele suur nõudmine, tuldi põllumeestele õige visalt vastu. Seda olukorda arutati põllumeeste koosolekuil ja tegelaste nõupidamisel. Lõpuks valmis otsus: tuleb asutada oma põllumeeste krediidiühistu. Seda põllumeeste otsust asus täitma Pärnumaa Põllumeeste Esituse juhatus oktoobrikuus 1925. a. Aluseks võeti normaalpõhikiri, millele kirjutasid asutajate liikmetena alla järgmised seitse isikut: põllumehed-taluomanikud Mats Laarman, Jaan Tomson, Johan Alberg, Kristjan Nurmoja (Nikolai) ja Kustas Laadi (Johanson), maavalitsuse liige Jüri

PANGA JUHATUS
1939. A.

Vas. istuvad: J. Lippmaa (juh. l.), H. Sumeste (juh. esimees), A. Messimas (juhatuse abiesim.), J. Tallo. Vas. seisav.: A. Kalda (juhataja), M. Rebane (raamatupid.).

Looväli (Land) ja ajalehetoimetaja H. Sumeste. Rahukogu poolt registreeriti põhikiri 31. okt. 1925. a. „Pärnumaa Põllumeeste Ühispanga" nimega. Tegevust alustati 1. juulil 1926. a. Pärnus Brakmanni tn. 2, Pärnumaa Põllumeeste Esituse ruumides. Esimene peakoosolek peeti 24. jaan. 1926. a. Sellel koosolekul valiti esimesse juhatusse: ajalehetoimetaja H. Sumeste, majandusühisuse pearmp. R. Saapas, põllumeestaluomanik K. Nurmoja (Nikolai), maavalitsuse liige G. Maurer ja taluomanik J. Künnapas. Nõukogusse valiti: laevakontori juhataja J. Varrik, põllumehed-taluomanikud A. Messimas, R. Kask, K. Laadi (Johanson) ja E. Tomingas, maavalitsuse esimees J. Marksoo (Markson) ja koolinõunik J. Tõõtsi. Revisjonikomisjoni: põllumehed-taluomanikud M. Laarman, J. Lippmaa (Lipmann) ja J. Tomson. Panga esimeseks juhatajaks oli Andres Kalda (A. Klein). Tegevusest võiks märkida, et liikmete kogumine edenes jõudsalt, kuid hoiused olid visad kogunema. Suure pingutusega jõuti nii kaugele, et 1926. a. sept. võidi välja anda esimene laen. Sellest peale hakkas kasvama usaldus panga vastu ja õige pea hakkas pank normaalselt tegutsema. Hoiuste omanikest ülekaalus on põllupidajad; need on ka laenude tarvitajad. 1927. a. algasid lahedamad ajad, sest iga aastaga kasvas tegevus, kusjuures peagu mingisugust nimetamisväärset kahju pole tulnud kanda. 1937. a. jõuti nii kaugele, et omandati Pärnus Kalevi tn. 51 krunt ja uue ajakohase pangamaja ehitamist alustati 1938. a. kevadel.

Pärnumaa Põllumeeste Ühispank asub Pärnus Kalevi tn. 47; telef. 2-20. Juhatus: Hans Sumeste (esimees), Aleksander Messimas, Jaan Lippmaa, Jaan Tallo. Nõukogu:

PANGA NÕUKOGU
1939. A.

Vas. istuvad: A. Oidermaa, J. Looväli (esim.), J. Pulst, H. Prints. Vas. seisavad: T. Alasoo, Th. Tults, J. Tomson (abiesimees).

J. Looväli (esimees), J. Tomson, A. Oidermaa, T. Alasoo, H. Prints, T. Tults, J. Pulst. Panga juhatajaks on Andres Kalda. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14 ja laup. kl. 9—13. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Viljandi Ühispank, Põllumajanduse Pank, Majaomanike Krediitpank, Virumaa Ühispank.

Põllutööministeeriumi Ametnikkude ja Teenijate Hoiu-Laenukassa (209).

Põllutööministeeriumi Ametnikkude ja Teenijate Hoiu-Laenukassa ellukutsumise mõtte algatasid kassa praegune nõukogu liige Elmar Paimre (end. Reimann) ja Johannes Leibach. Viimane muretses põhikirja eeskujudeks postiteenijate ja Riigikontrolli ametnikkude samasuguste krediidiühistute põhikirjad ja siis asuti asjale kaasa tõmbama teisi isikuid. Asutamiskoosolek peeti 18. aprillil 1926. a., millest võtsid osa 10 Põllutööministeeriumi ametnikku. Sel koosolekul valiti komisjon põhikirja koostamiseks, millega valmis jõuti maikuu alguks. Põhikiri registreeriti Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt 21. mail 1926. a. Esimesel korralisel peakoosolekul 23. augustil 1926. a. valiti krediidiühistu juhatusse Arved Varep, Hugo Omel, Johan Mägi, Karl Lepik, Elmar Reimann. Revisjonikomisjoni valiti Anton Persmann, Karl Vessmann ja August Brinkman; nõukogu kassa esimeses põhikirjas polnud ette nähtud. Samal päeval — 23. augustil 1926. a. alustati ka tegutsemist Põllutööministeeriumi ruumes, mis tol korral asusid Tallinnas Vismari tn. 7. Koos ministeeriumi ümberkolimisega Laia tänavasse 39/41 1934. aastal muutus vastavalt ka kassa asukoht. Praegu võivad krediidiühistu liikmeks olla kõik Põllutööministeeriumi ametnikud ja teenijad kogu riigis. Laene antakse ainult liikmeile võlakohustiste vastu.

Põllutööministeeriumi Ametnikkude ja Teenijate Hoiu-Laenukassa asub Tallinnas Lai tn. 39/41, Põllutööministeeriumi ruumes; telef. 477-00/31. Juhatus: Artur Sprenk (esimees), Aleksander Prima, Tõnis Saadre, Voldemar Tiidolepp ja Eduard Püümann. Nõukogu: H. Keremann (esimees), Jaan Pipar, Leopold Pika, Karl Jõgise, Georg Saatre, Jakob Vaska ja Elmar Paimre. Krediidiühistu on avatud iga päev. Pangal on posti jooksev arve nr. 2-81.

Kõlleste Ühispank (210).

Kõlleste Ühispanga asutamine oli tingitud kohalikest vajadustest: linnapangad olid kaugel ja krediidi saamine neist põllumehel raske, teiselt poolt oli aga kohapeal asutisi ja isikuid, kes olid valmis vabu summasid krediidiühistusse hoiustama. Asutamise mõtte algatasid kohalikud seltskonnategelased — põllumehed Chr. Tullus, Joh. Raig ja P. Sommer. Neile liitusid asutajate liikmetena veel 9 isikut, peamiselt kohalikud põllumehed. Põhikiri registreeriti 21. juulil 1926. a. Siseministeeriumis ja juba 28. juulil alustati Kõlleste vallamajas tegevust. Krediidiühistu asutamisaegseks nimeks oli „Kõlleste valla Ühispank". Hiljem põhikirja muutmisega jäeti nimest välja sõna „valla" ja pank kannab nüüd nime — „Kõlleste Ühispank". Panga esimesel peakoosolekul 28. juulil 1926. a. valiti juhatusse põllumehed Christian Tullus, Johannes Raig ja kaupmees Karl Mäesalu. Nõukogusse valiti mõisavalitseja Hans Kögard, põllumehed Hermann Horn, Leonhard Lukats, Eduard Vaher ja Jaan Parkel ning käsitööline Johan Visnapuu. Juhatajaks sai Christian Tullus, kes on samal kohal ka praegu. Panga üldine tegevus on arenenud tähelepanuväärsete muutusteta nii tegevusrajoonis kui ka tegevuse iseloomus. Hoiustest moodustavad suurema osa ühistute ja omavalitsusasutiste hoiused. Laenusaajate hulgas on ülekaalus põllumeeste ringkonnad.

Kõlleste Ühispank asub Kõlleste vallas Võrumaal Kõlleste vallamajas. Post: Kõlleste p.-ag.; telef. Konju 7-I. Juhatus: Gustav Mandli, Karl Mäesalu, Johannes

PANGA ORGANITE LIIKMED 10 AASTA JUUBELI PUHUL 1936. A.

Raig, August Raig. Nõukogu: H. Kögard, A. Võsu, P. Sommer, H. Traat, E. Valli, J. Plado. Panga juhatajaks on Christian Tullus. Pank on avatud igal neljapäeval kl. 12—18. Pangal on posti jooksev arve nr. 22-24.

Mustvee Ühispank (211).

Mustvees tegutses juba enne Maailmasõda krediidiühistu — Mustvee Vastastikune Krediit Ühisus. Selle tegevuses tekkis 1926. a. arusaamatusi ja näis, et seal on pääsemas mõjule vene rahvusliku orientatsiooniga tegelased. Seetõttu pidasid mõned eestimeelsed krediidiühistu tegelased paremaks lahkuda ja asutada kohapeal uus krediidiühistu. Asja algatasid ja teostasid tööstur ja põllumees Aleksander Lubja, ärimees Fr. Martinson, postiametnik Joh. Peets, tööstur Valter Hain, õpetaja Nikolai Jevvov, ärimees Ed. Mägi, tööstur Joh. Mitt ja õpetaja Gustav Tooming. Nõuandjaks ja õhutajaks oli EÜL-u instruktor Mälberg. Põhikirja töötas välja teiste kaastegevusel Friedrich Martinson ja see registreeriti 4. aug. 1926. a. Siseministeeriumi poolt. Sama aasta 31. aug. alati tegutsemist. Esimesse juhatusse valiti kaupmees Friedrich Martinson, tööstur ja põllumees Aleksander Lubja, õpetaja Nikolai Jevvov

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

ja tööstur Valter Hain. Nõukogusse kuulusid postiametnik Joh. Peets, kaupmees Eduard Mägi, pagar Julius Vilde, köster Gustav Kommussaar, majaomanik Ivan Gvozkov, kaupmees Johannes Raja ja rahukohtunik Hans Priimägi. Panga juhatajaks oli Eduard Kabel. Panga tegevus algas üksmeelselt. Liikmete juurdevool oli elav ja hoiused kogunesid kiiresti. Loodi sidemed tähtsamate pankadega. Liikmete kapitalivajadusi suudeti juba algul küllaldaselt rahuldada ja võimaldada laene ka võõrastele. Panga peamiseks tegevusrajooniks on kujunenud Mustvee linn ümbruskonnaga. Peamise klientuuri moodustavad põllumeeste ringkonnad, kellelt on pärit enamik hoiustest ja kellele on antud ka suurem osa laene. Üldiselt on laenude ja hoiuste seis olnud püsiv. Väikesi kõikumisi on toimunud ainult seoses üldmajandusliku konjunktuuri kujunemisega. 1929. a. läks saatmisel kaduma suurem summa panga raha. Seda ei läinud korda tagasi saada ja tuli kanda kahjudeks. Kahtlaste laenude mahakirjutamisest tekkinud kahjud pole nimetamisväärsed.

Mustvee Ühispank asub Mustvees Tartu tn. 31; telef. 50. Juhatus: Julius Vilde, Gustav Tooming, Valter Hain, Valdur Allik. Nõukogu: A. Lubja, E. Sild, V. Jaanus, Gustav Loosaar, E. Pärn, J. Rinne, J. Kivi. Panga juhatajaks on Valdur Allik. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 10—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: A/S Krediit Pank, Majaomanike Krediitpank, A/S G. Scheel & Ko., A/S Kauba Pank, Tartu Linnapank, Viru Pank A/S, Narva Majaomanikkude Pank. Pangal on posti jooksev arve nr. 21-25.

Eesti Maapanga Ametnikkude Hoiu-Laenu Kassa (212).

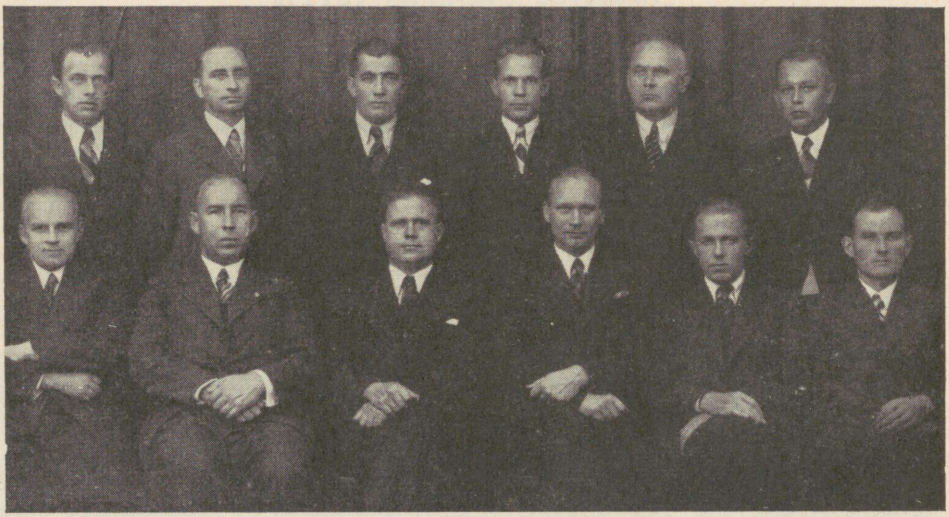

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vas. istuvad: A. Sulling, P. Ehamaa, K. Polver, A. Einborn, V. Vuks, Th. Männik. Vas. seisavad: J. Suster, A. Joost, E. Luuk, F. Loring, J. Soos, A. Riiner.

Peatselt peale Eesti Maapanga tegevuse algust tekkis ametkonnas mõte asutada oma pank. Asja algatajaiks tuleb pidada selleaegset panga juhatuse liiget T. Klassenit ning jaoskonnajuhatajaid H. Hindreust ning B. Baumanni. Kassa asutamine oli juhitud soovist võimaldada Eesti Maapanga ametnikele raha kogumist ja odavakasvikulise laenu saamist. Kassa asutamiseks peeti 1926. a. viis koosolekut. Neil koosole-

kuil töötati välja ja võeti vastu kassa esimene põhikiri, mis saadeti registreerimisele veel samal aastal. Registreerimiseks esitatud põhikirjale kirjutasid alla asutajate liikmetena ülaltähendatud asutamise mõtte algatajad. Esimene põhikiri registreeriti 18. oktoobril 1926. a. Siseministeeriumis nime all „Eesti Maapanga Ametnikkude ja Teenijate Hoiu-Laenukassa". Kassa alustas tegevust sama aasta 20. novembril Tallinnas Eesti Maapanga ruumes, missugusel päeval sooritati ka esimene tehing hoiuste vastuvõtmise näol. Kassa esimesse juhatusse põhikirja alusel valiti peakoosoleku poolt E. Maapanga jaoskonnajuhatajad H. Hindreus ja B. Baumann ning ametnikud J. Soos, K. Ellip ja A. Tamm. Esimesse revisjonikomisjoni valiti panga juhatuseliige T. Klassen ja ametnikud E. Rosenfeldt ning V. Amber. Kassa töötas esimesed aastad ilma nõukoguta. Tegevuse juhtijaks ja toimetajaks oli kassa juhatus terves koosseisus, jaotades ülesandeid üksikute juhatuseliikmete vahel. Kassa põhikirja on muudetud kolm korda. Esimene muudatus toimus 1930. a., mis oli tingitud vajadusest võimaldada kassa liikmeile kassast lahkuda ka Eesti Maapanga teenistuses olles, kuna esimene põhikiri seda ei võimaldanud. Samal ajal oli tarvidus tekkinud uue organi, nõukogu loomise järele, mis ka muudetud põhikirja sisse võeti. Esimesse nõukogusse valiti E. M. jaoskonnajuhataja F. Tilga ja ametnikud A. Sulling, V. Vuks, J. Soos ja M. Romberg. Teises muudatuses lühendati ka kassa nime, mis sellest peale on „Eesti Maapanga Ametnikkude Hoiu-Laenu Kassa". Kassa tegevus on kogu aja arenenud ühtlast rada. Laenusid on antud ainult oma liikmeile, samuti on ka hoiused koosnenud oma liikmete säästusummadest. Liikmeskond on eranditult koosnenud ainult Eesti Maapanga teenistuses seisvaist isikuist. Ettevaatliku laenupoliitika tõttu ei ole kassal seni tulnud kanda kahjusid. KAS-e nõudel kirjutati 1932. a. puhaskasumist küll maha kahtlasi võlgu kr. 147,29, kuid need on hiljem kõik tagasi saadud. Kassa on tegutsenud kogu aja Eesti Maapanga ruumes.

Eesti Maapanga Ametnikkude Hoiu-Laenukassa asub Tallinnas Vabaduse puiestee 1, Eesti Maapanga ruumes; telef. 477-90. Juhatus: Konstantin Polver, J. Suster, P. Ehamaa. Nõukogu: A. Einborn, P. Juhanson, A. Sulling, F. Loring, A. Joost, J. Soos. Kassa tegevust juhib juhatus. Kassa on avatud igal tööpäeval kl. 9—15.

Valga Ühispank (213).

Eesti Vabariigi algaastail tegutsesid Valgas kaks krediidiühistut: Valga Laenu-Hoiu Kassa ja Valga Seltskondliku Ühingu juures asuv Laenu-Hoiu Ühisus. Mõlemas olid juhtival kohal mitte-eestlased. Esimese ümber olid juba ta asutamisel mööda dunud sajandi viimasel veerandil koondunud sakslased ja kuigi ta liikmeskond aja jooksul on vaheldunud, on see oma rahvuslikult koostiselt jäänud endiseks. Valga Seltsk. Üh. j. a. Laenu-Hoiu Ühisus oli aga omal ajal asutatud peamiselt läti rahvusest kodanike poolt ja kannab sama ilmet praegugi. Nii olid krediidiühistud küll kohalikel vähemusrahvusil, mitte aga enamusrahvusel. See asjaolu andiski peamise tõuke Valga Ühispanga asutamiseks. Kõrvalpõhjuseks oli veel kõrge intressimäär laenudelt, mida teiste pankade poolt nõuti. Ka seepoolest pidi uus krediidiühistu olema vastutulelikum. Asutamise mõtte algatasid raudteeametnik Juhan Sirel ja kohalike ühistuliste organisatsioonide — ETK Valga harukontori, Valga Raudteelaste Tarvitajate Ühingu ja Valga Põllumeeste Ühisuse „Koidu" tegelased. Asutamiskoosolekule 8. oktoobril 1926. aastal, kus võeti vastu loodava panga põhikiri, kogunes 26 isikut, enamikus raudteetöölisi ja -ametnikke. Põhikiri kinnitati Siseministri poolt 26. okt. 1926. a. ja 13. dets. 1926. a. algas pank tegutsemist ETK Valga harukontori ruumes. Panga esimese juhatuse liikmeiks olid: Johan Kunimägi, ETK Valga harukontori juhataja, Leonidas Lahmann, Valga Põllum. Üh. „Koidu" ärijuht, ja Juhan Sirel, raudteeametnik. Nõukogusse kuulusid Valga postkontori ülem Karl Maurer, põllumehed Johan Kurvits ja Peeter Madisson, insener Richard Mitt, raudteeametnik Ado Iverson, kooliõpetaja Friedrich Viljari (Krillo), ärimees Aleksander Silland (Schinmann), pangaametnik August Vellner ja postiametnik Johan Lillipuu. Esi-

meseks juhatajaks oli (alates 1. veebr. 1927. a.) eriainete õpetaja Jaan Luksepp. Esialgsest asukohast — ETK Valga harukontori ruumest kolis pank 1927. a. Valgas Kesk tn. 23 asuvasse majja ja sealt 1931. aastal praegustesse ruumidesse — Kesk tn. 14, mis kuuluvad Valga Laenu-Hoiu Ühispangale. Panga tegevusrajooniks on kujunenud Valga linn ja selle lähem ümbruskond. Praegu on suurem osa hoiuseid pärit palgalistelt ja asutistelt; laenusaajate enamik aga kuulub põllumeeste ringkonda. Panga tegevus asutamisaastast peale on arenenud pidevalt kasvades. Teataval määral pidurdas arenemishoogu 1929. a. alanud majanduskriis, hoiuste juurdevool aeglustus ja 1932. a. toimus koguni tagasiminek hoiuste liikumises võrreldes eelmise aastaga. Aga juba järgmisel aastal algas jälle hoiuste suurenemine, mis pärast kriisiaastate möödumist muutus eriti jõudsaks. Üldjoontes on olnud samasugune ka laenude liikumine. Liikmete arv kasvas kuni 1932. a., siis paari aasta kestel kahanes veidi ja jäi sellele tasemele enamvähem püsima.

Valga Ühispank asub Valgas Kesk tn. 14, Valga Laenu-Hoiu Ühispanga majas; telef. 1-30. Juhatus: Juhan Sirel (esimees), Hendrik Leiur, Jaan Kokk. Nõukogu: A. Iverson, J. Palvadre, E. Peterson, J. Saarmäe, K. Reitsak, F. Karu, F. Fuks, R. Altosaar, A. Reima. Panga juhatajaks on Jaan Luksepp. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Helme Ühispank, Võru Ühispank, Põllumajanduse Pank, Puka Ühispank, Karula Ühispank, Tõrva Ühispank.

Tartu Saksa Ühispank (216).

Tartu Saksa Ühispanga ellukutsumise põhjuseks oli kohalike sakslaste laenutarviduste rahuldamise hõlbustamine. Panga asutamise mõtte algatajaiks olid W. v. Stackelberg, kutselt advokaat, ja kaupmees E. Brock. Põhikirjaks võeti tolleaegne krediidiühistute normaalpõhikiri, mis registreeriti Tartu Saksa Laenu- ja Hoiu Kassa nime all 8. juulil 1926. aastal. Sama aasta novembris alustas pank tegutsemist. 8. oktoobril 1926. a. peetud panga peakoosolekul, millest võttis osa üle 50 isiku, valiti juhatus järgmises koosseisus: advokaat W. v. Stackelberg, kaupmees Hugo Schmidt ja kaupmees Ernst Daugull. Nõukogusse valiti arst J. Meyer, fotograaf H. Riedel, juuksur R. Berg, majaomanik A. zur Mühlen, advokaat A. Schmidt ja arst H. Zeddelmann. Panga juhatajaks sai Karl Sponholz. Esialgset panga põhikirja muudeti 1929. a. ja hiljem veel 1937. aastal; oma praeguse nime — Tartu Saksa Ühispank — sai pank 1933. aastal toimunud põhikirja muudatusel. Laenajad on mitmesuguseilt kutsealadelt.

Tartu Saksa Ühispank asub Tartus Lossi tn. 3; telef. 30-27. Juhatus: Walter v. Stackelberg (esimees), Herman Walter, Axel von Nolcken, Paul Gutmann ja Werner Redlich. Nõukogu: J. Meyer (esimees), R. Berg, E. W. Jürgens, W. Freymann, E. Haffner, A. Walter. Panga juhatajaks on Wolfgang Collongues. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 10—14. Pangaga on korrespondentühenduses: Tallinna Laenu-Hoiu Kassa, A/S Tallinna Aktsiapank, Viljandi Laenu- ja Tagavara Kassa, Pärnu Ühispank, Valga Laenu- ja Hoiu Ühispank.

Konju Ühispank (217).

Konju Ühispanga asutamise sihiks oli ümbruskonna taluomanike kapitaliga varustamine. Asutamise mõtte algatasid Konju Tarvitajateühingu „Kasu" tegelased Jaak Merirand, Kaarel Voormansik, Peet Merirand, Juha Mägar, Aleksander Lehek ja Hans Klement. Peale nende olid asutajaiks liikmeiks veel P. Raude, M. Pärtel, J. Tiitum, Ed. Vallimäe, K. Teetlok ja K. Kraus. Asutajaist liikmeist oli P. Merirand kohaliku tarbijasühistu juhataja, teised põllupidajad. Asutamiskoosolek peeti

14. veebruaril 1926. a., kus otsustati põhikirjana vastu võtta EÜL-u „ühispankade" normaalpõhikiri. Põhikiri registreeriti Rakvere-Paide rahukogu poolt 2. märtsil 1926. aastal. Panga esimesse juhatusse kuulusid tarbijasühistu juhataja Peet Merirand ja põllupidajad Jüri Tiitum ja Juha Mägar. Nõukogusse kuulusid Karl Voormansik, Priidik Raude, Aleksander Lehek, Eduard Vallimäe, Jaak Merirand ja Madis Pärtel. Nõukogu liikmed olid kõik põllumehed. Esimeseks panga juhatajaks oli Peet Merirand. Panga senine tegevus on arenenud suuremate tõusude ja mõõnadeta. Praegu on laenude alal ülekaalus põllumeeste laenud.

Konju Ühispank asub Jõhvi (end. Voka) vallas Virumaal Konju Tarvitajateühingu „Kasu" ruumes; telef. Sillamäe 51. Post: Oru p.-ag. Juhatus: Peet Merirand (esimees), Ain Talma, Juha Mägar. Nõukogu: M. Pärtel, P. Raude, M. Tõnis, K. Teedumäe, A. Hints, E. Pärnik. Panga juhatajaks on Ain Talma. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondendiks on veel Virumaa Ühispank.

Järva-Madise Ühispank (219).

Järva-Madise Ühispanga asutamist tingis krediidiühistu puudumine Järva-Madise kihelkonnas. Lähemad krediidiühistud olid Amblas ja Järva-Jaanis, kuid nende kaugus kohapealt oli 18—30 km ja seega kasutamiseks tülikad. Asutamise mõtte algatasid Järva-Madise Tarvitajate Ühisuse ja Albu Piimaühisuse asjaajaja-raamatupidaja Eduard Vendelin, Albu Piimaühisuse juhatuse liige Eduard Linkhorst, sama ühistu meier Gustav Otsmann ja põllumees Johannes Bürger. Põhikiri koostati EÜL-u vastava normaalpõhikirja järgi ja saadeti E. Vendelini poolt ühes tarvilike kaaskirjadega registreerimiseks. Asutajaina kirjutasid põhikirjale alla eelmainitud isikud. Põhikiri kinnitati siseministri poolt 22. jaanuaril 1927. a. Esimene peakoosolek juhtivate organite valimiseks peeti 6. veebruaril 1927. a. ja tegutsemist alustati 10. veebruaril samal aastal. Esimesse juhatusse valiti põllumees Eduard Linkhorst, põllumees ning Albu vallavanem Johan Valtmäe (Valter), ja põllumees Johannes Bürger. Nõukogusse valiti Carl Anton, Jüri Päll, dr. Juhan Jürisson, Otto Romberg, Jaan Saks ja Gustav Jõeaas (Johannson). Nõukogu liikmed olid samuti kõik põllumehed peale dr. J. Jürissoni, kes oli kohalik jaoskonnaarst. Panga esimeseks juhatajaks valiti Eduard Vendelin, praegune majandusministri abi. Pangal õnnestus juba oma tegevuse algul võita ümbruskonna elanike usaldust ja poolehoidu. Seetõttu esimesed tegevusaastad tähistasid panga jõudsat kasvu: hoiused suurenesid kr-lt 6.010 1927. a. kr-le 40.000 1930. a., laenud tõusid kr-lt 16.420 esimesel tegevusaastal kr-le 53.320 neljandal tegevusaastal ja omakapitalid kolmekordistusid sama aja jooksul. Panga viiendal tegevusaastal, s. o. 1931. a. avaldus meie majanduselus terav konjunktuuri halvenemine ja selle tagajärjel toimus panga tegevuses tunduv tagasiminek. Tegevus püsis madalamana kui 1930. a., s. o. kui parimal tegevusaastal, 1931.—1935. a., kusjuures raskemaks kujunes 1932. aasta, mille pank ühe kliendi poolt toimetatud vekslivõltsimise tagajärjel pidi lõpetama üle 1000 kroonise puhaskahjumiga. Kahjum kaeti varukapitalist. Konjunktuuri paranedes on panga tegevuses avaldunud endine kasvutendents. Asutamisaegne põhikiri kohandati 1933. aastal uue KAS-ega, kusjuures senise põhikirja asemele võeti PÜR-u normaalpõhikiri. Pangal on Albu vallas ehituskrunt, millele kavatsetakse lähemail aastail ehitada maja panga tegevusruumidega. Järva-Madise Ühispanga tegevusrajooniks on Albu vald. Laene antakse ainult liikmeile. Liikmeskonna, laenusaajate ja hoiustajate enamik on põllumehed.

Järva-Madise Ühispank asub Albu vallas Järvamaal. Post: Aravete. Juhatus: Carl Anton, Otto Romberg, William Bockmann. Nõukogu: Jüri Päll, Otto Pilt, Hans Bockmann, Oskar Liblik, Otto Odres. Panga juhatajaks on William Bockmann. Pank on avatud esmaspäeviti ja neljapäeviti kl. 10—14. Panga korrespondendiks on Eesti Rahvapank.

Ü Nõmme Majaomanike Pank (220).

PANGA JUHATUS.

Vasakult: L. Ojaveski (juh. esim.), R. Tikman (juh. abiesim.), K. A. Nõmmisto (juhataja).

Iseseisvuse esimesel kümnendil hakkas Nõmme, mis 1926. a. sai linnaõigused, kiiresti kasvama. Ehitati hoogsalt uusi maju, elanike arv suurenes. Ehitustegevuse elavus tekitas nõudmise krediidi järele. Tol ajal tegutses Nõmmel kaks ühistut — tarbijasühistu „Tulu" ja Nõmme Kindlustusselts. Omil aladel suutsid nad rahuldada nõmmelaste olulisi vajadusi. Krediidiküsimus oli aga lahendamata ja see viiski oma krediidiühistu ellukutsumise mõttele. Asja algatas tolleaegne T.-ü. „Tulu" raamatupidaja K. A. Nõmmisto, kellega liitusid veel algkoolijuhataja M. Vilu ja riigikontrolli ametnik K. Mitt. Nende poolt koostati krediidiühistu põhikiri ja registreeriti 25. jaanuaril 1927. a. Siseministeeriumis. Esialgseks nimetuseks oli „Nõmme Ühispank". 16. veebruaril 1927. a. toimus panga asutajate koosolek, kus võeti liikmeks 25 isikut. 20. veebr. 1927. a. toimunud esimesel peakoosolekul valiti juhatusse Oskar Kilgas — tööstur, Karl Mitt — Riigikontrolli ametnik, ja Mihkel Vilu — algkoolijuhataja. Nõukogusse valiti dir. Juhan Kukk, ETA dir. Karl Kornel, riigiametnik Karl Puhvel, sõjaväelane Johan Haljaste ja insener Aleksander Kitsnik. Panga juhatajaks-raamatupidajaks valiti K. A. Nõmmisto. 1927. a. veebruarikuu lõpuks jõuti kõigi tarvilike eeltöödega valmis ja tegevust võidi alustada 5. märtsil T.-ü. „Tulu" ruumes. Tegevus arenes elavalt juba algusest peale, kohalike väikemajaomanike suurearvulises peres saadi varsti aru krediidiühistu tarvilikkusest ja seda hakati agaralt kasutama. Nii esimene kui ka teine panga tegevusaasta lõppes üle ootuste edukalt. Hoiused ja laenud suurenesid kahekordseks, bilanss koguni kolmekordseks. Liikmete arv kasvas. Kui algul tehti kõik asjaajamistööd tasuta, siis tegevuse laienedes pank pidas tarvilikuks tasuliste tööjõudude palkamise. Korraldati korduvalt ümber ka panga sisemist struktuuri, vastavalt otstarbekohasuse nõudeile. Samas suunas arenes ka kolmas — 1929. a. tegevusaasta. Tegevuse avardumisega tekkis soov panga tegevuse veelgi kindlamale alusele rajamiseks. Selleks peeti tarvilikuks krediidiühistu muuta tuginevaks kindlale majanduslikule kihile. Nõmmel oli selleks kohalik majaomanikkond. Nii otsustatigi 1929. a. lõpul asendada senine nimetus „Nõmme Majaomanike Panga" nimega ja teostada mõningaid täiendusi põhikirjas. Viimasele nimele lisati 1933. a. põhikirja muudatusega veel sõna „Ühispank". Tegevuse jõudne kasv jätkus kuni majanduskriisi tulekuni. Aastad 1930 ja 1931 lõppesid küll edukalt, kuid 1932. a. tõi kaasa juba raskusi. Nii lõpetas tegevuse A/S Krediit Panga kohalik osakond. Ka Nõmme Majaomanike Panga seisukord polnud kuigi hea. Juhatuse ja nõukogu ühiste pingutustega ja eriti tänu Eesti Rahvapanga vastutulelikule suhtumisele suudeti siiski ka sellest aastast üle saada, kuigi tegevus lõppes vähema puudujäägiga. Alates 1933. a. arenes pank üldise majandusliku tervenemise tõttu jälle tõususuunas,

eriti hoogsalt aga järgnevail aastail. Tegelaste ja ametnike korraliku ja hoolsa asjaajamise tõttu on panga kulud olnud püsivalt madalamad üleriiklikust krediidiühistu keskmisest. Kahtlemata on panga edukale arengule tõhusalt kaasa aidanud liikmete üksmeelne töö ja juhtivate organite hea kontakt liikmeskonnaga, samuti ka juhtivate organite koosseisude suur püsivus.

Ühispank Nõmme Majaomanike Pank asub Nõmmel Pärnu mnt. 94; telef.: Tallinn 520-70 ja 522-09. Juhatus: Ludvig Ojaveski (esimees), Rudolf Tikman, K. A. Nõmmisto. Nõukogu: K. Reinaste, J. Haljaste, J. Kärner, Ed. Putmaker, A. Otto, K. Lall. Panga juhatajaks on K. A. Nõmmisto. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14 ja esmaspäeviti ka kella 17—19. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Pank on veel A/S Krediit Panga korrespondendiks.

Ühispank „Järva Ühine Laenu-Hoiukassa" (221).

Tartu Panga Paide osakonna sulgemise järel tunti kohapeal vajadust seda asendava panga järele. Uue panga asutamise mõte tekkis kohalike sakslaste ringkonnas. Asja algatasid dr. O. Schilling, Emil Koik ja Carl Johanson. Koos nendega oli asutajaid liikmeid 19 isikut. Põhikiri registreeriti nimetusega „Järva Ühine Laenu-Hoiukassa" 3. märtsil 1927. a. Siseministeeriumi poolt. Mõni nädal hiljem, 21. märtsil 1927. a. alustati endistes Tartu Panga Paide osakonna ruumides tegevust. Avamispeakoosolekul 8. märtsil 1927. a. valiti juhatusse kaupmees Emil Koik, kaupmees Carl Johanson ja pangategelane Hugo Kabermann. Nõukogusse valiti arst Otto Schilling, mõisavalitseja Eduard Bünsov, õllepruulija August Stamm, proviisor Gustav Lindtke (jun.), tööstur Harald Göttsch, advokaat Valter Krafft ja ärimees R. Feldt. Panga juhatajaks sai Hugo Kabermann. Krediidiühistu tegevuse kestel selgus, et asutamisaegse põhikirja poolt lubatud tegevuspiirid on kitsad. Kõigi pangaoperatsioonide toimetamise võimaldamiseks tuli üle minna „ühispankade" normaalpõhikirjale. Vastav muudatus põhikirjas tehti 1933. a., millega lisati ka panga senisele nimele juurde sõna „Ühispank".

Ühispank „Järva Ühine Laenu-Hoiukassa" asub Paides Tallinna tn. 5; telef. 38. Juhatus: Emil Koik, Carl Johanson, Adolf Seidelberg. Nõukogu: R. Beermann, H. Göttsch, O. Simson, A. Spring, A. Calpus, E. Adelheidt, J. Leithammel. Panga juhatajaks on Erich Meyer. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Panga korrespondentideks on A/S Tartu Pank ja Ühispank Tallinna Laenu- ja Hoiukassa.

Pankjavitsa Ühispank (222).

Kui Eesti Pank 1927. a. lõpetas laenude andmise põllupidajaile, ilmnes vajadus luua uusi krediidisaamise võimalusi. Paljud Pankjavitsa väikemaapidajad vajavad kevaditi laene seemnevilja ja muude põllumajanduslike saaduste ostmiseks ja seepärast oli tarvilik asutada kohalik pank. Pealegi oli selleks Pankjavitsas kui rahvarikkas keskuses ja paljude ühistute ning seltskondlikkude organisatsioonide koonduskohas soodsaid eeldusi. Krediidiühistu ellukutsumiseks avaldasid soovi rida kohalikke põllupidajaid, nende ettepanekul võtsid asja algatuse endale omavalitsuse ametnik Jeremias Tamm ja kaupmees Ernst Sahva. Kokku oli asutajaid liikmeid 12 isikut, kes 15. jaanuaril 1927. a. peetud asutamiskoosolekul otsustasid ühistu põhikirjaks võtta vastava normaalpõhikirja. See registreeriti siseministri poolt 31. jaanuaril 1927. a. nimetusega „Pankjavitsa Laenu-Hoiu Ühisus". Mõni kuu hiljem — 9. aprillil 1927. a. alustati tegevust. Panga esimesse juhatusse kuulusid kaupmees Ernst Sahva, proviisor Jaan Bernhardt ja omavalitsuse ametnik Jeremias Tamm, kes oli ka panga esimeseks juhatajaks. Nõukogusse kuulusid konstaabel Christian Pikk ja põllumehed Alfred Jaagomäe, Vasilij Belänin, Jegor Katuškin, Sahar Špilin ja Mihail Saaremets. Panga esialgne põhikiri muudeti 1933. a., ühes sellega võeti uueks

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vas. I rida: R. Rosenberg (laekur), K. Vilo (juh. esim.), A. Jaagomäe (juhataja-rmtpid.), K. Kerem (nõuk. esim.). Vas. II r.: M. Saaremets, P. Murumägi (nõukogu liikmed), K. Zinn (rev.-k. l.), J. Kuldoja, A. Morev (nõukogu liikmed). Puuduvad rev.-kom. liikmed K. Kirš ja V. Hussar.

nimeks „Pankjavitsa Ühispank". 1929. a. omandas pank Pankjavitsa asunduses endale maja, milles sealtpeale on asunud panga ruumid. 1934. a. tekkis nimetatud hoones tulikahi, kuid seda märgati varakult ja pangal kahju kanda ei tulnud. Üldse on panga senises tegevuses kahjud väga väikesed — nii on kahtlaste laenude mahakirjutamisest tulnud kahju ainult kr. 17. Panga hoiuste enamik on toodud hoiule ühistute poolt. Laenudest on suurem osa antud põllupidajaile.

Pankjavitsa Ühispank asub Pankjavitsa as. Vilo vallas Petserimaal omas majas. Post: Pankjavitsa p.-ag.; telef. 15. Juhatus: Kiril Vilo, Rudolf Rosenberg, Alfred Jaagomäe. Nõukogu: K. Kerem, I. Mihailov, P. Murumägi, A. Morev, I. Kuldoja, M. Saaremets. Panga juhatajaks on Ernst Pakalneet. Pank on avatud igal teisipäeval ja reedel kl. 9—15.

Tallinna Politseiametkonna Hoiu- ja Laenukassa (223).

Tallinna Politseiametkonna Hoiu- ja Laenukassa asutamisaegseks nimeks oli Tallinna-Harju prefektuuri ametnikkude ja teenijate Hoiu- ja Laenukassa. Asutamismõtte algatajaiks olid Tallinna-Harju prefektuuri ametnikud, kes olid juhitud soovist luua võimalusi oma asutise teenijaile kapitali koguda igakuiste sissemaksete näol ja ka soodsamaid laenuvõimalusi. Krediidiühistu asutamiskoosolek peeti 20. märtsil 1927. a., kus otsustati asutamine jaatavalt, koostati põhikiri ja saadeti see registreerimiseks. Põhikiri kinnitati siseministri poolt 24. märtsil 1927. a. Mõni nädal hiljem — 13. aprillil 1927. a. alustati Tallinna-Harju prefektuuri ruumes tegutsemist. Krediidiühistu esimesse juhatusse kuulusid abiprefekt V. Sihle, politseikomissar V. Holm, konstaabel J. Seren, van. kordnik A. Tulpe, van. arveametnik H. Järv. Nõukogu ja juhataja kohta esimeses põhikirjas polnud ette nähtud. Alles 1933. a. toimunud põhikirja muudatusega seati need sisse. Krediidiühistu põhikirja üksikuid paragrahve muudeti 1928. a. ja 1930. a. Uue KAS-e kehtima hakkamisega tuli põhikiri uuesti koostada. See toimus 1933. a., mil võeti krediidiühistule ka praegune nimetus. Krediidiühistu asutamise aegu tegutses Tallinna-Harju prefektuuri juures veel teine, nimelt maajaoskondade ametnikkude krediidiühistu. Kuna kahe krediidiühistu kõrvuti tegutsemine polnud otstarbekohane, võeti varemtegutsenud Tallinna-Harju prefektuuri maajaoskondade ametnikkude ja teenijate hoiu- ja laenukassa uue Tallinna-Harju prefektuuri ametnikkude ja teenijate Hoiu- ja Laenukassa poolt 1927. a. üle. Praegu on krediidiühistul liikmeid 432.

Tallinna Politseiametkonna Hoiu- ja Laenukassa asub Tallinnas Pikk tn. 63, Tallinna-Harju prefektuuri ruumes; telef. 44357. Juhatus: J. Ehatamm, H. Lepp, H. Järve. Nõukogu: V. Ojanurm, A. Samalo, R. Kolmpere, J. Kivimägi, A. Leesik,

E. Randmaa. Panga juhatajaks on J. Ehatamm. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 8—15, kuid raha väljamaksmist teostatakse ainult igal esmaspäeval ja neljapäeval kl. 15—17.

Laius-Tähkvere Ühispank (224).

Laius-Tähkvere Ühispanga loomine oli tingitud kohalike ringkondade hoiuste koondamise ja nende krediidistamise vajadusest. Asutamise mõtte algatasid õpetaja Aleksander Elendt, apteeker Eduard Jürgenson, konstaabel Otto Liis, õpetaja Friedrich Eichenbaum, põllumehed Emil Sarapuu, Johannes Velling, Jaan Paavel ja Paul Karu, meier August Lugus, kaupmees Johannes Zeller ja vallasekretär Hugo Karlov. Asutamise eeltöödega alati 1927. a. algul. Põhikiri registreeriti Siseministeeriumis 21. märtsil 1927. a. ja 22. mail 1927. a. alustati tegevust Laius-Tähkvere vallavalitsuse ruumes. Panga esimesel peakoosolekul 4. aprillil 1927. a. valiti juhatusse põllumehed Joosep Ivask ja Karl Tamm, apteeker Eduard Jürgenson ja vallasekretär Hugo Karlov. Esimesse nõukogusse kuulusid põllumees Mihkel Sommer, õpetaja Friedrich Eichenbaum, konstaabel Otto Liis, kaupmees Johannes Zeller, vallasekretär Hugo Karlov ja vallasekretäri abi Valter Johanson. Panga juhatajaks sai Hugo Karlov. Panga tegevusrajoon piirdus esimesel tegevusajajärgul ainult oma vallaga, hiljem aga hõlmas tegevus ka kaugemaid kohti. Hoiuste liikumises alates 1929. aastast toimus kriisi mõjul tagasiminek, mis oma sügavpunkti saavutas 1933. a. ja lõppes jälle 1935. a. Sellest peale on olnud hoiuste kasv väga jõudus. Üldjoontes samasugune on olnud ka laenude liikumine: alates 1929. a. langus, sügavpunkt — 1933. a. ja alates 1935. a. jälle hoogus tõus. Praegu on hoiustajate enamus põllumehed, samuti kui laenajategi ülekaalukas osa. 1929. a. omandas pank krundi, millele kavatsetakse lähemas tulevikus ehitada panga ruumid.

Laius-Tähkvere Ühispank asub end. Laius-Tähkvere, praeguses Sadala vallas Tartumaal. Post: Laius-Tähkvere p.-ag.; telef. 9. Juhatus: Joosep Ivask, Jaan Tooming, Karl Tamm. Nõukogu: O. Kask, V. Tiit, R. Viik, J. Velling, E. Veidebach, J. Mandri. Panga juhatajaks on Jaan Tooming. Pank on avatud igal teisip. ja reedel kl. 10—15.

Petseri Majaomanike Ühispank (225).

Petseri Majaomanike Ühispanga asutamine oli põhjustatud kohapealsest seltskondlikust olukorrast, mis oli kujunenud sääraselt, et tekkis vajadus uue panga asutamiseks. Asja algatasid kindlustustegelane Nikolai Bibikov, Petseri maa-arst Jaan Kelder, äritegelane O. Potter, Eesti Panga kohaliku osakonna kassapidaja E. Päiv, põllupidaja Semen Seljugin, Petseri Gümn. direktor Joh. Raja. Koos eelmistega oli asutajaid liikmeid 18 isikut. Asutamiskoosolekul 8. mail 1927. a. koostati panga põhikiri EÜL-u normaalpõhikirja järgi ja registreeriti nimega „Petserimaa Pank" 22. juunil 1927. a. Siseministeeriumis. Sama aasta 9. septembril alustati tegutsemist. Panga esimesse juhatusse kuulusid kindlustustegelane Nikolai Bibikov, ärimees Osvald Potter ja gümn. direktor Johannes Raja. Nõukogusse kuulusid Petseri raudteejaama ülem Voldemar Annus, kirikuõpetaja Ernst Puusepp, majaomanik Konstantin Rosenberg, maa-arst Jaan Kelder, ärimees Gustav Bibikov ja põllupidaja Semen Seljugin. Panga esimeseks juhatajaks oli Nikolai Bibikov. Esimesil tegevusaastail kuni 1930. aastani oli panga tegevus edukas. Siis aga hakkas tekkima raskusi seoses tolleaegse juhatusliikme-juhataja tegevusega. Viimast süüdistati isiklike huvide esiplaanile tõstmises ja omavoli tarvitamises. Nende väärnähtuste tõttu tuli pangal 1930. aastal kanda suurem summa kahjudesse, mis kaeti osus- ja varukapitalidega. Liikmed pidid oma osust täiendama igaüks kuni 100 kroonini. Siitpeale toimub langus panga tegevuses. Liikmete arv jääb väheseks, seda aga ei püütagi suurendada. Püüti ainult suurendada osust, iga liige pidi omandama kr. 200.— eest osustähti. Panga sisemises elus tekki-

PANGA TEGELASED 1938. A.

Vas. I rida: J. Tiisler (juh. l.), L. Reinaste (juh. l.), J. Ernits (nõuk. esim.), J. Maise (juh. esim.), O. Ents (rev.-kom. esim.). S. Martsen (juh. l.). II rida vasakult: G. Teigar (ametn.), K. Hirv (rev.-kom. l.), A. Rannu (nõuk. l.), I. Nikitin (nõuk. l.), I. Ermo (nõuk. l.). III rida vasakult: V Kostjutšenko (juh. l.), E. Kallas (rev.-kom. l.), A. Leit (rev.-kom. l.), J. Viires (raamatup.-juhataja), A. Tsänk (nõuk. l.), A. Suvorov (nõuk. l.), I. Oina (nõuk. l.).

sid vastuolud. Paljudest koosolekuist ja vaidlusist hoolimata muutus panga seisukord halvemaks ja hakati kõnelema juba liitumisest mõne teise pangaga. Ka väljastpoolt hakati nõudma panga likvideerimist. Liitumise tingimused olid vastuvõtmatud ja seepärast tuli otsida teisi teid edaspidiseks tegutsemiseks. Vahepeal muutus aga juhtivate organite koosseis ja 1934. a. alates oli märgata paranemistendentsi. Hakati tegutsema kindlas suunas — võimalikult rohkem liikmeid ja üksikuile isikuile laene väiksemais summades. Kulud kohandati tuludega. Sellest ajast peale mitmekordistusid bilanss, hoiused ja liikmete arv. Et tulevikus vältida ilmnenud väärnähtusi, selleks otsustati 1936. a. muuta põhikirja. Suurendati juhtivate isikute vastutust ja vastutusvõimet. Ka piirati juhtivate isikute krediidivõimalusi oma krediidiühistust. Viimase põhikirja muudatusega võeti ka senise 1934. a. võetud nime „Petserimaa Ühispank" asemele, mis oli väga sarnane teise kohaliku krediidiühistu nimega, uus — „Petseri Majaomanike Ühispank". Nende muudatuste tulemused on viimaste aastate tegevuses edukalt ilmnenud. Praegu on panga poolt väljaantud laenudest läinud suurem osa põllupidajaile.

Petseri Majaomanike Ühispank asub Petseris Poska tn. 12, telef. 68. Juhatus: Johan Maise, Stepan Martsen, Leopold Reinaste, Joel Tiisler, Vassili Kostjutšenko. Nõukogu: J. Ernits, A. Tsänk, I. Oina, A. Suvorov, I. Ermo, A. Rannu, I. Nikitin. Panga juhatajaks on Johan Maise. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Panga korrespondendiks on Eesti Rahvapank.

Tallinna Linnateenijate Hoiu-Laenukassa (226).

Tallinna Linnateenijate Hoiu-Laenukassa asutamismõtte algatas Tallinna Linna Trammi osakonna asjaajaja Hans Nurk. Kassa asutamise eesmärgiks oli korraldada vastastikust omaabi Tallinna linnateenijate seas. Põhikirja koostas H. Nurk ja sel-

Panga asutaja liige ja esimees 1927.—1939. a.
HANS NURK.

Panga juhatuse liige
JOHAN ODE.

lele kirjutasid asutajaina veel alla Boris Tatter, August Maling ja Joann Loos, kõik Tallinna Linna Trammi osakonna ametnikud. Põhikiri registreeriti Siseministeeriumis 14. septembril 1927. a., asutamiskoosolek peeti 8. okt. 1927. a. ja sama aasta lõpul alustati tegutsemist. Krediidiühistu asutamisaegseks nimeks oli Tallinna Linnateenijate Laenu-Hoiu Ühisus, mis ühes põhikirja kohaldamisega uuele KAS-ele 1935. a. muudeti Tallinna Linnateenijate Hoiu-Laenukassaks. Esimesse juhatusse kuulusid Hans Nurk, Boris Tatter ja Aleksander Kärner. Nõukogusse kuulusid Aleksander Bürger, Friedrich Kari, Rudolf Velt, Johannes Tohver, Joann Loos ja Arnold Peipmann. Juhatuse liikmed ja enamik nõukogu liikmeist olid Trammi osakonna ametnikud. Panga juhatajaks oli algul ja on ka praegu Hans Nurk.

Tallinna Linnateenijate Hoiu-Laenukassa asub Tallinna Linna Trammi kontoris. Post: Tallinn Narva mnt. 63; telef. 306-11. Juhatus: Hans Nurk (esimees), Mihkel Kaldamaa, Johan Ode. Nõukogu: H. Siitas (esimees), A. Uus, H. Penttalu, J. Targo, A. Ring. Panga juhatajaks on Hans Nurk. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 8—15.

Võru Posti-Telegraafi-Telefoni Teenijate Hoiu- ja Laenukassa (227).

Võru Posti-Telegraafi-Telefoni Teenijate Hoiu- ja Laenukassa asutamise mõtte algatajaiks ja teostajaiks olid Võru postiametnikud Eduard Kruusmann, Julius Sinkel ja Võrumaa telegraafi-telefoni võrgu ülem Jakob Ivask. Nende poolt koostatud krediidiühistu põhikiri registreeriti Siseministeeriumi poolt 15. augustil 1927. a. nimetusega Võru posti-telegraafi-telefoni teenijate laenu-hoiu ühisus. See asutamisaegne nimi muudeti 1933. a. praeguseks. Tegutsemist alustati 20. septembril 1927. a. Võru postkontori ruumes. Krediidiühistu esimesse juhatusse kuulusid postkontori ülem Johannes Kerbis, postiametnik Julius Sinkel, postiametnik Eduard Kruusmann,

Võrumaa telegr.-telefoni võrgu raamatupidaja Felix Kõva ja sama võrgu mehaanik Karl Kõva. Liikmeid on praegu 52.

Võru Posti-Telegraafi-Telefoni Teenijate Hoiu- ja Laenukassa asub Võrus postkontori ruumes, telef. 6. Juhatus: Kaarel Altosaar, Julius Sinkel, Jaan Ilisson. Nõukogu: J. Ivask, R. Veske, A. Vessin, A. Tammisaar. Panga juhatajaks on Kaarel Altosaar. Pank on avatud tarvidust mööda.

Hanila Ühispank (228).

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD. Par. istuvad: J. Päri (nõuk. esim.), E. Vesker (juhataja-raamatupidaja), J. Raudsepp (juh. esim.), N. Schröder (juh. l., laekur), H. Vesker (ametnik), M. Kukk (nõuk. liige). Par. seisavad: P. Veilens (rev.-kom. esim.), M. Laas (rev.-kom. l.), P. Usar (rev.-kom. l.), A. Putk (nõuk. liige), M. Aitmäe (nõukogu sekr.), V. Pielbusch (nõuk. abiesimees).

Hanila Ühispanga asutamine kasvas välja krediidiühistu puudumisest kohapeal ja lähemas ümbruskonnas. Oli arvata, et kohapeal vabu kapitale leidub, tuli leida võimalusi nende tulusaks kasutamiseks. Asutamise mõtte algatasid Jaan Raudsepp, Eduard Vesker ja Jüri Päri. Asutajad pidasid kaks koosolekut, kus töötati välja krediidiühistu põhikiri EÜL-u normaalpõhikirja järgi. Põhikiri kinnitati 31. mail 1927. a. siseministri poolt ja sügisel — 27. septembril 1927. a. alustati tegevust. Esimesse juhatusse kuulusid põllumees Jaan Raudsepp, kaupmees Nikolai Schröder ja põllumees Eduard Vesker. Nõukogusse kuulusid põllumees Jüri Päri, postkontoriametnik Madis Leo, põllumehed Jüri Pielbusch, Anton Vamper ning Jaan Jagorson ja ärijuht Aleksander Nurk. Panga juhatajaks sai Eduard Vesker. Senise tegevuse kestel on pangast kujunenud majanduslikult tugev, suure liikmete arvuga krediidiühistu. Panga kandjaks on ümbruskonna põllumehed; neilt on pärit ülekaalukas osa hoiuseid ja neile on ka antud enamik laene. Panga üldine areng on olnud edukas ja ühtlane, ilma tähelepandavamate muutusteta.

Hanila Ühispank asub Karuse (end. Massu) vallas Läänemaal end. Kõmsi postkontori ruumes. Post: Karuse p.-ag. Telef. Massu 6-b. Juhatus: Jaan Raudsepp, Nikolai Schröder, Eduard Vesker. Nõukogu: J. Päri, J. Pielbusch, V. Pielbusch, M. Aitmäe, M. Kukk, A. Putk. Panga juhatajaks on Eduard Vesker. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pangal on posti jooksev arve nr. 20-91.

Viljandi Majaomanikkude Ühispank (229).

Viljandi Majaomanikkude Ühispanga loomine oli kantud soovist luua kinnisvaraomanike huve teenivat panka. Krediidiühistu asutamise algatasid „Koidu" Seltsi ja Viljandi Haridusseltsi juhtivad tegelased — linnakoolide arst dr. Jaan Vares, põllumees Peeter Jaama, põllumees Herman Kimmel, advokaat Hans Ester, agronoom

Nikolai Vatter, linakaupmees ja majaomanik Jaan Jaanson, põllumees Heino Ilus ja majaomanik, K/S „Eesti" osakonna juhataja Peeter Rängel. Asutamiskoosolekuid peeti kaks, mille järel EÜL-u instruktor A. Udam'i poolt koostatud panga põhikiri esitati registreerimiseks. See toimus siseministri kinnitusel 15. aug. 1927. a. Panga esialgseks nimeks võeti Sakalamaa Ühispank. Tegutsemist alustati 15. okt. 1927. a. Viljandis Lossi tn. 14. Esimeses juhatuses olid vandeadv. Hans Ester, põllumees Herman Kimmel, ametnik ja majaomanik Peeter Rängel, ametnik Gustav Roosman ja põllumees Johan Siiman. Nõukogus olid dr. Jaan Vares, põllumees Peeter Jaama, ametnik Joh. Kõpp, agronoom Nikolai Vatter, ärimees Johannes Holland ja kolonel J. Schmidt. Esimeseks juhatajaks võeti üliõpilane Rudolf Võhrmann. Kuna Viljandis oli juba varem krediidiühistuid, ei soovitud sealtpoolt uue juurdetulekut ning püüti selle tegevust esialgu takistada. Pank suutis siiski endale jalad alla saada ja kujuneda elujõuliseks. Kuna panga nimetus „Sakalamaa Ühispank" meenutas endist Sakala Panka ja mitmed teda viimasega ära vahetasid, mis panga heale nimele just hästi ei mõjunud, teostati 1936. a. nime muudatus. Soovides maja- ja kinnisvaraomanikke endisest rohkemal määral panga ümber koondada, võeti nimeks „Viljandi Majaomanikkude Ühispank". Panga tegevusrajoon on põhikirjaliselt piiramata, aga tegelikuks tegevuspiirkonnaks on kujunenud peamiselt Viljandi linn ja selle lähem ümbrus. Hoiuste ja laenude liikumises erilisi muutusi pole olnud. Enamiku hoiustest ja laenudest moodustavad Viljandi elanike hoiused ja laenud. Kriisiraskuste tagajärjel maksevõime kaotanud võlgnike tõttu tekkis pangal 1933. a. suuremaid kahjusid. Kahtlaste laenude katteks kanti maha varukapital kr. 725.35 suuruses, millele lisaks nõuti veel kr. 4500 liikmeilt käenduskohustuse alusel. Viimane tasuti liikmete poolt peagu eranditult 1933. a. lõpuks.

Viljandi Majaomanikkude Ühispank asub Ühistegeliku Kindlustusseltsi „Eesti" majas Viljandis Lossi tn. 26; telef. 4-14. Juhatus: Johan Treufeldt, Jaan Rebane, Peeter Algma. Nõukogu: J. Vares, M. Roots, K. Saks, O. Luhari, K. Lõhmus, J. Koorits, H. Jõhvikas. Panga juhatajaks on Peeter Pullerits. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—12. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Tallinna Majaomanike Pank, Tartu Majaomanike Pank, Põltsamaa Majaomanike ja Põllumeeste Ühispank, Pärnu Majaomanike Pank.

Nuia Ühispank (230).

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

Vas. istuvad: J. Vene (rev.-kom. esimees), M. Pärn (nõuk. esim.), J. Karu (juh. esim.), L. Tammaru (raamatupidaja), S. Riso (juhataja-laekur). Vas. seisavad: J. Ennok (nõuk. liige), J. Mitt (nõuk. liige), A. Vaiksaar (nõuk. l.), J. Seller (nõuk. l.), A. Pärt (rev.-kom. l.), J. Juhkamson (nõuk. liige).

Nuia Ühispanga asutamist põhjustas suurel määral Karksi Ühispanga sattumine raskustesse. Selle tegelased olid andnud suuri laene ilma küllaldaste tagamiteta oma lähematele ringkondadele. Teistele aga tehti laenude saamisel takistusi. Hiljem

selline krediidipoliitika viis Karksi Ühispanga likvideerimisele. Neil asjaoludel algatasid tolleaegsed Karksi Tarvitajate Ühisuse tegelased — kooliõpetaja Jaan Roots, kindlustustegelane Saveli Riso, kooliõpetaja Jaan Karu, pangategelane Voldemar Oltop ja preester Vladimir Allik uue krediidiühistu ellukutsumise mõtte. Koondades enda ümber veel rea teisi kohalikke elanikke, registreerisid nad EÜL-u vastava normaalpõhikirja järgi koostatud Nuia Ühispanga põhikirja Siseministeeriumis 29. juulil 1927. aastal. Sama aasta 20. oktoobril alustati tegutsemist Nuia alevikus ühistu liikme Saveli Riso korteris. Panga esimesse juhatusse valiti põllumees Hans Uibo, pangategelane Voldemar Oltop ja kindlustustegelane Saveli Riso. Nõukogusse kuulusid kooliõpetaja Jaan Roots, ärijuht Jaan Andersson, ehitusmeister August Uint, põllumees Markus Pärn ja tislerid Johan Ruus ja Aleksander Valdstein. Panga laekahoidjaks oli Saveli Riso ja juhatajaks-raamatupidajaks Leida Muska. Tegevusruumideks saadi 1929. a. senises asukohas eraldi ruum, kus pank töötab ka praegu. Panga peamiseks tegevusrajooniks on kujunenud Karksi vald. Panga üldine areng on olnud edukas. Aasta-aastalt on panga majanduslik seisukord tugevnenud ja pank evib praegu kohalikus majanduselus suure tähtsuse.

Nuia Ühispank asub Karksi vallas Nuia alevikus Viljandimaal. Post: Nuia p.-ag.; telef. 35. Juhatus: Jaan Karu, Johan Puusepp, Saveli Riso. Nõukogu: M. Pärn, J. Seller, A. Vaiksaar, J. Ennok, J. Mitt, J. Juhkamson. Panga juhatajaks on Saveli Riso. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—15. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondendiks on veel Põllumeeste Keskpank.

Kadila Ühispank (231).

Kadila Ühispank, mille põhikiri registreeriti siseministri poolt 19. oktoobril 1927. a., asutati kohalike põllumeeste poolt, kes olid koondunud Kadila Piimaühisuse ümber. Asutamismõtte algatasid mainitud ühistu juhatuse liikmed Jakob Lohvart, Gustav Reisman ja Kaarel Kiisk, kelle poolt kokkukutsutuna peeti krediidiühistu asutamiskoosolek 21. oktoobril 1927. a. Panga põhikirjaks võeti tolleaegne normaalpõhikiri, millele peale asja algatajate kirjutasid veel alla 9 põllumeest. Tegutsemist alustati 30. oktoobril 1927. a. Kadila Piimaühisuse ruumes. Panga esimeses juhatuses olid põllumehed Johannes Böckler, Jaan Hübner, Jakob Lohvart. Nõukogus olid Jaan Lepp, Heinrich Eiskop, Mihkel Weismann, Karl Kroon, Johannes Riibe ja Gustav Reismann, kes samuti olid ametilt põllumehed. Panga juhatajaks kutsuti Piimaühisuse raamatupidaja Voldemar Müllerhof. Panga senises tegevuses puuduvad märkimisväärsed muudatused. Varsti pärast tegevuse alustamist tabas meie majanduselu terav kriis, mis kajastus ka panganduses, avaldudes hoiuste ja laenude tagasiminekus kui ka sageli raskustes pankade tegevuses. Üldjoonis on samasugune olnud ka panga areng kriisiaastail, kusjuures on siiski suudetud hoiduda tõsisemaist kahjudest kahtlaste laenude jne. mahakirjutamise tõttu. Viimase asjaolu võimaldajaks on suurel määral olnud pangategelaste ettevaatlikkus asjaajamisel. Kriisiaja möödumisele on viimaste aastate kestel järgnenud panga hoogne ja tõusev areng. 1938. a. suvel tabas panka suurem kahju panga juhataja-raamatupidaja poolt toimitud 4200-kroonise raiskamise näol.

Kadila Ühispank asub Kadilas Assamalla vallas Virumaal. Post: Kadila; telef. 1. Juhatus: Eduard Lepp (esimees), Voldemar Kiisk, Johannes Vilu. Nõukogu: J. Rebane (esimees), E. Linnamägi, H. Kirsipuu, A. Küngas, E. Veldi, J. Veskimägi. Panga juhatajaks on Julius Richard Riisalu. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Panga korrespondendiks on Virumaa Ühispank.

Peipsiäärne Ühispank (232).

Peipsiäärse Ühispanga asutamismõtte algatajaiks olid Aleksander Jõgi, Paul Ubina ja Stepan Barhov. Kohalikel väikemaapidajail ja kalureil oli sageli vajadus lühiajaliste laenude järele ja selle rahuldamiseks tuli luua krediidiühistu. Asutamis-

PANGA ORGANITE LIIKMED.

eeltööd algasid 1927. a. kevadel ja 15. augustil 1927. a. kinnitati Siseministeeriumi poolt põhikiri, millele olid alla kirjutanud asutajate liikmetena 12 isikut. Esialgseks nimeks oli pangal „Peipsiäärne Laenu-Hoiu Ühisus". Tegevust alustati 16. novembril 1927. a. Peipsiääre vallamajas. Esimesel krediidiühistu peakoosolekul 23. okt. 1927. a. valiti juhatusse vallasekretär Paul Ubina, kaupmees Silverst Rõbakov ja õpetaja Rodion Baranin. Nõukogusse valiti väikemaapidaja Stepan Barhov, väikemaapidaja ja ehitustööline Makar Gužov, agronoom Pavel Issakov, kaupmees Eduard Raud, koolijuhataja ja põllumees Heinrich Rätsepp ja väikemaapidaja-ehitustööline Ivan Barkov. Panga juhatajaks oli Paul Ubina. Praegune panga nimetus — „Peipsi-

PEIPSIÄÄRSE ÜHISPANGA AASTAPEAKOOSOLEKUST OSAVÕTNUD LIIKMED. 20. MÄRTSIL 1938. A.

äärne Ühispank" on võetud 1931. a. Panga peamiseks tegevuspiirkonnaks on kujunenud Peipsiääre vald, Piirisaar, osalt Alatskivi ja Kavastu vald. Panga tegevus on üldiselt arenenud konjunktuuri liikumisega kooskõlas. Normaalse konjunktuuri aegadel on tegevus olnud edukas, kriisiaegadel aga veidi tagasihoidlikum. Alates 1937. a. on hoiused ja ka laenud hakanud hoogsalt kasvama. Praegu on nii hoiuste kui ka laenude alal ülekaalus väikemaapidajad.

Peipsiäärne Ühispank asub Peipsiääre vallas Tartumaal Peipsiääre vallamajas. Post: Kolkja p.-ag.; telef. 7-d. Juhatus: Aleksander Jõgi, Nikolai Jermakov, Oskar Pekk. Nõukogu: A. Grečin, F. Smuglin, E. Pedov, E. Lodeikin, N. Poljakov, K. Lasarev. Panga juhatajaks on Aleksander Jõgi. Pank on avatud üks päev nädalas kl. 17—19.

Ü „Narva Majaomanikkude Pank" (233).

Narva Majaomanikkude Pank asutati eeskätt kohalike majaomanike krediidivajaduste rahuldamiseks. Krediidiühistu asutamise mõtet pooldati aga elavalt ka muudes ringkondades. Asutamise mõte algatati Narva Majaomanikkude Seltsi tegelaste poolt, kes teostasid ka asutamise eeltöid ja koostasid põhikirja. Asutajaiks liikmeiks olid majaomanikud Paul Ellert, Jüri Kriina, Johannes Laos, Jaan Rahuorg (Prudenthal) ja Mart Eikelmann, kaupmehed August Lepp ja Jüri Luikmel ning ajakirjanik Toim Aruküla. Põhikiri registreeriti Rakvere-Paide rahukogu poolt 11. juulil 1924. a. Alles 1. nov. 1927. a. alustati tegevust. Panga esimesse juhatusse kuulusid majaomanikud Paul Ellert, Reinhold Olev ja advokaat August Pahla. Nõukogusse kuulusid majaomanikud Juhan Küttis, Imant Paap, Gustav Tensing ja Martin Eikelmann, proviisor Jaan Lust, kaupmehed Artur Olev, Oskar Tuisk, Jaan Offril ja August Lepp. Panga juhatajaks sai Paul Ellert. Krediidiühistu asutamisaegset nimetust — Narva Majaomanikkude Pank täiendati 1931. a. tähega Ü KAS-e nõudel. 1930. a. omandati Narvas Peetri plats 2 asuv kinnisvara, kus pank praegu asub. 1937. a. omandati samast kõrvalt veel teine kinnisvara, millelt praegu on pealolev hoone lammutatud. Sinna kavatsetakse lähemail aastail ehitada uus moodne neljakordne pangahoone. Hoiuste liikumises on märkimisväärsemad kriisiaastad, mil senise kasvu asemel toimus tagasiminek. Hiljem aga jätkus hoiuste juurdevool endiselt. Praegu moodustavad hoiuste omanike seas valdava osa kohalikud majaomanikud ja kaupmehed. Viimased on suuremaks rühmaks ka laenusaajate hulgas.

Ü Narva Majaomanikkude Pank asub Narvas Peetri plats 2, omas majas; telef. 2-68. Juhatus: Paul Ellert, Voldemar Kokk, August Pahla. Nõukogu: J. Helder, H. Rudi, A. Lepp, R. Niggol, O. Tuisk, K. Triip, H. Priimann, J. Essenson. Panga juhatajaks on Paul Ellert. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Tallinna Majaomanikkude Pank, Tartu Majaomanikkude Pank, Rakvere Majaomanikkude Pank, Pärnu Majaomanikkude Pank, Põllumajanduse Pank, Kauba Pank, Tallinna Linnapank, A/S Eesti Laenu Pank Tallinnas, Mustvee Ühispank, Iisaku Ühispank, Tapa Ühispank, Jõhvi Ühispank ja Viru Pank Rakveres.

Narva Politseiametkonna Hoiu- ja Laenukassa (234).

Narva Politseiametkonna Hoiu- ja Laenukassa kandis asutamisel nimetust Politseiametnikkude ja teenijate hoiu- ja laenukassa Narvas. Ta asutamise mõtte algatasid Viru-Järva abiprefekt Albert Lapman, Narva kriminaalkomissar Gustav Zeisig ja Poliitilise politsei komissar Narvas Artur Tamm. Asutamise eesmärgiks oli luua politseiametnikele rahakogumise ja laenusaamise võimalusi. Kassa põhikiri koostati 1927. a. 19. septembril ja mainitud isikute poolt allakirjutatuna registreeriti 25. X 1927 Siseministeeriumis. Sama aasta 17. novembril peeti uue krediidiühistu ava-peakoosolek ja alustati tegevust. Esimesse juhatusse valiti Albert Lapman,

PANGA JUHATUS JA NÕUKOGU.
Vas. I rida: H. Kruus (nõukogu esimees), M. Petzner (nõuk. l.), A. Tamm (juh. esimees). Vas. II rida: J. Laiuks (juh. l.), S. Raudsepp (juhat.-raamatup.), P. Kirss (nõuk. l.), R. Lepik (laekur), A. Mägiste (j. abiesim.), M. Merikan (nõuk. l.). Puuduvad nõuk. liikmed A. Piirisild, M. Mällo ja juhatuse liikmed R. Täht ja R. Haava.

Artur Tamm, Gustav Zeisig, Narva 1. jsk. politseikomissar August Grigordoi ja Viru-Järva abiprefektuuri asjaajaja Johannes Samberg. Viimane valiti ühtlasi ka kassa juhatajaks-raamatupidajaks. Krediidiühistu asutamine leidis kohalike politseiametnike seas poolehoidu ja juba asutamiseks oli esitatud 117 liikmeksastumise soovi-avaldust. Kuna esialgse põhikirja järgi võisid kassa liikmeiks olla ainult Viru-Järva abiprefektuuri (praegu Narva prefektuuri) kindlakuupalgalised ametnikud ja teenijad, tekkis varsti vajadus laiendada liikmeksastumise võimalusi ka teistele kohalikele politseiasutiste teenijaile. Selleks teostati 1929. a. põhikirja muudatus, millega võimaldati kassa liikmeskonda kuulumist ka Narva raudteepolitsei jaoskonna ametnikele. 1933. a. võeti praegune nimetus. Praegu võivad kassa liikmeks olla kõik Narva prefektuuri, Narva poliitilise, kriminaal- ja raudteepolitsei Narva jaoskonna ametnikud. Laene antakse ainult kassa liikmeile. Praegu on krediidiühistul liikmeid 128.

Narva Politseiametkonna Hoiu- ja Laenukassa asub Narvas Posti tn. 36, politseiametkonna ruumes. Juhatus: Rein Täht, Richard Lepik, August Mägiste, Johan Laiuks, Rudolf Haava. Nõukogu: H. Kruus, P. Kirss, H. Merikan, M. Mällo, A. Piirisild, M. Petzner. Panga juhatajaks on Artur Tamm. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 10—14.

Rakvere Majaomanikkude Ühispank (235).

Rakvere Majaomanikkude Ühispanga asutamise eesmärgiks oli aidata kaasa majaomanike majandusliku seisukorra parandamisele soodsate krediidivõimaluste loomisega. Olemasolevad pangad ei osutanud küllaldast tähelepanu majaomanike krediidinõudmistele ja nende rahuldamiseks oli tarvis luua uus krediidiühistu. Selle mõtte algatasid majaomanik Karl Kängsepp, majaomanik ja linnanõunik ning kohaliku majaomanike seltsi esimees August Märks, majaomanik ning kaupmees Joh. Ellert ja majaomanik-ärimees Hermann Stahlberg. Asutajate liikmete esimene nõupidamine toimus 1927. a. septembris. Põhikiri, mis koostatud asja algatajate poolt, registreeriti 3. oktoobril 1927. a. Siseministeeriumis ja sama aasta 21. nov. alustati juba tegutsemist. Esimesse juhatusse kuulusid August Märks, Joh. Ellert, Hermann Stahlberg ja Karl Kängsepp, kes oli ka panga juhatajaks. Nõukogus olid majaomanik ning kooliõpetaja Arnold Liiv, majaomanik ning tööstur Aleksander Lukmann, majaomanik ning riigiametnik Hugo Supper, majaomanik ning riigiametnik Rudolf Tiismann, majaomanik-raudteelane Magnus Treier ja majaomanik-ärimees Eduard Pihlak. Panga asutamisaegseks nimeks oli Rakvere linna majaomanikkude Pank. 1933. a. koos üleminekuga normaalpõhikirjale võeti uueks nimeks — „Rakvere Majaomanikkude Ühispank". Üldiselt on panga senine tegevus arenenud edukalt. Kuigi on olnud

majanduslikult raskeid aastaid, pole panga hoiuste ega ka laenude liikumises olnud tähelepandavaid muutusi. Laene antakse peamiselt majaomanikele, kuid ka teistele, kui esitatakse küllaldaselt tagameid. Laenusaajate hulgas on esikohal majaomanikud, järgnevad kinnisvaraomanikud maalt. Samasuguselt jaguneb ka hoiuste päritolu.

Rakvere Majaomanikkude Ühispank asub Rakveres Tallinna tn. 20, K/S Eesti majas; telef. 1-83. Juhatus: Aug. Märks (esimees), Aug. Kuus, Aug. Kriips, Eduard Pihlak, Hans Ruus. Nõukogu: M. Soosalu, R. Pajos, R. Leemets, G. Kütt, J. Tedder, K. Mänd, J. Kaasik, N. Somelar ja A. Eichhorn. Panga juhatajaks on August Märks. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Tallinna Majaomanikkude Pank, Tartu Majaomanikkude Pank, Pärnu Majaomanikkude Pank, Narva Majaomanikkude Pank.

Kinnisvaraomanikkude Pank (240).

Koguduste Pank asutati Tartu kirikutegelaste poolt, eesmärgiga abistada krediidiga ev.-luteri usu kogudusi ja nende liikmeid. Ürituse eesotsas oli praost G. Rutopõld. Panga põhikiri koostati EÜL-u normaalpõhikirja järgi ja registreeriti siseministri poolt 26. oktoobril 1926. a. nimetusega „Eesti Ev. Lut. usu koguduste Ühispank". Asutajate poolt valiti esialgu ajutine juhatus, kelle esimeheks sai praost G. Rutopõld. Ajutise juhatuse ülesandeks jäi liikmete värbamine ja ettevalmistuste tegemine panga tegevuse avamiseks. Avamispeakoosolek toimus 23. detsembril 1926. a. Esimesse juhatusse valiti dr. R. Bernakoff, praost G. Rutopõld ja H. Silbergleich. Nõukokku valiti dr. G. Kroll, dr. K. Jüriado, dr. K. Tamm, õpetaja A. Alver, M. Parts ja H. Roos. Panga esimeseks juhatajaks võeti M. Kukk. Esimese põhikirja järgi võisid olla panga liikmeiks kõik eesti ev.-luteri usu kogudused ja nende täisealised üksikliikmed. Kuid juba algul selgus, et panga edukas areng eeldab laiemate kui ainult kirikuringkondade kaasatõmbamist. Oli vajalik laiendada liikmeksastumise võimalust ka väljaspool kogudusi olevaile füüsilisile ja juriidilisile isikuile. Panga esimesel peakoosolekul (23. dets. 1926. a.) otsustatigi põhikirja sellekohaselt muuta. Ühtlasi otsustati panga uueks nimeks võtta „Eesti Koguduste Ühispank". Kuid juba samal peakoosolekul leiti, et pank iseseisvana tegutsedes ei suuda areneda küllalt elujõuliseks. Nii liikmete kui panga enda huvides oli tarvilik ühineda mõne teise kohaliku krediidiühistuga. Juhtivaile organile tehti ülesandeks taotleda ühinemist Tartu Ühispangaga. Neil taotlusil ei olnud aga tulemusi ja pank hakkas 1927. a. algul tegutsema iseseisvana Tartus Suurturg 3, üüriruumes. 1928. aastal võeti nimeks Koguduste Pank. Järgmise, 1929. a. lõpul teostati panga põhikirjas uus muudatus. Liikmeksastumist võimaldati ka kinnisvaraomanikele. Ühtlasi tõsteti senine madal osus 10 kroonilt 50 kroonile. Viimane muudatus põhjustas suure languse panga liikmete arvus. Esimesil tegevusaastail oli liikmete arv kasvanud õige jõudsasti. 1929. a. lõpul oli pangal juba 765 liiget. Osuse suuruse tõstmisega langes aga liikmeskonnast välja enam kui kaks kolmandikku ja 1930. a. alguseks jäi pangale ainult 205 liiget. Hiljem hakkas liikmete arv jälle kasvama, kuid aeglasemalt kui varem.

1931. aasta algul toimus panga nimes ja põhikirjas uus muudatus. Panga uueks nimeks registreeriti „Kinnisvaraomanikkude Pank", millist nime ta kandis oma tegevuse lõpetamiseni. Põhikirja võeti sisse nõue, et juhatuse ja nõukogu koosseisust oleks vähemalt $^2/_3$ liikmeid kinnisvaraomanikud. Hoolimata panga liikmete arvu jõudsast kasvust tegevuse esimesil aastail oli pangal siiski raskusi. Hoiuseid toodi vähe ja pank suutis oma klientide krediidivajadusi rahuldada õige vähesel määral. Raskustest ülesaamiseks kaaluti võlategemist ja astuti ka vastavaid samme, kuid need ei andnud tulemusi. Hiljem siiski paranes olukord veidi, ja pank avas isegi rea agentuure väljaspool Tartut. Mõne aja järel tuli need aga likvideerida. Ühinemise vajadus mõne teise Tartu krediidiühistuga püsis edasi. Juhtivate tegelaste tegevuse tulemusena saadi Eesti Laenu-Hoiu Ühisuselt nõusolek panga ülevõtmiseks. Panga toetamiseks avaldasid valmisolekut ka Tartu Majaomanikkude Seltsi „Maja" tegelased,

kusjuures nõuti enne mõningaid parandusi panga põhikirjas. Need ettepanekud ei leidnud siiski poolehoidu liikmeskonnas. Arvati, et pank peab jääma eeskätt koguduste ja kirikutegelaste juhtida. 1931. a. lõpul kerkis üles ühinemise küsimus Tartu Majaomanikkude Pangaga, aga seekordki asi soikus. 1933. a. veebruaris oli kõne all ühinemine A/S Kauba Pangaga, kes nõustus üle võtma Kinnisvaraomanikkude Panga aktivat ja passivat tingimusel, et panga tegelased tagavad võimalike kahjude katmist. Juhatus ja nõukogu otsustasid ühinemist pooldada ja valisid vastava komisjoni läbirääkimiste pidamiseks. Läbirääkimistel aga selgus uusi raskusi ja kuna vahepeal avanes võimalus ühinemiseks Tartu Majaomanikkude Pangaga, katkestati eeltööd A/S Kauba Pangaga liitumiseks. Tartu Majaomanikkude Pangaga ühinemise ettevalmistamiseks valiti komisjon 14. märtsil 1933. aastal. Komisjoni töö tulemusena saavutati 25. aprillil 1933. a. kokkulepe Tartu Majaomanikkude Pangaga, millega viimane nõustus üle võtma Kinnisvaraomanikkude Panga nõudmisi ja kohustusi eriliste tingimusteta. Lõplikult otsustati ühinemine panga viimasel peakoosolekul 21. mail 1933. a. Kuna vajalikud eeltööd olid juba komisjoni ja juhatuse poolt tehtud, lõpetas pank iseseisvalt tegutsemise juba kaks päeva hiljem — 23. mail 1933. a.

Majandusministeeriumi Ametnikkude ja Teenijate Hoiu-Laenukassa (241).

PANGA ORGANITE LIIKMED.
Vasak. I rida: J. Norviit (nõuk. l.), R. Muremaa (juh. l.), P. Lettens (juhatuse esim.), A. Reiman (nõuk. esimees), K. Karineem (juh. l.), T. Telve (juh. liige). Vasak. II rida: P. Teiskre (nõuk. l.), J. Gildeman (rev.-kom. liige), L. Proses (nõuk. liige), K. Oja (nõuk. liige), V. Kuuspere (nõuk. l.). Puuduvad rev.-kom. liikmed E. Viirmann ja H. Mäsak.

Kassa mõtte algatajad ja ühtlasi asutajad liikmed olid Riigikassa ametnikud: Karl Kranfeldt (uue nimega Kaarel Karineem), Paul Lettens, Dionissi Timbermann (uue nimega Tõnis Telve), Hendrik Mikkor, Oskar Kaber ja Julius Norviit. Kassa asutamise mõte tekkis asjaoludel, et ametnikel ja teenijail oli pankadest laenude nõutamine võrdlemisi raske, pealegi oli laenusaamine seejuures küllalt kulukas. Lisakulud oma kassa kaudu kujunesid tunduvalt madalamaks. Teisest küljest rõhuval enamikul ametnikest ja teenijaist puudus võimalus asuda hoiuste kogumisele, sest väikeste sissemaksete tegemiseks iga kuu võõrasse panka minna on inimesel nagu vastumeelt ja tülikas. Seepärast nähti asutajate poolt ette kassa ülesandena oma liikmeile kapitali kogumise võimaldamine igakuiste sissemaksete teel, laenude saamine soodsail tingimusil ja muude toimingute täitmine kassa liikmete huvides. Rahaministeeriumi Ametnikkude ja Teenijate Hoiu-Laenukassa põhikiri registreeriti Siseministeeriumis 16. XII 1927. a. ja järgmisel päeval toimus Rahaministeeriumi ruumes, Kohtu tn. 8 kassa esimene peakoosolek. Kuna tegevuse alustamiseks puudus vajalik kapital, otsustas peakoosolek teha kontokorrentlaenu kr. 1000. Liikmeile otsustati aga anda laenu sama intressimääraga, mis kassa ise maksab. Seega annab kassa liikmeile laenu vahekasumita, millisest põhimõttest on peetud kinni tänapäevani. Kulu

katavad sundsissemaksete või nn. sundhoiuste arvel antavate laenude intressid. Kassa asutamisega algas ka kohe hoiuste kogumine. Seda toimitakse igakuiste sundsissemaksete näol liikme palgast. Seni on sundsissemaksme normiks olnud peamiselt 2% põhipalgast. Peale laenude andmise võttis kassa endale 1928. a. märtsikuu peakoosoleku otsuse kohaselt ka vastutuse kaupluste ees liikmeile järelmaksega müüdava kauba eest. See vastutustehing hiljem kaotati, sest vahepeal kehtima hakanud KAS-es ei ole „hoiu-laenukassadele" sääraste tehingute toimetamine ette nähtud. 7. IX 1929. a. registreeriti kassale uus nimi: „Majandusministeeriumi Ametnikkude ja Teenijate Hoiu-Laenukassa", mida põhjustas Rahaministeeriumi ja Kaubandus-Tööstuseministeeriumi ühendamine Majandusministeeriumiks. Kassa tegevuse 10-dat aastapäeva tähistati 26. III 1938. a. Kui vaadata praegu tagasi kassa möödunud aja tegevusele, siis peab nentima, et tegevuse areng on olnud rahulik ja üldiselt edukas. Nii on kassa bilanss 31. XII 1937. a. kr. 16.944.59. Seejuures on osuskapitali kr. 1.140.—, varukapitali kr. 1.030.84 ja hoiuseid kr. 11.395.53, mille hulgas liikmete (60 liiget) sundhoiuseid kr. 9.571.23. Laenude seis on kr. 14.506.—. Puhaskasumit saadi 1937. a. eest kr. 495.14. Kokkuvõttes võib järeldada, et kassa asutamisel ülesseatud põhimõtted ja sihid on olnud õiged, mis mitte üksi ei julgusta, vaid koguni kohustab senist tööd jätkama.

Majandusministeeriumi Ametnikkude ja Teenijate Hoiu-Laenukassa asub Tallinnas Kohtu tn. 8, Majandusministeeriumis; telef. 415-60. Juhatus: Paul Lettens, Rein Muremaa, Kaarel Karineem, Tõnis Telve. Nõukogu: A. Reiman, J. Norviit, P. Teiskre, L. Proses, K. Oja, V. Kuuspere. Kassa on avatud igal tööpäeval kl. 15—17.

Topo-hüdrograafia Hoiu- ja Laenukassa (242).

Topo-hüdrograafia Hoiu- ja Laenukassa kutsuti esialgu ellu „Kindralstaabi IV osakonna teenijate hoiu- ja laenukassa" nime all. Krediidiühistu asutamise eesmärgiks oli mainitud asutise teenijaile hoiustamise ja laenuvõimaluste hõlbustamine. Asutamise mõtte algatas kindralstaabi IV osak. ülem kol. Jakob Prei, põhikirja koostasid kol.-leitn. Ed. Bach, kol.-ltn. O. Douglas, kapt.-major B. Štšepotjevit, kapt. A. Eevert ja sõjaväeametnik P. Oengo. Nende poolt koostatud põhikiri kinnitati mõningate muudatustega asutajate koosolekul 24. jaanuaril 1928. a. ja registreeriti sama aasta 13. veebruaril Siseministeeriumi poolt. Tegutsemist alustati veel samal aastal. Krediidiühistu esimeses juhatuses olid ohvitserid Eduard Bach ja Johannes Arro ning sõjaväeametnik Paul Oengo. Juhatajaks sai Paul Oengo. Esialgset põhikirja on muudetud kahel korral: esiteks 1930. aastal, mil muudeti nimi — Topo-hüdrograafia Hoiu- ja Laenukassaks, kuna asutis, mille juures krediidiühistu asus, oli samuti saanud uue nime. 1933. aasta põhikirja muudatus oli tingitud uuest KAS-est. Kassa asutamisel võeti laenudelt 24% aastas. See määr püsis kuni 1. juulini 1928. a., mil võeti uueks intressimääraks 18%. 19. veebr. 1930. a. määrati laenude intressiks 12%. Viimane muudeti hiljem seadusega toimetatud üldise intressimäära alandamisega. Krediidiühistust antakse laene ainult liikmeile, samuti võetakse hoiuseid ainult neilt vastu.

Topo-hüdrograafia Hoiu- ja Laenukassa asub Tallinnas Toomkooli tn. 9; telef. Sõjaväe keskjaam 224. Juhatus: Gustav Juks (esimees), Martin Särme, Paul Oengo. Nõukogu: O. Douglas, J. Veizenberg, A. Eevert, A. Orgna, A. Nero. Panga juhatajaks on G. Juks. Pank on avatud kaks korda nädalas vastavalt tarvidusele.

Rakke Ühispank (243).

Rakke Ühispanga põhikiri registreeriti Rakvere-Paide rahukogu poolt 27. septembril 1924. a. Panga asutamise mõtte algatasid ja olid ühtlasi ka asutajaiks liikmeiks kooliõpetaja Hugo Kool, põllupidaja Oskar Krusberg, raamatupidaja Ruben

Proomet, rätsep Anton Pärtel, vallasekretär Jaak Nugis, kaupmees Gustav Püss, metskonna asjaajaja Jaan Hendrikson, põllupidajad Kustas Paalberg ja Karl Kruusamägi ning mölder Paul Raid. Panga esimesse juhatusse kuulusid põllupidajad Karl Kruusamägi ja Oskar Krusberg ning vallasekretär Jaak Nugis. Nõukogu liikmeiks olid põllupidajad Karl Haiba, Hans Vilmansen, kooliõpetaja Hugo Kool, kaupmees Gustav Püss ja kooliõpetaja Hans Evart. Esimeseks panga juhatajaks oli Johan Parrol. Panga asutamise ja tegevuse avamisega seoses olevad tööd arenesid õige jõudsalt. Juba 23. novembril 1924. a. toimetati panga esimene tehing Liigvalla vallamajas. Siis aga soikus panga tegevus täielikult mitmeks aastaks. Alles 11. veebr. 1928. a. alustas pank uuesti elustatuna tegutsemist, mis on sestsaadik jätkunud pidevalt tänini. Panga hoiuste ja laenude liikumine peale tegevuse uuesti avamist on olnud normaalne. Ainult 1930. a. esines hoiuste suurem langus, mis oli tingitud panga suurema kliendi Rakke Tarvitajateühisuse kokkuvarisemisest. Hoiuste vähenemise tõttu pidi pank tagasi tõmbama ka osa laene. Sellest raskusest pank pääses siiski üle kahjusid kandmata. Praegu on nii hoiuste kui ka laenude alal ülekaalus põllupidajad. Üldiselt tegevus pärast 1928. a. on olnud edukas. 1929. aastal omandas pank ehituskrundi Rakkes, kuid seni ei ole veel oma maja ehitamist alustatud. Panga tervet olukorda ilmestab veel juhtivate organite koosseisude püsivus ja võrdlemisi suur liikmete arv.

Rakke Ühispank asub Rakkes Järvamaal; telef. 24. Juhatus: Johannes Alatsei, Karl Kruusamägi, August Luht. Nõukogu: V. Kuusmann, H. Evart, V. Pilvet, K. Haiba, E. Etti, V. Viirmann, J. Hein, K. Kulvere. Panga juhatajaks on Johannes Alatsei. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Pangal on posti jooksev arve nr. 20-45.

Viljandi Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa (244).

Viljandi Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa asutamine oli juhitud soovist luua soodsamaid krediidivõimalusi riigiteenijaile, kellele suuremate pankade poolt hõlpsasti vastu ei tuldud. Mõtte algatasid Viljandi posti-telegraafi-telefoni teenijad J. Lupe, J. Soosaar, A. Kaasik, J. Riisen, J. Raskatschov jt., kokku 26 isikut. Nende poolt EÜL-u vastava normaalpõhikirja järgi koostatud põhikiri registreeriti 19. jaanuaril 1928. a. Siseministeeriumis nimetusega: Viljandi Posti-Telegraafi-Telefoni Teenijate Laenu-Hoiu Ühing. 8. veebruaril 1928. a. peeti uue krediidiühistu asutamispeakoosolek, kus moodustati juhtivad organid, ja 21. veebruaril 1928. a. alustati Viljandi postkontori ruumes tegutsemist. Krediidiühistu esimesse juhatusse kuulusid postiametnikud Hermann Üksti, Joh. Soosaar ja telegr.-telef. mehaanik Robert Treufeldt. Nõukogu liikmeiks olid postkontoriülema abi Al. Kaasik, postiteenijad K. Vesman, Joh. Raskatschov, R. Tults ja F. Koel ning telef.-telegr. mehaanik Joh. Soon. Krediidiühistu asutamisaegne nimi muudeti praeguseks 1934. a.

Viljandi Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa asub Viljandis Vabaduse pl. 2, E. Panga Viljandi osak. majas. Juhatus: Johannes Ranna, Anton Ramjalg ja J. Soosaar. Nõukogu: Joh. Luppe, Joh. Lamson, S. Jürgens, Ks. Andresma, J. Veske, H. Viik. Panga juhatajaks on Joh. Ranna. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 14—15.

Misso Ühispank (245).

Tarve oma krediidiühistu järele tekkis 1927. a. eriti ka seetõttu, et Misso asub kaugel suuremaist keskustest. Asja algatajaks ja teostajaks oli vallasekretär A. Kasak, kellel oli panga ellukutsumise asjus mõttevahetusi kohalike ärksamate tegelastega ja põllumeestega. Algatatud mõte leidis tunnustamist ja poolehoidu ning 1928. a. jaanuari lõpul peeti esimene asutajate liikmete koosolek. Otsustati ellu kut-

PANGA ORGANITE LIIKMED 1938. A.

Vas. I rida: H. Klais (juh. abiesim.-laekur), A. Pilt (nõuk. esim.), A. Kasak (juh. esim.-juhataja), M. Kukk (nõuk. abiesim.), O. Veiko (juh. l.). II rida: A. Tell (rev.-kom. esim.), R. Pilt (rev.-kom. l.), A. Pilt, O. Kiudsoo, V. Kukk (nõuk. liikmed). III rida: P. Valge (nõuk. l.), O. Sokk (rev.-kom. l.), J. Lõhmus (raamatupidaja).

suda krediidiühistu nimega Misso Ühispank. Põhikirja aluseks võeti EÜL-u poolt väljatöötatud normaalpõhikiri. See põhikiri kinnitati siseministri poolt 7. veebruaril 1928. a. Tegutsemist alustas pank 16. märtsil 1928. a. Misso vallamajas, mil võeti vastu esimesed osused. Panga asukohaks kuni tänaseni on jäänud Misso vallamaja. Panga tegevus esimesel aastal oli võrdlemisi väike. Järgmisel aastal hakkab panga tegevus aga järjekindlalt tõusma, tekib usaldus panga vastu. Hoiuste pidevalt tõustes võidakse anda ka rohkem laene. Teatav seisak tegevuses tuleb 1931., 1932. ja 1933. aastal, tingituna üldisest majanduslikust kriisiajajärgust. Pärast seda aga jätkub tõus. 1938. a. lõpuks on pangal liikmeid 196, omakapitali üle 10.000 krooni, bilanss kr. 36.930. Krediidiühistu liikmeiks valdavas enamikus on põllupidajad, kellele ka antud suurem osa laene. Hoiuste alal on ülekaalus omavalitsuse ja ärimeeste hoiused. Alates 1936. aastast antakse pangast lühiajalist laenu ka mitteliikmeile kuni kr. 50 ulatuses. Panga juhtimises on valitsenud üksmeel ja stabiilsus, mingeid korratusi tegevuses ei ole olnud. Algusest kuni 1939. a. 31. märtsini oli panga juhatuses ja juhatajaks vallasekretär A. Kasak, kellel on suuri teeneid panga asutamises ja senises edukas tegevuses, kes aga elukoha muutmise tõttu lahkus. Pikemat aega on juhatuse abiesimeheks-laekuriks olnud kohalik apteeker H. Klais, kes pärast A. Kasaka lahkumist valiti juhatuse esimeheks. Arvestades panga väikest tegevusrajooni, kuhu kuuluvad Misso ja Ruusmäe ning lähedasemaid osi ka teistest naabervaldadest, on pank töötanud siiski seni edukalt.

Misso Ühispank asub Misso alevikus Võrumaal Misso vallamajas. Post: Misso p.-ag.; telef. 2. Juhatus: Juha Lõhmus, Hendrik Klais, Osvald Veiko. Nõukogu: A. Pilt, O. Kiudsoo, P. Valge, J. Tarro, T. Tirul, M. Kukk. Panga juhatajaks on juhatuse liige Juha Lõhmus. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—15.

Tartu Töölisühispank (246).

PANGA ORGANITE LIIKMED.

I rida: G. Raamat, A. Pank, A. Kristian, K. Offril, R. Korp. II rida: J. Lall, Ed. Fuchs, G. Lind, R. Pehtla, E. Kivistik. III rida: M. Õunapuu, K. Hermann, Ed. Jomm, A. Stein.

Töölispanga asutamise mõte tekkis 1927. aastal Tartu töölisringkonnis. Selle mõtte teostamiseks toimetasid 2. okt. kuni 27. nov. 1927. a. kutseühinglased R. Lobona, A. Assor, K. Tamberg, A. Stein, J. Lall ja A. Pank A. Kristiani algatusel töölispanga põhikirja koostamist. Materjalina võeti aluseks Laenu-Hoiu Ühisuste põhikiri, mis tegevusala omapära arvestades kujundati ümber ja süstematiseeriti. Selle põhikirja järgi saavad panga liikmeks astuda töölised, kes ametiühingu liikmeks olnud vähemalt kolm kuud; töölisühingud, töölisühistud ja nende ühingute ja ühistute liidud. Seega põhikiri võimaldab pääseda panga liikmeskonda ainult neil töölistel, kelle ühistunne on enamvähem arenenud. Liikmeskonna koosseis tagab seda, et pank ikka jääb töölisringkondade kätte. Pank asutati selleks, et pangakrediiti töölistele kättesaadavaks teha. 30. nov. 1927. a. eelnimetatud asutajad kirjutasid alla põhikirjale ja registreerimispalvele. Põhikiri registreeriti 23. detsembril 1927. a. Panga tegevus algas 1928. a. märtsis esimeste osuste ja hoiuste vastuvõtmisega ja esimeste laenude andmisega. Kapitali järk-järgult kogunedes kasvas panga tegevus visalt, kuid järjekindlalt. Esimene peakoosolek peeti 6. mail 1928. a. Laenude ülemmääraks võeti 150 kr. (1930. a. tõstetud 250 kroonini, 1933. a. — 800 kroonini, 1938. a. — 1500 kroonini ja 1939. a. — ühe viiendikuni omakapitalidest). Juhatus valiti koosseisus: Pank, Kristian (mõlemad juhatuses vahetpidamata käesoleva ajani) ja Lobona; nõukogu koosseisus: K. Offril, Ed. Fuchs, J. Lall, Ed. Pikkand, A. Nuusa ja R. Korp (esimesed kolm on püsinud nõukogu koosseisus vahetpidamata käesoleva ajani). Panga tegevuse iseloomu muudatused 1932. aastast peale — KAS-e maksmahakkamisel — ei olnud olulised, kuna pank saavutas loa edasi tegutseda „ühispangana" ja KAS-ega „ühispankadele" lubatud tehingud kuigi palju ei erine 1920. a. Väikelaenuasutiste seaduses ettenähtud tehinguist. Seaduse nõuete kohaselt muudeti põhikiri ja nimi, kusjuures uueks nimeks võeti Tartu Töölisühispank.

KAS-e ilmumise ajast peale võttis panga tegevus järjest suurema ulatuse. Bilanss ulatub 1. I 34 — 6722 kr., 1. I 35 — 10.069 kr., 1. I 36 — 12.510 kr., 1. I 37 — 15.042 kr., 1. I 38 — 21.839 kr., 1. I 39 — 27.815 kr. ja 1. VII 39 — 38.538 kr., liikmete arvuga 280. Tehingud olid algaastail ainult kord nädalas, hiljem kaks korda nädalas ja 1932. aastast — kolm korda nädalas. Alates 1. augustist 1939. a. on pank avatud

igal tööpäeval kl. 10—14 ja kella 18—20 (peale kolmapäeva- ja laupäeva-õhtute). Juhatus on algusest peale järjekindlalt koosolekuid pidanud kord nädalas ja tarviduse korral ka enam. Alates 1. augustist 1939. a. on juhatuse koosolekuid tulnud pidada peagu iga päev. Nõukogu koosolekuid peeti kuni 1. augustini 1939. a. regulaarselt üks kord kuus, edasi aga juba kaks korda kuus. Pank oma tegevuse kestel on koos töölisühingutega korterit vahetanud kolm korda. Praegune panga asukoht on Tartus Tähe tn. 40. Pangal on omaette operatsiooniruum ja telefon 1. VIII 39. a. alates. Puht-tööliste pankadest esineb käesolev Eestis esimesena. Tallinna Tööliste Ühispank asutati mõni aasta hiljem. Tartu Töölisühispank toimetab peamiselt vekseli-operatsioone, peale selle veel garantii- ja inkasso-operatsioone. Pank on sageli olnud abiks töövõimaluste soetamisel ja arendamisel ja selle juures sootuks uusi ringkondi teeninud, kes pankade klientuurina seni harva esinenud. Hoiustest on pangas ülekaalus tööliste ja töölisühingute omad; laenajad on enamikus töölised ja käsitöölised. Laene on antud võimalikult vähemais summades ja laiemale hulgale, sellega vältides võimalikke suuremaid kahjusid. Põhikirja kohaselt kujunenud liikmeskond moodustab kindlailmelise ringkonna, milles võib eeldada stabiilset tegevust. Klientuuri maksevõime kaalumisel tuli arvestada sootuks uudset seisukorda. Kinnisvara-omanikuks on tööline ju erandina; selle asemel tuli arvestada nii laenaja kui ka käendajate isiklikku tublidust ja teenistuse suurust ning regulaarsust. Veksleist on eelistatud väikesed äriveksli, kuna nende katmine tähtpäeval täies summas on tavaline. Tegevuse algusest peale on nõutud laenudokumentidele-võlakohustistele vähemalt kolme maksevõimelise isiku allkirja.

Tartu Töölisühispank asub Tartus Tähe tn. 40; telef. 22-39. Juhatus: Artur Pank (esimees), Gustav Raamat, Ants Kristian. Nõukogu: G. Lind (esimees), K. Offril, E. Fuchs, J. Lall, E. Jomm, R. Pehtla. Panga juhatajaks on Artur Pank. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 10—14 ja õhtuti, välja arvatud kolmapäev ja laupäev, kl. 18—20.

Puka Ühispank (247).

Puka Ühispanga asutamise mõtte algatasid kaupmees ja majaomanik Johan Pabstel, asundustalu omanik Juhan Mäelo ja Puka jaamaülema abi Andres Leinbok. Krediidiühistu asutamist põhjustas soov luua soodsamaid ja kättesaadavamaid laenuja hoiustamisvõimalusi kohalikele põllumeestele ja kaupmeestele. Asutamisega seoses olevad küsimused lahendati suulistel läbirääkimistel ja põhikirjaks otsustati võtta EÜL-u tookordne normaalpõhikiri. Peale mainitud isikute kirjutasid põhikirjale asutajaina alla veel kaupmees, talu- ja majaomanik Henno Kuus, kaupmees ja majaomanik Jaan Teimann, kaupmehed Aleksander Kroon ja Martin Thomson. Põhikiri kinnitati siseministri poolt 23. novembril 1927. aastal. Pank alustas tegutsemist järgmise aasta kevadel — 20. märtsil 1928. a. Pukas panga liikme H. Kuus'i majas. Panga esimeses juhatuses olid kaupmees ja majaomanik Johan Pabstel, kaupmees, talu- ja majaomanik Henno Kuus ja talu- ning veskiomanik Jaan Eller. Nõukogusse kuulusid Jaan Parlo, kaupmees ja majaomanik, asundustalu omanik Juhan Mäelo, Puka jaamaülema abi Andres Leinbok, taluomanik Jaan Roosenberg ja kaupmees Martin Thomson. Panga juhatajaks kutsuti Johannes Lilienthal. Panga tegevusrajoon hõlmab lähema ümbruskonna. Praegu moodustavad hoiuste alal, samuti ka laenude alal ülekaalu talupidajate ja kaupmeeste hoiused ning laenud.

Puka Ühispank asub Puka alevikus Kuigatsi vallas Valgamaal. Post: Puka; telef. 26. Juhatus: Jaan Teimann (esimees), Henno Kuus, Jaan Eller. Nõukogu: K. Kuus (esimees), F. Kinger, H. Sarv, K. Eller, H. Hermann, J. Roose. Panga juhatajaks on Johannes Lilienthal. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel Eesti Rahvapank, Valga Ühispank, Valga Pank, Tõrva Ühispank ja Põllumajanduse Pank.

Pärnu Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa (248).

PANGA ORGANITE LIIKMED.
Vas. istuv.: K. Lukk (nõuk. abiesimees), V. Pihlak (nõuk. esimees), J. Sang (juhatuse l.), J. Ilves (juh. esim.), J. Niine (juhatuse l.), M. Valmet (rev.-kom. esimees). Vas. seisav.: J. Mets (rev.-kom. l.), J. Hein (nõuk. l.), O. Vunk (nõuk. l.), V. Põlder (nõuk. l.), J. Morrisson (nõukogu liige), K. Ebrok (rev.-k. l.).

Pärnu Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa asutamise mõte algatati Posti-telegraafi-telefoni teenijate kutseühisuse Pärnu osakonna tegelaste poolt. Asja eesotsas oli Pärnu postkontori tolleaegne ametnik Erich Martinson. Krediidiühistu asutamise eesmärgiks oli soodsamate laenuvõimaluste loomine Pärnu ja ümbruskonna postiteenijaile. Asutamise eeltöid alustati juba 1927. a. suvel, mil asuti krediidiühistu põhikirja välja töötama. Esitatud põhikirja aga ei kinnitatud ja siis koostati uus põhikiri, milleks võeti EÜL-u normaalpõhikiri mõningate muudatustega. Põhikiri, millele asutajaina kirjutasid alla Pärnu postkontori ametnikud Erich Martinson, Peeter Keppi ja Jakob Sang, kinnitati Siseministeeriumi poolt 15. märtsil 1928. a. Kassa alustas tegevust 7. aprillil 1928. a. Esimeses juhatuses olid Johann Meerfeldt, Peeter Keppi, Heinrich Kolnes. Nõukogus olid Oskar Vunk, Kristjan Sarapuu, Jenny Hendriksmann, Jakob Sang, Johan Ilves ja Jüri Morrisson. Algul oli pangal rahapuudus, sest liikmete osused laekusid aeglaselt. Tegevuskapitalide saamiseks tehti Postiametkonna erikapitalist kr. 300 intressita võlga ja järgmisel, 1929. a. veel 200 kr. Vähehaaval tuli ka hoiuseid ja nii võis pank hakata tööle. 1933. a. kohaldati põhikiri uuele KAS-ele ja ühes sellega muudeti senine nimi — Pärnu posti-telegraafi-telefoni kontori teenijate laenu-hoiu ühisus — Pärnu Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassaks. Põhikirja kohaselt võivad krediidiühistu liikmeks olla kõik Eesti postiteenijad. Tegelikuks tegevusrajooniks on peamiselt Pärnumaa. Laene antakse ainult liikmeile, esialgu vekslite ja võlakohustiste, nüüd ainult viimaste vastu. Laenu suurus oli varem liikme kahe kuu palk, nüüd kr. 200.

Pärnu Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa asub Pärnus Kalevi tn. 21; telef. 26. Juhatus: Johan Ilves (esimees), Juhan Niine, Jakob Sang. Nõukogu: V. Pihlak (esimees), K. Lukk, O. Vunk, Jenny Hein, V. Põlder, Jüri Morrisson. Pank on avatud neljapäeviti kl. 15—16 ja igal palgapäeval.

Haapsalu Õpetajate Ühingu Hoiu-Laenu Kassa (249).

Haapsalu Õpetajate Ühingu Hoiu-Laenu Kassa asutamise eesmärgiks oli hoiustamis- ja krediidivõimaluste loomine oma liikmeile. Asutamise mõtte algatasid Haapsalu Õpetajate Ühingu tookordsed juhatuseliikmed A. Üksti, A. Uibokänd, N. Tann, A. Lint ja J. Albert. Asutamine otsustatakse põhimõtteliselt juba 1926. a. märtsikuus Õpetajate Ühingu koosolekul. Sama aasta sügiseks valmis Õpetajate Ühingu juhatuse poolt koostatud põhikiri, mis peakoosoleku poolt kinnitatuna esitati

Siseministeeriumile registreerimiseks. 1927. a. algul selgus, et seda põhikirja puuduste tõttu ei registreerita. Uue põhikirja väljatöötamisega jõuti valmis 1927. a. augustikuus ja see registreeriti siseministri poolt 30. septembril 1927. a. Asutamiskoosolek peeti 15. märtsil 1928. a. Tegevust alustas kassa 20. aprillil 1928. a. Läänemaa Õpetajate Seminaris. Kassa esimesse juhatusse kuulusid õpetajad A. Uibokänd, L. Jürisson, A. Pääbo. Revisjonikomisjon valiti alles teisel tegevusaastal ja selle esimeses koosseisus olid õpetajad L. Jüris, K. Karus ja O. Arumaa. Tegevuse ja klientuuri vähesuse tõttu Kassale juhatajat ei valitud. Ettetulevad tööd teostati laekuri poolt. 1928. a. lõpul valiti Kassa laekuriks N. Nelik ja Kassa asukoht viidi üle tema korterisse. 1938. a. N. Neliku surma tõttu valiti kassa laekuriks K. Karus.

Haapsalu Õpetajate Ühingu Hoiu-Laenu Kassa asub Haapsalus Võnnu tn. 8. Juhatus: Herbert Roosimägi (esimees), Ellen Särm, Karl Karus. Nõukogu: A. Üksti, A. Viitar, K. Kooskora, J. Pääbo, M. Aren, M. Möll. Pank on avatud vajaduse järgi.

Tallinna Linnaomavalitsuse Teenijate Hoiu- ja Laenukassa „Hoiula" (250).

Iseseisvuse algaastail oli tavalisel palgateenijal olemasolevate pankade kasutamine seotud tunduvate takistustega. Tolleaegses tõusukonjunktuuri õhkkonnas olid pangad eeskätt huvitatud tehinguist kaubanduslike ja tööstuslike ettevõtetega, teiste ringkondadega, eriti aga palgateenijatega tegeldi vähe. Sellises olukorras tekkis Tallinna linnaomavalitsuse teenijail mõte luua säästuühistu, millest tarbe korral lubatakse liikmeile ka hädavajalikke laene. Asi algatati 1927. aastal järgmiste isikute poolt: linnavalitsuse pearaamatupidaja R. Schmidt, vanem revident J. Luu, haridusosak. asjaajaja A. Kuusman, vaestelastekohtu sekr. A. Allikas, majandusosak. asjaajaja A. Lepik, ehitusosak. sekr. H. Talvik ja elektrijaama kont. juhat. A. Reinberg. Uue krediidiühistu nimeks võeti Hoiu-ühisus „Hoiula" ja selle põhikiri registreeriti Siseministeeriumi poolt 22. veebruaril 1928. a. Tegutsemist alustati 28. aprillil 1928. a. Tallinna Linnakassa ruumes. Esimesse juhatusse kuulusid R. Schmidt, J. Luu, A. Lepik, G. Tschupilin ja A. Allikas. Nõukogus olid J. Reinthal, A. Kuusman, A. Reinberg, H. Talvik, A. Spridis, A. Molnik, G. Kask, E. Mõttus, O. Saulep ja R. Flor. Panga juhatajaks sai H. Madsen, linna rahandusosakonna ametnik. Uue KAS-e kehtimahakkamisel muudeti 1933. a. krediidiühistu senist põhikirja ja võeti uueks nimetuseks Tallinna Linnaomavalitsuse Teenijate Hoiu- ja Laenukassa „Hoiula". Krediidiühistu liikmeiks võivad olla ainult Tallinna linnaomavalitsuse teenijad, kes linna teenistuses on olnud vähemalt kuus kuud. Laene antakse ainult liikmeile ja võlakohustiste vastu vähemalt kahe käendaja vastutusel. Laenu summa ei tohi tõusta kõrgemale kui laenusaaja kolme kuu palk. Praegu on krediidiühistu ümber koondunud üle tuhande linnateenija.

Tallinna Linnaomavalitsuse Teenijate Hoiu- ja Laenukassa „Hoiula" asub Tallinnas Linnakassa ruumes Mundi tn. 2; telef. 472-76. Juhatus: Rudolf Schmidt (esimees), Hildebert Talvik, Aadu Lepik, Eduard Liivik, Eduard Ennit. Nõukogu: A. Kuusman (esimees), J. Manara, V. Tiits, G. Kask, V. Puum, V. Avasalu, V. Keskküla, E. Viirsoo, A. Uudna, R. Loorits, R. Saue. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14.

Petserimaa Kaubanduse Ühispank (251).

Petserimaa Kaubanduse Ühispank alustas tegevust Petserimaa Vastastikuse Krediit-Ühisuse nime all 28. apr. 1928. a. Krediidiühistu ellukutsumise põhjustasid raskused, mis tekkisid ümbruskonna põllupidajate laenudega varustamises peale seda, kui Eesti Pank lõpetas vastavate laenude väljaandmise. Asutamiskoosolek peeti 1. apr. 1928. a. Algatajaiks selle juures olid põllumehed S. Saaremägi, G. Ovsännikov, A. Rosenberg ja I. Garšnek. Panga esimeses juhatuses olid tegevad M. Ikonni-

kov — pangategelane, I. Garšnek — põllumees, ja D. Leming — kaupmees. Nõukogus olid S. Dormidontov, vandeadvokaat, R. Schultz, kindlustusinspektor, S. Balagin, kaupmees, A. Rosenberg — põllumees, K. Laats, V. Malahov ja J. Minin — kaupmehed. Revisjonikomisjoni valiti S. Martsen, M. Minin, E. Sokolovski — kaupmehed, J. Rabba, agronoom, ja J. Pedajas — riigiametnik. Esimeseks juhatajaks oli M. Ikonnikov. 1933. a. oldi sunnitud nime muutma ning võeti uueks nimeks Petserimaa Kaubanduse Ühispank. Pank on suutnud enda ümber koondada mitmekesise ringkonna. Hoiuste seas on ligikaudu võrdsete summadega domineerimas omavalitsuste, põllumeeste ja kaubandusringkondade kapitalid. Laenude hulgas on esikohal põllumeestele antud laenud. Peale korrapäraste pangaoperatsioonide täitmise on Petserimaa Kaubanduse Ühispanga peale pandud majandusministri määrusega Kulje Ühispanga likvidatsiooniga seoses olevad kohustused.

Petserimaa Kaubanduse Ühispank asub Petseris Turuplats 18; telef. 91. Juhatus: M. Ikonnikov, A. Mäeloog, J. Holberg, P. Rätsep. Nõukogu: V. Peterson, S. Dormidontov, J. Gangnus, M. Schultz, E. Vinogradov, E. Liivik, A. Kuhi, A. Zvaner. Panga juhatajaks on M. Ikonnikov. Panga korrespondentideks on: A/S G. Scheel & Ko, Kaubanduse Ühispank, A/S Tartu Tööstuse Pank, Võru Pank, A/S Pärnu Krediit Pank, A/S Tartu Tööstuse Panga Rakvere osakond. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14.

Nissi Ühispank (252).

Nissi Ühispanga ellukutsumise põhjuseks oli panga puudumine kohapeal. Asutamismõtte algatasid Jaan Paltser, Johann Kutti, Artur Ahve, Gustav Valdmann, Johannes Kuldre jt. Nende kui asutajate poolt registreerimiseks esitatud Nissi Ühispanga põhikiri kinnitati Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt 30. mail 1923. a. Kuigi panga põhikiri registreeriti juba 1923. a., vaibus sellega esialgne asutamishoog ja alles 1928. a. algul suudeti krediidiühistu tööle rakendada. Tegevust alustati 6. mail 1928. a. Panga esimeses juhatuses olid nahatööstur Jaan Paltser, põllumehed Johannes Ney ja Johann Kutti. Nõukogusse kuulusid vallasekretär Johannes Kuldre, kaupmees Gustav Valdmann, koolijuhataja Anatol Spuhl, ärijuht Nikolai Bockfeld, põllumehed August Ojamets ja Artur Ahve. Esimeseks juhatajaks oli Anatol Spuhl. Panga asukohaks algusest tänini on olnud Nissi (end. Riisipere) vallamaja. Tegevusrajoonis ja iseloomus on üldiselt tegevus jäänud ühesuguseks. Hoiuste ja laenude liikumises on märgata pikaldast, aga pidevat tõusu. Hoiustest on suurem osa pärit põllumeestelt ja omavalitsusasutistelt, laenudest on ülekaalukas osa põllumeestele antud laenud. Ettevaatliku ja õige krediidipoliitika tõttu on pank suutnud vältida kahjusid. Portfell on alati olnud vaba kahtlastest laenudest. Edukat tegevust on suurel määral soodustanud panga juhtivate organite koosseisu püsivus, on suudetud eemal hoida intriige ja vältida korratusi. See terve õhkkond panga sisemises töös on ka ümbruskonnas kasvatanud usaldust.

Nissi Ühispank asub Harjumaal Nissi (end. Riisipere) vallamajas. Post: Riisipere, postk. 14; telef. 7. Juhatus: Jaan Paltser (esimees), Johannes Ney, Anatol Spuhl. Nõukogu: J. Kuldre (esimees), A. Ahve, J. Ney, A. Ojamets, G. Valdmann, K. Viik. Panga juhatajaks on Jaan Paltser. Pank on avatud igal laupäeval kl. 16—18. Panga korrespondendiks on Eesti Rahvapank.

Kärdla Ühispank (253).

Kärdlas puudus enne Kärdla Ühispanga asutamist pank. Olles Hiiumaa ainukeseks aleviks ja suuremaks keskuseks oli terav vajadus sellise asutise järele. Seepärast algatasid Kärdla Tarvitajate Ühingu juhtivad liikmed eesotsas raamatupidaja Johannes Jammeriga krediidiühistu ellukutsumise kohapeal. Asutamiskoosolek peeti 17. aprillil 1928. aastal, kus otsustati krediidiühistu põhikirjaks võtta EÜL-u nor-

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vasakult I rida: O. Puurand (juhataja), J. Kimber (juh. l. ja kassapid.), A. Padu (rev.-kom. l.), M. Kuusiku (nõuk. l.), J. Käsk (nõuk. l.), R. Käbin (nõuk. l.). II rida: M. Raidma (rev.-kom. l.), E. Veskimäe (juh. l.), R. Kõrm (juh. l.), A. Eller (juh. esim.), E. Paljasma (nõuk. esim.), H. Spriit (rev.-kom. l.). III rida: K. Rätsep (rev.-kom. l.), M. Tarning (rev.-kom. l.), K. Liikane (nõuk. l.).

maalpõhikiri väikeste parandustega ja täiendustega. Mainitud põhikirjale kirjutasid asutajatena alla 11 isikut. Põhikiri kinnitati siseministri poolt 25. aprillil 1928. aastal ja 19. mail samal aastal alustas pank Kärdla Tarvitajate Ühingu ruumes tegevust. Panga esimesse juhatusse kuulusid majaomanik ja aednik Rudolf Jääger, agronoom Adam Kiindok, vabrikutööline Paul Vagane, ärijuht Artur Eller ja vabrikutööline Johannes Kimber. Nõukogus olid merimees Jakob Teng, metsnik Peeter Vene, alevisekretär Ago Randla, õpetaja Peeter Kõrm, metskonna asjaajaja Richard Takking ja kaupmees Peeter Liik. Panga juhatajaks valiti Johannes Jammer. Panga asukohaks on olnud algusest peale Kärdla Tarvitajate Ühingu ruumid. Üldiselt on märkimisväärsete muudatusteta olnud ka hoiuste ja laenude liikumine. Praegu on enamik hoiuseid pärit omavalitsustelt, kuna laenudest on antud ülekaalukas osa põllupidajaile. Praegu on pangal üle 400 liikme.

Kärdla Ühispank asub Kärdla linnas Põllu tn. 2; telef. 33. Juhatus: Artur Eller (esimees), Georg Palm, Evald Veskimäe, Rein Kõrm, Johannes Kimber. Nõukogu: Evald Paljasma (esimees), Johannes Käsk, Rudolf Käbin, Karl Liikane, Mihkel Kuusiku, Bernhard Madik. Panga juhatajaks on Oskar Puurand. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Panga korrespondentideks on Haapsalu Ühispank, A/S Tartu Pank, Hiiu Ühispank ja Eesti Rahvapank.

Rakvere Riigi- ja Omavalitsuse Teenijate Hoiu-Laenukassa (254).

Juba 1927. a. tekkis Rakveres asuvate riigi- ja omavalitsusasutiste ametnikkonnas mõte asutada oma pank, mis annaks soodsamail tingimusil laene ja võimaldaks igakuiste sissemaksete abil oma liikmeskonnale hoiuseid koguda. Põhikiri registreeriti Siseministeeriumis 27. veebr. 1928. a. Esimene peakoosolek peeti 30. aprillil 1928. a. Rakvere linnavalitsuse ruumes, kus moodustati valitavad organid järgmises koosseisus: juhatus — Rakvere linnapea Aleksander Pääro, Rakvere 1. jsk. rahu-

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vas. istuvad: E. Valdmets (juhataja-raamatupid.), J. Remmert (juh. l.), H. Treve (nõuk. esim.), L. Pender (juh. esim.), A. Kirss (juh. abiesim.). Vas. seisavad: E. Rae (rev.-kom. esim.), A. Vaserik, J. Mägi (nõukogu liikmed), A. Leis (rev.-kom. l.), E. Tamm (nõuk. l.), U. Sammelselg (nõuk. abiesim.), U. Tenneberg (nõuk. l.), N. Kukk (rev.-kom. l.).

kohtu sekretär Aleksander Lipp ja R.-P. rahukogu sekretär Herbert Erdmann; nõukogu — R.-P. rahukogu esimees Jaan Sass, sama kohtu alatised liikmed Juhan Pallop ja Valentin Rõžov, Rakvere postkontori ülema abi Hugo Treve, Rakvere linnasekretär Johannes Kadaja ja Viru maksuinspektor Herbert Veiler, ning rev.-komisjon — R.-P. rahukogu sekretärid Karl Laur ja Ulrich Tenneberg ning Viru abimaksuinspektor Karl Mikkelsaar. Kassa asukohaks määrati Rakvere-Paide rahukogu ruumid. Esimeseks juhatajaks-raamatupidajaks ning ühtlasi ka laekahoidjaks oli juhatuse liige Herbert Erdmann. Tegevust alustati 20. juunil 1928. a. — Kuna väljastpoolt laenusaamise katsed jäid tagajärjeta, siis esialgne käibekapital moodustus ainult liikmete osuseist, mõnest jooksva arve summast ja igakuistest sundhoiuseist, mille tõttu oli esialgu laenude andmine piiratud ja laenutada oli võimalik ainult sissetulnud summade piires. Hiljem ei ole enam väljastpoolt laenu saamiseks katseid tehtud ning seega on Kassa kogu oma 10-aastase tegevuse kestel opereerinud ainult oma kapitaliga. Praegu on Kassa majanduslik seisukord täiesti hea, mida tunnustavad ka pidevalt revidentide protokollid. Kapitali rohkuse tõttu suudab Kassa liikmeskonna soove küllaldaselt rahuldada. Et laenude väljaandmisel on toimitud ettevaatlikult ja tagamid õieti hinnatud, siis pole 10 aasta jooksul tulnud ka sentigi „korstnasse" kirjutada. Liikmeid on praegu Kassal 150, nendest suurem osa Rakveres elunevaid, aga on üksikuid liikmeid ka Tartust, Narvast, Nõmmelt ja mujalt. Igaaastane osamimäär on olnud 7—8%.

Rakvere Riigi- ja Omavalitsuse Teenijate Hoiu-Laenukassa asub Rakveres, Rakvere Ringkonnakohtu hoones. Post: Rohuaia tn. 8; telef. 374. Juhatus: Leonhard Pender, August Kirss, Johannes Remmert. Nõukogu: H. Treve, U. Tenneberg, U. Sammelselg, J. Mägi, A. Vaserik, E. Tamm. Kassa juhatajaks on Leonhard Pender. Kassa on avatud igal tööpäeval kl. 9—15.

Ühispank „Pärnu Majaomanikkude Pank" (255).

Vabariigi algaastail olid majaomanikel krediidisaamise võimalused üsna kitsad, kuna olevad pangad tegelesid eeskätt teiste alade ja ringkondade finantseerimisega. Ometi oli majaomanike laenuvajadus õige tunduv ja seepärast tuli leida teid selle

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

rahuldamiseks. Nii tekkiski kohalike majaomanike ja Pärnu Majaomanikkude Seltsi juhtivail tegelasil kavatsus asutada krediidiühistu, mis tegeleks peamiselt kinnisvaraomanike huvide teenimisega. Mõtte algatajaks olid: Jakob Michelman — maja- ja laevaomanik, Jüri Lenk — majaomanik ja ärimees, Jaan Isak — tööstur-majaomanik, Hendrik Saartson — majaomanik, Ado Põntson — majaomanik-käsitööline, jt. Kokku oli asutajaid liikmeid 40 isikut. Panga asutamise eeltööd algasid juba 1926. a. Asutamiseks vajalikud sammud astuti 1927. a. jooksul ja sama aasta 21. septembril registreeriti Siseministeeriumis Pärnu Majaomanikkude Panga põhikiri. Tegevust saadi siiski alata alles järgmise aasta keskpaiku — 5. juulil 1928. a. Esimesse juhatusse kuulusid Jakob Michelman, Jaan Isak, Jüri Lenk. Nõukogus olid majaomanikud Joh. Türk, Hendrik Saartson, Jaan Mitt, Johan Käsper ja Ado Põntson. Panga esimeseks juhatajaks sai Oskar Velmar. Ühes 1933. a. põhikirja muudatusega lisati ka panga senisele nimele juurde sõna „Ühispank". Pangast antakse laene eeskätt majaomanikele. Panga senist arengut tähistab järjekindel tõusutendents. Hoiused on kasvanud aasta-aastalt. Ka laenude liikumises esineb samasugune nähtus, välja arvatud ainult kriisiaastad 1931—1934, mil laenude väljaandmises ettevaatlikkuse mõttes oldi tagasihoidlikum, kuigi hoiused edasi kasvasid. Alates 1935. a. on pank arenenud eriti hoogsalt. Omakapitalide, hoiuste ja laenude suurenemine neil aastail on olnud suurem kui kunagi ennem. See arengu kindlus on kahtlemata parimaks tagatiseks edule ka tulevikus.

Ühispank „Pärnu Majaomanikkude Pank" asub Pärnu linnas Kalevi tn. 37; telef. 4-86. Juhatus: August Tõnisson (esimees), Martin Pugal, Hendrik Saartson. Nõukogu: Jaan Karu, J. Käsper, A. Põntson, T. Roosmäe ja P. Vassil. Panga juhatajaks on Eduard Kadai. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14 ja laup. kl. 9—13. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Tallinna Majaomanikkude Pank, Tartu Majaomanikkude Pank, Narva Majaomanikkude Pank, Rakvere Majaomanikkude Ühispank, Viljandi Majaomanikkude Ühispank.

Lelle Ühispank (256).

Lelle Ühispanga asutamispõhjuseks oli soov hõlbustada rahalisi käibeid lähemas ümbruskonnas. Asutamismõtte algatasid õpetaja Mihkel Hansen, arst dr. Arkadi Tamm, majaomanik Tõnis Adamson, põllumees August Blatt, tööstur Anton Virkus, ärijuht Jaan Mäekask, põllumees Prits Hargel, ametnikud Evald Virkus ja Daniel Rämmal. Nende poolt koostatud ja 15 asutaja liikme poolt allakirjutatud põhikiri

registreeriti Siseministeeriumi poolt 15. aprillil 1928. aastal. Esimene peakoosolek peeti 6. mail samal aastal, kus valiti juhatusse: õpetaja Mihkel Hansen, ärijuht Jaan Mäekask, põllumees August Blatt. Nõukogusse valiti: arst dr. Arkadi Tamm, tööstur Anton Virkus, ametnik Daniel Rämmal, põllumehed Jüri Trei, Jaan Letsar ja Prits Hargel. Panga juhatajaks sai õpetaja Mihkel Hansen. Tegutsemist alustas pank 9. augustil 1928. a. Lelle Tarvitajate Ühisuse ruumes Lelle-Hiiekõnnu alevikus. Senine panga tegevus on arenenud märkimisväärsete muudatusteta nii tegevuse iseloomus kui ka tegevuspiirkonnas. Panga peamise klientuuri moodustavad ümberkaudsed põllupidajad, kellelt on pärit enamik hoiuseid ja kellele on antud ka ülekaalukas osa laene.

Lelle Ühispank asub Lelle-Hiiekõnnu alevikus Jaan Tagapere majas. Juhatus: Prits Hargel, August Blatt ja Daniel Rämmal. Nõukogu: V. Virkus, V. Lillsaar, V. Meimer, O. Uus, Th. Härma ja K. Velberg. Panga juhatajaks on Daniel Rämmal. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—12.

Türi Ühispank (257).

Türi Laenu-Hoiu Ühisuse ülevõtmisega A/S Põhja Panga poolt polnud Türil enam ühtki krediidiühistut. Ometi tunti kohalike tegelaste kui ka ümbruskonna põllumeeste seas puudust krediidiühistu järele. Türi Laenu-Hoiu Ühisus oli vildaka krediidipoliitika ja oskamatu asjaajamise tõttu sattunud raskustesse ja sellega tublisti kõigutanud kohapeal usku krediidiühistuisse. Uue krediidiühistu asutamise algatajail tuli seepärast eelkõike tegelda tekkinud umbusalduse kõrvaldamisega. — Türi Ühispanga asutamise mõtte algatasid Türi Tarvitajate Ühisuse raamatupidaja Rudolf Kraus, põllupidaja Hans Eesorg, kohaliku algkooli juhataja Mihkel Rõuk, abilinnavanem Juhan Luukas, põllupidaja M. Salu, Türi Tarvitajate Ühisuse ärijuht Jaan Kudeviita, põllupidajad Jüri Riis ja Anton Laagemann. Põhikirja koostas Rudolf Kraus ja esitas selle mainitud isikute allkirjadega registreerimiseks. Põhikiri kinnitati siseministri poolt 27. juulil 1928. aastal. Tegutsemist alustati sama aasta 12. augustil Türi Tarvitajate Ühisuse ruumes. Panga esimesse juhatusse kuulusid põllupidajad Mihkel Salu, Jüri Riis, Aleksander Teder, Karl Tarius ja ärijuht Jaan Kudeviita. Nõukogus olid õpetaja Mihkel Rõuk, põllumees Jaan Tiiroja, õpetaja Valter Mikkelsaar, põllupidajad Karl Erma, Hans Eesorg, Hans Martinson-Lääne, ja Tõnis Vevers. Panga juhatajaks on algusest peale Rudolf Kraus. Hoiuste liikumine oli eriti elav kriisiaastail. Hoiustest kuulub 85% põllupidajaile. Laenudest moodustavad põllupidajaile antud laenud 80%, ja ülejäänud 20% jaguneb tööliste, majaomanike ja ametnike vahel. Laenude nõudmine on olnud alati elav. Pank on suutnud ka kõiki laenunõudmisi rahuldada, kui on esitatud vajalikud tagamid. 1937. aastal kanti kahjudeks kahtlasi laene kr. 3.696.— suuruses. Mahakantud laene on siiski lootus tagasi saada ja 1938. aasta esimesel poolel laekus neist 50%.

Türi Ühispank asub Türi linnas Viljandi tn. 11. Telef. 99. Juhatus: Mihkel Salu (esimees), Karl Tarius, Jüri Riis, Aleksander Teder, Jaan Kudeviita. Nõukogu: M. Rõuk (esimees), K. Erma, H. Eesorg, J. Tiiroja, H. Kuulmann, A. Paalpere, H. Lääne. Panga juhatajaks on Rudolf Kraus. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—15. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel Põllumeeste Keskpank ja Järvamaa Ühispank.

Tapa Põllumeeste Ühispank (258).

Tapa Põllumeeste Ühispanga asutamise mõte kerkis üles Tapa ümbruskonna põllupidajate ja eriti Tapa Põllumeeste Seltsi juhtivate tegelaste seas 1928. a. kevadel. Samade ringkondade algatusel peeti 23. märtsil 1928. a. asutamiskoosolek. Otsus-

tati luua krediidiühistu, võttes eesmärgiks põllumajanduslikele ringkondadele kuuluvaid kapitalisid koondada ja uuesti juhtida sinna, kus neist puudus. Peale põhikirja kinnitamist nimetuse all „Põllumeeste Ühispank, Tapal", alustas krediidiühistu tegevust 21. augustil 1928. a. Tapa Põllumeeste Seltsi esimehele kuuluvais ruumes, Tapal. Panga esimeses juhatuses olid Karl Joost, Eduard Bachblum ja Adolf Rohussaar, nõukogus Andres Vaher, Johannes Mathiesen — põllupidaja, Mart Vollmann, Anton Ant, Johannes Ruuse. Revisjonikomisjoni moodustasid Oskar Vihman, politseikomissar, Aleksander Nurm, maksuametnik, ja August Meder, ametnik. Esimese juhatajana tegutses Karl Kranich. Uus krediidiühistu leidis võrdlemisi soodsa pinna arenguks. Tapa ümbruskonnas olid aastad 1927 ja 1928 ikaldusaastaiks. Põllumehed vajasid seemevilja ostuks ja muuks otstarbeks suuremal määral krediiti kui normaalaegadel. Tapal tegutsev krediidiühistu aga mitmel põhjusel ei rahuldanud küllaldaselt põllumajanduslike ringkondade nõudmisi. Praegu on panga hoiustest 53,6% pärit põllumajandusest. Laenude suhtes on aga ülekaal läinud majaomanike ja kaubandustööstuslike ringide kätte. Hoiuste liikumises on märgata tõusu sügisel ja langust kevadel, laenude suhtes on aga kõikumine vastupidine. 1933. a. kolis pank üle A/S Krediit Panga Tapa Osakonna endistesse ruumidesse. Samal aastal sai ta uue nime: Tapa Põllumeeste Ühispank.

Tapa Põllumeeste Ühispank asub Tapal Pikk tn. 9, telef. 75. Juhatus: Mart Kalde (esimees), Gustav Tamm, Johannes Terts. Nõukogu: A. Vann, A. Ant, J. Tamm, H. Tire, A. Paulus, H. Tamjärv, A. Anga, E. Plei. Revisjonikomisjon: A. Vaher, I. Sõstar, E. Helari. Panga juhatajaks on Ervin Jürgenson. Pank on Põllumeeste Keskpanga ja Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Põllumajanduse Pank, Virumaa Ühispank, Järvamaa Ühispank. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14.

Põltsamaa Majaomanike ja Põllumeeste Ühispank (259).

Põltsamaa Majaomanike ja Põllumeeste Ühispank asutati algul kohalike majaomanike pangana. Kuna olemasolevad pangad ei osutanud küllaldast vastutulekut kohalikele majaomanikele, tekkis neil vajadus luua oma krediidiühistut, mis oleks rahuldanud majaomanike huvisid. Asutamisele virgutas veel teistes linnades edukalt tegutsevate samalaadiliste pankade eeskuju. Panga asutamise mõtte algatasid kooliõpetaja Kaarel Aret (Vervolt), Peeter Puhk ja Siegfried Loohein. Nende poolt koostati Põltsamaa Majaomanikkude Panga põhikiri ja esitati siseministrile registreerimiseks. Põhikiri kinnitati 3. mail 1928. a. ja sama aasta 1. oktoobril alustas pank tegutsemist. Panga esimesse juhatusse kuulusid Karl Vervolt, Carl Prima, Peeter Puhk, Jaan Tammekivi ja Nikolai Loss. Viimane juhatuse liige oli põllumees, teised majaomanikud. Nõukokku valiti Johan Soo, Eduard Gutmann, Martin Liivak, Mihkel Jürmann — kõik majaomanikud, kaupmees Mihkel Nael ja põllumees Jüri Sulg. Panga juhatajaks-raamatupidajaks sai Tiia Aret (Vervolt). Panga tegevuse kestel ilmnes, et kohalik majaomanikkond on liiga väike ja majanduslikult nõrk selleks, et tagada pangale normaalset arengut. Panga elujõulisemaks muutmiseks tuli laiendada tegevust nii, et see hõlmaks ka ümberkaudse põllupidajaskonna. Selleks muudeti pank 1935. a. Põltsamaa Majaomanike ja Põllumeeste Ühispangaks. Samuti laiendati panga tegevusrajooni peale Põltsamaa linna ka Põltsamaa kihelkonnale. Samal aastal suurendati ka ametnike koosseisu, kusjuures juhatajaks kutsuti Ernst Olev ja raamatupidajaks jäi Tiia Aret. Nende ümberkorralduste soodsaid tulemusi tähistas hoiuste ja laenude järsk kasv. Asutamisest reorganiseerimiseni, 1928.—1935. a., tõusid hoiused kr. 64.000.—; 1935. aastast kuni 1. jaanuarini 1938. a. — kr. 405.000.—, kusjuures 1935. aastal hoiuste kogusumma kasvas 300%. Samasugune hoogne on olnud ka laenude liikumine. Praegu on nii hoiuste kui laenude alal ülekaalus põllupidajad. Kuni 1935. aastani olid panga juhtivate organite liikmed peamiselt Põltsamaa majaomanikud. Seoses 1935. a. toimunud panga tegevusaluse laiendamisega

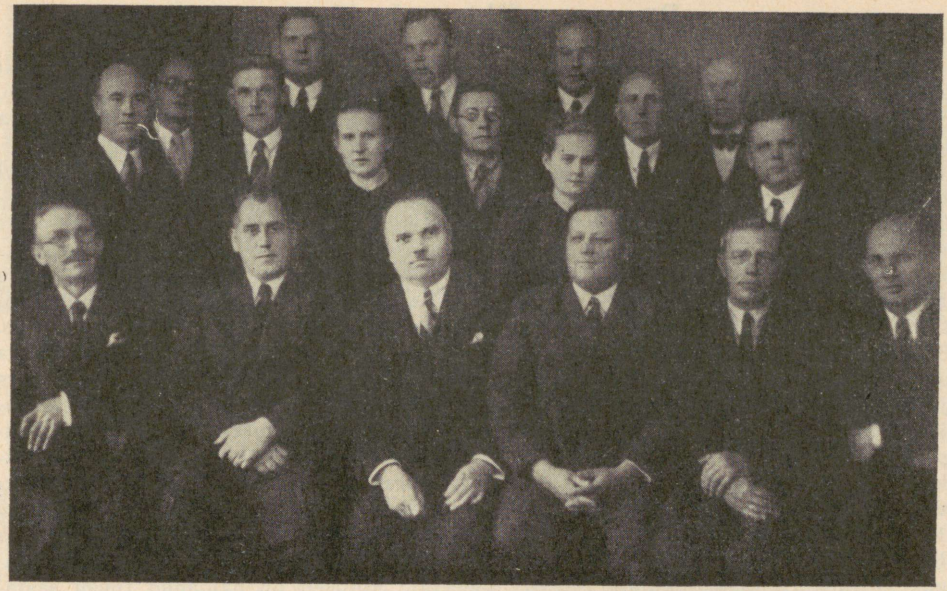

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.

põllupidajaskonnale muutus ka juhtivate organite koosseis. Lahkus juhatusest ja nõukogust osa majaomanikke ja nende asemele valiti uued — põllumeeste hulgast.

Põltsamaa Majaomanike ja Põllumeeste Ühispank asub Põltsamaal K. Pätsi tn. 3; telef. 81. Juhatus: Carl Prima, Ernst Olev, Samuel Kook, August Laur, Karl Vulff. Nõukogu: J. Soo, M. Roos, E. Andresso, J. Alnek, G. Kold, E. Reial, A. Sall. Panga juhatajaks on Ernst Olev. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Tallinna Majaomanikkude Pank, Põllumajanduse Pank, Viljandi Ühispank, Viljandi Majaomanikkude Ühispank ja A/S Tartu Pank.

Sürgavere Ühispank (260).

Sürgavere Ühispanga asutamise eesmärgiks oli hõlbustada kohalike elanike krediidivõimalusi. Asutamismõtte algatasid kaupmees Vladimir Binsol, vallasekretär Jaan Aule ja taluomanik Johan Pooland. Peale nende olid asutajaiks liikmeiks veel taluomanikud Hendrik Juut, Hans Aibel ja Jaan Männik. Põhikiri registreeriti Siseministeeriumi poolt 13. septembril 1928. a. ja sama aasta 9. oktoobril alustati Sürgavere vallamajas tegutsemist. Panga esimesel peakoosolekul 7. oktoobril 1928. aastal valiti panga juhatusse kaupmees Vladimir Binsol, vallasekretär Jaan Aule ja taluomanik Johan Pooland. Nõukogusse valiti põllumees ja mölder Jaan Roosmann, taluomanikud Jaan Männik, Jüri Triisa, Hermann Jänes, Hans Aibel ja Karl Madisson. Panga juhatajaks valiti Jaan Aule, Sürgavere vallasekretär. Üldiselt on panga tegevus arenenud suuremate muudatusteta. Praegu on nagu senigi hoiuste ja laenude alal suurem osatähtsus põllupidajail.

Sürgavere Ühispank asub Taevere (end. Sürgavere) vallas Viljandimaal. Post: Sürgavere p.-ag., telef. Suure-Jaani 5-I. Juhatus: Vladimir Binsol (esimees), Johan Pooland, Hans Aibel, Nõukogu: T. Kivisild (esimees), J. Pullerits, M. Palitser, O. Kobin, K. Perna, M. Feldmann. Panga asjaajajaks-raamatupidajaks on Amanda Hürtel. Pank on avatud igal laupäeval kl. 10—15.

Pärsamaa Ühispank (261).

Enne Pärsamaa Ühispanga loomist 1928. a. oli kohapealseil elanikel raskusi krediiditehingute sooritamisel, samuti esinevate vabade rahasummade paigutamisel, sest kõik pangad olid kaugel. Sellest asjaolust kasvas välja kindel soov oma panga loomiseks. Selle mõtte algatajaina võiks mainida vallasekretäri Feodor Kanaval'i, ärimeest Ado Bartels'it ja taluomanikku Kaarel Magus'at. Nende isikute algatusel teostus krediidiühistu asutamiskoosolek 7. okt. 1928. a. Pärsamaa vallamajas. Koosolek fikseeris oma soovid põhikirjas, mille väljatöötamisel oli aluseks EÜL-u poolt väljatööteldud kavand. Asutajate liikmetena esinesid kolm ülalnimetatud mõttealgatajat. Krediidiühistu põhikiri kinnitati 1928. a., kusjuures ühistu nimeks sai Karja Laenu-Hoiu Ühisus. Selle nime all ja Pärsamaa vallasekretäri Feodor Kanavali juhtimisel alustas krediidiühistu tegutsemist 10. oktoobril 1928. a. Pärsamaa vallamajas. See asukoht jäi krediidiühistule kuni 1937. a., siis kolis ta üle Pärsamaa Rahvamajja s/s „Visaduse" ruumidesse, kus asub praegu. Karja Laenu-Hoiu Ühisuse esimeses juhatuses olid Gustav Vaher, koolijuhataja, Aleksei Reis ja Kirill Nelis, talupidajad. Nõukogusse kuulusid tööstur Rudolf Timmermann, ärimees Ado Bartels, talupidajad Aleksander Kanemägi, Aleksander Mölder ja Kirill Ulk. Esimeses revisjonikomisjonis olid tegevad Johannes Vaher ja Pavel Mehike — talupidajad ja Aleksander Adosson — kaupmees. Panga tegevuse laienemine põhjustas nime muutmise 1933. a., millest alates eksisteerib Karja Laenu-Hoiu Ühisuse asemel Pärsamaa Ühispank. Asutajaist liikmeist on lahkunud surma tõttu juhatuse liige Kaarel Magus ja juhataja-raamatupidaja Feodor Kanaval. Hoiused on näidanud tõusu aastaaastalt ja käsikäes sellega ka laenud. Kahtlastest laenudest on kustutatud kogu tegevuse ajal kr. 450.—, sellest on aga siiski kätte saadud kr. 270.—. — 1939. a. omandati krunt, millele ehitati maja, kus on nähtud ette pangale tehinguruumid.

Pärsamaa Ühispank asub Saaremaal Pärsamaa vallas Pärsamaa s/s „Visaduse" päralt olevas rahvamajas. Post: Pärsamaa p.-ag., telef. Leisi 8-d. Juhatus: Juhan Teder (esimees), Aleksander Kanemägi, Heldur Kuhi. Nõukogu: A. Bartels, A. Magus, G. Magus, K. Ulk, K. Kalm, V. Nõukas. Panga juhatajaks on Heldur Kuhi. Panga korrespondentideks on: Saarte Ühispank ja Leisi Ühispank. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14.

Põllumeeste Keskpank (262).

Põllumeeste Keskpank asutati sihiga luua põllumajanduslikele ringkondadele oma pank, mille ümber võiksid koonduda rohkearvulised põllumajanduslikud ühistud ja põllumehed ja mis võiks rahanduslikult aidata kaasa põllumajanduslikkude asutiste arendamisel. Asutamise mõte algatati põllumajanduslikkude ringkondade poolt, eesotsas agronoom August Jürima'ga (Jürman, tolleaegne riigikoguliige ja pärastpoole korduvalt Vabariigi Valitsuse liige). Põhikirjale, mille koostas A. Jürima, kirjutasid asutajaina alla: põllumees ja tookordne riigikoguliige Ado Johanson, põllumees ja kultuurtehnik Hans Hiiop ja põllumees Johan Ploompuu. Põhikiri kinnitati kohtu- ja siseministri poolt 9. märtsil 1928. aastal. Panga esimesele peakoosolekule 14. augustil 1928. a. kogunes 77 osavõtjat ja seal valiti juhatusse riigikoguliige August Jürima (Jürman), riigikoguliige Ado Johanson ja P. K. „Estonia" direktor Richard Uritam. Nõukogusse valiti tolleaegne Riigikogu esimees Kaarel Eenpalu (Einbund), põllumees Eduard Arnover, Ühisus „Estonia Eksporttapamajade" direktor Johan Hansen, põllumees ja Viru Maavalitsuse liige Eduard Kello, Võru Maavalitsuse esimees August Kohver, põllumees Eduard Linkhorst, põllumees ja riigikoguliige Georg Ottas, P. K. „Estonia" direktor Karl Unt, põllumees Jaan Veisson ja Viljandi Ühispanga esimees Mart Vinnal. Panga juhatajaks kutsuti senine Virumaa Ühispanga juhataja Martin Köstner, majandusteadlane, kes on samal kohal praegugi. Põllumeeste Keskpanga juhatuse esimeheks on olnud A. Jürima,

PANGA JUHATUS JA NÕUKOGU 1938. A.
Istuvad vasakult: A. Lossmann, H. Sumeste, O. Suursööt, M. Vinnal, A. Jürima, J. Hansen, M. Köstner. Seisavad vasakult: J. Eilart, A. Reinart, J. Ottas, E. Arnover, A. Kohver, A. Vann.

R. Uritam ja O. Suursööt (praegu sellel kohal). Tegutsemist alustas Põllumeeste Keskpank 15. oktoobril 1928. aastal Tallinnas Suur-Karja tn. 3. Mainitud ruumid olid panga asukohaks kuni 1932. a. 16. aprillini, mil koliti üle Eesti Maakrediitseltsi majja Tallinnas Vabaduse puiestee 1. Seoses uue KAS-ega muudeti panga põhikirja 1936. aastal ja 1939. aastal. Põllumeeste Keskpanga tegevus on üleriigiline, kusjuures peetakse ühendusi ka välismaaga. Pank finantseerib põllumajanduslikku eksportkaubandust, keskühistuid ja krediidiühistuid kui ka põllumajandust üksikute põllumeeste ja põllumajanduslikkude ühistute kaudu. Laene antakse kõikide tagamite vastu, milliseid võimaldab KAS. Laenu lubatakse peakoosoleku otsusel füüsilistele isikutele kuni kr. 50.000.— ja juriidilistele isikutele KAS-es ettenähtud ülemmääraga. Hoiuste liikumises kui ka kõigil teistel kontodel on toimunud pidev tõus. Hoiustest on ülekaalukas osa pärit krediidiühistuilt ja põllumajanduslikelt asutistelt. Kuid on rohkesti ka üksikisikute hoiuseid. Laenude liikumises ilmneb suurem elavus põllumajandusliku ekspordi hooajal. Laenudest moodustavad suurema osa põllumajanduslikele ja ühistulistele keskasutistele antud laenud. Põllumeeste Keskpank on loonud sidemeid üle 100 suurema krediidiühistuga ja peale selle välismaa pankadega mitmes riigis, kusjuures suuremad tehingud toimuvad Inglismaa pankadega.

PANGA JUHATUS 1928. A.
Vasakult: R. Uritam, M. Köstner, A. Jürima, A. Johanson (†).

PANGA JUHATUS
1938. A.

Vasakult: A. Jürima, O. Suursööt, M. Köstner.

Põllumeeste Keskpangaga töötavad kõik suuremad keskühistud, palju riiklikke ettevõtteid ja teisi asutisi.

Põllumeeste Keskpank on 10-aastase tegevuse jooksul kasvanud üheks suuremaks pangaks ja praegu on krediidiühistute keskel kolmandal kohal, kuna ta oma käivete ja valuutatehingute poolest kuulub Eesti suuremate pankade hulka. Viimaste aastate tegevuse arenemist pildistab alljärgnev tabel (terveis kroonides):

Aasta lõpul	Kassa ja jooksv. arved	Oma-kapitalid	Hoiused	Laenud	Võlad teistes pankades	Bilanss	Puhas-kasum	Käive	Dividen-dimäär
1928	4.770	32.357	126.810	154.786	—	216.170	12	3.017.187	—
1929	39.986	61.241	254.944	351.215	89.475	607.814	7.098	40.963.767	8%
1930	72.005	69.695	513.140	428.322	50.780	800.970	10.435	41.726.890	8%
1931	69.704	82.985	620.546	1.014.462	328.430	1.347.118	9.266	76.499.909	8%
1932	94.714	120.009	829.924	939.814	97.254	1.335.671	23.019	43.705.751	8%+4%
1933	114.925	156.688	1.084.349	1.005.395	8.306	1.433.849	16.413	50.859.768	8%+4%
1934	588.378	174.879	1.683.740	1.040.012	3.324	2.030.657	13.932	56.970.570	8%
1935	381.455	200.300	2.126.684	1.738.796	213.136	2.775.247	16.151	75.869.477	8%
1936	401.910	215.500	3.331.956	2.792.870	32.154	3.800.107	22.198	107.903.715	8%+2%
1937	516.469	335.400	3.828.617	3.212.536	1.062	4.547.300	30.765	183.952.497	8%+4%
1938	303.174	515.700	4.692.337	5.776.032	1.469.975	7.095.851	89.146	244.141.344	8%+4%

Põllumeeste Keskpank asub Tallinnas Vabaduse puiestee 1. Post: Põllumeeste Keskpank, Tallinn; telefonid: 444-36, 444-38 ja 471-73; telegr. aadress: Centralpank Tallinn; kood: Peterson International Code, 3rd edition. Põllumeeste Keskpanga juhtivad tegelased on praegu: Juhatuses: esimees — majandusteadlane Oskar Suursööt, K/S Eeks-Maja direktor ja Pikalaenu Panga nõukogu liige; abiesimees — agr. August Jürima, Põllutöökoja esimees ja Eesti Maakrediitseltsi esimees; juhatuse liige — majandusteadlane Martin Köstner, Eesti Panga nõukogu liige. Nõukogus: Viljandi Ühispanga esimees ja Eesti Panga ning Eesti Maapanga nõukogu liige M. Vinnal (esimees); põllumees Ed. Arnover; Järvamaa Ühispanga esimees J. Eilart; põllumees J. Hansen; Võru Ühispanga esimees, Võru maavanem ja Eesti Maapanga nõukogu liige A. Kohver; Ühingu „Eesti Lihaeksport" esimees agr. A. Käbin; Tartu maavanem H. Lauri; K/S Eesti Lloyd

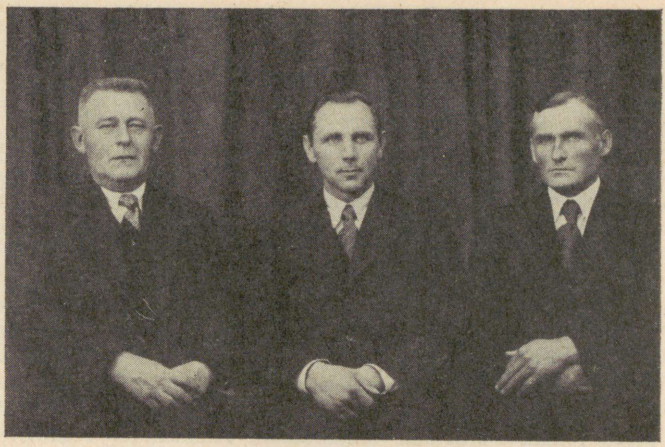

PANGA REVISJONI-KOMISJON 1938. A. Vasakult: A. Laas, T. Kind, M. Martinson.

juhatuse liige kindral A. Lossman; P. K. „Võieksport" esimees agr. A. Reinart; Pärnumaa Põllumeeste Ühispanga esimees H. Sumeste; Eesti Tarvitajateühisuste Keskühisuse juhatuse liige J. Toots ja Virumaa Ühispanga nõukogu esimees A. Vann. Revisjonikomisjonis: Põllutöökoja direktor T. Kind, põllumees M. Martinson, Eesti Põllumeeste Keskseltsi tegelane A. Laas ja Eesti Munaekspordi juhatuse liige N. Rõuk. Panga juhatajaks on majandusteadlane Martin Köstner. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14 ja laupäeval suvel kella 9—12 ja talvel kella 9—13. Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liikmeks on (1. VIII 1939): 1. Hageri Ühispank, 2. Helme Ühispank, 3. Järvamaa Ühispank, 4. Jõgeva Ühispank, 5. A/S Kauba Pank, 6. Lääne-Eesti Ühispank, 7. Mustvee Ühispank, 8. Narva Majaomanikkude Pank, 9. Orissaare Ühispank, 10. Otepää Ühispank, 11. Petseri Laenu-Hoiu Ühispank, 12. Pilistvere Ühispank, 13. Puka Ühispank, 14. Pärnu Majaomanikkude Pank, 15. Pärnumaa Põllumeeste Ühispank, 16. Põllumajanduse Pank, 17. Põltsamaa Majaomanike ja Põllumeeste Ühispank, 18. Rakke Ühispank, 19. Rapla Ühispank, 20. Saarde Ühispank, 21. Saaremaa Rahva-Ühispank, 22. Saarte Ühispank, 23. Suure-Jaani Ühispank, 24. Tapa Põllumeeste Ühispank, 25. Valga Ühispank, 26. Viljandi Ühispank, 27. Viljandi Ühispanga Abja Osakond, 28. Viru-Jakobi Ühispank, 29. Virumaa Ühispank, 30. Virumaa Ühispanga Kiviõli Osakond, 31. Võhma Ühispank, 32. Võru Ühispank. Panga korrespondentideks on veel: Antsla Ühispank, Eesti Rahvapank, Haapsalu Ühispank, Järva-Jaani Ühispank, Jõgeva Põllumeeste Ühispank, Krediit Pank A/S, Käru Ühispank, Lüganuse Ühispank, Majaomanike Krediitpank, Nuia Ühispank, Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus, Põltsamaa Ühispank, Riidaja Ühispank, Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus, Tartu Pank A/S, Tõrva Ühispank, Türi Ühispank, Valga Pank, Varstu Ühispank, The Chase National Bank of the City of New York, New York, Banque d'Anvers, Antwerpen, Schweizerischer Bankverein, Zürich, Rotterdamsche Bankvereeniging, N. V., Amsterdam, Barclays Bank Limited, London, The Chase National Bank of the City of New York, London, Société Générale pour favoriser le development du Commerce et de l'Industrie en France, Paris, Aktiebolaget Göteborgs Bank, Stockholm, Deutsche Bank, Berlin, Kansallis-Osake-Pankki, Helsinki, O/Y. Pohjoismaiden Yhdyspankki, Helsinki, Privatbanken i Kjøbenhavn, Kopenhagen, Banque Ottomane, Istanbul. Pangal on posti jooksev arve nr. 60.

Saaremaa Rahva-Ühispank (263).

Saaremaa Rahva-Ühispanga asutamist põhjustas asjaolu, et kohapeal varem tegutsev krediidiühistu, olles saksameelsete tegelaste juhtida, ei suhtunud küllalt vastutulelikult eesti ringkondadesse. Vajadust uue krediidiühistu järele tundsid eriti teravalt eesti tööstus- ja kaubandusringkonnad, kelle algatusel ka toimus panga ellukutsumine. Põhikirja töötasid välja Saaremaa ühisgümnaasiumi õpetaja Johannes Kesküla, tööstur ja ärimees Kusta Põldemaa ja majaomanik Jakob Esser. Asutajaina kirjutasid põhikirjale alla peale mainitute veel tööstur Mihkel Roog, taluomanik Karl Lepik, majaomanik Aleksander Haamer, tööstur Richard Vessik, majaomanik Oskar Sepp, kaupmees-majaomanik Hain Toomväli, gümn.-õpetaja Eduard Järvalt, äriomanik Vladimir Kallas ja majaomanik-ärimees Johannes Berg. Põhikiri kinnitati siseministri poolt 21. augustil 1928. a. Panga nimeks registreeriti asutamisel „Saaremaa Rahvapank". Sama aasta 15. oktoobril alustati Kuressaares Kauba tn. 3 tegevust. Panga esimesse juhatusse kuulusid gümnaasiumiõpetaja Johannes Kesküla, kaupmees Hain Toomväli ja ärimees Artur Hallik. Nõukogus olid tööstur-ärimees Kusta Põldemaa, majaomanik Aleksander Haamer, taluomanik Jaan Võlma, tööstur Mihkel Roog, tööstur-majaomanik Oskar Sepp, tööstur-majaomanik Eduard Sepp ja tööstur-majaomanik Richard Vessik. Panga juhatajaks valiti Johannes Kesküla, kes sellel kohal on praegugi. Panga asukohas toimus muutus 1930. aastal, mil koliti Kohtu tn. 1 asuvasse majja, kus ruumid pangategevuseks olid sobivamad. Kuna panga asutamisaegne nimi — Saaremaa Rahvapank — oli liiga sarnane Eesti Rahvapanga nimega, muudeti 1929. aastal panga nimi Saaremaa Rahva-Ühispangaks. Panga tegevuspiirkonda kuulub Kuressaare linn ja linnale lähemad vallad. Pank on senise tegevuse kestel kasvanud kohapeal üheks suuremaks pangaks, koondades enda ümber rohkearvulise liikmeskonna. Liikmete arv 31. detsembril 1937. a. oli 761. — Üldiselt on panga tegevuses toimunud tõus, nagu seda näha tähtsamate kontode seisudest üksikuil aastail. Praegu, nagu kogu tegevuse jooksulgi, moodustavad panga klientuuri enamiku ümbruskonna põllumehed, kellele kuulub enamik hoiuseid ja ka väljaantud laene.

Saaremaa Rahva-Ühispank asub Kuressaares Kohtu tn. 1, telef. 117. Juhatus: Johannes Kesküla (esimees), Kusta Põldemaa, Johan Tuuling. Nõukogu: O. Sepp, P. Lauri, M. Õispuu, J. Perens, M. Roog, A. Kindel, R. Kahu, G. Jõe. Panga juhatajaks on Johannes Kesküla. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9.30—14.30. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondendiks on veel Krediit Pank.

Leisi Ühispank (264).

Leisi Ühispanga asutamise mõte tekkis krediidiühistu puudumise tõttu lähemas ümbruskonnas. Asja algatasid kohalikud kaupmehed eesotsas Anton Üksti ja Johann Koortiga. Neile kaasalgatajaiks oli Saarte Ühispank ja kohalikud töösturid Aleksander Sass ja Mihkel Kadarik. Peale mainitute olid asutajate hulgas veel tööstur Adolf Imhof ja postkontori ülem Daniel Reinfeldt. Asutamiskoosolek peeti 26. augustil 1928. aastal ja põhikiri kinnitati siseministri poolt 24. septembril 1928. aastal. Tegutsemist alustati sama aasta 22. oktoobril panga liikme J. Koorti ruumes Leisis. Panga esimesse juhatusse kuulusid tööstur Mihkel Kadarik, kaupmees Johann Koort ja endine tööstur Adolf Imhof. Nõukogus olid tööstur Aleksander Sass, kaupmees Sander Nool, sekretär Feodor Kanaval, põllumees Richard Grupp, agent Gustav Medri ja tööstur Hans Johannes. Esimeseks juhatajaks sai J. Koort. Panga asukohas teostus 1933. a. muudatus: koliti Peeter Altosaare majja, mis asub samuti Leisi alevikus.

Pank on laene andnud kogu aeg ainult liikmeile. Pank haarab juba oma tege-

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Paremalt istuvad: H. Johannes (nõuk. esim.), M. Kadarik (juh. esim.), A. Paalo (juh. l., juhataja-raamatup.), E. Heidemaa (rev.-kom. l.), P. Altosaar (juh. l.), A. Imhof (nõuk. l.). Seisavad: S. Nool (nõuk. l.), S. Jõgi (nõuk. l.), E. Joasaare (juh. l.), R. Grepp (nõuk. l.), M. Sulg (juh. l.), V. Leemet (nõuk. l.), E. Kull (rev.-kom. esim.). Puudub A. Seppel (rev.-kom. l.).

vuse alguses nii töösturite ja kaupmeeste kui ka põllumeeste ringe, nagu seda on näha ka juhtivate organite isiklikust koosseisust. Sellega rahuldas ja rahuldab praegu pank küllaldaselt ümbruskonna tarvet panga järele.

Leisi Ühispank asub Leisi alevikus Saaremaal, telef. 7. Juhatus: Mihkel Kadarik (esimees), Eerik Joasaare, Peeter Altosaar, Mihkel Sulg ja Aino Paalo. Nõukogu: H. Johannes (esimees), S. Jõgi, R. Grepp, V. Leemet, S. Nool, A. Imhof. Panga juhatajaks on Aino Paalo. Pank on avatud igal esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kl. 10—14. Panga korrespondentideks on: Eesti Rahvapank, Saarte Ühispank, Pärsamaa Ühispank, Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus ja Haapsalu Ühispank.

Kihelkonna Ühispank (265).

Vajadus panga järele sundis Kihelkonna kohalikke tegelasi algatama krediidiühistu asutamise mõtet. Ergutust ja nõuannet selleks saadi EÜL-ult ja Saarte Ühispanga tegelastelt, kellest võiks nimetada Heimar Eichfuss'i, Saarte Ühispanga juhatajat, kaupmees Karl Bergmann'i ja Kuressaare merikooli juhatajat Julius Teär'it. Kohapealsed mõttealgatajad aga olid põllumees Mihkel Kask, kaupmees August Jürgens, põllumees Mihkel Hõbenik ja postkontoriülem Johannes Koel. Asutamiskoosolek peeti 21. okt. 1928. a. ja juba 1. nov. samal aastal alustas Kihelkonna Ühispank tegevust Johannes Koeli korteris ja juhtimisel. Esimeses juhatuses olid Mihkel Kask, August Jürgens, kaupmees, ja Johannes Koel. Nõukogu esimees oli Julius Teär, liikmed Konstantin Sepp — põllumees, Richard Hanson — kaupmees, Johann Põder, Jaan Hõbenik ja Gustav Triipan — põllumehed. Revisjonikomisjonis olid Jaan Aus, konstaabel, Eduard Hõbenik, õpetaja, ja Konstantin Kroon, jaoskonnaarst. 1929. a. kolis pank üle E. Kesk'i majja, milline asukoht 1937. a. vahetati A. Truuväärti majja asumisega. Krediidiühistu tegevuspiirkonnaks on kujunenud Kihelkonna, Lümanda ja Mustjala vald. Hoiuste kui ka laenude seas on ülekaalus põllumajanduslikest ringidest päritolevad. Kahtlastest laenudest on suudetud vabaneda ja praegu on bilanss puhas. Üldiselt on panga tegevust kõige enam takistanud kohalike tegelaste isiklikku laadi omavahelised intriigid, millised aga nüüd lõpuks näitavad lahenemise tendentsi.

PANGA JUHATUSE JA NÕUKOGU LIIKMED.

Vas. istuvad: A. Jürgens (juh. l., laekur), M. Hannus (nõuk. esim.), J. Põder (juh. esim.), J. Koel (panga juhataja). Seisavad vasakult: A. Lonn, M. Hõbenik, A. Ustel, P. Pajuäär, A. Part (nõuk. liikmed).

Kihelkonna Ühispank asub Kihelkonna vallas Kihelkonna alevis, telef. 25. Juhatus: Johann Põder, Johannes Koel, August Jürgens. Nõukogu: M. Hannus, A. Lonn, M. Hõbenik, A. Part, A. Ustel, P. Pajuäär. Panga juhatajaks on Johannes Koel. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 10—13. Panga korrespondendiks on Saarte Ühispank.

Tarvastu Põllumeeste Ühispank (266).

Tarvastu Põllumeeste Ühispank alustas oma tegevust 1928. a. 15. nov. Mustla alevis esimese juhatuse liikme Märt Rotbergi ruumides. See tegevuse algus oli kuudepikkuse eeltöö tulemus. Olles tekkinud Tarvastu Põllumeeste Kogude ringkonnis, sai kohalike põllumeeste oma panga asutamise mõte teoks mõtteosaliste esimesel ühisel koosolekul 1928. a. sügisel. Sellest koosolekust võtsid osa: Johan Rühka, Hans Vain, Jaak Juder, Ado Rull, Adolf Rennit, Hans Ainson, Jaan Kurg, Johan Eller, Johannes Akk, Andres Juhanson, Johan Rekand, Hans Parts, Karl Laurisson, Johan Roosson, Ado Roosson ja Jaan Unt — kõik taluperemehed. Koosolekul vastuvõetud põhikirja kinnitas Siseministeerium 2. nov. 1928. a. Krediidiühistu esimese juhatuse moodustasid taluperemehed Hans Vain ja Ado Rull ning restoranipidaja Märt Rotberg. Nõukogusse kuulusid Hans Ainson, Adolf Rennit, Johan Rühka, Märt Ojasson, Johan Rekand ja Hans Parts — kõik taluomanikud ümbruskonnast. Revis-

PANGA JUHATUSE JA NÕUKOGULIIKMED.

Ist. vas.: M. Antsmaa (kassapidaja), J. Kurg (juh. l.), J. Rennit (nõuk. esim.), H. Vain (j. esim.), A. Rull (juh.-rmtp.). Seisavad vas.: H. Ainson, M. Kütt, J. Eller, J. Reinet, J. Rekand (kõik nõukogu liikmed), J. Rühka (juhat. abiesimees).

jonikomisjonis olid Juhan Reichmann — taluomanik, Hans Saar — Tarvastu valla sekretär ja Eduard Pedanik — meier. Esimese juhatajana tegutses Kure talu pärija Ilmar Rennit. 1932. a. kolis pank üle Tarvastu Põllumeeste Seltsi majja. Pank seadis endale ülesandeks lubada laenusid ainult põllupidajaile loovaks tööks. Neil alustel on ühistu tegevus arenenud eriliste muudatusteta. Ka hoiuste seas on ülekaalus põllumeeste ja põllutööliste hoiused. Nagu kogu krediidiühistu tegevus on arenenud stabiilselt — ka kriisiajad möödusid eriliste vapustusteta —, nii on ka ühistu juhtiv ringkond, juhatus ja nõukogu püsinud samas koosseisus, millistena nad panga ellukutsumisel valiti. Intriige ega lahkhelisid pole tänini esinenud. Ettetulnud kahtlastest ja lootuseta laenudest on vabanetud iga-aastase kahjudesse kandmise teel. 1938. a. lõpuks ei jäänud ühtegi prot. vekslit bilanssi.

Tarvastu Põllumeeste Ühispank asub Mustla linnas Tarvastu Põllumeeste Seltsi majas, Posti 43. Post: Mustla, postk. 83; telef. 30. Juhatus: Hans Vain (esimees), Johan Rühka, Jaan Kurg. Nõukogu: J. Rennit, H. Ainson, M. Ojasson, J. Rekand, J. Reinet, M. Kütt. Panga juhatajaks on Ado Rull. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 10—14, turupäevil ka varemalt.

Kursi Hoiu- ja Laenukassa (267).

Pankade kaugelolek ja raskused laenude saamisel ning hoiustamisel viisid 1925. a. algul ka Kursi seltskonnategelasi oma krediidiühistu ellukutsumise mõttele. Asja algatasid kaupmehed Johannes Kalleve (Kniemann), Eduard Kangur, põllumehed Jüri Luik, Eduard Roots, Voldemar Liivak, Eduard Hammer ja August Sopp. Põhikiri koostati EÜL-u vastava normaalpõhikirja järgi ja kinnitati Tartu-Võru rahukogu poolt 29. aprillil 1925. a. Krediidiühistu nimeks võeti asutamisel „Kursi Ühispank". Tegevust alustati 1928. a. Puurmani Piimaühingu ruumes. Ühistu esimese juhatuse liikmeiks olid J. Kalleve — kaupmees, A. Sopp — vallasekretär, ja kaupmees E. Kangur. Nõukogusse kuulusid J. Luik, E. Roots, V. Liivak — kõik põllumehed. Juhatajaks oli kaupmees Eduard Kangur. Krediidiühistu tegevus on arenenud seni suuremate muutusteta. 1933. a. võeti senise nime asemele „Kursi Hoiu- ja Laenukassa". Panga asukoht on sama, mis asutamiselgi, samuti tegevusrajoon on jäänud oluliselt samaks. Praegu moodustavad enamiku hoiustest põllupidajate hoiused. Samuti on laenude alal ülekaalus põllumeeste ringkonnad.

Kursi Hoiu- ja Laenukassa asub Kursi vallas Jõevere külas (endine Puurmani asundus) Tartumaal Puurmani Piimaühingu majas. Post: Puurmani p.-ag.; telef. 3. Juhatus: J. Kalleve (esimees), A. Sopp, J. Nõmmeots. Nõukogu: K. Läll, A. Jesse, J. Mägi, H. Suup, A. Tupits, V. Ani. Panga juhatajaks on Arteemi Kirikall. Pank on avatud igal esmaspäeval kl. 9—14.

Varstu Ühispank (271).

Varstu Ühispanga ellukutsumine oli kantud soovist luua ümbruskonna elanikele soodsamaid võimalusi laenude saamiseks ja pankadega seotud asjaajamiseks üldse, ergutada säästmisele ja aidata kaasa kohaliku majanduselu üldisele arengule. Asutamismõtte algatas Vana-Roosa Majandusühisuse ärijuht põllumees Eduard Kokk. Ta lähemaiks mõttekaaslasiks olid raamatupidaja Theodor Michelson, põllumehed Jaan Henning ja Aleksander Kütt, õpetajad Jaan Kokk ja Karl Anton. Asutamiskoosolek peeti E. Kokk'a kokkukutsel Miku algkooli ruumes 28. oktoobril 1928. aastal, kus koostati uue krediidiühistu põhikiri ja valiti komisjon selle registreerimise ülesandega. Põhikiri, mis kinnitati siseministri poolt 26. novembril 1928. a., oli alla kir-

jutatud 5 asutaja-liikme poolt. Tegutsemist alustati 2. jaanuaril 1929. a. Vana-Roosa Majandusühisuse kontori ruumes, mis üüritud taluomanikult E. Kokk'alt. Samas asub pank praegugi. Panga esimesse juhatusse kuulusid põllumees ja kohaliku majandusühistu ärijuht Eduard Kokk, õpetaja Karl Anton, põllumehed Jaan Henning ja Peeter Saarna. Nõukogus olid esimesel tegevusaastal metsaülem Aleksander Melts, põllumehed Aleksander Kütt, Aleksander Pettai, Alfred Masing, Jaan Denks ja konstaabel Oskar Rakso. Panga juhatajaks valiti Eduard Kokk, kes on sellel kohal tänini.

PANGA JUHATUS 1938. A.

Panga tegevusrajooni kuuluvad praegused Varstu, Mõniste, Lepistu ja osalt Rõuge vallad. Tegevusrajoon on sellisena püsinud kogu senise tegevuse kestes. Enamik laene, samuti ka hoiuseid kuulub ümbruskonna põllupidajaile. 1936. aastal omandas pank ostu teel ehituskrundi Varstu alevikus, millele lähemal ajal kavatsetakse ehitada panga maja. Üldiselt on panga tegevus arenenud edukalt, hoolimata raskest majanduslikust surutusest, mis Eesti majanduselus hiljuti valitses. On suudetud võita ümbruskonna rahva täielik usaldus ja see tagab tegevuses edu ka tulevikus.

Varstu Ühispank asub Varstu (end. Vana-Roosa) vallas Võrumaal. Post: Vana-Roosa p.-ag.; telef. 13. Juhatus: Karl Anton (esimees), Eduard Kokk, Jaan Kokk, Paul Antsov, August Randver. Nõukogu: A. Kütt (esimees), A. Silmann, O. Zernask, P. Anderson, A. Pettai, L. Marjak. Panga juhatajaks on Eduard Kokk. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Panga korrespondentideks on Eesti Rahvapank, Põllumeeste Keskpank ja Võru Ühispank.

PANGA NÕUKOGU, JUHATUS, REVISJONIKOMISJON JA AMETNIKUD 1938. A.

Tolliametkonna Ühispank (273).

Tolliametkonnas tunti juba pikemat aega vajadust krediidiühistu järele. Viimase asutamise algatas Tolliinspektuuri ametnik Jusef Rooveer, kellele asutajana liitus veel Bernhard Sachris. Nende poolt teostati asutamiseeltööd ja koostati krediidiühistu põhikiri, mis registreeriti Siseministeeriumis 12. jaanuaril 1929. a. Esimene peakoosolek peeti 24. jaanuaril 1929. a. Tallinnas, Peatolliameti ruumes, millest võttis osa 28 asjasthuvitatud isikut. Koosolekul valiti panga esimesse juhatusse Jusef Rooveer, Johannes Peterson ja Elmar Kukke. Nõukogusse valiti Erich Espe, Oskar Kalle, Edgar Saneberg, Mihkel Venda, Bernhard Brifk ja R. Simonson. Esimeseks juhatajaks valiti J. Rooveer. Teotsemist alustati 1. veebruaril 1929. a. Tolliinspektsiooni ruumes, Tallinnas. Krediidiühistu registreeriti asutamisel nimega — Tolliteenijate Hoiu-Laenu Ühing. See asendati praeguse nimetusega — Tolliametkonna Ühispank — 1931. aastal, mil muudeti vastavalt põhikirja. Panga senise tegevuse tulemused on rahuldavad, näidates järjekindlat ja püsivat tõusu. Kõik senised tegevusaastad on lõppenud ülejäägiga ja liikmetele on makstud alati dividendi. Panga kasvule on suurel määral kaasa aidanud Eesti Rahvapank, samuti on suhtunud heatahtlikult panga tegevusse teised pangad. Panga tegevusrajooniks on kogu Vabariik ja ta liikmeks võivad olla kõik Vabariigi tolliametnikud. Laene antakse ainult liikmeile, ja võlakohustiste vastu. Praegu on pangal 790 liiget.

Tolliametkonna Ühispank asub Tallinnas, Uus Hollandi 4, Tolliinspektsiooni ruumes; telef. 455-22. Juhatus: Jusef Rooveer (esimees), Manivald Pärsimägi, Peeter Salm. Nõukogu: E. Espe (esimees), E. Saneberg, E. Sass, O. Kalle, V. Kivirähk, K. Liivola. Panga juhatajaks on J. Rooveer. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 8—15.

Tartu Politsei Hoiu- ja Laenukassa (275).

Tartu Politsei Hoiu- ja Laenukassa asutamise eesmärgiks oli võimaldada oma liikmeile odavaintressilist laenu ja koguda raha. Asutajaiks oli grupp Tartu politseiametnikke, eesotsas politseikomissar Joh. Kodresega, A. Sarapiga ja assistent M. Maaverega (Markson). Põhikiri koostati selleks valitud kolmeliikmelise komisjoni poolt ja mainitud isikute poolt allakirjutatuna registreeriti 20. novembril 1928. a. Siseministeeriumi poolt. Esialgseks nimeks oli Tartu-Valga prefektuuri piirkonnas asuvate politseiametnikkude Hoiu- ja Laenukassa. Tegutsemist alustati 12. märtsil 1929. a. Krediidiühistu esimesse juhatusse kuulusid politseikomissar J. Kodres, abikomissar A. Juhani, konstaabel N. Saarlas, asjaajaja J. Krass ja arveametnik M. Matto. Juhatajaks oli J. Kodres. Praeguse nime sai krediidiühistu 1933. a., mil toimus üleminek seniselt põhikirjalt normaalpõhikirjale. Krediidiühistu tegevusrajooniks on Tartu-Valga prefektuur. Kassa liikmed maksavad iga kuu kassasse sundhoiuseid, mille suurus on 2—5 krooni. Laene antakse ainult liikmeile, võlakohustiste vastu käendajate või liikme hoiuste tagamisel. Krediidiühistul on praegu 140 liiget.

Tartu Politsei Hoiu- ja Laenukassa asub Tartus Kompanii tn. 10, prefektuuri ruumes; telef. 7. Juhatus: H. Saemets, N. Saarlas, J. Kaur, J. Maasing. Nõukogu: A. Juhani, E. Rooma, E. Soosaar, K. Põder, A. Ustav, J. Kruuv. Panga juhatajaks on H. Saemets. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 10—12.

Karilatsi Ühispank (276).

Karilatsi Ühispanga asutamise eesmärgiks oli kaasa aidata krediidiühistu kaudu kohaliku majanduselu arengule. Asutamise mõtte algatasid endine Karilatsi vallavanem Kusta Nikopensius, vallavolikogu liige Kusta Kikkas ja vallasekretär Rudolf Hallik. Nende ümber koondus asutajaina rida kohalikke põllumehi, kokku 23 isikut.

Asutamiskoosolek peeti 20. jaanuaril 1929. aastal. Põhikiri, milleks oli EÜL-u vastav normaalpõhikiri, registreeriti siseministri poolt 5. veebruaril 1929. aastal, ja sama aasta 7. aprillil alustas uus krediidiühistu Karilatsi vallamaja ruumes tegutsemist. Panga esimesse juhatusse kuulusid põllumehed Kusta Kikkas esimehena ja liikmeina Kusta Luik, Oskar Kukk, Jaan Seeba ja Kusta Nikopensius. Nõukogus olid Karl Nikopensius (esimees), Jaan Jaal, Ludvig Mandel, Oskar Kirber, August Kukk ja Kusta Usin. Esimeseks panga juhatajaks oli Karilatsi valla sekretär Rudolf Hallik ja raamatupidajaks Nikolai Smetanin. Algul oli panga tegevusrajooniks peamiselt Karilatsi vald, praegu hõlmab panga tegevus aga ka Vastse-Kuuste, Ahja, Kõlleste ja Valgjärve valda. Üldiselt on senine tegevus arenenud tõusu suunas. Nii hoiuste kui laenude seis on aasta-aastalt kasvanud. Praegu kuulub enamik hoiuseid ja samuti laene kohalikele põllupidajaile. Liikmeid on praegu 139.

Karilatsi Ühispank asub Kõlleste (end. Karilatsi) vallas Võrumaal. Post: Kiidjärve p.-ag.; telef. Põlva, end. Karilatsi vallamaja. Juhatus: Karl Nikopensius (esimees), Kusta Luik, Reinhold Kilk. Nõukogu: J. Jaal (esimees), A. Kukk, O. Kirber, K. Nikopensius, J. Asu, G. Ots. Panga juhatajaks on Kristjan Tullus. Pank on avatud igal 1., 10. ja 20. kuupäeval kl. 12—18.

Skarjatina Ühispank (277).

PANGA ORGANITE LIIKMED JA AMETNIKUD.
Vas. istuvad: K. Bravin, G. Orlov, J. Elehin, A. Room, P. Kozlov, G. Silin, V. Smirnov (†). Vas. seisavad: I. Ivanov, F. Vassiljev, V. Marutkin, I. Potkin, A. Golubev, P. Juhnovski (raamatupid.).

Skarjatina Ühispanga asutamine kasvas välja Narva jõe ülemjooksul elutseva peamiselt vene elanikkonna vajadustest. Maareformi teostamine ja põllumajanduse edendamine nõudis õige suuri kapitale, mida kohalike elanike vaesuse tõttu tuli nõutada krediidis. Kapitale nõutati varem kaugemaist pangust, see oli seotud raskustega ja sageli koguni võimatu. Kuna Skarjatina ümbruskonnas tegutses võrdlemisi palju ühistuid, siis tuldi mõttele kutsuda ellu ka krediidiühistu. Asja algatasid kohalikud seltskonnategelased: põllumehed Aleksander Room, Gr. Silin, A. Kalikas, Pavel Kozlov, G. Orlov jt., agronoom ning ühistulane Nikolai Epifanov, vallaametnikud

Hilda Randla (Kellamov) ja Ivan Potkin, õpetajad Feodor Vasiljev, Ilja Elehin, Vassili Smirnov, Vasili Golubev ja Jakov Gladõšev. Asutamise eeltöödega tehti algust juba 1927. a. sügisel. Järgmise aasta kevadeks koostati põhikiri, mis registreeriti Siseministeeriumis 25. mail 1928. a. Panga asutamisaegseks nimeks oli „Skarjatina Laenu-Hoiu Ühisus". Esimesse juhatusse kuulusid põllupidajad Pavel Kozlov ja Grigori Silin, ja õpetaja Feodor Vasiljev. Nõukogus olid põllupidajad Kuzma Bravin, Grigori Orlov, Aleksander Room ja Arseni Ratkevitš, õpetajad Vasili Golubev, Vassili Smirnov ja Ilja Elehin. Esimeseks juhatajaks oli Hilda Randla (Kellamov), vallaametnik. Uue krediidiühistu tegevuse alustamine polnud esialgu võimalik, puudusid tegevuskapitalid. Kulus umbes aasta, kui suudeti osustena koguda kr. 500, millele lisanes E. Rahvapangast saadud laen — kr. 1000. Ja 1. mail 1929. a. alustas pank tegevust Skarjatina vallamaja ruumes.

Esimesed tegevusaastad lõppesid edukalt. Liikmete arv, samuti hoiused ja laenud kasvasid õige jõudsasti. Arenemishoogu pidurdas aga kolmandal tegevusaastal algav majanduslik kriis. Järgmisil aastail laienes küll tegevus, aga aeglasemalt. Pöördepunkti krediidiühistu arenemisse tõi 1933. a., mil otsustati uue KAS-e kehtimapanekul hakata tegutsema „ühispangana", mille tegevusvõimalused on avaramad kui hoiu- ja laenukassa omad. Selleks registreeriti 1933. a. lõpul uus nimi — Skarjatina Ühispank, ja uus normaalpõhikiri. Siitpeale on panga tegevus pidevalt laienenud. Kui varem tegevusrajoon piirdus ainult üksikute küladega Skarjatina vallast, siis nüüd kuuluvad sinna Raja, Vasknarva ja Piiri vald. Tegevuse laienemist soodustas ka naabruses oleva Vasknarva Laenu-Hoiu Ühisuse likvideerimine. Sellelt krediidiühistult võttis Skarjatina Ühispank oma haldamisele riiklikud fondilaenud, mis hiljem suudeti peagu täiel määral likvideerida. Panga tegevusrajooni elanikkond on vaene ja seepärast säästetegevus on siin nõrk. Panka kogunevad hoiused väga aeglaselt ja põllumeeste hoiused panga hoiuste koosseisus on tagasihoidliku osatähtsusega. 1937. a. kuulus hoiustest omavalitsustele 35%, kindlustuskäitistele 33%, ühinguile 5% ja üksikisikuile 27%. Hoiuste vähesusest tingituna on pank sunnitud kasutama oma tegevuses suurel määral võõrkapitali väljastpoolt. Laenudest on suurem osa antud põllumeestele. Keskmiseks laenu suuruseks on kr. 130. Üldiselt on panga tegevus olnud kõigiti normaalne. Iga aasta tegevus on lõppenud ülejääkidega. Kahjusid kahtlastest laenudest pole olnud.

Skarjatina Ühispank asub Raja (end. Skarjatina) vallas Virumaal Ülem Naroova Põllumeeste Seltsi majas. Post: Karjati p.-ag., postk. 15; telef. Permisküla 15. Juhatus: Aleksander Room (esimees), Grigori Silin, ja Vassili Smirnov'i surma puhul nõukogust Ivan Potkin. Nõukogu: I. Elehin, K. Bravin, V. Marutkin, I. Ivanov, A. Golubev, A. Kalikas ja I. Gamzejev. Panga juhatajaks on Aleksander Room. Pank on avatud igal esmaspäeval ja teisipäeval kl. 9—15.

Paatsalu Ühispank (278).

Paatsalu Ühispank asutati 1929. aastal vallasekretäri ja ärksamate talupidajate algatusel, et rahuldada kohalikke laenusoovijaid ja hoiuste omanikke. Panga põhikiri kinnitati Kohtu- ja Siseministeeriumis 7. mail 1929. a. Tegevust alustas pank 20. mail samal aastal. Esialgseks asukohaks oli Paatsalu vallamaja, ja alates 1. IV 1939. a. on selleks kaupm. V. Liivi maja. Krediidiühistu esimesse juhatusse kuulusid: J. Jungermann — talupidaja, V. Liiv — kaupmees, P. Puusepp — kooliõpetaja, J. Siimson — vallasekretär ja A. Keller — talupidaja. Esimesse nõukogusse kuulusid talupidajad M. Õismaa, J. Turmann, J. Kuulman, J. Tänav, J. Liivamägi, M. Treimann ja M. Holtsmann. Esimeseks panga juhatajaks oli vallasekretär J. Siimson. Esimese kolme aasta vältel arenes panga tegevus kõigiti soodsalt. Peale asutaja ja panga juhataja-juhatuseliikme Jakob Siimsoni ametist lahkumist algas ka panga arenemises

tagasiminek. Panga juhatajaks ja raamatupidajaks valiti isik, kes ei suutnud oma ülesandeid täita. Selle tulemusena tekkisid korratused asjaajamises, seoses sellega vähenes usaldus panga vastu. Samuti ei suudetud kõiki laenusoovijaid rahuldada. 1934. aastal kõrvaldati senine juhatus koos raamatupidajaga. Sellest ajast peale on panga tegevus käinud eduteed. 1934. a. kuni siiani on väljaantud laenude summa kasvanud rohkem kui kahekordseks ja on suudetud ka rahuldada kõiki laenusoovijate ja ka hoiuste omanikkude nõudeid.

Paatsalu Ühispank asub Karuse (end. Paatsalu) vallas Läänemaal. Post: Paatsalu p.-ag.; telef. 9. Juhatus: P. Ilves (esimees), J. Rähesoo, N. Jõekallas. Nõukogu: J. Liivamägi, J. Surina, V. Liiv, M. Rannu, J. Lobja. Panga juhatajaks on Nikolai Jõekallas. Pank on avatud igal kolmapäeval ja pühapäeval kl. 8—17. Pangal on posti jooksev arve nr. 21-37.

Pärnu Politseiametnikkude Hoiu- ja Laenukassa (279).

Pärnu Politseiametnikkude Hoiu- ja Laenukassa asutamise põhjuseks oli soov kaasa aidata krediidiühistu liikmeile sundhoiuste näol kapitalikogumisele kui ka võimaldada laene soodsail tingimusil. Asutamise mõtte algatajaiks olid tolleaegne Viljandi-Pärnu abiprefektuuri sekretär Jaan Põldsam, Pärnu linna politseijaoskonna abikomissar Albert Sooveer ja sama politseijaoskonna konstaabel Juhan Tamm. Nende poolt kutsuti 10. märtsil 1929. a. kokku Pärnus asuvate politseiüksuste ametnike koosolek asja kaalumiseks. Samal koosolekul, millest võttis osa 16 politseiametnikku, valiti krediidiühistu asutamise eeltööde teostamiseks komisjon, koosseisus J. Põldsam, A. Sooveer ja J. Tamm. Järgmisel politseiametnike koosolekul 29. märtsil 1929. a. valiti ajutine juhatus põhikirja koostamiseks. Ajutisse juhatusse said J. Põldsam, A. Sooveer, J. Tamm, assistent H. Väljaots ja kordnik A. Tiganik. Ajutise juhatuse poolt koostatud põhikiri võeti kolmandal politseiametnike koosolekul 19. aprillil 1929. a. vastu ühes mõningate muudatustega ja esitati siis 28 asutaja-liikme allkirjaga Kohtuministeeriumile registreerimiseks. Põhikirja kinnitamine toimus 17. mail 1929. a., ja tegevust alustati 28. mail 1929. a. Krediidiühistu esimesse juhatusse kuulusid Viljandi-Pärnu abiprefekt Jakob Vares, sekretär Jaan Põldsam, asjaajajad Harald Tugedam ja Peeter Pais, konstaabel Juhan Tamm. Juhatajaks oli juhatuse liige Peeter Pais. Krediidiühistu asutamine leidis head vastuvõttu ja esimese tegevusaasta lõpuks oli kassa ümber kogunenud juba 75% kohalikust politseiametnikkonnast. Hoolimata kassa liikmeskonna kiirest kasvust oli krediidiühistul asutamise ajajärgul tunda kapitalipuudust, kuna laenunõudmisi oli rohkesti. Laenu ülemmäär tol ajal oli liikme kahekordse kuupalga suurune. Asutamisaegses põhikirjas tehti juba järgmise aasta suvel muudatusi. Kaotati tingimused juhatuseliikmete valimisel, mis olid osutunud tülikaiks ja pidurdavaiks. Ka tõsteti lubatavat laenu ülemmäära liikme kahe kuupalga suuruselt kolme kuni nelja kuupalga suurusele. Seda võimaldas omakapitalide kasv, mis vahepeal oli toimunud. 1933. a. toimus uus põhikirja muudatus, millega võeti kaasa põhikirjaks EÜL-u vastav normaalpõhikiri järgmiste parandustega: 1) kassa liikmeiks võivad olla kõik Pärnumaal ja seal asuvais linnades teenivad politseiametnikud ja teenijad; 2) hoiusekapitali kogumiseks maksavad kassa liikmed iga kuu peakoosoleku poolt määratud summa, mis ei tohi olla vähem kui 2% liikme kuupalgast. Sundhoiustena makstavad summad määrab iga aasta jaoks krediidiühistu peakoosolek; viimastel aastatel on see kõikunud kahest kuni nelja kroonini. Paljud liikmed, eriti need, kes on olnud liikmeks pikemat aega, maksavad aga hoopis suuremaid summasid sundhoiustena, kui nõutud.

Pärnu Politseiametnikkude Hoiu- ja Laenukassa asub Pärnus Kuninga tn. 16 — Pärnu politseiasutiste ruumes; telef. 52. Juhatus: Henrik Koop (esimees), Anton Annus, Harald Kivioja. Nõukogu: R. Ramla (esimees), A. Kadaka, A. Sooveer, A. Looring, A. Tammann, H. Väljaots. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 8—15.

Suislepa Ühispank (280).

Suislepa Ühispanga loomise vajadus kasvas välja neist mitmesuguseist raskusist, mis ilmnesid seoses kohapeal varemalt tegutsenud laenu-hoiu ühisuse tegevusega. Viimane oli aja jooksul kujunenud kitsa ringkonna suletud ettevõtteks, olles põhimõtteks võtnud liikmete arvu mitte suurendada. Peale selle kannatas viimane suuri kahjusid tagamata laenude tõttu, milline asjaolu lõi ebakindla olukorra ja halvas panga tegevust. Neil põhjusil tekkis ümbruskonna talupidajail uue panga loomise mõte, mis teostatigi aprillikuus 1929. a. Suislepa vallamajas peetud asutamiskoosolekul kirjutati alla asutajate liikmete (16 isiku) poolt „Suislepa Põllupidajate Ühispanga" põhikirjale ja esitati see kinnitamiseks, mis järgneski 18. juunil 1929. a. Uus pank sai asukoha Suislepa vallas Veergoja talu ruumes, kus alustati tegevust 16. juulil 1929. a. Neis ruumes tegutses pank kuni 1. juulini 1939. Esimesse juhatusse valiti: Jaan Peterson esimehena, Johan Ralja laekurina ja Hans Rõõm panga juhatajana. Panga nõukokku kuulusid Paul Meil esimehena ja liikmetena Joh. Pihlak, Andres Lattik, Ivan Lutta, Eduard Unt ja Hans Vares. Nii juhatus kui nõukogu moodustati seega eranditult põllupidajaist-taluomanikest. Asutamisele järgnev esimene tegevusajajärk oli seotud mitmete raskustega. Uue panga vastu tekkis teatav opositsioon, milles tugevasti kaasa lõi hiljem uue pangaga liitunud Laenu-Hoiu Ühisus. Vana pangaga oli seoses ka Eesti Rahvapank, mistõttu uus pank sealt krediiti ei saanud. Krediidi järele oli aga nõudmine suur. Osa krediidisoovijaid saadi rahuldada hoiustega, missuguseid juba asutamise päeval kogunes ligi 5000 krooni. Hiljem õnnestus saada ka laenu A/S Sakala Pangast — juhatuse liikmete isiklikul vastutusel — ja sellega oldi esimestest tõketest üle. Vana Laenu-Hoiu Ühisus likvideeris oma tegevuse lõplikult 1931. a. ja ühines uue ühispangaga. Sel puhul võeti uueks nimeks „Suislepa Ühispank". Laenu-Hoiu Ühisuse pärandus tõi pangale rea kahtlasi laene. Osa neist jäi likvideeritava panga liikmete kanda ja vastutada, mõningaist aga õnnestus vabaneda ümberlaenustamise teel. Üldiselt on panga tegevus arenenud suuremate muudatusteta nii tegutsemisrajoonis kui operatsioonide iseloomus. Eesmärk, millest lähtuti juba asutamisel, oli oma lähema ümbruskonna hoiustus- ja krediidivajaduste rahuldamine ning seda sihti on pank edukalt taotlenud tänaseni.

Panga juhataja HANS RÕÕM.

Pank asub Suislepa vallas Viljandimaal Suislepa Rahvamaja ruumes. Post: Suislepa p.-ag., postk. 2; telef. 7. Juhatus: Johan Rips, Hans Vares, Hans Rõõm. Nõukogu: P. Meil, K. Vaher, H. Seemen, M. Külv, A. Käärik, A. Liiv, P. Lõhmus. Panga juhatajaks on Hans Rõõm. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 10—15. Panga korrespondendiks on Eesti Rahvapank.

Vastse-Otepää Ühispank (281).

Vastse-Otepää Ühispanga asutamise vajadus oli suurel määral põhjustatud Vastse-Otepää valla isoleeritud asendist. Asudes kaugel linnadest ja teistest pankadest, tundsid kohalikud ringkonnad vajadust oma panga järele. Eriti andis see tunda end ikaldusaastal 1928. Nii otsustasidki asutamise mõtte algatajad — vallasekretär

PANGA JUHATUSE, NÕUKOGU JA REVISJONIKOMISJONI LIIKMED.

Bernhard Lille, taluomanikud Karl Liin, Gustav Unt, Karl Kurg ja algkoolijuhataja Ernst Luksepp — EÜL-ult tellida juhtnööre panga asutamiseks. Nende põhjal koostati põhikiri, mis kinnitati 27. aprillil 1929. a. Sama aasta 21. augustil alustas pank tegevust Vastse-Otepää vallamajas. Panga esimesse juhatusse valiti: vallasekretär B. Lille, taluomanikud Karl Kurg ja Gustav Unt. Nõukogusse kuulusid K. Kurg, A. Uibo, K. Lind, P. Kõiv, K. Ilves ja A. Keermann. Esimeseks juhatajaks oli Bernhard Lille. Panga tegevus ta algperioodil ei olnud kuigi hoogne. Hoiuseid toodi väga tagasihoidlikult ja seetõttu ei saanud ka laenutustegevus olla kuigi intensiivne. Suuremad hoiused kuulusid asutistele, eriti Vastse-Otepää vallale. Alles 1934. a. alates said peale pidevat tõusu ülekaalu talupidajate hoiused. Pank on mõeldud peamiselt kohalike talupidajate varustamiseks krediidiga ja nende rahatagavarade hoiustamiseks.

Vastse-Otepää Ühispank asub Valgjärve (end. Vastse-Otepää) vallas Võrumaal, end. Vastse-Otepää vallamajas; telef. 47-I. Post: Vastse-Otepää p.-t. Juhatus: Karl Lind, Albert Vaher, Karl Unt. Nõukogu: P. Siimann, K. Kurg, R. Uibo, A. Loog, J. Sild, K. Kiisla. Panga juhatajaks on Karl Lind. Pank on avatud igal kolmapäeval kl. 11—14.

Ühispank „Põllumajanduse Pank" (282).

Meie suuremaist krediidiühistuist on kõige noorem Ü Põllumajanduse Pank Tartus. Tema alustas tegevust juba pärast meie krediidiühistute asutamise hooaega. Kuid ta arenes ja kasvas seda jõudsamini ning on tõusnud krediidiühistute esirinda. See kiire tõus on parimaks tõenduseks, et pank on rajatud tugevaile alustele ja tema tegevuse suund on õige.

Panga asutamise eel 1929. a. valitses Tartus, hoolimata pankade rohkusest, selline olukord, et põllumeestel oli raske saada pankadest laenu oma vajaduste rahuldamiseks. See oli tingitud sellest, et tolleaegseis pankades olid väljaantud laenud suuremalt osalt „kinni külmunud", mille tõttu uute laenude andmine oli üldse piiratud. Teiseks olid pankade juhtideks linnas tegutsevate äri- ja muude ringkondade tegelased, kes põllumehe huvisid ei respekteerinud küllaldaselt. Seda suurendasid omakorda poliitilisest killunemisest tingitud vastuolud. Pikaajalise põllumajandusliku krediidi pangad Eesti Maapank ja Eesti Maakrediitselts ei olnud oma tegevust veel välja arendanud, mille tõttu lühiajalise krediidi nõudmine oli seda suurem. See viis mõttele asutada uus krediidiühistu, mille ümber koonduksid põllumehed ja neile soodsalt suhtuvad ringkonnad. Samadel asjaoludel oli asutatud põllumeeste krediidiühistud ka mujal Eestis, nii Pärnus ja Rakveres 1926. a., Tallinnas 1928. a., jne.

PANGA JUHATUS.
Vasakult: J. Pürge (abiesim.), H. Miller, E. Haabpiht (esim.), J. Konze, A. Loopere.

Asutamismõtte algatajaiks olid kohalikud põllumehed eesotsas Ühisus Lõuna-Eesti Eksporttapamaja pearaamatupidaja Ernst Haabpihti (Habicht), tegeliku põllumehe Jüri Ottase (Kuustest) ja Tartu Eesti Majanduse Ühisuse juhataja Jaan Pürgega (Bürger). Põhikirja töötas välja Ernst Haabpiht, võttes aluseks PÜR-u poolt koostatud „ühispanga" normaalpõhikirja. Põhikirja esitasid registreerimiseks kohtu- ja siseministrile Ernst Haabpiht, Jaan Pürge ja tolleaegne Tartumaa Põllumeeste Esituse sekretär Ott Arundi (Ottomar Anderson). Põhikiri registreeriti 21. aug. 1929. a. Nüüd võidi asuda tegelikule asutamisele. Asutamispeakoosolek oli kokku kutsutud 30. aug. 1929. a. „Põllumeeste Kodu" ruumidesse Tartus Holmi tn. 12. Sellest võttis osa 35 isikut, valdavas enamuses tegelikud põllumehed Tartumaalt. Ära kuulanud algatajate seletused, otsustati üksmeelselt asutada registreeritud põhikirja alusel krediidiühistu „Põllumajanduse Pank". Sellele järgnes kohe juba Põllumajanduse Panga peakoosolek, kus valiti juhatusse liikmeiks: prof. Jüri Uluots, Jüri Ottas ja Jaan Pürge, nõukogu liikmeiks Jakob Kook Tartu vallast, Märt Sõrra Tartu vallast, Juhan Mägi Kavastust, Aadu Loopere (Adalbert Loberg) Mäksalt, Paul Luiga Ropkast ja Voldemar Pihlapuu Kuustest — kõik tegelikud põllumehed. Revisjonikomisjoni valiti August Kulasalu (Kuhlberg) —

Panga juhataja E. HAABPIHT.

PANGA NÕUKOGU.
Vasakult istuvad: E. Haabpiht (panga juhataja), M. Sõrra (nõuk. esim.), H. Lauri (abiesim.), P. Luiga. Vasakult seisavad: V. Otsa, E. Haljasmaa, M. Väärsi, J. Mägi.

Tartust, Albert Kert — Tartust ja Eduard Põderson — Kuustest. Edasi otsustati: avada panga tegevus hiljemalt 15. septembriks 1929. a., üürida selleks ruumid Tartu Eesti Majanduse Ühisuselt Holmi tn. 12, hakata toimetama igasuguseid pangatehinguid, võtta liikmeilt osuseks 10% laenu summast, alammääraga kr. 50, astuda PÜR-u ja Põllumeeste Keskpanga liikmeks. Juhatus asus viivitamata tööle: esimeheks valiti prof. J. Uluots, panga juhatajaks Ernst Haabpiht ja raamatupidajaks Eduard Todo, üüriti ruumid, muretseti vajalik sisustis ja loodi vastavad sidemed teiste asutistega. Tegevus algas laupäeval, 14. sept. 1929. a. Nagu oli oodata, alati uuele pangale elavat vastutöötamist ja seda peamiselt vanemate pankade tegelaste poolt. Kasutati ajakirjandust ja muid vahendeid. Mainida võiks kirjutisi „Postimehes" 5. ja 15. sept. ja „Ühistegelistes Uudistes" 7. sept. 1929. a. Ei puudunud ka pooldavad seisukohavõtud, nagu „Kajas" 15. sept. Peamiselt heideti ette uue panga asutajaile ühistuliikumise killustamist, kuigi tollal valitsevas olukorras just kõige suuremal „kildkonnal" — põllumeestel — puudus Tartus pank, kus nende krediidivajadusi oleks soodsalt ja vastutulelikult lahendatud. Selle olukorra tõelikkust tõendab kõige paremini panga kiire areng, kuigi talle vastaste poolt ennustati vastupidist. Kolme ja poole kuu tegevuse tulemusena oli Põllumajanduse Pangal 1929. a. lõpul hoiuseid üle 80.000 krooni ja laene välja antud üle 77.000 krooni.

Üldine majanduslik surutus hakkas avalduma 1930. a., kuid Põllumajanduse Panga tegevus suurenes järjest. Peagi jäid esialgsed ruumid Holmi tn. 12 kitsaks ja uueks asukohaks leiti kohased endised likvideerimisele läinud Eesti Kommertspanga Tartu osakonna avaramad ruumid Suurturg 9, kuhu asuti 4. apr. 1931. a. Ka siin jätkus tõus.

Panganduses ilmnenud raskustele ei suutnud enam kõik pangad vastu seista, mitmed sattusid makseraskustesse, mitmed pidid likvideeruma ning oma tegevuse üle andma tugevamaile. Põllumajanduse Pank võttis omalt poolt üle A/S Tartumaa Panga aktivad ja passivad. Mõlemate pankade peakoosolekud kinnitasid liitumislepingu 11. märtsil 1932. a. ning liitmine ise teostati järgmisel päeval. Liitumine

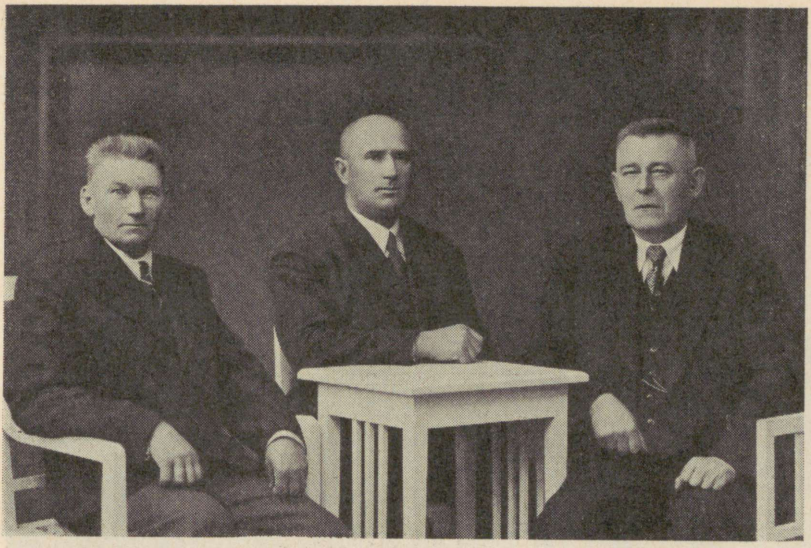

PANGA REVISJONIKOMISJON.
Vasakult: E. Põdersoo, A. Ahman (esim.), A. Laas.

sündis järgmistel alustel: Tartumaa Panga kr. 100.000 aktsiakapitalist arvati suurem osa aktsionäride laenude tasuks, ülejäänud osa kanti Põllumajanduse Panga osuskapitaliks, kusjuures igal aktsionäril oli õigus seda tagasi saada 1932. a. aruande kinni-

PANGA AMETKOND.

PANGA OPERATSIOONISAAL.

tamise järel, mida osalt kasutatigi. Tartumaa Panga varukapital kirjutati tervenisti maha kahtlaste nõudmiste katteks, muud kohustused võttis Põllumajanduse Pank enda kanda, omandades õigused kõigi aktiva osade peale. Mingit ärevust see sündmus panga klientide hulgas ei tekitanud. Hoiuste liikumine oli täiesti normaalne, näidates koguni tõusu, kuigi sellel ajal üldiselt hoiused pankades vähenesid. Tartumaa Panga tegevus tunnustati tema peakoosoleku poolt 2. mail 1932. a. lõplikult likvideerituks. Sellega oli Põllumajanduse Pank ka omalt poolt kaasa aidanud meie panganduse tervendamiseks.

Majandusliku surutuse jätkumisel, mis pankades avaldus hoiuste ja laenude tagasiminekus, jäi Põllumajanduse Pank raskustest puudutamata. Hoopis selle vastu arenes panga tegevus üha suuremaks. Krooni kursi langemise ärevuses 1932. a. ja 1933. a. ilmnenud hoiuste väljavõtmisest jäi Põllumajanduse Pank täielikult puudutamata. Üleminek uuele KAS-ele teostus Põllumajanduse Pangas mingi raskuseta. Ainult põhikiri tuli kooskõlastada sellega. Pangal puudusid täielikult kinnikülmunud laenud, mõned üksikud kahtlased nõudmised olid iga aasta lõpul jooksvaist tuludest maha kirjutatud. Samuti teostus põllumajanduslike laenude ümberlaenustamine päris lahedasti. Välisraha ostu-müügi kitsenduste lahedamaks muutumisel asus Põllumajanduse Pank ka neid tehinguid teostama, milleks loodi sidemed välismaa pankadega. Sisemaaliste tehingute sooritamiseks on pank paljude kodumaa pankadega otseselt korrespondentsuhtes, kuuludes peale selle veel Põllumeeste Keskpanga ja Eesti Rahvapanga korrespondentide võrku.

Panga tegevuse suurenemisega jäid ka uued ruumid kitsaks. Üüriruumid aga ei võimaldanud laiendamist. Pealegi olid omakapitalid küllalt suured, et võimaldada oma maja soetamist. Selle tõttu omandati Stiernhielmi pärijate praegune kinnisvara Suurturg 9 ja Poe 4 ja 5. Kinnisvara ostmine teostus vormilisil põhjusil kahes osas. Kaks kolmandikku mõttelist osa omandati 19. märtsil 1936. a., viimane kolmandik osteti 4. mail 1937. a., millega pank sai kinnisvara ainuomanikuks. Ostuhind ühes kuludega oli ligemale kr. 120.000. Nüüd võidi asuda pangaruumide laiendamisele, mida ei saanud aga teostada kapitaalse remondita. Panga nõukogu otsustas juba

PANGA MAJA.

terve maja ümber ehitada. Pealegi oli maja Suurturul asuvaist hooneist välimuselt mahajäänum ja madalam. Ümberehituse plaani valmistas arhitekt Arno Matteus, ehitustöö anti välja firma G. Darmerile. Tegelik ümberehitustöö algas 7. augustil 1937. a. insener Eduard Bliebernichti juhtimisel. Pank tegutses oma senistes ruumides kuni aasta lõpuni. Vahepeal oli valminud alumisel korral avar äriruum, kuhu tuli ajutiselt asuda. Pangaruumid valmisid kesksuvel ning pank võis uutesse avaratesse ruumidesse asuda 27. juunil 1938. a. Maja sai lõplikult valmis 1. septembriks 1938. a. Panga ruumid koosnevad suurest tehingusaalist, juhataja kabinetist, koosolekute ruumist, raamatupidaja ja ametnike tubadest. Peale selle on pangal veel varakamber alumisel ja arhiiviruum ülemisel korral. Panga maja alumisel korral on kaks avarat äriruumi, ühes asub Tartu Eesti Majanduse Ühisuse harukauplus, teises šokolaadivabrik „Kawe" kauplus. Panga peal kahel korral asuvad moodsad suured korterid ja viiendal korral on vähemad korterid panga teenijaskonnale. Maja vesivarustuse ja keskkütte ehitas firma A. Tõnisson, Tallinnas. Ümberehitusel on maja saanud kahe korra võrra kõrgemaks, fassaad kaetud halli kunstgraniidiga, millega on omandanud moodsa ja kauni välimuse. Kogu ümberehitus läks maksma ümmarguselt kr. 130.000.

Põllumajanduse Panga tegevuse suurenemisega on laienenud järjest ka tegevuspiirkond, mis peagi ületas Tartu maakonna piirid. Suuremal hulgal kliente leidus Valgamaal, kelle soovil algatati osakonna asutamise küsimus Valka. Majandusministri loal ning peakoosoleku otsusel avati seal osakond. See alustas tegevust 11. märtsil 1939. a. Kohapealsete küsimuste otsustamiseks on seal diskonto-komitee. Osakonna tegevus areneb niivõrd jõudsasti, et selle asutamine oli täiesti põhjendatud. Panga juhtkond on olnud väga püsiv. Juhatuse liikmete lahkumisi on panga kestuse ajal olnud ainult kahel korral. Nõukogu koosseisus on olnud muutusi ümbervalimise tõttu ainult kolmel korral, surma tõttu kahel korral ja ühel juhul nõukogu liikme vali-

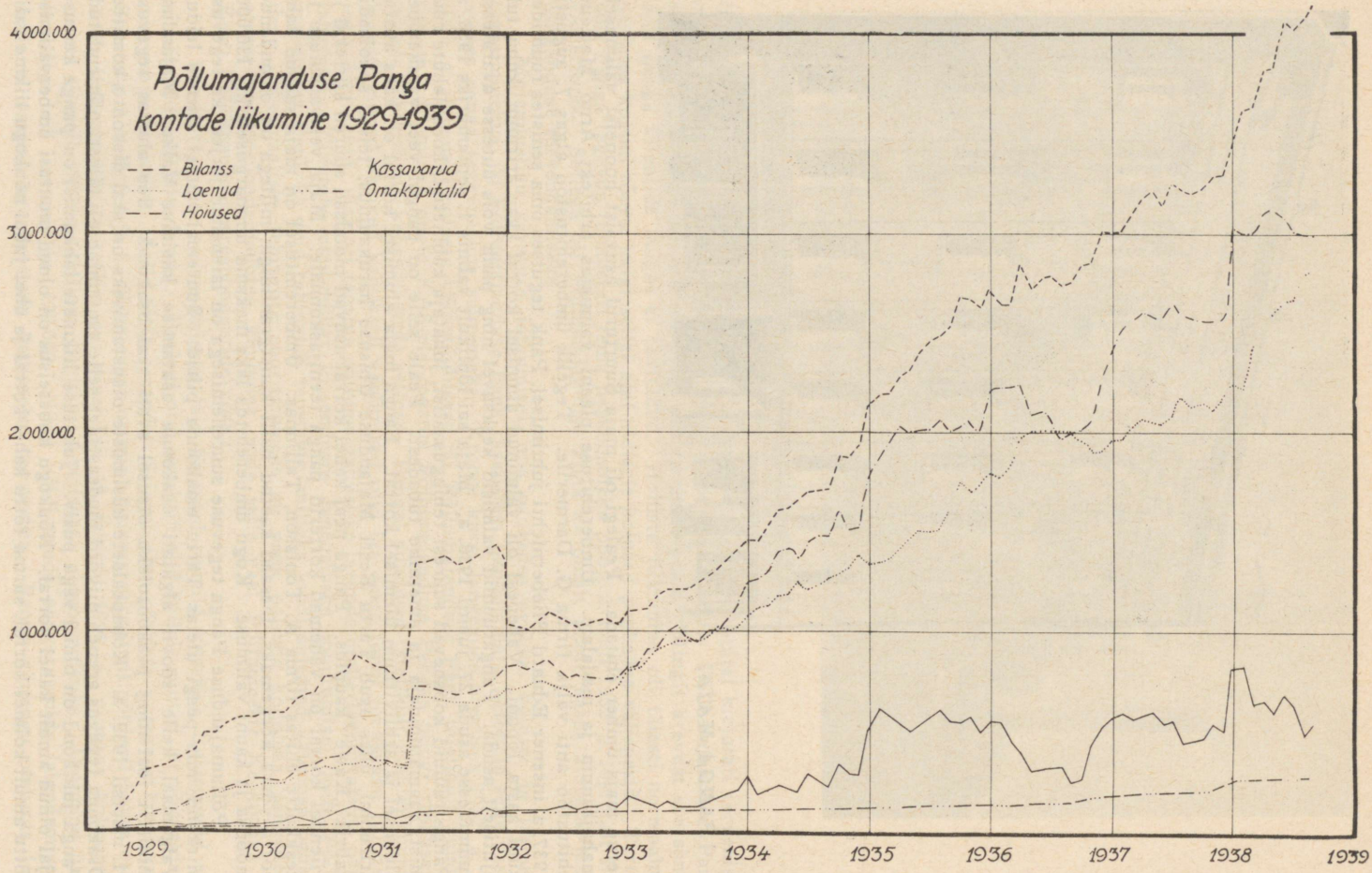
Põllumajanduse Panga
kontode liikumine 1929-1939
Bilanss
Laenud
Hoiused
Kassavarud
Omakapitalid
4.000.000
3.000.000
2.000.000
1.000.000
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939

mise puhul juhatuse liikmeks. Vastavalt panga tegevuse suurenemisele on suurendatud juhatuse ja nõukogu liikmete arvu. Esialgse kolmeliikmelise juhatuse asemel on nüüd juhatuses viis liiget, nõukogus kuue asemel seitse. Liikmete koosseis on olnud samuti püsiv, näidates alatist arvulist suurenemist. Lahkunud liikmeid on olnud ainult 1934. a. rohkem, siis arvati lahkunuks need liikmed, kes ei täiendanud oma osuseid ettenähtud normini. Liikmeid oli 1938. a. lõpul 820, neist põllumehi 578 ehk 69,5%, ühistuid 40, omavalitsusi ja ühinguid 32, majaomanikke 61, tööstureid 19, vabakutselisi 75, kaupmehi 15.

Põllumajanduse Pank Ü asub Tartus Suurturg 9, omas majas. Post: postk. 40; telef. 50, 10-65, 16-99, telegr. aadress: Põllupank. Juhatus: Ernst Haabpiht (esimees), Jaan Pürge, Jaan Konze, Aado Loopere, Hans Miller. Nõukogu: M. Sõrra (esimees), E. Haljasmaa, H. Lauri, P. Luiga, J. Mägi, V. Otsa, M. Väärsi. Panga juhatajaks on Ernst Haabpiht. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Elva Ühispank, Helme Ühispank, Järvamaa Ühispank, Jõgeva Ühispank, Karula Ühispank, Narva Majaomanikkude Pank, Otepää Ühispank, Pala Ühispank, Petseri Ühispank, Puka Ühispank, Pärnumaa Põllumeeste Ühispank, Põltsamaa Majaomanike ja Põllumeeste Ühispank, Tapa Ühispank, Tapa Põllumeeste Ühispank, Tarvastu Ühispank, Tõrva Ühispank, Valga Ühispank, Viljandi Ühispank, Riidaja Ühispank, Virumaa Ühispank; välismaal: Rotterdamsche Bankvereeniging, N. V. Amsterdam, Royal Bank of Scotland, London, Société Générale, Paris, The Chase National Bank on the City New York, New York, Aktiebolaget Göteborgs Bank, Stockholm, Deutsche Bank, Berlin, Schweizerische Bankgesellschaft, Zürich, Kansallis-Osake-Pankki, Helsinki.

Järvamaa Ühispank (283).

PANGA JUHATUS, NÕUKOGU JA AMETNIKUD.

Vas. istuvad: F. Asper, J. Malmre (juh. liikmed), J. Eilart (juh. esim.), R. Kivimäe (nõuk. esim.), A. Einre (nõuk. l.). Seisav. vas.: K. Sikk (panga juh.), H. Meikop, H. Eilart (nõuk. liikmed), J. Paap (ametn.), E. Mikser (nõukogu liige).

1929. a. kevadel tekkis ärksamatel Järvamaa põllumeestel mõte oma krediidiühistu loomiseks maakonnalinna Paidesse. Selleks oli neil mitmeid põhjusi. Põllumajanduse ümberkorraldamisega tuli juurde suur hulk uusi talundeid. Need kõik nõudsid kapitali ja nii tekkis elav nõue krediidi järele põllumajanduslikuks investeerimiseks. Et aga maal kogutud vähesed ülejäägid olid seniste pankade kaudu paigutatud peaasjalikult kaubandus- ja tööstusettevõtteisse, siis ei olnud põllumehel palju väljavaateid krediidi saamiseks. See ebanormaalne nähtus tiivustaski Järva põllumehi oma panga asutamisele, kuhu koguneksid põllumajanduses tekkivad ülejäägid

ning varud ja kust otstarbekohaselt juhitaks need summad uuesti põllumajanduse teenistusse. 21. juulil 1929. a. oli jõutud organiseerimistööga nii kaugele, et võidi pidada Paides Tallinna tn. 1, „Järva Teataja" ruumes esimene nõupidamine panga asutamiseks. Nõupidamise oli kokku kutsunud mõtteosaliste põllumeeste nimel Põllumeeste Esituse sekretär O. Viirsoo. Kuigi koos oli ainult 13 põllumeeste tegelast, leiti olevat siiski seevõrra julgust ja usku, et sama koosolek kujuneski panga asutamiskoosolekuks. Asutatavale pangale otsustati ühel häälel nimeks võtta „Järvamaa Ühispank" ja juhatuse asukohaks määrati maakonnalinn Paide. Vaadati läbi ka panga põhikiri ja valiti registreerimisele saadetavale põhikirjale allakirjutajaiks põllumehed Karl Indermitte, Jüri Stein, Rudolf Kuulberg ja Richard Kivimäe. Kohtu- ja siseministri otsusega 2. aug. 1929. a. registreeriti Järvamaa Ühispank ja sama aasta 18. aug. peeti ka panga esimene peakoosolek, millest osa võttis 26 liiget, kes moodustasidki panga esimese liikmeskonna. Nimetatud koosolekul tehti juhatusele ülesandeks muretseda pangale ruumid, tehniline personaal ja tegevust alustada mitte hiljem 1. oktoobrit 1929. a., kusjuures pank oleks avatud igal tööpäeval. Ühtlasi otsustati astuda PÜR-u ja Põllumeeste Keskpanga liikmeks. Esimesse juhatusse valiti Jüri Stein, Gustav Adamson, Jaan Eilart, Villem Vessart ja Karl Indermitte. Nõukogusse kuulusid: esimehena Valde Uukareda ja liikmetena Richard Kivimäe, Hugo Meikop, Karl Tiinas, Frits Karro ning Hugo Heitur. Juhatuse ja nõukogu liikmed (peale F. Karro ja Hugo Heituri, kes olid ametnikud) olid kõik põllumehed. Kuu aja jooksul oli juhatus jõudnud juba muretseda pangale ruumid Paides Tallinna tn. 1, Õuna majas (mis koosnes kahest pisikesest toast) ja palgata ametisse ka juhataja-raamatupidaja, kelleks oli Johannes Levo, ning 21. sept. 1929. a. avati Järvamaa Ühispanga tegevus.

Et panga asutajad olid tegelikud põllumehed, kellel võimalus puudus asutatud ettevõttele tarvilikku algkapitali kokku panna, hoiuseid alguses aga visalt tuli, pidi pank tegevust alustama peaaegu tühjade kätega. Kuigi esimesel koosolekul otsustati tegevuskapitaliks 15.000 krooni laenu teha riiklikkudest pankadest, ei olnud see otsus teostatav ja nii tuli töötada täiesti omal jõul ja tihtigi muret tunda korrespondentide maksekorralduste täitmisel. Kuid ka nendest raskustest saadi üle ja aasta lõpuks, kolmekuise tegevuse järel, oli pangal 136 liiget ning hoiuseid 11.592,98 krooni. Kuna sel ajal Paides tegutses ja oli väliselt oma hiilgeaja tipul võrdlemisi suure bilansiga ja vana pank — Paide Ühispank, siis ennustati uuele pangale peatset lõppu. See aga ei heidutanud Järvamaa Ühispanga juhtivaid tegelasi ja kui järgmisel peakoosolekul 13. aprillil 1930. a. senise 5-liikmelise juhatuse asemel valiti 3-liikmeline juhatus, kuhu kuulusid esimehena Jaan Eilart, Gustav Adamson ja Joh. Malmre liikmeina, võimaldus senisest veel suurema innuga panga organiseerimistööle asuda. Selle tulemusena tõusid 1930. a. lõpuks panga hoiused 40.525,75 kroonile ja omakapitalid 9.105,05 kroonile, kusjuures liikmete arv oli 281. Kuigi panga kapital veel väike oli laialdaseks kujunenud liikmete laenutarvete rahuldamiseks, võimaldus juhatusel siiski väikestes summades nende soove rahuldada ja liikmed omalt poolt ootasid meeleldi järjekorras nendele määratud laenu kättesaamist, sest laenu väljaandmine olenes panka sissetulevaist summadest. Hoiused aga kasvasid kiiresti ka järgneval 1931. a., tõustes 54% võrra, ning Järvamaa Ühispank oli juba täiesti välja jõudnud oma asutamisajajärgust ja võitnud laiade hulkade sooja poolehoiu ja usalduse.

Sellega ongi seletatav, et kui 9. aprillil 1932. a. maksma pandi Paides töötava Paide Ühispanga kohta majandusministri poolt moratoorium, ei põhjustanud see Järvamaa Ühispangast hoiuste väljavõtmist. Kuigi mõned summad esialgu pangast välja viidi, toodi need varsti jälle tagasi, sest pank ei keeldunud ühelegi hoiustajale raha välja maksmast, olgugi et tähtajaliste hoiuste tähtpäevad olid alles ees, ja see kinnitas veelgi usku pangasse. Uute hoiuste juurdevool arenes aga peale naaberpanga — Paide Ühispanga — kokkuvarisemist tigusammul, sest rahva usaldus pankade vastu oli tugevasti kõigutatud ja see usaldamatus valitseb teataval määral praegugi veel Paide ümbruskonda. Tuletab ju Paide Ühispanga kestev likvidatsioon järjest

meelde kord kogutud kapitalide kurba saatust. Olukord paraneb siiski alates 1934. a., mis ajaks ühtlasi oli pankade tegevus juba kujunenud vastavaks uuele KAS-ele ja sellega kõrvaldatud ka Paide Ühispanga langusega analoogiliste põhjuste kordumine. Üldise panganduse tervenemisega hakkab ka Järvamaal usaldus pankade vastu paranema ning Järvamaa Ühispanga hoiused kasvavad 1934. a. lõpuks juba 118.097,20 kroonile. Sama aasta 1. juunil liidab Järvamaa Ühispank endaga ka Anna Ühispanga, mille väike bilanss ei võimaldanud talle rahuldavat töötamist ja asub 1. septembrist 1934. a. alates uutesse ajakohastesse, vastavalt panga tarvidustele ehitatud ruumesse Hans Kõva majja, Pikk tn. 2. Sellest ajast alates koos majanduselu uuesti tervenemisega kasvavad panga hoiused kiiresti, nimelt 1935. a. 35%, 1936. a. — 40,6% ja 1937. a. — 21,2%. Samuti on kasvanud pidevalt laenud, olles 1935. a. 205.729,59 krooni ja 1937. a. 302.852,94 krooni. Bilanss on 1937. a. lõpuks kasvanud 406.078,85 kroonile ja omakapitalid 27.911,14 kroonile, kusjuures panga aastane läbikäik oli 11.463.716,51 krooni, seega suurim Järvamaal. Liikmeid oli 1937. a. lõpuks 575, nendest 523 põllumeest. Ülaltoodud arvud näitavad, et Paide ümbruse majandus sammub kindlalt ülespoole. Liikmeskond ja juhtivad organid on osutanud palju hoolt pangategevuse edukal arendamisel ja panga praegune kindel seisukord võimaldab tasuda juba liikmete vaeva, toetada põllumajandust ja teisi üldkasulikke üritusi. Ei saa jätta märkimata ka juhatuse esimehe Jaan Eilarti tähelepanuväärseid teeneid, kes on kogu aeg olnud sellel valitud kohal. Panga juhatajaks on majandusteadlane Karl Sikk, kes on astunud panga teenistusse juba varsti pärast selle avamist, s. o. 9. veebr. 1930. a. Panga raamatupidajaks on Karl Tera. 1931. a. alates on pank tegutsenud ka ühistegel. kindlustusseltsi „Eesti" esindajana ja praegu asub panga juures nimetatud kindlustusseltsi Järvamaa peaesindus, mille juhatajaks Jaan Paap.

Järvamaa Ühispank asub Paides Pikk tn. 2; telef. 105. Juhatus: Jaan Eilart (esimees), Johannes Malmre, Ferdinand Asper. Nõukogu: R. Kivimäe, H. Meikop, V. Sardis, H. Eilart, E. Mikser, A. Einre. Panga juhatajaks on Karl Sikk. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga ja Põllumeeste Keskpanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: Põllumajanduse Pank, Tapa Ühispank, Tapa Põllumeeste Ühispank, Türi Ühispank, Järva-Jaani Ühispank, Koeru Ühispank.

Valgjärve Hoiu-Laenu Kassa (284).

Enne Valgjärve Hoiu-Laenu Kassa loomist tekitas ümbruskonna elanikele, peamiselt põllupidajaile suuri raskusi krediidi nõutamise ja hoiustamise toimingute sooritamine kaugemail asuvais (näit. Kanepi) pankades. Tarvidus käepärast oleva panga järele sundis kohalikke energilisemaid isikuid, eesotsas põllumeeste Peeter Keissi ja Peeter Pokkeri, vallasekretär August Rätti ja meieri Mads Madseniga algatama oma krediidiühistu loomist. Nende isikute initsiatiivil sai teoks krediidiühistu asutamiskoosolek Valgjärve vallamajas 8. sept. 1929. a. Koosolek otsustas ellu kutsuda Valgjärve Ühispanga PÜR-u normaalpõhikirja alusel. Juba 22. sept. 1929. a. algas krediidiühistu oma tegevust Valgjärve vallamajas. Valgjärve Ühispanga esimeses juhatuses olid tegevad: August Rätt — vallasekretär, Paul Rätt — vallasekretäri abi, Peeter Pokker, Karl Täpsi, August Reha, Jaan Kudeberg — põllumehed. Nõukogu moodustasid Jaan Kannuluik — kaupmees, Mads Madsen — meier, Villem Nõmm — kooliõpetaja, Hugo Kõiv, Oskar Hõim, Ilmar Lilliallik — põllumehed. Esimeses revisjonikomisjonis olid: Peeter Keis, Juhan Peterson, Harri Põder — kõik kohalikud põllupidajad. Krediidiühistu alustas tegevust kohaliku kooliõpetaja poja Ilmar Nõmme juhtimisel. Valgjärve Hoiu-Laenu Kassa nime sai endine Valgjärve Ühispank 1933. a.

Valgjärve Hoiu-Laenu Kassa asub Võrumaal Valgjärve vallamajas; telef. 8-I. Juhatus: Hans Sutt — põllumees, Paul Rätt — vallasekretäri abi, Ilmar Lilliallik —

PANGA JUHATUS 1938. A.

Par. istuvad: K. Täpsi (juh. l.), H. Sutt (juh. esim.). Par. seisavad: P. Rätt (juhataja-raamatupid.), I. Lilliallik (laekur).

põllumees, Eduard Hõim — kaupmees, Karl Täpsi — põllumees. Nõukogu: A. Uibo, J. Karo, J. Hirschon, H. Kõiv, H. Põder, A. Voites. Panga juhatajaks on Paul Rätt. Pank on avatud igal neljapäeval kl. 9—15.

Eestimaa Väikelaenu Ühisus, Hoiu- ja Laenukassa (285).

Eestimaa Väikelaenu Ühisus on üks väheseid krediidiühistuid, mille ümber on koondunud peaasjalikult ainult ühe vähemusrahvuse esindajad. Ta ellukutsumiseks tegi eeltöid ja algatavaid samme Saksa Seltside Liit Eestis, milles esindatud ringkonnad leidsid vajalikuks luua endile oma-abi organisatsiooni näol senisest soodsam võimalus krediidi nõutamiseks. Asutajad liikmed: Carl Stempel — kaupmees, Her-

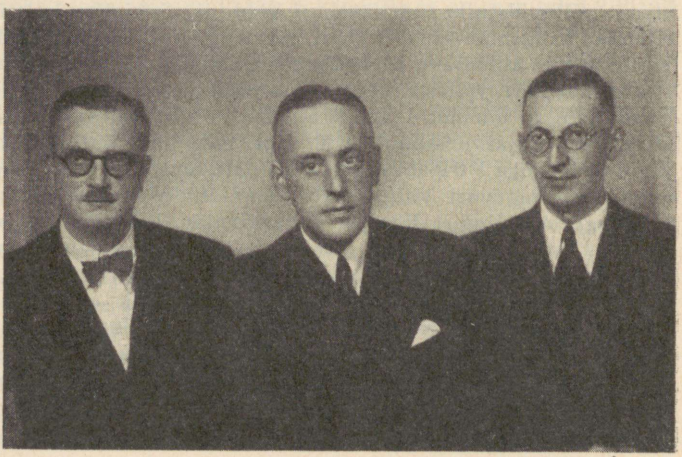

PANGA JUHATUS.

Vasakult: A. Taube, B. Ströhm (esimees), G. Riesenkampff.

bert Savary — Tallinna Liikumata Varanduste Omanikkude Krediit-Ühisuse juhatuse liige, ja Kurt Walter — Saksa Seltside Liidu sekretär, koostasid asutada kavatsetava krediidiühistu põhikirja EÜL-u poolt soovitatud normaalpõhikirja kohaselt ja esitasid kinnitamiseks, mis toimuski 17. juulil 1929. a. Kolm kuud hiljem alustas pank tegutsemist „Eestimaa Väikelaenu Ühisuse" nime all ja Kurt Walteri juhtimisel. Ruumid selleks saadi Saksa Seltside Liidult, Tallinnas Pikk tn. 28, kus pank praegugi asub. Samad isikud, kes tegutsesid panga asutajaina ja ellukutsujaina, valiti ka esimesse juhatusse: hrd Carl Stempel, Herbert Savary ja Kurt Walter. Nõukogu moodustasid pangandus- ja äriringkondade esindajad: Philip Martenson — pangadirektor, Herbert Dehn — pangaametnik, Gert Koch — vandeadvokaat, Bernd Ströhm — kaupmees, Werner Thomson — pangaametnik, ja Axel Winter — suurtööstusettevõtte direktor. Samailmeline oli revisjonikomisjoni koosseis, millesse kuulusid suurtööstur id Ernest Rosen ja Christian Rotermann jun. ning kaupmees Arthur Ströhm. Krediidiühistu tegevus on arenenud eriliste muudatusteta tänaseni. Põhikiri on olulistes osades kehtiv samasugusena, nagu ta asutamisel kinnitati, ainult 1931. a. kustutati sealt nõue, mille järgi juhatus pidi koosolekuid pidama mitte harvemini kui kord nädalas. 1933. a. toimus põhikirja kohaldamine uuele KAS-ele ühes nime muutmisega, mis nüüd sai järgmise kuju: Eestimaa Väikelaenu Ühisus, Hoiu- ja Laenukassa. Krediidiühistu tegevusel pole Eesti Vabariigi piirides territoriaalseid kitsendusi — see ulatub üle riigi. 1933. a. omandati krediidiühistu poolt Haapsalus krunt. Esimene juhataja Kurt Walter suri a. 1931. Tema asemele valiti uueks juhatuse liikmeks Alexander Taube. Muudest muudatustest juhtivais organeis võib mainida seda, et 1933. a. valiti senised juhatuse liikmed C. Stempel ja H. Savary nõukokku, kuna nõukogu liige B. Ströhm ja notar G. Riesenkampff valiti juhatusse.

Eestimaa Väikelaenu Ühisus, Hoiu- ja Laenukassa asub Tallinnas Pikk tn. 28 k. 4, A/S „Concordia" majas; telef. 438-24. Juhatus: Bernd Ströhm — esimees, Alexander Taube, Günther Riesenkampff. Nõukogu: C. Stempel, W. Thomson, T. Monop, H. Savary, H. Dehn, G. Koch. Panga juhatajaks on Irmgard Hesse. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14.

Põlva Ühispank (290).

Põlva Ühispanga asutamine oli tingitud asjaoludest, et ümbruskonna ringkondades, eriti põllumeeste hulgas, tunti vajadust panga järele. Selle rahuldamiseks tõsteti kohalikkude tegelaste ja Põlva Põllumeeste Seltsi poolt üles mõte asutada krediidiühistu. Kavatsuse teostamiseks peeti 10. oktoobril 1929. a. Põlva seltsimajas asutamiskoosolek, kus võeti vastu „Põlva Ühispanga" põhikiri, mis 13 asutaja liikme poolt allakirjutatuna kinnitamiseks esitati. Põhikiri kinnitati 12. nov. 1929. a. Krediidiühistu asus Põlva Joosep Plado majja. Samas alustati 2. jaanuaril 1930. a. tegevust. Praegu asub krediidiühistu samas majas, kuid juba hästi avaramais ruumes. Panga esimesse juhatusse valiti: kaupmees Joosep Plado esimehena ja liikmetena mölder Karl Niitov, kooliõpetaja ja põllumees Joosep Tobre, arst Jakob Rosenberg ja vallasekretär August Võhni. Nõukokku kuulusid: põllumehed Jaan Plado, Johan Väggi, Johannes Nikopensius, Alfred Vaino, Joosep Hurt ja konstaabel Andres Jänes. Olles kutsutud ellu tegeliku elu vajadusist tingituna, pank evis juba asutamisajajärgust peale silmapaistvat kohta kohaliku majanduselu arengus. Seda kinnitab asjaolu, et panga tegevus on algusest peale pidevalt suurenenud nii hoiuste kui laenutamise alal. Eriti suur tegevuse elavnemine ja suurenemine oli 1938. tegevusaastal, mida näitab käivete suurenemine ja liikmete arvu kasv. Praegu on pangal ligi 700 liiget. Nii hoiuste kui ka laenude alal on ülekaalus põllumeeste ringkonnad juba algusest peale. See on ka loomulik, sest panga järele tunti tarvidust eriti põllumeeste seas.

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vasakult I rida: A. Võhni (juh. l.), G. Loks (rev.-kom. esim.), J. Nikopensius (juh. l.), A. Jänes (nõuk. esim.), J. Plado (juh. esim.), E. Kriiva (juh. l.), O. Parind (panga juhataja), R. Pikk (juh. l.). Vas. II rida: J. Hurt, G. Polakes, E. Lepp (nõuk. liikmed), E. Mähar (ametn.), J. Raudsepp (nõuk. l.), A. Maigre (ametn.), J. Plado (nõuk. l.), S. Lepvalts, K. Nilbe (rev.-kom. liikmed).

Põlva Ühispank asub Põlva alevikus Võrumaal. Post: Põlva; telef. 8. Juhatus: Joosep Plado (esimees), Ernst Kriiva, Johannes Nikopensius, August Võhni ja Robert Pikk. Nõukogu: A. Jänes, M. Konrad, J. Plado, J. Raudsepp, E. Lepp, G. Polakes. Panga juhatajaks on Oskar Parind. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Panga korrespondendiks on Eesti Rahvapank.

Veriora Ühispank (291).

Veriora Ühispanga asutamise tegi vajalikuks panga puudumine kohapeal. Riigi poolt põllumajanduse toetamiseks antavaid laene said kohalikud talupidajad linnapankade kaudu. Nendega ühenduse pidamine oli aga kauge maa tõttu tülikas ja kuludega seotud, seepärast tuldi mõttele kutsuda krediidiühistu ellu kohapeal. Mõtte algatasid Veriora talupidajad August Piir, Oskar Tereping, Oskar Kann, Jaan Kiisk, Peeter Kiisk, Friedrich Kann ja Veriora vallasekretär Osvald Tooming. Asutamiskoosolekuid peeti 1929. aastal, kus otsustati põhikirjaks võtta PÜR-u vastav normaalpõhikiri, ja esitati see registreerimiseks. Asutajaina kirjutasid alla eespool mainitud isikud. Põhikiri kinnitati Siseministeeriumi poolt 14. okt. 1929. aastal ja järgmise aasta algul 6. jaanuaril 1930. a. alustas uus pank Veriora vallamajas tegutsemist. Panga esimeses juhatuses olid talupidaja August Piir, vallasekretär Osvald Tooming, talupidajad Oskar Kann ja Ernst Haamer. Nõukogusse kuulusid esimesel tegevusaastal talupidajad Oskar Tereping, Voldemar Rädsepp, Jaan Pavlov, Rudolf Roomets, Friedrich Kann ja Peeter Piir. Panga juhatajaks valiti vallasekretär Osvald Tooming. Üldiselt on senine tegevus arenenud edukalt. Hoiuste ja laenude liikumine on toimunud eriliste muutusteta tõusu suunas. Korraliku ja ettevaatliku asjaajamise tõttu pole seni esinenud kahjusid kahtlaste laenude mahakirjutustest. Ka panga sisemises töös on olnud kogu aeg hea kooskõla: enamik asutajaid liikmeid on praegugi veel pangas tegevad. Praegu kuulub nii hoiuseist kui ka laenudest valdav osa põllupidajaile.

Veriora Ühispank asub Verioral Võrumaal. Post: Veriora vaksali ag.; telef. 1. Juhatus: August Piir (esimees), Jaan Viia, Paul Pindmaa, Osvald Vodi. Nõukogu: J. Palgi, P. Pindmaa, E. Hirv, K. Vijard, H. Valdson, Jaan Vasser. Panga juhatajaks on Aug. Piir. Pank on avatud igal laupäeval kl. 9—14.

Viljandi-Pärnu Rahukogu Ametnikkude Hoiu-Laenu Kassa (292).

Viljandi-Pärnu Rahukogu Ametnikkude Hoiu-Laenu Kassa asutamisel oli juhtivaks motiiviks soov luua kohtuala teenijaile krediidi- ja hoiustusvõimalusi. Kassa ellukutsumise mõtte algatasid Viljandi-Pärnu rahukogu kohtunikud Harald Kikas ja August Vihvelin, kellele asutajaina liitus terve rida kohtunikke ja kohtuametnikke. Kuigi kassa põhikiri registreeriti juba 26. novembril 1927. a. siseministri poolt, jäid asutamistööd sellega pooleli ja alles 1930. aastal võidi alustada tegevust. Asutamispeakoosolek peeti 1. märtsil 1930. a. ja esimene tehing toimetati 20. märtsil 1930. a. Esimesse juhatusse kuulusid Heinrich Jõhvikas, Fromhold Weber, mõlemad kohtunikud, ja Berta Fagerström-Rist, raamatupidaja. Nõukogus olid esimesel aastal kohtunik August Vihvelin, kohtupristav Jüri Öert, notar Peet Sarepera, kohtunik Harald Kikas, kohtusekretärid Heinrich Viidekop ja Olga Koovit. Esimeseks juhatajaks oli Berta Fagerström-Rist, kes on samal kohal ka praegu. Kassa esialgne põhikiri kohaldati 1934. a. EÜL-u uuele normaalpõhikirjale. Kassa tegevuskapitalid moodustatakse peamiselt liikmete osuseist, mille suurus 10—40 krooni liikmelt, ja igakuisist sundhoiuseist. Viimaste suurus oleneb liikme palga suurusest ja kõigub 1—4 krooni piires. Sundhoiuseilt makstakse intresse niisama kui jooksvailt hoiustelt. Võõrkapitale kassa oma tegevuses pole kasutanud. Laene antakse kassa liikmeile, laenu suurus on 100—400 krooni, vastavalt palgale. Algul anti laene ainult vekslite vastu, hiljem ja ka nüüd võlakohustiste vastu, kuni kr. 500.

Viljandi-Pärnu Rahukogu Ametnikkude Hoiu-Laenu Kassa asub Viljandis Posti tn. 22, Ringkonnakohtu ruumes; telef. 225. Juhatus: Heinrich Viidekop, Olga Koovit, Rosalie Plado, Aleksander Luht, Berta Rist. Nõukogu: E. Prikk, Harald Kikas, E. Suits, B. Trelin, A. Vihvelin, J. Romantsov. Panga juhatajaks on Berta Rist. Pank on avatud igal kolmapäeval ja laupäeval kl. 11—12 ja lisaks sellele veel igal palgapäeval.

Pärnu Ühispank (293).

Pärnu Ühispanga asutamiskoosolek peeti 1. juulil 1930. a. Koosolekust osavõtnud 40 isikut otsustasid ellu kutsuda krediidiühistu, mis pidi asuma tööle mõttealgatajate mag. pharm. Friedrich Kestner'i, dr. phil. Viktor Gernhardt'i ja prov. Valter Steding'i poolt väljatöötatud põhikirja järgi. 12. juulil 1930. a. alustaski tegutsemist Pärnu Hoiu- ja Laenukassa, milline nimetus hiljem, 1933. a. muudeti praegusekujuliseks. Panga esimesse juhatusse kuulusid prov. Valter Steding, apteegiomanik konsul Robert Schmidt, raamatupidaja, ja Werner Zur-Mühlen — pangaametnik. Nõukogus olid Viktor Gernhardt — keemik, Friedrich Kestner — apteegiomanik, Oskar Nogobod — äriomanik, Edward Wahl — tööstur, Thomas Ramm — kontoriametnik-volinik, ja Leonhard Krusenstjern — kaupmees. Revisjonikomisjoni kuulusid Oskar Müller — kontoriametnik, Armin Gladasch — kontoriametnik-volinik, ja Ed. Bergmann — kontoriametnik-volinik. Esimeseks juhatajaks sai Werner Zur-Mühlen. Krediidiühistu tegevus on arenenud eriliste muudatusteta. Juhtiv koosseis on muutunud üksikute liikmete surma, haiguse või elukohamuutmise tõttu.

Pärnu Ühispank asub Pärnus Kuninga tn. 15; telef. 302. Juhatus: Leonhard Krusenstjern, Oskar Velmar, Hedwig Martinson. Nõukogu: T. Ramm, A. Nõmm, E. Wahl, dr. A. Lewin, M. Birnik, W. Johanson. Panga juhatajad on Oskar Velmar ja Hedwig Martinson. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14, laupäeval kl. 13.

Kunda Ühispank (294).

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Istuvad vas.: J. Parijõgi, J. Muttik, K. Tank (juh. liikmed), M. Ager (juh. esimees), J. Aks (nk. esim.), M. Haava (nõuk. l.). Seisavad vas.: E. Kool, K. Ager (nk. liikmed), L. Raag (juhataja-raamatupid.), A. Enn (nk. l.), J. Ruus (rev.-kom. esimees).

Kunda Ühispanga asutamine oli tingitud krediidiühistu puudumisest kohapeal. Kunda ühistuil ja omavalitsusasutistel tuli seni kasutada Rakvere panku, mis oli tülikas ja seotud kuludega, seepärast otsustatigi kohapeal krediidiühistu ellu kutsuda. Mõtte algatasid Virumaa Rahvaülikooli juhataja Jaan Ruus, kohalikud põllumehed Mihkel Ager, Hans Ager ja Karl Tank, ETK Kunda harukaupluse juhataja Oskar Tetsmann ja A/S Tsemendivabriku meister Richard Tammet. Eelmistele liitus asutajaina veel Joosep Parijõgi, Ed. Šepsky, Paul Papp, Rudolf Taarde ja Aleksander Enn. Põhikiri registreeriti 19. juunil 1930. aastal kohtu- ja siseministri poolt. Sama aasta sügisel 18. oktoobril alustas pank tegutsemist ETK Kunda harukaupluse ruumes. Esimese juhatuse liikmeiks olid: Virumaa Rahvaülikooli juhataja Jaan Ruus, ETK Kunda harukaupluse juhataja Oskar Tetsmann, põllumees Mihkel Ager, metskonna-ametnik Ed. Šepsky ja põllumees Joosep Parijõgi. Nõukogusse kuulusid põllumees Hans Ager, metsavaht Eduard Kool, põllumehed Karl Tank, Joh. Aks, J. Muttik, Aleksander Enn ja Oskar Pervik, riigiteenija Eduard Kaurla ja tööstur Rudolf Taarde. Esimeseks juhatajaks sai Oskar Tetsmann. Panga hoiustest moodustavad suurema osa omavalitsusasutiste ja ühistute hoiused, kuna laenusaajate hulgas on ülekaalus põllupidajate ringkonnad.

Kunda Ühispank asub Kundas Virumaal; telef. 13. Juhatus: Mihkel Ager (esimees), Karl Tank, Julius Muttik, Abram Kall, Leopold Gustavson. Nõukogu: J. Aks (esimees), K. Ager, A. Enn, M. Haava, E. Kool. Panga juhatajaks on Leida Raag. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—15.

Holstre Ühispank (295).

Holstre Ühispanga asutamine oli juhitud soovist hõlbustada kohalikele elanikele hoiustamise ja krediidisaamise võimalusi. Asutamise mõtte algatas põllumees ja tööstur Aadu Vares, kes küsimuse 1930. a. kevadel Holstres peetud jahiseltsi koosolekul päevakorda võttis. Asi otsustati jaatavalt ja varsti esitati Holstre Ühispanga põhikiri registreerimiseks. Asutajaina kirjutasid sellele alla peale A. Varese veel põllupidajad Johan Koni, Andres Villem, Peeter Lainas, Johan Vares, Jaak Kukk, Astrid Vares ja vallasekretär Aleksander Laks. Põhikiri kinnitati kohtu- ja siseministri poolt 4. juunil 1930. aastal. 18. oktoobril samal aastal alustas pank Holstre vallamajas tegutsemist. Esimeses juhatuses olid põllumees ja tööstur Aadu Vares,

põllumees Andres Villem ja vallasekretär Aleksander Laks. Nõukogus olid esimesel tegevusaastal põllumehed Johan Koni, Elmar Printsmann, Johan Lints, kaupmees Jakob Kärp, õpetaja August Lainas ja põllumees Peeter Lainas. Panga juhatajaks-asjaajajaks valiti Aleksander Laks. Krediidiühistu tegevus on seni arenenud suuremate muutusteta nii tegevusrajoonilt kui -iseloomult. Ka hoiuste ja laenude liikumises pole olnud tähelepandavamaid muutusi. Ülekaalus on praegu nii hoiuste kui ka laenude alal põllupidajate ringkonnad.

Holstre Ühispank asub Holstre vallas Viljandimaal. Post: Holstre p.-ag.; telef. Paistu 6[1]. Juhatus: Johan Koni (esimees), Peeter Lainas, Aleksander Laks. Nõukogu: August Lainas, Jaan Heinam, Jakob Kärp, Hans Kipp, Ants Tammesalu, Jaan Saar. Pank on avatud kolmapäeviti kl. 14—17.

Mihkli Põllumeeste Ühispank (296).

PANGA ESIMENE JUHATUS JA NÕUKOGU.

Mihkli Põllumeeste Ühispank, milline asutati 1930. aasta sügisel, kutsuti ellu kohapealsete riigi- ja omavalitsusasutiste ametnike ja kohalike põllupidajate poolt. Nii leiduvad panga asutamise mõtte algatajate hulgas konstaabel Johannes Uuesoo, vallasekretär Johan Parts, põllumehed Jaan Kangur, Mihkel Kruusmann, Hans Laasson jt. Asutajate liikmete, Uuesoo, Kruusmanni ja Kanguri poolt kokkukutsutud asutamiskoosolekul, mis peeti Veltsa vallamajas 19. okt. 1930. a., võeti vastu 23 uut liiget ja määrati esimese peakoosoleku tähtpäev. Peakoosolekul võeti vastu lähemad põhimõtted panga edaspidise tegevuskava kohta ja määrati kindlaks üksikute osuste arv, kohustuste ja laenude ülemmäärad ning otsustati alustada tegevust PÜR-u normaalpõhikirja alusel. Panga esimene põhikiri kinnitati Kohtu- ja Siseministeeriumi poolt 25. sept. 1930. a. Mihkli Põllumeeste Ühispanga nimega. Tegevust alustas pank 1. nov. samal aastal, mil laekusid esimesed hoiused ja anti välja ka esimesi laene. Esimesse juhatusse kuulusid Hans Laasson — põllumees, Jaan Kangur — põllumees, ja Johan Parts — vallasekretär, kes ühtlasi oli ka esimeseks juhatajaks. Esimesesse nõukogusse kuulusid konstaabel J. Uuesoo ja põllumehed Hans Viikberg, Adolf Altberg, Mihkel Naelak, Karl Bergson ja Jaan Otson. Revisjonikomisjon valiti koosseisus: apteeker P. Hanson, koolijuhataja Karp Veltmann ja põllupidaja Mihkel Otson. Pank alustas tegevust Veltsa vallamajas, kus on jätkanud tegevust kuni käesoleva ajani. Iseseisva, teistest juba olemasolevaist pankadest sõltumatu ettevõtte loomist peeti kohapealsete tegelaste poolt tungivalt tarvilikuks seetõttu, et parteipoliitilistel ja paljudel isiklikkudel põhjustel oli tekkinud lahkhelisid endise Mihkli

Ühispanga juhatuse ja kohalike elanike vahel, põhjustades ühtlasi usaldamatust nimetatud panga tegevuse ja asjaajamise kohta. Uue ellukutsutava Mihkli Põllumeeste Ühispanga organiseerimistöid kohapeal juhatas ja abistas PÜR-u revident H. Maider. Peakoosolekul otsustati ühtlasi astuda PÜR-u ja samuti Põllumeeste Keskpanga liikmeks. Mihkli Põllumeeste Ühispanga hoiuste nivoos kõikumisi märgata ei ole olnud, seevastu näitab hoiuste arv pidevat tõusutendentsi, kusjuures peamine osa hoiustest kuulub põllupidajaile. Laenude liikumises pole panga tegevusest alates erilise tähendusega muudatusi esinenud. Teatavaid kõikumisi on siin esile kutsunud põllumajandusvõlgade pikendamise ja ümberlaenustamise teostamine, mis vähendas mõnede aastate laenusummasid. Tähendatud seaduse tõttu tekkinud muudatused on otsejoones mõjutanud eriti põllumajanduslikeks otstarveteks väljaantud laene. Panga laenude hulgas domineerivama osa moodustavad siiani põllupidajate laenud. Edasi järgnevad arvult ja suuruselt kaubandusringkondade ja tööstuse, viimasest eriti metsatööstuse, siis muude ettevõtete, asutiste ja isikute laenud.

Mihkli Põllumeeste Ühispank asub endises Veltsa vallamajas Soontaga vallas Pärnumaal. Post: Veltsa p.-ag.; telef. Lihula 121. Juhatus: Hans Laasson, Jaan Kangur, Mihkel Aru. Nõukogu: A. Naelak, M. Naelak, J. Otson, J. Murru, J. Anderson, K. Bergson. Panga juhatajaks on Mihkel Aru. Pank on avatud igal laupäeval kl. 11—16.

Veeteede Valitsuse Ametnikkude Hoiu-Laenukassa (297).

Veeteede Valitsuse Ametnikkude Hoiu-Laenukassa kutsuti ellu, et kaasa aidata oma liikmeile kapitali kogumiseks ja vajaduse korral laenude andmisel. Asutajaiks liikmeiks olid Veeteede Valitsuse ametnikud E. Avik, O. Kuldver, E. Kirsmaa, V. Ormiste, E. Paal, E. Maremaa, H. Einberg, A. Heinmaa, O. Lubi, O. Randma, G. Jürgens, J. Letner, S. Vanaselja, A. Mikk, H. Sarapuu, N. Viilup, J. Konno, V. Karus, A. Sulumägi, E. Põld, H. Kodanipork, H. Paunvere, M. Haljet ja A. Põld. Põhikiri registreeriti 27. augustil 1930. a. ja sama aasta 20. detsembril alustati Veeteede Talituse ruumes Tallinnas tegevust. Krediidiühistu esimeses juhatuses olid O. Kuldver, A. Mikk ja E. Kirsmaa. Nõukogusse kuulusid O. Lubi, E. Avik, G. Jürgens, A. Heinmaa, M. Haljet ja E. Põld. Panga juhatajaks oli Artur Mikk. Esialgset põhikirja on muudetud seni kahel korral — selle kohaldamiseks uuele KAS-ele 1933. a. ja 1936. a.

Veeteede Valitsuse Ametnikkude Hoiu-Laenukassa asub Tallinnas Sadama tn. 21, Veeteede Talituse ruumes; telef. 427-94/14 ja 427-94/22. Juhatus: Edgar Paal (esimees), Evald Kirsmaa, Artur Mikk. Nõukogu: F. Saarnak, J. Konno, M. Treuhoff, P. Veski, A. Põld, S. Otstavel. Kassa juhatajaks on A. Mikk. Kassa on avatud igal tööpäeval kl. 8—15.

Ühispank „Majaomanike Krediitpank" (300).

Majaomanike Krediitpanga ellukutsumine oli juhitud tarvidusest uue krediidiühistu järele, mis võtaks oma ülesandeks väikesemasummaliste lühiajaliste laenude nõudmise rahuldamise. Mõtte algatasid ja teostasid vandeadvokaat Aleksei Lelle, kaupmees Voldemar Prii, kaupmees Alfred Miller, majandusteadlane Edgar Kigaste, pangandustegelane Jaan Grünberg ja agronoom Kristof Keskküla. Nende isikute poolt allakirjutatuna esitati Majaomanikkude Krediitpanga põhikiri Kohtu- ja Siseministeeriumile registreerimiseks, mis toimus 15. novembril 1930. a. Tegevust alustati järgmise aasta algul — 10. veebruaril 1931. aastal Väike-Karja tn. 3 Tallinnas. Panga esimesse juhatusse valiti vandeadvokaat Paul Peterson, vandeadvokaat Peeter Ruubel ja majandusteadlane Edgar Kigaste. Nõukogusse kuulusid esimesel tegevus-

aastal vandeadvokaat Peeter Reisik, kaupmees Alfred Miller, arst Bruno Vahtrik, restoraator Johannes Janson, apteeker Richard Georgiin, keemik Arthur Puksov ja Piimaühisuste Liidu juhataja Vilhelm Sepp. Panga juhatajaks valiti Jaan Grünberg, kes on sellel kohal tänini. Kuigi pank algas tegutsemist raske majanduskriisi ajal, jõudis ta juba esimeste tegevusaastate jooksul kujuneda elujõuliseks pangaks. Seda on soodustanud suurel määral panga klientuuri soliidne ja majanduslikult terve koostis, kuid ka tegelaste ettevaatlikkus asjaajamisel. Esimese tegevusaasta lõpuks oli pangal juba 144 liiget, neist suurem osa kinnisvaraomanikke. Kui üldiselt 1931. a. hoiused pankades langesid 20% võrra, siis esines Majaomanikkude Krediitpangas hoiuste pidev kasv. Tugev oli tõus ka muudel operatsioonialadel. Esimese tegevusaasta edu jätkus ka järgmistel aastatel. Nii suurenesid hoiused 1932. a. võrreldes eelmise aasta seisuga — 32%, laenud 66%, 1933. a. hoiused — 107%, laenud 94%, 1934. a. hoiused 37%, laenud — 44%, 1935. a. hoiused — 33%, laenud — 46%, jne. Samuti on järjekindlalt kasvanud panga liikmete arv ja kõik tegevust iseloomustavad bilansi osad. Esimestel tegevusaastatel oli juhtivate tegelaste peatähelepanu pööratud panga seesmisele korraldustööle ja moodsaks pangaks väljaarendamisele, sidemete loomisele teiste pankadega ja majaomanike, tööstus-, kaubandus- jt. ringkondadega. 1935. a. peale hakkas pank laenusoovide rohkenemise tõttu kasutama ka rediskontot Eesti Pangas. 1936. a. hakkas pank enda ümber koondunud majaomanike soovil kauplema Eesti Hüpoteegipanga pantlehtedega. Ka sel alal on saadud rahuldavaid tulemusi. Tegevuse laienemisega jäid panga asutamisaegsed ruumid kitsaks ja 1933. a. lõpul koliti uude asukohta Valli tn. 10. Praegusesse asukohta Pärnu mnt. 8, O/Ü. „Elamu" majja kolis pank 1938. a. algul. Panga varud jooksvate kohustuste jaoks on alati peetud suuremana, kui seda KAS-e poolt nõutakse. See on võimaldanud pangal alati takistamatult rahuldada kõiki oma kliente, nii hoiuste omanikke kui ka laenusoovijaid. Pangale võeti 1933. a. senise nime — Majaomanikkude Krediitpank — asemele Majaomanike Krediitpank, Ühispank.

Majaomanike Krediitpank, Ü asub Tallinnas Pärnu mnt. 8. Post: postk. 170; telef. 426-69 ja 424-80. Juhatus: Paul Peterson (esimees), Albert Millert, Peeter Ruubel, Jaan Grünberg. Nõukogu: P. Reisik, J. Janson, B. Vahtrik, N. Teliste, P. Pedusaar, R. Georgiin, A. Puksov. Panga juhatajaks on Jaan Grünberg. Pank on avatud tööpäeviti kella 9—14. Pank on Eesti Rahvapanga korrespondentvõrgu liige. Panga korrespondentideks on veel: A/S Kauba Pank, A/S Krediit Pank, Põllumeeste Keskpank, Mustvee Ühispank, Pärnumaa Põllumeeste Ühispank, Rakvere Ühispank, Saarte Ühispank, Tartu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus, Tartu Linnapank, A/S Valga Pank ja Viljandi Ühispank.

Kärgula Ühispank (301).

Kärgula Ühispanga asutamine oli juhitud soovist kasutada ümbruskonna põllumeeste ja põllumajanduslike ühistute vabu kapitale samade laenuvajavate ringkondade abistamiseks. Asutamise mõtte algatasid põllumehed Richard Matteus ja Julius Rohtla, kellele asutajana liitus veel Reinhold Sollmann. Nende kui asutajate poolt allakirjutatud Kärgula Ühispanga põhikiri, mille aluseks oli võetud PÜR-u vastav normaalpõhikiri, kinnitati siseministri poolt 18. detsembril 1928. aastal. Kuigi asutamise eeltööd toimusid hõlpsalt, ei saadud tegevusega veel niipea alata. Takistuseks olid mitut laadi raskused krediidiühistu organiseerimisel. Alles 1930. a. lõpul peeti panga ava-peakoosolek, kus valiti juhtivad organid. Juhatuse liikmeiks valiti põllumehed Richard Matteus ja Aleksander Maala, ja kantseleiametnik Ludvig Muru. Nõukogusse valiti Julius Ruuder (Rohtla), Jaan Kelp, Robert Hausmann, Jakob Haug, Artur Leok ja Ludvig Viin. Panga juhatajaks sai R. Matteus, kes on samal kohal praegugi. Juhatus ja nõukogu asusid kohe tegema ettevalmistusi panga tegevuse avamiseks ja 22. augustil 1931. a. alustati tegevust. Panga asukohaks sai Kär-

gula vallamaja. Panga kandjaks on kohaliku ümbruse põllumehed, kellele kuulub hoiuste ja laenude enamik.

Kärgula Ühispank asub Kärgula vallamajas Kärgula vallas Võrumaal. Post: Kärgula p.-ag.; telef. Kanepi 9-e. Juhatus: Richard Matteus (esimees), Paul Kangpuu, Aleksander Maala. Nõukogu: J. Kelp (esimees), A. Leok, J. Rohtla, A. Skiller, L. Viin, A. Ennok. Panga juhatajaks on Richard Matteus. Pank on avatud igal kesknädalal kl. 9—15.

Rannu Hoiu- ja Laenukassa (302).

Rannu Hoiu- ja Laenukassa sünnilugu on omapärane ses mõttes, et esimese põhikirja kinnitamisest tegevusse astumiseni läks aega kaheksa aastat. Põhikiri registreeriti 1923. a. Raha puudusel ei saadud kohe tegevust alustada. Hiljem — 1926/27. a. andis ühistulise mõtte kohapealseile rakendamisvõimalusile mõnda aega ravimist vajava hoobi Rannu Põllumeeste Seltsi Kaubandusosakonna pankrot. Alles selle haava paranedes ja ühistuile ebasoodsa, isegi vaenuliku õhkkonna hajudes võidi aastate pärast jälle kõnelema hakata krediidiühistu loomisest. See sai teoks 1931. a. Esimese põhikirja kinnitamisel esinesid asutajate liikmetena kohalikud talupidajad Nikolai Laksberg, Eduard Lõhmus, Hermann Sikk, Juhan Tikk, August Unt, Otto Riistan ja Herbert Pallon, politseirajooni-ülem August Stern, vallasekretär August Sopp ja metsavaht Eduard Voika. 1931. a. valitud esimeses juhatuses oli kaks asutajaliiget, nimelt Ed. Lõhmus — kassapidaja, ja Herbert Pallon — kirjatoimetaja, kuna esimeheks sai krediidiühistu loomise mõtte agaramaid õhutajaid vallasekretär Johannes Raave. Esimese nõukogu esimees oli Kristjan Kelt — põllumees, liikmed August Unt, Jaan Tamm ja Endel Riistan — põllupidajad, Märt Kitsnik — koolijuhataja, Otto Riistan ja Johannes Palo — talupidajad. Revisjonikomisjoni krediidiühistul polnud üldse ja selle funktsioone täitis nõukogu. Ühistu tegevuse alustamine 1931. a. oli mõneski suhtes raske. Oli kriisiaeg ja mõnelgi valutasid varasemate pankrottide poolt saadud haavad. Kuid siiski otsustati Rannu Piimaühisuse peakoosolekule järgnevail läbirääkimisil 1931. a. talvel küsimus jaatavalt. Organiseerimistöö jäi vallasekretär J. Raave õlule. Erapooletu ja põhimõtetekindla asjaajamisega võideti varsti kõhklejategi poolehoid ja kaastöö ning krediidiühistu tegevus on arenenud algusest peale pideva tõusu suunas. Seejuures võiks märkida, et tegevuskapitali algsumma oli 10 krooni, milline raha kogunes peakoosolekul laekunud sisseastemaksmeist. Hoiuste kui ka laenude peamiseks päritolu-ringkonnaks on loomulikult ümbruskonna põllupidajaskond; kuid ka vallavalitsusel on nimetamisväärseid hoiuseid. Kassa on sihiks võtnud kohapealseid elanikke rahuldada vähemate krediidisummadega hobuste, kariloomade, seemnevilja, kalapüügiriistade jne. muretsemiseks. Näib, et ta selles osas ka oma otstarvet suudab täita. Rahuldamata on jäetud laenusoove ainult siis, kui neil pole küllaldast tagamit. Praeguse krediidisumma ülemmäära kr. 350 juures on olemasolevaist rahatagavaradest jätkunud. Ülemmäära, mis võib tunduda väikesena, suurendamiseks pole siiski praktilist vajadust.

Rannu Hoiu- ja Laenukassa asub Rannu vallas Tartumaal Rannu vallamaja ruumes. Post: Virtsjärve p.-ag.; telef. 5. Juhatus: Johannes Raave — esimees, Eduard Lõhmus, Herbert Pallon. Nõukogu: K. Kelt, A. Unt, H. Nõmme, J. Tamm, M. Kaasikmäe, J. Palo, A. Saarla. Kassa juhatajaks on Johannes Raave. Kassa on avatud igal neljapäeval kl. 10—14.

Haapsalu Hoiu- ja Laenukassa (303).

Peale Kommertspanga pankrotti tekkis lünk Haapsalu linna kui ka ümbruskonna krediiditarviduse rahuldamises. Tee neist raskusist välja viis lõpuks oma-abi kaudu krediidiühistu loomise abil. Mõtte algatajate: Vold. Hunniuse — põllupidaja,

Bruno Fromhold-Treu — koolidirektori, ja Elisabette Hoffmann'i — kooliõpetaja, poolt organiseeriti 6. mail 1931. a. asutamiskoosolek. Kokkutulnud asjahuvilised, keda nüüd tuleb vaadelda kui Haapsalu Hoiu- ja Laenukassa asutajaid liikmeid, olid: Anna Wistinghausen — majaomanik, Kurt Walter — ametnik, Kurt Hunnius — põllupidaja, Alfred Huene, Ed. Beck — maalermeister, Ed. Lueder, Karl L. Kalff — kaupmees, August Schawaller — aednik, Antonia Proffen, Aline Pilar-Pilchau, Else Hunnius, Johanna Hunnius, Arthur Schultz, Rosa Anderson — kirjanik, Agnes Holmberg — kooliõpetaja. Koosoleku poolt vastuvõetud põhikiri kinnitati ja ühistu alustas Haapsalu Hoiu- ja Laenukassa nime all tegutsemist 11. nov. 1931. a. Algusest peale on kassa tegutsenud Haapsalus Wiedemanni tänavas. Esimeseks panga juhatajaks sai Karl Malm.

Haapsalu Hoiu- ja Laenukassa asub Haapsalus Väike Lossi tn. 3. Juhatus: Wilh. Jantra, Walter Hirsch, August Schawaller. Nõukogu: A. Kimberg, Vold. Rosen, E. Borck, E. Beck, R. zur Mühlen, E. Hoffmann. Kassa on avatud igal teisipäeval ja reedel kl. 11—13.

Tallinna Tööliste Ühispank (306).

Tallinna Tööliste Ühispanga asutamise mõte tekkis 1932. a. kohalike töölisorganisatsioonide tegelaste ringides. Asutamist põhjustas asjaolu, et olemasolevad aktsiapangad, tegeldes eeskätt tööstus- ja kaubandusettevõtete finantseerimisega, ei tundnud huvi väiksemate laenude andmise vastu. Krediidiühistud aga arvestasid peamiselt oma liikmeskonna huve. Et nende liikmeskond enamasti oli piirduv teatava ühiskondliku või kutselise rühmitisega, polnud töölistel ja teenijail pääs sinna hõlpus. Tööliste ja käsitööliste krediidivajaduste rahuldamise sihiga loodigi Tallinna Tööliste Ühispank. Soodsaid eeldusi selleks pakkus neil aastail töölisorganisatsioonide liikmete arvu kasv ja tegevuse elavnemine. Asutajaiks liikmeiks olid Johannes Rahanik, äriteenija, Aleksander Tulp, riigiametnik, Johannes Kraan, trükitööline, Peeter Vaater, raudteetööline, Aleksander Pirson, nahatööline, ja Burchard Niidu, vandeadvokaat — kõik kohalike töölisorganisatsioonide tegelased. Panga põhikiri kinnitati kohtu- ja siseministri poolt 16. juulil 1932. a. Asutamisega seoses olevate organiseerimis- ja muude tööde teostamiseks kulus kogu 1932. a., mille kestel asutajad liikmed pidasid 13 koosolekut. Järgmise aasta alguks olid kõik vajalikud eeltööd lõpule viidud, ja pank alustas tegutsemist 13. veebruaril 1933. a. sihtasutis „Tallinna Rahvamaja" ruumides. Panga esimesse juhatusse kuulusid August Gustavson — merikooli õpetaja, Aleksander Oinas — majandustegelane, Burchard Niidu — advokaat, Valter Luik — ametnik, ja Heinrich Kutti — ametnik. Esimese nõukogu liikmeiks olid: August Rei — advokaat, Aleksander Schönberg — trükitööline, Aleksander Tulp — riigiteenija, Alma Ostra-Oinas — linnanõunik, Johannes Kraan — trükitööline, Peeter Vaater — raudteetööline, Karl Toomingas — arst, ja Oskar Puusepp — mehaanik. Panga tegevusrajoon oli esimesil tegevusaastail üleriigilise ulatusega. Hiljem piirati tegevusrajooni nii, et laenu võivad saada ainult Tallinnas ja Nõmmel elutsevad panga kliendid. Laenamine oli esialgu lubatud ainult panga liikmeile, 1933. a. maikuust alates aga ka teistele. Antava laenu ülemmääraks oli esialgu tootlikuks otstarbeks kr. 150 ja elamiseks kr. 120. 1933. a. maikuus tõsteti laenu ülemmäära liikmeile — tootlikuks otstarbeks kuni kr. 500, elamiseks kuni kr. 250, kuna mitteliikmete laenu ülemmääraks oli kr. 100. 1938. a. tõsteti laenu ülemmääraid tootlikuks otstarbeks kr. 1000, mittetootlikuks — kr. 500, mitteliikmeile kr. 250. Üldiselt on panga senine tegevus arenenud edukalt. Hoiuste ja vastavalt sellele ka laenude alal on toimunud pidev tõus. Hoiuste alal on ülekaalus ametiühingute ja teiste töölisorganisatsioonide hoiused; samuti on laenude alal ülekaalus tööliste laenud. Panga asutamisel võetud eesmärki — tööliste ja nende organisatsioonide hoiustus- ja krediidivajaduste rahuldamist — on pank taotlenud edukalt tänaseni.

Tallinna Tööliste Ühispank asub Tallinnas Pärnu mnt. 41, sihtasutis „Tallinna Rahvamaja" ruumes; telef. 469-46. Juhatus: Bernhard Eilman, Peeter Vaster, Burchard Niidu, Joh. Kraan, Hans Mets. Nõukogu: K. Toomingas, O. Puusepp, A. Tulp, E. Libek, A. Schönberg, A. Lainevool, H. Jants, A. Tüll. Panga juhatajaks on Burchard Niidu. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14 ja 18—19, laupäeviti kl. 9—13.

Hoiu-, Laenu- ja Abiandmisekassa „Ühisabi" (307).

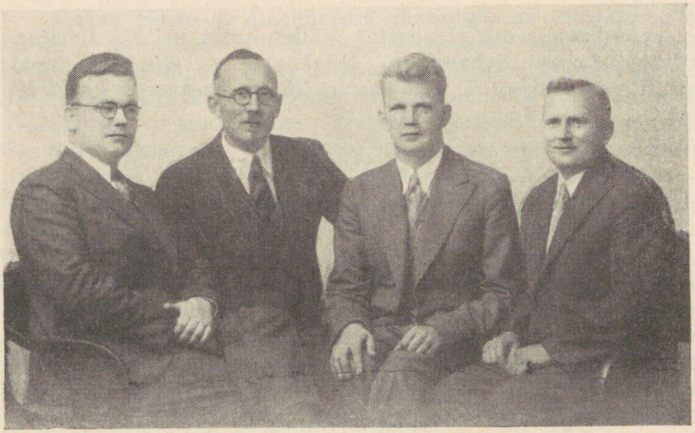

PANGA JUHATUS 1938. A.

Vasakult: A. Sarand (juhataja, juh. l.), N. Jung (juh. esim.), P. Simson (juh. l.), E. Roosma (juh. abiesimees).

Ühistute tegelaste ringides tunti juba pikemat aega vajadust asutise järele, mis korraldaks ühistuis tegelevate isikute sotsiaalkindlustust: teostaks haiguskindlustust, annaks toetust vanaduse, invaliidsuse ja tööta jäämise puhul, abi sünnitamise ja surma korral ning toimetaks nende ülesannete kõrval ka krediidiühistu operatsioone. Sellise asutise ellukutsumise mõtet kaaluti mitmel ühistutegelaste kutseorganisatsioonide koosolekul, kuna ühistute kutsetööliste sotsiaalkindlustuse puudumine andis end teravalt tunda. Asja algatuse ja organiseerimise võttis endale EÜL kui ühistuasjanduse vaimne keskus, kelle poolt selleks otstarbeks kutsuti kokku Ühiskaupluste Ärijuhtide Ühingu, Ühispankade tegelaste Ühingu ja Meierite Ühingu esindajate nõupidamine. Peale mainitud ühistutegelaste kutseorganisatsioonide oli sel nõupidamisel esitatud veel keskühistuid ja Tallinna ühistuid. Nõupidamiste tulemusena koostatigi kõnesoleva asutise põhikiri, millele asutajaina kirjutasid alla EÜL-u revident-instruktor Nikolai Jung, Tarv. Üh. „Oma" ärijuht Voldemar Varandi, EÜL-u revident-instruktor Aleks. Saviir, Sõjav. Majandusüh. ärijuht Gustav Sõerde, E. Raudteel. Tarv. Üh. ärijuht Valdo Tiikma, sama ühistu raamatupidaja Rudolf Vene ja Tallinna Majaomanike Panga juhataja Hans Kõrgesaar sen. Põhikiri registreeriti Kohtuja Siseministeeriumi poolt 14. veebruaril 1933. a. ja sama aasta 27. veebruaril algas Hoiu-, Laenu- ja Abiandmisekassa „Ühisabi" tegutsemist EÜL-u ruumes Tallinnas Narva mnt. 27. Põhikirja järgi erineb ta tegevus tavalistest krediidiühistuist sellega, et ta nende tavaliste ülesannete kõrval korraldab ka oma liikmete haiguskindlustust, aitab koguda liikmeile isiklikke hoiuskapitale vanaduse, invaliidsuse ja töötaoleku aegadeks ja annab toetusi liikmeile ja nende perekonnaliikmeile sünnitamise ja surma korral. Vajalikud kapitalid haiguskindlustuseks ja toetuste andmiseks moodustatakse liikmete-ühistuteenijate eneste või nende tööandjate-ühistute vabatahtlikest sissemaksmeist. Hoiusekapitalide kogumiseks maksavad liikmed 3—10% igast kuupalgast. Hoiuskapitalid makstakse liikmele tagasi, kui ta lahkub kassast, jääb töövõimetuks või teenistuseta. Kassa esimeses juhatuses olid „ETA" direktor Karl Kornel, Tal-

linna Majaomanike Panga juhataja Hans Kõrgesaar sen., E. Raudteel. Tarv. Üh. ärijuht Valdo Tiikma, Sõjaväe Majandusüh. ärijuht Gustav Sõerde ja EÜL-u sekretär Jaan Jaanre, kes oli ühtlasi ka kassa juhatajaks. Nõukogus olid esimesel tegevusaastal E. Raudteel. Tarv. Üh. raamatupidaja Rudolf Vene, Rapla Ühispanga juhataja Aleksander Plaks, Võhma Maj. Üh. peakassahoidja Martin Torpan, Järva-Jaani Piimaühingu meier Rudolf Kerman ja T. ja P. k/ü. „Eesti Kala" ärijuht Aleksander Mälberg. Huvi kassa vastu asjaomastes ringides ta asutamise aegu oli õige elav, kuid liikmete juurdetulek kassa tegevusse astudes polnud siiski selline, mis oleks võimaldanud tegevust arendada kõigil põhikirjas märgitud aladel. Kuigi asi esimesel aastal edenes visalt, asja algatajad püsisid siiski kindlalt seatud eesmärgi taotlemisel ja järjekindla selgitustööga suudeti kassa liikmeskonda aasta-aastalt suurendada. See omakorda võimaldas kassal hakata täitma kõiki põhikirjakohaseid ülesandeid ja sellega tõestada oma tarvilikkust ja elujõulisust. On märkimisväärne, et kassa pole seni saanud mingit välist toetust oma liikmeile arstiabi ja muu toetuse korraldamisel. Kõik selleks vajalikud summad on tulnud liikmete poolt moodustatud kapitalidest. 1934. a. alates on kassa asukoht ETK peakontori hoones Tallinnas Narva mnt. 27. Kassa asutamisaegset põhikirja muudeti 1935. a. nii, et kassa liikmeks võivad olla ka ühistud ja nende liidud. See muudatus võeti ette selleks, et kassa juhtimisest saaksid osa võtta ka tööandjad, kes kassa kaudu oma teenijaid on kindlustanud. Kassa tegevus on arenenud aasta-aastalt pidevalt. Liikmete arv on kasvanud järjekindlalt ja iga aastaga on ka kasvanud ühistute arv, kes oma ametnikke ja teenijaid kassa kaudu kindlustavad, makstes haiguskindlustuse ala maksmeid ja aidates koguda hoiuskapitale.

Hoiu-, Laenu- ja Abiandmisekassa „Ühisabi" asub Tallinnas Narva mnt. 27, ETK peakontori hoones; telef. 477-40. Juhatus: Nikolai Jung, Eduard Roosma, Priit Simson, Alfred Sarand. Nõukogu: J. Toots, A. Pekk, H. Jansen, J. Tõnts, J. Vahemäe, M. Torpan. Kassa juhatajaks on Alfred Sarand. Kassa on avatud igal tööpäeval kl. 9—15.

Sindi Ühispank (308).

Sindi Ühispank alustas oma tegevust 26. apr. 1937. a. Panga asutamise mõte näib tegelikult õige vana olevat ja on imestamisväärt, et nii jõukas ja rahvarohke alev, praegune linn, võis nii kaua läbi saada ilma kohaliku pangata. Seletada võiks seda ainult sellega, et 1) Pärnu linn oli nii lähedal oma pankadega ja 2) tugev Sindi Tarvitajate Ühisus toimetas oma liikmete ringis mõnesuguseid lihtsamaid pangatehinguid, nagu hoiustamist ja vähemate laenude andmist. Kuna viimase aja määruste põhjal niisugused tehingud varuti ainult pankadele ja pealegi Sindi ümbruses õige hoogne ehitustegevus ja majapidamiste korraldamine suuremat raha liikumist nõudis, tunti kohaliku panga puudust ikka valusamini. Tehingud Pärnu pankades nõudsid peale sõidukulude ka 3 isiku tööpäeva raiskamist, mis vähemaile laenudele tegi 10 ja rohkem % lisakulu. Pealegi kogunes andmeid kohalikkude mitte just väheste rahasummade tegevusetusest. Neile andmeile toetudes asus rühm Sindi seltskonna liikmeid, ja nimelt Johan Pärn, Mihkel Loo, August Teeveer, Jaan Piile, Jakob Ollep, Karl Petri, Johan Kiisk, Kristjan Hirt, Martin Kartus, Paul Aavik ja Eduard Ritso (end. Ritson) tolleaegse alevisekretäri Peeter Madissooga eesotsas 1936. a. kevadel põhikirja koostamisele. Selgus, et viimase 6 aasta jooksul polnud uusi panku asutatud, aga vahepeal oli maksma pandud ja ellu viidud suur hulk uusi seadusi ja määrusi pankade tegevuse reguleerimiseks. Ühestki asutisest polnud võimalik viimaseaegseile määrustele vastavat põhikirja saada. Seetõttu nõudis kõigi määruste kogumine ja läbitöötamine palju pinevat tööd. Alles 1937. a. algul saadi põhikiri kinnitatult kätte ja alustati asutajate liikmete kogumist. 25. aprillil 1937. a. võidi kokku kutsuda asutav koosolek 59 liikmega, kes oma 30-kroonise osuse täielikult olid tasunud. Koosolekul valiti juhatus järgmises koosseisus: J. Pärn — esimees, liikmeiks M. Loo, N. Lett, P. Madissoo. Nõukogusse valiti: E. Ritson — esimeheks, liikmeiks E. Silla, H. Madis-

PANGA ORGANITE LIIKMED.

Vasakult: J. Aksiim (rev.-kom. l.), K. Viirelaid (juh. l.), A. Kask (rev.-kom. l.), E. Silla (nõuk. l.), H. Madisson (nõuk. l.) (†), dr. E. Ritso (nõuk. esim.), J. Pärn (esimene juh. esim.), J. Toodu (juhataja), M. Loo (juh. esim.), A. Kandimaa (juh. l.), J. Piile (juh. l.), J. Ollep (nõuk. l.). Puuduvad nõuk. liikmed A. Vunk, J. Kuller ja A. Eespere ning rev.-kom. liige J. Roosmaa.

son, J. Piile, A. Vunk ja J. Ollep. Revisjonikomisjoni valiti: A. Kask, J. Aksiim ja J. Roosmaa. Tegutsemist alustas uus krediidiühistu 26. apr. 1937. a. ja lõpetas oma esimese aasta 8-kuise tegevuse 31. dets. 1937. a. 86 liikmega ja kr. 11.562,99 bilansiga ning kr. 85,50 ülejäägiga, mis peakoosoleku poolt varukapitaliks arvati. 1937. a. lõpul lahkus juhatusest aktiivsem liige ja panga juhataja Peeter Madissoo, asudes Vana-Otepää vallasekretäriks. Peakoosoleku otsusel astuti Eesti Rahvapanga liikmeks. Pank on oma tegevuses ja juhtivate tegelaste kaudu lähedases koostöös Sindi linnavalitsusega ja kohaliku Tarvitajate Ühisusega, mis on suureks toetuseks algavale asutisele. Pank asub linnavalitsuse ruumes ja juhatajaks on linnasekretär J. Toodu. Juhatus, nõukogu ja revisjonikomisjon töötasid panga asutamise ja ka käesoleval aastal tasuta, et mitte koormata noore panga kulude-eelarvet. 1. juulil 1938. a. oli pangal liikmeid 100.

Sindi Ühispank asub Sindis raekojas; telef. 13. Juhatus: Mihkel Loo, Jaan Piile, August Kandimaa ja Kaarel Viirelaid. Nõukogu: E. Ritso, J. Ollep, E. Silla, J. Kuller, A. Vunk, A. Eespere. Panga juhatajaks on J. Toodu. Pank on avatud neljapäeviti kl. 19—21.

Kehra Ühispank (309).

Kehra Ühispanga asutamine kerkis eriti teravalt päevakorrale sulfaattselluloosivabriku ehitamisega kohapeale, kuigi panga puudus oli juba varem tunda andnud. Panga ellukutsumise mõte tekkis 1936. aastal koos Kehra Majandusühingu asutamisega. Asja algatasid Kehra riigimõisa valitseja A. Pulst, kohaliku põllutöökooli juhataja J. Leedu, insener E. Siffer, politseikomissar O. Vetekivi, politseiametnik E. Väljak, majaomanik A. Soosalu ja ametnik J. Poom. Nende poolt peeti 1936. ja 1937. a. jooksul asutamisküsimuste arutamiseks kokku kaheksa koosolekut. Põhikiri koostati 1937. a., mille juures tänuväärt kaasabi osutas Ühistegevuskoja panganduse sektsiooni sekretär A. Jung, ja esitati eelmainitud isikute poolt allakirjutatuna Siseministeeriumile registreerimiseks. 1937. a. 27. novembril kinnitatigi Kehra Ühispanga põhikiri ja järgmise — 1938. a. 16. mail alustas pank Kehra Majandusühingu ruumes tegutsemist. Panga esimesse juhatusse kuulusid Aleksander Pulst, Arnold Radik, Oskar

Vetekivi. Nõukogus olid: O. Hinto, A. Puksov, H. Aav, H. Pärnamäe, A. Järv, P. Arras, H. Visman. Panga juhatajaks valiti Aleksander Pulst. Pangast antakse laene ainult liikmeile. Praegu on ülekaalus põllupidajaile antud laenud. Et möödunud aasta oli panga tegevuses esimene, ja seegi lühem kui kalendriaasta, siis on pank praegu veel asutamisajajärgus. Kuid asudes kiiresti kasvavas tööstuslikus asulas, kujuneb pangast lähemail aastail kahtlemata elujõuline krediidiühistu.

Kehra Ühispank asub Kehras; telef. 13. Juhatus: A. Pulst, A. Järv, O. Vetekivi. Nõukogu: O. Hinto, A. Puksov, H. Aav, H. Pärnamäe, J. Rass, P. Arras, H. Visman. Panga juhatajaks on Aleksander Pulst. Pank on avatud igal neljapäeval kl. 10—14.

A/S „Keskkassa" (310).

A/S „Keskkassa" põhikiri kinnitati 28. nov. 1938. a. Selle järgi alustab tegevust pank, mis oma iseloomult ja struktuurilt kuulub majapankade sarja ja on organiseeritud ühistu struktuuri alusel. Õiguslikult aga evib pank a/s-i vormi. Põhikirja järgi võivad olla panga liikmeks-aktsionäriks: 1) riik, 2) iseseisvad riiklikud ettevõtted, 3) aktsiaseltsid ja osaühisused, milliste aktsiatest või osatähtedest vähemalt 50% kuulub omandusõiguse alusel vahenditult riigile, ja 4) panga organitesse valitud isikud. Panga ülesandeks on olla finantsiliseks keskuseks liikmeile-aktsionärele, toimetada nendele igasuguseid pangatehinguid, finantseerida neid, korraldada nende vabade summade haldamist ja otstarbekat kasutamist, hallata aktsionäride-liikmete pensionikapitale ja korraldada pensionide maksmist nende arvel, täita majandusministri poolt antud ülesandeid „Keskkassa" ja tema liikmete-aktsionäride tegevuse ühtlustamiseks ja ratsionaliseerimiseks. Pangal on õigus sooritada pangatehinguid ainult nende ettevõtetega, millised võivad olla panga liikmeks, siis veel riigiga ja teiste pankadega. Pank võib sooritada kõiki KAS-es aktsiapankadele ette nähtud pangatehinguid.

A/S „Tekla" Ametnikkude- ja Teenijate Hoiu- ja Laenukassa (311).

Kassa asutamise mõtte algatasid tekstiiltööstuse A/S „Tekla" kontoriametnik Aleksander Kurvis ja ärijuht Voldemar Kapre. Põhikirja väljatöötamine algas juba 1937. aastal. Aluseks võeti Ühistegevuskoja HLK-de normaalpõhikiri. A/S „Tekla" juhatuse heakskiitmise järel võeti põhikiri 18. märtsil 1938. aastal asutajate liikmete poolt vastu ja esitati Siseministeeriumile registreerimiseks. See toimus 21. detsembril 1938. a. Asutajaid liikmeid oli 10 isikut. — Tegutsemist alustas krediidiühistu 1. märtsil 1939. aastal. Juhatusse valiti kontoriametnik A. Kurvis, ärijuht E. Eglon ja kontoriametnik A. Asav. Nõukogusse valiti äriteenija H. Peterson, kontoriametnik V. Nauts, ärijuht P. Landsberg, ärijuht G. Sarapuu, Th. Männikson — raamatupidaja abi, ja ärijuhid V. Kapre ning A. Rang. Panga juhatajaks sai E. Eglon.

A/S „Tekla" Ametnikkude- ja Teenijate Hoiu- ja Laenukassa asub Tallinnas Suur-Karja tn. 15, telef. 445-23 ja 468-02. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—17.

Jõgeva Põllumeeste Ühispank (312).

Jõgeva Põllumeeste Ühispanga asutamisele viisid poliitilistest asjaoludest tingitud lahkhelid, mis tekkisid Jõgeva Ühispangas. Nende lahkhelide tõttu näis, et põllumeeste ringkondade huvid ei leia senises pangas enam küllaldaselt rahuldamist, ja see põhjustas uue krediidiühistu asutamise mõtte tekkimise. Asja algatas senine Jõgeva Ühispanga asjaajaja, riigivolikogu liige Karl Roomet, kes koondas enda ümber rea

mõtteosalisi — põllumehi ja vallaomavalitsuse tegelasi. Põhikiri, mille koostas K. Roomet ja mis mitmel koosolekul asutajate poolt läbi arutati, kinnitati siseministri poolt 19. detsembril 1938. aastal. Asutajate liikmetena kirjutasid põhikirjale alla 12 kohalikku elanikku. — Panga asutamise koosolek peeti 12. veebruaril 1939. aastal Jõgeva Kaitseliidu Kodu ruumes. Ühispanga esimene korraline peakoosolek peeti 5. märtsil 1939. a., kus panga esimesse juhatusse valiti talupidaja Jaan Kurik, talupidaja Johannes Poom ja majaomanik August Tibar. Nõukogusse valiti ärimees Paul Jürmann, taluomanik ja vallavanem Karl Tobro, taluomanik ja riigivolikogu liige Karl Roomet, taluomanik Voldemar Tiks, taluomanik Jaan Väine, taluomanik Johannes Rätsepp ja taluomanik-vallavanem Johannes Amor. Tegutsemist alustas pank 18. märtsil 1939. aastal Jõgeva linnas Suur tn. 20. — Kuna käesolev aasta on panga esimene tegutsemisaasta, siis on tegevus alles välja kujunemas. Siiski on panga ümber koondunud 1939. a. 31. augustiks juba 159 liiget, on loodud korrespondent-ühendused jne. Pank oli asutamisel mõeldud põllumeeste huvide teenimiseks ja esimeste tegevuskuude kogemuste järgi peaks ta seda ka suutma.

Jõgeva Põllumeeste Ühispank asub Jõgeva linnas Suur tn. 20, telef. 90. Juhatus: Jaan Kurik (esimees), Johannes Poom, August Tibar. Nõukogu: P. Jürmann (esimees), K. Tobro, K. Roomet, V. Tiks, J. Väine, J. Rätsepp, J. Amor. Pank on avatud igal tööpäeval kl. 9—14. Panga korrespondentideks on: Tartu Majaomanikkude Pank, Põltsamaa Põllumeeste ja Majaomanikkude Ühispank, Viljandi Ühispank ja Põllumeeste Keskpank.

LÜHIKREDIIDIÜHISTUD EESTIS (1939. A. KESKEL).

Krediidiühistud Suur-Tallinnas:

1. Eesti Rahvapank
2. Eesti Õpetajate Ü.
3. Kaubanduse Ü.
4. Kinnisvaraomanikkude Ü.
5. Majaomanike Krediitpank
6. Nõmme Majaomanikkude Pank
7. Põllumeeste Keskpank
8. Põllupidajate Ü.
9. Tallinna Juudi Ü.
10. Tallinna Majaomanike Pank
11. Tallinna Tööliste Ü.
12. Tallinna Ü.
13. Tallinna LHK
14. Tallinna LHK Nõmme osakond
15. Teine Tallinna Ü.
16. Eesti Maapanga Ametnikkude HLK
17. Eestimaa Väikelaenu Ühisus. HLK
18. Hariduse- Sotsiaalala Teen. HLK
19. HLK „Hoiula"
20. Majandusmin. Ametn. ja Teen. HLK
21. Maksuametnikkude HLK
22. Postiteenijate HLK
23. Postivalitsuse Teenijate HLK
24. Põllutöömin. Ametnikkude HLK
25. Riigi Trükikoja Teenijaskonna HLK
26. Tallinna Linnakoolide Õpetajate HLK
27. Tallinna Linnateenijate HLK
28. Tallinna Politseiametkonna HLK
29. Tallinn-Vaksali Postkont. Teen. HLK
30. A/S. „Tekla" Ametn. ja Teen. HLK
31. Topo-Hüdrograafia HLK.
32. Veeteede Valitsuse Ametn. HLK
33. Tolliametkonna Ü.
34. HL- ja Abiandm.-kassa „Ühisabi"

Võsu Ü. · Vihula Ü. · Kunda Ü. · Viru-Nigula Ü. · Lüganuse Ü. · Konju Ü. · Jõhvi Ü. · Vaivara Ü. · Narva Riigitrem. HLK · Narva Ü. · Narva Juudi Ü. · Narva Majaomanikkude Park · Narva Vaksast. Ametn. Ü. · Narva Politseiametkonna HLK · Kuusalu Ü. · Raasiku Ü. · Kehra Ü. · Põllupidajate Ü. Keila osakond · Balti Ü. · Kloostri Ü. · Kernu Ü. · Hageri Ü. · Nissi Ü. · Kose Ü. · Juuru Ü. · Rapla Ü. · Risti Ü. · Haapsalu Ü. · Haapsalu Õpetajate Ühingu HLK · Haapsalu HLK · Kuressaare Ü. · Hiiu Ü. · Lääne-Eesti Ü. · Kullamaa Ü. · Martna Ü. · Lihula Ü. · Mihkli Põllumeeste Ü. · Vigala Ü. · Pärnu-Jakobi Ü. · Pärnu Eesti LHÜ · Kergu Ü. · Vändra Ü. · Hanila Ü. · Paatsalu Ü. · Pärnumaa Põllumeeste Ü. · Pärnu Ü. · Pärnu Ametnikkude Ü. · Tori Ü. · Pärnu Majaomanikkude Ü. · Pärnu Politseiametn. HLK · Sindi Ü. · Pärnu Postiteen. HLK · Tõstamaa Ü. · Häädemeeste Ü. · Talli Ü. · Saarde Ü · Leisi Ü. · Pärsamaa Ü. · Kihelkonna Ü. · Saaremaa Rahva Ü. · Saarte Ü. · Lelle Ü. · Käru Ü. · Türi Ü. · Järva Ühine HLK · Järvamaa Ü. · Võhma Ü. · Suure-Jaani Ü. · Sürgavere Ü. · Olustvere Ü. · Pilistvere Ü. · Viljandi Laenu- ja Tagavara Kassa · Viljandi Majaomanikkude Ü. · Viljandi Ü. Abja osakond · Viljandi Põllumeeste Ü. · Viljandi Postiteen. HLK · Viljandi-Pärnu Rahukogu Ametn. HLK · Köpu HLK · Holstre Ü. · Aidu Ü. · Nuia Ü. · Mõisakülla Ü. · Tarvastu Ü. · Suislepa Ü. · Rõngu Ü. · Puka Ü. · Otepää Ü. · Põltsamaa Ü. · Põltsamaa Majaom. ja Põllum. Ü. · Kursi HLK · Kolga-Jaani Ü. · Tapa Põllumeeste Ü. · Tapa Ü. · Lehtse Ü. · Ambla Ü. · Järva-Madise Ü. · Rakvere Laenu HLK · Kadrina Ü. · Rakvere Ü. · Rakvere Riigi- ja Omavalitsuseteen. HLK · Rakvere Majaomanikkude Ü. · Viru-Jaagupi Ü. · Kadila Ü. · Virumaa Ü. · Virumaa Ü. Kivijõli osakond · Väike-Maarja Ü. · Järva-Jaani Ü. · Simuna Ü. · Laekvere Ü. · Iisaku Ü. · Skarjatina Ü. · Tudulinna Ü. · Rakke Ü. · Avinurme Ü. · Koeru Ü. · Udeva Ü. · Laius-Tähkvere Ü. · Mustvee VKÜ · Mustvee Ü. · Laiuse Ü. · Torma Ü. · Jõgeva Põllumeeste Ü. · Jõgeva Ü. · Roela Ü. · Saare Ü. · Palamuse Ü. · Pala Ü. · Kokora Ü. · Peipsiäärne Ü. · Alatskivi Ü. · Maarja-Magdaleena Ü. · Kavastu Ü. · Tartu Postiteen. HLK · Tartu Majaomanikkude Pank · Tartu Ringkonnakohtu j. a. HLK · Põllumajanduse Pank · Tartu Ü. · Tartu Eesti LHÜ · Tartu Politsei HLK · Ülila HLK · Puhja HLK · Rannu HLK · Tartu Sadva Ü. · Tartu Jaani Ü. · Tartu Töölisü. · Kambja HLK · Vana-Kuuste Ü. · Võnnu HLK · Elva Ü. · Karilatsi Ü. · Räpina Ü. · Valgjärve HLK · Kõlleste Ü. · Põlva Ü. · Vastse-Otepää Ü. · Päidla HLK · Kanepi Ü. · Kärgula Ü. · Sangaste Ü. · Peetri Koguduse HLK · Võru Ü. · Võru Posti-Telegraafi-Telefoni Teen. HLK · Antsla Ü. · Valga Ü. · Põllumajanduse Pank Valga osakond · Karula Ü. · Varstu Ü. · Misso Ü. · Laura Ü. · Vastseliina Ü. · Võru Ü. · Räsnamaa Kaubanduse Ü. · Veriora Ü. · Mäe Ü. · Värska Ü. · Petseri Laenu-Hoiu Ü. · Petseri Majaomanikkude Ü. · Senno Ü. · Irboska Ü. · Vilo Ü. · Pankjavitsa Ü. · Rootova Ü. · Petseri Ü.

Ü. — HLK — Osakond

Joonestanud: E. VAEDEN

II OSA

KREDIIDIÜHISTUTE NIMESTIK JA STATISTIKA

6448

A. LÜHIKREDIIDIÜHISTUTE NIMESTIK.

Koostanud **K. Inno.**

1. Eelmärkmeid.

Käesolev nimestik koosneb õieti kahest osast. Esimeses osas — peanimestikus on toodud lühikrediidiühistud selles ajalises järjestuses, millises nad alustasid tegevust. Teises osas — erinimestikus on toodud need lühikrediidiühistud, mis küll registreeriti, kuid mis ei alustanud tegevust.

Peanimestikus leidub kümme kommunaalpanka, mis tegutsesid „valla kogukondliku LHK" nimetuse all. Need on võetud nimestikku, et vältida nende unarusse jäämist. Pealegi „valdade kogukondlikkude LHK-de" ülesanded, välja arvatud organiseerimisviis, ühtusid üldiselt LHÜ-te ülesannetega.

Lühikrediidiühistute nimestik on püütud koostada võimalikult täielik ja täpne. Seda raskendas oluliselt täpsete andmete saavutamise raskus 1905.—1918. a. vahemiku kohta. Eriti raske oli saavutada andmeid ajavahemiku kohta 1913.—1918. a., milles võib esineda rohkem lünki.

Väga mitmesuguseid raskusi oli ka üksikute ajaandmete nõutamisel, kus isegi erinevad allikad olid vasturääkivuses. Kuna ajaandmeid tuli nõutada mineviku kohta, millest nii mõndagi on unustatud, siis on võimalikud ebatäpsused. Loodetavasti need ei ole niivõrd suured, et nad raskendaksid esitatud kronoloogilise peanimestiku usaldusväärset kasutamist.

Nimestikus on rakendatud järgmisi erilühendeid:

likv. — alustati likvideerimist
rahv. — rahvapärane nimetus
reg. — põhikiri registreeriti või kinnitati
teg. — alustas tegevust
→ — üksinda kahe nimetuse vahel tähistab endise nimetuse muutmist viidatavaks nimetuseks;
→ — koos eelneva sõnaga „muundatud", „liidetud", „liitus" see viitab eelmise õigusvormi muundamisele viidatavasse või eelmise panga liitmisele (liitumisele) viidatavaga.

2. Tegevust alustanud lühikrediidiühistute nimestik.

1. St. Antoni-gildi laenukassa (Vorschuss-Casse) Tartus, reg. 24. V 1858, teg. 1858 → St. Antoni-gildi LHÜ (reg. 1898, teg. 1899) → Tartu Saksa LHÜ (1920) muundatud → A/S Tartu Tööstuse Pank (1922).

2. Viljandi LHK (rahv. laenu- ja tagavara kassa), reg. 21. III 1869, teg. 1. VII 1869, → Viljandi laenu- ja tagavara kassa (1920) → Ü **Viljandi Laenu- ja Tagavara Kassa** (1933).

3. Põltsamaa LHK (rahv. laenu- ja tagavara kassa) (Viljandimaal), reg. 1. XI 1871, teg. 2. I 1870, liidetud → A/S Tartu Pank (1. I 1921).

4. Petseri LHÜ, reg. 21. IX 1871, teg. 3. XII 1871 → **Petseri Laenu Hoiu Ü** (1933).

5. Tallinna LHK (rahv. Kanuti gildi kassa), reg. 2. VII 1871, teg. 10. III 1872 → **Ü Tallinna Laenu- ja Hoiukassa** (1933); **osakond Nõmmel,** teg. 1. VII 1926.

6. Irboska-Palkino LHÜ (Petserimaal), reg. 10. XI 1872, teg. 27. XII 1872 → Irboska-Palkino KÜ (1913) → Irboska LHÜ (1924) → **Irboska Ü** (1934).

7. Narva VKÜ, reg. 22. II 1873, teg. 10. V 1873 → **Narva Vastastikune Krediit Ü** (1933).

8. Paide LHK, reg. 12. III 1873, teg. 1. VI 1873, liidetud → A/S Tartu Pank (1923).

9. Rakvere LHK (rahv. laeno- ja korjamise kassa), reg. 19. III 1873, teg. 1. IX 1873 → Rakvere linna LHK (1920) → **Rakvere linna HLK** (1933).

10. Kuressaare LHK, reg. 28. XII 1873, teg. 1. II 1876, likv. 1925 paiku.

11. Võru LHK, reg. 10. III 1877, teg. 24. IX 1877 → Võru VKÜ (reg. 1905, teg. 1905), muundatud → A/S Võru Pank (1922).

12. Valga LHK, reg. 8. VI 1878, teg. 2. I 1879 → **Valga Laenu- ja Hoiu Ü** (1933).

13. Haapsalu LHK (rahv. laeno- ja korjamise kassa), reg. 22. V 1880, teg. 15. XI 1880, liidetud → A/S Eestimaa Tööstuse ja Kaubanduse Pank (1921).

14. Saaremaa LHÜ (rahv. Saaremaa kassa) (Kuressaares), reg. 2. II 1883, teg. 31. X 1883, likv. 1925 paiku.

15. St. Maria-gildi laenukassa (Vorschuss-Casse) (Tartus), reg. 18. X 1888, teg. 1888, likv. 1913.

16. Tallinna linnakoolide kolleegiumile alluvate koolide õpetajate LHK, reg. 22. IX 1893, teg. 1894 → Tallinna linnakooli õpetajate LHK (1920) → **Tallinna Linnakoolide Õpetajate HLK** (1933).

17. Rakvere-Paide rahukogu ringkonna kohtuametkonna LHK (Rakveres), reg. 7. VI 1894, teg. 1894, likv. 1917.

18. Eestimaa VKÜ (Tallinnas), reg. 25. X 1896, teg. 12. III 1897, muundatud → A/S Tallinna Aktsia Pank (1921).

19. Valga seltskondliku ühingu juures asuv LHÜ, teg. 1900 → Valga läti seltsi juures asuv LHÜ (1921) → LHÜ Valga seltskondliku ühingu juures (1923) → **Valga Seltskondliku Ühingu juures asuv HLK** (1933).

20. Eestimaa LHÜ (Tallinnas), reg. 12. V 1900, teg. 1. I 1901, likv. 1921.

21. Tartu Eesti LHÜ, reg. 17. VII 1901, teg. 22. VII 1902 → **Ü Tartu Eesti Laenu ja Hoiu Ühisus** (1933).

22. Võru Eesti LHÜ, reg. 23. VI 1903, teg. 1. X 1903 → **Võru Ü** (1921).

23. Lihula LHÜ (Läänemaal), reg. 1. VIII 1903, teg. 3. XI 1903 → **Lihula Ü** (1923).

24. Viljandi Eesti LHÜ, reg. 27. IX 1903, teg. 14. XII 1903 → **Viljandi Ü** (1920); **osakond Abjas,** teg. 1. XII 1934.

25. Simuna LHÜ (Virumaal), reg. 30. VII 1903, teg. 2. I 1904 → **Simuna Ü** (1926).

26. Valga „Säde" ühingu juures asuv LHÜ, reg. 2. X 1903, teg. 7. I 1904, liitus → Valga VKÜ (1921).

27. Helme LHÜ (Valgamaal), reg. 25. II 1904, teg. 16. VI 1904 → **Helme Ü** (1933).

28. Pärnu Eesti LHÜ, reg. 19. IV 1904, teg. 4. X 1904 → **Ü Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus** (1933).

29. Halliste LHÜ (Pärnumaal), reg. 28. II 1904, teg. 3. I 1905 → Halliste Ü (1921), liidetud → Viljandi Ü (1934).

30. Nuustaku Eesti LHÜ (Tartumaal), reg. 24. VI 1904, teg. 3. I 1905, liitus Nuustaku VKÜ-ga võttes nimeks → **Otepää Ü** (1921).

31. Aidu LHÜ (Viljandimaal), reg. 8. III 1904, teg. 10. II 1905 → **Aidu Ü** (1920).

32. Tartu VKÜ, reg. 24. VI 1904, teg. 1. III 1905, muundatud → A/S Kauba Pank (1920).

33 Kulje Tarbijasühistu krediidifond (Petserimaal), teg. 19. III 1905 → Kulje KÜ (reg. 1907, teg. 11. VII 1907) → Kulje Ü (1924), likv. 1937.

34. Valga VKÜ, reg. 7. IV 1905, teg. 12. IX 1905, muundatud → A/S Valga Pank (1922).

35. Ščemeritsa KÜ (Petserimaal), reg. 1906, teg. 1907 → Ščemeritsa-Laura KÜ (1920) → **Laura Ü** (1933).

36. Tallinna VKÜ, reg. 7. VI 1906, teg. 20. I 1907, muundatud → A/S Tallinna Krediit Pank (1. I 1920).

37. Viljandi VKÜ, reg. 27. IX 1906, teg. 2. IV 1907, muundatud → A/S Sakala Pank (1920).

38. Karula LHÜ (Valgamaal), teg. 22. VI 1908 → **Karula Ü** (1928).

39. Pärnu VKÜ, reg. 29. X 1907, teg. 1. VII 1908, muundatud → A/S Pärnu Pank (1920).

40. Kambja LHÜ (Tartumaal), reg. 26. V 1908, teg. 29. VII 1908 → Kambja Ü (1928) → Kambja HLK (1933), likv. 1933.

41. Kavilda LHÜ (Tartumaal), reg. 29. VII 1908, teg. 4. X 1908 → Puhja LHÜ (1923) → **Puhja HLK** (1933).

42. Vändra LHÜ (Pärnumaal), reg. 29. VII 1908, teg. 4. X 1908 → **Vändra Ü** (1920).

43. Võnnu LHÜ (Tartumaal), reg. 2. IV 1908, teg. 5. X 1908 → **Võnnu HLK** (1933).

44. Türi LHÜ (Järvamaal), reg. 2. X 1908, teg. 18. X 1908, liidetud → A/S Põhja Pank (1923).

45. Lehtse LHÜ „Toetaja" (Järvamaal), reg. 28. XI 1908, teg. 8. I 1909 → Lehtse Ü „Toetaja" (1920) → **Lehtse Ü** (1933).

46. Pillistvere LHÜ (Viljandimaal), reg. 5. XI 1908, teg. 1. II 1909 → **Pilistvere Ü** (1933).

47. Joala LHÜ (Narvas), reg. 4. XII 1908, teg. 15. II 1909 → **Narva Ü** (1920).

48. Karksi LHÜ (Pärnumaal), reg. 30. IV 1909, teg. 19. V 1909 → Karksi Ü (1920), likv. 1930.

49. Talli LHÜ (Pärnumaal), reg. 25. II 1909, teg. 1. VI 1909, → Talli Pank → **Talli Ü** (1933).

50. Paide Eesti LHÜ, reg. 1909, teg. 26. VI 1909, liitus Paide VKÜ-ga võttes nimeks → Paide Ü (1921), likv. 1934.

51. Rakvere Eesti LHÜ, reg. 1909, teg. 1. VII 1909 → **Rakvere Ü** (1920).

52. Räpina LHÜ (Võrumaal), reg. 1909, teg. 1. VII 1909 → **Räpina Ü** (1930).

53. Väike-Maarja LHÜ (Virumaal), reg. 2. VII 1909, teg. 26. VII 1909 → **Väike-Maarja Ü** (1926).

54. Vaivara LHÜ (Virumaal), reg. 1909, teg. 13. IX 1909 → **Vaivara Ü** (1927).

55. Sangaste LHÜ (Valgamaal), reg. 14. VI 1909, teg. 27. IX 1909 → **Sangaste Ü** (1933).

56. Laiuse LHÜ (Tartumaal), reg. 15. IX 1909, teg. 11. X 1909 → **Laiuse Ü** (1933).

57. Hageri LHÜ (Harjumaal), reg. 1909, teg. 1. XI 1909 → **Hageri Ü** (1923).

58. Tartu II LHÜ, reg. 1909, teg. 1. XI 1909, liidetud → A/S Põhja Pank (1920).

59. Torma LHÜ (Tartumaal), reg. 1909, teg. 1. XI 1909 → **Torma Ü** (1933.)

60. Tõstamaa LHÜ (Pärnumaal), reg. 1909, teg. 1. XI 1909 → **Tõstamaa Ü** (1921).

61. Saarde LHÜ (Pärnumaal), teg. 1. XI 1909 → **Saarde Ü** (1933).

62. Häädemeeste LHÜ (Pärnumaal), reg. 15. IX 1909, teg. 2. XI 1909 → **Häädemeeste Ü** (1933).

63. Kose LHÜ (Harjumaal), reg. 1909, teg. 16. XI 1909 → **Kose Ü** (1933).

64. Eesti LHÜ Tallinnas, reg. 1909, teg. 3. XII 1909 → Tallinna Eesti VKÜ (teg. 1917), muundatud → A/S Eesti Laenu Pank (1920).

65. Liivimaa Saksa ühingu Tartu osakonna liikmete LHK (Tartus), reg. 19. XII 1909, teg. 1910 → Balti ühingu Tartu osakonna LHK (1919), likv. 1920 (?).

66. Kursi-Härjanurme LHÜ (Tartumaal), reg. 1910, teg. 1910, likv. 1923 paiku.

67. Jõhvi LHÜ (Virumaal), reg. 10. XI 1909, teg. 24. I 1910 → Jõhvi VKÜ (teg. 1919), muundatud → A/S Jõhvi Pank (1923).

68. Antsla LHÜ (Võrumaal), reg. 1909, teg. 7. II 1910 → **Antsla Ü** (1929).

69. Rapla LHÜ (Harjumaal), reg. 27. I 1910, teg. 25. II 1910 → **Rapla Ü** (1920).

70. Põltsamaa VKÜ, reg. 16. X 1909, teg. 1. III 1910 → **Põltsamaa Ü** (1920).

71. Järva-Jaani LHÜ (Järvamaal), reg. 17. II 1910, teg. 4. III 1910 → **Järva-Jaani Ü** (1921).

72. Alatskivi-Kokora LHÜ (Tartumaal), reg. 1. II 1910, teg. 28. III 1910 → **Alatskivi Ü** (1929).

73. Võsu LHÜ (Virumaal), reg. 27. I 1910, teg. 4. IV 1910 → **Võsu Ü** (1933).

74. Kadrina LHÜ (Virumaal), reg. 1910, teg. 9. IV 1910 → **Kadrina Ü** (1926).

75. Vana-Kuuste LHÜ (Tartumaal), reg. 13. IV 1910, teg. 9. V 1910 → **Vana-Kuuste Ü** (1921).

76. Kodavere LHÜ (Tartumaal), reg. 13. IV 1910, teg. 9. V 1910 → **Pala Ü** (1927).

77. Rakke LHÜ (Järvamaal), reg. 1910, teg. 15. V 1910, likv. 1925 paiku.

78. Juuru LHÜ (Harjumaal), reg. 17. II 1910, teg. 16. V 1910 → **Juuru Ü** (1924).

79. Vardi LHÜ (Harjumaal), reg. 1910, teg. 16. VI 1910 → Varbola Ü (1920), likv. 1922.

80. Maarja-Magdaleena LHÜ (Tartumaal), reg. 13. IV 1910, teg. 25. VI 1910 → **Maarja-Magdaleena Ü** (1929).

81. Palamuse LHÜ (Tartumaal), reg. 26. IV 1910, teg. 27. VI 1910 → Palamuse HLK (1934) → **Palamuse Ü** (1938).

82. Valga II VKÜ, reg. 7. I 1910, teg. 1. VII 1910, liidetud → A/S Eestimaa Tööstuse ja Kaubanduse Pank (1921).

83. Jakobi-Enge LHÜ (Pärnumaal), reg. 1909, teg. 1. VII 1910 → Pärnu-Jakobi LHÜ (1921) → **Pärnu-Jakobi Ü** (1930).

84. Keila LHÜ (Harjumaal), reg. 30. VI 1910, teg. 5. VIII 1910 → Keila Ü (1920), likv. 1934.

85. Narva LHÜ, reg. 1910, teg. 1910, likv. 1919 (?).

86. Udeva LHÜ (Järvamaal), reg. 1910, teg. 13. VIII 1910 → **Udeva Ü** (1925).

87. Rõngu LHÜ (Tartumaal), reg. 1910, teg. 1. IX 1910 → **Rõngu Ü** (1933).

88. Kuusalu LHÜ (Harjumaal), reg. 30. VI 1910, teg. 27. X 1910 → **Kuusalu Ü** (1929).

89. Velise LHÜ (Läänemaal), reg. 14. X 1910, teg. 2. XII 1910, liidetud → Lääne-Eesti Ü (1930).

90. Kullamaa LHÜ (Läänemaal), reg. 1. VII 1910, teg. 5. XII 1910 → **Kullamaa Ü** (1926).

91. Lüganuse LHÜ (Virumaal), reg. 13. X 1910, teg. 2. I 1911 → **Lüganuse Ü** (1920).

92. Kõpu LHÜ (Viljandimaal), reg. 24. IV 1910, teg. 22. I 1911 → Kõpu Ü (1920) → **Kõpu HLK** (1932).

93. Märjamaa LHÜ (Läänemaal), reg. 18. XII 1910, teg. 27. II 1911 → Märjamaa Ü (1924) → **Lääne-Eesti Ü** (1930).

94. Keina LHÜ (Läänemaal), reg. 20. I 1911, teg. 1. III 1911 → **Hiiu Ü** (1922).

95. Vigala LHÜ (Läänemaal), reg. 30. VI 1910, teg. 5. III 1911 → Vigala ühistegeline laenuasutis (1921) → **Vigala Ü** (1933).

96. Paide VKÜ, reg. 5. V 1911, teg. 1911, liitus → Paide Eesti LHÜ (1921).

97. Kuressaare LHÜ, reg. 1911, teg. 1911, liitus Kuressaare VKÜ-ga võttes nimeks **Saarte Ü** (1920).

98. Tori LHÜ (Pärnumaal), reg. 12. I 1911, teg. 12. III 1911 → **Tori Ü** (1933).

99. Mõisaküla LHÜ (Pärnumaal), reg. 1911, teg. 30. III 1911 → **Mõisaküla Ü** (1920).

100. Audru LHÜ (Pärnumaal), reg. 1911, teg. 2. IV 1911, likv. 1925 paiku.

101. Virtsu LHÜ „Sõber" (Läänemaal), reg. 1910, teg. 3. VI 1911, likv. 1923 paiku.

102. Kärgu LHÜ (Pärnumaal), reg. 1911, teg. 25. VI 1911 → Kergu LHÜ (1923) → **Kergu Ü** (1933).

103. Mustjala valla kogukondlik LHK (Saaremaal), teg. 1911, likv. 1920.

104. Jaagupi LHÜ (Virumaal), reg. 27. IV 1911, teg. 1. VII 1911 → **Viru-Jaagupi Ü** (1925).

105. Rakvere VKÜ, reg. 10. II 1911, teg. 1. VIII 1911, muundatud → A/S Viru Pank (1920).

106. Tudulinna LHÜ (Virumaal), reg. 1911, teg. 9. X 1911 → **Tudulinna Ü** (1933).

107. Karja LHÜ (Saaremaal), reg. 1911, teg. 8. XI 1911, likv. 1921.

108. Iisaku LHÜ (Virumaal), reg. 5. VIII 1911, teg. 20. XI 1911 → **Iisaku Ü** (1926).

109. Haapsalu Eesti LHÜ, teg. 2. XII 1911, likv. 1920.

110. Mustvee VKÜ (Tartumaal), reg. 1911, teg. 2. I 1912 → **Mustvee Vastastikku Krediitühisuse Ü** (1933).

111. Kavastu LHÜ (Tartumaal), teg. 17. III 1912 → **Kavastu Ü** (1933).

112. Joala VKÜ (Narvas), reg. 18. I 1909, teg. 16. IV 1912, liidetud → A/S Harju Pank (1920).

113. Haapsalu VKÜ, reg. 23. XI 1911, teg. 1. V 1912, liidetud → A/S Tallinna Krediit Pank (1921).

114. Tallinna Kaupmeeste VKÜ, teg. 1912, muundatud → A/S Tallinna Kaupmeeste Diskonto ja Laenu Pank (1920).

115. Nuustaku VKÜ (Tartumaal), teg. 1912, liitus → Nuustaku Eesti LHÜ (1921).

116. Ulila valla kogukondlik LHK (Tartumaal), teg. 1912, muundatud → Ulila LHÜ (reg. 16. X 1924, teg. 1. XII 1924) → **Ulila HLK** (1933).

117. Kauplejate ja tööstajate LHÜ Tartus, teg. 1. VIII 1912, likv. 1916.

118. Kolga-Jaani LHÜ (Viljandimaal), teg. 1. XI 1912 → **Kolga-Jaani Ü** (1928).

119. (Harju-) Jaani kihelkonna LHÜ (Harjumaal), reg. 15. VI 1912, teg. 5. XI 1912 → Harju-Jaani LHÜ (1920) → **Raasiku Ü** (1926).

120. Vastseliina LHÜ (Võrumaal), reg. 26. X 1912, teg. 5. I 1913 → **Vastseliina Ü** (1926).

121. Tartu III LHÜ, teg. 20. II 1913, liidetud → Tartu Eesti LHÜ (1931).

122. Baltiski LHÜ (Harjumaal), reg. 22. I 1913, teg. 27. II 1913 → Baltiski VKÜ → **Baltiski Ü** (1921).

123. Pärnu II VKÜ, reg. 19. X 1912, teg. 2. III 1913, muundatud → A/S Pärnu Krediit Pank (1921).

124. Mahu (Viru-Nigula) LHÜ (Virumaal), reg. 21. I 1913, teg. 17. III 1913 → **Viru-Nigula Ü** (1924).

125. Tartu Kaubanduse ja Tööstuse VKÜ, reg. 9. XII 1912, teg. 1. IV 1913, muundatud → A/S Kauba Pank (1920).

126. Riidaja-Kärstna-Leebiku valdade kogukondlik LHK (enne Viljandimaal, nüüd Valgamaal), teg. 1. VII 1913, muundatud → Riidaja-Kärstna-Leebiku LHÜ (reg. 6. VIII 1921) → Ü „Riidaja" (1925) → **Riidaja Ü** (1933).

127. Viiratsi valla kogukondlik LHK (Viljandimaal), teg. 1913, likv. 1919 (?).

128. Laeva valla kogukondlik LHK (Tartumaal), teg. 1913, likv. 1919 (?).

129. Kihelkonna valla kogukondlik LHK (Saaremaal), reg. 31. V 1913, teg. 1913, likv. 1928.

130. Hellamaa valla kogukondlik LHK (Saaremaal), teg. 1913, likv. 1918.

131. Pöide LHÜ (Saaremaal), teg. 1913, likv. 1919 (?).

132. Põhja LHÜ (Tallinnas), reg. 24. VII 1913, teg. 26. VIII 1913 → Põhja-Eesti Ü (1920) → Kinnisvaraomanikkude Pank (1931) → **Kinnisvaraomanikkude Ü Tallinnas** (1933).

133. Mihkli LHÜ (Läänemaal), teg. 22. IX 1913 → Mihkli Ü (1922), liidetud → Lihula Ü (1933).

134. Laimjala valla kogukondlik LHK (Saaremaal), teg. 8. X 1913, likv. 1920.

135. Päidla valla kogukondlik LHK (Tartumaal), teg. 10. XII 1913, muundatud → Päidla LHÜ (reg. 28. I 1927) → **Päidla HLK** (1933).

136. Petseri VKÜ, reg. 25. VII 1913, teg. 19. I 1914 → Petseri Kooperatiiv Pank (1919), liidetud → Petseri LHÜ (1924).

137. Suure-Jaani LHÜ (Viljandimaal), teg. 1. IV 1914 → **Suure-Jaani Ü** (1921).

138. Kuressaare VKÜ, teg. 14. V 1914, liitus → Kuressaare LHÜ (1920).

139. Erastvere valla kogukondlik LHK (Võrumaal), teg. 27. VII 1914, muundatud → Erastvere Ü (reg. 16. II 1926, teg. 1. IV 1926) → **Kanepi Ü** (1939).

140. Suur-gildi pangakontor (Tartus), reg. 15. III 1914, teg. 1. IX 1914, likv. 1923.

141. Rõuge LHÜ (Võrumaal), teg. 3. IV 1916, likv. 1918.

142. O/Ü Eesti Rahvapank (Tallinnas), reg. 29. VIII 1919, teg. 12. III 1920, muundatud → **Ü/K „Eesti Rahvapank"** (reg. 27. VII 1925).

143. **Petseri Ü**, reg. 14. IX 1920, teg. 1920.

144. Suislepi LHÜ (Viljandimaal), reg. 16. IX 1920, teg. 1920, liidetud → Suislepa Põllupidajate Ü (1932).

145. Riigi ja omavalitsuse ametnikkude ja teenijate ühingu „Ametnikkude Pank" (Tallinnas), reg. 10. I 1921, teg. 3. IV 1921 → **Tallinna Ü** (1928).

146. **Jõgeva Ü** (Tartumaal), reg. 7. IV 1921, teg. 16. IV 1921.

147. Uderna-Elva LHÜ (Tartumaal), reg. 30. III 1921, teg. 22. VII 1921 → Elva LHÜ (1923) → **Elva Ü** (1933).

148. Eesti Koloniaal Ü (Tallinnas), reg. 10. VI 1921, teg. 1921, likv. 1926.

149. **Võhma Ü** (Viljandimaal), reg. 17. XI 1921, teg. 1922.

150. Tartu Ü, reg. 26. XI 1921, teg. 1. II 1922, liidetud → Tartu Eesti LHÜ (1933).

151. **Tapa Ü** (Järvamaal), reg. 25. XI 1921, teg. 3. II 1922.

152. Tartu Juudi LHÜ, reg. 26. XI 1921, teg. 7. II 1922 → **Tartu Juudi Ü** (1922).

153. **Narva-Jõesuu Ü**, reg. 22. IV 1922, teg. 30. IV 1922.

154. **Tallinna Juudi Ü**, reg. 12. IV 1922, teg. 1. VII 1922.

155. Tarvastu LHÜ (Viljandimaal), reg. 24. VII 1922, teg. 2. XI 1922 → **Tarvastu Ü** (1927).

156. Eesti orkestrantide ühisuse juures asuv LHÜ (Tallinnas), reg. 14. X 1922, teg. 1922 → Eesti Muusikute Ü (1926) → Eesti Muusikute HLK (1933), likv. 1934.

157. Tallinn-Vaksali posti, telegraafi ja telefoni kontori teenijate LHÜ, reg. 23. VI 1922, teg. 1923 → **Tallinn-Vaksali Postkontoriteenijate HLK** (1933).

158. Tartu Majaomanikkude Pank, reg. 12. III 1923, teg. 15. V 1923 → **Ü Tartu Majaomanikkude Pank** (1933).

159. Värska LHÜ (Petserimaal), reg. 8. IX 1923, teg. 15. IX 1923 → **Värska Ü**(1933).

160. **Orissaare Ü** (Saaremaal), reg. 12. X 1923, teg. 18. XI 1923.

161. Tartu Töösturite Ü, reg. 13. VI 1923, teg. 1923, likv. 1927.

162. Kehtna LHÜ (Harjumaal), reg. 9. V 1923, teg. 1923, liidetud → Rapla Ü (1929).

163. Piirsalu Ü (Läänemaal), reg. 21. III 1923, teg. 1923 → **Risti Ü** (1930).

164. **Jõhvi Ü** (Virumaal), reg. 22. XII 1923, teg. 26. I 1924.

165. **Kloostri Ü** (Harjumaal), reg. 21. XII 1923, teg. 1. II 1924.

166. Tallinna Majaomanikkude Pank, reg. 4. X 1923, teg. 2. II 1924 → **Tallinna Majaomanikkude Pank, Ü** (1933).

167. Vilo vastastikune LHÜ (Petserimaal), reg. 20. VIII 1923, teg. 15. II 1924 → **Vilo Ü** (1933).

168. Posti, telegraafi ja telefoni teenijate kutseühisuse Tallinna osakonna HLK (Tallinnas), reg. 9. II 1924, teg. 15. II 1924 → Posti-telegraafi-telefoniteenijate HLK (1925) → **Postiteenijate HLK** (1933).

169. Kokora LHÜ (Tartumaal), reg. 19. I 1924, teg. 17. II 1924 → **Kokora Ü** (1930).

170. Mäe valla LHÜ (Petserimaal), reg. 31. XII 1923, teg. 7. III 1924 → **Mäe Ü** (1930).

171. Martna LHÜ (Läänemaal), reg. 17. XI 1923, teg. 12. IV 1924 → **Martna Ü** (1930).

172. **Roela Ü** (Tartumaal), reg. 14. III 1924, teg. 1. V 1924.

173. Saare LHÜ (Tartumaal), reg. 14. IV 1924, teg. 17. VI 1924 → **Saare Ü** (1927).

174. **Vihula Ü** (Virumaal), reg. 24. III 1924, teg. 24. VI 1924.

175. **Ambla Ü** (Järvamaal), reg. 13. VI 1924, teg. 25. VIII 1924.

176. Riigi trükikoja ametnikkude ja teenijate HLK (Tallinnas), reg. 28. VI 1924, teg. 16. IX 1924 → **Riigi Trükikoja Teenijaskonna HLK** (1933).

177. **Tõrva Ü** (Valgamaal), reg. 10. X 1924, teg. 5. XI 1924.

178. Tartu posti-telegraafi-telefoni teenijate LHÜ, reg. 26. XI 1924, teg. 1924 → **Tartu Postiteenijate HLK** (1933).

179. Harju maakonna politseiametnikkude ja teenijate omavaheline HLK, reg. 19. IX 1924, teg. 1924 → Tallinna-Harju prefektuuri maa jaoskondade ametnikkude ja teenijate omavaheline HLK (1926), liidetud → Tallinna-Harju prefektuuri ametnikkude ja teenijate HLK (1927).

180. Senno LHÜ (Petserimaal), reg. 6. XII 1924, teg. 2. I 1925 → **Senno Ü** (1933).

181. Aktsiisiteenijate LHK (Tallinnas), reg. 8. XI 1924, teg. 17. II 1925 → **Maksuametnikkude HLK** (1929).

182. Kambja valla LHÜ (Tartumaal), reg. 12. XII 1924, teg. 20. II 1925 → **Kambja HLK** (1933).

183. Rootova LHÜ (Petserimaal), reg. 8. I 1925, teg. 24. II 1925 → **Rootova Ü** (1931).

184. Posti, telegraafi ja telefoni peavalitsuse teenijate LHÜ (Tallinnas), reg. 28. II 1925, teg. 12. III 1925 → **Postivalitsuse Teenijate HLK** (1933).

185. Tartu-Võru Rahukogu juures asuv LHK (Tartus), reg. 14. II 1925, teg. 12. III 1925 → **Tartu Ringkonnakohtu juures asuv HLK** (1935).

186. **Koeru Ü** (Järvamaal), reg. 9. II 1925, teg. 21. III 1925.

187. Pärnumaa Ametnikkude Ü (Pärnus), reg. 28. III 1925, teg. 19. V 1925 → **Pärnu Ametnikkude Ü** (1933).

188. **Haapsalu Ü**, reg. 4. IV 1925, teg. 6. VI 1925.

189. Narva posti, telegraafi ja telefoni teenijate LHÜ, reg. 25. VII 1925, teg. 4. IX 1925 → **Narva Riigiteenijate HLK** (1933).

190. Riigikontrolli sõjaväe osakonna ametnikkude HLK (Tallinnas), reg. 3. X 1925, teg. 20. IX 1925, likv. 1933.

191. **Põllupidajate Ü** (Tallinnas), reg. 5. IX 1925, teg. 29. XI 1925; **osakond Keilas,** teg. 1935.

192. Esimene Setu LHÜ, reg. 3. V 1923, teg. 1925 → Obinitsa Ü (1928), liidetud → Petseri Laenu-Hoiu Ü (1936).

193. **Narva Juudi Ü**, reg. 24. III 1924, teg. 1925.

194. Harju maakonnavalitsuse ametnikkude ja teenijate omavaheline HLK (Tallinnas), reg. 2. V 1925, teg. 1925, likv. 1933.

195. **Kernu Ü** (Harjumaal), reg. 17. I 1925, teg. 1925.

196. Kabala Ü (Virumaal), reg. 12. III 1925, teg. 1925, likv. 1931.

197. Are Ü (Pärnumaal), reg. 25. IV 1925, teg. 1925, likv. 1933.

198. **Peetri Koguduse HLK** (Võrumaal), reg. 9. IX 1925, teg. 1. I 1926.

199. **Teine Tallinna Ü**, reg. 17. X 1925, teg. 1926.

200. **Eesti Õpetajate Ü** (Tallinnas), reg. 24. X 1925, teg. 1. III 1926.

201. **Olustvere Ü** (Viljandimaal), reg. 22. XII 1925, teg. 12. III 1926.

202. **Laekvere Ü** (Virumaal), reg. 2. III 1926, teg. 12. III 1926.

203. **Käru Ü** (Järvamaal), reg. 16. I 1926, teg. 25. III 1926.

204. **Avinurme Ü** (Tartumaal), reg. 24. I 1925, teg. 28. III 1926.

205. **Virumaa Ü** (Rakveres), reg. 16. I 1926, teg. 12. IV 1926.

206. **Kaubanduse Ü** (Tallinnas), reg. 17. IV 1926, teg. 6. V 1926.

207. Töö-Hoolekandeministeeriumi ametnikkude ja teenijate LHÜ (Tallinnas), reg. 17. IV 1926, teg. 1926 → **Hariduse ja Sotsiaalala Teenijate HLK** (1934).

208. **Pärnumaa Põllumeeste Ü** (Pärnus), reg. 31. X 1925, teg. 1. VII 1926.

209. **Põllutööministeeriumi Ametnikkude ja Teenijate HLK** (Tallinnas), reg. 21. V 1926, teg. 23. VIII 1926.

210. Kõlleste valla Ü (Võrumaal), reg. 21. VII 1926, teg. 28. VII 1926 → **Kõlleste Ü** (1933).

211. **Mustvee Ü** (Tartumaal), reg. 4. VIII 1926, teg. 31. VIII 1926.

212. Eesti Maapanga ametnikkude ja teenijate HLK (Tallinnas), reg. 18. X 1926, teg. 20. XI 1926 → **Eesti Maapanga Ametnikkude HLK** (1933).

213. **Valga Ü**, reg. 26. X 1926, teg. 13. XII 1926.

214. Vasknarva LHÜ (Virumaal), reg. 17. XII 1925, teg. 1926, likv. 1933.

215. Anija Ü (Harjumaal), reg. 5. XII 1925, teg. 1926, likv. 1935.

216. Tartu LHK, reg. 8. VII 1926, teg. 1926 → **Tartu Saksa Ü** (1933).

217. **Konju Ü** (Virumaal), reg. 2. III 1926, teg. 1926.

218. Lõuna-Eesti Põllumeeste Ü (Tartus), reg. 9. IV 1926, teg. 1926 → Põllumeeste Pank (1928), likv. 1931.

219. **Järva-Madise Ü** (Järvamaal), reg. 22. I 1927, teg. 10. II 1927.

220. Nõmme Ü (Harjumaal), reg. 25. I 1927, teg. 5. III 1927 → Nõmme Majaomanikkude Pank (1929) → **Nõmme Majaomanikkude Pank, Ü** (1933).

221. Järva Ühine LHK (Paides), reg. 3. III 1927, teg. 21. III 1927 → **Ü „Järva Ühine Laenu-Hoiukassa"** (1933).

222. Pankjavitsa LHÜ (Petserimaal), reg. 31. I 1927, teg. 9. IV 1927 → **Pankjavitsa Ü** (1933).

223. Tallinna-Harju prefektuuri ametnikkude ja teenijate HLK (Tallinnas), reg. 24. III 1927, teg. 13. IV 1927 → **Tallinna Politseiametkonna HLK** (1933).

224. **Laius-Tähkvere Ü** (Tartumaal), reg. 21. III 1927, teg. 22. V 1927.

225. Petserimaa Pank (Petseris), reg. 22. VI 1927, teg. 9. IX 1927 → Petserimaa Ü (1934) → **Petseri Majaomanike Ü** (1936).

226. Tallinna linnateenijate LHÜ, reg. 14. IX 1927, teg. 20. IX 1927 → **Tallinna Linnateenijate HLK** (1935).

227. Võru posti, telegraafi ja telefoni teenijate LHÜ, reg. 15. VIII 1927, teg. 20. IX 1927 → **Võru Posti-Telegraafi-Telefoni Teenijate HLK** (1933).

228. **Hanila Ü** (Läänemaal), reg. 31. V 1927, teg. 27. IX 1927.

229. Sakalamaa Ü (Viljandis), reg. 15. VIII 1927, teg. 15. X 1927 → **Viljandi Majaomanikkude Ü** (1936).

230. **Nuia Ü** (Pärnumaal), reg. 29. VII 1927, teg. 20. X 1927.

231. **Kadila Ü** (Virumaal), reg. 19. X 1927, teg. 30. X 1927.

232. Peipsiäärne LHÜ (Tartumaal), reg. 15. VIII 1927, teg. 16. XI 1927 → **Peipsiäärne Ü** (1931).

233. Narva Majaomanikkude Pank, reg. 11. VII 1924, teg. 1. XI 1927 → **Ü Narva Majaomanikkude Pank** (1931).

234. Politseiametnikkude ja teenijate HLK Narvas, reg. 25. X 1927, teg. 17. XI 1927 → Politseiametnikkude HLK Narvas (1930) → **Narva Politseiametkonna HLK** (1933).

235. Rakvere linna majaomanikkude pank, reg. 3. X 1927, teg. 31. XI 1927 → **Rakvere Majaomanikkude Ü** (1933).

236. Otsekoheste maksude peavalitsuse ametkonna LHÜ (Tallinnas), reg. 12. III 1927, teg. 1927, likv. 1930.

237. Riigikontrolli teedeosakonna ametnikkude HLK (Tallinnas), reg. 17. VI 1927, teg. 1927, likv. 1933.

238. Riigi tööstuskooli õpetajate ja ametnikkude HLK (Tallinnas), reg. 9. IV 1927, teg. 1927, likv. 1933.

239. Elva majaomanikkude pank (Tartumaal), reg. 7. I 1927, teg. 1927, likv. 1931.

240. Eesti ev. luteriusu koguduste Ü (Tartus), reg. 26. X 1926, teg. 1927 → Eesti Koguduste Ü → Koguduste Pank → Kinnisvaraomanikkude Pank, liidetud → Tartu Majaomanikkude Pank (1933).

241. Rahaministeeriumi ametnikkude ja teenijate HLK (Tallinnas), reg. 16. XII 1927, teg. 17. XII 1927 → **Majandusministeeriumi Ametnikkude ja Teenijate HLK** (1929).

242. Kindralstaabi IV osakonna teenijate HLK (Tallinnas), reg. 13. II 1928, teg. 24. I 1928 → **Topo-hüdrograafia HLK** (1930).

243. **Rakke Ü** (Järvamaal), reg. 27. IX 1924, teg. 11. II 1928.

244. Viljandi posti, telegraafi ja telefoni teenijate LHÜ, reg. 19. I 1928, teg. 21. II 1928 → **Viljandi Postiteenijate HLK** (1934).

245. **Misso Ü** (Võrumaal), reg. 7. II 1928, teg. 16. III 1928.

246. Tartu Tööliste LHÜ, reg. 23. XII 1927, teg. 18. III 1928 → **Tartu Töölisü** (1933).

247. **Puka Ü** (Valgamaal), reg. 23. IX 1927, teg. 20. III 1928.

248. Pärnu posti, telegraafi ja telefoni kontori teenijate LHÜ, reg. 15. III 1928, teg. 7. IV 1928 → **Pärnu Postiteenijate HLK** (1933).

249. **Haapsalu Õpetajate Ühingu HLK,** reg. 30. IX 1927, teg. 20. IV 1928.

250. Hoiu-Ühisus „Hoiula" (Tallinnas), reg. 22. II 1928, teg. 28. IV 1928 → **Tallinna Linnaomavalitsuse Teenijate HLK „Hoiula"** (1933).

251. Petserimaa VKÜ (Petseris), reg. 16. III 1928, teg. 28. IV 1928 → **Petserimaa Kaubanduse Ü** (1933).

252. **Nissi Ü** (Harjumaal), reg. 30. V 1923, teg. 6. V 1928.

253. **Kärdla Ü** (Läänemaal), reg. 25. IV 1928, teg. 19. V 1928.

254. **Rakvere Riigi- ja Omavalitsuseteenijate HLK,** reg. 27. II 1928, teg. 20. VI 1928.

255. Pärnu Majaomanikkude Pank, reg. 21. IX 1927, teg. 5. VII 1928 → **Pärnu Majaomanikkude Pank, Ü** (1933).

256. **Lelle Ü** (Pärnumaal), reg. 15. IV 1928, teg. 9. VIII 1928.

257. **Türi Ü** (Järvamaal), reg. 27. VII 1928, teg. 12. VIII 1928.

258. Põllumeeste Ü Tapal (Järvamaal), reg. 4. VII 1928, teg. 21. VIII 1928 → **Tapa Põllumeeste Ü** (1933).

259. Põltsamaa Majaomanikkude Pank (Viljandimaal), reg. 3. V 1928, teg. 1. X 1928 → Põltsamaa Majaomanikkude Ü (1933) → **Põltsamaa Majaomanike ja Põllumeeste Ü** (1935).

260. **Sürgavere Ü** (Viljandimaal), reg. 13. IX 1928, teg. 9. X 1928.

261. Karja LHÜ (Saaremaal), reg. 18. IX 1928, teg. 10. X 1928 → **Pärsamaa Ü** (1933).

262. **Põllumeeste Keskpank** (Tallinnas), reg. 9. III 1928, teg. 15. X 1928.

263. Saaremaa Rahvapank (Kuressaares), reg. 21. VIII 1928, teg. 15. X 1928 → **Saaremaa Rahva-Ü** (1929).

264. **Leisi Ü** (Saaremaal), reg. 24. IX 1928, teg. 22. X 1928.

265. **Kihelkonna Ü** (Saaremaal), reg. 11. IX 1928, teg. 1. XI 1928.

266. **Tarvastu Põllumeeste Ü** (Viljandimaal), reg. 2. XI 1928, teg. 15. XI 1928.

267. Kursi Ü (Tartumaal), reg. 29. IV 1925, teg. 1928 → **Kursi HLK** (1933).

268. Tallinna inseneride ühingu juures asuv HLK, reg. 6. VI 1928, teg. 1928, likv. 1931.

269. Piirisaare LHÜ (Tartumaal), reg. 20. VI 1928, teg. 1928, likv. 1933.

270. Petseri maakonna rahvapank (Petseris), reg. 10. IX 1928, teg. 1928 → Petseri KÜ, likv. 1933.

271. **Varstu Ü** (Võrumaal), reg. 26. XI 1928, teg. 2. I 1929.

272. Satseri LHÜ (Petserimaal), reg. 26. III 1927, teg. 15. I 1929, likv. 1933.

273. Tolliteenijate LHÜ (Tallinnas), reg. 12. I 1929, teg. 1. II 1929 → **Tolliametkonna Ü** (1931).

274. Anna, Järvamaal, Ü, reg. 7. III 1928, teg. 1929, liidetud → Järvamaa Ü (1934).

275. Tartu-Valga prefektuuri piirkonnas asuvate politseiametnikkude HLK (Tartus), reg. 20. XI 1928, teg. 12. III 1929 → **Tartu Politsei HLK** (1933).

276. Karilatsi valla Ü (Võrumaal), reg. 5. II 1929, teg. 7. 1929 → **Karilatsi Ü** (1933).

277. Skarjatina LHÜ (Virumaal), reg. 25. V 1928, teg. 1. V 1929 → **Skarjatina Ü** (1933).

278. **Paatsalu Ü** (Läänemaal), reg. 7. V 1929, teg. 20. V 1929.

279. **Pärnu Politseiametnikkude HLK**, reg. 17. V 1929, teg. 28. V 1929.

280. Suislepa Põllupidajate Ü (Viljandimaal), reg. 18. VI 1929, teg. 16. VII 1929 → **Suislepa Ü** (1931).

281. **Vastse-Otepää Ü** (enne Tartumaal, nüüd Võrumaal), reg. 27. IV 1929, teg. 21. VIII 1929.

282. Põllumajanduse Pank (Tartus), reg. 21. VIII 1929, teg. 4. IX 1929 → **Põllumajanduse Pank, Ü** (1933); **osakond Valgas**, teg. 11. III 1939.

283. **Järvamaa Ü** (Paides), reg. 2. VIII 1929, teg. 21. IX 1929.

284. Valgjärve Ü (Võrumaal), reg. 30. V 1929, teg. 22. IX 1929 → **Valgjärve HLK** (1933).

285. Eestimaa Väikelaenu Ühisus (Tallinnas), reg. 17. VII 1929, teg. 15. X 1929 → **Eestimaa Väikelaenu Ühisus, HLK** (1933).

286. Raamatupidajate kolleegiumi HLK (Tallinnas), reg. 15. III 1929, teg. 1929, likv. 1933.

287. Võru politseiametnikkude HLK, reg. 16. IV 1929, teg. 1929, likv. 1933.

288. Võru-Petseri abiprefektuuri politseiametnikkude HLK (Petseris), reg. 27. III 1929, teg. 1929, likv. 1933.

289. Petserimaa Põllumeeste Ü (Petseris), reg. 2. XI 1929, teg. 1929, likv. 1934.

290. **Põlva Ü** (Võrumaal), reg. 12. XI 1929, teg. 2. I 1930.

291. **Veriora Ü** (Võrumaal), reg. 14. X 1929, teg. 6. I 1930.

292. Viljandi-Pärnu Rahukogu juures asuv HLK (Viljandis), reg. 26. XI 1927, teg. 20. III 1930 → **Viljandi-Pärnu Rahukogu Ametnikkude HLK** (1934).

293. Pärnu HLK, reg. 6. VI 1930, teg. 12. VII 1930 → **Pärnu Ü** (1933).

294. **Kunda Ü** (Virumaal), reg. 19. VI 1930, teg. 18. X 1930.

295. **Holstre Ü** (Viljandimaal), reg. 4. VI 1930, teg. 18. X 1930.

296. **Mihkli Põllumeeste Ü** (Läänemaal), reg. 25. IX 1930, teg. 1. XI 1930.

297. **Veeteede Valitsuse Ametnikkude HLK** (Tallinnas), reg. 27. VIII 1930, teg. 20. XII 1930.

298. Riigi trükikoja tööliste ja teenijate HLK (Tallinnas), reg. 19. II 1930, teg. 1930, likv. 1934.

299. Tööstuse Ü (Nõmmel — Harjumaal), reg. 8. V 1930, teg. 1930, likv. 1935.

300. Majaomanikkude Krediitpank (Tallinnas), reg. 15. XI 1930, teg. 10. II 1931 → **Majaomanike Krediitpank, Ü** (1933).

301. **Kärgula Ü** (Võrumaal), reg. 18. XII 1928, teg. 22. VIII 1931.
302. Rannu LHÜ (Tartumaal), reg. 11. VII 1923, teg. 19. IX 1931 → **Rannu HLK** (1933).
303. **Haapsalu HLK**, reg. 10. VII 1929, teg. 11. XI 1931.
304. Riigi Statistika Keskbüroo ametnikkude HLK (Tallinnas), reg. 21. II 1931, teg. 1931, likv. 1936.
305. Haapsalu Majaomanikkude Pank, reg. 19. V 1931, teg. 1932 → Haapsalu Majaomanikkude Pank, Ü (1933), likv. 1934.
306. **Tallinna Tööliste Ü**, reg. 16. VII 1932, teg. 13. II 1933.
307. **Hoiu-, Laenu- ja Abiandmisekassa „Ühisabi"** (Tallinnas), reg. 14. II 1933, teg. 27. II 1933.
308. **Sindi Ü** (Pärnumaal), reg. 11. I 1937, teg. 26. IV 1937.
309. **Kehra Ü** (Harjumaal), reg. 27. XI 1937, teg. 16. V 1938.
310. **A/S „Keskkassa"**, reg. 28. XI 1938, teg. 1938.
311. **A/S „Tekla" Ametnikkude ja Teenijate HLK** (Tallinnas), reg. 21. XII 1938, teg. 1. III 1939.
312. **Jõgeva Põllumeeste Ü** (Tartumaal), reg. 19. XII 1938, teg. 18. III 1939.

3. Tegevust mittealustanud lühikrediidiühistud.

1. Antsla LHÜ (rahv. Anzma laenu- ja tagavarakassa selts) (Võrumaal), reg. 7. XI 1872.
2. Narva LHÜ, reg. 25. I 1875.
3. Narva LHK, reg. 3. XI 1875.
4. Rannu LHÜ (Tartumaal), reg. 1910.
5. Loona LHÜ (Saaremaal), reg. 1911.
6. Nursi LHÜ (Võrumaal), reg. 1914.
7. Eestimaa LHÜ Liit (Tallinnas), reg. 1917.
8. Juudi LHÜ (Tallinnas), reg. 4. IV 1921.
9. Virumaa Õpetajate LHK (Rakveres), reg. 3. IX 1921.
10. Läänemaa Ühistegeline Laenuasutis (Haapsalus), reg. 13. I 1922.
11. Viljandi Üürnikkude Ü, reg. 5. IV 1922.
12. Tallinna Eesti Kaupmeeste Ü, reg. 29. XI 1922.
13. Diskonto Kooperatiiv Pank (Tallinnas), reg. 10. I 1923.
14. Tallinna Ü, reg. 5. IX 1923.
15. Satserinna LHÜ (Petserimaal), reg. 22. XI 1923.
16. Irboska Eesti LHÜ (Petserimaal), reg. 5. III 1924.
17. Kaubanduse-Tööstuse Kooperatiiv Pank (Tallinnas), reg. 26. IX 1924.
18. Piimatööstuse Ü (Tallinnas), reg. 13. XII 1924.
19. Jõelehtme Ü (Harjumaal), reg. 24. I 1925.
20. J. Westholmi erahumanitaargümnaasiumi õpetajate HLK (Tallinnas), reg. 16. V 1925.
21. Meremäe LHÜ (Petserimaal), reg. 12. IX 1925.
22. LHÜ „Laekas" (Tallinnas), reg. 12. XII 1925.
23. Einmanni Ü (Järvamaal), reg. 2. III 1926.
24. Põllumeeste Ü (Tartus), reg. 10. III 1926.
25. Lohusuu Ü (Tartumaal), reg. 12. III 1928.
26. Pikevere Ü (Järvamaal), reg. 26. III 1928.

27. Esna Ü (Järvamaal), reg. 19. IV 1928.
28. Majanduspank (Tartus), reg. 1. VI 1929.
29. Võõpsu Pank (Võrumaal), reg. 20. X 1928.
30. Tuhalaane Ü (Viljandimaal), reg. 22. I 1929.
31. Järvamaa Põllupidajate Ü (Paides), reg. 1. VI 1929.
32. Vaivara Laenupank (Virumaal), reg. 8. VI 1929.
33. Viljandi Majaomanikkude Pank, reg. 26. VI 1929.
34. Järvamaa Põllumeeste Ü (Türil), reg. 19. VII 1929.
35. Mala LHÜ (Petserimaal), reg. 13. I 1930.
36. Päinurme-Rutikvere Ü (Järvamaal), reg. 16. I 1930.
37. Nõmme Ü (Harjumaal), reg. 3. VII 1930.
38. Vana-Irboska Ü (Petserimaal), reg. 29. IV 1931.

B. LÜHIKREDIIDIÜHISTUTE VARANDUS- JA KAPITALISTRUKTUURI STATISTIKA.

Eelmärkmeid.

Järgnevais tabeleis on toodud tähtsamad lühikrediidiühistute varandus- ja kapitalistruktuuri statistilised andmed. Andmed lahtreis „kinnis-, vallasvara", „väärtpaberid", „laenud" (tähtajalised, diskonto- ja kontokorrentlaenud, diskonditud kupongid jt.), „korrespondendid", „kassavarud" (jooksvad hoiused teistes pankades, väärtused, kassa) ja „muud aktivad" (üleminevad summad, külmunud ja kahtlased laenud, protestitud vekslid, tuleva aasta kulud, tagasimakstavad kulud, pikendatud põllumajanduslaenud jms.) kokkuliidetult annavad bilansi aktiva poole kitsamas mõttes. Andmed lahtreis „põhikapital" (osuskapital), „varukapital" (harilikud ja erivarukapitalid; viimaste hulka kuuluvad kahjutasu-, majaehitus-, põhi- jt. varukapitalid), „üle-, *puudu*jääk" (jooksva ja eelmiste aastate ülejäägid; puudujääk on märgitud kursiivis ja evib miinusmärgi), „amortisatsioonikapital", „tähtajalised hoiused" (siia on liidetud ka erikapitalid, nagu ametnike pensionikapital, sundhoiused jt. võla iseloomuga kapitalid, mis on paigutatud panka eriaktivaid eraldamata), „jooksvad hoiused" (koos kontokorrent-kreeditsaldodega), „korrespondendid", „võlad" (rediskonto, kontokorrentvõlg jt.) ja „kreeditorid" kokkuliidetult annavad bilansi passiva poole kitsamas mõttes. Bilansi aktiva kitsamas mõttes (esimesed kuus lahtrit „aastad" lahtri järel) on võrdne bilansi passivaga kitsamas mõttes (viimased üheksa lahtrit enne „liikmed" lahtrit, kusjuures „puudujääk" kursiivis evib miinusmärgi). Bilansile kitsamas mõttes läbivate kirjete (st. kirjete, mis esinevad aktivas ja passivas võrdse summaga) ja puudujäägi liitmisega saame bilansisumma, mis on näidatud lahtris „bilanss" ja üldiselt vastab originaalbilansi bilansisummale. Läbivaist kirjeist on esitatud vaid „vahestiskrediidid" (garantiide ja mitmesuguste deebitoride kokkuvõte) ja „riiklikud fondilaenud" (need on näidatud summaga, milles aktiva ja passiva pooled on omavahel võrdsed; kui aktiva poole riiklikud fondilaenud on suuremad passiva poole riiklikkudest fondidest saadud summadest, siis see vahesumma on paigutatud „muude aktivate" alla kui külmunud laenud), kuna esitamata on jäetud teised läbivad kirjed, nagu osakonnad, liikmete käenduskohustu-

sed, inkassodokumendid jt. „Bilansist" bilansi kitsamas mõttes, „vahestiskrediitide", „riiklikkude fondilaenude" ja p u u d u j ä ä g i (on näidatud kursiivis „üle-, puudujäägi" lahtris) mahaarvamisel tekkiv saldo näitabki eelmainitud esitamata läbivate kirjete suurust.

Tabeleis esitatud andmed on kogutud suures osas pankadelt endilt, kuid küllaltki tähtsas osas mitmesuguseist muist allikaist. Seejuures osutus paratamatuks andmete mitmekordne ümberkirjutamine, enne kui nad käesoleva teosega jõuavad nende kasutajate kätte. Seepärast on võimalikud eksitused ja vead, hoolimata mitmekordsest kontrollist. Neil põhjusil ei tekkinud aga vead, mis on põhjustatud algmaterjalis esinevaist koondatud kirjetest. Kõige sagedamini esinevad sellised vead tähtajaliste ja jooksvate hoiuste suhtes. Sel korral, kui algmaterjalis olid koondatud ühte kirjesse tähtajalised ja jooksvad hoiused, siis on nad näidatud ühe summana „tähtajaliste hoiuste" lahtris. Samuti tuli mõnikord näidata sel põhjusel amortisatsioonikapital „varukapitali" lahtris koos varukapitaliga. Silmas tuleb pidada ka varajasemat praksist, mille järgi amortisatsioonikulu kirjutati otseselt maha kinnis- ja vallasvarast, erilist amortisatsioonikapitali loomata. — Esitatud statistilisis andmeis on püütud võimalust mööda parandada üle- ja puudujääki, kui kuludesse oli kantud enne tulemuse väljatoomist ülejäägi osasid — varukapitaliks kantud summasid (näit. omakapitali %%, varukapitali väärtpaberite %% jt.) ja eelmiste aastate puudujääke — ning tuludesse puudujäägi osasid — varukapitalist võetud summasid ja eelmiste aastate ülejääke.

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	1. Tartu Saksa Laenu-Hoiu Ühisus.								
1859	—	—	3.175	—	110	—	—	—	3.285
1885	—	—	112.465	—	11.098	—	—	—	123.563
1890	—	—	134.108	—	388	476	—	—	134.972
1894	—	—	132.027	—	16.499	—	—	—	148.526
1900	—	31.718	60.122	—	651	—	—	—	92.491
1905	—	127.170	93.871	—	2.119	—	—	—	223.160
1910	623	41.219	249.215	—	1.465	—	—	—	292.522
1913	505	44.569	393.869	—	1.597	—	—	—	440.540
1920	409	—	681.380	—	25.063	—	—	—	706.852
	2. Ühispank „Viljandi Laenu- ja Tagavara Kassa".								
1870	75	—	53.600	—	40.175	—	—	—	93.850
1875	191	116.590	118.888	—	9.718	—	—	—	294.126
1880	130	81.404	308.869	—	13.804	—	—	—	404.207
1885	—	25.687	340.332	—	83.434	—	—	—	449.453
1890	50	29.794	315.300	4.291	18.884	—	—	—	368.319
1895	40	34.199	279.111	—	62.664	4.500	—	—	380.514
1900	40	38.288	359.362	—	19.306	—	—	—	416.996
1905	40	52.150	352.610	—	33.213	—	—	—	438.013
1910	—	36.223	337.858	—	38.611	—	—	—	412.692
1915	—	36.549	282.810	—	37.922	—	—	—	357.281
1920	—	58.950	152.750	—	160.983	—	—	—	372.683
1925	—	20.000	654.000	—	42.566	7.920	—	—	724.486
1930	—	104	66.584	366	8.175	383	1.000	—	80.887
1935	87	11.381	92.594	—	9.041	881	3.750	—	117.734
	3. Põltsamaa Laenu-Hoiu Kassa.								
1870	—	—	10.000	—	1.232	—	—	—	11.232
1875	—	15.000	95.000	—	2.324	—	—	—	112.324
1879	90	48.712	122.050	—	4.613	1.121	—	—	176.586
1885	—	21.000	106.190	—	—	—	—	—	127.190
1890	—	43.400	140.760	—	7.799	—	—	—	191.959
1895	—	—	174.315	—	32.799	—	—	—	207.114
1900	—	84.529	208.757	—	1.974	4.368	—	—	299.628
1906	—	—	335.429	—	14.179	—	—	—	349.608
1910	5.099	103.830	370.560	—	8.692	—	—	—	488.181
1913	2.010	124.113	473.212	—	13.931	—	—	—	613.266
1920	767	154.867	247.112	—	394.051	6.106	—	—	802.903
	4. Petseri Laenu-Hoiu Ühispank.								
1875	—	945	28.127	—	499	—	—	—	29.571
1880	—	2.666	40.460	—	1.511	—	—	—	44.637
1885	—	6.299	29.663	—	2.076	—	—	—	38.038
1890	—	6.814	40.844	—	2.139	—	—	—	49.988
1895	—	8.048	49.166	—	377	—	—	—	57.813
1900	—	11.535	49.742	—	18.133	—	—	—	79.410
1905	—	12.499	47.943	—	12.812	—	—	—	73.254
1910	4.297	12.499	51.249	—	11.983	—	—	—	80.544
1915	4.880	12.499	57.513	—	15.931	2.576	—	—	93.994
1920	70.389	—	5.868	—	230.641	82.123	—	—	389.021
1925	2.756.901	265.751	11.312.035	—	1.970.972	246.718	1.050	—	16.825.450
1930	32.683	3.761	229.962	—	14.905	9.331	—	60.380	402.638
1935	33.606	6.039	114.752	5.760	21.238	1.884	2.007	19.369	204.655

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amortisats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreeditorid	Liikmed
—	67	—	—	1.358	—	—	1.860	—	95
—	—	1.000	—	116.520	6.043	—	—	—	265
—	—	1.735	—	133.237	—	—	—	—	272
—	—	771	—	141.963	5.792	—	—	—	260
18.395	393	1.486	—	66.410	—	—	3.000	2.807	218
30.915	444	3.131	—	149.623	—	—	31.197	7.850	—
42.713	4.480	3.449	—	174.274	—	—	57.838	9.768	461
48.465	9.666	6.798	—	244.580	—	—	115.162	15.869	579
49.104	3.000	5.351	—	83.750	539.500	—	23.045	3.103	482
3.016	889	—	—	88.229	—	—	—	1.716	136
9.116	4.264	—	—	163.618	—	—	109.986	7.142	198
22.613	15.775	—	—	148.906	—	—	204.925	11.988	250
36.037	30.611	—	—	165.603	—	13.256	194.086	9.860	—
43.826	35.073	—	—	148.749	—	2.918	128.983	8.770	243
47.685	45.404	—	—	157.348	—	—	122.417	7.660	244
46.658	51.305	—	—	208.025	—	—	102.821	8.185	225
45.153	54.166	—	—	238.362	—	—	93.532	6.800	226
43.452	42.737	5.794	—	312.661	—	—	—	8.048	230
39.556	44.622	5.059	—	258.513	—	—	—	9.539	211
35.192	51.457	4.835	—	271.699	—	—	—	9.500	202
31.500	56.092	39.026	—	575.596	—	—	—	22.272	63
1.425	1.458	417	—	49.297	16.207	2.112	3.870	826	102
4.495	3.729	627	—	31.216	40.374	16.024	16.716	803	77
650	—	143	—	10.439	—	—	—	—	—
11.777	2.000	2.355	—	96.192	—	—	—	—	—
27.334	5.075	4.373	—	135.146	—	—	—	4.658	—
20.248	5.438	3.969	—	97.535	—	—	—	—	—
25.069	—	—	—	2.266	152.935	—	—	11.689	—
35.194	5.000	5.124	—	155.229	—	—	—	6.567	—
39.274	8.401	1.093	—	240.258	—	—	—	10.602	—
43.893	9.388	7.889	—	276.516	—	—	—	11.922	—
67.971	6.584	18.128	—	380.713	—	—	—	14.785	109
74.885	12.619	17.203	—	490.240	—	—	—	18.319	127
73.427	15.219	—	765	658.006	—	—	—	55.485	—
15.880	945	2.971	—	898	—	—	8.877	—	970
23.688	3.128	3.734	—	2.003	—	—	12.084	—	1259
19.429	6.501	2.533	—	2.905	—	—	6.670	—	1108
20.303	9.660	2.659	—	7.532	—	—	9.130	513	1483
19.212	13.068	2.719	—	11.927	—	—	10.133	532	1435
23.614	16.196	2.936	—	18.906	—	—	16.555	1.203	1591
20.691	20.137	2.767	—	15.154	—	—	11.853	2.652	1639
14.767	26.145	1.457	—	23.044	12.118	—	—	2.497	1683
13.866	27.224	1.768	—	38.216	—	—	7.218	5.111	1503
24.140	28.013	79.308	—	24.417	21.667	—	62.300	149.176	720
433.275	2.625.819	239.680	117.529	4.244.270	3.153.875	543.649	3.376.690	1.817.590	380
8.255	36.755	3.460	6.651	35.209	82.104	28.577	81.396	8.235	483
12.827	20.970	1.078	10.763	27.082	69.458	5.422	30.780	4.899	364

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	5. Ühispank „Tallinna Laenu ja Hoiukassa".								
1875	149	—	45.983	—	5.320	—	—	—	51.452
1880	61	80.693	222.120	—	23.592	124	—	—	326.590
1885	—	111.103	318.295	—	45.328	172	—	—	474.898
1890	—	70.237	323.340	—	17.175	169	—	—	410.921
1895	—	148.374	289.780	—	31.910	161	—	—	470.225
1900	—	319.433	449.585	—	22.929	—	—	—	791.947
1905	—	324.091	462.500	—	18.531	7.501	—	—	825.586
1910	—	310.517	541.949	—	110.241	—	—	—	962.707
1915	—	169.473	407.987	—	66.452	1.068	—	—	644.980
1920	—	143.211	854.450	—	95.591	10.155	—	—	1.103.407
1925	80.000	1	20.449.495	—	3.828.707	4	—	—	24.358.207
1930	233.129	51.928	1.138.698	15.900	166.658	30.359	2.000	—	1.657.379
1935	244.194	23.842	811.321	31.569	128.958	95.324	473	—	1.336.984
	6. Irboska Ühispank.								
1885	—	—	54.921	—	10.177	—	—	—	65.098
1890	—	—	67.394	—	18.378	—	—	—	85.772
1895	—	—	91.034	—	18.121	—	—	—	109.155
1900	—	—	81.706	—	29.279	—	—	—	110.985
1905	—	19.808	66.117	—	3.892	—	—	—	89.817
1910	—	19.808	37.149	—	14.474	—	—	—	71.431
1913	—	19.808	39.978	—	17.170	—	—	—	76.956
1925	1.001.710	21.000	338.125	—	26.436	183.620	—	—	1.570.891
1930	12.106	1.080	21.794	—	941	8.567	—	17.852	78.465
1935	9.484	1.375	13.687	—	645	4.911	197	4.987	35.286
	7. Narva Vastastikune Krediit Ühispank.								
1875	—	10.600	81.400	16.500	11.600	—	—	—	120.100
1880	—	36.100	243.200	10.700	11.100	1.300	—	—	302.400
1885	—	22.200	275.800	33.600	6.200	4.000	—	—	341.800
1890	—	29.617	221.326	—	43.544	1.622	—	—	296.109
1895	—	34.136	173.515	—	29.040	1.025	—	—	237.716
1900	—	29.300	235.400	3.500	10.800	—	—	—	279.000
1905	214	34.534	186.025	—	15.178	2.562	—	—	238.513
1910	—	33.200	216.400	22.300	4.200	—	—	—	276.100
1915	—	37.240	377.413	19.732	30.394	2.197	—	—	466.976
1920	—	—	2.349.469	154.263	303.097	423.099	—	—	3.229.928
1925	180.000	—	6.564.175	—	178.869	765.942	319.530	—	8.008.516
1930	2.007	2.796	161.158	77	8.901	2.030	13.105	375	190.449
1935	10.708	4.406	80.093	13	10.818	1.412	1.800	250	109.500
	8. Paide Laenu-Hoiu Kassa.								
1875	—	—	12.510	—	1.414	—	—	—	13.924
1880	—	—	27.785	—	13.656	—	—	—	41.441
1885	335	147	122.374	—	7.594	—	—	—	130.449
1890	—	—	42.600	—	21.401	—	—	—	64.001
1900	—	13.392	87.460	—	895	—	—	—	101.747
1905	—	12.124	105.230	—	1.945	—	—	—	119.299
1910	—	19.735	112.970	—	11.254	—	—	—	143.959
1916	—	11.990	137.890	—	467	—	—	—	150.347
1920	—	33.840	194.845	—	7.746	35	—	—	236.466

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
2.277	343	—	—	—	48.469	—	—	363	—
5.503	936	—	—	—	318.277	—	—	1.874	—
12.113	571	—	—	—	456.147	—	—	6.067	—
19.861	7.589	—	—	—	373.734	—	—	9.737	—
15.000	7.821	—	—	—	438.403	—	—	9.001	—
15.000	12.803	11.865	—	—	730.519	—	16.600	5.160	—
15.000	20.623	*12.963*	—	—	660.818	—	125.204	3.941	—
22.152	756	16.328	—	—	919.568	—	—	3.903	400
58.968	3.302	14.023	—	1.067	499.715	—	61.105	6.800	378
98.500	65.548	14.700	—	—	914.456	—	—	10.203	182
1.990.500	135.793	794.811	—	—	21.009.019	—	—	428.084	362
50.390	13.582	7.643	7.448	317.080	1.111.750	1.694	96.708	30.377	397
46.480	2.428	3.092	31.847	182.467	1.024.603	12.606	14.553	17.132	302
28.024	6.441	6.715	—	7.359	—	—	16.560	—	—
39.044	12.922	3.770	—	8.122	—	—	21.716	198	120
48.673	20.816	3.761	—	7.822	—	—	28.083	—	—
48.883	29.237	2.495	—	9.092	—	—	21.279	—	—
25.791	36.488	1.322	—	7.991	—	—	18.215	10	1874
10.883	38.729	1.499	—	13.920	—	—	6.400	—	1487
12.183	37.902	2.384	—	20.068	—	—	4.050	369	1433
59.000	1.033.148	69.314	—	—	224.208	—	170.400	14.821	—
2.050	6.477	*2.825*	2.980	—	6.420	2.359	16.776	10.251	—
1.556	5.447	—	3.257	—	5.193	—	10.253	4.396	—
14.400	—	900	—	54.000	47.800	200	—	2.800	148
22.800	2.100	4.800	—	228.300	35.700	—	—	8.700	205
33.700	5.800	2.700	—	245.300	41.800	—	—	12.500	246
25.870	10.202	89	—	191.333	52.515	—	—	16.100	199
27.540	14.346	170	—	157.373	27.017	—	—	11.269	—
36.600	17.200	2.200	—	168.600	24.700	25.200	—	4.500	226
34.840	23.323	—	—	115.318	41.211	17.503	—	6.317	—
29.400	21.800	2.200	—	124.100	71.300	23.000	—	4.300	188
49.240	30.047	4.470	—	141.531	200.515	21.912	—	19.260	276
264.600	21.651	17.506	—	135.766	2.286.294	174.411	257.500	72.200	—
625.294	548.000	29.526	—	96.530	4.717.230	259.780	1.132.388	280.238	355
11.275	1.617	2.132	548	683	70.256	15.287	69.277	5.894	326
7.020	—	499	924	650	55.144	355	40.193	2.665	163
2.017	140	—	—	11.767	—	—	—	—	—
4.753	1.584	—	—	—	35.104	—	—	—	—
14.984	5.319	—	—	107.972	—	—	—	2.174	—
5.147	5.633	—	—	53.221	—	—	—	—	—
6.400	7.179	—	—	84.769	—	—	—	3.400	—
14.600	2.100	25	—	91.365	—	—	7.000	4.209	51
13.813	1.600	2.549	—	87.628	—	—	32.000	6.369	58
12.619	2.640	1.761	—	—	88.659	—	38.200	6.468	—
9.770	9.119	35	—	203.490	—	—	—	14.052	—

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
			9. Rakvere Linna Hoiu-Laenu Kassa.						
1875	218	—	25.658	—	968	—	—	—	26.844
1880	306	938	70.453	—	5.937	2.900	—	—	80.534
1885	335	147	122.374	—	7.593	—	—	—	130.449
1890	182	245	107.147	—	13.166	3.405	—	—	124.145
1895	108	—	126.695	—	31.798	10.871	—	—	169.472
1900	185	—	157.674	—	24.075	—	—	—	181.934
1905	109	—	152.866	—	10.558	9.537	—	—	173.070
1910	64	—	204.128	—	13.828	45.288	—	—	263.308
1915	47	11.592	359.602	—	18.212	—	—	—	389.453
1920	28	204.896	814.955	—	171.965	10.355	—	—	1.203.807
1925	20.025	209.422	2.784.500	—	49.494	712.893	61.440	—	3.837.774
1930	1.900	1.330	98.515	—	13.259	16.061	390	—	131.455
1935	1.939	678	51.358	—	2.078	928	—	—	56.981
			10. Kuressaare Laenu- ja Hoiu Kassa.						
1880	—	—	30.280	—	1.823	—	—	—	32.103
1885	—	—	67.754	—	5.558	—	—	—	73.312
1890	—	9.536	102.225	—	2.770	160	—	—	114.691
1895	—	11.046	135.422	—	346	323	—	—	147.137
1900	—	10.696	146.196	—	4.229	109	—	—	161.230
1905	—	9.676	91.176	—	1.070	1.217	—	—	103.139
1910	—	12.776	94.393	—	2.708	47	—	—	109.924
1916	—	9.676	128.464	—	6.802	267	—	—	145.209
1920	—	92.040	160.531	—	4.742	356	—	—	257.669
1924	—	—	76.872	—	3.984	108.412	—	—	189.268
			11. Võru Vastastikune Krediit-Ühisus.						
1900	258	51.315	250.948	—	2.209	43	—	—	304.773
1906	732	48.613	444.898	10.136	19.036	1.552	—	—	524.967
1910	1.012	101.775	540.709	26.417	44.153	1.335	—	—	715.401
1915	1.076	80.939	486.967	16.381	22.883	3.296	—	—	611.542
1920	1.226	419.148	888.460	110.076	169.618	11.386	—	—	1.617.874
			12. Valga Laenu-Hoiu Ühispank.						
1880	380	1.320	22.560	—	248	108	—	—	24.616
1885	200	5.929	68.909	—	1.122	330	—	—	76.490
1890	225	28.966	150.070	—	1.138	358	—	—	180.757
1895	245	23.768	237.896	—	2.523	1.468	—	—	265.900
1900	2.485	99.071	347.249	—	35.039	552	—	—	484.396
1905	1.063	66.371	557.909	—	35.869	2.459	—	—	683.981
1910	21.344	204.883	930.424	—	178.780	357	—	—	1.335.788
1915	194.989	94.975	992.709	—	115.578	6.631	—	—	1.404.882
1920	213.798	103.103	855.585	—	289.868	12.910	—	—	1.500.956
1925	1.852	140	39.810	—	3.442	258	—	—	45.502
1930	87.788	650	102.165	—	11.936	2.856	—	—	230.595
1935	90.081	1.807	146.297	9.405	18.499	654	—	—	266.743
			13. Haapsalu Laenu- ja Hoiu Kassa.						
1890	—	—	56.918	—	4.093	—	—	—	61.011
1893	—	—	80.933	—	6.535	—	—	—	87.468
1900	—	4.415	61.277	—	16.095	265	—	—	82.052
1905	308	5.884	63.429	—	3.220	—	—	—	72.841

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
3.637	844	1.050	—	—	19.815	—	—	1.498	—
11.502	2.532	1.124	—	—	64.924	—	—	452	—
14.985	5.317	1.130	—	—	107.972	—	—	1.045	—
14.782	8.483	550	—	—	99.687	—	—	643	—
16.974	11.105	690	—	—	139.829	—	—	874	—
19.022	11.750	4.531	—	—	144.650	—	—	1.981	—
19.806	11.752	829	—	—	139.478	—	—	1.205	—
18.991	11.525	5.575	—	—	224.932	—	—	2.285	—
21.894	11.098	2.606	—	—	342.380	—	—	11.475	—
63.714	12.158	*1.608*	—	—	1.124.323	—	—	3.612	414
276.814	24.793	23.169	—	742.630	1.438.928	—	567.000	703.000	483
6.340	631	42	435	71.880	31.134	—	3.510	17.093	516
3.804	45	6	908	26.738	21.425	—	2.482	1.573	183
4.340	—	1.355	—	6.704	19.704	—	—	—	190
12.253	4.574	3.098	—	53.387	—	—	—	—	357
19.893	10.765	6.243	—	77.264	—	—	—	526	461
20.318	14.116	4.089	—	105.684	—	—	—	2.930	476
20.274	14.765	6.802	—	119.014	—	—	—	374	—
10.461	12.855	—	—	75.487	—	—	—	4.336	—
8.496	11.634	2.035	—	84.993	—	—	—	2.766	312
8.841	16.299	—	—	114.462	—	—	—	5.607	391
12.480	33.743	10.000	—	190.843	—	—	—	10.603	—
15.000	64.036	—	—	—	88.029	—	—	22.203	375
1.700	14.076	688	—	228.093	—	—	53.770	6.446	—
40.400	309.397	999	73	450	—	—	—	173.648	—
61.669	3.657	8.777	289	5.301	—	147.541	464.875	23.292	—
89.743	10.795	7.911	—	8.000	377.061	98.931	—	19.101	—
96.725	12.450	*17.960*	1.022	31.250	1.080.016	341.495	—	54.916	—
431	1.664	—	—	8.491	13.753	—	—	277	—
2.469	4.672	—	—	26.379	40.618	—	1.321	1.031	—
5.667	8.425	—	—	73.820	86.421	—	4.803	1.621	—
10.458	18.617	—	—	124.357	109.173	—	1.044	2.251	—
12.244	7.227	—	—	187.695	241.313	—	150	35.767	—
47.130	12.411	4.536	19.800	377.027	—	—	219.939	3.138	—
57.667	20.375	15.072	19.800	1.214.396	—	—	—	8.478	—
63.087	28.814	5.642	—	1.164.912	—	—	37.928	104.500	—
14.007	108.571	*25.693*	—	1.269.524	—	—	10.524	98.330	580
3.565	—	27	—	25.516	—	—	15.956	438	607
2.520	59.082	450	26.000	88.869	—	—	11.309	17.165	186
4.815	54.411	1.183	30.610	490	170.864	848	1.506	2.016	—
1.975	1.104	3.064	—	54.868	—	—	—	—	20
3.232	1.707	2.801	—	79.727	—	—	—	—	20
2.146	961	2.063	—	13.560	—	—	59.569	3.753	—
7.749	2.332	2.272	—	5.252	—	—	55.129	107	22

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
1910	308	3.244	61.856	—	9.758	—	—	—	75.166
1913	308	3.243	74.458	—	1.236	—	—	—	79.245
1921	80	3.475	327.344	—	114.519	33.240	—	—	478.658
	14. Saaremaa Laenu-Hoiu Ühisus.								
1885	—	40.433	24.462	—	18	1.206	—	—	66.119
1892	—	—	28.598	—	78.016	2.474	—	—	109.088
1900	—	103.543	30.150	—	176	13.555	—	—	147.424
1905	—	119.582	58.177	—	338	5.961	—	—	184.058
1910	—	81.766	51.015	—	218	2.559	—	—	135.558
1915	—	68.194	27.568	—	1.151	1.900	—	—	98.813
1920	—	59.488	—	—	14.414	6.431	—	—	80.333
1925	—	12.780	3.060	—	50.742	1.207	—	—	67.789
	15. St. Maria-gildi Laenukassa.								
1890	—	—	28.320	—	1.055	—	—	—	29.375
1895	—	—	44.588	—	40	—	—	—	44.628
1900	—	—	59.770	—	588	—	—	—	60.358
1905	—	—	60.700	—	912	—	—	—	61.612
1910	—	—	47.682	—	1.462	—	—	—	49.144
	16. Tallinna Linnakoolide Õpetajate Hoiu- ja Laenukassa.								
1895	—	203	396	—	174	—	—	—	753
1900	—	279	1.419	—	214	—	—	—	1.912
1905	—	665	1.582	—	255	—	—	—	2.502
1910	—	278	2.247	—	515	—	—	—	3.040
1915	—	278	4.762	—	10	—	—	—	5.050
1920	—	884	36.725	—	339	—	—	—	37.948
1925	—	884	1.222.860	—	12.676	—	—	—	1.236.420
1930	—	6	38.789	—	1.027	36	—	—	39.858
1935	14	10	33.687	—	5.734	450	—	—	39.895
	18. Eestimaa Vastastikune Krediit-Ühisus.								
1900	3.592	17.488	1.460.570	10.438	33.756	2.837	—	—	1.528.681
1905	3.319	25.306	1.572.876	23.018	97.376	711	—	—	1.722.606
1910	2.371	59.367	1.806.207	120.890	153.540	6.001	—	—	2.148.376
1915	3.164	76.070	1.842.162	32.029	497.710	24.691	—	—	2.475.826
1920	1.868	572.153	3.237.241	167.213	3.946.996	58.494	—	—	7.983.965
	19. Valga Seltskondliku Ühingu juures asuv Hoiu-Laenu Kassa.								
1900	—	—	41.160	—	7	373	—	—	41.540
1905	973	—	173.566	—	5.677	—	—	—	180.216
1910	46.319	—	403.825	—	4.333	—	—	—	454.480
1915	43.535	7.371	563.770	—	2.126	95	—	—	616.897
1921	—	—	—	—	73	8.982	—	—	9.055
1925	25.000	—	205.500	—	23.154	—	—	—	256.509
1930	17.250	10	10.935	—	616	—	6	—	34.117
1935	17.397	260	14.824	—	309	263	—	—	33.053
	20. Eestimaa Laenu-Hoiu Ühisus.								
1905	121	99.859	43.480	—	16.633	3.211	—	—	163.304
1910	474	191.957	87.775	—	10.275	3.395	—	—	293.878
1915	—	200.467	116.970	—	2.598	2.966	—	—	323.001
1920	—	206.880	343.500	—	6.873	9.560	879	—	567.692

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-* jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
5.510	2.986	2.259	—	9.924	—	—	54.487	—	44
3.210	7.517	820	—	7.798	—	—	59.900	—	47
10.559	1.355	10.905	—	190.868	231.720	—	—	33.251	—
6.730	12	552	—	52.144	—	—	5.000	1.683	—
10.800	967	4.016	—	87.326	—	—	5.904	75	—
12.200	2.438	67	—	119.183	—	—	2.000	11.536	61
16.600	2.161	7.423	—	155.874	—	—	2.000	—	—
13.600	689	2.331	—	112.588	—	—	2.000	4.349	—
9.400	1.949	1.133	—	80.721	—	—	2.000	3.610	—
7.400	2.513	—	—	70.216	—	—	—	203	—
7.400	—	4.335	—	50.722	5.129	—	—	203	—
—	615	464	—	27.896	—	—	—	400	—
—	4.387	1.180	—	38.683	—	—	—	378	—
—	10.240	1.556	—	47.902	—	—	—	660	—
—	13.898	1.373	—	45.341	—	—	—	—	—
—	18.935	1.124	—	28.539	—	—	—	546	—
—	—	—	—	753	—	—	—	—	23
—	—	—	—	1.912	—	—	—	—	22
—	—	—	—	2.502	—	—	—	—	32
—	—	—	—	3.040	—	—	—	—	45
—	—	—	—	5.050	—	—	—	—	84
—	—	—	—	37.948	—	—	—	—	81
—	—	—	—	1.236.420	—	—	—	—	103
—	—	—	—	39.858	—	—	—	—	167
2.670	647	89	1	29.671	6.103	—	—	714	166
204.790	3.164	35.291	—	850.691	155.019	220.771	21.200	37.755	281
264.650	18.933	48.772	—	676.866	438.995	25.671	229.000	19.718	—
262.610	37.978	46.187	—	1.608.008	—	89.367	65.374	38.852	—
275.430	84.678	42.479	—	1.071.455	917.420	30.895	—	53.469	466
302.610	99.078	23.289	—	1.364.342	4.316.999	571.439	—	1.306.208	—
6.692	—	894	—	15.081	—	—	18.575	298	157
24.197	2.149	4.138	—	148.464	—	—	—	1.268	307
36.496	7.018	7.142	—	363.762	—	—	30.600	9.462	461
57.931	15.175	10.878	—	530.123	—	—	—	2.790	599
8.500	500	—	—	—	—	—	—	55	—
69.361	3.208	*2.855*	—	—	78.844	—	—	105.096	115
1.249	17.751	527	—	—	3.507	—	—	5.777	128
1.745	18.134	489	8.511	4.008	—	—	—	166	131
18.700	554	—	—	143.258	—	—	—	792	187
23.125	8.017	—	—	263.427	—	—	—	309	228
31.725	6.056	4.002	—	263.814	—	—	16.332	1.072	—
32.325	8.188	—	—	534.863	—	—	—	2.316	—

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	21. Ühispank „Tartu Eesti Laenu ja Hoiu Ühisus".								
1905	982	11.890	409.554	—	1.813	—	—	—	424.239
1910	60.056	92.060	1.958.522	—	669.652	5.334	—	—	2.785.624
1915	73.845	174.628	3.120.405	—	451.321	47.985	—	—	3.868.184
1920	65.961	155.843	11.549.706	1.008.065	864.840	199.428	—	—	13.843.843
1925	317.325	215.836	139.969.263	1.973.278	6.983.180	6.848.302	1.094.500	3.209.945	160.611.629
1930	216.594	30.998	3.054.649	21.612	233.466	413.113	27.293	51.937	4.939.601
1935	200.926	85.505	2.704.057	12.402	520.363	472.090	16.291	15.888	4.027.522
	22. Võru Ühispank.								
1905	—	—	34.551	—	4.608	—	—	—	39.159
1910	374	16.907	279.948	—	16.944	427	—	—	314.600
1915	587	28.949	514.806	—	12.882	—	—	—	557.224
1920	280	151.648	1.952.823	—	1.439.998	206.742	—	—	3.751.491
1925	786.867	179.505	27.901.408	99.359	2.762.507	1.057.558	3.863.360	5.823.930	42.474.494
1930	136.652	15.625	841.114	4.766	17.698	21.594	12.810	136.984	1.290.753
1935	174.934	17.032	501.806	—	10.787	106.909	12.025	—	823.493
	23. Lihula Ühispank.								
1905	—	—	19.480	—	668	—	—	—	20.148
1910	—	13.726	27.255	—	33.661	—	—	—	74.642
1915	—	5.103	65.958	—	2.866	839	—	—	74.766
1920	—	26.104	46.540	—	33.442	—	—	—	106.086
1925	37.240	67.104	1.907.011	—	151.527	—	—	1.210.234	3.373.116
1930	1.616	414	124.487	6.770	22.929	117	3.000	4.914	246.997
1935	2.754	21.034	195.459	2.110	40.378	7.018	2.903	1.333	272.989
	24. Viljandi Ühispank.								
1905	396	24.450	29.855	—	4.952	—	—	—	59.653
1910	1.255	1.087	376.237	—	148.347	—	—	—	526.926
1915	1.142	11.814	689.644	—	149.465	6.277	—	—	858.342
1920	2.510	12.600	2.871.585	3.535	280.814	358.911	—	—	3.529.955
1925	21.885	278.925	57.927.463	458.417	1.017.310	1.983.208	6.802.800	—	68.490.008
1930	1.811	15.655	1.513.879	13.818	131.295	12.387	20.596	64.100	2.207.895
1935	5.255	91.193	1.720.927	38.432	208.022	32.480	63.904	15.955	2.188.521
	25. Simuna Ühispank.								
1905	151	—	54.642	—	986	—	—	—	55.779
1910	300	2.100	215.482	—	21.976	1	—	—	239.859
1915	297	11.246	327.342	—	78.796	—	—	—	417.681
1920	296	97.506	149.542	—	185.650	65.000	—	—	497.994
1925	155.967	46.320	6.562.998	—	99.791	—	1.636.602	—	8.501.678
1930	1.560	1.103	140.533	—	28.565	—	—	17.877	189.638
1935	6.800	7.615	117.471	—	56.764	4.746	1.000	—	194.396
	26. Valga „Säde" Ühingu juures asuv Laenu-Hoiu Ühisus.								
1905	285	200	40.330	—	105	117	—	—	41.037
1910	950	—	205.639	—	10.055	258	—	—	216.902
1915	2.190	2.840	334.567	—	1.218	1.471	—	—	342.286
1920	2.194	19.190	234.595	—	31.525	10.244	—	—	297.748
	27. Helme Ühispank.								
1905	269	—	15.162	—	4.063	—	—	—	19.494
1910	40	214	115.196	—	57.905	—	—	—	173.355
1915	18.392	2.068	220.356	—	37.044	—	—	—	277.860

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-* jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
61.339	2.546	3.472	224	271.324	70.820	—	—	14.514	809
337.601	18.905	19.441	1.659	1.739.236	582.794	—	—	85.988	4065
580.080	84.233	52.907	8.740	2.363.892	575.274	—	—	203.058	6714
353.499	233.554	181.944	19.514	5.777.295	6.080.165	57.634	510.554	629.684	1445
12.883.884	1.649.702	2.276.176	363.183	58.101.041	66.900.022	443.413	4.081.619	9.608.144	3167
228.615	49.567	13.294	95.629	2.224.981	1.070.420	23.947	44.421	219.558	5139
192.010	69.172	6.323	88.730	1.914.633	1.347.330	32.185	138.035	206.925	2618
7.880	82	1.104	—	21.104	8.569	—	—	420	—
41.660	1.144	3.039	114	197.265	66.711	—	—	4.667	—
82.081	8.622	6.378	—	279.312	164.826	—	8.457	7.548	1123
60.728	—	—	—	506.430	2.564.198	—	388.318	231.817	—
2.229.600	766.515	423.096	82.006	9.452.069	13.495.463	2.584.989	1.382.352	2.371.114	—
55.924	12.429	8.831	12.586	388.224	313.240	22.122	159.314	64.779	1489
56.615	—	—	21.450	399.951	—	—	310.921	22.531	—
6.037	31	466	—	4.890	8.583	—	—	141	65
8.388	618	831	—	49.882	—	—	14.515	408	89
9.219	—	1.105	—	64.076	—	—	—	366	82
9.617	1.745	7.397	—	—	84.219	—	—	3.108	71
101.200	21.607	96.248	30.000	1.032.649	311.833	—	197.000	372.345	—
5.579	7.761	2.417	613	74.683	49.228	1.281	1.500	13.271	316
18.838	14.932	2.329	1.563	161.744	55.201	466	—	13.680	510
9.944	176	1.181	—	47.083	—	—	—	1.269	170
54.207	6.070	4.605	—	461.095	—	—	—	949	626
129.005	18.910	12.771	—	438.126	230.832	—	—	28.698	1481
185.476	34.279	30.753	15.652	1.716.146	1.123.707	—	285.000	138.942	—
3.292.800	953.615	1.543.342	580.564	20.167.569	18.636.739	971.394	—	15.541.185	787
92.364	48.572	10.210	620	737.995	548.906	447	157.147	92.551	713
75.623	59.347	10.526	1.749	511.009	1.025.193	10.715	298.618	103.529	586
10.563	40	3.243	—	39.933	—	—	2.000	—	196
38.101	1.749	16.990	—	183.019	—	—	—	—	524
60.359	7.221	28.896	—	321.205	—	—	—	—	760
26.188	19.898	609	—	357.777	—	—	66.089	27.433	275
319.376	229.745	179.854	—	3.627.770	1.613.867	—	100.000	794.464	402
9.330	14.603	1.957	815	114.916	10.234	—	1.325	18.581	738
17.076	18.124	931	1.669	114.731	31.165	—	—	9.700	700
9.724	—	929	31	21.888	1.737	—	5.200	1.528	—
30.516	727	2.726	902	171.217	8.558	—	—	2.256	348
50.562	4.071	4.673	1.411	279.642	—	—	—	1.927	551
45.032	8.972	3.966	1.961	225.135	—	—	—	12.682	—
4.377	237	312	—	14.132	—	—	250	186	—
30.615	1.247	1.455	—	136.122	3.916	—	—	—	—
49.048	3.624	3.694	1.514	207.992	—	—	—	11.988	—

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
1920	58.392	55.036	623.272	—	248.187	9.734	—	—	994.621
1925	2.680.270	63.000	8.431.907	32.510	972.345	51.967	—	—	12.231.999
1930	38.503	4.700	216.006	7.921	43.583	2.504	4.400	56.900	374.517
1935	40.330	4.292	242.634	3.368	68.276	1.312	7.805	10.525	379.542
	28. Ühispank „Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus".								
1905	141	9.275	28.064	—	2.950	—	—	—	40.430
1910	411	42.955	192.730	—	93.780	—	—	—	329.876
1915	1.237	45.456	346.758	—	101.981	51	—	—	495.483
1920	—	164.043	712.609	—	367.641	227.762	—	—	1.472.057
1925	323.767	69.600	24.568.700	—	1.849.860	435.102	100.000	3.184.950	30.531.979
1930	11.710	9.253	1.047.873	4.053	172.992	24.082	29.236	115.228	1.478.377
1935	34.457	94.542	1.141.541	25.516	201.051	1.359	28.782	39.600	1.570.940
	29. Halliste Ühispank.								
1905	233	—	16.127	—	167	—	—	—	16.527
1910	104	—	82.920	—	32.603	—	—	—	115.629
1915	78	—	182.208	—	2.763	—	—	—	185.049
1920	78	77.650	184.903	—	16.286	—	—	—	278.917
1925	41.136	53.400	4.662.052	7.938	36.956	74.520	—	1.102.750	5.978.752
1930	1.700	1.585	223.771	7.534	9.639	8.154	10.250	85.111	386.344
	30. Otepää Ühispank.								
1905	112	480	8.158	—	304	—	—	—	9.054
1910	17.560	8.430	64.886	—	8.488	—	—	—	99.364
1915	20.861	11.075	154.590	—	9.282	121	—	—	195.929
1920	7.500	13.393	273.789	—	16.556	89	—	—	311.327
1925	11.500	41.045	5.736.371	10.746	263.855	20.811	—	—	6.084.328
1930	4.308	2.185	203.138	1.711	11.274	3.689	800	17.782	278.814
1935	4.300	9.514	100.949	456	10.971	9.683	825	1.891	138.589
	31. Aidu Ühispank.								
1905	—	—	455	—	21	—	—	—	476
1910	—	—	13.183	—	2.157	—	—	—	15.340
1915	115	—	43.917	—	1.314	—	—	—	45.347
1920	40	525	195.884	—	56.226	4.951	—	—	257.626
1925	32.000	1.525	1.706.700	—	81.707	18.338	—	164.500	2.004.770
1930	459	14	31.810	—	3.879	324	—	21.068	70.354
1935	369	3.308	28.725	—	4.741	1.369	—	939	39.451
	32. Tartu Vastastikune Krediit-Ühisus.								
1905	1.994	—	192.459	—	39.378	10.766	—	—	244.597
1910	3.265	2.999	1.431.994	92.410	115.944	263	—	—	1.646.875
1915	23.473	14.600	2.259 359	170.317	83.208	871	—	—	2.551.828
1919	23.623	1.966.477	3.886.731	651.413	873.739	440.672	—	—	7.962.236
	33. Kulje Ühispank.								
1910	5	—	3.672	—	636	—	—	—	4.313
1913	106	250	8.676	—	1.579	—	—	—	10.611
1925	35.770	20.000	528.300	—	13.700	5.995	—	125.000	728.765
1930	568	—	23.439	1.395	596	4.095	—	16.493	79.086
1934	1.216	1.837	14.262	—	324	3.296	—	7.329	28.264

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
49.413	47.405	39	2.688	498.583	391.056	—	—	5.437	—
805.000	2.772.052	128.316	53.560	5.136.035	1.851.489	37.485	1.254.000	194.062	287
26.260	10.669	2.764	33.366	155.559	47.005	4.218	25.640	7.736	—
30.966	10.862	2.157	35.482	188.499	62.072	11.452	11.466	6.256	—
12.642	28	787	—	18.676	7.717	—	—	580	165
51.988	2.448	5.005	350	211.894	46.807	—	—	11.384	661
76.693	9.774	7.272	—	322.374	61.019	—	—	18.351	946
86.887	18.261	43	204	772.322	517.222	—	—	77.118	845
1.403.648	217.518	236.280	151.556	7.896.353	12.222.974	671.887	2.531.430	1.915.383	965
57.535	22.485	13.505	3.837	296.288	742.186	15.393	66.109	52.627	1539
85.943	47.549	12.241	10.270	393.842	878.762	20.815	—	49.044	1275
2.686	189	—	—	13.389	—	—	—	263	49
19.017	763	1.221	—	89.843	—	—	—	4.785	214
31.608	3.816	1.677	—	138.258	8.605	—	—	1.085	334
20.292	3.629	9.547	—	241.072	—	—	—	4.377	—
222.073	114.580	56.172	—	—	3.086.558	496.255	800.000	100.364	231
13.375	3.677	1.198	779	72.215	89.391	27.077	27.540	17.131	415
2.711	—	148	—	4.831	—	—	1.000	364	60
14.814	693	1.483	—	69.954	7.794	—	—	4.626	292
33.959	2.797	1.848	—	143.672	11.187	—	2.202	264	625
19.847	4.919	2.172	—	225.168	52.895	—	—	6.326	232
213.750	29.400	23.436	—	3.224.582	1.562.532	514.858	510.185	5.585	423
15.534	5.314	1.860	680	100.094	68.596	5.895	23.697	4.637	668
16.898	352	670	1.820	52.581	37.627	2.916	9.627	13.382	358
210	—	9	—	257	—	—	—	—	21
4.350	60	470	—	10.440	—	—	—	20	148
7.224	262	702	—	36.230	—	—	—	929	289
23.903	1.417	1.163	—	93.662	128.384	—	—	9.097	333
219.988	64.312	75.726	—	807.279	493.749	—	110.000	69.216	106
3.094	3.465	805	70	25.726	25.726	—	—	3.326	—
4.962	4.033	139	250	16.096	11.543	—	—	1.489	165
27.715	—	1.046	—	103.059	99.226	—	530	13.021	—
151.641	2.803	13.423	—	829.219	566.652	41.707	—	41.430	663
270.585	24.019	20.620	2.208	1.029.695	796.359	61.046	282.609	64.687	—
323.536	40.120	39.599	—	2.617.168	3.448.435	978.191	354.665	160.522	—
2.169	60	226	—	58	—	—	1.800	—	378
—	1.120	525	—	3.495	—	—	5.380	91	607
206.000	41.634	32.224	—	18.047	—	—	305.860	—	—
4.130	814	205	—	6.325	8.538	—	5.484	4.597	—
3.050	55	91	362	—	1.046	—	14.466	1.865	56

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl f. laenud	Bilanss
	34. Valga Vastastikune Krediit-Ühisus.								
1905	70	—	4.963	12.389	3.865	143	—	—	21.430
1910	2.300	1.428	536.551	19.274	6.352	273	—	—	566.178
1915	5.192	12.834	818.561	1.914	11.839	2.002	—	—	852.342
1920	5.218	1.750	4.707.467	268.272	139.405	9.896	—	—	6.132.008
	35. Laura Ühispank.								
1910	13	—	11.896	—	33.312	313	—	—	45.534
1913	—	—	74.155	—	22.862	1.066	—	—	98.083
1925	—	360	59.500	—	9.288	—	—	—	69.148
1930	9.001	1.660	35.180	—	1.748	1.491	337	3.900	53.317
1935	8.911	3.671	50.055	—	7.321	135	—	2.741	72.834
	36. Tallinna Vastastikune Krediit-Ühisus.								
1910	108.965	2.521	1.363.082	58.544	157.285	2.502	—	—	1.692.899
1915	681.144	245.452	3.959.628	58.162	196.378	38.736	—	—	4.179.500
1919	629.349	112.823	12.278.084	871.622	4.087.888	1.932.816	—	—	19.912.582
	37. Viljandi Vastastikune Krediit-Ühisus.								
1910	872	500	596.557	24.144	95.468	2.748	—	—	720.289
1915	23.607	10.717	1.440.497	37.018	222.960	2.832	—	—	1.737.631
1919	180.555	209.108	6.406.437	61.386	787.886	113.349	—	—	7.758.721
	38. Karula Ühispank.								
1910	177	—	24.775	—	2.634	—	—	—	27.586
1915	204	—	52.403	—	368	—	—	—	52.975
1920	121	1.200	299.916	—	3.758	—	—	—	304.995
1925	63.800	7.619	1.906.543	—	13.301	14.454	—	—	2.005.717
1930	916	2.502	28.722	126	1.308	309	—	6.309	40.092
1935	1.026	2.995	27.338	2.566	2.217	1.290	350	2.342	47.672
	39. Pärnu Vastastikune Krediit-Ühisus.								
1910	1.643	3.225	397.970	442	10.691	21	—	—	413.922
1915	5.510	62.985	868.058	64.003	175.409	58	—	—	1.176.023
1919	8.161	625.825	3.894.845	237.140	2.431.418	6.274	—	—	7.203.663
	40. Kambja Hoiu-Laenu Kassa.								
1910	—	—	63.205	—	3.520	489	—	—	67.214
1915	—	—	94.878	—	1.141	—	—	—	96.019
1920	—	—	96.115	—	18.890	—	—	—	115.005
1925	86.000	32.100	643.139	—	23.259	1.352	—	—	785.850
1930	860	471	39.281	—	3.206	514	—	1.593	45.925
	41. Puhja Hoiu- ja Laenukassa.								
1910	734	—	44.608	—	709	—	—	—	46.051
1915	1.967	—	74.242	—	6.563	—	—	—	82.772
1920	1.927	—	94.410	—	69.817	—	—	—	179.644
1925	1.927	100	346.683	—	39.475	17.705	—	—	405.890
1930	4.098	10	16.271	—	5.840	—	1.000	—	27.219
1935	3.138	2.058	16.870	—	10.695	785	87	—	33.633
	42. Vändra Ühispank.								
1910	215	1.009	42.500	—	6.225	—	—	—	49.949
1915	2.759	3.639	120.103	—	562	—	—	—	127.063
1920	1.940	24.684	263.525	—	324.942	20.691	—	—	635.782

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
10.655	—	—	—	4.804	5.528	—	81	362	—
26.045	4.600	—	—	111.356	386.701	24.845	—	12.631	—
63.605	7.483	6.918	—	224.669	511.073	20.785	—	17.809	—
357.270	14.436	108.641	—	249.043	4.044.612	882.689	360.000	115.317	—
2.733	730	1.531	—	39.690	—	—	850	—	999
—	10.402	3.543	—	82.066	—	—	2.072	—	1501
18.800	6.594	33.817	—	—	2.802	—	—	7.135	66
5.146	5.476	275	3.786	160	11.770	—	21.601	866	494
14.514	6.284	1.183	5.062	1.379	25.687	—	14.598	1.386	505
171.040	2.672	16.801	—	448.244	857.231	65.665	89.358	41.888	759
459.370	23.325	34.556	11.189	1.026.095	1.755.492	266.135	473.906	129.432	—
659.150	50.764	521.262	32.714	3.014.002	12.134.617	770.448	300.000	2.429.625	—
79.717	761	4.636	—	438.950	169.171	7.552	—	19.502	436
173.760	14.125	19.713	4.832	893.967	466.894	25.888	83.845	54.607	705
248.510	40.882	48.436	11.359	3.203.274	3.443.054	497.439	—	265.769	—
4.528	219	547	—	17.607	4.051	—	606	28	152
13.651	967	460	—	31.529	4.715	—	1.515	138	245
26.008	1.653	3.214	—	229.041	—	—	45.017	62	227
93.591	78.228	—	—	409.772	531.430	—	706.000	186.696	272
1.727	1.049	302	109	7.504	9.970	2.842	7.945	2.335	174
5.318	1.758	680	663	11.082	16.992	2.495	4.887	1.005	176
35.650	102	3.518	334	164.335	187.519	13.198	—	9.344	—
145.700	7.745	13.235	—	737.826	211.614	23.427	—	36.476	394
143.352	12.902	2.887	5.592	1.631.040	5.014.421	272.743	—	120.726	390
6.433	30	533	—	58.824	—	—	—	1.394	—
9.722	1.785	2.713	—	77.199	—	—	4.600	—	—
4.768	2.585	5.339	—	102.251	—	—	—	62	—
24.938	31.298	2.272	86.000	621.235	—	—	—	26.107	—
1.445	876	490	—	32.285	5.226	—	2.886	1.124	144
4.981	23	965	—	36.473	2.956	—	—	653	152
8.634	890	5.168	—	68.080	—	—	—	—	—
4.890	1.365	11.693	—	153.070	—	—	—	8.626	97
6.500	25.550	14.476	—	194.946	161.663	—	—	2.755	64
1.264	3.379	377	2.066	13.421	4.827	—	—	885	87
1.472	2.465	128	3.138	17.839	6.891	—	—	1.613	133
4.330	34	256	—	35.273	7.874	—	—	2.182	154
19.856	1.520	1.563	—	69.271	29.063	—	—	5.790	380
60.382	2.891	2.381	—	508.942	24.644	—	—	36.542	183

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
1925	500	47.243	2.465.700	618.981	1	288.748	—	—	3.421.173
1930	3.256	1.150	112.569	2.233	2.647	11.087	5.780	15.722	154.444
1935	5.305	4.706	133.467	189	56.977	2.601	3.475	5.715	212.435
	43. Võnnu Hoiu- ja Laenukassa.								
1910	26	—	24.420	—	1.216	717	—	—	26.379
1915	1.611	3.361	77.515	—	1.598	—	—	—	84.085
1920	2.582	57.366	139.919	—	28.401	—	—	—	228.268
1925	64.200	26.290	2.540.559	—	51.650	—	—	228.475	2.911.174
1930	6.833	20	26.885	—	2.418	1.668	—	458	38.282
1935	6.836	757	27.673	—	7.188	460	—	—	42.914
	44. Türi Laenu-Hoiu Ühisus.								
1910	339	—	53.981	—	10.295	—	—	—	64.615
1915	302	5.900	170.125	—	5.253	—	—	—	181.580
1921	208	22.486	208.780	—	82.068	—	—	—	313.542
	45. Lehtse Ühispank.								
1910	—	313	30.375	—	436	143	—	—	31.267
1915	10.830	11.486	113.309	—	20.250	—	—	—	155.875
1920	22.146	31.090	940.490	—	91.086	98.831	—	—	1.183.643
1925	223.878	104.161	6.264.400	230.656	475.146	922.450	—	—	8.220.691
1930	30.401	1.256	97.039	5.286	5.683	1.498	—	452	141.615
1935	30.401	1.624	74.475	5.589	5.949	323	—	552	118.913
	46. Pilistvere Ühispank.								
1910	14.558	1.900	113.566	—	2.093	—	—	—	132.117
1915	12.490	2.077	241.241	—	18.625	—	—	—	274.433
1920	15.741	—	904.418	—	30.881	216.146	—	—	1.167.186
1925	1.556.500	57.458	7.529.015	—	330.339	2.572.080	—	—	12.045.392
1930	63.425	2.106	102.888	—	18.963	73.590	—	—	260.972
1935	63.962	4.248	74.492	9.267	4.177	5.450	—	6.926	168.522
	47. Narva Ühispank.								
1910	416	3.306	117.892	—	14.714	261	—	—	136.589
1915	37.001	16.164	425.869	—	12.997	579	—	—	492.610
1920	147.095	236.872	1.076.426	78.015	209.581	—	—	—	1.747.989
1925	596.025	394.364	12.470.838	103.458	1.747.558	23.217	—	580.572	15.916.032
1930	38.720	1.950	676.591	4.359	112.086	2.417	—	3.966	945.876
1935	41.305	4.909	562.653	4.839	46.222	45.966	7.360	1.270	714.524
	48. Karksi Ühispank.								
1910	963	517	23.146	—	2.724	—	—	—	27.350
1915	320	1.818	106.612	—	7.712	—	—	—	116.462
1921	320	2.000	389.024	—	54.812	80.605	—	—	526.761
1925	561.143	31.000	5.494.971	378.598	315.182	1.430.877	—	42.500	8.254.271
	49. Talli Ühispank.								
1910	310	—	14.316	—	9.979	—	—	—	24.605
1915	210	2.921	48.492	—	44.972	—	—	—	96.595
1920	60	4.740	226.545	—	219.360	190.757	—	—	645.991
1925	13.862	3.630	2.892.200	—	255.853	—	—	—	3.165.545
1930	43	686	49.884	—	3.310	1.040	—	—	54.963
1935	775	1.422	27.709	—	6.678	64	—	2.107	38.755

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-* jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
188.512	24.602	30.633	—	1.905.528	593.303	404.085	—	274.510	161
12.907	3.849	—	1.121	80.267	27.381	2.565	—	4.852	458
16.429	2.530	1.332	3.258	74.606	95.265	2.084	—	7.741	409
2.385	—	705	—	15.553	7.283	—	—	453	165
6.860	372	373	—	61.775	7.828	—	2.480	4.399	398
3.610	1.529	9.045	—	208.578	—	—	33	5.473	—
268.820	219.654	22.833	—	658.903	—	—	1.211.000	301.489	257
4.788	9.461	748	1.735	12.695	2.636	—	3.000	2.761	204
5.623	9.182	181	3.543	12.674	9.789	—	—	1.922	302
6.265	39	654	—	49.723	—	—	5.146	2.788	—
21.658	1.151	1.832	—	152.772	1.177	—	—	2.990	—
23.394	3.792	29	—	249.538	34.406	—	—	2.383	—
3.588	203	1.760	—	23.466	2.250	—	—	—	179
16.417	918	1.107	1.461	116.390	10.711	—	—	8.871	454
34.448	9.730	597	5.200	538.325	279.078	—	270.000	46.265	583
379.711	86.140	46.217	8.800	4.082.955	2.144.607	58.987	974.000	439.274	480
12.033	5.604	414	20.822	62.997	21.374	931	8.550	8.438	358
13.020	7.119	754	23.238	38.048	19.619	—	9.586	6.977	295
10.528	89	2.830	—	116.352	—	—	—	2.318	295
31.623	496	2.975	—	233.570	—	—	—	5.769	—
97.137	1.818	9.119	—	1.017.900	—	—	—	41.212	173
717.172	55.300	61.842	6.560.729	1.486.883	—	641.537	1.855.230	666.700	—
37.403	—	766	26.312	109.663	109.663	—	49.117	37.711	371
15.331	4.285	1.634	150	105.140	25.155	202	250	9.449	246
27.434	124	1.059	—	89.588	14.119	—	—	4.265	—
66.057	3.558	638	255	354.451	44.274	—	—	23.377	—
127.367	6.419	150	349	674.370	419.242	100.081	357.000	63.011	—
298.449	334.255	198.000	69.191	7.078.102	3.640.502	312.527	2.464.800	939.634	—
36.495	28.595	5.588	5.434	396.484	296.533	22.968	—	44.026	1601
57.446	30.948	3.457	8.555	382.433	144.153	11.398	34.152	33.352	1436
4.483	32	816	—	21.846	—	—	—	173	102
7.854	175	2.249	—	105.192	—	—	—	992	259
10.842	4.166	1.585	—	504.610	—	—	—	5.558	—
365.475	37.240	81.580	—	3.320.298	962.362	—	1.301.301	2.143.515	—
4.213	13	223	—	17.601	1.681	—	—	874	—
10.689	—	857	—	77.682	3.774	—	—	3.593	184
19.031	4.701	*4.529*	—	526.644	63.483	—	—	32.132	193
209.060	40.512	106.134	—	1.951.201	233.260	—	410.000	215.378	190
4.055	2.904	1.125	—	31.884	3.550	—	2.500	8.945	220
4.579	5.603	767	281	19.795	3.024	—	—	2.599	137

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	50. Paide Ühispank.								
1910	366	2.020	60.130	—	3.946	50	—	—	66.512
1915	610	8.520	183.499	—	17.068	—	—	—	209.697
1920	925	10.046	268.715	—	150.420	—	—	—	430.106
1925	97.098	105.665	21.567.777	1.375.180	1.389.050	7.634.350	9.726.001	—	41.895.121
1930	53.773	5.725	610.647	15.365	24.695	4.901	20.652	36.298	847.356
	51. Rakvere Ühispank.								
1910	331	—	58.159	—	16.787	—	—	—	75.277
1915	1.285	37.460	477.301	—	12.956	1.170	—	—	530.172
1920	81.859	16.420	734.121	117.259	439.077	302.302	—	—	1.691.038
1925	3.218.798	638.951	31.252.775	658.135	6.239.988	4.416.299	2.525.000	—	53.791.996
1930	134.106	9.276	860.070	26.566	142.292	46.320	20.890	2.230	1.405.036
1935	146.477	8.385	609.437	1.320	47.066	16.387	1.890	2.682	833.644
	52. Räpina Ühispank.								
1910	130	500	31.860	—	2.178	—	—	—	34.668
1915	11.701	9.100	101.952	—	5.655	—	—	—	128.408
1920	11.576	14.350	32.410	—	24.751	—	—	—	88.935
1925	2.055.710	55.979	1.886.100	—	51.027	—	—	507.750	4.556.566
1930	31.996	560	80.009	—	6.866	692	—	22.134	142.257
1935	22.652	7.308	101.962	—	66.850	20	—	6.484	205.276
	53. Väike-Maarja Ühispank.								
1910	384	—	32.890	—	3.032	89	—	—	36.395
1915	286	4.991	121.983	—	31.247	1.200	—	—	159.707
1920	196	36.325	127.920	—	69.932	149.560	—	—	383.933
1925	73.846	64.200	7.112.919	52.969	397.639	66.407	—	1.601.867	9.369.847
1930	1.629	1.206	233.011	15.090	5.152	446	—	7.922	264.456
1935	1.974	10.380	247.315	3.946	95.637	2.385	1.390	65	363.092
	54. Vaivara Ühispank.								
1910	326	208	30.755	—	1.676	3	—	—	32.968
1915	3.731	2.741	66.377	—	12.467	49	—	—	85.365
1920	8.709	3.116	361.228	—	162.163	9.622	—	—	544.838
1925	3.017.693	—	3.293.460	78.370	597.119	467.602	—	1.052.400	8.606.644
1930	36.667	2.694	106.444	667	8.440	1.732	500	5.994	220.738
1935	36.748	3.337	85.087	1.417	14.773	1.554	—	415	143.331
	55. Sangaste Ühispank.								
1910	—	—	50.584	—	519	—	—	—	51.103
1915	7	992	144.432	—	7.513	—	—	—	152.944
1920	7	87.838	526.812	—	84.254	—	—	—	698.911
1925	8.400	78.650	6.811.100	10.690	57.641	232.760	—	—	7.199.241
1930	243	—	132.590	—	3.947	—	—	2.520	139.300
1935	110	1.835	166.178	—	11.335	—	1.000	—	180.458
	56. Laiuse Ühispank.								
1910	65	—	35.860	—	7.250	47	—	—	43.222
1915	5.807	2.020	110.706	—	9.786	—	—	—	128.319
1920	5.797	62.066	647.451	—	5.393	1.598	—	—	722.305
1925	517.346	50.782	7.508.620	—	7.494	182.435	—	777.257	9.043.934
1930	11.460	1.259	131.617	—	8.279	4.055	—	2.292	158.962
1935	13.060	2.123	57.206	—	3.047	4.185	—	249	79.870

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-* jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
8.185	33	227	—	47.986	6.773	—	—	3.308	—
34.731	2.924	2.006	—	164.015	4.024	—	—	1.997	—
53.865	7.188	78	—	301.819	66.611	—	—	545	432
2.388.000	128.831	306.915	—	6.062.072	17.861.719	3.835.516	1.000.000	586.067	139
24.500	18.400	3.699	42.707	338.307	141.198	41.132	10.450	94.713	94
11.798	567	614	—	59.994	—	—	—	2.304	272
46.836	3.200	3.764	128	378.744	65.497	—	—	32.003	—
120.618	12.998	4.653	7.986	717.932	479.106	—	149.152	198.593	854
1.884.136	474.412	474.575	3.045.940	16.951.008	9.224.225	3.271.759	9.229.927	1.868.964	578
55.559	54.909	9.002	28.360	698.468	226.367	37.089	25.584	83.292	732
43.479	7.760	5.519	39.741	337.450	201.713	40.188	106.989	46.233	469
4.440	9	926	—	28.425	—	—	—	868	212
21.401	458	1.244	—	87.707	11.335	—	—	6.263	—
11.485	1.209	*5.848*	—	49.847	24.289	—	—	2.105	171
155.432	11.217	27.265	1.997.980	542.121	600.877	—	505.000	208.924	260
4.954	34.843	773	1.160	48.423	19.335	—	—	10.635	476
7.760	31.585	590	1.584	85.504	58.586	—	—	13.183	255
5.471	176	252	—	19.492	6.818	—	2.500	1.686	172
16.474	1.135	1.505	—	118.805	16.423	—	—	5.365	371
20.625	5.929	—	—	274.621	76.096	—	—	6.662	274
350.143	229.131	141.861	34.700	3.825.276	1.027.149	465.149	1.178.835	515.736	440
14.320	11.066	2.473	860	156.378	37.542	18.674	5.500	9.721	859
33.276	13.636	3.011	1.481	182.866	113.556	3.057	—	10.754	854
4.153	25	80	—	22.901	4.556	—	—	1.253	193
19.900	772	1.426	997	50.694	8.392	—	—	3.183	308
66.088	2.989	—	1.047	268.512	183.800	—	—	22.392	303
255.995	71.656	104.323	2.979.200	636.526	701.413	794.800	1.476.869	533.462	282
15.895	2.644	877	31.738	50.517	8.313	5.869	33.265	7.526	451
18.563	3.979	844	34.129	49.588	18.847	—	11.867	5.099	369
6.362	2	431	—	41.824	1.027	—	—	1.457	—
17.833	630	3.394	—	122.890	—	—	8.000	197	424
19.300	2.400	2.922	—	674.289	—	—	—	—	156
261.662	178.569	106.790	103.650	3.791.198	1.162.856	—	970.000	624.516	160
7.878	4.750	909	—	56.420	42.213	—	22.260	2.350	185
14.204	6.417	1.434	—	81.738	48.061	—	24.358	3.246	145
5.189	—	171	—	27.233	8.906	—	—	1.723	214
15.301	835	1.701	1.600	86.888	15.527	—	—	6.467	450
30.248	9.173	8.072	—	473.515	170.443	—	—	30.854	323
559.397	255.148	242.399	502.938	5.473.671	145.508	—	380.000	707.616	538
10.220	12.050	823	5.695	92.134	6.042	—	19.270	10.436	391
8.476	4.405	154	7.655	45.282	7.066	—	2.068	4.515	241

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	57. Hageri Ühispank.								
1910	18	—	8.715	—	1.053	—	—	—	9.786
1915	239	—	29.677	—	2.351	276	—	—	32.543
1920	215	2.295	135.085	—	13.074	1.445	—	—	152.114
1925	215	51.400	2.305.831	—	293.144	32.223	—	360.675	3.250.488
1930	1.481	2.722	116.048	698	7.423	18.250	—	5.562	153.514
1935	1.498	5.199	71.465	23	8.037	7.027	—	1.618	94.867
	58. Tartu II Laenu-Hoiu Ühisus.								
1910	421	—	78.050	—	6.876	—	—	—	85.347
1915	15.657	—	423.644	—	52.901	—	—	—	492.202
1920	3.250	229.828	1.284.186	—	211.478	30.679	—	—	1.759.421
	59. Torma Ühispank.								
1910	8	—	22.865	—	8.389	—	—	—	31.262
1915	300	—	84.578	—	11.857	897	—	—	97.632
1920	306	1.500	150.076	—	18.440	—	—	—	179.288
1925	306	2.658	2.885.070	—	167.307	21.362	—	—	3.076.703
1930	500	10	107.757	—	6.074	260	24.050	—	138.651
1935	1.083	2.202	58.892	—	9.834	344	16.290	—	88.745
	60. Tõstamaa Ühispank.								
1910	215	—	8.446	—	5.406	—	—	—	14.067
1915	178	3.449	69.452	—	21.378	—	—	—	94.457
1920	181	55.434	75.337	—	41.839	—	—	—	172.791
1925	30.014	1.000	516.336	—	9.316	91.314	—	879.364	1.527.344
1930	860	160	52.250	—	4.485	2.080	—	5.598	69.433
1935	3.838	3.003	51.576	—	16.253	21	—	—	74.691
	61. Saarde Ühispank.								
1910	309	1.750	41.655	—	8.391	—	—	—	52.106
1915	542	8.866	121.581	—	54.536	—	—	—	185.525
1920	598	341.208	1.438.544	—	253.066	—	—	—	2.033.416
1925	301.688	122.892	17.232.257	27.486	194.304	1.973.354	—	—	19.851.981
1930	2.115	7.541	393.864	30.747	49.231	1.465	80	80.316	596.509
1935	16.997	28.497	332.434	2.141	159.804	4.159	7.205	28.509	579.746
	62. Häädemeeste Ühispank.								
1910	153	—	16.290	—	4.223	—	—	—	20.666
1915	89	—	56.239	—	605	—	—	—	56.933
1920	51	97	181.985	—	34.283	—	—	—	216.416
1925	28	47.179	1.447.106	—	32.282	27.301	—	1.063.915	2.617.811
1930	3.678	1.350	31.509	—	2.778	4.160	—	24.234	67.709
1935	3.698	1.969	23.747	—	7.291	4.534	—	9.432	50.671
	63. Kose Ühispank.								
1910	180	—	15.420	—	1.954	—	—	—	17.554
1915	19.339	2.970	94.809	—	3.830	—	—	—	120.948
1920	23.146	116.990	1.125.190	—	171.854	7.707	—	—	1.444.887
1925	530.260	55.558	7.023.430	—	246.961	141.515	—	1.218.050	9.371.098
1930	25.776	2.374	239.088	42	37.092	4.399	—	2.467	350.688
1935	26.104	19.155	206.782	—	83.961	4.896	—	522	341.420

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-* jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
775	48	44	—	8.503	—	—	—	416	66
6.113	410	—	—	24.068	—	—	—	1.952	141
7.762	558	1.950	—	66.519	8.183	—	60.000	7.142	96
157.982	25.034	61.582	—	993.262	581.847	—	658.000	205.106	208
13.121	2.226	*1.330*	350	59.389	26.235	276	28.190	18.165	423
12.792	820	221	800	33.556	17.057	3.153	22.230	2.620	309
10.410	32	1.114	—	25.083	47.081	—	—	1.627	339
60.276	3.286	8.631	—	249.443	133.625	—	14.500	22.441	—
93.473	8.766	4.736	—	1.320.957		—	277.736	53.753	—
3.140	—	1.204	—	26.918	—	—	—	—	174
15.504	434	1.702	—	76.250	—	—	—	3.742	519
13.194	2.592	3.181	—	79.219	74.242	—	—	6.860	208
123.900	81.933	73.197	—	2.548.861	51.708	—	—	197.104	255
10.358	5.628	972	95	86.152	3.935	—	—	7.461	481
10.206	1.240	2.455	687	44.539	10.596	—	—	2.732	282
1.575	16	206	—	11.936	—	—	—	334	100
12.649	719	1.130	—	69.199	4.911	—	—	5.849	—
16.579	4.299	337	—	144.723		—	—	6.853	286
63.777	39.394	16.379	—	—	436.198	—	—	92.232	—
6.814	—	1.566	86	49.650	49.650	—	—	5.713	327
10.821	1.766	971	882	46.182	10.820	—	—	3.249	385
3.496	3	1.153	—	46.404	—	—	—	1.050	79
12.867	1.213	1.083	—	166.172	—	—	—	4.188	416
35.134	13.058	1.579	—	1.380.207	481.328	—	—	122.110	—
338.669	884.104	68.263	—	8.169.099	3.953.467	114.910	5.398.400	925.069	545
19.663	20.210	7.293	1.011	199.927	168.798	5.295	40.000	22.766	—
35.615	33.137	4.338	2.250	251.045	197.544	1.364	—	17.739	662
2.885	5	292	—	14.992	1.684	—	—	808	107
11.922	940	1.786	—	38.354	1.989	—	—	1.942	236
10.343	2.617	295	—	195.088	—	—	—	8.073	144
126.662	27.256	60.694	—	653.517	—	—	592.000	93.767	165
4.387	3.429	965	250	15.493	5.960	—	9.580	3.411	241
5.302	3.695	305	1.074	17.525	3.067	—	9.614	657	221
1.450	—	38	—	14.834	371	—	—	861	108
12.832	274	244	1.239	101.903	—	—	—	4.456	385
92.022	3.994	13.443	5.844	1.249.927	—	—	—	79.657	358
466.203	154.087	109.072	436.781	4.296.504	1.885.880	—	—	649.197	527
14.286	19.368	3.663	16.211	142.349	89.140	3.962	—	19.792	900
28.332	24.910	2.234	21.639	123.705	124.684	2.047	—	13.347	780

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	64. Tallinna Eesti Vastastikune Krediit-Ühisus.								
1910	349	165.762	143.360	—	86.111	254	—	—	395.836
1915	4.415	95.396	1.423.755	—	217.461	1.630	—	—	1.742.657
1919	145.792	80.500	3.816.198	25.718	622.239	1.371.337	—	—	6.061.784
	66. Kursi-Härjanurme Laenu-Hoiu Ühisus.								
1910	201	—	8.110	—	559	46	—	—	8.916
1915	227	3.000	40.541	—	14.348	—	—	—	58.116
1920	227	59.678	164.316	—	52.937	—	—	—	277.158
	67. Jõhvi Vastastikune Krediit-Ühisus.								
1910	—	—	15.510	—	277	—	—	—	15.787
1915	364	7.252	183.915	—	13.701	—	—	—	205.232
1920	270.188	11.779	1.110.700	22.579	56.361	100.000	—	—	1.571.607
	68. Antsla Ühispank.								
1910	213	—	18.775	—	640	—	—	—	19.628
1915	279	3.000	95.637	—	6.164	—	—	—	105.080
1920	279	181	101.025	—	47	30.528	—	—	132.060
1925	7.279	46.560	3.769.815	—	167.351	172.114	—	590.715	4.753.834
1930	1.816	566	166.648	5.148	7.637	8.275	1.000	28.827	219.917
1935	2.109	3.102	194.413	3.594	37.027	8.002	—	14.303	262.550
	69. Rapla Ühispank.								
1910	11	702	15.740	—	25	—	—	—	16.478
1915	314	5.422	134.176	—	400	—	—	—	140.312
1920	3.422	—	1.698.215	—	11.788	114.677	—	2.060.000	3.888.102
1925	69.714	113.500	9.493.880	—	93.129	607.633	275.000	2.985.467	13.637.323
1930	11.027	5.884	311.315	1.327	42.524	15.675	152.810	10.053	550.615
1935	69.557	6.756	178.180	2.238	26.289	8.399	5.000	739	297.158
	70. Põltsamaa Ühispank.								
1910	909	785	67.273	7.305	6.859	6.610	—	—	89.741
1915	1.368	3.900	336.995	1.913	11.484	362	—	—	356.022
1920	1.282	189.264	1.995.455	643.843	524.898	19.317	—	—	3.374.059
1925	52.349	130.896	25.965.718	1.948.915	3.271.735	401.082	—	—	31.770.695
1930	95.717	9.650	724.686	14.424	12.793	34.782	3.598	19.850	915.500
1935	134.678	21.558	700.950	2.523	84.534	54.490	2.175	4.419	1.005.327
	71. Järva-Jaani Ühispank.								
1910	32	426	11.684	—	2.473	46	—	—	14.661
1915	76	3.949	69.738	—	21.720	—	—	—	95.483
1920	61	73.784	42.825	—	53.226	—	—	—	176.586
1925	3.136	42.900	1.818.340	152.847	267.872	73.932	—	—	2.417.868
1930	2.608	1.750	201.179	16.576	18.998	720	2.200	8.816	363.507
1935	2.488	8.311	186.167	12.677	63.985	3.287	500	925	278.340
	72. Alatskivi Ühispank.								
1910	—	—	17.125	—	222	—	—	—	17.347
1915	3.040	—	97.387	—	5.382	48	—	—	105.857
1920	55.000	15.000	377.995	—	12.665	—	—	—	460.660
1925	101.150	40.215	2.332.903	—	5.476	154.713	—	—	2.634.457
1930	6.426	2.136	49.282	—	2.760	4.914	—	9.167	74.685
1935	9.255	3.146	57.124	—	4.734	4.665	1.000	817	80.741

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-* jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
34.705	1	1.734	—	180.498	164.862	—	—	14.036	—
213.404	11.804	20.660	—	687.196	722.654	—	—	86.939	—
513.426	16.582	102.400	—	1.762.592	3.432.665	40.906	45.000	148.213	—
1.160	—	241	—	7.515	—	—	—	—	40
6.734	310	544	—	48.721	—	—	—	1.807	—
8.901	903	1.152	—	252.754	—	—	—	13.448	174
2.296	—	63	—	12.669	—	—	—	759	—
25.308	2.566	1.356	—	163.764	—	—	—	12.238	—
33.970	837	10.352	—	410.873	427.943	21.789	297.259	368.584	153
3.070	—	976	—	14.717	865	—	—	—	123
16.478	942	1.941	—	78.404	6.993	—	—	322	469
12.788	2.909	5.865	—	32.841	76.870	—	—	787	308
207.021	112.130	133.270	—	2.872.120	140.559	354.277	260.000	83.742	314
6.565	3.754	2.076	534	140.336	10.644	5.540	2.450	18.191	—
18.346	3.947	68	1.492	97.765	114.294	3.095	—	9.240	541
1.635	—	559	—	14.047	—	—	—	237	103
15.845	1.549	1.002	—	110.504	—	—	—	11.412	—
141.378	3.490	103.697	866	1.328.544	—	—	250.000	127	—
814.922	312.998	100.897	—	3.786.634	742.759	780.588	3.412.053	426.005	518
31.555	10.137	11.444	1.090	175.119	57.759	3.835	69.920	26.893	—
34.545	12.420	6.378	9.035	137.336	80.048	—	2.213	9.444	772
10.223	—	203	—	53.219	11.884	12.252	—	1.964	177
55.104	1.344	6.015	—	224.507	26.725	14.000	15.229	13.098	375
76.564	31.260	11.474	—	521.893	1.309.122	612.992	447.262	363.492	524
1.207.852	144.218	453.808	5.360	13.059.978	9.877.676	1.253.396	3.897.016	1.871.391	682
33.030	8.670	4.407	6.863	427.690	241.188	48.552	80.350	41.301	845
53.058	11.428	3.261	15.377	376.278	415.483	20.628	69.682	33.538	610
1.410	—	54	—	10.426	—	—	2.100	671	90
13.678	1.130	1.632	—	73.677	—	—	—	5.366	341
14.153	1.744	*6.690*	—	141.106	—	—	—	19.583	237
146.660	5.377	*58.841*	—	1.126.471	85.302	312.866	446.154	295.038	164
18.700	4.390	3.858	798	114.701	52.365	18.354	14.170	14.495	561
26.619	11.724	1.495	—	103.810	120.529	5.616	—	7.122	604
2.260	—	198	—	11.292	—	—	2.785	812	227
10.456	518	3.234	—	75.878	—	—	7.955	7.796	669
20.465	47.300	547	—	297.764	—	—	70.000	24.584	—
109.000	84.065	325.029	—	515.939	616.463	—	100.000	883.961	216
5.681	4.623	397	—	27.189	4.064	—	20.960	2.604	388
9.871	4.356	449	—	35.717	11.668	—	15.010	1.853	371

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	73. Võsu Ühispank.								
1910	12	100	7.970	—	480	60	—	—	8.622
1915	270	2.477	34.806	—	15.279	—	—	—	52.832
1920	266	60.700	10.244	—	62.129	—	—	—	133.339
1925	226	21.500	1.476.000	—	182.427	93.806	—	306.000	2.079.959
1930	2.738	788	62.620	2.622	3.763	4.107	—	750	77.388
1935	1.416	1.400	26.566	360	4.101	1.261	—	—	35.104
	74. Kadrina Ühipank.								
1910	7	—	12.760	—	785	—	—	—	13.552
1915	307	12.219	52.800	—	33.109	—	—	—	98.435
1920	201	18.353	46.310	—	9.253	—	—	—	74.117
1925	52.200	41.363	3.167.025	—	42.695	5.900	—	—	3.309.183
1930	1.230	2.320	153.505	11	3.832	220	—	3.944	202.571
1935	1.992	2.047	208.879	—	14.147	5.858	1.000	100	234.023
	75. Vana-Kuuste Ühispank.								
1910	—	—	15.880	—	374	—	—	—	16.254
1915	370	2.670	58.541	—	6.214	—	—	—	67.795
1920	372	29.045	24.568	—	42.006	20.000	—	—	115.991
1925	100.371	49.045	1.167.337	—	76.374	2.743	75.000	—	1.470.870
1930	1.004	—	30.040	—	590	710	—	—	32.344
1935	1.004	598	32.206	—	1.908	—	—	185	35.901
	76. Pala Ühispank.								
1910	—	—	5.356	—	515	1.915	—	—	7.786
1915	1.094	—	80.576	—	8.795	—	—	—	90.465
1920	438	20.567	494.110	—	53.243	19.129	—	—	587.487
1925	75.637	51.850	7.167.798	—	378.367	28.447	—	556.745	8.258.844
1930	2.778	612	141.797	—	21.227	1.985	—	7.056	181.295
1935	7.782	5.451	139.867	562	54.116	2.842	—	1.650	212.270
	77. Rakke Laenu-Hoiu Ühisus.								
1910	45	—	3.940	—	361	—	—	—	4.346
1913	41	600	20.445	—	2.715	—	—	—	24.754
1920	—	4.185	3.078	—	5.269	—	—	—	12.680
	78. Juuru Ühispank.								
1910	7	—	2.595	—	1.610	18	—	—	4.230
1915	261	1.027	24.470	—	3.369	—	—	—	29.127
1920	254	14.250	80.000	—	1.256	2.475	—	—	99.300
1925	254	—	1.170.550	—	67.771	35.601	—	854.750	2.128.928
1930	520	1.476	66.204	88	3.646	3.529	250	7.815	102.914
1935	3.318	2.182	58.475	234	6.115	3.736	1.542	548	76.150
	79. Varbola Ühispank.								
1910	3	106	1.843	—	438	1	—	—	2.391
1915	75	620	13.621	—	694	—	—	—	15.010
1920	68	—	10.420	—	619	2.384	—	—	13.744
	80. Maarja-Magdaleena Ühispank.								
1910	413	—	4.295	—	—	107	—	—	4.816
1915	393	—	38.091	—	1.513	—	—	—	39.997
1920	246	—	182.293	—	48.520	1.174	—	—	232.233
1925	339.000	50.201	3.914.820	—	288.331	86.792	—	—	4.679.144

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amortisats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreeditorid	Liikmed
555	—	21	—	4.730	—	—	3.000	316	58
6.588	258	678	—	31.512	10.389	—	—	3.407	190
10.674	921	7	—	54.480	65.149	—	—	2.108	179
141.875	42.011	30.116	—	689.962	383.939	—	342.500	143.556	200
4.801	2.379	373	527	26.360	18.130	14.485	5.455	4.128	347
4.893	129	53	163	11.735	15.137	427	—	2.567	156
1.650	—	62	—	11.183	—	—	—	657	97
10.792	277	1.039	—	82.607	—	—	—	3.720	233
7.845	1.185	—	—	62.979	—	—	—	2.108	137
231.696	4.491	16.835	52.000	1.210.686	528.665	—	355.000	909.810	318
22.042	4.736	3.145	970	78.511	20.758	3.120	19.825	8.016	619
28.568	8.795	2.237	1.785	114.459	52.925	2.255	14.205	7.694	614
2.725	—	—	—	2.035	10.899	—	—	595	54
8.467	629	737	—	36.592	17.697	—	—	3.733	161
5.567	2.100	416	230	54.512	48.576	—	—	4.590	—
59.182	33.428	11.843	100.230	966.247	—	—	—	224.940	—
2.390	1.476	695	1.002	20.589	1.808	—	—	4.384	203
5.604	3.513	381	—	18.546	5.880	—	184	1.608	169
770	—	231	—	2.770	2.515	—	1.500	—	51
11.045	254	589	—	70.183	4.472	—	—	3.922	330
14.038	13.277	13.301	—	521.208	21.809	—	—	3.854	189
499.546	255.908	302.647	—	5.580.420	208.190	—	556.745	298.643	485
11.820	10.029	1.833	2.339	120.235	7.955	—	6.000	8.188	—
19.477	11.570	988	3.474	158.232	8.430	2	1.500	6.947	784
1.245	—	3	—	2.900	—	—	—	198	46
4.882	38	359	—	18.219	—	—	—	1.256	120
1.010	—	*148*	—	4.130	2.330	—	3.777	1.433	44
532	—	—	—	3.542	—	—	—	156	43
6.028	186	320	—	21.516	—	—	—	1.077	—
5.994	370	*1.065*	—	86.132	—	—	—	6.804	—
217.812	14.168	31.072	—	422.619	—	—	475.001	113.506	248
6.866	2.051	1.013	61	35.456	10.948	16	11.440	7.613	401
11.090	1.853	407	220	25.523	18.256	2.158	11.506	3.047	330
205	—	—	—	2.080	—	—	—	106	32
2.053	24	156	—	12.146	—	—	—	631	82
2.390	224	*253*	—	10.659	—	—	—	471	—
936	—	117	—	3.755	—	—	—	7	46
4.849	109	205	—	29.658	—	—	3.703	1.473	179
5.725	673	—	—	113.287	99.824	—	—	12.724	112
297.383	352.753	72.528	—	1.322.505	582.380	—	1.842.025	209.570	210

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
1930	3.915	1.530	65.935	581	16.865	532	—	11.083	100.441
1935	3.038	4.819	77.285	583	8.426	618	—	3.329	98.098
	81. Palamuse Ühispank.								
1910	4	—	6.315	—	2.487	—	—	—	8.806
1915	274	2.000	44.120	—	4.637	—	—	—	51.031
1920	309	95.900	491.260	—	426.890	—	—	—	1.014.359
1925	484	97.029	9.041.440	—	84.398	1.009.650	—	—	10.233.001
1930	1.425	240	199.637	—	467	1.229	—	—	202.998
1935	1.612	10.230	73.193	—	3.979	6.248	—	—	106.447
	82. Valga II Vastastikune Krediit-Ühisus.								
1911	22	190	199.932	13.822	27.954	298	—	—	242.218
1915	88	3.432	144.003	37.957	23.659	1.470	—	—	210.609
1920	—	—	354.000	7.464	79.490	4.000	—	—	454.365
	83. Pärnu-Jakobi Ühispank.								
1910	186	—	8.702	—	269	—	—	—	9.157
1915	402	5.011	99.132	—	7.939	1.050	—	—	113.534
1920	324	65.174	190.794	—	122.843	300	—	—	379.435
1925	92.000	32.400	3.589.760	—	18.852	3.056	—	522.944	4.259.012
1930	1.171	1.810	74.936	—	3.713	8.246	7.200	10.370	107.446
1935	1.591	13.019	70.594	—	16.395	1.130	8.680	2.428	113.837
	84. Keila Ühispank.								
1910	—	—	5.595	—	305	303	—	—	6.203
1915	248	4.869	61.326	—	5.329	—	—	—	71.772
1920	146	5.000	306.620	—	28.822	10.803	—	—	351.391
1925	146	70.591	4.630.476	—	114.725	—	—	1.484.745	6.300.683
1929	10.564	—	186.252	3.727	21.192	8.651	—	9.725	270.011
	85. Narva Laenu-Hoiu Ühisus.								
1910	392	—	6.913	—	137	—	—	—	7.442
1913	324	—	11.917	—	2.218	161	—	—	14.620
	86. Udeva Ühispank.								
1910	7	—	2.901	—	33	44	—	—	2.985
1915	129	1.465	25.991	—	11.326	25	—	—	38.936
1920	76	14.804	179.347	—	70.978	847	—	—	268.552
1925	22.876	12.300	1.159.398	—	70.391	51.458	—	—	1.326.423
1930	10.647	429	28.643	8	961	7.234	—	6.097	174.519
1935	11.924	1.535	34.928	1.469	4.224	1.276	—	—	55.356
	87. Rõngu Ühispank.								
1910	333	—	11.430	—	84	—	—	—	11.847
1915	225	2.811	56.124	—	6.700	178	—	—	66.038
1925	150.000	500	1.548.701	—	47.076	6.113	—	—	1.752.390
1930	1.500	10	46.126	—	203	3.358	—	—	51.197
1935	1.500	1.900	49.998	—	28.820	1.765	—	3.993	87.977
	88. Kuusalu Ühispank.								
1910	—	—	2.080	—	309	—	—	—	2.425
1915	—	4.059	45.748	—	26.107	—	—	—	75.914

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
8.420	4.425	937	1.352	45.541	14.414	—	8.140	6.129	394
11.970	5.609	1.157	1.599	53.184	16.407	73	—	4.770	364
1.413	—	203	—	794	6.330	—	—	66	—
5.823	563	396	—	41.158	1.564	—	—	1.527	164
12.603	1.920	9.422	—	973.619	4.542	—	—	12.253	167
203.489	237.387	263.735	—	6.393.687	1.369.835	—	1.009.650	755.218	399
5.306	14.583	5.083	—	152.154	16.105	—	2.469	7.298	530
6.701	13.406	*11.185*	267	66.735	13.476	—	—	5.862	413
29.030	155	4.237	—	—	188.750	8.360	794	10.892	163
37.090	3.934	2.053	—	—	161.762	—	—	5.770	—
18.100	10.547	*5.494*	—	—	363.601	56.098	—	2.102	168
535	—	—	—	3.236	4.877	—	—	509	53
13.729	333	1.239	—	88.274	4.176	—	—	5.783	324
16.486	1.942	1.069	—	268.634	58.926	—	—	32.378	—
356.469	95.075	115.609	—	1.108.877	315.103	—	1.500.000	244.935	216
9.377	3.641	206	506	43.635	5.517	—	20.400	6.594	323
12.852	4.715	1.072	807	57.110	20.331	—	—	5.842	317
1.506	—	57	—	3.355	—	—	1.000	285	62
11.272	792	1.363	—	54.336	—	—	—	4.009	—
42.154	8.457	—	—	159.604	99.948	—	—	41.228	274
740.849	244.837	282.373	—	1.842.479	191.767	—	695.000	818.633	504
19.119	14.031	1.763	—	—	156.048	6.497	29.416	3.512	565
1.162	80	167	—	5.929	—	—	—	104	136
2.113	409	99	—	6.508	—	—	5.000	491	155
505	—	—	—	1.820	526	—	—	134	44
4.929	261	—	—	28.163	3.487	—	—	2.096	—
7.812	751	*2.500*	—	196.853	48.242	—	—	14.894	—
139.817	26.851	48.919	—	610.691	55.702	—	67.000	377.443	262
7.823	1.092	292	182	20.765	4.624	220	7.655	5.269	274
11.575	4.260	594	—	16.674	9.246	—	10.705	2.302	—
1.926	—	183	—	9.783	—	—	—	138	65
7.387	603	923	—	54.031	—	—	—	2.412	194
69.625	167.640	15.580	—	791.724	597.902	—	—	109.917	125
2.776	3.366	931	400	26.469	14.094	—	—	3.161	281
7.744	3.955	139	725	43.744	25.065	—	—	2.611	272
335	—	*36*	—	1.989	—	—	—	101	—
15.126	530	1.067	—	55.735	—	—	—	3.456	—

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
1920	—	38.710	290.620	—	37.514	—	—	—	366.844
1925	80.000	78.255	4.190.282	8.700	168.849	77.789	—	1.046.965	5.650.840
1930	2.496	5.089	156.608	134	7.747	5.410	11.750	20.697	209.931
1935	2.305	7.404	58.442	—	2.588	7.685	70	6.208	84.702
	89. Velise Laenu-Hoiu Ühisus.								
1910	—	—	450	—	649	35	—	—	1.134
1915	93	2.100	55.038	—	3.540	—	—	—	60.771
1920	20.225	—	132.795	—	13.360	—	—	—	166.380
1925	166.029	25.820	3.295.985	—	14.580	170.565	—	868.050	4.541.029
	90. Kullamaa Ühispank.								
1910	—	—	—	—	165	—	—	—	165
1915	243	1.893	34.085	—	7.525	—	—	—	43.746
1920	221	3.033	325.450	—	44.397	—	—	—	373.101
1925	221	31.025	1.852.785	—	184.056	2.223	—	491.700	2.562.010
1930	12.159	1.660	106.501	60	8.292	—	—	40.631	169.303
1935	15.695	2.426	134.853	685	8.333	3.301	—	25.531	190.824
	91. Lüganuse Ühispank.								
1915	—	1.222	29.488	—	3.059	—	—	—	33.769
1920	—	17.044	46.795	—	15.950	—	—	—	79.789
1925	30.570	40.200	1.169.700	16.535	320.594	1.635.795	23.188	—	3.236.582
1930	2.172	2.100	123.160	1.906	8.468	4.633	3.849	16.538	219.391
1935	7.517	2.941	170.619	2.953	6.542	8.175	1.630	6.256	206.633
	92. Kõpu Hoiu-Laenu Kassa.								
1915	128	100	21.568	—	41.143	—	—	—	62.939
1920	72	26.500	226.150	—	24.724	—	—	—	277.446
1925	17.000	26.500	2.588.000	—	35.624	—	—	—	2.667.124
1930	170	11	54.500	—	2.767	—	—	6.886	64.334
1935	226	4.637	63.770	—	13.411	—	—	—	82.044
	93. Lääne-Eesti Ühispank.								
1915	195	—	24.887	—	1.764	—	—	—	26.846
1920	130	—	140.850	—	3.432	10.602	—	—	155.014
1925	61.230	45.400	4.172.500	39.665	737.758	204.737	70.000	2.090.800	7.422.090
1930	37.744	5.827	471.689	8.059	54.787	4.687	7.024	48.969	638.787
1935	35.335	9.958	446.644	231	118.855	2.714	28.685	7.570	649.992
	94. Hiiu Ühispank.								
1915	14	—	4.785	—	1.338	—	—	—	6.137
1922	133	4.027	7.426	—	—	—	—	—	11.586
1925	30.400	42.700	638.500	—	100.000	375.700	—	2.246.800	3.434.100
1930	707	1.505	20.795	—	1.070	6.814	296	20.836	54.001
1935	742	1.750	16.443	21	506	5.054	—	2.199	26.715
	95. Vigala Ühispank.								
1915	741	722	16.710	—	362	—	—	—	18.535
1920	566	—	110.205	—	2.344	11.844	—	—	124.959
1925	100.565	11.844	2.017.250	—	34.826	5.690	—	852.866	3.023.041
1930	2.720	314	77.411	—	2.048	1.519	4.250	12.365	105.077
1935	2.827	719	53.408	—	7.400	1.189	—	5.122	70.665

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-* jääk	Amortisats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korrespond.	Võlad	Kreeditorid	Liikmed
55.850	1.508	402	—	214.538	—	—	82.000	12.546	—
449.845	74.874	115.877	14.400	1.458.833	401.380	252.700	1.260.120	575.846	355
30.379	3.225	2.831	562	62.702	8.731	1.972	55.993	11.089	475
8.190	139	78	1.217	13.332	9.313	—	42.848	3.307	187
500	—	—	—	610	—	—	—	24	37
8.774	743	867	—	47.526	—	—	1.500	1.361	174
11.687	776	5.458	—	148.186	—	—	—	273	138
203.719	51.037	75.997	—	2.084.043	—	—	1.137.533	120.650	251
140	—	—	—	20	—	—	—	5	40
3.769	434	492	—	29.929	6.242	—	700	2.180	167
12.568	5.180	6.713	—	247.469	81.626	—	200	19.345	214
133.453	107.215	39.238	—	1.116.486	249.679	—	260.000	164.239	344
5.998	6.140	3.555	—	71.405	21.294	—	4.944	15.336	593
17.208	10.256	1.127	2.418	89.362	31.104	42	6.344	7.432	629
7.431	73	485	—	21.826	2.024	—	—	1.930	320
9.149	1.897	—	—	18.545	46.881	—	—	3.317	226
139.300	44.752	89.123	30.000	254.380	347.208	133.887	2.070.227	104.517	222
21.639	5.433	2.962	2.025	26.147	34.753	9.152	31.880	8.448	791
33.669	7.374	2.550	5.030	31.362	60.703	1.820	45.842	10.397	686
6.770	227	453	—	34	54.868	—	—	587	107
12.266	739	527	—	182	259.303	—	—	4.429	136
92.320	113.356	34.878	—	14.325	2.328.557	—	—	83.688	215
2.449	2.673	1.112	85	928	48.056	—	—	2.145	235
4.406	3.648	1.076	188	14.329	56.128	—	—	2.269	277
3.459	156	294	—	20.778	—	—	800	1.359	260
4.950	215	3	—	85.127	52.728	—	—	11.991	137
395.643	49.156	134.226	62.373	2.116.803	1.168.712	312.700	792.000	229.677	379
72.245	5.876	6.042	8.510	200.119	148.479	28.143	59.490	53.890	1917
84.635	10.217	4.655	23.028	238.127	179.756	5.825	42.890	24.604	—
338	20	160	—	3.994	240	—	636	749	—
4.058	274	371	—	6.687	196	—	—	—	—
177.700	49.800	—	—	329.500	221.700	55.000	260.000	93.600	141
3.533	90	*1.978*	218	4.442	4.240	2.917	10.785	6.644	222
5.947	70	160	444	760	2.145	620	13.320	1.050	131
2.918	44	345	—	14.284	—	—	—	944	98
3.320	1.917	5.835	—	105.959	2.200	—	—	5.728	104
233.767	—	41.329	—	1.608.393	—	—	145.000	141.686	212
4.649	1.995	684	261	67.329	1.458	—	2.753	4.883	—
7.060	1.655	210	723	46.830	6.378	—	—	2.687	307

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	96. Paide Eesti Laenu-Hoiu Ühisus.								
1915	286	551	194.806	26.741	22.408	72	—	—	244.864
1920	52.752	141.761	3.281.859	160.770	1.047.844	—	—	—	4.684.986
	97. Saarte Ühispank.								
1915	294	—	54.969	—	12.934	—	—	—	68.197
1920	2.492	4.620	2.145.444	1.043.912	329.310	94.010	—	—	3.619.788
1925	196.276	85.041	13.912.184	1.004.601	3.477.054	4.604.381	—	—	23.279.537
1930	5.544	1.338	324.387	58.702	51.936	4.153	8.750	32.495	548.805
1935	10.581	1.264	315.088	36.091	87.643	2.391	5.341	134	458.533
	98. Tori Ühispank.								
1915	232	10.246	79.820	—	78.626	—	—	—	168.924
1920	6.000	19.908	279.625	—	472.388	—	—	—	777.921
1925	112.277	46.610	3.545.500	—	686.484	450.470	—	—	4.841.341
1930	1.123	1.079	95.708	—	12.691	20.641	27.735	—	158.977
1935	1.123	5.927	74.379	—	44.803	785	1.470	3.930	132.417
	99. Mõisaküla Ühispank.								
1915	310	2.580	99.807	—	10.901	—	—	—	113.598
1920	19.757	12.455	490.680	—	90.311	392.145	—	—	1.005.348
1925	3.575.053	22.455	4.445.807	26.850	959.133	4.303.108	70.000	179.000	13.581.406
1930	105.376	993	133.028	5.657	17.790	34.408	550	43.719	341.521
1935	107.657	3.078	128.987	82	23.540	6.536	2.865	19.620	292.365
	100. Audru Laenu-Hoiu Ühisus.								
1915	102	—	35.126	—	4.226	1	—	—	39.455
1919	90	11.363	11.820	—	24.444	—	—	—	47.717
	101. Virtsu Laenu-Hoiu Ühisus „Sõber“.								
1915	32	—	11.178	—	5.532	—	—	—	16.742
	102. Kergu Ühispank.								
1915	209	—	21.096	—	587	—	—	—	21.892
1925	4.375	20.000	1.149.500	—	104.385	22.332	—	—	1.311.708
1930	4.679	610	37.687	—	2.052	2.751	—	4.329	53.998
1935	5.106	2.330	30.230	—	3.265	3.667	—	2.295	46.893
	103. Mustjala valla kogukondlik Laenu-Hoiu Kassa.								
1919	264	—	4.840	—	978	751	—	—	7.010
	104. Viru-Jaagupi Ühispank.								
1915	512	3.378	47.137	—	5.361	—	—	—	56.388
1920	497	25.592	138.330	—	7.900	—	—	—	172.319
1925	107.300	39.559	1.121.000	—	70.316	11.175	—	617.700	1.967.050
1930	1.150	1.197	74.700	194	3.339	2.267	—	4.305	87.152
1935	4.901	1.177	69.580	545	9.324	3.293	5.150	265	94.235
	105. Rakvere Vastastikune Krediit-Ühisus.								
1915	3.698	1.000	414.583	56.948	47.934	4.204	—	—	528.367
1919	52.829	41.630	819.540	261.501	604.590	105.063	—	—	1.885.153

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-* jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
30.085	1.632	2.783	—	81.112	113.562	8.918	—	6.772	—
237.366	11.785	11.989	8.912	51.859	2.958.223	1.090.342	11.500	303.010	183
12.425	1.047	530	—	44.735	6.030	—	—	3.430	474
175.888	6.436	65.580	—	103.100	1.232.964	1.759.586	—	276.234	—
1.477.172	428.607	617.697	—	1.554.150	15.390.037	1.661.590	880.139	1.270.145	376
28.042	25.936	7.294	2.467	105.807	211.207	36.901	7.879	20.527	599
37.542	31.276	2.826	5.002	78.560	247.405	34.798	—	15.649	622
15.495	336	1.578	—	118.232	26.594	—	—	6.689	317
30.373	4.002	586	—	547.390	153.020	—	—	42.550	332
285.514	234.601	51.658	112.277	1.736.308	1.579.153	—	628.500	213.330	418
12.736	1.063	1.284	603	49.412	30.461	—	29.162	6.521	520
14.036	1.687	1.044	909	59.668	41.618	—	—	8.055	373
15.780	484	925	—	72.655	18.418	—	—	5.336	—
114.465	22.310	31.071	—	422.367	383.804	—	—	31.331	320
660.600	661.597	73.067	—	2.310.703	4.610.464	751.000	3.382.052	882.923	529
17.085	24.537	4.919	62.022	96.902	50.606	20.317	10.470	10.394	435
17.812	21.930	2.207	68.908	81.953	69.907	2.519	—	4.644	439
5.653	175	1.990	—	27.150	4.238	—	—	249	—
6.955	696	—	—	30.869	7.332	—	—	1.865	—
2.118	63	229	—	13.765	—	—	—	567	118
6.814	90	488	—	6.878	7.178	—	—	444	127
67.000	7.600	*11.044*	—	592.000	90.000	—	340.000	215.036	67
1.980	241	174	150	27.074	8.720	—	5.855	3.584	135
3.525	345	—	298	26.325	3.467	—	7.426	3.212	109
—	—	*169*	—	4.500	—	—	2.064	440	—
7.476	200	572	—	41.103	3.978	—	—	3.059	211
8.207	1.530	26	—	129.548	23.895	—	—	9.113	150
76.500	41.886	58.175	—	824.875	81.882	—	103.000	163.032	182
8.675	5.080	1.586	—	45.077	8.078	—	9.390	4.961	351
13.745	8.650	1.159	1.876	34.978	16.701	—	7.560	4.151	385
59.390	772	3.116	—	265.461	138.073	13.471	26.385	21.699	257
116.815	5.798	13.975	2.000	555.571	812.303	229.279	91.971	57.441	317

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	106. Tudulinna Ühispank.								
1916	151	—	21.072	—	1.759	—	—	—	22.982
1920	92	1.330	106.475	—	3.555	6.331	—	—	118.873
1925	75.922	29.261	1.119.995	—	4.217	120.770	—	295.796	1.645.961
1930	2.066	1.513	42.476	1.890	2.483	1.684	—	578	83.690
1935	4.491	6.113	39.892	234	6.234	270	—	—	57.234
	107. Karja Laenu-Hoiu Ühisus.								
1915	160	460	12.986	—	9.727	—	—	—	23.333
1920	40	—	16.109	—	21.131	6.201	—	—	43.481
	108. Iisaku Ühispank.								
1915	175	—	14.500	—	4.517	—	—	—	19.192
1920	96	47	14.107	—	3.631	16.353	—	—	34.534
1925	43.716	8.221	1.215.071	311.381	280.311	142.800	—	543.300	2.544.800
1930	14.751	697	40.070	8.300	4.745	1.767	—	1.195	109.625
1935	16.888	1.188	17.678	5.625	3.159	322	1.850	554	47.264
	109. Haapsalu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus.								
1915	200	1.563	24.756	—	9.105	—	—	—	35.624
1919	100	16.933	25.715	—	4.644	—	—	—	47.392
	110. Mustvee Vastastikku Krediit Ühisus, Ühispank.								
1915	545	760	80.366	21.003	608	213	—	—	103.495
1920	11.018	6.336	228.552	120.644	3.323	31.832	—	—	401.705
1925	90.650	60.000	4.348.998	95.384	580.873	39.782	950.000	91.976	6.257.663
1930	3.487	1.718	120.187	3.222	14.137	7.648	—	7.911	158.310
1935	3.519	2.806	77.178	5.608	22.168	1.655	9.403	—	122.337
	111. Kavastu Ühispank.								
1915	420	—	41.524	—	6.299	76	—	—	48.319
1920	427	6.725	256.195	—	278	2.896	—	—	266.521
1925	88.376	—	2.210.500	—	52.847	834.510	—	—	3.186.233
1930	1.200	1.227	67.103	—	1.403	1.237	1.056	29.291	102.517
1935	1.274	2.969	37.744	—	3.393	3.001	—	11.326	59.707
	112. Joala Vastastikune Krediit-Ühisus.								
1915	16.084	5.682	444.200	44.871	146.660	729	—	—	658.226
1919	34.280	29.716	1.397.087	295.920	639.009	—	—	—	2.396.012
	113. Haapsalu Vastastikune Krediit-Ühisus.								
1915	823	3.355	98.025	8.340	28.572	6.974	—	—	146.089
1920	1.676	47.464	1.224.737	253.701	776.115	405.450	—	—	2.709.143
	114. Tallinna Kaupmeeste Vastastikune Krediit-Ühisus.								
1915	1.443	—	419.095	3.847	28.147	33.579	—	—	486.111
1919	134.142	13.535	835.201	134.519	166.477	32.824	—	—	1.316.698
	115. Nuustaku Vastastikune Krediit-Ühisus.								
1915	540	290	29.546	25.785	1.642	29	—	—	57.830
1920	221	100	32.871	1.200	29	—	—	—	34.421

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amortisats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korrespond.	Võlad	Kreeditorid	Liikmed
3.363	94	336	—	18.274	—	—	—	915	—
8.514	230	*1.090*	—	69.097	—	—	40.000	1.032	68
141.084	6.036	—	15.667	213.598	—	—	704.900	268.880	—
4.914	518	150	462	10.747	11.949	2.135	20.228	1.009	158
7.400	887	309	1.427	20.329	19.864	2.891	3.000	1.127	194
3.101	134	284	—	18.524	—	—	—	1.290	218
3.947	785	1.825	—	15.507	21.131	—	—	286	199
3.296	251	175	—	12.747	2.046	—	—	677	200
4.143	289	*300*	—	13.942	15.680	—	—	480	165
146.878	27.446	—	—	296.268	626.143	554.289	328.000	22.476	143
4.554	1.066	198	781	29.828	15.869	14.882	2.012	1.140	248
5.058	909	124	1.654	9.020	20.149	7.123	—	823	106
6.645	1.145	637	—	26.447	—	—	—	1.750	—
8.857	742	—	—	37.579	—	—	—	214	—
16.414	350	1.861	—	45.354	23.588	6.757	4.088	5.083	284
23.702	987	—	—	13.773	161.780	152.754	—	48.709	—
690.500	286.543	310.025	9.065	711.810	2.675.161	288.836	—	243.747	359
22.609	10.226	2.279	1.354	39.470	39.912	13.152	11.765	9.632	617
15.574	15.149	1.766	2.972	35.355	28.391	4.359	—	9.368	—
5.402	536	508	—	27.652	5.101	—	7.000	2.120	238
22.585	3.364	1.061	—	223.221	—	—	—	16.290	201
346.911	133.015	75.264	88.375	972.626	442.330	—	873.000	254.712	225
8.262	3.435	789	722	20.580	12.647	—	18.070	7.665	395
8.094	1.359	59	1.273	10.432	6.524	—	19.201	1.439	195
71.515	5.069	8.353	282	160.307	363.107	26.232	—	23.361	—
143.305	14.345	14.536	4.056	245.660	1.430.054	188.506	301.762	53.788	418
19.720	363	1.065	—	67.900	42.175	9.922	—	4.944	218
31.730	1.767	16.698	—	224.605	2.086.523	322.877	—	24.943	—
88.700	3.708	—	—	138.418	81.305	7.983	111.465	54.533	314
89.815	8.252	31.034	—	310.539	748.679	18.174	69.144	41.061	—
4.692	173	589	—	9.760	7.619	33.880	—	1.119	—
5.166	395	126	—	7.885	18.295	—	—	2.554	75

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	116. Ulila Hoiu-Laenu Kassa.								
1913	—	—	4.785	—	4.017	—	—	—	8.802
1925	—	—	490.400	—	43.493	—	—	—	533.893
1930	—	650	11.246	—	2.572	—	—	8.686	23.154
1935	48	650	19.110	—	3.553	462	—	1.378	25.201
	117. Kauplejate ja Töötajate Laenu-Hoiu Ühisus Tartus.								
1915	2.544	20	2.735	—	2.011	1.296	—	—	8.662
	118. Kolga-Jaani Ühispank.								
1915	429	419	57.828	—	3.475	—	—	—	62.151
1920	296	33.169	343.773	—	49.335	—	—	—	426.573
1925	1.792	32.169	3.385.798	—	24.922	—	—	—	3.444.681
1930	2.014	1.010	136.787	2.537	9.559	7.193	500	19.274	193.974
1935	1.670	4.967	97.632	—	46.675	2.999	—	8.055	161.998
	119. Raasiku Ühispank.								
1915	377	—	10.905	—	1.764	—	—	—	13.046
1920	242	4.725	119.900	—	28.648	361	—	—	153.876
1925	2.391	40.025	635.145	—	56.807	8.695	—	275.000	1.018.063
1930	1.779	820	62.800	—	4.620	2.811	—	14.080	86.910
1935	1.921	1.536	77.185	—	3.701	270	—	1.846	86.459
	120. Vastseliina Ühispank.								
1915	156	—	29.284	—	757	—	—	—	30.197
1920	121	500	11.931	—	2.606	—	—	—	15.158
1925	140.000	500	2.183.920	—	74.060	—	—	—	2.398.480
1930	1.796	1.298	44.592	—	835	2.033	110	24.608	119.372
1935	1.853	1.579	32.994	—	1.716	3.027	2.700	10.896	54.765
	121. Tartu III Laenu-Hoiu Ühisus.								
1915	8.789	11.000	736.170	—	134.202	6.254	—	—	896.415
1920	59.651	28.500	4.131.503	265.111	1.741.158	1.208.322	—	—	7.434.245
1925	260.000	1.107.640	75.062.318	22.005	8.033.411	2.789.496	1.146.559	10.764.985	99.186.414
1930	16.654	21.912	2.612.259	21.242	100.015	56.783	197.822	177.518	4.230.669
	122. Baltiski Ühispank.								
1915	152	2.370	13.939	—	4.607	—	—	—	21.068
1921	—	16.455	1.407.288	25.656	47.159	9.051	—	—	1.505.609
1925	87.715	61.430	4.417.585	—	348.901	65.851	—	1.633.700	6.615.182
1930	954	1.295	52.145	1.361	5.342	652	—	23.715	85.464
1935	954	1.577	41.194	1.106	1.202	100	—	17.059	63.192
	123. Pärnu II Vastastikune Krediit-Ühisus.								
1915	2.077	1.794	510.024	—	18.216	4.300	—	—	536.411
1920	19.343	205.882	4.139.734	1.617.495	571.664	230.227	—	—	6.784.345
	124. Viru-Nigula Ühispank.								
1915	15	2.828	13.645	—	21.789	—	—	—	38.277
1920	140	56.798	46.165	—	40.774	—	—	—	143.877
1925	14.095	28.630	2.163.881	493.369	270.420	531.488	—	—	3.501.883
1930	1.061	427	78.089	494	7.861	3.293	—	4.758	194.783
1935	1.238	2.018	59.857	13.335	13.775	652	300	—	91.175

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
5.252	—	—	—	3.550	—	—	—	—	—
26.500	—	13.380	—	469.626	708	—	—	23.679	53
715	1.266	405	—	9.479	1.337	—	—	1.266	90
1.488	2.277	237	48	16.114	2.927	—	—	732	128
1.399	56	441	—	170	6.077	—	—	463	—
4.740	14	809	—	53.903	—	—	—	2.685	151
5.397	564	4.662	—	284.074	112.973	—	—	18.903	187
78.237	63.116	67.841	31.546	2.650.240	101.231	—	—	452.470	245
6.675	3.036	—	1.243	85.816	27.303	9.424	11.705	13.898	338
13.463	435	330	600	69.744	63.068	1.367	—	4.936	268
1.735	25	167	—	8.195	2.500	—	—	424	102
6.530	662	6.271	—	131.674	—	—	—	8.739	180
25.010	12.180	5.315	—	388.459	114.066	—	100.000	98.033	83
9.571	2.853	1.090	492	24.555	12.300	—	16.955	5.014	—
15.175	4.356	1.339	1.063	35.540	22.052	—	850	4.238	415
3.565	104	130	—	18.285	1.851	—	6.000	262	—
3.377	147	248	—	5.418	5.968	—	—	—	—
321.240	8.624	67.745	—	100.476	843.395	—	1.057.000	—	—
11.131	2.623	1.850	106	4.098	13.909	110	15.990	737	400
9.503	995	294	599	3.507	6.204	—	19.189	878	329
87.457	1.175	6.827	—	304.176	421.074	—	39.731	35.975	—
213.954	6.265.984	10.673	—	195.059	64.502	508.943	—	175.130	—
7.246.197	532.151	878.210	—	18.541.072	44.411.848	1.486.701	3.851.786	10.326.905	—
205.293	23.270	20.782	11.565	1.071.678	963.453	70.376	394.785	67.663	—
4.078	42	458	—	15.990	—	—	—	500	—
85.283	5.509	47.665	—	552.712	99.803	—	277.623	437.014	178
424.326	110.887	47.292	—	1.323.721	189.804	864.612	1.674.500	346.340	193
6.782	2.092	2.748	77	24.812	7.346	1.322	14.840	1.730	191
7.269	2.021	454	291	14.329	5.279	1.307	12.552	2.631	174
55.300	1.169	5.420	—	453.664	—	7.559	—	13.299	—
307.300	22.109	112.815	—	5.368.030	—	802.110	—	171.981	—
3.966	104	—	—	24.382	7.985	—	—	1.840	—
12.666	3.119	—	—	40.692	77.659	—	9.741	—	—
193.625	49.504	86.899	—	681.353	1.518.253	431.825	375.000	165.424	—
4.957	2.740	1.582	302	42.820	33.091	2.670	—	3.063	—
11.325	789	642	756	39.914	23.068	12.474	—	1.907	—

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	125. Tartu Kaubanduse ja Tööstuse Vastastikune Krediit-Ühisus.								
1915	65.504	—	195.583	4.612	20.479	21.450	—	—	307.628
1919	490.883	20.348	432.362	22.104	37.758	140.116	—	—	1.143.571
	126. Riidaja Ühispank.								
1914	153	961	25.800	—	363	—	—	—	27.277
1920	124	—	77.782	—	38.235	10.262	—	—	126.403
1925	23	—	19.748	—	339	132	—	—	20.242
1930	1.097	1.460	82.856	784	5.840	2.554	50	10.953	105.594
1935	1.106	6.791	72.872	400	9.985	40	—	1.613	92.807
	127. Viiratsi valla kogukondlik Laenu-Hoiu Kassa.								
1913	—	—	3.401	—	2.237	—	—	—	5.638
	128. Laeva valla kogukondlik Laenu-Hoiu Kassa.								
1913	—	—	7.495	—	60	—	—	—	7.555
	129. Kihelkonna valla kogukondlik Laenu-Hoiu Kassa.								
1915	150	8.700	7.666	—	2.500	—	—	—	19.016
1920	150	13.615	4.635	—	3.495	—	—	—	21.895
1925	150	13.615	9.984	—	3.475	—	—	—	27.224
	130. Hellamaa valla kogukondlik Laenu-hoiukassa.								
1913	—	—	1.930	—	9.961	—	—	—	11.891
	131. Pöide Laenu-Hoiu Ühisus.								
1913	5	—	4.286	—	560	22	—	—	4.873
	132. Kinnisvaraomanikkude Ühispank Tallinnas.								
1915	1.212	9.611	223.838	—	39.909	—	—	—	274.570
1920	1.446	9.094	2.023.426	—	792.362	59.318	—	—	2.885.646
1925	203.424	53.058	22.737.511	—	2.288.644	193.976	472.000	—	32.790.683
1930	5.910	5.275	298.426	916	47.858	47.637	11.073	2.593	588.723
1935	5.121	8.866	221.475	—	10.271	20.529	30.952	491	297.705
	133. Mihkli Ühispank.								
1915	135	—	15.341	—	15.011	—	—	—	30.487
1920	40	—	93.156	—	42.463	77.618	—	—	213.277
1925	43.000	13.060	3.033.542	—	11.720	1.279.607	—	—	4.380.929
1930	981	840	113.389	—	2.811	2.619	—	6.112	138.902
	134. Laimjala valla kogukondlik Laenu-Hoiukassa.								
1915	—	3.090	2.632	—	343	—	—	—	6.065
	135. Päidla Hoiu- ja Laenukassa.								
1914	—	—	11.335	—	2.412	—	—	—	13.747
1930	—	10	18.762	—	3.090	—	—	—	21.862
1935	—	10	16.349	—	1.319	—	—	—	17.880
	136. Petseri Kooperatiiv Pank.								
1915	497	500	32.280	—	514	670	—	—	34.461
1920	447	500	152.110	—	508	5.131	—	—	158.696

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amortisats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreeditorid	Liikmed
30.626	175	693	—	96.336	143.794	1.530	26.941	7.533	206
59.775	298	4.521	24.269	430.663	221.581	33.388	366.537	2.539	—
10.890	28	343	—	14.993	1.023	—	—	—	137
8.383	223	78	—	116.975		—	—	744	—
742	57	92	—	18.190	—	—	800	361	—
12.001	1.774	885	117	44.529	3.316	1.564	22.633	6.772	—
11.954	3.330	581	673	49.306	15.735	—	4.690	4.925	281
5.638	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.969	—	—	—	3.586	—	—	—	—	—
11.400	—	—	—	6.682	—	—	—	934	—
11.400	—	—	—	9.220	—	—	—	1.275	—
11.400	—	—	—	14.272	—	—	—	1.552	—
9.915	—	—	—	1.976	—	—	—	—	—
1.230	—	82	—	3.380	—	—	—	181	—
32.621	71	1.296	—	—	231.452	—	—	9.130	616
121.175	1.621	7.192	—	—	2.606.749	—	96.779	52.130	930
2.280.690	336.552	220.182	—	1.730.282	15.777.748	—	4.622.165	508.994	464
54.195	909	2.470	1.321	38.096	221.052	—	69.875	18.104	487
39.622	1.062	59	2.931	17.396	142.983	71	57.651	4.487	402
3.407	145	192	—	—	25.538	—	—	1.205	—
6.304	445	669	—	137.945	56.249	—	—	11.665	133
158.808	110.000	60.777	—	2.004.556	1.444.439	—	344.000	258.349	277
4.977	6.100	1.875	150	87.232	—	—	14.760	5.546	469
—	20	144	—	5.901	—	—	—	—	—
—	3.796	513	—	9.438	—	—	—	—	—
1.448	574	109	—	14.568	4.266	—	—	897	143
2.112	1.758	*202*	—	8.846	4.102	—	—	1.062	190
7.569	100	473	—	11.076	8.148	—	5.285	1.810	—
20.635	163	—	—	8.396	4.139	—	120.000	5.363	—

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	137. Suure-Jaani Ühispank.								
1915	396	1.144	11.770	—	3.269	118	—	—	16.697
1920	330	—	102.670	—	4.102	18.227	—	—	125.329
1925	75.000	59.730	9.084.975	—	607.448	86.007	—	94.500	10.007.660
1930	13.094	7.651	285.839	3.548	18.917	4.927	34.650	31.234	590.645
1935	6.306	15.187	116.424	1.233	5.830	10.965	9.400	8.615	173.960
	138. Kuressaare Vastastikune Krediit-Ühisus.								
1915	352	—	20.830	1.133	2.358	30	—	—	24.703
	139. Kanepi Ühispank.								
1915	—	—	11.403	—	860	—	—	—	12.263
1925	—	6.127	546.337	—	3.307	11.730	—	—	567.501
1930	82	980	33.087	—	3.028	956	—	19.637	57.770
1935	488	3.694	60.785	—	17.988	346	—	99	83.400
	140. Suur-gildi pangakontor.								
1915	887	25.470	267.759	—	92.609	15.016	—	—	401.741
1920	—	28.579	492.472	69.855	225.884	2.935	—	—	819.725
	141. Rõuge Laenu-Hoiu Ühisus.								
1916	400	—	360	—	4.001	—	—	—	4.761
	142. Ü/K „Eesti Rahvapank".								
1920	89.975	90.200	4.450.624	964.725	2.046.290	476.655	32.258	—	8.150.727
1925	12.192.173	430.200	90.552.055	23.458.090	9.346.541	711.994	12.315.717	115.524.854	278.261,624
1930	273.674	65.032	2.267.128	512.322	247.108	2.142	176.303	407.843	4.457.952
1935	279.352	493.683	3.447.209	381.661	655.282	10.247	127.566	37.443	5.432.443
	143. Petseri Ühispank.								
1920	67.700	—	113.000	—	68.155	—	740	—	249.595
1925	100.677	13.600	1.385.417	397.682	258.117	882.290	—	—	3.309.040
1930	1.605	2.400	131.503	2.741	20.595	10.047	—	6.695	175.586
1935	1.760	5.629	139.658	8.795	17.940	689	536	694	175.701
	144. Suislepa Põllupidajate Ühispank.								
1921	2.680	—	303.000	—	25.928	500	—	555.000	887.108
1925	2.050	51.800	3.106.000	—	74.502	530.861	—	—	3.765.213
1930	423	1.119	51.394	—	2.038	—	—	50.340	109.817
	145. Tallinna Ühispank.								
1925	279.037	85.400	8.280.832	1.882.600	237.026	214.779	—	—	10.979.674
1930	5.625	2.966	261.329	—	26.034	2.620	46.200	—	344.774
1935	5.855	4.190	305.859	—	29.420	2.728	13.642	—	361.694
	146. Jõgeva Ühispank.								
1925	3.069.912	95.725	22.683.740	515.570	2.633.437	210.524	150.000	472.430	29.833.138
1930	44.914	4.377	629.145	6.447	56.522	8.346	2.600	15.586	925.787
1935	46.988	42.020	581.897	11.903	93.196	15.029	5.155	1.911	798.099
	147. Elva Ühispank.								
1925	32.000	40.100	1.476.000	—	128.792	320.800	—	—	1.997.692
1930	696	901	49.510	45	3.151	3.256	—	14.335	87.994
1935	696	3.763	35.081	2.165	12.049	930	—	2.866	57.550

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-* jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
2.640	—	32	—	11.967	1.535	—	—	523	—
9.060	20	367	—	86.481	20.555	—	—	8.846	124
498.440	64.085	53.354	—	4.138.679	2.122.031	1.009.239	1.329.420	697.912	293
19.615	15.322	1.669	3.339	113.584	68.995	15.850	74.540	21.062	378
13.395	3.748	594	2.067	45.310	77.084	3.760	4.073	5.914	311
4.863	6	116	—	10.300	2.370	6.165	—	883	116
—	78	226	—	10.850	1.109	—	—	—	—
—	5.774	41.190	—	472.279	—	—	—	48.258	—
5.395	1.389	924	13	16.220	2.549	—	10.100	1.543	302
11.950	3.705	694	205	38.107	24.676	—	1.500	2.464	307
100.000	24.842	—	—	58.890	208.397	—	—	9.612	—
100.000	32.041	18.734	—	637.707	—	—	—	31.243	—
518	—	75	—	259	596	—	—	3.313	—
1.000.000	—	117.751	—	411.935	4.690.509	583.712	1.291.000	23.562	101
10.339.000	864.193	142.808	517.848	8.008.148	37.374.655	8.107.885	42.705.695	28.630.821	213
252.500	65.760	31.306	32.701	288.242	1.547.671	305.732	700.368	143.126	254
324.044	139.970	40.075	83.760	482.877	3.430.736	257.163	390.849	117.960	227
32.500	183	—	—	—	93.014	34.868	—	88.290	—
365.500	28.983	*271.257*	—	—	720.982	581.227	235.000	1.377.348	404
13.635	1.403	2.674	702	4.900	89.707	5.393	33.931	16.546	229
16.098	4.315	1.960	1.202	26.015	106.086	609	13.417	4.769	257
34.500	975	2.353	—	269.733	—	—	—	24.547	—
198.342	12.662	54.598	—	1.296.566	801.204	—	1.385.000	16.841	—
3.404	4.895	876	—	19.708	6.958	—	20.500	3.136	124
2.498.085	169.666	95.361	55.874	488.000	959.936	—	6.477.110	235.642	1150
46.015	6.466	4.128	2.434	46.616	97.620	—	70.614	24.681	1095
53.350	10.330	3.557	4.918	84.253	150.931	—	20.341	20.372	1148
1.591.750	189.600	341.261	193.282	8.805.236	13.120.133	855.904	2.945.000	1.166.742	502
75.838	7.582	9.991	10.695	331.977	179.717	32.224	53.697	48.029	1361
58.619	14.791	5.810	20.979	335.195	277.212	5.575	31.192	41.660	1036
78.281	79.228	20.229	—	343.484	847.983	178.641	412.000	37.846	—
3.304	1.486	41	—	15.253	22.209	2.772	7.695	4.798	161
3.636	923	57	244	20.969	27.475	1.001	—	379	—

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	148. Eesti Koloniaal Ühispank.								
1925	45.861	43.400	687.062	—	115.496	1.084.105	233.600	—	2.286.631
	149. Võhma Ühispank.								
1925	89.015	56.200	13.980.582	64.827	3.861.554	57.334	49.000	254.700	18.413.212
1930	12.521	3.841	334.605	30.333	44.417	2.745	61.730	25.592	515.784
1935	37.083	43.266	330.730	11.103	119.910	7.145	1.790	15.870	566.897
	150. Tartu Ühispank.								
1925	428.256	—	11.071.676	150.398	1.417.810	1.006.343	705.000	—	14.779.483
1930	14.397	—	331.527	3.611	88.008	8.806	301	—	565.150
	151. Tapa Ühispank.								
1925	188.258	40.000	6.060.805	408.369	410.095	21.797	50.000	372.500	7.551.824
1930	2.614	5.145	252.257	15.953	23.259	1.089	5.500	7.011	312.828
1935	2.873	13.118	242.895	2.703	37.867	9.395	2.980	—	311.831
	152. Tartu Juudi Ühispank.								
1925	457.121	74.500	11.067.104	227.822	1.714.341	333.358	1.633.500	—	15.507.746
1930	8.214	956	500.185	6.129	79.206	1.010	90.242	—	685.942
1935	10.007	908	381.879	14.909	44.731	3.357	7.791	—	463.582
	153. Narva-Jõesuu Ühispank.								
1925	104.904	30.000	2.905.269	—	266.752	89.648	1.012	1.363.400	4.760.985
1930	1.214	1.010	42.480	1.169	768	—	—	11.417	58.058
1935	13.419	1.210	39.016	235	2.676	200	—	4.956	61.712
	154. Tallinna Juudi Ühispank.								
1925	607.444	62.156	5.497.845	6.796.171	2.210.755	200.168	1.413.630	—	16.788.169
1930	9.184	22.775	1.021.541	88.719	161.345	55.109	61.947	—	1.566.585
1935	9.327	22.712	737.019	25.382	79.410	14.240	107.738	—	995.828
	155. Tarvastu Ühispank.								
1925	31.610	50.000	2.413.730	—	36.166	22.757	—	924.727	3.498.114
1930	980	2.076	76.431	310	7.529	3.017	1.000	46.195	187.638
1935	13.163	5.599	59.312	146	16.348	2.887	860	13.794	112.109
	156. Eesti Muusikute Hoiu-Laenu Kassa.								
1925	800	700	192.000	—	26.668	11.450	—	—	231.618
1930	26	207	4.430	—	108	171	—	—	11.942
	157. Tallinn-Vaksali Postkontoriteenijate Hoiu-Laenu Kassa.								
1925	—	300	120.000	—	20.742	826	—	—	141.868
1930	—	1	1.893	—	125	—	—	—	2.019
1935	—	12	1.772	—	45	—	—	—	1.829
	158. Ühispank Tartu Majaomanikkude Pank.								
1925	492.541	243.610	44.885.225	1.141.785	8.740.715	250.158	2.732.886	307.940	58.794.860
1930	93.122	1.056	2.398.929	21.076	486.571	9.908	62.048	7.576	3.187.036
1935	188.273	13.815	1.459.568	16.354	420.230	35.050	44.304	2.018	2.179.612
	159. Värska Ühispank.								
1925	31.490	10.000	352.800	—	11.252	—	—	—	405.542
1930	554	510	21.235	—	1.046	240	—	19.286	42.871
1935	620	822	24.584	—	1.537	509	—	13.535	41.607

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amortisats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreeditorid	Liikmed
674.000	19.050	*77.107*	—	40.000	752.118	—	565.040	2.823	91
803.000	258.312	196.608	—	9.282.665	4.139.026	1.222.918	612.400	1.594.583	262
21.620	13.412	4.983	1.803	221.242	96.142	4.650	31.205	33.405	570
36.975	18.158	5.198	3.771	251.309	188.853	21.090	—	23.883	640
2.502.960	670.774	115.980	126.586	4.630.532	4.689.466	87.500	500.000	750.685	—
50.577	7.989	4.466	2.016	164.561	174.166	7.386	5.960	29.228	1271
820.000	55.313	139.372	20.639	1.470.712	2.690.563	657.721	1.000.000	275.003	245
21.460	3.201	2.005	1.100	119.762	70.594	23.783	40.050	18.362	541
26.600	8.952	2.002	2.475	106.985	135.121	13.888	—	12.828	553
2.605.500	602.450	174.170	103.153	4.148.382	4.975.871	630.600	—	634.120	270
46.580	14.553	8.937	4.268	217.823	172.363	24.401	90.367	16.408	243
50.510	23.593	2.923	7.308	64.626	234.834	8.372	51.743	11.882	227
287.800	72.000	38.074	25.000	65.000	1.026.392	353.805	1.428.380	100.122	310
7.486	1.975	1.075	467	7.403	22.920	843	2.102	2.370	422
13.760	3.360	206	1.752	6.635	14.183	1.646	13.127	2.087	432
3.994.500	161.170	17.509	—	—	9.097.949	1.795.024	12.900	295.487	240
133.376	9.099	*2.375*	4.123	191.718	679.046	22.585	246.861	74.240	—
99.558	16.969	9.778	6.466	118.685	423.645	8.549	183.303	21.137	323
177.000	6.499	13.893	1.499	485.443	410.551	—	1.262.370	197.008	177
7.000	676	363	209	31.089	22.242	873	18.794	9.097	—
7.350	504	785	1.506	39.002	43.335	497	243	4.104	148
42.657	18.772	25.011	—	—	136.312	—	—	8.866	55
732	581	—	—	1.618	—	—	1.882	129	72
25.500	8.985	6.834	—	—	94.725	—	—	5.824	51
646	—	94	—	—	665	—	—	614	90
745	—	44	—	—	240	—	—	800	42
5.449.000	129.770	1.246.597	—	8.798.655	35.079.317	—	2.985.000	2.065.695	—
271.410	44.846	28.875	10.096	729.638	1.724.249	51.084	16.800	133.664	—
151.455	71.103	7.470	39.470	379.162	1.271.858	11.053	110.011	91.708	1133
115.500	13.096	42.549	—	8.007	—	—	221.400	4.990	59
5.090	2.347	682	136	—	4.970	—	9.755	605	174
5.010	3.693	453	315	2.160	5.276	—	10.718	447	167

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
			160. Orissaare Ühispank.						
1925	123.390	31.000	1.086.000	110.821	286.355	825	—	414.500	2.052.891
1930	3.006	3.276	97.725	3.816	25.812	3.703	—	33.013	170.351
1935	10.124	4.246	69.688	3.147	43.962	1.001	500	3.553	136.221
			161. Tartu Töösturite Ühispank.						
1925	94.586	10.000	7.741.086	—	35.633	886.350	—	—	8.767.655
			162. Kehtna Laenu-Hoiu Ühisus.						
1925	139.667	62.188	2.825.096	191.801	582.064	6.226	—	470.250	4.277.292
			163. Risti Ühispank.						
1925	700	20.000	690.000	—	11.200	—	—	77.000	798.900
1930	364	3.569	55.241	1.305	4.220	709	1.250	4.282	70.940
1935	16.621	2.292	30.749	—	2.448	892	3.400	2.109	58.511
			164. Jõhvi Ühispank.						
1925	184.237	48.280	3.641.344	—	423.047	429.593	—	2.248.665	6.975.166
1930	19.139	2.529	118.691	1.831	8.594	7.944	3.550	23.677	185.955
1935	19.020	11.541	202.774	11.860	70.546	436	3.982	901	321.061
			165. Kloostri Ühispank.						
1925	20.000	32.000	1.177.067	—	25.638	6.443	—	69.250	1.330.398
1930	209	1.611	35.363	110	246	1.758	—	7.382	78.629
1935	19	2.339	17.241	—	148	7.157	—	1.120	28.024
			166. Tallinna Majaomanikkude Pank, Ühispank.						
1925	164.673	—	36.333.616	39.307	6.915.867	145.649	205.850	—	43.804.962
1930	328.753	3.325	3.770.577	195.537	871.197	4.151	118.110	—	5.291.650
1935	371.237	178.493	6.282.794	89.547	2.346.189	5.150	173.576	—	9.446.986
			167. Vilo Ühispank.						
1925	—	10.000	444.700	—	47.300	—	—	—	502.007
1930	622	1.622	24.864	—	1.419	946	—	3.150	32.623
1935	1.848	3.003	32.049	—	7.258	24	—	1.161	45.343
			168. Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa.						
1925	12.402	20.000	572.690	—	9.674	387	—	—	615.153
1930	301	—	45.730	—	939	334	—	—	77.124
1935	290	362	52.717	—	1.920	32	—	—	55.321
			169. Kokora Ühispank.						
1925	—	20.800	575.000	—	24.070	10.128	—	157.765	787.763
1930	838	1.658	29.002	—	5.930	3.064	—	11.504	51.996
1935	1.016	2.320	27.516	—	1.518	2.818	—	1.684	36.872
			170. Mäe Ühispank.						
1925	2.000	—	295.400	—	49.494	—	—	—	346.894
1930	975	1.461	28.779	—	1.318	626	—	29.892	63.051
1935	1.359	2.558	27.202	—	6.125	735	—	8.140	46.119
			171. Martna Ühispank.						
1925	—	20.200	341.950	—	32.345	24.690	—	519.570	938.755
1930	—	402	16.979	—	1.859	1.485	500	7.684	28.909
1935	40	466	19.256	—	3.977	217	—	859	24.815

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amortisats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korrespond.	Võlad	Kreeditorid	Liikmed
179.000	15.598	36.741	2.285	650.000	293.240	—	386.486	75.041	121
29.687	8.447	3.529	1.185	34.036	55.315	—	—	5.139	579
19.976	12.931	1.307	3.037	29.835	59.390	—	—	5.692	535
724.875	33.025	5.439	—	2.676	7.669.160	—	160.378	172.102	—
295.967	44.142	61.101	—	1.719.361	614.820	209.087	773.000	89.564	119
116.700	—	8.400	—	—	151.600	—	—	445.200	8400
11.050	1.565	923	70	6.490	16.049	4.170	20.981	4.110	351
10.610	1.658	820	2.552	5.590	12.398	471	14.843	4.060	291
319.118	37.490	65.677	9.212	727.850	885.823	1.043.885	693.500	943.946	205
15.366	2.406	1.349	768	43.233	49.793	11.135	30.015	4.663	795
30.458	3.970	2.221	3.923	104.570	160.905	1.025	—	9.106	819
51.000	7.948	11.685	—	257.783	309.765	316.446	254.000	52.521	42
3.205	1.849	529	—	280	9.860	4.843	14.905	3.826	105
2.707	468	95	4	—	2.263	—	20.313	1.054	78
5.358.000	190.082	1.435.404	—	9.605.745	24.948.689	352.162	—	1.709.030	526
138.900	55.571	89.387	3.214	1.534.759	3.161.704	34.607	—	155.398	1061
248.450	210.093	112.371	35.308	1.618.335	6.837.919	52.112	—	158.822	1025
107.000	7.600	23.871	—	105.692	38.791	—	219.000	53	62
4.170	5.336	1.103	355	3.009	4.584	—	5.796	5.120	148
5.905	6.499	603	785	11.613	11.929	—	3.340	3.508	208
411.454	10.960	27.268	—	2.706	53.255	—	76.000	33.510	283
4.918	4.291	737	52	24.483	12.602	—	—	221	—
5.845	2.113	384	72	36.946	4.905	—	2.745	2.311	392
86.505	4.180	8.186	—	215.774	90.975	—	200.000	24.378	—
4.885	1.033	401	—	8.693	9.121	—	15.642	717	401
6.899	269	300	418	6.602	4.350	—	15.634	716	290
80.000	5.667	13.223	—	48.000	—	—	196.870	3.134	50
4.939	2.358	609	100	2.520	4.858	—	14.626	3.149	120
6.247	2.844	350	575	2.638	11.522	—	12.935	868	128
41.000	3.550	11.007	—	127.743	25.081	—	190.000	20.804	58
3.087	377	320	—	5.309	9.169	—	1.379	1.084	212
4.873	1.027	314	16	7.770	8.536	—	—	1.420	183

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	172. Roela Ühispank.								
1925	750	30.400	915.000	40.572	166.986	—	—	—	1.153.708
1930	398	1.304	53.090	1.735	4.523	100	—	3.757	88.607
1935	440	2.301	28.766	1.233	11.966	4.191	—	406	49.303
	173. Saare Ühispank.								
1925	650	—	782.500	—	29.322	—	—	—	812.472
1935	644	1.438	38.900	—	2.611	953	—	—	44.546
1930	78	—	44.575	—	282	—	—	—	67.135
	174. Vihula Ühispank.								
1925	25.249	10.200	3.899.120	174.449	53.987	2.372	—	110.000	4.275.377
1930	6.339	1.498	86.094	2.123	5.670	411	2.314	5.597	110.046
1935	6.328	1.998	64.437	2.754	28.872	878	70	3.078	108.415
	175. Ambla Ühispank.								
1925	22.263	10.000	2.664.741	370.445	697.520	134.966	—	—	3.899.935
1930	14.541	1.490	200.560	3.486	21.678	560	700	7.752	351.917
1935	15.514	2.405	198.391	955	39.515	12.600	—	1.120	270.500
	176. Riigi Trükikoja Teenijaskonna Hoiu-Laenu Kassa.								
1925	—	—	512.300	—	36.582	—	—	—	548.882
1930	—	10	14.521	—	85	—	—	—	14.616
1935	—	13	21.898	—	5.754	—	—	—	27.665
	177. Tõrva Ühispank.								
1925	111.688	68.455	7.389.726	307.583	761.186	100.215	500.000	—	9.238.853
1930	17.667	2.561	290.451	32.563	27.174	2.642	2.170	64.575	439.803
1935	21.483	3.803	277.251	13.486	75.671	2.978	4.381	7.244	406.297
	178. Tartu Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa.								
1925	—	20.000	419.100	—	2.900	—	—	—	442.000
1930	81	210	15.085	—	541	30	—	—	22.267
1935	81	60	18.724	—	2.247	—	—	—	21.112
	180. Senno Ühispank.								
1925	3.500	—	298.936	—	10.000	51.517	—	—	363.953
1930	2.505	588	30.598	—	4.743	1.114	2.794	26.832	137.579
1935	2.167	512	29.664	—	5.342	108	—	12.033	49.826
	181. Maksuametnikkude Hoiu- ja Laenukassa.								
1926	—	16.000	415.300	—	8.532	—	—	—	439.832
1930	—	261	5.130	—	651	—	—	—	6.042
1935	—	127	4.174	—	126	—	—	—	4.427
	182. Kambja Hoiu- ja Laenukassa.								
1925	—	—	639.000	—	1.604	—	—	—	640.604
1930	190	10	24.437	—	510	510	4.150	—	29.808
1935	190	224	11.702	—	556	146	—	—	12.818
	183. Rootova Ühispank.								
1925	450	10.000	497.500	—	6.408	—	—	—	514.358
1930	475	810	19.560	—	1.758	331	—	6.460	29.394
1935	558	5.592	17.835	—	700	157	—	993	25.835

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
68.900	6.200	11.709	—	548.500	378.605	—	99.206	40.588	72
4.274	1.537	1.198	—	12.930	34.340	—	2.210	4.661	236
5.820	2.607	191	216	15.567	23.190	—	—	1.306	223
37.000	7.200	17.580	—	615.764	70.000	—	—	64.928	74
3.530	1.753	204	—	35.860	978	—	—	2.221	211
2.230	1.257	324	—	33.633	4.080	—	—	3.411	232
308.000	26.872	183.848	—	862.176	2.219.723	72.250	306.677	185.831	200
8.320	3.375	741	750	49.921	22.359	1.904	8.045	6.720	444
10.695	2.442	963	2.605	53.439	28.433	1.905	—	4.785	319
264.000	21.100	32.111	—	1.024.000	1.705.070	686.546	62.751	104.357	211
19.995	3.643	2.631	943	125.066	47.548	12.455	3.300	26.734	563
29.775	6.279	1.781	3.505	124.708	73.689	6.830	—	22.813	606
—	—	36.347	—	512.535	—	—	—	—	58
—	127	1.001	—	12.126	—	—	1.362	—	72
3.880	950	1.049	—	15.692	2.475	—	—	3.619	117
1.320.000	114.000	98.318	11.169	3.678.460	1.804.206	521.029	722.150	469.521	218
34.700	5.411	4.782	3.980	44.050	205.676	11.864	39.448	23.147	510
36.362	10.381	3.138	12.699	154.481	133.009	13.129	11.045	20.428	516
69.000	—	18.000	—	100.700	39.000	—	207.500	7.800	69
1.855	624	378	—	9.122	292	—	2.715	961	158
3.133	917	197	10	14.758	1.431	—	—	666	148
17.000	2.100	22.737	175	—	161.604	—	160.000	337	21
3.532	2.263	124	213	—	13.158	—	12.027	8.231	350
8.082	1.548	819	652	—	13.321	—	4.358	9.013	268
69.708	—	30.929	—	339.195	—	—	—	—	—
520	6	502	—	3.939	—	—	1.075	—	48
600	6	77	—	2.752	68	—	844	80	59
67.950	3.500	16.870	—	333.000	175.890	—	—	43.394	39
2.923	1.490	552	—	13.339	6.082	—	—	1.272	127
2.380	1.900	108	—	2.844	5.156	—	—	430	98
9.860	950	17.056	—	8.731	269.334	—	194.000	14.427	19
4.145	581	583	—	273	3.889	—	12.760	703	160
4.322	1.214	299	180	799	1.458	—	16.280	290	151

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	184. Postivalitsuse Teenijate Hoiu- ja Laenukassa.								
1925	—	15.000	164.700	—	77.878	10.952	—	—	268.530
1930	—	311	18.508	—	3.067	—	—	—	21.886
1935	—	163	25.186	—	10.758	—	—	—	36.107
	185. Tartu Ringkonnakohtu juures asuv Hoiu-Laenukassa.								
1925	—	—	283.500	—	10.242	9.578	—	—	307.586
1930	3	10	14.151	—	1.570	704	—	—	16.438
1935	3	41	14.983	—	879	1.067	—	—	16.973
	186. Koeru Ühispank.								
1925	16.907	—	1.088.740	29.184	176.679	199.274	21.939	—	1.532.723
1930	18.206	2.870	70.069	1.611	7.288	2.156	—	13.474	115.674
1935	20.987	5.627	67.932	2.352	12.858	4.940	—	305	115.001
	187. Pärnu Ametnikkude Ühispank.								
1925	12.810	25.000	448.900	—	81.379	11.472	—	—	579.561
1930	137	260	19.341	—	1.803	358	—	—	21.899
1935	145	128	21.014	—	3.429	26	—	—	24.742
	188. Haapsalu Ühispank.								
1925	—	11.100	434.000	—	26.371	184	—	852.000	1.323.655
1930	120	959	35.405	1.787	8.027	5.878	—	32.036	84.212
1935	381	1.486	43.625	319	4.470	6.827	1.100	11.041	69.249
	189. Narva Riigiteenijate Hoiu-Laenu Kassa.								
1925	—	20	2.070	—	240	—	—	—	2.330
1930	—	21	5.083	—	318	—	—	—	5.422
1935	—	30	5.842	—	579	—	—	—	6.451
	190. Riigikontrolli sõjaväe osakonna ametnikkude Hoiu-Laenukassa.								
1926	—	20.000	493.432	—	86.497	8.842	—	—	858.771
1930	—	800	8.118	—	289	5.659	—	—	23.007
	191. Põllupidajate Ühispank.								
1926	101.100	51.000	6.123.200	304.260	1.402.082	114.790	50.000	1.058.000	8.096.432
1930	4.557	19.945	454.672	5.497	65.977	7.765	2.364	96.187	656.964
1935	5.840	25.721	466.983	5.042	173.398	7.264	20.149	18.675	723.072
	192. Obinitsa Ühispank.								
1925	—	—	248.775	—	5.210	—	—	—	253.985
1930	91	560	8.751	—	584	1.256	—	11.966	33.165
1935	76	694	6.305	—	1.817	33	—	4.442	13.367
	193. Narva Juudi Ühispank.								
1925	8.010	—	809.133	—	100.466	—	—	—	917.609
1930	220	11	25.513	2.574	3.466	30	—	—	31.814
1935	546	13	22.016	5.549	8.565	—	—	—	36.689
	194. Harju maakonnavalitsuse ametnikkude ja teenijate omavahe-								
1925	—	—	185.841	100.015	15.898	—	—	—	301.754
1930	—	—	4.736	—	1.830	—	—	—	6.566

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
100.255	11.200	—	—	78.000	51.380	—	—	27.695	—
2.780	837	364	—	13.373	2.598	—	1.880	54	94
3.308	1.179	80	—	25.154	5.529	—	500	357	103
60.560	—	*4.266*	—	40.306	16	—	200.000	6.704	67
1.620	328	126	—	5.107	718	—	8.330	209	98
2.074	1.199	365	—	7.972	2.023	—	3.162	178	110
191.000	16.390	5.699	—	110.000	987.066	—	30.000	170.629	—
11.946	3.397	523	1.052	42.793	12.392	4.911	16.600	8.586	310
16.838	4.023	481	3.530	35.016	33.208	6.819	7.900	6.881	382
104.600	7.616	149	—	125.978	68.363	—	266.000	6.855	125
4.857	1.238	660	72	1.600	10.456	—	2.000	1.016	383
8.282	2.176	450	127	2.555	7.025	—	2.000	2.127	313
45.000	2.300	10.355	—	268.932	25.000	—	105.000	15.068	46
5.522	1.305	716	—	20.060	11.637	3.936	4.950	4.050	275
10.009	2.533	809	80	10.000	22.190	2.113	7.641	1.733	298
1.444	27	148	—	—	211	—	500	—	50
3.645	229	337	—	334	377	—	500	—	82
3.493	600	367	—	986	647	—	—	358	74
135.350	6.250	10.532	—	500	—	—	437.000	19.139	—
6.261	563	*3.098*	—	195	912	—	7.990	2.044	—
776.500	102.900	45.258	—	—	4.330.940	1.050.382	1.468.000	322.452	—
51.630	6.219	4.417	1.419	121.576	249.328	41.239	63.755	18.830	1253
69.864	11.563	3.573	4.107	144.677	426.948	3.055	—	20.461	1419
72.200	1.775	3.810	—	76.200	—	—	100.000	—	—
542	—	*3.157*	—	1.860	3.642	—	4.870	3.485	—
1.473	265	173	16	—	629	—	5.957	412	56
232.250	40.324	6.679	—	—	68.920	—	559.750	9.686	66
3.569	3.543	406	—	102	15.224	—	8.492	478	69
3.443	3.910	290	66	102	15.090	5.026	8.351	411	52

line Hoiu-Laenukassa.

—	—	13.545	—	279.733	8.454	—	—	22	—
3.849	417	7	—	2.000	—	—	—	293	—

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	195. Kernu Ühispank.								
1925	600	16.800	246.000	—	49.356	17.315	—	215.000	545.071
1930	819	—	44.328	—	3.971	4.564	—	—	53.682
1935	—	1.628	21.193	—	930	3.424	—	3.117	30.292
	196. Kabala Ühispank.								
1925	1.135	10.000	150.000	—	1.111	12.000	—	—	174.246
1930	30	411	13.361	—	402	1.200	—	1.560	28.928
	197. Are Ühispank.								
1925	250	10.500	791.674	—	74.899	3.602	—	—	2.335.925
1930	440	2.557	26.881	—	2.477	1.155	—	16.469	79.509
	198. Peetri Koguduse Hoiu-Laenu Kassa.								
1930	—	—	6.392	—	849	—	—	—	8.291
1935	—	—	6.390	—	645	—	—	—	7.035
	199. Teine Tallinna Ühispank.								
1930	1.372	2.757	91.094	—	16.245	922	100	—	112.490
1935	1.372	2.911	126.044	—	7.800	159	1.250	—	139.536
	200. Eesti Õpetajate Ühispank.								
1930	105	611	20.845	—	892	329	—	—	22.782
1935	590	711	40.244	—	1.828	40	—	—	43.413
	201. Olustvere Ühispank.								
1930	987	1.810	59.646	311	2.196	6.789	20.157	14.589	106.485
1935	1.052	4.780	33.189	1.672	5.696	6.043	—	4.465	56.897
	202. Laekvere Ühispank.								
1930	933	11	27.939	—	108	2.203	—	3.340	42.834
1935	972	150	19.032	—	786	979	—	811	22.730
	203. Käru Ühispank.								
1930	1.068	911	59.010	912	5.098	2.316	798	1.990	72.103
1935	1.363	1.190	60.460	1.237	18.817	540	—	—	83.607
	204. Avinurme Ühispank.								
1930	381	530	30.480	942	5.369	696	1.782	1.112	41.292
1935	405	1.283	28.001	513	1.564	176	1.000	120	33.062
	205. Virumaa Ühispank.								
1930	3.670	3.211	343.967	19.213	30.802	5.544	3.230	15.553	425.190
1935	20.090	55.693	718.240	47.329	86.717	74.129	14.968	353	1.017.519
	206. Kaubanduse Ühispank.								
1930	7.532	1.215	421.285	10.720	20.334	4.519	34.085	—	499.690
1935	8.531	3.787	399.419	1.374	13.170	5.699	16.806	—	448.786
	207. Hariduse- ja Sotsiaalala Teenijate Hoiu-Laenukassa.								
1930	1.942	—	12.910	—	3.533	—	—	—	18.385
1935	1.792	222	9.109	—	214	35	—	—	11.372

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu*-jääk	Amortisats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
64.000	4.100	—	—	87.000	25.000	—	95.000	54.971	—
6.399	—	153	—	20.505	—	—	25.023	1.602	204
3.793	285	—	303	4.459	606	—	14.639	3.090	—
13.000	2.800	472	—	25.000	6.204	—	125.000	1.770	—
1.545	213	*454*	—	670	2.431	—	5.835	5.164	115
149.000	4.700	—	—	75.000	624.544	564	—	27.117	74
3.869	441	384	130	7.058	7.192	—	9.750	4.686	—
340	418	130	—	4.141	—	—	—	2.212	42
465	669	122	—	4.646	951	—	—	182	45
14.480	1.328	1.505	110	20.088	63.523	—	8.368	2.988	816
28.250	2.936	2.165	666	22.602	65.062	—	10.011	6.594	868
3.210	239	3	—	3.300	12.638	—	2.688	704	225
7.104	507	201	142	9.967	23.539	—	—	1.953	219
6.710	651	110	—	29.190	19.827	1.490	9.477	4.284	199
6.398	764	346	100	18.985	23.465	—	—	2.374	169
2.339	630	590	96	19.131	5.041	—	—	3.367	83
2.652	1.321	115	342	11.119	4.090	—	1.060	1.220	70
8.890	1.528	1.028	325	19.736	26.366	3.381	3.750	4.311	326
13.070	3.228	1.097	893	32.709	27.966	337	—	4.307	307
4.642	861	429	50	3.746	20.947	3.576	2.660	1.487	175
5.754	1.717	473	170	5.582	16.948	12	—	1.286	169
23.290	4.767	5.888	786	130.241	163.151	24.907	22.283	31.094	886
83.665	9.448	2.707	3.596	380.216	425.499	46.531	14.404	36.132	654
27.049	451	7.101	—	103.533	267.569	369	37.298	22.235	68
13.907	132	617	4.440	16.503	74.807	227	313.719	7.628	135
2.886	498	560	—	14.386	—	—	—	55	—
3.557	1.145	35	—	6.633	—	—	—	2	30

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	208. Pärnumaa Põllumeeste Ühispank.								
1930	5.027	2.494	349.983	27.369	82.862	13.095	9.124	53.564	543.518
1935	7.073	294.994	401.320	14.832	115.159	406	8.374	12.498	854.656
	209. Põllutööministeeriumi Ametnikkude ja Teenijate Hoiu-								
1930	35	410	24.322	—	4.229	—	—	—	30.160
1935	35	359	26.141	—	2.127	160	—	—	28.822
	210. Kõlleste Ühispank.								
1930	644	540	17.852	—	911	257	750	2.471	23.425
1935	708	795	32.258	—	4.818	85	—	397	39.061
	211. Mustvee Ühispank.								
1930	2.145	1.631	104.399	5.320	17.460	3.493	—	9.960	144.408
1935	3.199	14.020	129.477	2.718	19.365	830	4.444	3.944	177.997
	212. Eesti Maapanga Ametnikkude Hoiu-Laenu Kassa.								
1930	—	200	19.297	—	142	—	—	—	19.639
1935	—	160	16.067	—	1.528	—	—	—	17.755
	213. Valga Ühispank.								
1930	2.456	4.960	223.147	8.433	19.769	973	—	48.044	307.782
1935	3.663	9.708	326.633	17.515	31.695	1.709	—	5.501	396.424
	214. Vasknarva Laenu-Hoiu Ühisus.								
1930	207	320	4.409	—	957	643	—	5.536	17.512
	215. Anija Ühispank.								
1930	—	900	15.430	—	1.307	321	—	4.998	31.256
	216. Tartu Saksa Ühispank.								
1930	1.234	4.894	107.026	11.613	6.157	2.586	—	—	180.610
1935	2.237	700	191.655	16.788	16.780	570	—	—	228.730
	217. Konju Ühispank.								
1930	168	310	18.880	556	2.630	53	—	3.040	25.637
1935	169	694	17.797	3.583	5.199	791	—	35	28.268
	218. Põllumeeste Pank.								
1930	3.321	1.101	106.653	—	3.187	19.035	6.250	12.247	339.051
	219. Järva-Madise Ühispank.								
1930	247	1.355	51.808	71	1.482	704	—	1.437	92.954
1935	593	1.928	32.834	—	8.287	1.754	—	—	45.396
	220. Nõmme Majaomanikkude Pank, Ühispank.								
1930	2.390	4.700	103.875	768	13.596	2.656	1.550	800	130.335
1935	3.027	8.802	239.868	—	21.778	321	1.905	—	275.701
	221. Ühispank „Järva Ühine Laenu-Hoiukassa".								
1930	1.583	2.000	163.654	—	17.579	1.746	—	—	187.562
1935	1.292	5.892	110.147	153	14.402	1.752	—	—	133.638

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
31.230	2.662	4.220	573	147.700	251.749	3.519	19.755	19.422	899
51.791	8.882	10.513	2.598	248.460	435.656	20.294	27.362	28.228	953
Laenukassa.									
2.247	10	323	—	24.220	1.987	—	—	209	194
3.760	764	464	—	23.289		—	—	545	221
1.900	272	200	45	4.815	2.439	—	9.378	1.355	171
6.891	936	385	212	19.483	9.303	50	—	1.404	254
17.800	2.485	1.804	724	52.316	35.203	12.545	—	11.571	173
24.350	6.452	877	1.734	65.552	53.450	6.469	3.044	7.681	—
1.950	423	910	—	15.356	70	—	898	32	100
1.820	1.023	259	—	12.863	209	—	1.323	258	105
31.385	1.865	3.565	662	12.540	136.068	8.986	56.026	8.641	881
49.685	6.122	3.457	2.320	24.388	253.177	19.604	20.684	11.486	927
1.044	73	98	—	—	1.470	—	2.817	1.034	—
2.190	163	203	—	4	358	2.323	9.250	3467	83
4.710	630	507	39	58.029	47.770	12.472	5.000	4.353	204
8.405	713	1.204	360	39.264	134.168	18.810	22.522	3.344	160
2.450	356	684	31	8.785	1.526	667	6.000	2.098	185
4.210	1.785	232	116	11.239	6.493	2.372	—	1.786	127
18.701	4.055	—	—	23.363	36.497	—	34.428	16.253	—
7.750	625	672	25	19.064	20.941	2.128	1.959	2.503	218
7.260	324	492	103	13.836	16.968	1.612	3.229	1.572	—
18.004	605	238	120	47.977	184	3.226	55.262	2.369	389
21.823	750	1.901	1.163	166.872	—	2.729	73.810	4.748	374
7.240	6.650	2.464	750	61.339	60.925	2.409	39.957	5.828	78
9.420	3.305	1.025	1.117	23.489	54.297	4.690	32.844	3.451	73

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl f. laenud	Bilanss
	222. Pankjavitsa Ühispank.								
1930	7.986	1.210	27.184	—	6.035	643	1.000	2.733	46.791
1935	8.080	1.385	19.333	—	488	184	1.000	241	30.711
	223. Tallinna Politseiametkonna Hoiu- ja Laenukassa.								
1930	—	—	35.516	—	9.962	—	—	—	45.478
1935	425	10	58.027	—	31.910	738	—	—	91.110
	224. Laius-Tähkvere Ühispank.								
1930	524	—	19.405	—	1.246	1.594	—	1.750	30.009
1935	511	411	22.609	—	2.975	195	200	791	27.692
	225. Petseri Majaomanike Ühispank.								
1930	713	1.000	31.658	390	7.065	5.866	—	—	47.662
1935	883	2.482	45.438	—	11.654	1.133	—	—	61.590
	226. Tallinna Linnateenijate Hoiu-Laenu Kassa.								
1930	—	410	5.190	—	630	72	—	—	6.302
1935	—	477	1.663	—	91	—	—	—	2.231
	227. Võru Posti-Telegraafi-Telefoni Teenijate Hoiu-Laenu Kassa.								
1930	—	10	2.498	—	1.163	—	—	—	3.671
1935	—	12	8.344	—	2.097	—	—	—	10.453
	228. Hanila Ühispank.								
1930	1.666	1.050	81.765	—	19.670	544	—	4.689	109.384
1935	2.001	1.877	74.585	—	37.344	1.174	—	8.406	125.387
	229. Viljandi Majaomanikkude Ühispank.								
1930	636	1.460	64.483	5.270	6.847	9.611	450	—	111.157
1935	891	2.545	124.846	—	34.226	2.027	3.400	—	167.935
	230. Nuia Ühispank.								
1930	840	1.091	37.737	4.867	3.271	1.912	—	6.865	56.583
1935	1.004	1.904	29.814	1.347	7.272	2.392	80	3.079	46.892
	231. Kadila Ühispank.								
1930	804	1.174	43.208	361	5.786	116	—	—	76.554
1935	925	2.042	36.206	3.540	1.626	2.114	—	—	46.453
	232. Peipsiäärne Ühispank.								
1930	—	310	7.671	—	849	265	—	2.431	11.526
1935	—	610	12.200	—	234	26	—	—	13.070
	233. Ühispank Narva Majaomanikkude Pank.								
1930	2.688	1.450	400.661	37.544	52.638	907	13.000	—	508.888
1935	48.630	13.022	598.741	41.570	76.166	1.481	18.203	—	797.813
	234. Narva Politseiametkonna Hoiu-Laenu Kassa.								
1930	—	—	10.407	—	221	—	—	—	10.628
1935	—	—	9.081	—	739	—	—	—	9.820
	235. Rakvere Majaomanikkude Ühispank.								
1930	1.491	10	95.677	194	8.164	6.703	—	—	200.039
1935	1.555	5.030	122.903	101	9.461	2.428	1.000	—	142.478

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
6.900	713	536	2.937	561	15.503	—	14.004	1.904	162
5.610	1.157	—	2.916	166	4.668	—	14.697	256	118
2.205	877	709	—	—	41.597	—	—	90	412
7.090	2.637	604	147	—	78.994	—	—	1.638	424
1.728	770	575	—	13.689	1.655	—	3.000	1.352	62
3.765	1.522	190	43	20.229		—	—	952	—
5.700	364	*970*	149	13.523	6.709	856	16.689	3.672	37
9.044	484	11	676	7.110	26.974	—	16.379	912	169
1.446	—	335	—	—	404	—	4.095	22	—
1.360	—	187	—	—	677	—	—	7	58
3.153	—	90	—	78	—	—	—	350	90
9.590	—	216	—	501	—	—	—	146	—
3.975	1.384	1.684	162	52.276	37.827	—	1.000	6.387	371
12.947	4.964	819	802	49.943	43.201	—	—	4.305	367
7.680	576	33	63	22.583	31.839	2.058	20.560	2.915	183
8.758	381	272	59	27.980	58.742	13.075	49.189	6.079	199
6.717	436	32	—	10.030	12.133	5.381	8.090	6.899	—
7.457	1.366	355	250	7.313	18.278	2920	2350	3.444	—
4.061	431	937	24	19.576	7.723	8.696	7.644	2.357	112
4.673	645	346	316	9.640	25.228	2.929	800	1.876	119
1.910	588	388	—	—	1.730	—	2.894	1.585	100
3.563	1.523	99	—	—	1.808	—	5.969	108	118
14.930	4.982	5.624	413	209.838	230.126	18.632	—	11.343	341
33.490	12.887	6.158	8.726	228.114	436.349	17.036	5.055	31.795	476
615	—	—	—	323	9.690	—	—	—	121
1.050	228	44	—	204	8.131	—	—	163	74
16.340	558	794	149	17.709	14.184	57.513	—	4.992	310
16.510	1.268	934	805	50.339	39.768	25.928	—	5.926	258

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	236. Otsekoheste maksude peavalitsuse ametkonna Laenu-Hoiu Ühisus.								
1929	—	200	3.542	—	358	—	—	—	5.520
	237. Riigikontrolli teedeosakonna ametnikkude Hoiu-Laenu Kassa.								
1930	—	—	6.498	—	4	—	—	—	6.502
	238. Riigi tööstuskooli õpetajate ja ametnikkude Hoiu-Laenu Kassa.								
1930	—	—	—	—	1.294	22	—	—	1.316
	239. Elva Majaomanikkude Pank.								
1930	103	210	15.408	176	1.698	—	—	—	25.166
	240. Kinnisvaraomanikkude Pank.								
1930	4.381	1.750	200.975	2.323	24.510	2.978	12.426	12.100	345.824
	241. Majandusministeeriumi Ametnikkude ja Teenijate Hoiu-Laenu-kassa.								
1930	—	100	7.853	—	—	—	1.250	—	12.803
1935	—	100	11.409	—	569	—	1.700	—	13.778
	242. Topo-hüdrograafia Hoiu- ja Laenukassa.								
1930	—	—	5.065	—	520	—	—	—	5.585
1935	—	114	9.846	—	1.447	—	—	—	11.407
	243. Rakke Ühispank.								
1930	4.346	1.550	29.479	1.549	2.578	2.678	—	1.270	73.050
1935	2.615	2.431	106.046	3.524	34.705	1.015	200	167	150.703
	244. Viljandi Postiteenijate Hoiu-Laenu Kassa.								
1930	—	10	760	—	118	—	—	—	888
1935	—	10	753	—	249	—	—	—	1.012
	245. Misso Ühispank.								
1930	34	710	13.637	—	540	203	—	3.342	18.466
1935	—	1.072	18.290	—	2.021	741	—	1.182	23.306
	246. Tartu Töölisühispank.								
1930	30	10	2.459	—	354	—	—	—	2.853
1935	311	11	11.056	—	711	171	250	—	12.510
	247. Puka Ühispank.								
1930	1.381	350	60.187	6.226	2.092	1.613	—	8.349	80.198
1935	1.386	3.964	104.415	5.358	20.478	4.783	2.000	7.918	150.302
	248. Pärnu Postiteenijate Hoiu- ja Laenukassa.								
1930	—	10	1.617	—	36	7	—	—	1.670
1935	72	11	3.414	—	312	—	—	—	3.809
	249. Haapsalu Õpetajate Ühingu Hoiu-Laenu Kassa.								
1930	—	—	3.679	—	28	—	—	—	3.707
1935	—	—	3.040	—	965	—	—	—	4.005
	250. Tallinna Linnaomavalitsuse Teenijate Hoiu-Laenu Kassa „Hoiula".								
1930	—	140	47.776	—	6.698	137	—	—	54.751
1935	624	141	72.233	—	12.980	265	—	—	86.243

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amortisats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korrespond.	Võlad	Kreeditorid	Liikmed
3.404	130	200	—	—	16	—	350	—	61
—	218	824	—	5.365	—	—	—	93	—
—	—	—	—	—	693	—	—	623	—
2.858	314	*271*	—	115	9.110	593	—	4.876	—
27.893	2.409	1.863	605	34.422	124.019	15.388	20.824	9.494	—
6.139	147	564	—	—	617	—	358	128	70
1.080	765	525	—	7.412	2.173	—	—	123	54
3.306	132	350	—	1.620		—	—	177	41
3.070	479	234	—	6.066	1.056	—	—	502	35
3.005	268	397	178	965	19.747	7.397	8.910	1.313	137
13.909	2.380	830	1.080	30.873	92.296	2.064	—	6.904	382
330	61	51	—	—	136	—	300	10	33
310	93	26	—	140	238	—	200	5	32
2.469	536	450	—	1.999	1.941	—	6.850	879	107
4.564	1.639	319	—	1.263	9.028	—	4.525	786	129
662	94	87	—	56	1.895	—	—	59	64
4.449	703	208	55	1.984	4.492	—	—	369	153
3.564	1.087	1.264	178	15.171	38.893	3.850	4.895	2.947	117
9.160	4.318	1.496	796	60.976	54.900	892	344	7.502	276
928	73	107	—	—	6	—	—	556	52
1.120	195	162	9	744	1.145	—	—	434	50
—	—	144	—	3.453	—	—	110	—	38
1.467	56	45	—	2.396	—	—	—	41	31
4.690	1.624	1.370	—	—	45.555	—	751	761	469
9.870	4.508	1.758	104	—	68.547	—	—	1.456	875

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	251. Petserimaa Kaubanduse Ühispank.								
1930	2.843	975	91.249	—	16.743	2.378	14.773	—	182.961
1935	3.264	1.736	91.840	1.329	5.676	2.019	10.594	19.484	135.942
	252. Nissi Ühispank.								
1930	871	1.955	23.480	11	2.836	406	—	762	30.321
1935	884	3.254	35.453	374	4.240	580	1.250	3.172	49.207
	253. Kärdla Ühispank.								
1930	368	1.300	31.154	552	6.353	19.973	—	3.990	63.690
1935	655	2.279	44.025	2.594	14.108	1.571	900	12.977	79.109
	254. Rakvere Riigi- ja Omavalitsuseteenijate Hoiu-Laenu Kassa.								
1930	49	10	8.508	—	550	74	—	—	9.191
1935	53	11	15.521	—	642	—	—	—	16.227
	255. Pärnu Majaomanikkude Pank, Ühispank.								
1930	1.026	1.200	145.046	4.531	2.808	1.629	200	—	169.590
1935	3.152	1.650	221.433	522	18.383	703	100	—	245.943
	256. Lelle Ühispank.								
1930	957	560	19.435	—	2.800	9.050	—	—	32.802
1935	957	5.187	18.333	—	20.570	530	—	—	45.577
	257. Türi Ühispank.								
1930	78	1.160	64.881	528	6.886	1.190	5.335	23.420	103.478
1935	1.248	2.422	112.697	550	23.366	3.385	3.221	7.420	154.309
	258. Tapa Põllumeeste Ühispank.								
1930	490	1.510	40.499	1.618	4.835	582	1.620	—	98.154
1935	1.227	1.760	120.566	9.484	11.320	1.581	—	366	146.304
	259. Põltsamaa Majaomanike ja Põllumeeste Ühispank.								
1930	446	—	53.642	11.567	4.692	1.557	—	—	71.904
1935	1.289	802	184.412	1.159	42.615	587	—	—	230.864
	260. Sürgavere Ühispank.								
1930	4	—	13.609	—	415	—	—	—	14.028
1935	4	200	19.611	—	2.729	629	—	—	23.173
	261. Pärsamaa Ühispank.								
1930	513	210	19.409	1.688	5.910	325	—	—	28.055
1935	621	228	30.426	51	12.859	27	—	—	44.212
	262. Põllumeeste Keskpank.								
1930	5.356	9.750	404.702	214.707	72.006	506	6.524	23.620	800.971
1935	1	522.405	1.736.747	72.863	381.455	1.377	58.350	2.050	2.775.248
	263. Saaremaa Rahva-Ühispank.								
1930	493	650	55.853	2.427	10.440	222	12.550	7.714	162.699
1935	2.089	910	104.846	2.835	79.738	—	8.982	1.346	200.746
	264. Leisi Ühispank.								
1930	135	350	16.277	2.671	1.105	1.123	—	3.650	25.311
1935	534	390	19.095	211	4.496	768	—	—	25.494

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amortisats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
13.500	3.195	2.155	254	35.440	27.874	3.108	26.580	2.082	270
15.150	323	677	1.452	1.750	46.459	6.817	7.420	25.816	281
4.781	228	465	45	7.210	5.041	471	10.786	532	66
8.355	1.055	478	271	23.634	7.206	2	1.107	2.677	203
5.892	100	10	70	5.555	7.778	2.301	12.912	25.082	—
13.011	1.655	1.018	314	15.092	26.826	1.248	—	6.068	440
1.750	—	222	—	3.950	3.127	—	—	142	93
3.020	864	370	10	9.518	2.262	—	—	183	138
8.920	537	1.745	134	26.261	63.701	48.882	—	6.060	251
14.450	1.724	1.588	1.368	58.815	98.736	40.632	22.850	5.680	260
3.716	201	465	105	15.950	1.195	—	850	10.320	121
4.990	1.152	333	540	25.423	10.968	—	—	2.171	128
11.071	491	916	—	—	53.883	1.125	4.800	2.437	180
13.746	1.555	864	282	—	115.146	8.080	—	3.995	177
5.448	261	431	70	23.578	9.667	3.686	4.185	2.208	246
11.954	1.027	984	548	47.055	74.266	1.792	3.475	4.837	302
2.470	192	123	46	15.145	12.921	39.224	—	1.783	157
13.810	1.127	1.137	462	57.849	136.874	5.217	8.674	5.714	284
615	201	310	—	4.596	7.338	—	—	968	42
2.770	1.443	250	—	12.303	5.552	—	—	855	90
2.200	308	1.016	97	5.133	17.037	809	—	1.455	210
6.000	1.965	571	430	12.810	19.626	59	—	2.751	192
65.954	4.430	10.435	1.000	92.385	420.755	68.884	25.660	17.524	234
120.300	82.768	16.152	—	539.883	1.586.801	101.566	210.771	56.607	246
7.265	1.350	1.431	—	15.999	32.361	1.841	7.941	1.897	339
21.166	4.869	1.973	—	22.314	131.265	3.706	11	5.114	643
3.239	179	528	23	8.608	3.662	3.391	1.290	741	122
5.451	986	557	139	7.337	7.700	768	1.482	1.074	163

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	265. Kihelkonna Ühispank.								
1930	115	10	9.005	23	6.959	65	—	—	16.177
1935	754	128	16.519	437	8.490	217	—	—	26.545
	266. Tarvastu Põllumeeste Ühispank.								
1930	697	218	57.593	—	6.282	1.267	—	—	66.057
1935	740	8.430	24.812	—	22.965	4.166	—	—	61.113
	267. Kursi Hoiu-Laenu Kassa.								
1930	50	—	5.046	—	249	205	—	—	5.550
1935	27	233	7.456	—	634	28	—	—	8.378
	268. Talinna Inseneride Ühingu juures asuv Hoiu-Laenu Kassa.								
1930	—	—	1.261	—	73	—	—	—	1.334
	269. Piirisaare Laenu-Hoiu Ühisus.								
1930	—	—	1.573	—	320	336	—	802	8.032
	270. Petseri Krediit-Ühisus.								
1930	5	—	1.775	—	65	998	—	—	7.943
	271. Varstu Ühispank.								
1930	12	200	7.608	—	1.329	49	—	—	19.998
1935	277	550	31.555	—	10.377	55	100	520	43.434
	272. Satseri Laenu-Hoiu Ühisus.								
1930	—	—	3.197	—	619	255	—	—	4.171
	273. Tolliametkonna Ühispank.								
1930	305	350	10.191	—	2.469	5.846	—	2.148	21.309
1935	1.335	3.590	67.226	—	1.467	491	—	—	74.109
	274. Anna Ühispank.								
1930	—	10	2.694	—	181	—	—	—	5.585
	275. Tartu Politsei Hoiu- ja Laenukassa.								
1930	—	—	7.983	—	1.776	60	—	—	9.819
1935	—	—	11.855	—	12.641	261	—	—	24.757
	276. Karilatsi Ühispank.								
1930	—	—	9.675	—	167	—	—	—	9.842
1935	414	—	17.537	—	392	192	—	—	18.535
	277. Skarjatina Ühispank.								
1930	9	210	9.433	—	447	132	—	861	11.092
1935	381	1.080	33.722	—	1.548	302	—	3.623	40.656
	278. Paatsalu Ühispank.								
1930	—	100	17.999	—	1.541	303	—	1.450	30.573
1935	901	2.011	9.322	—	1.172	2.353	—	158	15.917
	279. Pärnu Politseiametnikkude Hoiu- ja Laenukassa.								
1930	6	10	3.690	—	4.263	—	—	—	7.969
1935	66	11	10.331	—	13.190	231	—	—	23.829

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu*-jääk	Amortisats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korrespond.	Võlad	Kreeditorid	Liikmed
2.288	144	160	30	3.341	9.936	—	—	278	111
4.884	795	565	274	5.280	13.530	25	—	1.194	177
3.449	118	257	16	26.047	30.390	—	4.346	1.434	79
2.811	966	145	69	27.876	27.712	—	—	1.534	61
—	935	115	—	—	2.632	—	1.650	218	59
—	1.801	195	7	—	4.491	—	1.500	384	79
743	69	22	—	500	—	—	—	—	—
1.127	18	34	—	—	—	—	1.050	—	—
1.020	190	74	—	—	1.537	—	—	22	—
1.962	89	180	—	2.902	1.507	—	1.960	598	83
8.730	1.566	1.121	71	16.342	13.142	—	—	1.842	285
1.150	23	—	—	809	1.544	—	—	645	—
3.474	437	136	—	4.874	627	—	3.105	6.508	162
21.341	2.440	624	295	10.838	1.431	—	34.174	2.966	357
557	131	123	—	501	1.495	—	—	78	54
755	—	200	—	7.869	—	—	—	995	151
2.863	360	312	—	19.807	1.227	—	—	188	143
760	74	311	—	6.397	2.300	—	—	—	73
3.486	801	322	—	11.144	1.569	—	500	713	123
1.666	240	435	—	—	5.615	—	2.097	178	166
9.870	1.951	423	40	2.259	8.647	—	13.119	724	328
918	116	159	—	9.580	7.005	—	1.000	1.165	88
2.367	116	399	—	8.165	4.129	—	—	583	128
4.804	112	377	—	260	2.373	—	—	43	93
4.334	535	386	7	2.970	14.384	—	—	1.213	95

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	280. Suislepa Ühispank.								
1930	563	210	19.231	529	2.142	—	—	—	22.675
1935	1.514	5.160	50.879	269	12.800	2.372	—	25.352	98.346
	281. Vastse-Otepää Ühispank.								
1930	—	—	2.715	—	1.316	—	—	—	6.981
1935	284	50	7.456	—	635	291	—	—	8.716
	282. Põllumajanduse Pank, Ühispank.								
1930	3.288	3.325	261.373	46.590	34.678	1.945	1.225	—	352.424
1935	30.371	131.945	1.337.412	37.102	575.008	10.400	9.030	2.315	2.133.583
	283. Järvamaa Ühispank.								
1930	1.572	200	40.107	11.355	14.516	1.094	—	—	68.844
1935	4.918	3.636	203.934	5.887	32.052	1.259	2.680	628	254.994
	284. Valgjärve Hoiu-Laenu Kassa.								
1930	8	—	1.580	—	29	30	—	—	1.647
1935	8	—	5.148	—	467	—	—	—	5.633
	285. Eestimaa Väikelaenu Ühisuse Hoiu- ja Laenukassa.								
1930	2.400	—	53.555	—	12.390	4.062	—	—	72.407
1935	3.045	—	64.704	—	32.021	100	—	—	99.870
	286. Raamatupidajate kolleegiumi Hoiu-Laenu Kassa.								
1930	—	—	3.022	—	270	46	—	—	13.539
	287. Võru Politseiametnikkude Hoiu-Laenu Kassa.								
1930	—	—	6.132	—	757	—	—	—	6.889
	288. Võru-Petseri abiprefektuuri ametnikkude Hoiu-Laenu Kassa.								
1930	—	—	8.080	—	3.125	—	—	—	11.205
	289. Petserimaa Põllumeeste Ühispank.								
1930	994	50	—	672	909	4.080	—	—	23.705
	290. Põlva Ühispank.								
1930	778	—	35.190	—	4.103	133	—	—	72.154
1935	1.865	3.905	137.199	—	28.047	4.194	—	3.183	178.393
	291. Veriora Ühispank.								
1930	629	—	3.771	—	772	438	—	—	5.610
1935	676	202	23.070	—	1.037	15	—	—	25.000
	292. Viljandi-Pärnu Rahukogu Ametnikkude Hoiu-Laenu Kassa.								
1930	—	—	1.085	—	267	—	—	—	1.352
1935	—	10	4.471	—	146	—	—	—	4.627
	293. Pärnu Ühispank.								
1931	1.727	250	47.134	404	5.639	717	1.000	—	58.434
1935	1.788	250	59.249	—	9.120	1.337	—	—	71.744
	294. Kunda Ühispank.								
1930	6	—	3.650	—	383	50	—	—	4.089
1935	236	265	17.586	—	2.080	41	—	100	20.308

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-* jääk	Amorti-sats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korres-pond.	Võlad	Kreedi-torid	Liikmed
2.500	114	368	—	10.991	2.931	878	4.400	493	115
8.254	1.106	588	184	30.121	19.506	—	10.860	2.375	214
590	45	—	—	250	3.066	—	—	80	46
2.370	581	301	—	50	4.559	—	780	75	70
23.892	146	1.606	329	75.550	161.203	84.473	—	4.000	161
114.935	5.107	8.777	5.904	582.947	1.189.263	70.908	102.956	41.441	552
8.810	295	15	70	19.668	20.857	13.325	3.980	1.824	281
24.180	1.288	1.980	1.262	66.309	93.725	25.596	29.508	7.838	542
340	39	29	—	1.087	75	—	—	77	34
819	385	126	—	1.869	2.338	—	—	96	73
17.200	—	906	—	—	—	—	53.178	1.123	13
6.915	1.258	294	—	10.000	67.749	—	12.904	750	187
1.030	73	3	—	406	652	—	1.170	4	—
—	—	291	—	6.598	—	—	—	—	—
10.166	285	129	—	—	625	—	—	—	—
1.345	175	15	—	1.248	1.857	1.912	150	3	—
6.315	225	607	39	18.349	12.460	—	—	2.209	212
17.730	2.836	2.153	524	62.130	83.347	—	—	6.490	525
1.761	66	173	—	1.160	1.855	—	11	584	60
4.778	986	385	166	11.649	6.275	—	—	761	155
584	—	2	—	696	—	—	—	70	30
736	45	—	—	3.269	555	—	—	22	29
5.770	—	*1.563*	150	—	41.858	4.646	3.554	1.456	204
3.840	165	226	677	112	64.139	—	1.314	1.271	117
644	37	35	—	595	2.596	—	—	182	45
3.280	731	253	—	10.751	3.921	—	—	1.272	95

Aastad	Kinnis-, vallas-vara	Väärt-paberid	Laenud	Korres-pond.	Kassa-varud	Muud aktivad	Vahes-tiskre-diidid	Riikl. f. laenud	Bilanss
	295. Holstre Ühispank.								
1931	—	—	7.839	—	897	—	—	—	8.736
1935	—	804	16.675	—	4.315	—	—	—	21.794
	296. Mihkli Põllumeeste Ühispank.								
1931	14	50	38.120	—	7.980	350	—	—	46.514
1935	—	100	33.395	—	20.245	7.258	—	—	60.998
	297. Veeteede Valitsuse Ametnikkude Hoiu-Laenukassa.								
1935	—	—	11.593	—	2.747	24	—	—	14.364
	298. Riigi trükikoja tööliste ja teenijate Hoiu-Laenu Kassa.								
1931	—	—	—	—	571	5.972	—	—	6.543
	299. Tööstuse Ühispank.								
1930	5	—	3.897	—	235	142	—	—	4.569
	300. Majaomanike Krediitpank, Ühispank.								
1935	7.702	2.437	662.865	14.005	96.975	2.102	23.597	—	809.683
	301. Kärgula Ühispank.								
1935	13	48	9.620	—	1.055	—	—	—	10.736
	302. Rannu Hoiu- ja Laenukassa.								
1935	80	100	8.442	—	2.369	—	—	—	10.991
	303. Haapsalu Hoiu- ja Laenukassa.								
1935	—	—	6.635	—	1.338	—	—	—	7.973
	304. Riigi Statistika Keskbüroo ametnikkude Hoiu-Laenu Kassa.								
1935	—	10	6.940	—	92	—	—	—	9.788
	305. Haapsalu Majaomanikkude Pank, Ühispank.								
1933	75	—	4.718	—	25	500	—	—	5.318
	306. Tallinna Tööliste Ühispank.								
1935	115	610	16.539	—	1.713	540	250	—	19.767
	307. Hoiu-, Laenu- ja Abiandmisekassa „Ühisabi".								
1935	—	—	21.103	—	6.893	—	—	—	27.996

Põhi-kapital	Varu-kapital	Üle-, *puudu-*jääk	Amortisats.-kapital	Tähtaj. hoiused	Jooksv. hoiused	Korrespond.	Võlad	Kreeditorid	Liikmed
1.115	26	246	—	2.460	4.475	—	—	414	33
1.975	462	343	—	6.719	11.358	—	—	937	61
2.665	197	451	—	37.321	3.529	—	—	2.351	194
7.330	812	—	—	43.447	6.792	—	—	2.617	209
2.457	246	408	—	8.180	2.895	—	—	178	91
4.199	87	498	—	—	1.759	—	—	—	—
290	18	—	—	502	3.412	—	—	59	—
57.900	3.125	3.544	1.583	142.342	460.209	48.247	54.342	14.794	285
2.150	223	139	—	4.457	3.476	—	—	291	93
780	340	146	—	3.623	5.945	—	—	157	78
1.170	27	43	—	—	6.647	—	—	86	70
5.479	210	396	—	217	640	—	—	100	—
5.002	46	—	—	—	177	—	—	93	—
3.285	238	307	33	205	13.163	—	1.930	356	103
2.629	117	226	—	24.616	256	—	—	152	207

Tähestikuline lühikrediidiühistute nimederegister.

Käesolevas registris on toodud tähestikulises järjestuses kõigi tegevust alustanud lühikrediidiühistute olnud ja olevad nimed ning nende pankade nimed, milliseiks lühikrediidiühistud aktsioneeriti või milledega nad liideti või liitusid. Siia registrisse on võetud ka kogukondlikud LHK-d, kuivõrd nende tegutsemise kohta oli võimalik saada andmeid. Nimede taga toodud numbrid viitavad käesoleva koguteose II osas toodud tegevust alustanud lühikrediidiühistute nimestiku järjekorranumbritele. Kuna käesoleva koguteose II osas toodud varandus- ja kapitalistruktuuri statistika pankade kohta ja I osas toodud pankade arengulood evivad mainitud nimestiku järjekorda, siis võimaldavad nimede taga asuvad numbrid ka vastava panga arenguloo või statistilise andmestiku leidmist, kuivõrd need on esitatud mainitud koguteose osades.

Aidu LHÜ — 31.
Aidu Ü — 31.
Aktsiisiteenijate LHK — 181.
Alatskivi-Kokora LHÜ — 72.
Alatskivi Ü — 72.
Ambla Ü — 175.
„Ametnikkude Pank", Riigi ja omavalitsuse ametnikkude ja teenijate ühingu, — 145.
Anija Ü — 215.
Anna, Järvamaal, Ü — 274.
St. Antoni-gildi laenukassa — 1.
St. Antoni-gildi LHÜ — 1.
Antsla LHÜ — 68.
Antsla Ü — 68.
Are Ü — 197.
Audru LHÜ — 100.
Avinurme Ü — 204.

Baltiski LHÜ — 122.
Baltiski VKÜ — 122.
Baltiski Ü — 122.
Balti ühingu Tartu osakonna LHK — 65.

Eesti ev. luteriusu koguduste Ü — 240.
Eesti Koguduste Ü — 240.
Eesti Koloniaal Ü — 148.
Eesti Laenu Pank, A/S — 64.
Eesti LHÜ Tallinnas — 64.
Eestimaa LHÜ — 20.
Eesti Maapanga ametnikkude ja teenijate HLK — 212.
Eestimaa Tööstuse ja Kaubanduse Pank, A/S — 13, 82.
Eestimaa VKÜ — 18.
Eestimaa Väikelaenu Ühisus — 285.
Eestimaa Väikelaenu Ühisus, HLK — 285.
Eesti Muusikute HLK — 156.
Eesti Muusikute Ü — 156.
Eesti orkestrantide ühisuse juures asuv LHÜ — 156.
Eesti Rahvapank, O/Ü — 142.
Ü/K „Eesti Rahvapank" — 142.
Eesti Õpetajate Ü — 200.
Elva LHÜ — 147.
Elva majaomanikkude pank — 239.
Elva Ü — 147.
Erastvere valla kogukondlik LHK — 139.
Erastvere Ü — 139.
Esimene Setu LHÜ — 192.

Haapsalu Eesti LHÜ — 109.
Haapsalu HLK — 303.
Haapsalu LHK — 13.
Haapsalu Majaomanikkude Pank — 305.
Haapsalu Majaomanikkude Pank, Ü — 305.
Haapsalu VKÜ — 113.
Haapsalu Õpetajate Ühingu HLK — 249.

Haapsalu Ü — 188.
Hageri LHÜ — 57.
Hageri Ü — 57.
Halliste LHÜ — 29.
Halliste Ü — 29.
Hanila Ü — 228.
Hariduse ja Sotsiaalala Teenijate HLK — 207.
Harju-Jaani kihelkonna LHÜ — 119.
Harju-Jaani LHÜ — 119.
Harju maakonna politseiametnikkude ja teenijate omavaheline HLK — 179.
Harju maakonnavalitsuse ametnikkude ja teenijate omavaheline HLK — 194.
Harju Pank, A/S — 112.
Hellamaa valla kogukondlik LHK — 130.
Helme LHÜ — 27.
Helme Ü — 27.
Hiiu Ü — 94.
Hoiu-, Laenu- ja Abiandmisekassa „Ühisabi" — 307.
„Hoiula", Hoiu-Ühisus — 250.
„Hoiula", Tallinna Linnaomavalitsuse Teenijate HLK — 250.
Hoiu-Ühisus „Hoiula" — 250.
Holstre Ü — 295.
Häädemeeste LHÜ — 62.
Häädemeeste Ü — 62.

Iisaku LHÜ — 108.
Iisaku Ü — 108.
Irboska LHÜ — 6.
Irboska-Palkino KÜ — 6.
Irboska-Palkino LHÜ — 6.
Irboska Ü — 6.

Jaagupi LHÜ — 104.
Jaani kihelkonna LHÜ — 119.
Jakobi-Enge LHÜ — 83.
Joala LHÜ — 47.
Joala VKÜ — 112.
Juuru LHÜ — 78.
Juuru Ü — 78.
Jõgeva Põllumeeste Ü — 312.
Jõgeva Ü — 146.
Jõhvi LHÜ — 67.
Jõhvi Pank, A/S — 67.
Jõhvi VKÜ — 67.
Jõhvi Ü — 164.
Järva-Jaani LHÜ — 71.
Järva-Jaani Ü — 71.
Järvamaa Ü — 274, 283.
Järva-Madise Ü — 219.
Ü „Järva Ühine Laenu-Hoiukassa" — 221.
Järva Ühine LHK — 221.

Kabala Ü — 196.
Kadila Ü — 231.
Kadrina LHÜ — 74.
Kadrina Ü — 74.
Kambja HLK — 40, 182.
Kambja LHÜ — 40.
Kambja valla LHÜ — 182.
Kambja Ü — 40.
Kanepi Ü — 139.
Karilatsi valla Ü — 276.
Karilatsi Ü — 276.
Karja LHÜ — 107, 261.
Karksi LHÜ — 48.
Karksi Ü — 48.
Karula LHÜ — 38.
Karula Ü — 38.
Kaubanduse Ü — 206.
Kauba Pank, A/S — 32, 125.
Kauplejate ja tööstajate LHÜ Tartus — 117.
Kavastu LHÜ — 111.
Kavastu Ü — 111.
Kavilda LHÜ — 41.
Kehra Ü — 309.
Kehtna LHÜ — 162.
Keila LHÜ — 84.
Keila Ü — 84.
Keina LHÜ — 94.
Kergu LHÜ — 102.
Kergu Ü — 102.
Kernu Ü — 195.
„Keskkassa", A/S — 310.
Kihelkonna valla kogukondlik LHK — 129.
Kihelkonna Ü — 265.
Kindralstaabi IV osakonna teenijate HLK — 242.
Kinnisvaraomanikkude Pank (Tallinnas) — 132.
Kinnisvaraomanikkude Pank (Tartus) — 240.
Kinnisvaraomanikkude Ü Tallinnas — 132.
Kloostri Ü — 165.
Kodavere LHÜ — 76.
Koeru Ü — 186.
Koguduste Pank — 240.
Kokora LHÜ — 169.
Kokora Ü — 169.
Kolga-Jaani LHÜ — 118.
Kolga-Jaani Ü — 118.
Kolmas Tartu LHÜ — 121.
Konju Ü — 217.
Kose LHÜ — 63.
Kose Ü — 63.
Kulje KÜ — 33.
Kulje Tarbijasühistu krediidifond — 33.
Kulje Ü — 33.
Kullamaa LHÜ — 90.
Kullamaa Ü — 90.
Kunda Ü — 294.
Kuressaare LHK — 10.
Kuressaare LHÜ — 97, 138.

Kuressaare VKÜ — 138.
Kursi HLK — 267.
Kursi-Härjanurme LHÜ — 66.
Kursi Ü — 267.
Kuusalu LHÜ — 88.
Kuusalu Ü — 88.
Kõlleste valla Ü — 210.
Kõlleste Ü — 210.
Kõpu HLK — 92.
Kõpu LHÜ — 92.
Kõpu Ü — 92.
Kärdla Ü — 253.
Kärgula Ü — 301.
Kärgu LHÜ — 102.
Käru Ü — 203.

Laekvere Ü — 202.
Laeva valla kogukondlik LHK — 128.
Laimjala valla kogukondlik LHK — 134.
Laiuse LHÜ — 56.
Laiuse Ü — 56.
Laius-Tähkvere Ü — 224.
Laura Ü — 35.
Lehtse LHÜ „Toetaja" — 45.
Lehtse Ü — 45.
Lehtse Ü „Toetaja" — 45.
Leisi Ü — 264.
Lelle Ü — 256.
LHÜ Valga seltskondliku ühingu juures — 19.
Lihula LHÜ — 23.
Lihula Ü — 23, 133.
Liivimaa Saksa ühingu Tartu osakonna liikmete LHK — 65.
Lõuna-Eesti Põllumeeste Ü — 218.
Lääne-Eesti Ü — 89, 93.
Lüganuse LHÜ — 91.
Lüganuse Ü — 91.

Maarja-Magdaleena LHÜ — 80.
Maarja-Magdaleena Ü — 80.
Mahu LHÜ — 124.
Majandusministeeriumi Ametnikkude ja Teenijate HLK — 241.
Majaomanike Krediitpank, Ü — 300.
Majaomanikkude Krediitpank — 300.
Maksuametnikkude HLK — 181.
St. Maria-gildi laenukassa — 15.
Martna LHÜ — 171.
Martna Ü — 171.
Mihkli LHÜ — 133.
Mihkli Põllumeeste Ü — 296.
Mihkli Ü — 133.
Misso Ü — 245.
Mustjala valla kogukondlik LHK — 103.
Mustvee Vastastikku Krediitühisuse Ü — 110.
Mustvee VKÜ — 110.
Mustvee Ü — 211.
Mõisaküla LHÜ — 99.
Mõisaküla Ü — 99.
Mäe valla LHÜ — 170.
Mäe Ü — 170.
Märjamaa LHÜ — 93.
Märjamaa Ü — 93.

Narva Juudi Ü — 193.
Narva-Jõesuu Ü — 153.
Narva LHÜ — 85.
Narva Majaomanikkude Pank — 233.
Ü Narva Majaomanikkude Pank — 233.
Narva Politseiametkonna HLK — 234.
Narva posti, telegraafi ja telefoni teenijate LHÜ — 189.
Narva Riigiteenijate HLK — 189.
Narva Vastastikune Krediit Ü — 7.
Narva VKÜ — 7.
Narva Ü — 47.
Nissi Ü — 252.
Nuia Ü — 230.
Nuustaku Eesti LHÜ — 30, 115.
Nuustaku VKÜ — 115.
Nõmme Majaomanikkude Pank — 220.
Nõmme Majaomanikkude Pank, Ü — 220.
Nõmme Ü — 220.

Obinitsa Ü — 192.
Olustvere Ü — 201.
Orisaare Ü — 160.
Otepää Ü — 30.
Otsekoheste maksude peavalitsuse ametkonna LHÜ — 236.

Paatsalu Ü — 278.
Paide Eesti LHÜ — 50, 96.
Paide LHK — 8.
Paide VKÜ — 96.
Paide Ü — 50.
Palamuse HLK — 81.
Palamuse LHÜ — 81.
Palamuse Ü — 81.
Pala Ü — 76.
Pankjavitsa LHÜ — 222.
Pankjavitsa Ü — 222.
Peetri Koguduse HLK — 198.
Peipsiäärne LHÜ — 232.
Peipsiäärne Ü — 232.
Petseri Kooperatiiv Pank — 136.
Petseri KÜ — 270.
Petseri Laenu Hoiu Ü — 4.
Petseri LHÜ — 4, 136.
Petserimaa Kaubanduse Ü — 251.
Petseri maakonna rahvapank — 270.
Petserimaa Majaomanike Ü — 225.
Petserimaa Pank — 225.
Petserimaa Põllumeeste Ü — 289.
Petserimaa VKÜ — 251.
Petserimaa Ü — 225.
Petseri VKÜ — 136.
Petseri Ü — 143.

Piirisaare LHÜ — 269.
Piirsalu Ü — 163.
Pilistvere Ü — 46.
Pillistvere LHÜ — 46.
Politseiametnikkude HLK Narvas — 234.
Politseiametnikkude ja teenijate HLK Narvas — 234.
Postiteenijate HLK — 168.
Posti, telegraafi ja telefoni peavalitsuse teenijate LHÜ — 184.
Posti, telegraafi ja telefoni teenijate kutseühisuse Tallinna osakonna HLK — 168.
Posti-telegraafi-telefoniteenijate HLK — 168.
Postivalitsuse Teenijate HLK — 184.
Puhja HLK — 41.
Puhja LHÜ — 41.
Puka Ü — 247.
Põhja-Eesti Ü — 132.
Põhja LHÜ — 132.
Põhja Pank, A/S — 44, 58.
Põllumajanduse Pank — 282.
Põllumajanduse Pank, Ü — 282.
Põllumeeste Keskpank — 262.
Põllumeeste Pank — 218.
Põllumeeste Ü Tapal — 258.
Põllupidajate Ü — 191.
Põllutööministeeriumi Ametnikkude ja Teenijate HLK — 209.
Põltsamaa LHK — 3.
Põltsamaa Majaomanike ja Põllumeeste Ü — 259.
Põltsamaa Majaomanikkude Pank — 259.
Põltsamaa Majaomanikkude Ü — 259.
Põltsamaa VPÜ — 70.
Põltsamaa Ü — 70.
Põlva Ü — 290.
Päidla HLK — 135.
Päidla LHÜ — 135.
Päidla valla kogukondlik LHK — 135.
Pärnu Ametnikkude Ü — 187.
Ü Pärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisus — 28.
Pärnu Eesti LHÜ — 28.
Pärnu HLK — 293.
Pärnu-Jakobi LHÜ — 83.
Pärnu-Jakobi Ü — 83.
Pärnu Krediit Pank, A/S — 123.
Pärnumaa Ametnikkude Ü — 187.
Pärnumaa Põllumeeste Ü — 208.
Pärnu Majaomanikkude Pank — 255.
Pärnu Majaomanikkude Pank, Ü — 255.
Pärnu Pank, A/S — 39.
Pärnu Politseiametnikkude HLK — 279.
Pärnu Postiteenijate HLK — 248.
Pärnu posti, telegraafi ja telefoni kontori teenijate LHÜ — 248.
Pärnu VKÜ — 39.
Pärnu II VKÜ — 123.
Pärnu Ü — 293.
Pärsamaa Ü — 261.
Pöide LHÜ — 131.

Raamatupidajate kolleegiumi HLK — 286.
Raasiku Ü — 119.
Rahaministeeriumi ametnikkude ja teenijate HLK — 241.
Rakke LHÜ — 77.
Rakke Ü — 243.
Rakvere Eesti LHÜ — 51.
Rakvere LHK — 9.
Rakvere linna LHK — 9.
Rakvere linna majaomanikkude pank — 235.
Rakvere Majaomanikkude Ü — 235.
Rakvere-Paide rahukogu ringkonna kohtuametkonna LHK — 17.
Rakvere Riigi- ja Omavalitsuseteenijate HLK — 254.
Rakvere VKÜ — 105.
Rakvere Ü — 51.
Rannu HLK — 302.
Rannu LHÜ — 302.
Rapla LHÜ — 69.
Rapla Ü — 69, 162.
Ü „Riidaja" — 126.
Riidaja-Kärstna-Leebiku LHÜ — 126.
Riidaja-Kärstna-Leebiku valdade kogukondlik LHK — 126.
Riidaja Ü — 126.
Riigi ja omavalitsuse ametnikkude ja teenijate ühingu „Ametnikkude Pank" — 145.
Riigikontrolli sõjaväe osakonna ametnikkude HLK — 190.
Riigikontrolli teedeosakonna ametnikkude HLK — 237.
Riigi Statistika Keskbüroo ametnikkude HLK — 304.
Riigi trükikoja ametnikkude ja teenijate HLK — 176.
Riigi Trükikoja Teenijaskonna HLK — — 176.
Riigi trükikoja tööliste ja teenijate HLK — 298.
Riigi tööstuskooli õpetajate ja ametnikkude HLK — 238.
Risti Ü — 163.
Roela Ü — 172.
Rootova LHÜ — 183.
Rootova Ü — 183.
Rõngu LHÜ — 87.
Rõngu Ü — 87.
Rõuge LHÜ — 141.
Räpina LHÜ — 52.
Räpina Ü — 52.

Saarde LHÜ — 61.
Saarde Ü — 61.

Saare LHÜ — 173.
Saaremaa LHÜ — 14.
Saaremaa Rahvapank — 263.
Saaremaa Rahva-ü — 263.
Saare Ü — 173.
Saarte Ü — 97.
Sakalamaa Ü — 229.
Sakala Pank, A/S — 37.
Sangaste LHÜ — 55.
Sangaste Ü — 55.
Satseri LHÜ — 272.
Senno LHÜ — 180.
Senno Ü — 180.
Setu I LHÜ — 192.
Simuna LHÜ — 25.
Simuna Ü — 25.
Sindi Ü — 308.
Skarjatina LHÜ — 277.
Skarjatina Ü — 277.
St. Antoni-gildi laenukassa — 1.
St. Antoni-gildi LHÜ — 1.
St. Maria-gildi laenukassa — 15.
Suislepa Põllupidajate Ü — 144, 280.
Suislepa Ü — 280.
Suislepi LHÜ — 144.
Suure-Jaani LHÜ — 137.
Suure-Jaani Ü — 137.
Suur-gildi pangakontor — 140.
„Säde" ühingu juures asuv LHÜ — 26.
Sürgavere Ü — 260.
Ščemeritsa KÜ — 35.
Ščemeritsa-Laura KÜ — 35.

Talli LHÜ — 49.
Tallinna Aktsia Pank, A/S — 18.
Tallinna Eesti VKÜ — 64.
Tallinna-Harju prefektuuri ametnikkude ja teenijate HLK — 179, 223.
Tallinna-Harju prefektuuri maa jaoskondade ametnikkude ja teenijate omavaheline HLK — 179.
Tallinna inseneride ühingu juures asuv HLK — 268.
Tallinna Juudi Ü — 154.
Tallinna Kaupmeeste Diskonto ja Laenu Pank, A/S — 114.
Tallinna Kaupmeeste VKÜ — 114.
Tallinna Krediit Pank, A/S — 36, 113.
Ü Tallinna Laenu- ja Hoiukassa — 5.
Tallinna LHK — 5.
Tallinna linnakoolide kolleegiumile alluvate koolide õpetajate LHK — 16.
Tallinna Linnakoolide Õpetajate HLK — 16.
Tallinna linnakooli õpetajate LHK — 16.
Tallinna Linnaomavalitsuse Teenijate HLK „Hoiula" — 250.
Tallinna Linnateenijate HLK — 226.
Tallinna linnateenijate LHÜ — 226.
Tallinna Majaomanikkude Pank — 166.
Tallinna Majaomanikkude Pank, Ü — 166.
Tallinna Politseiametkonna HLK — 223.
Tallinna Tööliste Ü — 306.
Tallinna VKÜ — 36.
Tallinna Ü — 145.
Tallinna II Ü — 199.
Tallinn-Vaksali posti, telegraafi ja telefoni kontori teenijate LHÜ — 157.
Tallinn-Vaksali Postkontoriteenijate HLK — 157.
Talli Pank — 49.
Talli Ü — 49.
Tapa Põllumeeste Ü — 258.
Tapa Ü — 151.
Ü Tartu Eesti Laenu ja Hoiu Ühisus — 21.
Tartu Eesti LHÜ — 21, 121, 150.
Tartu Juudi LHÜ — 152.
Tartu Juudi Ü — 152.
Tartu Kaubanduse ja Tööstuse VKÜ — 125.
Tartu kauplejate ja tööstajate LHÜ — 117.
Tartu LHK — 216.
Tartu II LHÜ — 58.
Tartu III LHÜ — 121.
Tartu Majaomanikkude Pank — 158, 240.
Ü Tartu Majaomanikkude Pank — 158.
Tartu Pank, A/S — 3, 8.
Tartu Politsei HLK — 275.
Tartu Postiteenijate HLK — 178.
Tartu posti-telegraafi-telefoni teenijate LHÜ — 178.
Tartu Ringkonnakohtu juures asuv HLK — 185.
Tartu Saksa LHÜ — 1.
Tartu Saksa Ü — 216.
Tartu Tööliste LHÜ — 246.
Tartu Töölisü — 246.
Tartu Töösturite Ü — 161.
Tartu Tööstuse Pank, A/S — 1.
Tartu-Valga prefektuuri piirkonnas asuvate politseiametnikkude HLK — 275.
Tartu VKÜ — 32.
Tartu-Võru Rahukogu juures asuv LHK — 185.
Tartu Ü — 150.
Tarvastu LHÜ — 155.
Tarvastu Põllumeeste Ü — 266.
Tarvastu Ü — 155.
Teine Pärnu VKÜ — 123.
Teine Tallinna Ü — 199.
Teine Tartu LHÜ — 58.
Teine Valga VKÜ — 82.
A/S „Tekla" Ametnikkude ja Teenijate HLK — 311.
Tolliametkonna Ü — 273.
Tolliteenijate LHÜ — 273.

Topo-hüdrograafia HLK — 242.
Tori LHÜ — 98.
Tori Ü — 98.
Torma LHÜ — 59.
Torma Ü — 59.
Tudulinna LHÜ — 106.
Tudulinna Ü — 106.
Tõrva Ü — 177.
Tõstamaa LHÜ — 60.
Tõstamaa Ü — 60.
Töö-Hoolekandeministeeriumi ametnikkude ja teenijate LHÜ — 207.
Tööstuse Ü — 299.
Türi LHÜ — 44.
Türi Ü — 257.

Uderna-Elva LHÜ — 147.
Udeva LHÜ — 86.
Udeva Ü — 86.
Ulila HLK — 116.
Ulila LHÜ — 116.
Ulila valla kogukondlik LHK — 116.

Vaivara LHÜ — 54.
Vaivara Ü — 54.
Valga Laenu- ja Hoiu Ü — 12.
Valga LHK — 12.
Valga läti seltsi juures asuv LHÜ — 19.
Valga Pank, A/S — 34.
Valga Seltskondliku Ühingu juures asuv LHK — 19.
Valga seltskondliku ühingu juures asuv LHÜ — 19.
Valga „Säde" ühingu juures asuv LHÜ — 26.
Valga VKÜ — 26, 34.
Valga II VKÜ — 82.
Valga Ü — 213.
Valgjärve HLK — 284.
Valgjärve Ü — 284.
Vana-Kuuste LHÜ — 75.
Vana-Kuuste Ü — 75.
Varbola Ü — 79.
Vardi LHÜ — 79.
Varstu Ü — 271.
Vasknarva LHÜ — 214.
Vastseliina LHÜ — 120.
Vastseliina Ü — 120.
Vastse-Otepää Ü — 281.
Veeteede Valitsuse Ametnikkude HLK — 297.
Velise LHÜ — 89.
Veriora Ü — 291.
Vigala LHÜ — 95.
Vigala Ü — 95.
Vigala ühistegeline laenuasutis — 95.
Vihula Ü — 174.
Viiratsi valla kogukondlik LHÜ — 127.
Viljandi Eesti LHÜ — 24.
Viljandi laenu- ja tagavara kassa — 2.
Ü Viljandi Laenu- ja Tagavara Kassa — 2.
Viljandi LHK — 2.
Viljandi Majaomanikkude Ü — 229.
Viljandi Postiteenijate HLK — 244.
Viljandi posti, telegraafi ja telefoni teenijate LHÜ — 244.
Viljandi-Pärnu Rahukogu Ametnikkude HLK — 292.
Viljandi-Pärnu Rahukogu juures asuv HLK — 292.
Viljandi VKÜ — 37.
Viljandi U — 24, 29.
Vilo vastastikune LHÜ — 167.
Vilo Ü — 167.
Virtsu LHÜ „Sõber" — 101.
Viru-Jaagupi Ü — 104.
Virumaa Ü — 205.
Viru-Nigula LHÜ — 124.
Viru-Nigula Ü — 124.
Viru Pank, A/S — 105.
Võhma Ü — 149.
Võnnu HLK — 43.
Võnnu LHÜ — 43.
Võru Eesti LHÜ — 22.
Võru LHK — 11.
Võru Pank, A/S — 11.
Võru-Petseri abiprefektuuri politseiametnikkude HLK — 288.
Võru politseiametnikkude HLK — 287.
Võru posti, telegraafi ja telefoni teenijate LHÜ — 227.
Võru Posti-Telegraafi-Telefoni Teenijate HLK — 227.
Võru VKÜ — 11.
Võru Ü — 22.
Võsu LHÜ — 73.
Võsu Ü — 73.
Väike-Maarja LHÜ — 53.
Väike-Maarja Ü — 53.
Vändra LHÜ — 42.
Vändra Ü — 42.
Värska LHÜ — 159.
Värska Ü — 159.

„Ühisabi", Hoiu-, Laenu- ja Abiandmisekassa — 307.

I Setu LHÜ — 192.
II Pärnu VKÜ — 123.
II Tallinna Ü — 199.
II Tartu LHÜ — 58.
II Valga VKÜ — 82.
III Tartu LHÜ — 121.